חסידות · ספרי חסידות נוספים

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע השיל מאפטא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע השיל מאפטא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אוהב-ישראל/

הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

שער 5
הסכמות 5
הקדמה 6
שיר לכבוד המחבר 8
בראשית 9
נח 17
לך לך 20
וירא 24
חיי שרה 31
תולדות 35
ויצא 44
וישלח 64
וישב 68
חנוכה 72
מקץ 78
ויגש 79
ויחי 85
שמות 93
וארא 101
בא 109
בשלח 120
לט"ו בשבט 135
יתרו 138
משפטים 145
פרשת שקלים 152
פרשת זכור 166
בפרשת זכור ובפורים 169
פרשת פרה 176
פרשת החדש 180
תרומה 183
תצוה 198
כי תשא 207
ויקהל 222
פקודי 226
ויקרא 229
צו 230
שמיני 234
תזריע 241
מצורע 243
אחרי מות 244
קדושים 246
אמור 250
בהר 253
בחוקתי 255
במדבר 258
נשא 261
בהעלותך 262
שלח 269
קרח 271
חקת 275
בלק 287
פנחס 288
מטות 298
מסעי 300
דברים 309
שבת חזון 311
ואתחנן 312
עקב 317
ראה 323
שופטים 333
כי תצא 334
נצבים 336

האזינו 344
לשבת 345
לפסח 350
ליום שביעי של פסח 359
לשבת אחר פסח 361
לשבועות 362
לט"ו באב וליוה"כ 365
לימי הרצון והתשובה 367
הפטרה לר"ה 368
לסכות 369
לשמ"ע 370
לקוטי נ"ך 370
השמטה לשבת הגדול 379
ליקוטים 381
לסיום משניות 387
שה"ש 388
להפטרת תשא 389
ליקוטים 390

שער

ספר

אוהב ישראל

הן הנה אמרות טהורות. עינים מאירות. שיצאו מפה קדוש פום ממלל רברבן מקור מים חיים כבוד אדומו"ר גאון תפארת ישראל הרב הצדיק המפורסם אוהב נאמן לבית ישראל איש אלהים קדוש רשכבה"ג שלשלת היוחסין מדורי דורות כקש"ת נודע בשער בת רבים מהור"ר **אברהם יהושע העשיל** זצוקללה"ה אב"ד דק"ק **אפטא** ולסוף ימיו תקע אהלו של תורה בק"ק מעזיבוז יצ"ו.

הסכמות

הן כבוד מחותני ידיד נפשי כבוד הרב המפורסם ר' **זוסיא** מזינקוב שיחי' נתעורר לבב קדשו ללקוט שושני כתבי קודש אבי זקינו הרב הקדוש המפורסי' רשכבה"ג הרב ר' **אברהם יהושע העשיל** מאפטא זי"ע. ובהלקטם יחד במחברת וירא את האור כי טוב עלה ברצונו להעלותם על מכבש הדפוס בזיטאמיר. ולהדפיסם ברשיון הצענזור בנימוסי הקיר"ה ירי"ה ושלח אלי מקצת עלין לראותם. ויבקש אותי פעמים במכתביו ליתן הסכמתי להדפיסם ולחלקם ביעקב. כן מבקש שיהי' עלהו לתרופה להבריח מהם נזק משיני גבול אמרתי הנה דברי הרב הק' מאפטא אינם נצרכים להסכמה כי הלא שיחות חולין שלו צריכים לימוד. מי יתן מאורי אור זרוע לעיני כל ישראל הלא כמראה אשר ראיתי במקצת עלין הני"ל כן כל הרואה יאמר ברקאי מבריק כברק להאיר ולהלביב לבבות ישראל לאבינו שבשמים על כן מהנכון להדפיסם כראוי לספר מכובד. ועל בקשתו להגן מפני השגת גבול הריני אומר כל הנפש הבאה ליעקב ישמור את נפשו מלהדפיס מחברת הק' הני"ל. כי הלא גחלת שפרה הוא למחו' הרב וכו' שיחי' מאבותיו הק' זי"ע שומר נפשו ירחיק מלהערים שום שמץ השגת גבול בזה לא הם ולא תגריהם ותגרי תגריהן. ואחרי אשר ישראל קדושים סוגה בשושנים המה בטחוני שלא יפרצו גדר ולא ישיגו גבול מחו' הרב הק' שיחי' בזה הריני מברכם שיגין עליהם זכות הרב הק' זללה"ה מאפטא להטיבם בגוף ונפש ומאודם בבני חיי ומזונא דנשמתא וגופא כנפש המעתיר והמבקש שיקיימו כאמור ומברכם בכל הטוב מעולם עד עולם וע"ז באתי עה"ח יום א' טו"ב סיון שנת תרכ"א לפ"ק פה טשערנאביל

נאום **אהרן** בהרב המפורסם מוה' **מרדכי** זצוקלל"ה מטשערנאביל

הנה יד שלוחה אלי מכבוד ידידי מחותני ה' החסיד המפורס' ב"ק חו"פ בר אבהן קדישין כ"ש מוה' **משולם זוסיא** נ"י מזינקוב כי עלה ברצונו. להעלות על משבח הדפוס כתבי קדש מזקנו הרב הגאון הק' המפורסם רשכבה"ג ככש"ת מוהר"ר **אברהם יהושע העשיל** זללה"ה. וביקש ממני להסכים עמדו ולגדור בפני מסיגי גבול ח"ו. ולזאת ידי תכון עמו. ויהי ה' למשען לו להחל ולגמור בכי טוב. ולזכות את הרבים באור מתוק ונערב הלז והנני אומר בכח תוה"ק שחלילה לשום אדם להשיג גבולו ח"ו להדפיסו עוד הפעם בלי נטילת רשות והרמנא מהרב הנ"ל והשומע יתברך ברב **טו"ב ואו"ר ישוע"ה** לפ"ק הכ"ד המייחל לראות מהרה בישועות ונחמות ישראל:

אברהם יעקב במהור"ר **ישראל**

הקדמה

הקדמת נכד המחבר. לכבוד זקנו מדבר

ישמחו **ה**חכמים **ו**יגילו **ה**נבונים בראותם אור גדול זורח ובא להאיר לארץ ולדרים הן הנה דברי אלקים חיים הנובעים ממקור מים חיים כבוד אבי אבא. אדומו"ר גאון תפארת ישראל. צדקתו כהררי אל. הרב **א**ב **ב**חכמה **ר**אש **ה**עדה **מ**נהיג **י**שראל **ה**משפיע **ו**ממשיך **ש**פע **ע**ליונה **ה**מעתיר **ע**בור **ש**ארית **י**שראל **ל**הושיעם. הגדול המפורסם בכל קצוי ארץ בוצינא קדישא חסידא ופרישא נ"י ע"ה פ"ה שלשלת היחוס והקדושה איש אלקים קדוש הוא כקש"ת מוה' **אברהם יהושע העשיל**. ותהי ראשית ממלכתו בכתר הרבנות בק' קאלביסוב ואח"ז נתקבל לאב"ד לעיר מלאה סופרים ומעוטרה ק"ק אפטא. והעיר הזאת היתה חביבה עליו מאוד. אולם מסיבות שונות. הוכרח לעקור דירתו משם ולמען אהבתם הבטיחם שיקרא תמיד בשמם. וכן הי' ורגיל בפי כל הרב מאפטא. ונתקבל לק' יאס. ומשם תקע אהלו של תורה בק' מעזיבוז ושם מנוחתו כבוד. והנה מי יוכל לפאר פאר קדושתו וחכמתו אשר מילא פני העולם תבונה ותנובה. אילנא רברבא די תחותי' תטלל וכו' ורבים הלכו לאורו לקבל ברכותיו ולהקשיב אמרותיו ואפי' שיחת חולין וכו' ומכש"כ בחידושי תורה אשר דרוש דרש בפיו קדשו ורוחב בינתו מידי שבת בשבתו וחודש בחדשו וימים טובים. ודבר בעתו מטייל בפרד"ס דבריו כגחלי אש ומעוררים לבב בני ישראל ליראת ה' ולאהבתו. אמנם מועטים הם הדברים הנחקקים בעט סופר לזכרון כי אם בקאלביסוב הי' איש אחד מיוחד ורשם ביריעת זקני זללה"ה ובק"ק יאס הי' ג"כ איש אחר שרשם מעט ולסוף ימיו קם בנו הוא אבי אדומו"ר הרב המפורסם חסידא קדישא כשת"ק מהו' **יצחק מאיר** זלה"ה בראותו כי רבו המעתיקים

כל אחד לפי דעתו וחשש מפני הטועין ואח"ז יתלו בוקי סריקי באילנא רברבא ע"כ בחר באיש אחד חריף ומופלג בתורה ספרא רבא ומינה אותו לרשום הדברים הקדושים היוצאים מפיו הק'. ואחר כל שבת ומועד העלה לפני עיני קדשו של זקני צוקקל"ה ולפרקים תיקן כפי הצורך ויבחר באשר ישר בעיניו. ויהי אחרי מות **אברהם** וה' בירך את **יצחק** בנו **י**תפאר **צ**דקת **ח**מלת **ק**דושתו **מ**משיך **א**ל **י**שראל **ר**חמים ה"נ כבוד אבי אדמו"ר הרב המפורסם מוה' **יצחק מאיר** הנ"ל למלאות מקום אביו לכהן תחתיו גדול בדורו. רבים יאותו לאורו. והנה בכל לבבו הטהור חפץ להעלות דברי אביו על מכבש הדפוס למזכרת אהבת ישראל אשר בער בלבו וקשורה כשלהבת בגחלת ונתן נפשו עליהם כנודע לכל. אמנם לא עלתה בידו מטעמים נגלים ונסתרים. וכמו שתי שנים קודם הסתלקותו פקד עלי לקבל לביתי איש אחד מופלג בתורה ויראה זקן ורגיל במלאכת הכתיבה לסדר הכתבים כל אחד על מכונו. גם אנכי הייתי לעזר בזה. והדבר הקשה הביאנו לפני עיני קדשו של אבא מארי ותיקן המעוות כאשר הי' בזכרון קדשו כנודע שהיתה נפשו קשורה בנפש אביו כמעט לא זזה ידו מתוך ידו יומם וליל. אמנם לא הי' הזמ"ג להדפיסם בחייו. וב"ה אשר מקום הניחו לי אבותי להתגדר בהם. וגם אחי אבי הצעיר הוא דודי הרב היקר המפורסם וכו' מהו' **יוסף משה** זללה"ה. בן המחבר הק' הנ"ל שבק לן חיי ונתאזרתי כגבר חלצי וקניתי חלקם ויופי זכותם שהי' לבני דורי הרב הנ"ל ע"פ ב"ד חשוב וע"פ דתוה"ק וברצונם הטוב בכסף מלא כפי הכתבים שת"י וב"ה סדרנו הדברים כ"א על דגלו והדברים אשר הגיעו אלי מפיהו ומפי כתבים של אנשים נאמנים. אולם לא הי' למראה עיני קדשו של זקני הרב וכו' זללה"ה ואבא מארי זללה"ה. עכ"ז אמרתי המכסה אני מאוהבי והצבתים לבדנה. והנה נודע לכל המסתופפים בצל קדושתו אשר כד הווינא טלייא הייתי אצלו שעשועים. ויאהבני אהבת אמת. ברוך ה' אשר גלגל זכות זה ע"י להוציא לאור תעלומה הספר היקר הלז וקראתיו בשם **אוהב ישראל** יען כי הוי מרגלי בפומי דרב אשר במדה זאת יוכל להתפארה אפי' לפני ב"ד של מעלה אשר אהבת ישראל תקועה בלבו. וטרם הלקח ארון אלקים צוה לבניו שלא ירשמו על מצבת אבן שיציינו על בנין הנפש שלו שום שבח רק אוהב ישראל. וכן רשם. ולסימנא א"והב י"שראל ר"ת א"י כמו ר"ת של א"ברהם י"הושע אוהב ישראל בגימטריא תקנ"ה כי בעז"ה היא תקנה לכל נפשות ישראל להתקרב לדרך ה' כל אחד לפי דרכיו: ועתה אשא אל שמים ידי. אלקים אשר התהלכו אבותי לפניו הוא ינחני בדרך אמת. ותהי' תורה מחזרת על אכסני' שלה ונהי' אנחנו וצאצאינו וכו' יודעי שמך ולומדי תורה לשמה:

והנה אם לא בקשתי אבטח כי שארית ישראל לא יעשו עולה להשיג גבולי להדפיס במתכונתה בלי שום ערמה אמנם עכ"ז יש לחוש מאנשי דלא מעלי. לכן באה בקשתי שחלילה לשום אדם הן במדינה זו. והן בשאר מדינות לעשות כמוהו או אפי' באיזו שינוי עד משך עשרה שנים דלא למיקם ח"ו בכלל מסיגי גבול רעהו. ואקוה שכל גדולי ישראל יעמדו לעזרתי. ולהשומע יונעם ויבוא עליהם ברכות טוב. ועתה יה"ר מלפני אבינו שבשמים שזכות זקני המחבר הק' הלז וכל אבותינו הקדושים יגן עלינו ועל כל ישראל אחינו למהר ישועתנו ונזכה להודות לה' על גאולתנו ופדות נפשנו. בעה"ח יום א' י"ג ימים לחודש ניסן **כתר"א** דאורייתא לפ"ק.

נאום הק' **משולם זוסיא** באאמו"ר הרב מוה' **יצחק מאיר** זללה"ה חונה פ"ק זינקוב יצ"ו

שיר לכבוד המחבר

ויהי בראותי כי יצא לאור מחשבתי. למלאות תשוקות בני ישראל. להדפיס ספר היקר הלז. אמרתי אפתחה פי בשיר וקול תודה: שיר מיוסד רמוז בו עשר ספירות הק'. וכל שורה ג' חרוזים. (א) ר"ת שם המחבר הק'. (ב) ר"ת שם אבי הק'. (ג) ר"ת שם הספר הק' וס"ת שמי. ושורה עשירית מסיימת בכל כרוז חזק ע"ד בעלי השיר הקודש:

אור "מופלא ומכוסה מוצנע ונעל**ם**—**י**וצא אל הגלוי מן ההעל**ם**—**א**ור המאיר לכל באי עול**ם**

בעוז "חכמתו ימצאו מרגוע ונופ**ש**—**צ**רי ומרפא להוציא מטיט ורפ**ש**—**ו**להחיות בהם נשמה ורוח ונפ**ש**

רוחב "בינתו מי יוכל למלל—**ח**כמתו וצדקתו בפי כל יהול**ל**—**ה**לא כי בזאת יתהלל המתהל**ל**

הזוכר "חסדי אבות ומטיב לזרע**ם**—**ק**רננו למעלה מהרה ישא וירו**ם**—**ב**זכותם יזריח ה' אור לישרי**ם**

מוכתר "בגבורה ונאדר בכל עו**ז**—**מ**מרום הנחילנו ספר היקר הל**ז**—**י**קר מפנינים ונחמד מזהב ומפ**ז**

יעדתיו "לתפארת והדרת עם קדשנ**ו**—**א**ת הספר הזה עטרה לראשנ**ו**—**ש**מו הטוב יהיה נקרא עלינ**ו**

הן "לנצח לב האבן להמי**ס**—**י**ראת ה' לשאת ועלינו לעמו**ס**—**ר**חש שפתינו כביר לא ימא**ס**

ואתן "הוד והדר בכל לבב**י**—**ר**נן ושבח ארומם אלקי אב**י**—**א**שר גלגל הזכות על ידי
שמחו "צדיקים ופיכם שחוק ימל**א**—**ז**מירות ותשבחות שפתי לא אכל**א**—**ל**אל נורא תהלות עושה פל**א**
עול מלכותו נקבל עלינו ונת**חזק**—**ל**דבקה בו בקשר אמיץ ו**חזק**—תחזינה עיניו בביאת גואל **חזק**
הנה **ע**שר **ש**ורות **י**סדתי **ל**מעלה **ז**כר **צ**דיקים **ל**עורר **ה**יא **ה**עולה זכותם יגן עלינו אמן סלה

בראשית

פירוש א

זה החלי בעזר צורי וגואלי

ויקרא אלהים ליבשה ארץ. הנה אנו רואין שדבר הרגיל אצל האדם בתמידיות אינו תענוג. ועיקר תענוג האדם הוא כשיוכל להשפיע לזולתו לשאר בני אדם ויוכלו ליהנות ממנו. כמ"כ בבורא כל העולמים בהוב"ש שהוא א"ס וא"ת וכל הדברים הנאצלים ממנו הם ג"כ בב"ת ואין מגיע כ"כ מזה תענוג לו ית'. אמנם עיקר תענוג הש"י הוא מה שצמצם כוחו מן ההתפשטות אל תוך הקווין כדי שיוכלו הנבראים ליהנות ממנו ולקבל שפעו אשר עבור זה התענוג עלה ברצונו ית' לברוא כל העולמו' להטיב לברואיו. וזה"ש ויקרא אלהים ליבשה. מה שנתהוה היבשה שבני האדם הולכין עליו ונהנין ממנה זה קרא ארץ. ר"ל ארץ החפץ שמזה נהנה הש"י כדרכו להיטיב. ולמקוה המים. ר"ל לאותו בחי' של הבנה אשר ע"י החסד נכנס לתוך הקווין כדי שיוכלו הנבראים לקבל שפעו וטובו וזהו עיקר תענוג כביכול. קרא לשון קריאה מורה על חיבה. ימים ר"ל הוא ים עילאה הכוללת רצונו ית' בכל הנבראים להיות זה הצימצום הנעשה ע"י הקוין. והבן:

פירוש ב

ויאמר אלהים תדשא הארץ גו' עץ פרי גו' ותוצא הארץ גו'. עץ עושה פרי גו'. ופירש"י ז"ל עץ פרי שיהא טעם העץ כטעם הפרי והיא לא עשתה כך אלא ותוצא הארץ גו' ועץ עושה פרי לפיכך כשנתקלל אדם נפקדה גם היא על חטאה עכ"ל. וכבר צווחו בזה קמאי דהאי לפיכך שהביא רש"י ז"ל אין לו שייכות וקשר להקודם גם מה שייכות יש לחטא האדם עם חטא הארץ. ונראה ליישב דברי רש"י ז"ל בטוב טעם ובזה יבוארו כמה כתובים על נכון. דלכאורה יפלא מאוד מאין בא זה שתחטא הארץ נגד יוצרה וקונה ית'. בשלמא

מין האדם שהוא ב"ו שייך שפיר לפעמים שיחטא מפני היצה"ר השוכן בקרבו ומטהו בכל עת מדרך הטוב והישר ח"ו ומאתו ית' ניתנה הבחירה חפשית להאדם לעשות כרצונו וחפצו ולילך בדרך אשר יבחר לעצמו לטוב או כו'. אך שאר הנמצאים הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים כולם כאחד ששים ושמחים לעשות רצון קונם באין מונע כי אין להם יצה"ר אשר ע"כ מאין בא להארץ זה הרצון לחטוא ועוד לה יותר שתפגום מעלתה בזה שהקב"ה פקד עליה לטובתה שזה העץ שתוציא יהא ג"כ טוב למאכל כמו הפרי עצמו והיא קלקלה ונתנה טעם לפגם:

ובהעיר לב י"ל הנה באמת הארץ לא חטאה כלל ואדרבה עשתה עבדות גדול ומס"נ בזה ולא חסה על קלקולה וכבודה וכמאחז"ל גדולה עבירה לשמה. דהנה הארץ. היינו סוד ארץ עליונה השכלית הסתכלה והבינה וראתה בריאת אלהים כל מעב"ר כי נורא הוא כל מיני פלאים מראשית הנקודה כל השתלשלות העולמות עד תהום ארעא אשר כמה מיני נמצאים דוממים וצומחים כו'. וחכמות אלהות והם נפלאות וחכמות הבורא ית'. ועל כולם השליט את האדם אשר נחלק גופו מן העפר מהאדמה ונשמתו היא מאוצר הנשמות החצובות מתחת כסא כבודו ית' והכל בידי האדם ותלויין במעשיו אם ילך בדרך הטוב והישר אז יהיה עליה לכל העולמות וכל הנמצאים ואם ח"ו יקלקל מעשיו יפגום הכל ח"ו וירדו למטה כל הנבראים הרוחניים והגשמיים בבחי' התחתונה. אז התיישבה. הארץ בלבה ואמרה כיון שהאדם קרוב לחטוא מחמת יצרו הרע ואז יבא פגם גדול בשורש נשמתו ולא יועיל לו שום תיקון ותשובה. אשר לזאת התחכמה האדמה ושינתה תחילה ציווי הבורא ית' כדי שאח"כ כשיחטא האדם ח"ו יהא לו אמתלא נכונה והוא מפני ששורש גופו הוא מן האדמה ששינתה מכבר רצון הבורא ית' ותולין הקלקלה במקולקל ולא יתלו החסרון והסרחון בנשמה הרוחנית וחסה הארץ על כבוד שמים ועל האדם להקל מעליה עונש החטא מחמת ששורש האדם אשר נלקח משם הוא האדמה הרע את מעשיו וא"כ אין חטא האדם גדול כ"כ ונמצא שעשתה בזה הארץ עבדות גדולה ולש"ש נתכוונה. וע"כ לא נענשה הארץ תיכף כי קמי שמיא גליא כוונתה הרצויה שהיתה. רק לכבוד יוצרה ולטובת האדם. אך כשחטא האדם אז נפקדה על חטאה כדי להוציא רצון הארץ מכח אל הפועל דאם לא נתן לה הש"י עונש כלל אז לא היה נודע הדבר שחטאה כלל והיה א"כ חטא האדם קשה מאוד ולא היה נשלם רצון הארץ אשר עיקר כוונתה בחטאה היה רק עבור זה שיתלו חטא האדם בה וז"ש רש"י ז"ל לפיכך אז כשנתקלל אדם על חטאו נפקדה גם הארץ על חטאה כדי להוציא רצון הארץ מכח

אל הפועל ולהקל מעל האדם עונשו. מאחר שנלקח גופו מהאדמה אשר חטאה תחלה ונמשך האדם בטבעו אחר שורשו. והבן היטב:

ועפ"ז תבין דברי קדשו של שהמע"ה בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו ולכאורה יפלא למה ייחס הטוב והשמחה להאב והרע והתוגה להאם. ולדרכינו יבואר על נכון דהנה עינינו רואות כשהאדם הולך בדרך הטוב והישר בעיני אלהים ואדם אז כל רואיו יאמרו כמה גדלה נשמתו של זה האיש ומייחסין הטוב אל הנשמה ואם ח"ו הולך אדם בדרך לא טוב אז מרגלא בפומייהו דאינשי כמה חומרו עכור ותולין הקלקלה בחומר המגושם היינו האדמה שהוא בא ממנה. וכ"ז פעלה האדמה במעשי' שכל הפעולות הרעות אשר יעשה האדם יתייחס אליה דהיא האם והשורש לגוף החומר אבל מעשה הטוב יתייחס אל האב שהוא הנשמה אשר שורשו הוא חכמה עילאה. וזש"ה בן חכם ישמח אב כשהבן הוא חכם והולך בדרך הטוב והישר אז ישמח אב"א שהוא הנשמה הבאה מחכמה עילאה המכונה בשם א"ב. אבל בן כסיל בחושך הולך ומקלקל מעשיו תוגת אמו. הוא האדמה אשר הוא האם והשורש שהולידה את הגוף ותולין הקלקלה בה והבן זה:

ועפ"ז תבין דברי הכתוב וזכרתי את בריתי יעקב וגו' והארץ אזכור. דבשלמא זכירת האבות ניחא דבזכותם יגן עלינו אבל מה אהני לן זכירת הארץ אך לדרכינו ניחא ר"ל דאזכור את הארץ אשר חטאה וממנה נלקח האדם והארץ גרמה שקילקל האד' וילך אחר חומרו הרע אבל מצד נשמתו לא הי' חוטא כלל כמש"ל באריכות:

ובזה י"ל פי' הפסוק בפ' קדושים וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל. דהאי כל אינו מובן. ולדרכינו יבואר על נכון דכיון שהארץ כיוונה לטובתינו וקלקלה א"ע שלא להיות טעם עץ ופרי שוין רק עושה פרי וקבלה עונשה עבורינו לכן מוטל עלינו וראוי ונכון לתקן את פגמה וכגמול ידיה נשיב לה. וכי נבוא אל הארץ מחויבים אנחנו לתקן פגם האדמה. וזש"ה ונטעתם כל עץ מאכל היינו שכל העץ יהא ראוי למאכל ולא הפרי לבד אלא יהא טעם עצו ופריו שוים. והבן כ"ז היטב. והמשכיל יעיין בדברי האריז"ל בפע"ח בשער ק"ש שעל המטה וימצא קצת מדברינו אלה:

פירוש ג

ויברך אלהים את יום השביעי וגו'. במדרש ר' ישמעאל אומר ברכו במן וקדשו במן. ברכו במן שכל ימי השבוע היה יורד בכל יום עומר אחד. ובע"ש שני עומרים. וקדשו במן. שלא ירד בשבת כל עיקר. ע"כ. ולכאורה יפלא דבשלמא ברכו במן ניחא היינו שבע"ש ירד שני עומרים. כדי להכין עבור שבת מה שהיו צריכין בנ"י לסעודות שבת וזהו ברכה

באמת. אמנם וקדשו במן שלא ירד בו כל עיקר הוא פלא מהו קדושה זאת. דלכאורה הוא להיפך דמזון קדוש וטהור ורוחני כאשר היה המן מהראוי היה לירד בשבת קודש דוקא. ואז היה קדושתו במן שמזון עליון רוחני וקדוש ירד בו דוקא. אבל כשלא ירד בו מהו הקדושה:

אכן בהעיר לב ושום שכל יש לפרש: דהנה כתיב כי ששת ימים עשה גו' ואת הארץ. היינו שבריאת העולם מתחלתו לא היה רק על ששת ימים ולא יותר. רק כשבא ש"ק אזי נתחדש מחדש מעשה בראשית עוד על ששת ימים. וכל הוא"ו ימים כלולים בשבת קודש: וכל ההשפעות והברכות והחסדים אשר צריכים הוא"ו ימים קבלו הכל משבת קודש. שהכל כלול בו. היינו שבשבת קודש נתעורר עוד מחדש מוח החכמה והזכרון ומשח רבות עילאה קדישא מן י"ג נהרות המושכין שמן אפרסמון ונתחזק על מעמדו כל המעב"ר. והוא"ו ימים מקבלין שפע קדוש להשפיע מידי יום ביומו לפי מה שהוא צריך. וזהו זכרון למעשה בראשית. כמבואר. והנה אצלינו ואצל עולמות התחתונים הוא קדושה גדולה ונפלאה איך שאנו מקבלין שפע עליונה וטהורה ממקום גבוה בשבת קודש. אתר דחיין דכולא בי' אשתכח כמ"ש החכמה תחי' בעלי' אבל אצל השפע עצמה הוא ירידה כביכול מעולמות עליונים וקדושים לעולמות התחתונים. ואם היה ירידת השפע בשבת קודש עצמו היה זה כביכול ירידה אצל השפע עצמה. ולזה קדשו במן שלא ירד בו כל עיקר. ר"ל בשבת עצמו אינו ירידת השפע רק כל יום ויום מוריד השפע ביומו לפי מה שהיה כלול בשבת קודש וכפי שהיה כלול בשבת קודש ככה משפיע ביומו. וזהו שאנו אומרים בכל יום היום יום פלוני בשבת. אבל בשבת אין בו שום ירידה לכל דבר שבעולם. וזהו וקדשו במן שלא ירד בו כל עיקר. והבן:

פירוש ד

עוד במדרש פרשה הנ"ל. ר' יוחנן בשם ר"י בן חלפתא אומר. אברהם שאין כתוב בו שמירת שבת ירש העולם במדה שנ' קום התהלך בארץ לארכה גו' אבל יעקב שכתוב בו שמירת שבת שנ' ויחן את פני העיר שנכנס עם דמדומי חמה וקבע תחומין מבעוד יום ירש העולם שלא במדה שכ' ופרצת ימה וקדמה וגו' ע"כ. והוא פלאי הלא ידוע דרשת חז"ל ע"פ עקב אשר שמע אברהם בקולי גו' שקיים אאע"ה כל התורה עד שלא ניתנה ואפי' עירובי תבשילין. ומסתמא קיים כל מצות שבת כהלכתן כללותיהן ופרטיהן ודיקדוקיהן. ואיך אפשר לומר שלא קיים מצות שמירת שבת ח"ו. ואם מפני שלא כתוב בו בהדיא בהתורה שקיים מצות שמירת שבת כמו ביעקב זה אינו מובן כלל כיון שבאמת קיים כל מצות השבת כהלכתן כמו יעקב אע"ה וכי מפני שלא כתבה התורה

עליו בפירוש שקיים כמו שכתבה על יעקב מחמת זה לא יזכה ח"ו לנחלה בלי מצרים ולא יירש העולם רק במדה:

אכן בשום לב י"ל שזה ודאי אמת ברור שאבותינו הק' קיימו כל מצות התורה עד שלא ניתנה כללותיהן ופרטיהן ודיקדוקיהן אך כיון שלא ניתנה עדיין התוה"ק ע"כ היו יכולין לקיים מצות התורה שלא ע"י לבושים של עכשיו הכתובים בתוה"ק ולהבין זה. דהנה כל מצות התורה הם אורות עליונים וקדושים אשר אנחנו ישראל בני אל חי צריכים בעשיית כל מצוה לקשר ולייחד אורות עליונים ומצוחצחים היינו בעשותינו כל מצוה בדו"ר ובכוונה קדושה אזי מתייחדים ומתקשרים כביכול אורות עליונים הטהורים והקדושים אשר כל מצוה נמשך מהם. אך א"א לייחד ולקשר ולקיים אורות עליונים רק ע"י לבושי התורה דוקא. כגון מצות ציצית ותפילין סוכה לולב וכדומה. ובלא הלבושים הכתובים בהתורה א"א לנו לייחד ולזווג אורות העליונים. אבל האבות הק' כיון שאז עדיין לא ניתנה התורה היו יכולים לייחד ולקיים ולזווג האורות העליונים בשאר דברים שעשו כדאי' בכהאר"י הק' ז"ל שיעאע"ה קיים מצות תפילין בהמקלות שהציג ברהטים. ברהיטא דמוחא. ע"ש דבריו הק': וע"כ נשא יעקב אע"ה שתי אחיות הגם שקיים התורה כולה עכ"ז נשא שתי אחיות כיון שראה טוב הנמשך מזה שיוליד מהם י"ב שבטי יה. לכן נשא ב' אחיות וקיים מצוה זו ע"י איזה דבר אחר. וייחד וקשר אורות העליונים אשר נמשכו מזו המצוה כיון שעדיין לא ניתנו לבושי התורה בזה העולם והבן. וכן הוא ממש אצל אאע"ה הגם שקיים התורה כולה ובפרט מצות שבת ששקולה ככל מצות התורה עכ"ז כיון שלא כתוב בתורה שקיים מצות שמירת שבת בפירוש. אפשר שלא קיים מצות שמירת שבת ע"י לבושי התורה שלנו רק שקיים מצות שמירת שבת באורות עליונים ע"י שאר דברים וכנ"ל. אבל יעאע"ה כיון שכתוב בתורה שקיים מצות שמירת שבת ע"י לבושי התורה כמו שהוא עתה אחר נתינתה. והנה שבת הכתוב בתורה הוא עלמא דחיי עלמא דחירו ולית בה מדה ושיעור כלל. ולכן ירש יעאע"ה נחלה בלי מצרים ושיעור וגבול והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ה

ונהר יוצא מעדן. ר"ל מכח תענוג הנק' עדן כשיש לו ורודף עוד אחרי התענוגים אזי הבהירות יוצא ממנו אחרי שנק' התענוג רחובות הנהר שמתרחב על כל. היינו כיון שבא לתענוג אז אוהב אפילו מה שהיה שונא אותו מכבר. כדאי' בזוה"ק למה וחסידיך ירננו ולא לוייך ירננו כי זה דרכם. אך כשיש לו תענוג אוהב אפי' מה שאינו בטבע. ופעם א' שמעתי מאדמו"ר שעיקר תענוג הוא ממה שנשתנה הדבר מטבעו ד"מ בא שמחה לבני

אדם ממה שמשנין מלבושי איש לאשה ומאשה לאיש. ועוד אמר שבעליית העולמות עולם העשיה לעולם היצירה. ויצירה לבריאה. נמצא שפנימית יצירה מתלבש בלבושי אותיות העשיה. והבריאה באותיות היצירה. ומחמת שינוי הלבושים באה שמחה להעולמות. והנה בה' בראם בה' מוצאות הפה ויפח באפיו נשמת חיים נופח תוכו נופחי נמצא שהבל האותיות מגיע עד שורשו כי שורש החיונית עולה למעלה תמיד עד שורשו כי כן הוא תמיד בסוד מטי ולא מטי. ובזה הדיבור כשבא לשורשו שעושה גוונין היינו גוונין לתתא מסטרא דיליה. ואף שלמעלה לא יש גוונין מכ"מ מסטרא דיליה גוונין. וכן המחשבה הוא באותיות והולכת למעלה. וכן במעשה יש אותיות. כי כח הפעל בנפעל היינו החכמה שבו כמבואר. וזהו שלשה ספרים נפתחים. מחשבה דיבור מעשה. שאילו עושין רושם למעלה לכן נאמר בס"י המליך אות יו"ד במעשה כי כן כח הפעל החכמה שהיא אות יוד במעשה. ועיקר התגלות במעשה כי סייג לחכמה שתיקה. ומחשבה זו מתייחדת תחלה באות ה'. ובלב וממנו בא ההבל והאותיות לחוץ ואז נופל בושה ויראה עליו. כי כן באות יו"ד מתגלה היראה ואז מתגלה הניקוד קמץ. [כי כן כשיש לו תענוג מגודל החדוה והשמחה נפתחים לו אורות הרבה] כי כן בקי"ס היה להם תענוג כשנגאלו גאולה שלמה וכן כשהתינוק בא לאביו אז מגודל התענוג מהתחברותו אל אביו נפתחו לו מקורות הרבה. ואחר קי"ס היה להם מ"ת שיצאו נשמתן וזהו רמז ניצוץ כשבא לאביו נפתחו לו מקורות והוא פַּתַח. המקור שנפתח הוא רקיע שנתגלה העיקר והוא ניצוץ ורקיע נקוד קמץ נתגלה עי"ז. והנה נאמר ואאלפך חכמה ואאלפך בינה אל"ף בינה כשלומד מבין נמצא האל"ף נתגלה במחשבה קודם הה' מוצאות הפה שכן בקול לא נתגלו עדיין המוצאות ואעפ"כ היא באל"ף. וזאת האל"ף היא הולכת עם כל המבטאות כי כן הוא שאין שום אות שלא יחובר בה האל"ף כי האל"ף היא הברת האותיות. אמנם זו האלף הנסתרת היא בקמץ והנראית במבטאות שבתוך האותיות אחה"ע היא בפתח שכן אלפונו וה"א בעצמה הוא בניקוד קמץ. והקול הולך על שית ענפי הריאה כי הן חמש נגד ה' מוצאות הפה והששית נגד ה"א. וזהו לית אתר פנוי מיניה. במחשבה אותיות ואח"כ נצמצם. כי אח"כ בא לקול ונצמצם בלא אותיות. כי קול הוא בלא אותיות ואח"כ העולם נבנה מבנין אב כי בחכמה נבראו העולמות ואית חכמה עילאה וחכמה תתאה כי כן אברהם היה בתחלה עובד לחמה ומזלות. וכי אעא"ה בתחלה עבד ע"ז. אלא בתחלה הכיר בוראו וכוחו מכח הנבראים ואח"כ הכירו מכח עצמותו י"ת. לכן וירא אליו ה'. ששם הוי"ה בהוב"ש הוא עצמותו י"ת. מה שזולת הנבראים וזהו חכמה עילאה וחכמה תתאה. וזהו יהב חכמתא לחכימין. וזהו שנק' חכמת שלמה חכמה תתאה שראה חכמה

בהנבראים. וידע כח הבורא מהם. אמנם לחכמה עילאה לא השיג. כי היה מלך ומלך שמחל על כבודו כו' ולזה אינו יכול להיות עניו והחכמה מאין תמצא. ולמה אין המלך יכול למחול כי מלכותא לאו דיליה כי עבדיו המליכו אותו. וגם אבא יסד ברתא וה' בחכמה יסד ארץ ונמצא קיבל בחכמה: חסר

פירוש ו

ויקרא האדם שם אשתו חוה וגו' אם כל חי. ופירש"י ז"ל כי היא לשון נופל על לשון. ולכאורה יפלא מאוד למה קרא שמה חוה בוא"ו ולא חיה ביו"ד. כי היא אם כל חי ובשום לב ועיון היטב יבואר על נכון. דהנה כמה מיני חיות יש בעולם. יש חיות טוב כמו מעלת הצדיקים ההולכים תמיד בתורת ה'. דהתוה"ק היא השורש והחיות לכל העולמות דע"י התורה נבראו מציאות כל העולמות. וא"כ הצדיקים אינם הולכים חוץ מגדר התורה והמצות והתוה"ק היא אצלם מרכז אמצעי אשר ע"ז סובב והולך כל מיני עשייתם כמו הדיבור והשמיעה והראיה וההליכה הכל הוא ע"י דרכי התורה ואז הם דבוקים בחי העולמים. וזהו בחי' מלאפום **ו** שהנקודה היא באמצע האות. ר"ל שהם דבוקים במרכז האמצעי שהיא התורה אשר היא נקוד' פנימית וחיות לכל העולמות. אך נמצאים כמה בני אדם שמורידים חיות זו מן העולמות למטה וח"ו עד עפר ישפילנה מחמת שהם יוצאים חוץ מגדר התורה והמצות וא"כ איך אפשר להם להיות דבוק בחי העולמים כיון שכל חיות העולמו' הוא ע"י התורה והמצות והם נפסקו מגדר התורה ושורש המצות. ומעתה מאין יבוא עזרם וחיותם מחמת שהם הורידו החיות תחת העולמות וזהו בחי' חירק **וְ** שהנקודה היא תחת האות והאות רוכב על הנקודה דבאמת הנקודה היא חיות של האות ומנהגת את האות. וכשהאדם משפיל החיות של כל המדות הק' אז הוא משפיל הנקודה תחת האות וא"כ אין תקנה לאנשים כאלו ח"ו לחזור לשורשם. כ"א כשישים ללבו באמת ותמים איך הוא נפסק משורש החיות של כל העולמות והיאך הוא למטה מכל הנמצאים שבעולם ואין לו על מי להשען כ"א על רחמי וחסדי השי"ת בהוב"ש מרצון מחשבתו הקדומה לבריאת העולם. וכמחז"ל כשרצה הש"י לברוא את העולם אמרה התורה לפניו והלא עתיד למחטי קמך. והשיב לה הש"י וכי למגנא אתקרינא ארך אפים וא"כ התשובה קדמה לעולם דהוא ית' היה צופה ומביט מיד כשעלה ברצונו לברוא העולמות עד סוף כל הדורות וממכון שבתו השגיח איך שיהי' נמצא בעולם כמה בני אדם שיהיו נפסקים מחיות העולמות ויצאו מגדר התורה. והקדים הש"י רפואה למכתם כשיחזרו בתשובה שלימה לפניו וישובו לשורשם אז יקבלם השי"ת. וא"כ במחשבה זו של עולם התשובה שם יש לו מציאות.

ע"כ כשאדם רוצה לשום ולתקן את אשר עיוות צריך להתבונן בשכלו היאך הוא מרוחק מכל חיות העולמות ואין לו שום תקנה במציאות רק במחשבה הקדומה אשר קדמה לכל העולמות והוא השורש והחיות של כל העולמות וכל האותיות ושם יש לו מציאות. וא"כ הוא דבוק בבחי' עליונה דהיא האם והשורש של חיות כל העולמות שהוא תשובה עילאה. וזהו נקודת חול"ם שהנקודה הוא למעלה מן האות **ו** ונמצא מה שהי' מקודם בבחי' תחתונה למטה מהעולמות והאותיות דהוא בחי' חיר"ק נתעלה עכשיו למעלה להיות הנקודה עולה ויושב בראש האות וזהו בחי' חול"ם ומזה נתהפך ונעשה מוח"ל ומשם ממשיך מחילה על כל חטאיו:

וזהו כוונת רז"ל שאמרו מקום שבע"ת עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד. כי מעלת השב בתשובה הוא רם ונשא ממעלת הצדיק כי איך יוכל הצדיק לעמוד על בחי' זו מחמת שלא טעם טעמא דאיסורא מעולם ולא יצא חוץ מגדר התורה והמצות רק הוא תמיד דבוק וקשור בחיות העולמות והמדות אשר שם הוא חיות העולמות משא"כ השב מחטאיו שאין לו מקום בחיות העולמות וצריך לחזק א"ע ולהדביק נפשו במחשבה ורצון הקדום הוא עולם התשובה. אך מכ"מ הגם שהוא דבוק שם בעולם המחשבה כיון שהוא למטה בעולם המציאות צריך להמשיך לעצמו חיים ממקור החיות ושורש השרשים לתוך העולמות. וזהו בחי' קו הוא ו' המורה על המשכה מנקודת היו"ד רצון העליון נמשך דרך קו וא"ו חיות לתוך העולמות והבן:

ועפ"ז יש לכוין הפי' מהפלוגתא של האמוראים בגמ' ר"ה ח"א נושא. וח"א כובש. והוא אחד דמא"ח ומא"ח ול"פ. דחד מדבר מבחי' השב איך שהוא בא לדביקות עליון אל המחשבה עילאה וזהו בחי' נושא שהקב"ה וב"ש מסתכל בכח מעשה התשובה הנולד מענין זה היינו ע"י שחטא ושב עי"ז בא לידי מעלה גבוה ונדבק בעולם העליון שורש התשובה שהוא למעלה מחיות העולמות. וזהו הפי' של נושא עון שע"י העון בא התנשאות לאדם שנדבק בה' עילאה בחי' תשובה תשוב ה'. וח"א כובש. זה מדבר מבחי' המשכתה למטה אח"כ מדביקות העליון לתוך מציאות העולמו' הורדת השפע למטה. וזהו תענוג עליון שהשי"ת משפיע. וזהו כובש ע"ד יכבוש עוונותינו. ר"ל שע"י העבירה בא כבישת השפע למטה. והבן היטב:

והנה קודם שחטאה חוה והחטיאה את אדם אז היו דבוקים בחי העולמים במרכז האמצעי באותיות התורה. משא"כ לאחר שחטאו ועשו תשובה אז נדבקו בעולם העליון רצון הקדום שהוא שורש מחיות כל העולמות. ולזה קרא אדם שם אשתו חוה היינו שנעשה מן יו"ד וא"ו ע"י שהמשיכו חיות מעולם המחשבה הקדומה לתוך עולם התחתון

לכך קראה חוה. כי היא היתה אם כל חי ר"ל שע"י החטא שעשתה והוצרכה לשוב עי"ז נדבקה באם והשורש של כל חי. והמשכיל יבין את כ"ז:

נח

פירוש א

אלה תולדות נח גו'. בדורותיו. ופירש"י ז"ל יש מרבותינו דורשין אותו לשבח ויש דורשין אותו לגנאי כו'. ולכאורה יפלא למה ידרשו לגנאי. מאחר שאפשר לדורשו לשבח לאיש צדיק תמים כזה אכן י"ל דשניהם אמת וכאו"א דורש טובו ושבחו של נח הצדיק. לדרשה ראשונה הוא כפשוטו דמכש"כ אילו היה בדורו של אברהם היה צדיק ביתר שאת. והיש דורשין לגנאי ר"ל שעיקר השבח שהעידה התורה עליו הוא זה שלא הי' נחשב בעיניו לכלום. וכל עבודתו וצדקתו וזכיות אשר עשה לא הי' כ"כ נחשב בעיניו. כי אמר בלבו בדור הזה שהם רשעים אז אני נחשב לצדיק נגד אנשי דורי. כי השי"ת רואה מעשיהם הרעים ולכך מחשב אותי לצדיק נגדיהם אבל אלו הייתי בדור של צדיקים כמו אברהם וכדומה לא היו מעשיי וצדקותי נחשב לכלום ולמאומה נגד מעשיהם וצדקותיהם של אותם הצדיקים כי עדיין לא עשיתי כלום וזהו עיקר השבח שהעידה עליו תורתנו הק' צדיק תמים היה בדורותיו ר"ל שנח היה סובר כן במחשבתו שהוא רק צדיק נגד אנשי דורו מחמת שהיה שפל נבזה בעיניו למאוד. ונמצא ששני הפירושים דורשין שבחו וטובתו ושניהם צדקו יחדיו והבן:

פירוש ב

בשם הרב מ' י"מ מ"מ מזלאטשוב

ויבוא נח וגו' מפני מי המבול. ופירש"י ז"ל אף נח מקטני אמנה הי' מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול עד שדחקוהו המים עכ"ל. והלא פלא גדול לחשוד את נח הצדיק שהיה מקטני אמנה בהשי"ת ח"ו ונ"ל דהנה תיבת אמונה יש לו שני פירושים. א'. כפשוטו האמנת הדבר שבודאי יהיה כך. עי"ל אמונה מלשון ויהי אומן את הדסה והוא לשון המשכה וגידול כי באמונה יש כח זה שע"י האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא. היינו ע"י שהוא מאמין בהש"י ובוטח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר אז נמשך הדבר ההוא ובא בשלימות. והנה נח הצדיק בוודאי האמין בשלימות בכל אשר דיבר אליו השי"ת בכל לבבו ובכל נפשו בתמימות כדרכו הטוב מאז ומקדם. אך בדבר זה היה ירא להאמין באמונה שלימה בכל לבבו כי אולי יהיה הוא הגורם להבאת המבול היינו ע"י שלימות אמונתו יומשך בוודאי מזה הבאת המבול. ולא הי' יודע איך ליתן עצות

בנפשו מה לעשות. וזהו שפירש"י ז"ל מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין. ר"ל באמת היה מאמין רק שירא להאמין בשלימות שהשי"ת יביא המבול כי אולי יהיה הוא הגורם לזה וכנ"ל. עד שדחקוהו המים כו' והבן היטב. ודפח"ח ע"כ בשם הרב ז"ל:

פירוש ג

ולשם יולד גם הוא גו' הנה לכאורה יפלא מאוד לשון גם הוא כאילו ח"ו תולדותיו של שם הצדיק הם טפלים להתולדות של חם ויפת שהם המה העיקר. והלא ידוע מתוה"ק שכל עיקר בריאת העולמות וכל הנבראים אשר בהם לא היה רק עבור שם הצדיק ותולדותיו. כיוצא בו. צדיקים כמוהו. ומה גם השתלשלות הקדושה הנפלאה שיצא ממנו היינו אברהם ידיד ה' וזרעיו הק' שהם המה באמת קיום כל העולמות וכל אשר בהם. ואיך יתכן לומר עליהם גם הוא שמשמעותו לשון טפל להקודם לו גם צריך לדעת ולהבין לשון אבי כל בני עבר והוא אך למותר לכאורה גם צריך לדעת למה מייחסו כאן אחר אחיו באמרו אחי יפת הגדול. אכן בהעיר לב ושום שכל י"ל דהנה יש שני מיני הולדות א' הולדה הגשמי מעשה החומר. ועוד ישנו הולדת רוחני אשר הצדיקים מולידים בעולמות העליונים הקדושים יחוד וקישור והשפעת שפע רב וכל חידו ע"י טהרת וקדושת מחשבתם בעת הזיווג והולדה זו הוא בחי' נסתר שהיא הולדת השפעה רבה לכל העולמות כולם על ידי טהרתם וקדושתם בעת ההוא. והנה חם ויפת הולידו תולדות גשמיות לבד מעשי חומר וגויות אבל ולשם יולד גם הוא ר"ל הוא נקרא עולם הנסתר עלמא סתימאה דעתיקא קדישח סתימא דכולא. והיינו ע"י טהרתו וקדושתו וזכות מחשבתו בעת ההוא הוליד ג"כ יחוד וקישור והשפעה רבה לכל העולמות עליונים ותחתונים. ומפרש והולך אבי כל בני עבר ר"ל הוא אב לכל העברים שצריכים לעשות כן בעת זיווגם לזכך ולטהר רעיוניהם ולייחד ולקשר כנ"ל. אחי לשון דביקות וחיבור יפת הגדול. יפת הוא ר"ת תפארת ישראל. הגדול הוא סוד גדולה וחסד והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ד

בפרשה הנ"ל בפסוק **אבי כל בני עבר**. י"ל ע"ד רמז כי אז היו בני דורו מכחישים באמונה והיו אומרים על העולם שהוא קדמון ואין עולם אלא זו. אבל שם היה המאמין בהש"י והיה אבי כל בני עבר. ר"ל שהוא היה אב לכל בנים המאמינים בהש"י ויודעים שהעולם הזה הוא עולם עובר אחי יפת הגדול ע"י שנתדבק בתענוג ויופי הגדול העליון סוד תפארת ישראל. וזהו שמכנה בכאן שם הוליד את ארפכשד. ויש שם אותיות פ"ר וש"ך. וא' בראש וד' בסוף והוא מספר ה'. והנה יש עולם עליון הקדוש הנק' עולם הבינה והוא כולו רחמים אך הדינין מתערין מינה כי שם יש ה' אותיות מנצפך שהם ה' שערים

כוללים ומאחר שיש שם כביכול בחי' שערים היא בחי' צמצום כביכול ודינין מינה מתערין וחמשה אותיות מנצפ"ך מספרם פ"ר והמתקתם הוא ע"י ה"א והיינו להמשיך ה"א אלופו של עולם לכל שער ונעשה פרה ועי"ז נמתקו הפ"ר דינין. ועוד איתא בס"י בשלשים ושתים נתיבות וכו'. והן הם הל"ב אלהים הכתובים במעשה בראשית והנה בודאי כשנקרא בשם נתיבות מן הסתם הם בבחי' צמצום כביכול וכ"א כלול מעשר נמצא מספרם ש"ך והמתקתן הוא ג"כ ע"י אות ה' וזהו המתקת הדינין בשורשן וזהו שם הוליד את ארפכשד היינו ע"י קדושתו וטהרתו הוליד הולדה קדושה כזו להמתיק הפ"ר וש"ך דינים באות ה'. כנ"ל:

או י"ל שם הוליד את ארפכשד כי עיקר תולדתו של שם הוא אותו שיצא ממנו השתלשלו' הקדוש' אברה' וזרעו וזהו שם הוליד את ארפכשד דהיינו שהוליד הולדה קדוש' שניצל מארץ כשדי' וזהו ארפכשד אותיות אפ"ר כש"ד והוא אאע"ה. וע"י ניתפרסם אלהותו ית' לכל באי עולם וארפכשד הוליד את שלח היינו כי ארפכשד הצדיק הוליד הולדה קדושה שיוכל לבוא לידי התפשטות הגשמיות כי של"ח הוא מלשון הפשטה. ושלח הוליד את עבר היינו שהוליד הולדה כזו שיוכל לבוא לידי עבר השני הוא עולם הבא כמש"כ כי ביה ה' צור עולמים וכמו שאמרו חז"ל ביו"ד עולם הבא ובה' העולם הזה והבן:

פירוש ה

ולעבר יולד שני בנים כו'. הנה יש לפרש גם כאן כנ"ל ע"ד הסוד כי עבר הצדיק ע"י טהרתו וקדושתו אז בעת זווגו הוליד נשמה קדושה והוא יקט"ן היינו יו"ד קט"ן ר"ל הגם שאות יו"ד הוא קטן בתמידות בכתיבתו כי היא רק נקודה קטנה אך בכאן הי' יו"ד קט"ן היינו שהקטין א"ע עד מאוד והמשיך שפע רבה עילאה מעולם העליון בחי' יוד סתימאה על כל העולמות התחתונים וכפירש"י ז"ל ע"י שהי' עניו ומקטין א"ע זכה לכל המשפחות הללו ע"כ. ויקטן ילד כו'. והם י"ג משפחות היינו שיהיה התנהגות העולמות ע"י י"ג מכילין דרחמי:

פירוש ו

ויהי מושבם ממשא גו'. אי' בספר יצירה ג' אמות הם אמ"ש היינו נוטריקון אויר מים אש והם בחי' ג' מדות של אברהם יצחק ויעקב אברהם מדתו חסד שהוא מי"ם יצחק מדתו גבורה ופחד שהיא בחי' א"ש יעקב הוא קו האמצע מדת רחמים הוא סוד האוי"ר ויש כמה צירופים בסוד אמ"ש לדכורא ולנוקבא ועיקר סוד צירוף של הרחמים והמתקת הדינין היא מש"א ר"ל בחי' מי"ם בתחלה ובחי' אוי"ר קו הרחמים בסוף ובחי' אש באמצע כדי להמתיקו ויהי' כולו רחמים. ועוד אי' בס"י בל"ב נתיבות פליאות חכמה

חקק וברא כו' בסופ"ר וספ"ר וסיפו"ר. וזהו ויהי מושבם ר"ל של הי"ג מכילן דרחמי והנהגתן. מש"א. כנ"ל. בסוד הרחמים והמתקת הדינין. בואכה ספרה. היינו עד בחי' ספ"ר. הר הקדם. אין הרים אלא אבות והיינו להמשיך לבחי' ספ"ר מבחי' ה"ר שהוא אבות. הקדם היא מבחי' ימי קדם בסוד אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. והמשכיל יבין כ"ז כי קצרתי:

לך לך

פירוש א

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך כו'. ופירש"י ז"ל להנאתך ולטובתך. ואעשך לגוי גדול כאן אי אתה זוכה לבנים כו' ואברכך בממון ואגדלה שמך שאודיע טבעך בעולם. והיה ברכה הברכות יהיו מסורים בידך. ד"א ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלהי אברהם כו' עיי"ש. ואח"כ מציין רש"י ז"ל מארצך והלא כבר יצא משם כו'. ולכאורה קשה למה היפך רש"י הסדר לפרש על מארצך המוקדם בפסוק ראשון. מאוחר מהפירושים שפי' על ואעשך כו'. גם הד"א שהביא רש"י ז"ל הוא אך למותר דזאת ידוע אם היה רוצה רש"י ז"ל להביא כל הפירושים שהובאו במדרשים ע"כ פסוק תקצר היריעה מהכיל אך אינו מביא רק הצריך לפשוטו של מקרא או שהוקשה לו איזו קושיא לכן מביא בכ"מ הד"א כדי שיתורץ בזה וכאן לכאורה הוא שפת יתר ונראה כוונתו עפ"י דאי' במדרש נסיון ראשון בלך לך היינו כאן ונסיון האחרון בלך לך היינו בהר המוריה והנה מאוד יופלא מהו הנסיון הלזו פה כ"כ גדול בלכתו מארצו שהכתוב משבחו באמרו וילך אברם כאשר דבר אליו ה'. וכי יעלה על לב איזו ברי' שלא לציית לדבר ה' ח"ו אף פחות ערך הרבה בכמה מדריגות מאברהם אע"ה אם היו זוכין לשמוע דבר ה' מפיו ית' אפילו שילך מסוף העולם עד סופו בודאי מי הוא פתי אשר לא ישמע אל דברי אלהים חיים המדבר אתו עמו וא"כ מהו שבחו של אאע"ה. וביותר תימה מהו הנסיון הלא שכרו בצדו שהש"י הבטיחו שע"י הליכה זו ירויח כל כך טובות והברכות לו ולזרעו אחריו עד סוף כל הדורות. אכן שורש הדבר הוא כך. דודאי עיקר עשיית איזה מצוה או איזה עובדא הוא שלא יעשנה האדם לשום איזה פניה לטובת עצמו ח"ו. רק שיהא במחשבה זכה טהורה ונקיה לקיים דבר המלך מלכו של עולם. יהא מה שיהיה ואחר כוונת הלב הן הן הדברים. ועיקר הניסיון של אאע"ה היה שמחשבתו היתה זכה ונקיה וטהורה בלי שום סיג ופסולת ח"ו לכוין בהליכה זו שום דבר לטובתו ולהנאתו הגם שידע באמת שיצמח לו מזה כל טוב כמו ששמע מפי הש"י. עכ"ז לא השגיח על זה והסיח דעתו לדבר אחר היינו רק לקיים

דבר ה'. ולעשות נ"ר ליוצרו שיתגדל ויתפרסם אלהותו ית' לעיני כל הברואים בכל מקום בואו זהו עיקר כוונתו בהליכתו זאת. והנה כל דברי נבואה שנאמרו מפיו הקדוש ית' וית' לאיזה נביא וודאי לא נאמרו לו פירושי הדברים של הנבואה על מכונם רק נאמר לו צירופי האותיות תוה"ק בלשון הקודש והנביא ההוא מתלבש ברוה"ק ויודע אז איך לצרף האותיות לתיבות ומתוך זה יבואר לו ענין הנבואה וכוונתה על אמיתתה. ע"כ מסתמא היו דיבורי השי"ת לאברהם ג"כ בדרך זה. והנה כל דיבור של הש"י סובל כמה פירושים ויוכל כאו"א לפרשו כפי נטיית מחשבתו לרצונו. והנה בעת שנאמר לאברהם נבואה זו לך לך מארצך כו' אז תיכף ומיד עמד לנגדו היצה"ר על ימינו לשטנו. וחיזק אותו לילך בזריזות לקיים מצות הש"י ובפרט שיצמח לו מזו טובות הרבה כמובן מדבר ה'. כי הסביר לו הדברים על אופן זה רק להנאתו ולטובתו. כפי' א' של רש"י ז"ל כאן אי אתה זוכה לבנים כו'. ובוודאי מהראוי לקיים מצות הליכה זו מארצו עבור טובה זאת שיזכה לבנים חוץ שארי טובות היינו ואברכך בממון ואודיע טבעך בעולם ויתפרסם שמך הטוב בעולם. ויתמסרו הברכות בידך לברך את כל אשר תחפוץ. והכניס בלבבו ומחשבתו חמדת טובות עוה"ז הנצמח לו מזה וזה ידוע גודל התאוה וחמדה של בני אדם בדרכים הללו. אמנם אאע"ה לגודל צדקתו ומחשבתו זכה ונקי' הבין שלא זהו דרך הטוב והישר בעיני אלהים לעשות ציוויו ופקודתו עבור מצפונו הטובות שיבואו לו מהעבודה הזאת. כי זה אינו נק' עובד את הש"י רק עובד לעצמו עבור טובתו. וכשהתבונן בדבר נתוודע לו בבירור שהוא מפיתויי היצר הרע. ומיד התחיל וצווח דבר אחר והיפך במחשבתו פירוש דברי השי"ת לרצונו ית' ולכבודו ית' רק לעשות בזה נ"ר ליוצרו ולא הפן ליצר אפילו במחשבתו רק על כוונה אחרת הרצויה להיות דרכו והלוכו בקדושה היינו ואעשך לגוי גדול זהו שאומרי' אלהי אברהם ר"ל שיתגלה ויתפרסם אלהותו ית' בכל העולם ע"י מדת החסד של אאע"ה. ואברכך זהו שאומרים אלהי יצחק ר"ל שיתפרסם אלהותו ית' ע"י מדת היראה והפחד שהוא מדתו של יצחק וכן ע"י מדתו של יעקב. וזהו באמת נסיון גדול שהיה יכול לקיים מצות ה' בהליכה זו הגם אם היתה כוונתו לטובת עצמו ולהנאתו ג"כ. ועכ"ז לא עירב במחשבתו שום פסולת וסיג מפיתויי היצה"ר. רק מחשבתו היתה זכה ברורה ונקיה רק שיתגלה מזו ההליכה כבודו ית' לעיני כל באי עולם ומחשבתו הטהורה בזה לא היה נגלה לשום בריה רק לפניו ית' אשר לו גלוי כל תעלומות. ידע באמת לבו הזך והמצוחצח שלא עשה זאת לשום הנאת עצמו זולת לכבודו ית'. וזש"ה ומצאת את לבבו נאמן לפניך דייקא. והבן. וזהו שהתוה"ק מעידה עליו וילך אברם כאשר דיבר אליו ה'. ר"ל במחשבה זכה וטהורה ובהתלהבות גדול רק לקיים דבר ה'. ולא לשום דבר

להנאת עצמו. אך לפרסם אלהותו ית' ויח' בכל העולם. וכן יזכינו הש"י להיות מעובדי שמו ית' באמת ותמים אכי"ר: וזהו כוונת רש"י ז"ל שהוקשה לו ג"כ מהו הניסיון כנ"ל. לכן מקודם הביא פיתויי היצה"ר שהכניס במחשבתו שילך לטובתו ואח"כ פירש הד"א שהוא באמת מחשבתו שלאעא"ה. ובסוף התחיל לפרש הפסוק מארצך לפי פשוטו. כדרכו הטוב. והבן כל זה היטב.

פירוש ב

ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו וגו' ויעתק משם ההרה וגו'. עד הלוך ונסוע הנגבה. הדקדוקים המה רבים בהכתובים. כי צריך להבין ולדעת שלכאורה תיבת שם מיותר גם שני התיבות הנראה אליו. כי סימנא ל"ל. גם מהו הלשון ויעתק היה לו לומר וילך גם עוד דיקדוקים ידועים למבין וכאשר נבאר אי"ה. וי"ל בשום שכל ודעת אחרי אשר חנן ה' ברחמיו. כי התוה"ק מרמזת לנו בזה גודל עבדות ה' בהתלהבות רב לתשוקת הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא וייחוד וקישור העולמות. אשר פעל ועשה בזה אאע"ה סבא קדישא בנסיעותיו ובבנין המזבחות. ובוודאי אין מקרא יוצא מידי פשוטו. שנסיעתו היו במקומות ההם ובנה שם מזבחות. אמנם כוונתו הרצויה והקדושה היתה רק לייחדא שכינתא בדרועא ימינא בחי' חסד מדתו של אאע"ה. והמשיך אליה אורות והשפעות קדושות ועלמין עילאין קדישין. והנה מזבח נק' בחי' המלוכה הקדושה שכינא קדישא בסוד מדבחא דלעילא אשר מיכאל כהנא רבא דלעילא מקריב עליה קרבנין דנשמתין דצדיקייא עובדין טבין דידהו וכמבואר בזוה"ק כמה פעמים ורצה אאע"ה לייחדא שכינתא ולקשרה בבחי' מדתו מדת חסד לאברהם ובבואו למקו' שכם. שכ"ם הוא מנין ש"ס כמנין. ה"פ חסד. סוד. ה' חסדים. ושם בנה וערך קומת השכינה וייחדה וקשרה בבחי' הוי"ה במדתו מדת החסד. וזהו ויבן שם מזבח. לשון ויבן את הצלע וש"ם דייקא כנ"ל. לה' הנראה אליו היינו לבחי' הוי"ה ומדת החסד הנראה וראוי אליו. ויעתק משם. היינו משם העלה את השכינה הק' ביום המעלות לבחי' עתיקא דעתיקין סתימא דכל סתימין רוחא דכל רוחין. ההרה. ידוע מאחז"ל אין הרים אלא אבות היינו אברהם יצחק ויעקב סוד חג"ת ואם היה נכתב הרה היה פירושו מקור ושורש של האבות הקדושי' סוד חב"ד וההרה פירושו מקור ושורש כל השרשים עיקרא ושרשא דכל עלמין. רוחא דכל רוחין. מקדם לבית אל ידוע מכ' קודש האריז"ל. ה' מלך גאות לבש. היינו כי קודם שהאציל וברא ויצר ועשה הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא את העולמות היו כל הכוחות הקדושים וכל התוארים והמדות כלולים בעצמותו ית' ויח'. בסוד ימי קדם. ועיקר הרצון שעלה לפניו ית"ש להאציל ולברוא את העולמות היה מחמת תואר מלכות כי אין מלך

בלא עם וזהו גרם הרצון לפניו ב"ה וב"ש להאציל ולברוא את העולמות. וזהו ה' מלך גאות לבש. היינו להיות שעלה ברצונו הפשוט המצוחצח והזך להיות לו תואר מלכות ואין מלך בלא עם לזאת לבש לבוש הגאות. גאו"ת עולה מספר ת"י נימין קדישין וברא את העולמות וזהו סוד שיסד הפייטן ביום אחרון של פסח בסוף השירה מלכות עד לא קדם קדומה ר"ל כי בחי' מלכות עלה ברצונו הפשוט סוד א"ס האחדות הפשוט האמיתי. עד לא קדם קדומה וכנ"ל. ואאע"ה המשיך משם מימי קדם לבחי' המלוכה שכינתא קדישא וזהו מקדם לבית אל השכינה נק' בית אל כנודע. ויט אהלה היינו אה"ל. ה'. ה'. תתאה. בית אל מים. מי"ם מרמז לתרין עלמין קדישין שכינתא עילאה אימא קדישא הנק' מ"י עלמא דקיימא לשאלה. ושכינתא תתאה הנק' י"ם. וכמבוא' בזוה"ק בפ' זו בפסוק ויהי בימי אמרפל. והעי מקד' ע"י מלשון עיי העברים. לשון חושך. כי להיותו מושלל מהשגת האנושי ומכל הנבראים אפילו ממלאכין קדישין ע"כ נק' כן היות שאינן יכולין להנות מאורו הקדוש ע"ד יוצר אור ובורא חושך כמבואר בכהאריז"ל. וזהו והעי מקדם. ושם נטה אהלה של השכינה. ויבן שם מזבח לה'. היינו עד בחי' קדושות רום המעלות האלו ייחד וקשר השכינה הק'. והמשיך אליה אורות השפעות כל חידו וכל טיבו וכל נהורין עילאין קדישין ובוצינין טבין. ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה. היינו לדרום סוד הימין דרועא ימינא לקשרא לשכינתא לבחינתו מדת חסד ולבל תעדי מיני' לעלמין. רק לעולם יומשך אלי' חסדים טובים ורחמים גדולים וכל טוב ולהשפיע להכנ"י כל טבו וכל חדו ובני חיי ומזוני וכל המצטרך אליהם. וכי"ר עד יערה עלינו רוח ממרום וישלח לנו משיח צדקינו בב"א ועיין בזוה"ק בפ' זו בפ' ויעבר אברם בארץ. ובפ' ויעתק משם. ובפ' וישלח בפ' ויבן שם מזבח. ותמצא שם קצת מדברינו הנ"ל והמשכיל יבין את כל זאת. ואם שגיתי ח"ו. השי"ת יכפר.

פירוש ג

ויראו המצרים את האשה. ר"ת שם אהו"ה שלא כסדרן. את האשה כי יפה היא. ר"ת שם אהי"ה. ויראו אותה שרי פרעה ס"ת ידו"ד שלא כסדרן. שרי פרעה ויהללו אותה ס"ת שם ידו"ד כסדרן והענין הוא כי באלו השמות נתחבאה שרה אמנו בירידתה למצרים שלא ישלט בה פרעה:

פירוש ד

ויצא מלך סדום לקראתו גו'. אל עמק שוה גו'. הנה ידוע מכהאריז"ל ע"פ ה' מלך גאות לבש ר"ל כשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא את העולמות כדי להיות לו תואר מלכות. כי אין מלך בלא עם. אז כביכול נתלבש בלבוש גאו"ת מספר ת"י נימין

קדישין וכמבואר לעיל בסמוך עיי"ש. והנה אי' יו"ד קבין גאות ירדו לעולם. תשעה נטלו עילם כו'. והנה כדרלעמר הי' מלכו של עילם ונתגאה בגאותו ואמר שהעולם הוא קדמון בעצמו ואמר בלבו אין אלהים לית דין ולית דיין כדברי שאר כל האפיקורסים ולכן שמו כדרלעמר. היינו כדו"ר לעומר. ר"ל שעשה כדור לעומר הוא עשירית האיפה שהוא המלוכה הק' של מלך מ"ה הקדוש ב"ה. והוא עשה כדור ר"ל שהכחיש כביכול במלכו של עולם ואמר שהעולם הוא קדמון. גם התרגום יב"ע דרשו לשני תיבות כדו"ר לעומר אך לפי דרכו וזהו הי' מלחמת אאע"ה אתו כדי לפרסם אלוהותו ית"ש ולהתוודע ולהגלות כי הוא מלך על כל הארץ. והוא האצילם ובראם ויצרם ועשאם ואין זולתו. והנה כשהכה אאע"ה את כדרלעמר והמלכים אשר אתו שהיו גבורים גדולים וחזקים והוא הי' במתי מעט ואעפ"כ נצחם. אז נתוודע ונתגלה לכל כי יש משגיח ושולט ומולך על כל העולם כולו ומנהיג אותם כרצונו. ולכן כתיב ויצא מלך סדום לקראתו אחרי שובו כו' אל עמק שוה. שו"ה הוא נוטריקון שאמר והי' העולם ר"ל שנתאספו כולם כאחד והודו שיש משגיח ושליט בעולם. שאמר וברא העולם והוא מלך על כל העולם כולו. וזה עמק המלך. והבן היטב:

וירא

פירוש א

בשם הרב ר' משה מפשעווירסק

וירא אליו ה' באלני ממרא. פי' שכ"כ הי' אאע"ה שפל בעיני עצמו עד שחשב בלבו שהוא אינו ראוי להשראת השכינה רק ממרא הוא הצדיק העובד השי"ת ואצלו הוא השראת שכינתו י"ת. אבל הוא עדיין לא הגיע למדריגה זו. וזהו וירא אליו. ר"ל שכך הי' נראה לו בלבו ומחשבתו תמיד. ה' באלני ממרא. שה' הוא באלני ממרא. היינו שהשראת שכינתו ית' אינו רק אצל ממרא מפני שהוא צדיק ועובד הש"י באמת. אבל הוא עדיין מבחוץ שלא נכנס להקדושה. וזהו והוא יושב פתח האהל. שחושב במחשבתו שהוא עדיין בפתח אהל של הקדושה וכן הוא דרך הצדיקים הגם שעובדים את ה' כל ימיהם עכ"ז נדמה להם בלבם ומחשבתם באמת שעדיין לא התחילו כלום לעבוד את הש"י והם עדיין מחוץ לאוהל הקדושה רק עומדים בפתח האוהל. ודפח"ח. ויתורץ בזה קושיית האוה"ח עיי"ש:

או יאמר דהנה ידוע שכל התאמצות עבודתו של אאע"ה וכל מגמתו הי' רק שיתגלה ויתפרסם אלהותו ית"ש ע"י מדתו מדת החסד כמ"ש הלוך ונסוע הנגבה לדרום שהוא

ימין מדת החסד ועיקר עבודתו הי' שכל העולמות יתפרנסו ויתנהגו ע"י מדתו החסד ושימתקו כל הדינין בשורשם ויהיו נעשים חסדים גמורים. והנה ממר"א מספרו רפ"א היינו פ"ר דינין והמתקתן ע"י א'. ר"ל אלופו של עולם. ועפ"ז יש לפרש הפסוק. וירא אליו. ר"ל שנתגלה אליו. ה' הוא החסדים כנודע. באלני לשון חוזק כמו ואת אילי הארץ לקח. ממר"א ר"ל בתוקף וחוזק הדינין נתגלו אליו החסדים. היינו שנמתקו הדינין בשורשן ע"י עבודתו שהמשיך רק חסדים טובים לכל העולם. והמשכיל יבין. ובזה ג"כ יתורץ קושיית האוה"ח למה הקדים תיבת אליו לתיבת ה'. וע"פ דברינו הנ"ל יבואר על נכון: **עוד** י"ל בפסוק הנ"ל דהנה לא נאמר כאן שום דיבור ואמירה לאאע"ה בהתגלות ה' אליו. ודרשת חז"ל ידוע ועוד יש לאלוה מילין אחרי אשר חנן ה' ברחמיו. דהנה למעלה בפ' הקודמת כתוב מילת אאע"ה. וזה ידוע שע"י העברת בשר הערלה נתגלה רב טוב הצפון לצדיקים. כי בהעברת הערלה מעבירין כל המסכים המבדילין והקליפות החיצונים ונעשה אך טוב לישראל. וע"כ אנו אומרים בעת המילה. הודו לה' כי טוב כי עי"ז נתגלה הטוב הצפון ואיהו כביכול גושפנקא דמלכא דבה חתים שמיא וארעא. הרמוז בר"ת של א"ת ה"שמים ו"את ה"ארץ שהוא מספר טו"ב וע"י המילה נעשה המתקת הדינין בכל העולמות ומתנהגין ברחמים טובים. ועפ"ז י"ל וירא אליו ה'. ר"ת עולה מנין טו"ב וכנ"ל שע"י העברת בשר הערלה נתגלה אליו הטוב. באלני ממרא. אלני מספרו צ"א סוד יחוד הקדוש הוי"ה אד"ני. כי ממר"א עולה רפ"א היינו פ"ר דינין. וא' הוא המתקתן. והיינו שנמתקו הדינין אז ע"י המילה. ונעשה יחוד אמיתי. והוא יושב פתח האהל כחם היום. והוא ר"ל עולם הנסתר עתיקא קדישא סתימא דכולא. ונק' ג"כ כביכול בבחי' פתח האוהל. כי הוא פתח ומפתח לכל העולמות. וזהו והוא יושב כו' ע"ד דאיתא ועתיק יומין יתיב לכפייא שביבין דנורא. היינו לכפייא את הדינין ולהמתיקן ולהעשות הכל רחמים. כחום היום. ר"ל בהתחממות הדינין ר"ל. אז ועתיק יומין יתיב לכפייא שביבין דנורא הם הדינין ולהמתיקן. וכ"ז נעש' ע"י המילה. וישא עיניו וירא כו' כי כל ימיו הי' מתנהג א"ע ע"ד מאחז"ל עיניו למטה ולבו למעלה. לכן כתיב כאן וישא עיניו וירא. והנה שלשה אנשים. אינון תלת מוחין קדישין חב"ד. נצבים עליו. וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה. היינו כשהבין זאת וירץ לקראתם להמשיכן מפתח האהל וישתחו ארצה. השתחויה הוא לשון המשכה היינו להמשיכן ולייחדן כביכול בהמלוכה העליונה. או לקראתם לשון קבלה כמו וקרא זה אל זה תרגום ומקבלין דין מן דין. ויאמר אדני אל נא תעבור מעל עבדך. ר"ל שביקש מאת היראה והמלוכה העליונה הק' הרמוז בשם אדני. אל נא תעבור מעל עבדך. הגם שהוא ייחד תמיד העולמות העליונים הק' וכנ"ל.

עכ"ז ביקש מהיראה והמלוכה הק' העליונה דלא תעדי מיניה לעלם ולעלמי עלמין. ולפי שהרגילות והתמדת הדבר מבטל השיעשועים והתענוג כי תענוג תמידי אינו תענוג. ובתוה"ק איתא בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. לכך אמר יוקח נא מעט מים היינו התורה. ורחצו רגליכם היינו לרחוץ ולהסיר הרגיליות מאז והשענו תחת העץ הוא עץ החיים. והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ב

וה' אמר המכסה אני מאברהם גו' כי ידעתיו למען גו' למען הביא גו'. הנה שני פעמים למען הכתובים כאן אין להם שום פירוש. כמובן מעצמו. ועוד כמה דקדוקים. ונראה דהכתוב מדבר בשבחו וצדקתו של אאע"ה. דשורש הדבר הוא שכל העובדות ומע"ט שעשה אאע"ה ועבד את הש"י בשכלו הזך והטהור ובאהבה רבה הכל היה בעיניו מעט ואינם נחשבים בעיניו לכלום נגד חסדי הש"י והנסים שעשה עמו ולכך לא היה די בעיניו ואמר בלבו הגם שאתקן עצמי בכל מיני עובדות טובים מה אני עבור זאת התיישב בדעתו שאין זה מספיק מה שאני בעצמי מקיים מצות הש"י וחוקיו בשכל גדול לכן פעל והכניס עוד כוונה אחרת במחשבתו הזכה בקיום המצות לעשות בשם כל ישראל דהנה כל זרע ישראל היו אז כלולין במוחו ומחשבתו של אאע"ה. כי הבן הוא כנוס במוח האב נמצא שהמוח של אאע"ה היה השורש של כל נשמות ישראל וזרע אברהם הבאים אחריו עד סוף כל הדורות עקבות משיחא. וא"כ כשעשה איזה מצוה עשה בשביל כל ישראל היינו עם כל הכוחות שלו ועם כלהענפים העתידי' להתפשט ממנו. והרי הוא נחשב כאלו עשה המצוה עמהם ממש. ומזה הגיע לזרעו אחריו שני טובות א' כיון שהוא קיים כל מצות התורה ודיקדוקי מצות ואף ע"ת א"כ כשעשה בשם כל ישראל והיה עבודה דרבים א"כ כל או"א מישראל הבאים אחריו קיים כל התרי"ג מצות ומצות דרבנן. אך עדיין היה בכח. ועוד נצמח מעבדות זה טובה גדולה לזרעו אחריו עבור שעשה דרך ומסלול להם שיוכלו להשיג שכליות המצות ולקיים אותן כתקנן מאחר שכבר קיימו את כל המצות פעם א' בכח עם אאע"ה וא"כ בנקל יוכל כאו"א מישראל להוציא הדבר מכח אל הפועל ולקיים המצות בפועל ממש. כיון שנפתח השער להם מימות אאע"ה. ועפי"ז י"ל פי' הגמ' חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשיי למעשה אבות. ולכאורה יפלא איך יוכל כ"א לבוא למדריגת אאע"ה והשגתו שהוא מרכבה לימין. אכן באמת אין הכוונה שיגיע למעשי אברהם בעצמו. רק למעשיו של אותו האדם עצמו שעשה בעודו כלול וכמוס בעצמותו של אאע"ה לפי שהיה אז כלול שם בשורשו נמצא שהוא בנקל לכל אדם כיון שכל אדם עשה כבר כל המצות כשהיה עדיין בכוחו של אאע"ה א"כ א"צ רק לשוב

לשורשו ולכוחו של אאע"ה כדי להוציא הדבר מכח אל הפועל ואז יוכל להשיג בחי' של עשיית המצות שעשה אז כשהיה בכוחו ועצמותו של אאע"ה וז"ש למעשי אברהם ר"ל למעשי עצמותו שעשה בעודו כלול וכמוס בתוך אברהם במוחו ועצמותו. וזש"ה כי ידעתיו לשון אהבה וחיבה. ר"ל אני אוהבו ומתחיל לספר בשבחיו במעלת קיום מצותיו. למען אשר יצוה לשון צוותא וחיבור היינו שמכוין בעשיית כל מצוה לייחד ולחבר עצמו את בניו וביתו אחריו עד סוף כל הדורות ועושה המצוה עמהם. וז"ש ושמרו לשון עבר שהרי הוא נחשב כאלו כבר עשו בעצמם כל המצות ונמצא שכבר שמרו דרך ה'. אף שעדיין הי' בכח וגם עשה דרך סלולה לזרעו אחריו שיהא בנקל אח"כ להם לעשות צדקה ומשפט. ועוד היתה כוונתו למען הביא ה' על אברהם שיהי' התנהגות העולמות והשפעתם ע"י שרשי הוי"ה במדת אברהם. היינו שיתנהג הבורא ית' וית' בחסד עם כל העולמות. כמו שהוא מתנהג בעצמו עם כל באי העולם. וזהו את אשר דיבר עליו. דיבר הוא לשון הנהגה היינו שההנהגה העליונה יהיה ע"י מדתו חסד להמשיך שפע טובה וברכה ורחמים וחסדים טובים לכל זרע ישראל כיר"א. והבן היטב:

והגם שכדברינו אלה כהווייתן המה כתובים בס' קדושת לוי עכ"ז כתבתים הנה מפני ששמעתי מאדמו"ר הרב הק' שיחיה שאמר בהיות הרב הק' כו' מבארדיטשוב אצלו בקאלבסוב ביקש להראות לו איזה מכתבי קודש של אדמו"ר וכן עשה והראה לו כמה קונטריסים ומגודל עוצם קדושתו והתלהבותו בעבודתו ית' נשארו המכתבים אצלו מפני ששכח להחזירם לאדמו"ר ואחר זמן רב מצאום בין כתביו וסברי שגם אלו הם משלו והדפיסו אותם על שמו:

פירוש ג

וה' פקד את שרה וגו'. מדרש הה"ד לעולם ה' דברך נצב בשמים גו' אלא דברים שאמרת לאברהם בהשמים. ולכאורה תמוה. מה בא הכתוב להשמיענו שה' פקד את שרה כאשר אמר. דודאי הקב"ה מקיים דברו ההוא אמר ולא יעשה כו'. וכי בן אדם הוא ויתנחם. והלא אחז"ל כל דיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפי' על תנאי אינו חוזר. אכן הענין כך הוא שיש חילוק בין פקידה לזכירה. דאי' בזוה"ק דפקידה הוא לנוקבא. וזכירה הוא לדכורא. דהלשון פקידה הוא על איזה דבר שמקבל מאיזה בחי' הקודם לו. ושורש הדבר הוא דודאי כל ההבטחות שהבטיח השי"ת לישראל אנו בטוחים שיקיים אותם לנו ולא יפול מדבריו ארצה ח"ו. רק ישפיע לנו כל הטובות והברכות כדרכו להיטיב אך כשהשי"ת מבטיח לעשות איזה דבר טובה. אז ודאי כשהטובה קשורה אצלו בכח אין חילוק בין עבר להוה ועתיד אך אצל המקבלים הדבר ההוא אז צריכים להוציא דבר זה מכח אל הפועל להביא אותו אל ההתגלות שיהא במהרה כי כשהוא עדיין נעלם

במחשבה הוא באיתכסייא והוא בעלמא דאתי העתיד להתגלות לנו אך לע"ע עדיין הדבר בהעלם. והמשכת דבר ההוא מן העתיד אל ההוה הוא באמונה ר"ל כיון שהצדיק מאמין בדבר שבודאי יקיים השי"ת הבטחתו ומצפה ומייחל ומחכה בכל עת ובכל שעה שיבוא הדבר ומתלהב בלבו שיתקיים הדבר ההוא. אז אותו תשוקה והתלהבות והצפוי של הצדיק הבא ע"י האמונה לבוא אותו הדבר מחבר המחשבה העליונה של ההבטחה וממשיכו להאמונה וזהו פי' הפסוק לעולם ה' דברך נצב בשמים. ר"ל שדיבור של הבטחה טובה כשהוא עדיין ברוחניות הוא באתכסייא ועומד בשמים. אך ע"י שלדור ודור אמונתך. ר"ל ע"י האמונה כוננת ארץ. ר"ל עשית ותקנת כלי ונוק' להתגלות הדבר. ומצינו באברהם אמירה ודיבור אמירה הוא בחשאי כ"ז שהוא בדקות באתכסייא. ודיבור הוא באתגלייא וז"ש רש"י ז"ל במתק לשונו. כאשר אמר בהריון. ר"ל שהיו אצל שרה ב' דברים. הריון. היינו כשהי' הדבר עדיין במחשבה באתכסייא להמשיך רק הריון. שהוא ג"כ באתכסייא. וזהו בחי' אמירה בחשאי. אבל ויעש ה' לשרה. ר"ל. תיקנה ועשאה כלי לקבל הדבר ויבוא להתגלות וזהו בחי' דיבור ומזה בא הלידה. והבן כ"ז:

פירוש ד

ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק וגו'. הנה הקדושים קדמונינו ז"ל. אמרו שאעא"ה הי' בסוד נשמה לנשמה לכל העולמות. ומקור ושורש נשמתו הי' מחכמה עילאה קדישא כביכול. וכן אי' בזוה"ק. אברהם הוא אותיות. אב"ר. מ"ה. והוא מספר רחם שהוא מקור הרחמים. והחסדים בסוד שם הקדוש ע"ב שהוא הוי"ה במילוי יודי"ן. ושרה אמנו ע"ה היתה בסוד נשמה לכל העולמות. ואיהי בסוד שם הק' ס"ג והוא בסוד עלמא דבינה כביכול דבמקורו הוא כולו חסד ורחמים אך דמינה דינין מתערין ואיהו סוד שם הק' אלהים וזהו. ש'. מן שרה. עולה כמנין אלהי"ם במילואו. ואות. ר'. עולה כמנין אלהי"ם בריבוע. ואות. ה' הוא. ה' אותיו' אלהי"ם. ויצחק אע"ה סוד שורש נשמתו בא מעלמא דבינה. ויצחק הוא בסוד נפש של כל העולמות. דאיהו שם הק' ב"ן. דאיהו סוד הנפש של כל העולמות. אבי"ע. וד' פעמים ב"ן עולה ר"ח מנין יצח"ק. ויעקב אע"ה הי' בסוד רוח של כל העולמות. ואיהו סוד אוי"ר מג' אמות שהם אמ"ש. ר"ת. אויר. מים. א"ש. ואיהו בסוד רוח האדם העולה למעלה. ועוד אמרו קדמונינו ז"ל שיצחק אע"ה באה נשמתו מעלמא דנוק' ולא הי' ראוי להוליד עד העקידה שאז ניתן לו נשמה מעלמא דדכורא. והיינו כי סוד שורש נשמתו הי' מעלמא דבינה והי' מדתו מדת הפחד והגבורה. ולא הי' ראוי להוליד עד העקידה כי אז ע"י מס"נ להשי"ת בלב תמים וע"י עבודת הקודש של אאע"ה שרצונו הי' להמתיקו ויוכלל בימין סוד חסד לאברהם. ועי"ז

המשיך אליו נשמה מעלמ' דדכורא כביכול סוד ד' יודי"ן משם ע"ב הק'. וד' יודין. מספרן מ"ם ועם ר"ח מנין יצח"ק עולה רמ"ח שהוא רַחֵם ולזה הי' מאז והלאה ראוי להוליד. וזהו ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים כל השומע יצחק לי. כידוע דרחז"ל על שם. יצח"ק. היינו יו"ד מורה על יו"ד נסיונות שנתנסה אאע"ה. צ'. מורה על שהיתה שרה בת תשעים שנה כשילדתו. ח'. מורה על שנימול לשמונה ימים. ק' מורה על אברהם שהי' בעת לידת יצחק בן מאה שנה. והנה עד העקידה לא נשלמו עדיין היו"ד נסיונות. וזהו צחוק עשה לי אלהים. אבל כל השומע יצחק לי. היינו בשעת העקידה שנשלמו אז היו"ד נסיונות. וגם נמשך לו בסוד ד' יודי"ן דע"ב. מספר ל"י ואז נכלל בימין ג"כ סוד החסד והרחמים. וכנ"ל. וזהו סוד וילכו שניהם יחדו שהיו שניהם כלולים זה בזה. והנה סוד שורש נשמתו של אאע"ה הוא מבחי' נוצר חסד שהוא מזלא עילאה קדישא סוד. ג'. הויו"ת. עולים מנין. ע"ח. גימ'. מזל"א. וכל ימיו הי' עבודתו עבודת הקודש להמשיך ולהשפיע מבחינתו שהוא חסד לכל העולמות ולהמתיק את הדינין. וזהו ויעש אברהם משתה גדול היינו משתה ושמחה וחדוה. ביום. הוא לשון בהירות ואור. הגמ"ל. גימ' מזל"א. היינו כשהמשיך מבחינתו ומדתו הוא מזל"א עילאה קדישא למדת יצחק והמתיקו וכללו במדתו. והמשכיל יבין כ"ז:

או יאמר הגמל את יצחק. כי החסד המתפשט למטה כביכול. הוא בשוה לרעים ולטובים. ואם הי' מתפשט מעצמו למטה כביכול אז הי' נעשה כביכול בסוד סיגי כסף סוד מותר הבריאה. ויש בו פסולת כביכול ומדתו של יצחק הוא גומל חסדים טובים שלא יתפשטו יותר מדאי. כי גומל הוא לשון הפרשה היינו שמפריש וגומל החסדים להיותם טובים אהובי' ומתוקים. וזהו שעשה אברהם שמחה וחדוה לכל העולמות. ביום הגמ"ל. הוא לשון הפרשה. את יצחק היינו עם יצחק וכנ"ל. והמשכיל יבין:

פירוש ה

ועפ"ז הנ"ל יבואר מ"ש במד"ר צחק עשה לי אלהים. ר' לוי אמר הוסיפה על המאורות כו'. וגם יובן מה דאי' במד"ר. משתה גדול. גדול עולמים הי' שם. והבן:

פירוש ו

ויהי בעת ההוא גו' ופיכל גו' השבעה לי וגו'. יש לרמז בפ' זו סודות נפלאים. ויבואר בזה ג"כ מ"ש מקודם לבדהן. היינו ה' קודם לנו"ן. והנו"ן הוא פשוטה. ואח"כ כתיב לבדנ"ה בנו"ן כפופה. והיא קודמת. להּ'. ובהעיר לב ושום שכל י"ל אחרי אשר חנן אל דעות. ה'. שמרומז כאן סוד המתקת הדינין. כי אבימל"ך נק' בחי' חכמה עילאה קדישא סוד אב"א ובאב"א יסד ברתא. סוד המלוכה הק'. וכמ"ש בזוה"ק ובתיקונים בסוד אם אית

בישראל מאינון משכילים דידעין לזרקא אבנא לאתר דאתגזרת מתמן. היינו להעלות המלוכ' הק'. סוד אבן דאתגזרת די לא בידין ממדריגה למדריגה עד רום המעלות לחכמה עילאה קדישא. אשר משם נחצבה אבן ספיר דמות כסא. כרסייא יקירא קדישא. ולזה נק' בחי' חכמה עילאה בשם אבימל"ך. ופיכל שר צבאו הוא בחי' יסוד צדיק חי עולמים המקשר ומייחד כל עלמין. ואיהו המקור הממשיך השפעה העליונה לכל העולמות ולכל המדות ומקשרן ומייחדן וזהו. פ"י. כ"ל. והוא כביכול בחי' שר צבא למדת החכמה הזן ומפרנס לכל העולמות לעילא ותתא ומחי' את כולם בסוד והחכמה תחיה. ואברהם הוא מדת החסד כנודע. וזהו ויאמר אב"י מל"ך ופ"י כ"ל שר צבאו אל אברהם שהוא מדת חסד המלובן ומצוחצח. אלהים עמך גו' היינו אנו רואים אשר המדה"ד נמתק על ידך ושם אלהי"ם שהוא בחי' מדת הדין עמך היינו שהוא מסכים על ידך בכל אשר אתה עושה לפי מדתך שהוא חסד. ועתה השבעה לי גו' השבעה לשון שבעה. ר"ל שתראה שכל ז' מדות הק' יתנהגו ע"י מדתך מדת החסד ולהמתיק דינים היוצאים משם אלהים. ושיהי' בכל הז' מדות התנהגות הרחמים והחסד. אם תשקור לי ולניני ולנכדי. היינו לבטל כל הדינים לבל יהי' להם שום שליטה ואחיזה בהג' עולמות בריאה יצירה עשיה. רק כולם יתנהגו בחסד ורחמים. כחסד אשר עשיתי עמך. כי השורש חסד לאברהם הוא חכמ' עילאה קדישא כמבואר למעלה. ובסוד אלהי אברהם וכן תעשה עמדי ועם הארץ גו'. הוא ארץ חפץ הוא סוד מלוכה הק' העליונה אשר מחכמה אתגזרת וכנ"ל. ויאמר אברהם אנכי אִשָּׁבֵע. היינו כן אתנהג במדת החסד בכל הז' מדות ויצב אברהם את שבע כבשות הצאן לבדהן. כבשות הצאן. היינו כבישת והמתקת הדינין. לבדה"ן מספר צ"א. סוד יחוד אמיתי. הוי"ה. אדנ"י. והמתקת הדינין. הוא ע"י ה' עילאה סוד עלמא דבינה וע"י נו"ן פשוטה בסוד. נש"ב. והוא סוד המתקת הדינים בשורשם כנודע ויאמר אבימלך גו' הצבת לבדנ"ה. היינו כי במלכות הק' יש ג"כ נו"ן שערים בסוד נו"ן כפופה. שהיא מקבלת מהנו"ן פשוטה נש"ב העליונים. והוא בסוד. ה' תתאה משם הק' הוי"ה. וגם המה צריכים להמתיקן ולהעלותן בשורשם. ויאמר כי את שבע כבשות תקח מידי. ר"ל ע"י מדתי מדת החסד בעבור תהי' לי לעד"ה לשון וועד ואסיפה וייחוד וקישור לכל העולמות. כי אנכי חפרתי גו' באר שבע. באר חפרוה שרים. והיינו הבאר הזאת זא"ת הוא מדת המלכות הק' והכל יתנהג ע"י מדתי מדת החסד והרחמים להשפיע כל טוב וכל ברכאין טבין וכל חדו להכ"י לעילא ותתא. והמשכיל יבין כ"ז. והשם הטוב יכפר. ולרמז זה אפשר קורין פ' זו בר"ה. לאשר פרשה זו הוא סוד המתקת הדינין בשורשם. ודבר בעתו מה טוב:

פירוש ז

בשם הרב הגאון הגדול מוה' בצלאל דודו

ויאמר יצחק אל אברהם גו' ואיה השה גו' אלהים יראה גו'. להבין מהו התירוץ על קושייתו של יצחק עכ"ז הי' לו ליקח שה מביתו. גם קשה למה לא הוקשה ליצחק בעת לכתם מביתם תכף כשלא ראה השה עמם. אמנם י"ל. דהנה איתא בפסחים גבי ע"פ שחל להיות בשבת נידון שחיטת הפסח. שכח ולא הביא סכין מע"ש מהו. א"ל הנח להם לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם. למחר מי שפסחו טלה תוחבו בין צמרו. מי שפסחו גדי תוחבו בין קרניו. ומקשה הגמ' הא קעביד עבודה בקדשים. ומתרץ כהלל. דתניא מימיו לא מעל אדם בעולתו אלא מביאה חולין לעזרה ושם הוא מקדישה. וסומך ידיו עליו כו' עכ"ל הגמ'. ועפ"ז יש לומר דזה היה כוונת יצחק שלא שאל על השה לעולה היכן הוא מעת צאתם מביתם תכף. מחמת שמתחלה סבר בדעתו שהוא בעצמו יהיה העולה וכך הי' רצונו באמת ותמים להיות נקרב ע"ג המזבח לעולה לרצון לפני השי"ת. אך אח"כ כשראה יצחק ששם אביו עליו עצי העולה להיות נושאם על כתפו. אז הבין והכריע בדעתו ושכלו שא"א שיהא הוא בעצמו הקרבן עולה. מאחר שהוא עושה עבודה זו שנושא את עצי העולה. והא אסור לעבוד עבודה בקדשים כקושיית הגמ' לזה שאלו אז ואיה השה לעולה. ואביו השיבו כתרוצה של הגמ' היינו כהלל. ר"ל שאינו מקדישו עד שמביאו לעזרה. כדי שלא יבוא לידי מעילה. וזהו אלהים יראה לו השה. כשירצה שאקריב שה לעולה ואם לאו. בני. ושם אקדישך. ונמצא לע"ע אין שם קדושת מזבח עליך. ודפח"ח:

פירוש ח

מצאתי בקובץ ישן

ופילגשו כו' תחש ואת מעכה. תח"ש ר"ת תקעו חודש שופר. מעכ"ה ר"ת. מלך על. כל. העולם. ולרמז זה קורין פ' זו בר"ה יום ב'. והמשכיל יבין את כל זאת:

חיי שרה

פירוש א

ואברהם זקן וגו' וה' ברך וגו'. הנה כתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. א"ת בהבראם אלא באברהם. הנה כשעלה ברצון האחדות הפשוט להאציל ולברוא את כל העולמות. לא היה ח"ו מוכרח לזה לברוא העולמות חלילה וחלילה מלהעלות על מחשבתנו זאת וכיוצא. כי כבר הוא אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא. רק מגודל

התענוגים והשעשועים שעלו לפניו ית"ש כביכול ממעשי הצדיקים העתידין להיות בעולם אשר על ידם יתגדל ויתפרסם אלהותו וקדושת שמו הנכבד הגדול והנורא לכל באי העולם. ויכירו וידעו כולם כאחד כי הוא לבדו הבורא את הכל ומחיה את כולם ואין בלתו. ומבלעדי שפעו וחיותו וטובו וחסדו השופע בכל עת ורגע ע"כ העולמות ואשר בהם. אז כאפס ואין נחשבו. ויתוודע לכל חסדו הגדול וטובו ונפלאותיו ונוראותיו. ומגודל התענוג והשעשועים שראה הש"י והסתכל והבין במעשי הצדיקים שעתידין לבוא לעולם. אז עלה ברצונו האחדות הפשוט האמיתי הקדום. להאציל ולברוא את העולמות. והנה כתיב עולם חסד יבנה. היינו כשהסתכל והבין כביכול הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא שיהי' א"א בעולם שכל ימי חייו יעשה טוב וחסד לכל באי העולם. ויפרסם ויודיע לכל העולם את חסדי השי"ת וגדולתו ורוממותו. וכגודל התענוג והשעשועים שעלה לפניו י"ת. אז כביכול ברצונו הקדום מהחסד לאברהם האציל עולם החסד. ובחי' זו נקרא חסדא דעתיקא קדישא. כי עתי"ק הוא מלשון ויעתק משם. היינו ע"י השעשועים שעלו לפניו ית"ש כביכול מהחסד הגדול שיעשה אברהם בעולם. כביכול העתיק מאורו הגדול שהוא א"ס וא"ת. והניח מקום ברכה להאציל עולם החסד ולהתפשט בכל ז' יומין עילאין קדישין. ז' ימי בראשית. וזהו ואברהם זקן היינו חסדא דעתיקא כביכול שהוא נק' אברה"ם זק"ן. בא בימים. בז' יומין עילאין קדישין. ז' ימי בראשית. (הגם שכל מדה מהז' מדות הק' נאצלו ג"כ ממעשי הצדיקים שיהיו לעתיד בעולם. כמו מדת הפחד והגבורה נאצלה משעשועי מעשי יצחק אע"ה. ומדת האמת והרחמים נאצלה משעשועי מעשי יעקב אע"ה. כמבואר בסה"ק. עכ"ז לאשר עולם חסד יבנה מתפשט מדת החסד בכל ז' יומין עילאין קדישין להתנהג הכל בחסד. בפרט בחסדי עתיקא קדישא כביכול סתימא דכולא) וה'. הוא וב"ד. ברך את אברהם היינו עם מדת החסד. בכל. בכ"ל עולה נ"ב כמספר שם הק' ב"ן. שהוא בעולם העשיה. ר"ל שברך עם החסד הגדול את נשמות ישראל שהם בעולם העשיה להעלות מעשיהם הטובים לפניו י"ת וי"ת. בסוד מ"נ ולהמשיך ולהשפיע לכל העולמות ולהכני' לעילא ותתא כל חדו וכל טיבו וכל נהורין עילאין ובוצינין קדישין. ולהשפיע כל מיני ברכות וטובות וכל מיני חסדים ורחמים לכל זרע ישראל בכלל ובפרט. כיר"א: והמשכיל יבין כל זה:

פירוש ב

ויצחק בא מבוא באר לחי ראי וגו'. עד סוף הענין. י"ל דרך רמז. והוא דהנה כל העובדות של הצדיקים אינו רק שיבוא מזה תענוג להבורא כל העולמים בהוב"ש שישמח בעולמו. ויהא לו תענוג גדול ושעשועים מכל הנבראים. ועי"ז רצון הצדיק הוא ותשוקתו תמיד

שיהא לכל זרע ישראל שפע ברכות וכל טוב. ולא יהא להכנ"י הן בכלל הן בפרט שום איזה צער. וחסרון איזה דבר טוב ח"ו. מכמה טעמים. א'. מחמת שהוא מ"ע לאהוב את כאו"א מישראל. ועוד שאהבת ישראל נקשרת עם אהבת השי"ת. ושניהם הם אחד. כי מי שאוהב את הש"י אוהב ג"כ את ישראל עמו. כמ"ש בתוה"ק ואהבת לרעך כמוך. ואהבת את ה' אלהיך. ואנשי כנה"ג סמכו את שני האהבות הנ"ל ברוח קדשם. הבוחר בעמו ישראל באהבה. באהב"ה גימ' אח"ד. ותיכף אחריו שמע ישראל כו' אחד. שהוא אחדות ואהבת השי"ת. והצדיק מייחד ומקשר השני אהבות הנ"ל. זו לזו. מפני שכל מגמתו וחפצו ורצונו אינו אלא לשמח הבורא בהוב"ש ולעשות נ"ר ליוצרו. והצדיק יודע שכביכול בכל צרתם לו צר. ועי"ז שממשיך שפע כל טוב לכל זרע ישראל ופותח עולם השמחה והחדוה. בא מזה תענוג גדול להש"י שהוא שש ושמח עם עולמו ועם כל ברואיו. ובזה נעשה ייחוד אהבת השי"ת עם אהבת ישראל. וז"ש בזוה"ק שאותיות אח' מן אח"ד. מצטרפות עם ש"מ מן שמ"ע ונעשה הצירוף אשמ"ח. וזה בא מחמת שהצדיק מייחד ומקשר שני האהבות ע"י שפותח עולם השמחה והחדוה ומביא תענוג גדול להשי"ת נמצא שהצדיק הוא מקושר תמיד בעולם השמחה מפני שרצונו בכל עת להשפיע כל טוב לכל זרע ישראל: והנה ידוע דבא"ר נקרא הכנ"י שהם כמעיין הנובע. היינו שע"י נשמות ישראל נמשך שפע רב ומימי החסדים לכל העולמות. והם הצינורות של כל ההשפעות. ועד"ז נאמר תהום אל תהום קורא לקול צנוריך. ר"ל שע"י ישראל יתמשך מתהום התחתון להעליון והנה לח"י רא"י נק' החיות הבא מהשגחת השי"ת כי בכ"מ שהשי"ת משגיח ורואה כביכול שם הברכה מצויה והוא החיות שלו. וידוע ג"כ מאחז"ל מתחלה עלה במחשבה לברוא העולם במה"ד. וראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר. ולכאורה אינו מובן. דהיאך שייך אצל השי"ת שום שינוי רצון ח"ו. הלא כתיב אני ה' לא שניתי. אך שורש הדבר הוא כך. דקודם בריאת העולם היו כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים. כלולים וכמוסים בעצמותו י"ת וקשורים בו כשלהבת הקשורה בגחלת. והנה מיד כשעלה ברצונו הפשוט להוציא כל הדברים הנעלמים בכוחו וכמוסים בהיכל הקודש פנימה. ויבואו להתגלות ובאמת הוא ירידה להם. וזהו הצמצום בעצמו לירד ממקום גבוה למטה. אך במה שהש"י מסתכל ומשגיח בכל דבר בראיה זו ממשיך להם קו החיות. כי במקום השגחתו שם הוא חיותו של הדבר ההוא. ועי"ז נתקיים הבריאה מכח החיות שבא לכל הנבראים מהשגחתו י"ת. וזהו ראה שאין העולם מתקיים. ר"ל שע"י הצמצום והדין של הבריאה לא הי' קיום לעולם. אך במה שראה ושם עין השגחתו ע"כ דבר מזה הי' קיומו. וזהו שיתף עמו מדה"ר. והנה ע"י שהצדיק הוא

סרסור ושושבין המקרב הבאר הוא הכנ"י אל חיות הקודש הבא מהשגחת הבורא ית"ש ומקשר אותם ונעשה ייחוד גמור. מזה בא השמחה לעולם מחמת שהוא פותח מקור השמחה והחדוה לכל העולמות שמשפיע להם כל שפע הטוב ולהכנ"י ומביא תענוג גדול ושעשועים להבורא ית"ש. וזה שאמר הכתוב ויצחק בא ר"ל השמחה והחדוה בא. מבא באר. ממה שהצדיק מביא ומקרב הבאר שהוא כנ"י לחי ראי. להמקור החיות הבא מהשגחת הבורא ית' וראייתו. והנה יצחק הסתכל והבין במדריגה זו. ר"ל שיכול הצדיק להביא שמחה וחדוה לכל העולמות ע"י קישור וקירוב הכנ"י להשגחה העליונה. אבל והוא יושב בארץ הנגב ע"ד ארץ הנגב נתתני שהוא מנוגב מכל טוב. כך הי' יצחק בעיני עצמו שהוא עדיין בחי' זו. ובאמת צריך הצדיק לקרב ולייחד בחי' תחתונה לעליונה. והיא גולת תחתית לגולת עליות:

או י"ל. והוא, לשון נסתר. ר"ל הקב"ה שיושב בסתר ונעלם מעין כל יושב בארץ הנגב. היינו ע"י שהצדיק מקרב הכנ"י להשגחה עליונה מתנהג השי"ת במדת החסד דרועא ימינא ונגב הוא דרום ע"ד הרוצה להחכים ידרים שחסד הוא ענף החכמה וע"י השמחה והחדוה שמעורר הצדיק במה שמייחד ומקשר הכנ"י לצדיק חי עלמין משפיע הש"י בחסדו הגדול כל מיני טובות ישועות ונחמות לכל זרע ישראל:

או י"ל. והוא, בחי' עתיקא קדישא כמבואר כמה פעמים. יושב בארץ הנגב לשון יובש הדין החזק. ע"ד ועתיק יומין יתיב שאמרו בזוה"ק לכפייא שביבין דנורא. היינו להמתיק כל הדינים. ולהשפיע כל מיני חסדים טובים ע"כ זרע ישראל כיר"א והבן:

פירוש ג

ויצא יצחק לשוח בשדה וגו'. י"ל דזה ידוע שמדתו של יצחק הוא מדת הפחד והגבורה. וערב הוא ג"כ מדת הדינין ויצחק הצדיק רצה לתקן בחינתו ולסלק ולפנות הדינים הקשים מעל ישראל בניו. וזהו ויצא יצחק לשוח בשדה. ע"ד יצחק קראו שדה וכשהסתכל בחורבן הבית ציון שדה תחרש. התפלל על דבר זה וזהו לשוח בשדה להתפלל בחקל תפוחין קדישין. ולפנות הערב ר"ל לסלק כל הדינים מעל הכנ"י לעילא ותתא ובפרט בעת שהם מפוזר ומפורד בין העמים. וירא והנה גמלים באים. ר"ל ראה הגמול הטוב שיצמח מזה לזרע ישראל לע"ל עבור גודל ורבות הצרות והיסורין שקבלו ע"ע וסבלו בעת הגלות ואעפ"כ היו עובדים את הש"י ושומרים התורה והמצות וכשראה זה הגמול הטוב אז נח דעתיה בזה והסכים על הדבר. ותשא רבקה היא השכינה את עיניה ותרא את יצחק. ר"ל כשראתה ג"כ את הצרות והיסורין שיעברו על ישראל בעת הגלות ונכמרו רחמי' מאוד והמו מעי' על בני'. ותפול מעל הגמל ר"ל שנפלה מעל הגמול

הטוב שיצמח לזרע ישראל מזה לע"ל ולא נתקררה דעתה בזאת. ולזה לא רצתה להסכים ע"ז היינו שיהיה להם צרות ויסורין כ"כ אין לשער. הגם שאח"כ יוכפל שכרן טובתם והצלחתם בלי שיעור וגבול. ע"ד לא הן ולא שכרן. ותאמר אל העבד מי האיש הלזה כו' שיצחק מורה על מדתו מדת הדין וזהו לקראתינו היינו שהוא התנגדות לנו שהיא לא רצתה להסכים בדבר זה. ויאמר הוא אדוני זה מדת יצחק שהוא מדת גבורה. ותקח הצעיף ותתכס היינו כשהשכינה רוא' כביכול שהכנ"י הם בצר' וגלות אז היא מתלבשת ג"כ בכמה לבושין ומשתתפת עמהם בצרתם ואי"ה בעת וזמן הגאולה אז יגלה כבוד ה' ותפשוט עצמה מהלבושין ויתגלה מלכותו עלינו. כמש"כ והיו עיניך רואות את מוריך. עוד הצעיף גימ' רנה היינו שהועילה הצדקת רבקה אמנו ע"ה בתפלתה שע"י הרנה וזמרה של פסוקי דזמרה בכוונה שלימה ביראה ואהבה יוכלו להתכסות מהדינין וגם לבטלם מעליהם ולהגן בעדם. גם זמירות הוא לשון זמיר עריצים. היינו שע"י הזמירות באימה ויראה ואהבה באמת ותמים יוכל לזמר ולהכרית כל המסטינים והמקטריגים ולבטל כל הדינים מעליהם וכל היסורין ולהמתיקם בשורשם. ובזה יושפע להם כל טוב כיר"א והבן.

או י"ל וישא עיניו וירא והנה גמלים באים. דהנה אמרינן בגמ' הרואה גמל בחלום מיתה נגזרה עליו וניצל ממנה והענין הוא דאותיות גמל מספרו חכמה אך כשהחכמה בא בצירוף גמל אז היא מורה על מיתה ח"ו וזהו וירא והנה גמלים באים דהיינו כשיצחק יצא לשדה חקל תפוחין קדישין לפנות ולבער את ערב ואז ראה צירוף גמל עם השכינה והוא יצא לפנות ולבער הקליפות והדינים שמהם בא מיתה ח"ו ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק שראתה את יצחק שהוא יוצא לבער הדינים ותפול מעל הגמל ר"ל שנפלה מן צירוף גמל ונעשה חכמה מצירוף גמל. והבן:

תולדות

פירוש א

אלה תולדות יצחק בן אברהם גו'. הנה הגם לפי ראות עינינו בתוה"ק ובדחז"ל ובספרי חכמי האמת דמדת אברהם הוא אהבה וחסד שהיה מדתו תמיד לקרב כל בני האדם לעבודת הש"י ולגמול חסד עם כאו"א בגופו ובממונו. והיה מרכבה לימין. ובזה פתח שער החסד העליון בעולם. וביצחק אבינו מצינו שמדתו היתה פחד וגבורה היינו להודיע ולפרסם בעולם אלהותו ית' ויח' ע"י שיש דין ויש דיין ולירא ולפחוד מפניו ית' שלא יענש ח"ו כי אינו נושא פנים לשום אדם בעולם קטן וגדול שם הוא לשלם לו כמפעלו

ומעלליו וכמו שמצינו בתוה"ק שיצחק אבינו ע"ה לא חלק כבוד אף להמלכות שאמר לאבימלך ומשנהו מדוע באתם אלי. שלכאורה אינו מדרך המוסר לדבר עם המלך דברים כאלו. אך כ"ז היה מפני שמדתו היתה הפחד וגבורה החזקה. אבל באמת תולדותיו של יצחק ושורשו הם חסדים גדולים אך שאורות החסדים הללו המה גנוזים ומכוסים ונעלמים במדה זו השמאלית. וההתגלות ממדה זו הוא רק דינין וגבורות וזשה"כ מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ר"ל במדת יראה שהיא בחי' צפון לצד שמאל במדה זו עצמה צפון וגנוז וטמון רב טוב וחסד. ובזה תבין מה שאנו רואין שהזהב הוא חשוב בעולם יותר מכסף הגם שהכסף הוא בחי' חסד. וגוונו מורה לזה שהוא לבן. וזהב שהוא בחי' דין נוטה לאדמומית אע"כ וודאי שבתוך בחי' הזהב נעלם וגנוז חסדים טובים ויקרים ונפלאים ואורות גדולים. אך חיצונית הזהב הם בחי' הסיגים הנק' היתוכא דדהבא. והנה כעת אנחנו בגלות ואין בנו כח לינק ממדה זו ולהמשיך השפע מהאורות והחסדים טובים הצפונים וגנוזים בה מחמת שכעת הוא שליטת החיצונים והתפשטות מדת השמאלית גוברת בעולם ח"ו ולכן צריכין אנחנו להמשיך החיות ושפע הקודש רק מן הימין הפשוט ומחסדי אברהם המגולי' עד ביאת משיח צדקינו בב"א. ואז יסלק הבורא ית' כל החיצוניות והקליפות מכל העולמות ונגלה כבוד הש"י ויתגלו פנימיות האורות מכל המדות ויתגבר ויתנוצץ האור בעולם וימתקו כל הדינין והגבורות ויתאחדו כל המדות. אך לע"ע אין בכוחינו להמשיך כל צרכינו ממדה זו. כמו שפירש"י ז"ל ע"פ ויתן אותם כו' להאיר על הארץ שזה האור הנזכר ה"פ במעב"ר גנזו הקב"ה לצדיקים לע"ל ואף זה האור הנמצא בעולם הוא ג"כ ברקיע השני כדי שיוכלו הנבראי' לקבל ממנו ולהנות מזה האור עד עת הגאול' שיסי' החשך ויוצי' הקב"ה חמ' מנרתיק'. אבל באמת גם במדת הגבורה כמוס ונכלל שורש החסדים והימין שהוא מדתו של אאע"ה הוא חסד נכלל בשמאל וכנ"ל. וזש"ה ואלה תולדות יצחק. ר"ל התולדות וכח הכמוס במדת יצחק כמו בן שמושרש בהטיפה הבאה מהמוח של האב הוא באמת אברהם מדת החסד. וז"ש בן אברהם וכח האב נכלל בכח הבן והבן. ועפ"ז יבואר דברי הכתוב ויבואו עבדי יצחק גו' הבאר אשר חפרו גו'. דהנה הבורא ית' הטביע בהכנ"י בכלל ובפרט בכאו"א מישראל שיהא בו מעין נובע מים חיים נביעו חכמה בינה ודעת ותורה וחכמות אלהות ושאר מידות העליונים. אך שהמעיין הוא סתום מעפריות החומר וחשכות הגשמית הסותם המעיין ההוא ומעכב נביעתו. וצריך כ"א לחפור הבאר ההוא ולהסיר משם כל הדברים המעכבים ומונעים הנביעו. ויש צדיק אשר הש"י מתנהג עמו בחסדים מגולים שע"י אור התורה והמצות שבו פותח מקור הנביעו של מים חיים ומדבק א"ע להש"י.

אך יש ב"א שיש להם מסכים גדולים המעכבים נביעתו. ואז צריך הש"י כביכול לסבב סיבות ולגלגל עליהם ע"י מדת הגבורה כדי להסיר מהם החשך והמסך המבדיל ואז יתגלה מקור נביעתו של המעיין ונפתח אליהם להוציא מים חיים ר"ל מ"נ אתערותא מתתא לעילא ע"י התורה ומצות. ובחי' זו נק' עבדי יצחק היינו שהם נשלחים ממדתו של יצחק שהוא דין שהש"י מסבב ומגלגל על האדם כדי שיפתח ויתגלה נביעת המעיין. ואז יסיר מעליו ויסלק כל הסיבות והדינין הנ"ל וכל הגבורות נמתקין כיון שכבר עשו שליחותן וע"י נתפעל רצון הש"י. וז"ש ויבואו עבדי יצחק ר"ל שלוחי מדה"ד כשגמרו שליחותן ונעשה פעולתם שבשבילו נשתלחו ונפתח המעיין. אז נמתקין הגבורות ונהפכו לסניגורים ולפרקליטין גדולים. וז"ש ויגידו לו. ע"ד ממגד תבואות שמש שהוא לשון מתוק. היינו שכבר נמתקו עי"ז שחפרו הבאר והסירו ממנו מה שהיו סותמו ויאמרו לו מצאנו מים היוצא מכאו"א מישראל כשנפתח אור נשמתו ומתחיל להתנוצץ בו אור החכמה והתורה והמצות ונמשכים מ"נ לכל העולמות. וכל הדינים מתהפכים לרחמים וחסדים גדולים וטובים כן יהי רצון אמן:

פירוש ב

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו גו'. הנה ידוע כשיבוא לאדם איזה צרה או יסורין ח"ו. אז ישכיל ויבין בדעתו שבודאי יש צער גדול להשכינה הק' כביכול. כי בכל צרתם לו צר כביכול. לכן כשהאדם ישר נותן אל לבו להתפלל להש"י על איזה דבר. צריך להיות עיקר כוונתו ורצונו בתפלתו עבור שיתמלא החסרון שיש בהשכינה מזה כביכול. ע"ד קלני מראשי כו' וכשיתוקן שם הפגם והחסרון אז ממילא יתוקן ג"כ חסרונו וְיִנָּאֵל מצרתו. וכן עשה יצחק אע"ה שהי' כל מגמתו ורצונו וכוונתו רק למלאות החסרון בהשכינה הק' כביכול. וזהו ויעתר יצחק לה'. לנכח אשתו. היינו עבור השכינה שהיא לנכח אשתו. כי עקרה היא דייקא. ואז ממילא נפקדה ג"כ רבקה אשתו. והבן:

פירוש ג

ויעתר לו ה'. ופירש"י ז"ל לו ולא לה. לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע. לפיכך לו ולא לה עכ"ל. האי לפיכך כו' לכאורה הוא מיותר. וכבר צווחו בי' קמאי. וי"ל ע"פ פשוטו. דהי' קשה לרש"י הגם שתפלת צדיק בן צדיק אינו דומה לתפלת צדיק בן רשע עכ"ז גם תפלת צדיק בן רשע חשובה בעיניו ית'. כי הוא עונה לכל אשר יקראוהו באמת אף שהוא ב"ר. ולמה לא נעתר השי"ת גם לרבקה הצדקת. כי בודאי גם תפלתה עלתה לרצון לפניו י"ת. ועל זה מתרץ רש"י לפי שהי' כאן גם תפלת צדיק בן צדיק לזה לא נחשבה כ"כ תפלת צדיק בן רשע לפיכך ויעתר לו ה'. אבל באמת אם

לא הי' כאן רק תפלת צדיק בן רשע אז ודאי היתה חשובה לפניו י"ת להתקבל ולעשות כחפצה ורצונה רק מפני שהיו כאן שניהם יחד. אז תפלת צדיק בן צדיק חשובה יותר. וז"ש רש"י ויעתר לו ה'. לו ולא לה. ולמה לא נתקבלה תפלתה ג"כ. לז"א שאינו דומה כו' היינו כשהם שניהם כאחד אז אינה חשובה כ"כ תפלת צב"ר נגד תפלת צב"צ לפיכך לו ולא לה. וק"ל:

פירוש ד

ויתרוצצו הבנים בקרבה וגו' למה זה אנכי גו'. ופירש"י ז"ל א"כ גדול צער העיבור למה זה אנכי מתאווה ומתפללת על הריון. וזה פלא גדול שצדקת כרבקה לא תתרצה שיהיו לה בנים לגודל צער העיבור. ובפרט שמכבר ידעה ודאי מצער העיבור מפי השמועה. ועכ"ז התפללה שיהי' לה בנים לגודל האושר הטוב הנצחי המקווה. ועוד מהו התירוץ שני גוים בבטנך. וכי מפני זה יוסר ממנה הצער והכאב שיש לה. אכן י"ל דהנה רבקה אמנו הצדקת ע"ה כשראתה גודל הכאב והצער שיש לה מעיבורה אין להעריך ומעולם לא שמעה כזאת. והבינה מזה שבודאי העובר שבבטנה יהי' מוכן להיות רשע אין כמוהו בתכלית הרשע. ומכף רגל ועד ראש אין בו מתום. ודנה בעצמה מאין נמשך בחי' רשע כזה אין זה כ"א משורשה שהיא בת בתואל ובפרט שאחי' הי' לבן מפורסם ברשעתו. ורוב בנים הולכין אחר אחי האם. אמנם עכ"ז הי' לפלא בעיני' למה יהי' העובר שבמעי' כ"כ בתמימות הרשע הלא האב מזריע הלובן והעינים כו' כמחז"ל. ומהראוי הי' להיות עכ"פ בהעובר ג"כ איזה מדות טובות וישרות מבחי' אביו שהיה צב"צ ולא ידעה כי תאומים בבטנה. והבינה מגודל צערה שיהא העובר מוחלט ברשע בתכלית הרשע שאין כמוהו. ותאמר א"כ הוא כמו שאני דן בעצמי שהעובר יהא רשע מצד בחי' משפחתי ומחצבי הלא עכ"פ מהראוי היה שיהיה בו ג"כ מדות ישרות מצד אביו הצדיק. למה זה אנכי. ר"ל שיהא כולו אנכי כמו בחינתי ומחצבי ולא יהיה בו שום מדה טובה וישרה מצד אביו הצדיק ג"כ. ולזה ותלך לדרוש את ה'. ויאמר ה' לה. שני גוים בבטנך. ואחד יהא בתמימות צדקות. והב' יהיה רשע גמור בתכלית הרשע. וגם זה אינו מחמת רוע תכונת מחצבתך כי את צדקת באמת. ולכן בבטנך המה שניהם צדיקים. רק ממעיך יפרדו מצד הבחירה אשר יטה כ"א לבבו לרצונו ולבחירתו. וסוד הדבר הנמשך שיולד רשע כזה מצדיקים אלו הוא מחמת שיצחק אע"ה הרהר אז בסוספיתא דדהבא בחי' זוהם הזהב ומזה נמשך בחי' זו וכמבואר בזוה"ק. והבן זה:

פירוש ה

ואחרי כן יצא אחיו גו' בעקב עשו גו'. הנה ידוע שהוא"ו הוא קו האמת בחי' מדתו של יעקב אע"ה. ע"ד תתן אמת ליעקב. ועשו מקורו ושורשו כולו שקר. ואין לו רגלים וקיום ושום מעמד ומצב בעולם. אכן עיקר חיותו והווייתו בזה העולם הוא ע"י הוא"ו שבסוף שמו. וזהו וידו אוחזת בעקב עשו. ר"ל בסוף של עשו שהוא הוא"ו. ויקח ממנו הוא"ו שהוא גזולה בידו. ונשאר ע"ש כבגד אכלו ע"ש. וזה יהיה בעקבות משיחא שאז יהיה יעקוב מלא בוא"ו. ויקרא שמו יעקב. היינו יו"ד עק"ב היינו שהמשיך וקישר וייחד את היו"ד משם הוי"ה בהוב"ש הוא חכמה עילאה קדישא עם יו"ד משם אד"ני שהוא בחי' חכמה תתאה בחי' עק"ב. ע"ד עקב ענוה ירא' ה'. והוא ייחד הכל ע"י הוא"ו. סוד האמת. והבן:

פירוש ו

עקב אשר שמע אברהם בקולי. מדרש. ר' ברכי' אומר בשם ר' יהודא. אין לך כל יום ויום שאין הקב"ה מחדש הלכה בב"ד שלמעלה. מ"ט דכתיב והגא מפיו יצא. ואין הגא אלא תורה שנאמר והגית בו יומם ולילה. ואפילו אותן ההלכות הי' אברהם יודע שנ' ותורותי ע"כ. ולהבין זה י"ל. דהנה אנו אומרי' ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעב"ר. וידוע דבאורייתא ברא קוב"ה עלמא. וכיון שבריאת העולם היה ע"י התורה ע"כ מוכרח שהחידוש של מעב"ר בכל יום הוא ג"כ ע"י התחדשות בהתורה והלכות שמחדשין הצדיקים שבכל דור ודור בכל יום ויום. היינו ע"י שעוסקים בתורה ובמצות ה'. באמת ותמים ביראה ואהבה כל היום. אז הש"י משפיע להם שכל ישר ובינת אדם להבין דבר מתוך דבר וטעמי תורה והמצות. ובזה מחדשים הלכות חדשות בכל יום. וזהו דברי המדרש שהקב"ה מחדש בכל יום ר"ל שהש"י משפיע ומופיע שכל זך ובינה ישרה לת"ח העוסקים בתורה ומצות לשמה. ולזה המה מחדשים בכל יום הלכות ועי"ז מתחדש בכל יום תמיד מעב"ר. ועפ"ז יש לפרש מחז"ל כל השונה הלכות בכ"י מובטח לו שהוא בן העוה"ב שנא' הליכות עולם לו א"ת הליכות אלא הלכות ע"כ. כי בהשתנות טעמו של דבר ההלכה. תתחדש ההלכה. כנודע לכל מבין מדעתו. וזהו כל השונה הלכות בכ"י היינו שלומד לשמה ומכניס ראשו ורובו וכל איבריו וחושיו להבין טעמי התורה ומצותיה ומשנה בכ"י טעמי ההלכות. ונמצא שנתחדש ע"י בכ"י הלכות חדשות. מהשתנות הטעמים של ההלכות. ומזה בא התחדשות מעב"ר וחידוש בריאת העולמות וייחוד וקישור העולמות. מובטח לו שהוא בן עוה"ב. היינו אותו עולם שבא ונתחדש ביום ההוא במעב"ר. וע"י נעשה חידוש זה. שנא' הליכות עולם לו. א"ת הליכות אלא

הלכות. היינו ע"י חידוש ההלכות נעשה עולם שלו זה שנתחדש באותו יום. כי הוא גרם חידושו:

או י"ל בן עוה"ב. הוא עלמא דבינה שנק' בסוד עלמא דאתי. והוא מקור התורה. והבן. והנה כתיב אלה תולדות כו' בהבראם. ודחז"ל באברהם בראם. רצה לומר באברהם שהוא מדת החסד ברא העולם. עולם חסד יבנה וכנ"ל. וכיון שאברהם ברא העולם. ועוד ארז"ל שבאורייתא ברא קוב"ה עלמא כנ"ל. מוכרחים אנו להאמין שהיה כלול באאע"ה התורה כולה. וידע כל התורה ומצותיה כלליה ופרטיה ודיקדוקיה. אשר ע"כ החידוש במעב"ר שבכ"י ע"י התורה כנ"ל. הוא ג"כ ע"י אברהם. כי עולם חסד יבנה. א"כ ע"כ שהיו כלולים בו ג"כ אותן חידושי התורה המתחדשין בכ"י וידע אותן. ומזה הוכחת המדרש וכמבואר וזש"ה ותורותי. היינו כל חידושי התורה המתחדשים בכ"י ויום עד עולם. והבן:

פירוש ז

ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא וגו'. ידוע מחז"ל אברהם קראו הר. יצחק קראו שדה. שהוא מקום ראוי ונכון לזריעה. יעקב קראו בית. ואלו הדברים נאמרו על השכינה ויצחק קראו שדה. חקל תפוחין קדישין. שהוא מקום טוב לזריעה. היינו זריעת וצמיחת ההשפעה טובה לעולמות התחתונים הוא על ידה. וג"כ ידוע לכל שכל העובדות ומע"ט של אבותינו הק' ז"ל היה הכל להמשיך הנהגה ושפע טובה להשכינה הק' ולכל העולמות ע"י מידותיהם הק' כאו"א לפי בחינתו ושורש מדתו ולייחד ולקשר העולמות העליונים. ואי' בס"י בל"ב נתיבות פליאו' חכמה חקק וברא ויצר את עולמו. וראשית התגלות הוא ע"י הבינה כנודע. ובינה לבא ובה הלב מבין. וידוע דה' עילאה הוא עלמא דבינה סוד ה'. אותיות מנצפ"ך הפשוטים. וה' חומשי תורה והם ה' שערים כוללים אשר כ"א כלול מעשר ונעשים חמשים שערי בינה ומשם ההבל יוצא ע"י שית עזקין דקנה אל ה' מוצאות הפה. סוד ה' תתאה. בסוד מלכות פה ותורה שבע"פ קרינן לה. וגם הם ה' שערים כוללים ונעשים חמשים כנ"ל ומבואר למעלה דשורש בחי' נשמת יצחק אע"ה הוא מעלמא דבינה. וזהו ויזרע יצחק בארץ ההוא. ר"ל בארץ הק' סוד שדה תפוחין קדישין מלכותא קדישא. וימצא מאה שערים שחיבר וייחד וקישר אלו נ' שערים העליונים עם הנו"ן שערים דה' תתאה ולזה ויברכהו ה' שנתהווה ברכת ה' וכל טיבו וחדו בכל העולמות. והמשכיל יבין. וע"פ דברינו אלה יש לכוין דברי המד"ר אומד זה למעשרות היה עיי"ש. והבן:

פירוש ח

עוד בפסוק הנ"ל. וימצא גו' מאה שערים גו'. ופירש"י ז"ל ואומד זה למעשרות היה. ונ"ל דרש"י ז"ל בא לתרץ. דהלא אחז"ל דאין הברכה מצויה בדבר הנמדד. וכאן היה מדה וגבול שהוצרך ליתן מעשר ממש לא פחות ולא יותר. ואיך נשתלח בו הברכה. לכן פירש"י דאומד זה הי' למעשרות. דהטעם שאין הברכה מצויה בדבר הנמדד הוא משום שהאדם מקפיד למנותו ונותן בו מדה וגבול א"א שיתברך. ולזה פירש"י שהיה זה האומד והמנין עבור מצות מעשר. שהוא דבר שבקדושה. קדושת מעשר וכיון שהשרה על התבואה חיות רוחנית של הקדושה וטבע דבר הרוחני להתפשט ולהתרחב בלי שיעור וגבול. ועי"כ ויברכהו ה':

או י"ל דבדבר הגשמי. המקום מקיף ומגביל הדבר ההוא וא"א ליכנס לתוכו יותר מהחלל של הכלי או מקום המקיפו אשר לא כן ברוחניות שאין מקום יוכל להקיפו והוא מתפשט עד אין שיעור וערך. והנה אחז"ל חמשים ש"ב נבראו בעולם. וכולם היו ידועים למשה רק אחד לא השיג שנא' ותחסרהו מעט מאלהים. ואלו הנש"ב הם בכל חלקי הבריאה ואפילו בצומחים בכל א' כמוס כח ושכל רוחני מכל הנש"ב ואולי שעבור זה שיעור תרומה גדולה הוא תרי ממאה היינו א' מחמשים. כמו בנו"ן ש"ב העליונים הרוחניים יש שער א' שאינו מתגלה לשום א' מבני אדם ואפילו למרע"ה רבן של כל הנביאים. כמ"כ בכל הדברים אשר כמוס בהם כוחות מכל הנש"ב כמו תבואה וכדומה. לזה אמרה התורה להפריש חלק א' מחמשים ויהיה קודש לה'. דוגמת שער החמשים אשר הוא קודש קדשים. וטמיר ונעלם וגנוז מבני אדם. וזהו נק' תרומה גדולה שהוא א' מנש"ב נגד נו"ן גדולה של נוצר חסד שהוא מסטרא דבינה. ושם הם אתוון רברבן כנודע. וא"כ בכל דבר שהצדיק עושה למטה הוא דוגמת הקדושה למעלה. ופותח איזה דרך ושכל לכנוס אל הנון ש"ב הנ"ל. אז נעשה מעובדא זו ג"כ שער א'. כיון שהוא דוגמא למה שלמעלה. ונחשב כאלו הם כפולים. ונמצא ע"י עובדות ופעולות הצדיק המה מאה שערים. כיון שמייחדו מקשר הגשמי עם הרוחני והוא עושה עובדא למטה ומעורר בזה שורשו למעלה המרומז נגד זה שלמטה. ואז שורה על העובדא זו רוחניות הקדושה וממילא חל על הדבר ההוא ברכת ה'. וזש"ה ויזרע יצחק בארץ ההוא שהיה מקום מוגבל ארץ זו. ושנה זו. והי' מוגבל במקום ובזמן. אך ע"י שהמציא מאה שערים שהתעורר במעשיו את הנו"ן ש"ב העליונים וקישר אותם במעשה של מטה. וכללם יחד הגשמי עם הרוחני ונעשו מאה שערים. ועי"ז השרה הברכה על הזריעה זו. וזש"ה ויברכהו ה'. והבן:

פירוש ט

וילך משם יצחק ויחן בנחל גרר וגו' שמות כשמות גו'. יש להבין מאי משמיענו בזה תוה"ק שקרא להן שמות כשמות שקרא להן אביו. ובהעיר לב י"ל. דידוע שכוונת אבותינו הק' ז"ל בחפירות הבארות היה רק להמשיך התגלות אלהותו ית' ברב טוב ושפע טובה ורחבה והנהגה ישרה בכל העולמות ע"י חסדים טובים ורחמים רבים מים זכים ונובעים חכמות נפלאות. והנה אאע"ה פעל ועשה בחפירות הבארות המשכות והתגלות אלהותו ית'. ע"י מדתו מדת החסד. גם המשיך רב חסד ורחמים רבים לכל העולמות. ע"י צירופי אותיות התורה והם הם השמות אשר קרא להבארות. ויצחק אע"ה חפר ג"כ הבארות להמשיך התגלות אלהותו ית' וחסדים טובים ע"י מדתו מדת הצימצום כנודע. להיות בסוד גומל חסדים טובים. כמבואר למעלה פ' וירא. ואם הי' קורא להבארות שמות אחרים ע"י צירופי אותיות אחרים היו אז מתנהגים ע"י מדתו מדת הגבורה בעצמותה לבדה. אשר לזה התחכם וקרא להם שמות באותן הצירופי אותיות ממש שקרא להן אביו. היינו שיהיו בחי' כלים להמשיך רב חסד ורחמים רבים וגדולים ויוכלו לקבל ע"י מדתו מדת הצמצום בסוד גומל חסדים טובים. היינו להיותם טובי' והבן:

פירוש י

ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו וגו'. יש לרמז כאן סוד עתיק. דהנה ידוע שיש נחל עליון ונחל תחתון. נחל עליון הוא בסוד ר"ת נ"וצר ח"סד ל"אלפים. סוד מזלא עילאה קדישא. ונחל תחתון הוא בסוד בחי' נ"פשנו ח"כתה ל"ה'. היינו ע"י שנפשות ישראל מתאוים בתשוקה רבה ודביקות גדול להש"י ב"ה וב"ש אזי מאתערותא דלתתא זו מעוררים עליהם הנחל העליון בחי' נ"וצר ח"סד ל"אלפים להשפיע להם רב טוב וברכות ישועו' וחסדים עליונים. וזהו כנחלים נטיו. היינו שהם נוטים זה לזה. והם בסוד תרין מזלין נוצר ונקה. והבן: ועפ"ז י"ל ויחפרו עבדי יצחק בנחל. ר"ל בבחי' נ"פשינו ח"כתה ל"ה' שהוא מיין נוקבי' אתערותא דלתתא וימצאו שם. היינו שעשו מציאות והנהגה שם. ב"א"ר מ"י"ם ח"י"ם. ר"ת גימ' נו"ן. ר"ל נש"ב. ואותיות האמצעיים הם ג' יודין וא' מספר א"ל והמה ג' יודי"ן וא' של שם הק' ס"ג. שהוא הנשמה לכל העולמות. ר"ל שתפרו ופעלו התגלות אלהותו ית' בבחי' נחל התחתון ע"י נש"ב. ושם הק' א"ל שבשם הק' ס"ג. ועל ידי זה להמתיק הס"ת של הג' תיבות. בא"ר מ"ים ח"יים. הנ"ל שהוא מספר פ"ר דינין. וכ"ז הוא ע"י עבדי יצחק כדי להמתיק דינין בשורשם. והמשכיל יבין כל זה:

פירוש יא

ורבקה אמרה גו' בנה לאמר גו' שמעתי גו' אחיך לאמר. להבין כוונת השני פעמים לאמר שבפסוק זה. ושמעתי בשם הרב הק' אאקי"ל [איש אלקים קדוש יאמר לו] מ' נחמן קאסוויר זללה"ה. דהנה מסתמא דיבורים של יעקב אע"ה ואמירותיו היו תמיד בלשון רכה כדרכן של צדיקים. דברי חכמים בנחת נשמעים. ודיבוריו ואמירותיו של עשו היה מסתמא בלשון מדברת גדולות כדרך דברי עתק בגאוה ובוז. והנה עשו בודאי היה מתירא מפני יעקב אע"ה שלא יעשה איזה תחבולה בחכמתו כדי שהוא יטול הברכות מאביו הצדיק. ולזה התחכם יצחק והשיא לעשו עצה הוגנת וטובה לפניו שלא יוכל יעקב לבוא בערמתו וחכמתו וליטול מאביו הברכות. היינו בעת שיבוא לפניו עם הצידה ידבר עמו בלשון רכה ובתחנונים ידבר בלשון יעקב. וזהו יהיה סימן מובהק ליצחק לידע שעשו הוא המדבר. דמסתמא כשיבוא יעקב בתחבולתיו לפניו עם צידתו ולדבר עמו כאלו הוא עשו. ישנה טעמו ודיבורו לדבר גדולות בלשון עשו כדי שלא יבין אביו שהוא יעקב וידמה לו שהוא עשו ממש באמת. ועכשיו שמסר סימן זה לעשו שידבר דוקא בלשון רכה. יתוודע ליצחק בבירור מי הוא המדבר. אמנם רבקה אמנו ע"ה ידעה מסימן זה שמסר יצחק לעשו. לזה אמרה אל יעקב בנה לאמר. היינו כשיבוא אל אביו לדבר עמו אז ידבר עמו רכה ותחנונים בלשון עצמו כמאז וקדם. וטעמו של דבר. היות שמעתי את אביך גו' לאמר היינו שפקד עליו שבבואו לפניו עם צידתו ידבר עמו בלשון רכה שיהא לו ליצחק בזה סימן מובהק לידע מי הוא המדבר. ולזה תדבר גם אתה בלשון רכה ויסבור אביך שעשו הוא המדבר. כדי שתקבל ממנו הברכות. עכ"ל הזהב של מוהרנ"ק ז"ל הנ"ל. ודפח"ח. ושימד"נ:

עוד י"ל שמרמז כאן על עם קדוש בני אל חי. כשרואין ח"ו שיצא עליהם גזירות רעות מהמסטינים ומקטריגים. אל יתייאשו מלהתאמץ בתפלה כי בודאי יש יכולת בידם ע"י תפלתם להשי"ת לבטל מעליהם כל הגזירות אשר לא טובים הנה. ויתן השי"ת בלבם עלינו לטובה. וזהו ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר. היינו שיתפללו ויתחננו להש"י שירחם עליהם ועי"ז יוכלו לבטל מעל עצמם כל הגזירות רעות ויהפך לבבם של המסטינים ומקטריגים עליהם לטוב. כי הנה שמעתי גו' מדבר גו' עשו אחיך לאמר. מדבר הוא לשון הנהגה וממשלה היינו מה שנתן לו הש"י כח וממשלה לעשות כרצונו. הוא רק לאמר. היינו אמירה לחוד. שיאמרו לגזור עלינו גזירות לא טובים. אבל לא שיעשו בפועל ממש כי מה שנתן הש"י בלבם לגזור עלינו הוא רק לאיים עלינו ולהפחיד אותנו כדי לשבור לבנו הזונה ונשוב אל הש"י בתשובה שלימה באמת בכל לב ונפש

ולהתפלל לפניו ית' באמת בלב זך ונקי והקב"ה חפץ ומשתוקק לתפלתן שלישראל. ובודאי יקבל תפלתן ותשובתן הרמתה וממילא יתבטלו הגזירות. כי הש"י יתן בלבם לרחם עלינו ולהיטיב עמנו בכל מיני טובות. כי לב מלך והשרים הוא ביד ה'. לכל אשר יחפוץ יטנו. ונמצא שכל הגזירות הם רק באמירה ולא בעשיה בפועל ממש ח"ו. כי אין שום אמירה בעולם שתהא נחשבת כעשיה ממש. זולת אמרותיו של הש"י ויתי'. אמרת ה' צרופה. כי הוא אומר ועושה. ומדבר ומקיים וכל דבריו אמת וצדק. ותיכף בשעת אמרותיו הק' מיד נחשב האמירה למעשה וכאלו כבר עשאה וכאשר אמרתי לפרש מה דאי' במדרש ועבדום וענו אותם ד' מאות שנה. ההוא אמר ולא יעשה. ואח"כ יצאו ברכוש גדול. ודיבר ולא יקימנה ע"כ. ופירשו בו המפרשים דההוא אמר ולא יעשה. הוא בניחותא. היינו הגם שאמר וענו אותם ד' מאות שנה. עכ"ז לא עשה כך דבאמת לא היו ישראל במצרים רק רד"ו שנה. ודיבר ולא יקימנה. הוא בלשון תמי' ר"ל מה שדבר ואח"כ יצאו ברכוש גדול. ולא יקימנה בתמי'. הראוי ונכון להש"י שמבטיח לאברהם אוהבו על זרעו לעשות עמהם איזה טובה ולא יקימנה ח"ו. כך פירשו המפרשים. והוא תמוה. דראשית דברי המדרש יהא בניחותא. וסופן יהא בלשון תמיה. אכן יבואר על נכון. דכל דברי קדשו של המדרש כאן הוא בלשון תמי'. וזהו פירושו. ועבדום וענו אותם ת' שנה. ההוא אמר ולא יעשה ר"ל וכי אמרותיו הק' של הש"י אינם נחשבים כמעשה. הלא תיכף ומיד כשיצאו הדברים מפיו הקדוש כביכול נחשב כבר כאלו נעשים. וא"כ כבר התחיל השיעבוד משעת האמירה בברית בין הבתרים. ולכן לא הוצרכו ישראל לסבול גלות מצרים כ"א מנין רד"ו שנה. וכפי שעלה החשבון צדק בפירש"י ושאר מפרשים. ובודאי לא נשתנו דיבורי השי"ת רק מיד משעת האמירה התחיל השיעבוד וכנ"ל. וכמו כן ודיבר ולא יקימנה. בלשון תמיה. בסגנון אחד:

ויצא

פירוש א

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. עד סוף הפרשה. **חנוכה** הוא לשון חינוך שמחנכין איזה דבר כמו שמצינו בחינוך הבגדים של הכהנים בעבודתן. שנ' למלא בם את ידם לכהן לי גו'. דכל דבר שנעשה ונתייחד להשראת קדושה עליונה צריכים מקודם לעשות כלי והכנה ובית קיבול שיהא מקום להקדושה הבאה אח"כ לשרות על הדבר ההוא. וזהו נק' חינוך כמו שמחנכין הנער במצות שיהא כלי מוכשר לקבל טהרה והשראת הקדושה אח"כ בעת שיגדל:

והנה יעקב אע"ה הסתכל ביחוד עליון בראשית המחשבה וראה שיסוד כל העולמות הם הכנ"י כמחז"ל ישראל עלו במחשבה תחלה. בראשית ברא אלהים בשביל ישראל שנק' ראשית. והם נק' אבן הראשה שממנו הושתת העולם. כי הם סוד כל העולמות עליונים ותחתונים. ושם במחשבה נק' אבן בלשון יחידי כי שם בראשית הדבר נתאחדו כללות ישראל באחדות האמיתי במזל העליון. והנה יעקב אע"ה נתן שכלו ומחשבתו על זה הענין שנשתוקק להוציא הדבר מכח אל הפועל מהשורש אשר משם רועה אבן ישראל אל ההתפשטות לנטוע כנ"י בנין שלם בכל הענינים בשנים עשר שבטי י"ה. המכוונים נגד י"ב גבולי אלכסון. ולהיות המרכבה שלימה מס"ר ישראל כמחז"ל אין השכינה שורה על פחות מס"ר. ולהיות קומה שלימה מכמה מיני איברים ופרקים. ולהיות הכל מכוון נגד עולמות עליונים ואורות הק'. ולהוציא זה האבן מן הכלל אל הפרט. על כל זאת הניח יעקב ראשו ומוחו ומחשבתו וזה שהכתוב מכנה שהניח יעקב ראשו על אבן ממש זהו כינוי ודוגמא בעלמא. ור"ל שהניח מחשבתו ועיון שכלו בדביקות הקדושה העליונה על אבן הראשה הנ"ל. הגם שאין מקרא יוצא מידי פשוטו שבודאי שכב יעקב אז על אבן ממש ויצק שמן על ראש האבן כמבואר בפסוק. עכ"ז רמז יעקב בזה במחשבתו וכיוון בכל מעשי ידיו על דבר רוחני. אבן הוא ראשית המחשבה פינת יסוד כל העולמות. להיות דבוק ומקושר הראשית עליון אל בחי' התחתונה הוא המעשה בכל ענפיו ובכל פרטיו להיות בנין מפואר מפלטרין ומחדרים זו מזו שונים. להיות בעולם כמה מיני צדיקים וכ"א אינו דומה לחבירו. וכ"א ממונה על איזה דבר. יש צדיק ממונה למשוך חכמה לעולם. חיות לעולם. וזה למשוך חסדים טובים לעולם. וזה למשוך גבורה לעולם. וזה ניצוח לעולם. כל מיני השפעות הנמשכות מכל מדה ומדה. זהו הי' העובדא של יעקב אע"ה שעשה הכל למטה וכיוון לעורר כנגדו השורש הרוחני למעלה. והסתכל באחדות כנ"י עד סוף כל הדורות עד ביאת משיחנו. ואח"כ ראה יעקב אע"ה ברוה"ק ההירוס והחורבן של הכנ"י כדאי' במד"ר על פסוק ויקח מאבני המקום שראה חורבן בהמ"ק וגודל החרון אף והדינים ח"ו אשר יעברו על ישראל בגלותן:

וזש"ה ויצא יעקב מבאר שבע. ר"ל שיצא מאותו הסתכלות של ייחוד עליון שמשם נובע השפע לכל הז' מדות המכונים בשם באר שבע. וילך חרנה. היינו הבין והסתכל באותו בחי' של החרון אשר יהיה ח"ו על ישראל. והיה לו מזה צער גדול מאוד בהרגישו גודל הצרות אשר יסבלו זרעו בהגלות ויהא להם ירידה ח"ו. ויפגע במקום ר"ל לבד מזה הצער שהיה לו עבור זרעו פגע מיד והרגיש בצערו של מקום כביכול מקומו של עולם. אשר בכל צרתם לו צר וחשש יעקב מאוד על צער השכינה כביכול. וז"ש וילן שם כי בא

השמש. ר"ל שנחשך לו שם האור מחמת גודל צער השכינה כביכול וצער ישראל. ועי"ז נפסק מהדביקות עליון. ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו. הניח מוחו ומחשבתו רק על דבר זה. ולזה כתיב מאבני לשון רבים. כי זה קאי על ההירוס וחורבן של הכנ"י שנפרדו ויחלום לשון חיזוק. היינו שנתחזק יעקב מאוד בלבו על דבר ההירוס הנ"ל מחמת שהדבר הזה הוא גדול בכמות שנוגע ג"כ למעלה. הגם שלעיני ב"ו נראה שהגלות אינו אלא למטה. אך באמת מגיע הדבר לרום המעלות כנ"ל ולזה היה קשה עליו להולמו והוצרך לחזק א"ע. וזש"ה והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. ר"ל שהגם שהגלות אינו נראה בחוש רק למטה בארץ אך באמת שורש הגלות מגיע לרום שמים העליונים. כי בעת הגלות יש תשות כח למעלה. ונפגם ח"ו בשפע העליונה. והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. ר"ל שבאמת ע"י יסורי הגלות יש עליה לכמה ניצוצות הק' הנק' מלאכי אלהים שעולים מעומקא דתהומא רבא. ולא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים היינו הנ"ק המובלעים בחיצונים והם שם גרים כמחז"ל. אבל מחמת ירידת ישראל ממעלתם הרמה בקודש אז יש ח"ו ירידה ג"כ לכמה ניצוצות הק'. אך יעאע"ה נתיישב בדעתו ושכלו ועלה בזכרונו. והנה ה' נצב עליו. ר"ל שכ"מ שגלו ישראל שכינה עמהם. כמ"ש עמו אנכי בצרה. וא"כ הוי שמירה בבעלים. ולא נשאר לנו כ"א צער השכינה כביכול ח"ו. וכשראה הש"י שיעקב הפסיק מחשבתו מהייחוד עליון מגודל צער השכינה וזרע ישראל. אז ניחם אותו והבטיחו אני אלהי אברהם אביך גו' לך אתננה. היינו כל מה שאתה שוכב ודואג עליו בודאי לך ולזרעך אתננה: אנכי עמך ושמרתיך גו'. ר"ל אף בהיותם בגלות אנכי אהיה עמהם ואשמרם. והשבותיך אל האדמה. ר"ל אשיב את שבותם ואקבץ נדחיהם מקצה שמים עד אם גו' דברתי לך. וייקץ יעקב משנתו. ר"ל מבחי' השינה שהוא הסתלקות המוחין מגודל הצער כנ"ל. וחיזק א"ע ויאמר אכן יש גו' לא ידעתי. ר"ל שדמיתי במחשבתי שח"ו הש"י יעזבם שם בהגלות ויהיו חלילה בהסתר פנים מהשגחתו ית'. אך באמת עתה אני רואה שגם שכינת עוזו היא עמם בגלות ובודאי לא יסיר עין השגחתו מהם. אין זה כ"א בית אלהים. מפני שהשכינה ג"כ עמהם ובודאי יזכרם לטובה ויגאלם. ואז חזר יעקב למחשבתו ודביקותו ראשונה. ויקח את האבן. ר"ל זה היסוד שהניח מחשבתו עליו. וישם אותה מצבה שפעל והעמידו קומה שלימה. ויצוק שמן עלראשה. היינו שהמשיך על מעשה ופעולה זו שמן הוא חכמה עליונה. ומשם משך שפע חיות וקדושה וייחוד המחשבה הוא חכמה עילאה להכנ"י אשר היא אבן פינה יסוד מוצק ונעשה מזה בנין שלם בכל איבריו ופרקיו וחדריו המפוארים והוא מדור להשכינה כביכול. וייחוד להמקום בהוב"ש לשיקבה"ו. וזש"ה ויקרא שם המקום בית

אל שהוא בית ומדור להשכינה הנק' אל. ואולם לוז שם העיר לראשונה. דבאמת גם קודם עשייתו זו של יעקב היו ג"כ כל הדברים בכח ביחוד העליון כי הוא ראשית המחשבה ושורש הכנ"י דור ודור עד עקבות משיחא. אך היתה בבחי' לו"ז היינו שאבר א' יש באדם שמו לו"ז והוא נקרא נסכא וממנו נבנה האדם כולו. וגם לע"ל יהא התחי' ממנו כי אינו נרקב. וא"כ ודאי יש בו כח וחיות של רמ"ח איברים ושס"ה גידים. והיא בחי' היולי הכלול מכל הצורות רק שאינם נגלים. כמ"כ היה אז האבן הראשה ראשית המחשבה הכוללת ומקפת הכל מה שהיה ומה שיהיה רק שהיה עדיין בכח. ויעקב פעל שיצא מכח אל הפועל ולכך קראו בי"ת הנגלה לעין כל:

או י"ל ויקח מאבני המקום. הנה אחז"ל עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים לע"ל. וכאו"א מראה באצבעו הנה אלהינו כו'. להבינך ענין זה המחול מהו. דהנה אחז"ל כ"א נכוה מחופתו של חבירו. ולכאורה יפלא מהו הגמול והתענוג כיון שאינו יכול ליכנס במחיצתו של חבירו והגם ששם אין בו לא קנאה כו' אבל מ"מ אין זה שלימות האמיתי כיון שלכ"א חסר ממנו התענוג שיש לחבירו ושלימותו. אך ידוע דמחול הוא בעיגול ע"ד נקבה תסובב גבר. ובעיגול אז כל החלקים שוים ואין שם שום חלק שיהא ניכר חשיבותו מחבירו. כמ"כ באותיות התורה באמת כשהם ביושר היינו כסדר הא"ב. אז ודאי הא' קודמת לתי"ו בכ"ב דרגין. אבל אם תסדרם בעגולה אז כולם שוים הא' עם תי"ו. כי הם עומדים זה אצל זה. וזהו בחי' א"ת ב"ש שהא' סמוכה להתי"ו. וזהו שהקב"ה יעשה מחול כו' היינו שלע"ל יתנשאו כל העולמות וכל המדות ולא יהא שום מיעוט בשום דבר. אור הלבנה כאור החמה. ואז לא יהי' קנאה בשום דבר. כי הש"י ישפיע אור צח ובהיר אשר ממנו יתנוצץ אור לכל העולמות בשוה. וכל הצדיקים ירגישו זה התענוג בשוה. כי לע"ל יתאחדו האותיות ריש דרגין הוא אל"ף. עד סוף דרגין הוא תי"ו. ואז יהי' האור מופיע ומקיף את כל מכל צד בשוה. וזהו כמו מחול. והנה באמת יעקב אע"ה הי' עובד הש"י בדביקות גדול והלך במחשבתו עד שהגיע לרום עולמות העליונים לאין קץ. שהם גבוהים מהכ"ב אתוון ופגע בייחוד עליון מקומו ש"ע. ועל זה נאמר במופלא ממך אל תדרוש. וזש"ה ויצא יעקב מבאר שבע. שיצא מבחי' הז' מדות וילך חרנה. היינו לעלמא דחירו ונדבק לייחוד עליון. ויפגע במקום מקומו ש"ע כביכול באור האחדות. וילן שם כי בא השמש. מחמת האור הגדול המכהה אור עינו של האדם. חזר אז למחשבתו ראשונה לתוך המדות בחי' הכ"ב אתוון. והתחיל לעבוד הש"י בבחי' אור חוזר דרך א"ת ב"ש מסוף דרגין הוא תי"ו הלך לריש דרגין. וזשחז"ל עשאו כמרזב לשמרו בזה מחיות רעות. ר"ל מחיות ודביקות אשר הוא רע. וישם מראשותיו. ר"ל הוא נוטרי' ראש תי"ו. היינו

שהתחיל בראש מן התי"ו. וזש"ה ויקח מאבני המקום. מאותיות התורה שנק' אבנים. ע"ד שכ' בס"י שני אבנים בונות שתי בתים. וישכב במקום ההוא ע"ד שכ' בזוה"ק וי"ש כ"ב. ר"ל כיון שכל אות כלול מחבירו וכל הדברים כלולין בכ"ב אתוון א"כ אין מוקדם ומאוחר. ואין חילוק בין כסדרן למפרע. והכל הולך למקום אחד. והבן:

או יאמר הנה ידוע דחמשה חומשי תורה הם ה' שערים כוללים. וכ"א כלול מעשר והם בסוד נש"ב וספר במדבר נחלק לג' ספרים. כי ויהי בנסוע ספר בפ"ע. ונמצא שהם שבעים שערים. ומהם נמשך ע' אנפין לאורייתא אך בכללותן המה שבעה. והוא בבחי' הארה כוללת. ותורה שבע"פ מתורה שבכתב נפקת ושם יש ג"כ ז' שערים כוללים וכ"א כלול מעשר והם שבעים דינים לתורה. ובכללותן הם ג"כ שבעה. והכל נק' בבחי' באר שבע. והנה עיקר עבודת הקוד' של עם ה' בני אל חי. כל ימיהם לעולם צ"ל ע"ד טוב אחרית דבר מראשיתו. וצריך לדעת ולהבין זה. דנודע דחכמה עילאה קדישא הוא בחי' יו"ד משם הק' הוי"ה ונק' בחי' ראשית חכמה יראת ה' וחכמה תתאה ג"כ בבחי' יו"ד משם הק' אדנ"י והיא בחי' יראת ה'. ונק' בחי' עקב ע"ד עקב ענוה יראת ה'. ועיקר עבודתינו בתור' ובתפל' הוא להעלות את היו"ד שהוא בחי' עקב וסוף כביכול ולייחדה ולקשרה בראשית המחשבה שהוא חכמה עילאה. וזהו סוף מעשה במחשבה תחילה. וזהו ג"כ ראשית חכמה יראת ה'. שיהיו דבוקים ומתייחדים זה בזה. בסוד דידעין לזרקא אבנא לאתר דאתגזרת מתמן. וכמבואר לעיל. וזהו ג"כ טוב אחרית דבר מראשיתו ר"ל אחרית דבר הוא טוב כשהוא בודק בראשיתו. וידוע דאורייתא מחכמה נפקת כמבואר בזוה"ק ועיקר עבודתינו ולימוד תוה"ק צ"ל ע"ד וכוונה הנ"ל. ביראה ואהבה להעלות היו"ד שהוא בבחי' עק"ב לשורשה הרמה בקודש: ועפ"ז י"ל ויצא יעקב מבאר שבע. היינו שבעת שישראל בני אל חי מוציאין ומקשרין ומייחדין את היו"ד עקב לשורשה הרמה בקודש. מבאר שבע. היינו ע"י התורה שנק' בחי' באר שבע וכנ"ל. אז וילך חרנה היינו שמסלקין ומבטלין אז כל החרון אף. וכל המסטינים ומקטריגים וקליפות חיצונים מעליהם. ואז ויפגע במקום. שפוגע בהש"י לבדו שהוא מקומו של עולם. גם מקו"ם הוא ממש מספר שם הק' הוי"ה ב"ה וב"ש כזה. יו"ד פ' יו"ד עולה ק'. ה' פעמים ה'. עולה כ"ה. ו' פ' ו' עולה ל"ו ה' פ' ה' עולה כ"ה. ס"ה עולה קפ"ו מספר מקו"ם. וילן שם כי בא השמש. ע"ד דאיתא במדרש כי בא השמש היינו בעת אשר נתכבה ונסתלקו אלו המוחין קדישין ואז צריך לבחי' לינה ותקנה שלו הוא להתאמץ בתפלה ווידוים ובאותיות הק"ש ולדבק א"ע באלו האותיות. וזהו ויקח מאבני המקום וישם גו'. כי אבנים הם אותיות

כנודע. וישכב במקום ההוא. היינו כשהאדם מתנהג עצמו ע"ד הנ"ל ביום וגם בעת לינה ושכיבה ג"כ כנ"ל. אז יוכל לזכות ולבוא לחלום טוב כמו יעאע"ה. והבן:

או יאמר. ע"פ מה שפירשתי הפסוק זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה'. כי אבותינו הק' והנביאים הק' ע"ה כשהי' צריכין לאיזה נס ופלא אשר הוא איננו ע"ד הטבע. היה כח בידם ע"י טהרתם וקדושתם והתדבקותם בהש"י להמשיך נביעו שפע אלהות מהעולמות ומקורין עילאין קדישין כי ע"י אהבה שלהם להש"י ודביקותם ומס"נ להש"י באמת ותמים באו למדריגת אי"ן כביכול אשר שם שוין דבר והפוכו. ועי"ז היה יכולת בידם לשנות דרכי הטבעי ולהעשות להם פלא ונס מפורסם כפי המצטרך להם לשעתם לפקוד עקרות או להחיות מתים וכדומה. אך עתה בדורות הללו אין אתנו יודע עד מה ואין בכוחינו והשגתינו להגיע לבחי' גדולה כזאת רום המעלות. לחפור ולפתוח נביעו מקורות עליונים הקדושים. אמנם זהו מחסדי האל ית' אשר עשה עמנו ברוב רחמיו והשאיר ברכה שמאותן השערים ונביעות אשר נפתחו פעם א' ע"י אבותינו הק'. נשאר הרשימו מהנביעו ההוא לדורי דורות בכל עת שיצטרך שיוכל השער והנביעו הזה להשפיע דוגמתו גם עתה בעת הזאת כפי המצטרך לב"י עם ה'. לחסד אל ית' להיעשות להם איזה דבר שלא בדרך טבעי. וכשאנו צריכין לפקוד עקרות אז אנו קורים פ' וה' פקד את שרה גו' ובזה אנו מעוררים הנביעו שנפתח ע"י קדושת אאע"ה. והשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו משפיע עלינו אותו חסד ונביעו מעלמין עילאין קדישין כמו שעשה לאאע"ה. וכן הוא בכל הנסים והנפלאות ועפ"ז אנו אומרים מי שענה לכל א' מאבותינו יענה גם אותנו. כלל הדבר שאותן מקורים עליונים אשר נפתחו נביעתן ע"י אבותינו הק' המה חיים וקיימים לדורי דורות לכל עת אשר יצטרך דוגמתו. ולהבין טעם ויסוד של דברים אלו. י"ל ע"פ דאי' בכ' האריז"ל. כי יסוד אבא הוא ארי"ך ויסוד אימא הוא קצר כביכול ע"כ. וביאור דברי קדשו הוא. כי אבא ואימא הם סוד י"ה משם הקדוש הוי"ה בהוב"ש סוד חכמה ובינה והחכמה מאין תמצא היינו מבחי' אי"ן דאיהו לעילא לעילא. ואבותינו הק' ע"י רוב טהרתם וקדושתם ומס"נ הגיעו עד למדריגת אי"ן כביכול סוד כתר עליון הק' ומשם היו ממשיכין השפע ונביעו דחיי לפי שהיה מצטרך להם וכנ"ל ולאשר השפע ההוא רבה למאוד אין ערך לה וא"ס. והחכמה מאי"ן תמצא כנ"ל הוא בחי' אב"א. לזה יסוד אב"א הוא ארי"ך. אמנם יסוד אימא שהוא הכלי לקבלה כביכול אינה מקבלת כ"א המצטרך בעת זו לצורך הנהגת העולמות ולפעול החסד המצטרך לפי שעה. ואינה מקבלת שפע הרב וטיבו וחסד עליון המאיר ובא מיסוד אב"א. ולזה נשאר רשימות הנביעו והחסד ההוא לדורי דורות. והבן:

ועפ"ז יבואר היטב הפסוק זכר עשה לנפלאותיו היינו שהבורא ית' עשה לנפלאותיו בבחי' דכר ומשפיע שיוכל להשפיע ממש אותן הנסים והנפלאות שנעשו כבר אח"כ בכל דור ודור בעת המצטרך להם כי חנון ורחום ה' וצפה והביט שיבואו דורות שלא יהא בהם כח ויכולת בצדקתם וקדושתם לפתוח את הנביעו דחיי ממקורי עולמות העליונים בעצמם כמו אבותינו הק'. ולזה ריחם הש"י על ב"י עם קרובו ועשה לנפלאותיו בבחי' דכר ומשפיע כדי שהם בעצמם יוכלו להשפיע לזרע ישראל דוגמתם לעת שיצטרך להם ואנו שואבים מהנביעו דחיי ההוא שנפתח ע"י אבותינו הק':

ועפ"ז נפרש הפסוק ורדפתם את אויביכם ונפלו לפניכם לחרב דלכאורה האי לחרב הוא מיותר אך לדברינו הנ"ל יבואר ע"נ וכאשר יבואר אי"ה לפנינו במקומו בפ' בחקותי יעו"ש. ולדרכינו הנ"ל יבואר ג"כ. ויצא יעקב מבאר שבע. כי אותו הנביעו והחסד אשר נחפרו ממקורות עילאין קדישין מקור מים חיים מכבר להשפיע דוגמתו בעת הזאת המצטרך לדורות הבאים הוא בבחי' יו"ד עק"ב. כי יו"ד הוא בחי' חכמה עילאה קדישא כנ"ל. ויסוד אב"א המאיר ובא להז' יומין עילאין קדישין. עד אשר מתגל' לעשות הנסי' והנפלאות בזה העולם נק' בבחי' יעקב. יו"ד עק"ב. וזהו ויצא יעקב מבאר שבע. היינו כשיוצא יו"ד עק"ב. וימשיך ע"י הז' יומין קדישין היינו מבאר שבע. אז וילך חרנ"ה. נסתלק כל החרון אף והקליפות החיצונים. והרי הם בטלין ומבוטלין. כיר"א. והבן היטב כ"ז:

פירוש ב

תוכחת מוסר גדול יוכל כל איש ישראלי ליקח לעצמו מזאת הפרשה ולפנות מחשבתו מהבלי הזמן המדומ'. ולדבק באהבת הש"י בהוב"ש ולעבדו בתור' ובתפל' ובמע"ט בשכל אמת וזך. ועיקר שכל מעשי האדם היינו הילוך. דיבור. שמיעה. ראיה. שכיבה וקימה וכדומה. בכל דבר יהא מעוטף בתוכו שכל אמת וזך לעבודת הש"י בלי שום סיג ופסולת ח"ו. וצא ולמד מאבותינו הק' ולך בעקבותיהם. פקח עיניך וראה איך ממעשה גשמית של אבותינו הק' נארג ונעשה מהם תורה הקדושה. ואיך התורה מספרת לנו הליכת יעקב מבאר שבע ובאיזה מקום ישן והדיבורים שדיבר עם רחל בת זוגו ואיך שנשק אות' ואיך שהיה רועה את צאן לבן. ותחבולתיו שעשה המקלות. וכיוצא באלו. הלא מזה מוכח שכל מעשיהם מקטן ועד גדול היה הכל רק בהשכל ודיעה מיושבת בחכמת אלהות. והיאך רמזו בכל ענייניהם לדברים עליונים נפלאים ונוראים. וכשיסתכל ויתבונן האדם בזה היטב. ראוי לו להתלבש בבושה וענוה גדולה איך הוא נבער מדעת ולא בינת אדם לו. והגם שהוא מתפלל ולומד הוא בלא שכל ודעת ותשוקה רק כאיש

חולם. והלואי שיחלום לנו בהקיץ כחלומו של יעקב. וגם צריך האדם לצייר בשכלו ומחשבתו וידמה לו ממש שהאדם הוא סולם מוצב ארצה בתוך ארציות וגשמיות. אך וראשו מגיע השמימה. היינו שכלו ושורש נשמתו הוא דבוק למעלה בשמים. והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. ר"ל כשהאדם מגביה את לבו ומוחו לעבודת הש"י אז מעלה כל המלאכים לרום שמים העליונים ומשפיע להם חיות הקודש. ובאם לאו ח"ו. אז ויורדים בו. יש להם ירידה ע"י כמחז"ל מתישין כחו שלמעלה ח"ו. גם זאת צריך האדם להיות תמיד במחשבתו איך שכל הכוחות כולם העליונים כולם כאחד תלויים במעשה האדם הן להעלותם או להיפך ח"ו. והנה ה' נצב עליו. שצריך האדם לחשוב בכל עת איך שהש"י עומד לנגדו ומשגיח ורואה במעשיו ויודע כל תעלומות. ומזה יבוא לו פחד ויראה גדולה. והלואי היינו כחולמים חלומו של יעקב. ועיקר צריך האדם לטהר ולקדש איבריו וחושיו להיותם כולם כאחד ראוים ומוכנים למרכבה לשכינה. וזה אינו תלוי באמירה לחוד. רק בעשיה בפועל ממש באמת. בלי שום סיג ופסולת ח"ו. ושיהיו כל איבריו וחושיו שלימים בלי שום פגם וחסרון חלילה. ואז קדוש יאמר לו ולשעבד רצונו ודעתו לרצון ודעת העליון. ולייחד נפשו רוחו ונשמתו בשם הקדוש והטהור הוי"ה ב"ה וב"ש בייחוד אמיתי. ואז יוכל להמשיך שכל אמת לעבודת הבורא ית"ש. לתורה ולתפלה: ויה"ר שנקיים כל זאת באמת ותמים אמן. והבן היטב:

פירוש ג

ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו גו'. במדרש. ר' יהודא ור' נחמיה. ורבנן. רי"א י"ב אבנים נטל כך גזר הקב"ה שהוא מעמיד י"ב שבטים. אברהם לא העמידן יצחק לא העמידן. אני אם מתאחות הן האבנים זו לזו יודע אני שאני מעמיד י"ב שבטים. כיון שנתאחו האבנים ידע שהוא מעמיד י"ב שבטים. רנ"א ג' אבנים נטל. אמר אברהם ייחד הקב"ה שמו עליו. יצחק ייחד הקב"ה שמו עליו. ואני אם מתאחות הן האבנים זו לזו אני יודע שהקב"ה מייחד שמו עלי. כיון שנתאחו זו לזו ידע שהקב"ה מייחד שמו עליו: רבנן אמרי מיעוט אבנים שנים. אברהם יצא ממנו פסולת ישמעאל וכל בני קטורה. יצחק יצא ממנו עשו ואלופיו. אני אם מתאחות הן האבנים יודע אני שלא ימצא פסול במטתי. כיון שנתאחו זו לזו ידע שלא יצא ממנו פסולת. ויהי' מטתו שלימה. עכ"ל המדרש.

הנה לבאר ולהבין את דברי חז"ל וחידותם י"ל בהעיר לב ושום שכל. ע"ד מא"ח ומא"ח ול"פ. רק כאו"א מהתנאים הק' השיג השגה לפי שורש נשמתו הטהורה בכוונת יעקב אע"ה. דעיקר עבודת הקודש של אבותינו הק' אברהם יצחק ויעקב הי' כל מגמתם וחפצם וכוונתם להמשיך כביכול כל הכוחות הק' מעלמא דאצילותא קדישא ומעולם הבריאה

והיצירה לעולם העשיה. כדי לפרסם אלהותו ית' וית' לכל באי העולם כ"א לפי בחי' ומדתו הק'. כי קודם שהיו האבות בעולם היתה הארץ תוהו ובוהו כדור אנוש והפלגה ודור המבול. עד שבא אאע"ה לעולם ואז ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור זה אברהם כי ע"י נתפרסם גדולת הבורא בהוב"ש הנכבד והנורא וחסדו הגדול וטובו לכל באי העולם. ואז ידעו והכירו כל באי עולם אשר מבלעדי שפעו חיותו חסדו וטובו התמידית. אז כאפס ואין נחשבו. וכן ע"י יצחק אע"ה נתפרסם מדת הפחד והיראה מלפניו ית' וית' לכל באי העולם. וע"י יעקב אע"ה נתפרסם מדת הרחמים שהוא קו האמצעי מדת האמת שזו היתה בחינתו ומדתו. ואלו ג' אבות הק'. הם סוד אמ"ש. ר"ת אויר מים אש. ואי' בס"י ג' אמות הן והן אמ"ש וגם י"ב פשוטות היינו אותיות פשוטות שאינן כפולות. כמו בג"ד כפר"ת והי"ב פשוטות הן סוד י"ב גבולי אלכסון. והנה כל אות מאותיות התורה שהם כ"ב אותיות אשר המה נראים קטנים בכתיבתן אכן בשורשם הרמה בקודש. אין לשער ולהעריך גודל מהותם ואיכותם של כל אות והם עולמות הק' והטהורים. ובכל אות יש אלפי אלפים רבבות נשמות אשר כ"א וא' בסוד נפשין רוחין ונשמתין. וע"י היו הקדמונים הק' משתמשים בשמות הק' בקדושה ובטהרה. כי היו מדבקין א"ע להאותיות הק' בסוד נפשין בנפשין. רוחין ברוחין. ונשמתין בנשמתין. ועי"ז היו יכולים לפעול להמשיך הדבר אשר הי' צריכין. וכ"ז הי' בקדושה ובטהרה ובכוונה שלימה באימה וביראה. והנה יאע"ה הי' מדתו מדת האמת ומקור ושורש האמת הוא שם הק'. אהי"ה. כי אהי"ה פעמים אהי"ה. עולה במכוון מספר אמ"ת. וגם שורש הכ"ב אותיות הוא האל"ף משם הק' אהי"ה. כי אהי"ה מספרו כ"א. ועם המקור והשורש שהוא סוד אל"ף פלא עליון הוא כ"ב. וגם יעקב אע"ה הוא סוד אל"ף כי הוא סוד הוא"ו קו האמצעי מאות **א** והנה יעקב אע"ה ידע ברוה"ק שעתיד הבורא בהוב"ש הנכבד והנורא להעמיד בעוה"ז עולם העשיה י"ב שבטי י"ה. דוגמת הי"ב גבולי אלכסון. סוד י"ב אותיות הפשוטים. והי' משתוקק מאוד שהוא יעמיד אותם ולקשר אותם במדתו מדת האמת. ולזה נטל י"ב אבנים להשים מראשותיו לסימן כפשוטו. אכן כוונתו הטהורה והקדושה היתה לדבק א"ע בהי"ב אותיות הפשוטים כי אבנים הם לשון אותיות כמובא מכבר כמה פעמים בשם ס"י. והי' מדבק א"ע בהאותיות הנ"ל בקדושה ובטהרה בסוד נפשין בנפשין. רוחין ברוחין. נשמתין בנשמתין. וישם מראשותיו. היינו שהשים אותם במוחין שלו הקדושים שהוא סוד האמת אשר מקורו ושורשו משם הק' אהי"ה. ומאות אל"ף כנ"ל. ועי"ז יוכלו להתאחד ולהתקשר הי"ב אותיות. וכוונתו היתה לייחד ולקשר ולהמשיך הי"ב צירופי הוי"ה הקדושים שהם סוד חיוון פנימאין. אלה י"ב אותיות משם הק' אדנ"י

במילואו דאינון בסוד החיות נושאי הכסא ולייחד ולקשר הכל ולהמשיך מהי"ג תיקוני דיקנא קדישא כי וא"ו במילואו עולה י"ג. ויעקב הי' סוד הוא"ו והשני ווי"ן הם י"ב ואל"ף באמצע המייחדן. וכוונתו הי' להמשיך ולהשפיע מאלו הבחי' הנ"ל אל זה העולם העשיה. ולהעמיד י"ב שבטי י"ה בזה העולם ג"כ. ועשה לעצמו סימן זה בהאבנים אשר שם מראשותיו שאם יתייחדו אלו האבנים עתה ע"י מחשבותיו הק'. יוכל להעמיד הי"ב שבטים בזה העולם. והסכים הבורא בהוב"ש הנכבד והנורא ע"י ונעשה מאלו י"ב אבנים אבן אחד כדכתיב ויקח את האבן אשר שם מראשותיו כו'. והעמיד י"ב שבטי יה. כי לו יאתה מלוכה זו. כי יעאע"ה הוא בחי' גופא דאילנא והשבטים הם בחי' ענפי' שבט הוא מלשון שרביט וענף. וייחד וקישר אותם במדתו מדת האמת. וזאת י"ל בכוונת מאמרו של ר"י אשר השגתו היתה בכוונת יעאע"ה. לפי שורש נשמתו הטהורה והקדושה כי שמו של האדם מורה על שורש נשמתו. ע"ד וכל אשר יקרא לו נפש חיה הוא שמו ובשמו הק' של ר' יהודא. יש שם הק' הוי"ה. וד' שהוא סוד קשר של תפילין. קשר של ד'. בסוד וראית את אחורי זהו קשר של תפילין. וקשר של ד'. איהו ד' אותיות משם הק' אדנ"י. וי"ב אותיות אדנ"י. במילואו הם בסוד חיות נושאי המרכבה. והי"ב צרופי הוי"ה הם בסוד חיוון פנימאין וצריך לייחדם ולקשרם. והם סוד התפילין. ולזה השיג התנא ר' יהודא הק' השגה זו בכוונתו של יעאע"ה כנ"ל. והבן כ"ז היטב:

ר' נחמיה אומר. ג' אבנים נטל. י"ל ג"כ דהנה עינינו רואות בד' יסודות שבעוה"ז שהם. אויר. מים. אש. עפר. אלו הנימ"ל יסודות אמ"ש הם העיקר שהם בחי' דכר ומשפיעים ביסוד העפר והיא המקבלת מהם. ככה באלף אלפים ורבבות הבדלות בהמקורות שרשיים העליונים הקדושים הוא ג"כ כביכול בבחי' זו. שהג' אותיות ראשונים משם הוי"ה ב"ה וב"ש. הם משפיעים לה' אחרונה. והנה אאע"ה מקור שורש נשמתו היתה מבחי' יו"ד משם הק' הוי"ה ב"ה סוד אלה"י אברהם סוד החכמה. ויצחק אע"ה הי' מקור שורש נשמתו מבחי' ה' ראשונה משם הק' הוי"ה ב"ה וב"ש. ויעקב אע"ה הי' מקור שורש נשמתו מבחי' וא"ו משם הק' הוי"ה בהוב"ש. והוא"ו הוא בחי' המשכה להמשיך ולהשפיע כל חידו וכל טיבו וכל נהורין עילאין קדישין ובוצינין טבין מהשני אותיות י"ה. דאינון סוד מוחין עילאין קדישין אני ה' אחרונה דאיהי סוד המלוכה הק' העליונה. סוד שם אדנ"י הק'. והנה אברהם ייחד הקב"ה שמו עליו. אלהי אברהם. וכן אלהי יצחק. ויעאע"ה ראה והבין ברוח קדשו שהם בבחי' השני אותיות ראשונות כביכול כנ"ל. והי' משתוקק מאוד שהקב"ה יְיַחֵד שמו עליו ג"כ. ושהוא יהיה בבחי' וא"ו להמשיך הרבה שפע וחסדים טובים אל ה' אחרונה. ולזה נטל ג' אבנים לסימן. ור"נ לא פליג על

ר"י שאומר שנטל י"ב אבנים רק כוונת ר"נ שגם זה כיוון אז יעאע"ה בג' אבנים. היינו לג' אותיות ראשונות משם הק' הוי"ה בהוב"ש. והדביק מחשבתו הטהורה בהם ואם יתייחדו האבנים כולם כאחד ידע שהקב"ה ייחד שמו עליו ג"כ. וע"י מדתו ובחינתו יהי' המשכת ההשפעה ממוחין עילאין קדישין אל ה' אחרונה. והוא יהי' סוד הוא"ו סוד רגלא תליתאה דכורסייא קדישא. וכאשר נתייחדו האבנים זו לזו ידע מזה שהקב"ה ייחד שמו עליו ג"כ. וזהו ויקח את האבן. הוא אבן שתיה. אשר שם מראשותיו. היינו במוחו הק' וישם אותה מצב"ה(ראיתי בס' אחד קדוש מדבר מצב"ה הוא מספר שם ע"ב ושם אדנ"י הקדושים) היינו שהמשיך השפעות טובות ורחמים וחסדים משם ע"ב הק'. אל שם אדנ"י הק'. ויצק שמן על ראשה. היינו שמן משחת קודש משח רבות עילאה קדישא דאיהו סוד מוחין עילאין קדישין. והשגה זו השיג ר"נ בכוונת יעאע"ה. לפי שורש נשמתו ושמו מוכיח עליו ג"כ כי אותיות נחמי"ה הוא נחם י"ה. נחם הוא לשון הנהגה כמו ולא נחם אלהים דרך כו'. וכמבואר שהנהיג והמשיך מאותיות י"ה שהם סוד מוחין עילאין קדישין. לה' אחרונה והבן:

ורבנן אמרי. ב' אבנים נטל כו'. ונבין דבריהם ג"כ. הנה אאע"ה הי' בסוד חסד עליון שהוא זך ומצוחצח ומלובן אך בהתפשטותו למטה בעולמות התחתונים כביכול שוה לרעים ולטובים. ויש בו ג"כ כביכול בחי' פסולת כמו סיגי כסף. ונמצא בו ג"כ בחי' מוץ ותבן וקליפיות כביכול. וכן מדתו של יצחק אבינו ע"ה מדת הפחד והגבור' יש בו ג"כ כביכול בחי' סיגים וזוהם הזהב וקליפות מוץ ותבן. אך מדתו של יעקב אבינו ע"ה. הוא מדת האמת. הנה דבר שהוא אמת הוא כולו אמת ואין בו שום מוץ ותבן ושום איזה תערובות מדבר אחר מחמת שהוא אמת. לכך מאברהם ויצחק יצאו ישמעאל ועשו שהם בחי' קליפות מוץ ותבן כדי להתברר ולהתלבן שישארו אורות זכים ומצוחצחים. נשמת יעקב היתה זכה ומצוחצחה מאחר שכבר נתברר ונפרש הסיגים ומוץ ותבן ומדתו מדת האמת. ולכך לא יצא ממנו שום פסולת חלילה. רק י"ב שבטי י"ה. והיתה מטתו שלימה. וזה הי' עיקר עבודתו של יעקב אע"ה להנהיג ולהמשיך מדתו האמת לכל העולמות גם לנטוע ולהנהיג מדתו בעוה"ז להיות בבחי' אמת מארץ תצמח. ולכך נטל ב' אבנים לעיקר הסימן אם תשלם כוונתו היינו שנתדבק במחשבתו הטהורה והקדושה אל השני אותיות אחרונות משם הק' הוי"ה בהוב"ש שהם וא"ו ה"א והמשיך בחי' הוא"ו שהוא סוד האמת אל ה' אחרונה שיתנהג הכל במדת האמת כל העולמות. הנאצלי"ם והנבראי"ם היצורי"ם והנעשי"ם. ולהיות אמת מארץ תצמח. וישם מראשותיו. היינו במוחין דיליה. ואם יתאחו האבנים ידע בזה שתשלם כוונתו ומחשבתו שיתנהג הכל במד' האמת שלא יצא ממנו

שום פסולת וכן הי' שנתקיימה מחשבתו הרצויה ולרמז זה הראו לו מן השמים בחלומו הזך והטהור והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. היינו שהוא בעצמו הוא הסולם מוצב ארצה ע"ד אמת מארץ תצמח. וראשו מגיע לרום שמים העליונים כי הוא מרכז אמצעי לכל העולמות. וכן השמימ"ה. הוא ה' בראש ה' בסוף. בסוד ה' עילאה. וה' תתאה. ושמים באמצע. שהוא אש ומים יחד מעורבים בחי' קו הרחמים והאמת. והיינו שכל העולמות יתנהגו ע"י מדת האמת והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. הכל הוא בו. ועמו. ועל ידו. והיינו ייחוד וקישור עולם עשיה ביצירה. ושניהם לבריאה. ושלשתן לאצילות הק' וזהו עולים עליית העולמות. ויורדים היינו ירידת השפע לעולמות התחתונים הכל הוא בו וע"י. עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך. היינו ההבטחה שלא ימצא פסול בזרעו ותהא מטתו שלימה. וכפירש"י בפ' והיה ה' לי לאלהים עיי"ש. כך נ"ל לפרש דברי המדרש והמשכיל יבין כל הנ"ל כי דברים עמוקים הם. ובזכות יעקב אבינו ע"ה ישפיע הבורא ב"ה וב"ש לנו השפעות טובות ורחמים טובים. ונהיה מעושי רצונו באמת ותמים עד יערה עלינו רוח ממרום ויכון מלכות ב"ד על מכונו ע"י משיח צדקינו שיבא בב"א: כיה"ר:

פירוש ד

עוד י"ל איני זוכר כ"א ראשי פרקים. והוא **ויצא יעקב מבאר שבע**. ר"ל כשיצאה נשמת יעקב אבינו ע"ה בחיר האבות מעולם הנשמות הנק' בחי' באר שבע כנודע אשר צורתו של יעקב חקוקה בכה"כ ית'. אז וילך חרנה. שברחו כל חרון אף וכל המסטינים והמקטריגים וחיצונים לעמקי שאול התחתון. ויפגע במקום וילן שם. שבא למקום כזה אשר הי' צריך לבוא שם לבחי' לינה ודורמיטא. כי בא השמש. ע"ד דאי' במדרש אתא שמשא כי יעקב אבינו ע"ה הוא בסוד שמשא עילאה סוד הת"ת כנודע. ויקח מאבני המקום היינו מאותיות התורה וישכ"ב במקום ההוא ע"ד דאיתא בזוה"ק ויש כ"ב אותיות במקום ההוא. ויחלום היינו שבא לבחי' חול"ם סוד הוי"ה בניקוד חול"ם והנה סולם מוצב ארצה כו' כמבואר לעיל בביאור דברי המדרש בסופו והנה ה' נצב עליו היינו שכל הייחוד נצב עליו ויאמר גו' אנכי עמך היינו מה שאני אנכי ומתאר א"ע כביכול בבחי' אדם מספר שם מ"ה הק'. הוא עמך ע"י בחינתך ושמרתיך גו' דברתי לך. היינו שכל ההתנהגות יהיו על ידך. וייקץ יעקב משנתו ויאמר גו' לא ידעתי. היינו מה שאני אנכי לא ידעתי אין זה המקום כ"א בית אלהים. והי' צריך להיות סוד נסירה כביכול. וזה שער השמים שכל התפלות נכנסים בו. והמשכיל יבין כ"ז ויבין דבר מתוך דבר:

פירוש ה

עוד ויקח מאבני המקום וגו' במדרש יש דיעות שונות כמה אבנים נטל. ר"י סובר י"ב אבנים נטל. ור"נ סובר ג' אבנים נטל. ורבנן סברי ב' אבנים נטל. והוא מבואר למעלה כיד ה' הטובה עלינו. ועוד יש לאלוה מילין. וי"ל כי מא"ח ומא"ח ול"פ. דהנה ידוע שיש בעולם. ג' יסודות. והם אש רוח. מים. ונק' בס"י אמ"ש. מ"ם דוממת. שי"ן שורקת. אל"ף רוח מכריע ביניהם. ר"ל שיסוד הרוח הוא כלול מאש ומים והנה יסוד האש הוא חם וממנו התעוררות הכעס שהוא מדה רעה. ויסוד הרוח הוא קר. וממנו נתעורר העצלות שהוא ג"כ מדה רעה. ויסוד המים הוא לח וממנו נתעורר תאוות רעות והתענוגים כמו ניאוף ר"ל. והנה כתיב כי חלק ה' עמו. חל"ק נוטריקין. ח"ם. ל"ח. ק"ר. היינו שצריך איש הישראלי להפוך יסודות הנ"ל אל עבודת הש"י ולא ישתמש עמהם לפי טבעם. היינו ביסוד האש יראה לעבוד את הש"י בהתלהבות גדול בתפלה או בלימוד תורה לשמה. וביסוד הרוח להתעצל מן התאוות הגופניות. ושלא להמרות עיני כבודו ית'. וביסוד המים שהוא לח. להתענג על ה'. ולאהוב אותו. וזהו ענין קדושת שבת היינו עליות כל הג' יסודות לה'. כי כתיב לא תבערו אש גו'. וזה מורה שצריך לאחוז ביסוד הקר ולהעלותו. ובשבת צריך כ"א מישראל להיות מתלהב לבו לעבודתו ית'. ובזה מעלה יסוד האש. וע"י הטבילה במקוה הוא מעלה יסוד המים שהוא לח. וע"ד כלל הוא להעלות כל הג' יסודות אש רוח מים. אל הקדושת שבת. ולכן נק' סעודת ליל שבת חקל תפוחין קדישין כי חק"ל. נוטריקון ח"ם. ק"ר. ל"ח. ואנו מעלין אותן אל הקדושה. להיות הכל משועבד לעבודתו ית'. וכשאנו מעלין הג' יסודות הנ"ל צריכין אנו להעלותן עם יסוד העפר וזהו טל תן לרצות ארצך. הוא בחי' חם. קר. לח. הם אש. רוח. מים. בחי' יה"ו משם הק' הוי"ה משם מ"ה הק' שהם ג' אותיות הראשונות הם גי' ט"ל. וצריך לייחדם עם יסוד העפר בחי' ה' אחרונה משם הק' הוי"ה במילוי אלפי"ן שם מ"ה הק'. כי עפר לית לה מגרמה כלום כ"א מה שנותנים לה הג' יסודות הנ"ל. ויסוד העפר הוא מורכב מהג' יסודות. וכן אנו צריכין להתדמות לה. כמה שכתוב ונפשי כעפר לכל תהיה היינו כמו שיסוד העפר לית לה מגרמה כלום כן נדע שאין אנו בעצמינו כלום רק אור שכינתו ית' החופף עלינו תמיד.

ועכ"ז יבואר דברי המדרש על נכון. ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו. היינו ששם דבר זה במחשבתו להעלות הג' יסודות. אש רוח מים ולייחדם עם יסוד העפר. וז"ש וישכב במקום ההוא. ר"ל שייחד אותם עם הארץ שהוא בחי' יסוד העפר. ואחר הייחוד הזה אז ויחלום הראה לו הש"י. סל"ם. גימ' ק"ל. והוא מנין שם מ"ה הק' כפול ומשולש

ומרובע. וזהו בחי' ייחוד הד' יסודות ארמ"ע מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. ייחוד ארץ ושמים. והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו. ר"ל היסודות שמתאחדין בו. והנה ה' נצב גו' אנכי עמך. היינו אנכ"י גימ' כסא הוא עמך. ומעתה הג' דיעות שבמדרש כולם לדבר אחד נתכוונו כי ר"י שאומר י"ב אבנים מדבר מזה שנטל אחר העלותו יסוד העפר וייחדו עם הג' יסודות הנז'. ויסוד העפר הוא בחי' שם הק' אדנ"י והוא במילואו י"ב אותיות וזהו י"ב אבנים. ורנ"א ג' אבנים. מדבר בעת שהתחיל לייחד לקח ג' אבנים היינו ג' יסודות לייחדם עם יסוד הד': ורבנן אמרי ב' אבנים מפני שיסוד הרוח הוא כלול מאש וממים. ולכן הם מחשבין ג' יסודות הנ"ל לב'. ורצה יעקב אבינו ע"ה שיתאחו האבנים זו לזו היינו שיתאחדו הד' יסודות הנ"ל. והנה התוה"ק שנבראו בה כל העולמות יש בה ג"כ הד' יסודות. כי האותיות הם בחי' יסוד העפר דלית לה מגרמה כלום כך הם מעצמם אין להם שום תנועה רק ע"י הנקודות הם מתנענעי' וע"י הטעמים והתגין הם מתנהגים. וטנ"ת הם בחי' אר"מ וזהו שראה יעקב אבינו ע"ה. אחר ייחוד הד' יסודות. והנה באר בשדה. בא"ר נק' התורה בשדה הוא אותיות שהם בחי' יסוד העפר. וג' עדרי צאן רובצים עליה הם טנ"ת בסוד ט"ל תן לרצות ארצך. ובעת עליית יסוד העפר להג' יסודות הנ"ל נעשה אז יסוד העפר למעלה בחי' א"ח עטרת בעלה וזהו ענין מוריד הטל ר"ל אות ה' שהיא בחי' יסוד העפר קודמת לט"ל בחי' ג' יסודות וכנ"ל:

והנה הר"ת של ח"ם. ק"ר. ל"ח. גימ' חמ"ץ וזהו אור לי"ד בודקין את החמץ לאור הנר. כי בניסן בא התחדשות לעולם ואז נעשים ישראל כקטן שנולד שאין היצה"ט בא אליו עד אחר י"ג שנים. כמ"כ אנו בודקין את החמץ אחר י"ג לילות לאור הנר נר מצוה דוגמת הקטן שנעשה בר מצוה אחר י"ג שנים ואז צריכין אנו לבער מכל וכל. כל המדות רעות המתהוים מהג' יסודות הרמוזים במספר חמ"ץ וכנ"ל. ומוחקים ח'. של חמץ. ונעשה. ה'. הוא מצ"ה ואז עולה מספרו פחות ג' ממנין חמ"ץ. והיינו שצריך לבטל הרע המתעורר מהג' יסודות. ואוכלין מצה בליל ט"ו. כי ליל ט"ו. הוא רומזת. לשם י"ה בחי' חכמה. ובינה. שם. ע"ב. ס"ג. גימ' מצה. ואוכלין ב' זיתים דווקא לרמז ב' שמות הנ"ל. וביחד דוקא לרמז לאבני יעקב שנתאחו ונעשה מהם אחד. וכשאנחנו נוטלין קדושה עליונה כזאת ואוכלין אותה והוא נותנת חיות לכל איברי הגוף ונתחזק הגוף ממנו. אז נתקדש הגוף בקדושה עליונה וכל היסודות נתייחדו להש"י ונדחה הרע מהם ובזה אנו מעלין כל ימי החורף כי למ"ד יום קודם החג שואלין ודורשין בהלכות הפסח. והם שייכים לפסח. ומחג הסוכות עד חנוכה הם ס"ג ימים. ומן אחר ימי חנוכה עד פורים הם ע"ב ימים. ואנו מעלים אותם באכילת מצה שהוא מנין ע"ב ס"ג. והנה חמץ הוא סתום. ומצה

ישבה ה' שהוא פתוחה. רמז שהש"י פותח שער לדופקי בתשובה. כי קודם ביעור חמץ בפועל ממש צריך לעשות תשובה שלימה ולקבל ע"ע שלא ישוב עוד לכסל' ח"ו. היינו שלא יעשה עוד מאז והלאה כמעשיו הראשונים אשר לא טובים היו. ואז נתבטל החמץ בסוד נקודת מצה שהוא המבטל. והעיקר הוא ע"י שם הק' תכ"ה. שהוא המכה ומבטל את כל הקליפות. וזה השם הק' יוצא מהפסוק ואהבת את ה' אלהיך. ס"ת תכ"ה. ואת לרבות ת"ח היינו ע"י שידבק האדם א"ע להצדיק בזה יכול לדחות מעצמו כל הקליפות. וזהו כל הנשמה תהלל יה. ר"ת תכ"ה. המבער החמץ. ואח"כ י"ה היינו ענין מצ"ה. בליל ט"ו. גימ' ע"ב ס"ג. חכמה ובינה. והבן כ"ז:

היוצא לנו מזה תוכחות מוסר גדול שיש לכל אדם לחשוב בלבו באמת בעת בדיקת חמץ וידע שהגיע העת בדיקת חמץ בפועל ממש. ולכן יכוין בלבו אז לבדוק כל המדות שלו אם יש בהם איזה חימוץ היינו איזה מדה רעה ח"ו. ובעת שריפת החמץ יכוין ג"כ לבער ממנו את המדות הרעות מכל וכל כי תיכף בצאתו מרחם אמו נכנס בו היצה"ר ומייפה אליו כל הבלי העוה"ז. והולך אחר עצתו כי אין לו עדיין יצה"ט שישיאנו עצה הוגנת לו עד כלות הי"ג שנים ואז נכנס היצה"ט בו ומשכילו ואז מבין מדעתו שכל מה שעשה עד הנה הי' הכל שוא והבל ותוהו. ומתחרט בלב שלם ובודק בחורין ובסדקין בכ"מ שדרכו להכניס שם החמץ הוא שאור שבעיסה תאוות החומר המגושם. וזהו אור לי"ד. לאור הנר הוא נשמתו. ע"ד נר ה' נשמת אדם. וזמן ההוא רומז על כל ימי חלדו של האדם. כי אז יצא מכל חלאתו וטומאתו והגשמית. ויתחיל לדבק א"ע באור התורה והמצוה.

עי"ל ע"ד פנימי כי בעת ההוא התחיל מוחין דגדלות להאיר בהעולמות ובנר אלהים נשמת אדם. ואז נסתלקו מוחין דקטנות והוא אז יציאת מצרים. וענין זה מתעורר בכל שנה. ולהבינך ענין זה אומר. הלא ידוע כי שמו י"ת הנכבד והנורא הוא נותן כח וחיות לכל הנאצלים מאתו ית'. בבהירות א"ס ב"ה וב"ש. וזה תענוג גדול לפניו ית'. והוא מגודל הדביקות שיש להכנ"י עם אביהם שבשמים ומטהרים רעיוניהם ומשעבדים גופם להיות מרכבה להשכינה הק'. וזה גורם שמחה עצומה לפניו י"ת. וכל טיבו וכל חדו. ואז מאיר באורו הזך והבהיר לכל העולמות ונתעלו בסוד אני לדודי ודודי לי להשפיע שפע רב טוב מחכמה עילאה קדישא. וזהו בחי' מוחין דגדלות רעיונים רוחניים ונעלמים המתגלים ע"י עוז ותעצומות אלהים אשר על יריאיו. אך כאשר נפסקו ח"ו ישראל משורש חיותם ויאכלו מזבחי מתים הם התאוות רעות ומגבירים התאוות על השכל. ואז כביכול אין שמחה וחדוה לפניו ונסתם המאור העליון להאיר בהעולמות ח"ו. אך אעפ"כ עולם כמנהגו נוהג ובמה הי' מתקיים העולם אם הי' השי"ת מסיר השגחתו מהם אפילו רגע

אחד היו בטלים כלא היו. אשר ע"כ הוא מאיר להם אור קטן דרך חלונות ומסכים רק להחיות אותם לפי שעה דרך הכרח כביכול וזהו בחי' ממין עצבות כביכול. אך הוא דק מאוד וכולו קודש. רק שבזה הכח הם נאחזים הקליפות כי המה שורש העצבות והמרה שחורה להבדיל באלף הבדלות. וזהו בחי' מוחין דקטנות עד עת בא דברו הטוב ויערה עלינו רוח ממרום לעורר את לבבנו כמאז וקדם. ולהסיר ממנו מסכים המבדילין ואז יחזרו המוחין למקומו. וזהו בעת שבודקין את החמץ הרומז להנ"ל בנר אלהים ומפשפש במעשיו ומסיר מעצמו כל הרע והמסכים המבדילין ומטהר ומייחד א"ע רק לשמו ית'. ואז חוזרין המוחין דגדלות. והשורש מאיר להענף וזהו ענין מה שאנו נכנסים בעת הזאת תחת סוג הגדלות. וכיה"ר שידחה הרע ממנו מכל וכל בכלל ובפרט. ויאיר השי"ת נשמתינו בהמוחין דגדלות ויקוים בנו כימי צאתך מאמ"ץ אראנו נפלאות. ובימינו תושע יהודה וירושלים ויקבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ ע"י משיח צדקינו שיבא במהרה בימינו אמן. וזכור כל זה היטב:

פירוש ו

ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' וגו'. במדרש ר' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי נטל הקב"ה שיחתן של אבות ועשאן מפתח לגאולתן של בנים. א"ל הקב"ה חייך כל הטובות וברכות ונחמות שאני נותן לבניך איני נותן אלא בלשון הזה. שנ' והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו. והיה ביום ההוא יצאו מים חיים בירושלים. והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול. והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס. ע"כ דברי המדרש. **לבאר** דבריו הקדושים בשום שכל והערת לב. נקדים מה דאי' בגמ' ובמדרשים אין והיה אלא לשון שמחה. ויש להבין השמחה מה זה עושה בתיבת והי"ה. וי"ל דהנה כתיב כי ביה ה' צור עולמים. ביו"ד עוה"ב. ובה' עוה"ז. ואלו השני אותיות הם בחי' אבא ואימא סוד חכמה ובינה תרין ריעין דלא מתפרשן. והמשכת התגלות העולמות היה ע"י סוד הוא"ו משם הק' הוי"ה. וההתגלות בפועל היה ע"י ה' אחרונה משם הוי"ה בהוב"ש. והשני אותיות וא"ו ה"א. הם בבחי' בנים כביכול. והנה כתיב עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם. היינו כאשר האב רואה מהבנים דבר חכמה נפלאה ומקבל תענוג ושעשועים מהדבר חכמה אזי עושה אותו עטרה לראשו לגודל האהבה והתענוג שקיבל ממנו. וכן הוא כביכול בהבורא בהוב"ש הנכבד והנורא כאשר איש הישראלי מתעורר ביראה ובאהבה ובתשוקה גדולה אליו ית' ומבין ויודע שאינו כדאי להטובות והחסדים אשר הקב"ה עושה עמו בכל עת ורגע ומרוב האהבה ותשוקה הנכבדת הוא בטל במציאות וכאפס ואין נחשב בעיניו ומיד הוא נתעורר בתשובה ומע"ט ביתר שאת

ובמס"נ להש"י. אז עי"ז נתעורר לו מדת ובחי' אי"ן עלמא קדישא עילאה וממשיך משם החסדי' העליונים מצוחצחים להשפיע ולהשקות ולרוות את צמאון כל העולמות עליונים ותחתונים. וזהו מאי"ן יבוא עזרי. היינו ממדת אי"ן יבוא עזרי. והנה כאשר האדם זוכה לבוא לבחי' גדולה כזו אין ערוך אליו אזי מקבל הבורא בהוב"ש מזה תענוג גדול וחדוה ושעשועים ושמחה כביכול. ואז מזה נתעורר שמחה וחדוה לכל העולמות וכל חדו וברכאין טבין. והנה אדם כזה אשר זכה לבוא לבחי' ומדריגת אי"ן. אזי הוא כביכול לעילא מבחי' אב"א ואימ"א שהם חכמה ובינה כי החכמה מאין תבוא ותמצא ומקור שורשה הוא מאי"ן. והאדם הקדוש הזה הוא כביכול בבחי' ומדריגת אי"ן. ואז השני אותיות וא"ו ה"א. שהם בבחי' בנים כביכול לעילא מהאותיות י"ה. בסוד עטרה לראשו. וממילא אז נעשה צירוף והי"ה. ו"ה. קודם לי"ה. ואז שמחה וששון ליהודים ולכל העולמות. והנה אצל יעא"ה כתיב ויחלום. היינו שבא לבחי' חולם. שהיא הנקודה למעלה מהאותיות והוא מחמת שעלה במדריגתו לבחי' אי"ן. והנה סולם מוצב ארצה גו' השמימה. היינו לשמי השמים העליונים הק'. וזהו ג"כ שאמר יעא"ה. ושבתי בשלום אל בית אבי. היינו לפנימיות ומקורא דאב"א שהוא בחי' אי"ן. ואז והיה ה'. היינו שנעשה הצירוף והי"ה. ועי"ז נמשך לי לאלהים. ר"ל מן ד' יודי"ן דשם הק' ע"ב דחכמה מנין ל"י. יהיה נמשך לאלהים. אז והאבן הזאת הוא אבן שתיה אשר שמתי מצב"ה כנ"ל. מנב"ה עולה מספר ע"ב ואד"ני הק'. יהיה בית אלהים. היינו שנמתקו כל הדינין. והבן זה:

והנה כבר ביארנו לעיל ביאור הפ' זכר עשה לנפלאותיו וגו'. היינו מעשה הש"י הנביעות אשר פתחו ונבעו אבותינו הק' מהמקורות העליונים ע"י מעשיהם הק' ומס"נ להש"י עד שבאו למדריגת אי"ן. עשה אותם הש"י בבחי' דכר שיוכלו אח"כ להשפיע אותן הנסים והנפלאות ממש בעת שיצטרך לבנ"י עם קרובו וכבר נתבאר למעלה טעמם ויסודם של הדברים שהוא מחמת שיסודו אב"א הוא ארי"ך ויסוד אימ"א הוא קצר. לקבלההשפעה כולו בעת המשכתו. ולכך נשארו החפירו והנביעו ויתר ההשפעה לדורי דורות. וכמו שנתבאר הכל כבר באריכות. וע"ד הנ"ל יבואו דברי המדרש על נכון. נטל הקב"ה שיחתן של אבות שיחת"ן הוא לשון בור שיח ומערה. היינו לשון חפירה (א"ה אפשר דנקט המדרש לשון שי"ח לרמז בזה סוד אריך וקצר המבואר לעיל. וכפירש"י והרע"ב ז"ל שיח הוא ארוך וקצר. ע"ש והבן). והיינו שנטל הקב"ה החפירו והנביעו דחסד עליון שנפתחו ע"י אבותינו הק'. ועשאן מפתח לגאולתן של בנים היינו שיפתח ויתגלה זה השער חסד העליון ושפע הטובה בכל עת אשר יצטרכו בני אל חי. עבור אל חנון ורחום ה' וכנ"ל. והנה יעא"ה פתח בכאן שער חסד גדול ונביעו קדישא מעולם האי"ן.

וכמבואר לעיל בתיבת והי"ה. ולזה הבטיחו הש"י שכל הטובות והנחמות יהיו במפתח הזה ובלשון הזה וכמ"ש והיה ביום ההוא וגו' והמשכיל יבין כ"ז. וכיה"ר מלפני הש"י בהוב"ש שנזכה לעסוק בתורתו ומצותיו ועבודתו ביראה ואהבה ובתשוקה נכבדת כדי שיקבל השי"ת שמחה ותענוג מעבודתינו. וכאשר עשה לאבותינו הק' נסים ונפלאות כמ"כ יעשה עמנו. ויקוים בנו במהרה מקרא שכתוב. והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' ב"ב אמן:

פירוש ז

וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם וגו'. יש לרמז בזה סודות נפלאים אחרי אשר חנן ה' בדיעה והשכל. והוא כי ידוע שהאדם הוא עולם קטן בחי' קומה שלימה וכמ"כ כל העולמות הנבראים היצורים והנעשים כולם הם בחי' קומה שלימה. ויש עולמות ק' שהם בבחי' רא"ש ויש שנק' בבחי' מו"ת. וחוט"ם ועיני"ם ואזני"ם וידי"ן ורגלי"ן. וכן בבחי' כל האיברים כביכול ובכל עולם ועולם יש אלפי אלפים עולמות עד אין מספר. ובאותן עולמות הנק' ידי"ן ורגלי"ן יש בהן אחיזה ויניקה להחיצונים ר"ל בסוד טופרין דידי"ן ובפרט טופרין דרגלי"ן. והכל כפי אשר עלה במחשבתו ית' ובחכמתו להצטרכות העולם. ויעאע"ה הוא בחי' כסא לכבודו ית' כנודע. ואית כסא לכסא אלפי אלפים מדריגות. ויש בחי' כסא רם ונשא. והוא היה כביכול ממש בחי'. כסא ומרכבה עילאה לכבודו ית' וית'. כי מדתו מדת האמת שהוא מרכז לכל העולמות הק' העליונים. וכמ"ש לו הש"י והנה אנכ"י עמך אנכי גימ' כסא. כי הבורא בהוב"ש לית מחשבה ורעיון תפיסא ביה כלל. ואיך יוכל להתאר בבחי' אנכ"י. וז"ש הש"י ליעקב מה שאנכי מתאר את עצמי כביכול בבחי' אנכ"י שהוא הבחי' הראשונה הוא עמך. היינו ע"י מדתך ובחינתך. כי אנכ"י מספר כסא ואיבריו הק' של יעאע"ה היו כולם כאחד מזוככים ומוטהרים וקדושים בבחי' מרכבה לעלמין עילאין קדישין. והנה בעת שנצטרך ללכת לחרן דרך ארצה בני קדם. אשר המה מעוננים וקוסמים וקליפות חיצונים כמ"ש רז"ל ע"פ ולבני הפילגשים גו' מתנות וישלחם גו' ארץ קדם. עיי"ש. והיה מתירא שלא יהיה להחיצונים איזה יניקה ח"ו מגופו הק' והטהור בדרך הילוכו שם. ובפרט מבחי' רגלין וטופרין דרגלין וכנ"ל. ולזאת התחכם יעאע"ה. וישא את רגליו. היינו שהעלה לקשר אפילו עלמא דרגלין לעילא לעילא. ונשאם וכללם בהאיברין דלעילא מנהון. לבל יהיה להם עוד שום שליטה ואחוזה בהם כלל. ואז נעשה מובטח בלבו לילך ארצה בני קדם. וכאשר עשה חכמה וייחוד הלזה אז וירא והנה באר בשדה. בא"ר הוא בחי' תורה שבכתב. בשדה הוא בחי' חקל תפוחין קדישין. והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה. דידוע שיש ד' בחי'. טעמי"ם. נקודו"ת. תגי"ן.

אותיו"ת. והם בסוד נפש רוח נשמה ונשמה לנשמה. והוא סדרן מתתא לעילא. אתנ"ט. ואלו גי' בחי' טנ"ת. המה מוליכין ומפרשין ומפסיקין פסקי טעמים של האותיות וזהו בבחי' ג' עדרי צאן. היינו ג' בתי' אלו טנ"ת. הם רובצים על אותו באר מים חיים בחי' אותיות התורה. כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים. הג' בחי' הנ"ל לכל העולמות. כי עכ"ז עיקר המשכה והשקאה לכל העולמות הוא ע"י אותיות התורה. והאבן גדולה ע"פ הבאר. אותיות נק' אבנים כנודע מס"י ויש א"ב בהתורה מאותיות גדולים. ויש א"ב מאותיות קטנים. כנמסר לנו במסורה. והא"ב הגדול הוא מבחי' חכמה ובינה. וזהו אב"ן א"ב. הוא בחי' אב"א חכמה עילאה קדישא. ונו"ן שערי בינה. וזהו והאבן גדולה ע"פ הבאר. ר"ל תורה שבע"פ שגם היא נק' בא"ר וכמבואר אצלינו לעיל. ונאספו שמה כל העדרים. היינו כל העולמות וגללו את האבן מע"פ הבאר ואח"כ והשקו את הצאן. יוכלו להשקות הצאן קדשים כי מקודם לא יוכלו ליהנות ולקבל מאור הבהיר בשחקים משפע חכמה ובינה לרוב בהירותו. ואח"כ והשיבו את האבן למקומה הראוי לה. ויאמר להם יעקב אחי והלא כולכם מאי"ן אתם כי כולם בחכמה עשית. והחכמה מאין תמצא ועל מה זה השתנות המדריגות. ויאמרו מחרן אנחנו. חר"ן הוא מספר ג' שמות אלהי"ם. שהם מוחין דקטנות בחינות דינים אשר עשה וצמצם הבורא בהוב"ש לצורך העולמות כאשר עלה ברצונו הפשוט ית'. ולזה הוא השתנות הבחי' והמדריגות ואמר הידעתם את לבן בן נחור. היינו אם יש לכם ידיעה בגודל הלבנינות והחסדים אשר יוכל להתמשך מבחי' נחו"ר מוחין דקטנות בחי' דינים. ויאמרו ידענו. והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ח

וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח וגו'. בגמ' ובמדרש אי' שנואה לאה. היינו שמעשה עשו שנואה בעיניה. י"ל ע"פ פשוטו דודאי יעא"ה לא היה שונאה. וכן משמע בקרא כי עתה יאהבני אישי דמשמע דמעיקרא לא היה שונאה רק היתה מושללת מהאהבה. ועל ידי הבן יוולד אהבה ביניהם. א"כ למה קורא הכתוב אותה שנואה. אע"כ משום דמעשה עשו היה שנואה בעיניה. והיתה שוה ליעקב במדה זו. שהיה ג"כ שונא מעשה עשו. ומפני שהיו שניהם שוים במדה זו זכתה להוליד:

ועי"ל בדרך רמז. שנואה מעשה עשו בעיניה. ר"ל שיעקב הכיר והבין בעינים שלה ששונאת מעשה עשו כדחז"ל ע"פ ועיני לאה רכות היינו שסברה לעלות בגורלו של עשו שהיו הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן הגדולה לגדול. והקטנה לקטן. ולכך היתה בוכה תמיד ומקוננת ומזה נעשים עיניה רכות:

והנה י"ל דבאמת יעקב ראה בנבואה שרחל היא בת זוגו לזה אהב את רחל והראה לה חיבה יתירה. אבל על לאה לא עלה בדעתו שתהיה ג"כ בת זוגו והיה סבור ג"כ שתעלה בגורלו של עשו לכך לא היה אוהב אותה כי איך יאהב אשה נכרית אשר אין לה שייכות עמו אבל ח"ו לא היה שונאה כי לא ראה ממנה שום דבר לא טוב. אשר ע"כ פתח הש"י את רחמה והולידה ממנו הבנים קודם רחל. ואז הבין כי היא ג"כ בת זוגו. וזהו ותקרא שמו ראובן. ר"ל ראו בן. היינו ע"י הבן שילדתי ראו ותדעו שאני בת זוגו. ועי"ז יאהבני אישי כי ידע באמת שהוא בעלי ויאהוב אותי וכנ"ל. וק"ל:

פירוש ט

ויזכור אלהים את רחל וגו'. יש לרמז בזה ע"פ דאי' בס"י. בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה חקק וברא ויצר כו'. והנה הל"ב אלהי"ם הנז' במעב"ר הם הם הל"ב נתיבות. וגם יש יו"ד מאמרות. ובראשית נמי מאמר הוא. כמאחז"ל. והוא מאמר כללי כי ראשית הוא חכמה כידוע וכולם בחכמה עשית. אך שנתגלו ע"י ל"ב אלהי"ם שהם סוד ל"ב נתיבות. אל עולם הבינה. סוד ה' עילאה. ועכ"ז ההתגלות לא היה עדיין כ"א בכח ולא בפועל. וההתגלות בפועל ממש היה ע"י ה' אחרונה משם הק' הוי"ה הוא מדת מלכו"ת והוא ג"כ בחי' רחל כנודע מסה"ק. והנה כתיב כי ששת ימים עשה ה' גו' הארץ וכאשר בא שבת קודש נתעורר עוד מחדש מוח החכמה וזכרון הק'. וכל מעב"ר עולים למוח החכמה והזכרון. וע"י ל"ב נתיבות וכנ"ל ניתוסף מחדש שפע רב טוב וברכאין טבין על כל מעב"ר. וזהו שאנו אומרים בקידוש ליל שבת. זכרון למעשה בראשית. וכמבואר אצלינו לעיל בפ' בראשית:

ועפ"ז יש לפרש ויזכור אלהים את רחל. היינו בחי' רח"ל שהוא השכינה עלתה למעלה למוח החכמה והזכרון. וקבלה השפעת רב טוב ע"י ל"ב אלהי"ם. שהם נתיבות החכמה. וישמע אליה אלהים ויפתח גו'. והמשכיל יבין. ותאמר אסף אלהים את חרפתי ותקרא שמו יוסף. זהו משיח בן אפרים לאמר יוסף ה' לי בן אחר. זהו משיח בן דוד. והבן כ"ז:

פירוש י

בשם הרב מקאזיניץ

ויחר אף יעקב ברחל וגו' התחת אלהים אני וגו'. ואיתא בתרגום המיני את בעיא הלא מן קדם ה' תיבעין. והוא פלא לעיני כל יודע דעת. וי"ל דידוע ששם אלהי"ם הוא גימ' הטב"ע. ואותיות המאוחרות משם אלהי"ם. הוא במוכ"ן. שהכל מוכן ומזומן עפ"י הטבע. והנה רחל אמנו לא היתה ראויה להוליד ע"פ הטבע. ולזה כשאמרה ליעקב הבה לי בנים כאלו היה מוכן לה. לזה ויחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלהים אני ר"ל וכי ע"פ הטבע

מאותיות במוכ"ן שהם תחת אותיות אלהים. אתה רוצה שיהיה לך בנים. הלא מן קדם ה' תיבעין. היינו מהאותיות הקודמות לשם הוי"ה בהוב"ש היינו טדה"ד. משם אתה צריך להמשיך לך בנים מפני שזה השם כולו רחמים גמורים וחסדים גדולים. והוא קודם שהיה הוי"ה בעולם. והוא בגימ' כ"ב אותיות התורה. וע"ד בני חיי ומזוני במזל"א תליין. והמשכיל יבין:

וישלח

פירוש א

וישלח יעקב מלאכים לפניו. ר"ת וימ"ל. ר"ל שיעאע"ה מל וחתך את ערלת לבב אחיו. והנה וימל הוא גימ' אלהי"ם שהוא בחי' דינין והוצרך להמתיקו וכן עשה והמתיקן בהר"ת של אל עשו אחיו גימ' שם הק ע"ב. מקור החסד והרחמים:

ועפ"ז י"ל הפסוק ויאמר מי אלה לך כי היה גדול מאוד מסטרא דיליה. ושאל אותו מי אלה. היינו שאתה רוצה לקשר ולייחד אלו השני שמות מ"י אל"ה. ולעשות מהם הצירוף אלהים וכמבואר בזוה"ק פ' בראשית. ולזה השיבו יעאע"ה לא כמו שאתה סובר כי הצירוף אלהי"ם נעשה כבר. רק שאני ממתיקו ועושה אותו חנו"ן. וזהו הילדים אשר חנ"ן אלהי"ם את עבדך. והבן:

פירוש ב

אך תיבת לפניו אינו מובן לכאורה. וכבר הרגישו בו מפרשי התורה. ואענה גם אני חלקי עמהם. דהנה יעאע"ה שהוא שורש של הכנס"י מכ"ד הדורות עד עקבות משיחא אז מסתמא כל המעשים והדיבורים שלו שנכתבו בתוה"ק היינו הדיבורים שדיבר עם בת זוגו. ודברי פיוס וריצוי וההכנעה שעשה נגד אחיו. והשליחות ששלח. וסדר הדברים ששם בפי שלוחיו לא זו בלבד היה זה עבור תיקון עצמו לצרכו ולצורך בניו שבטי י"ה. אלא אף גם כיון יעקב בכל זאת לתקן כל הענינים והרפתקאות שיעברו על זרעו בכל דור ודור עד סוף כל הדורות. ד"מ זה הענין מהשליחות לאחיו ומה שפייסו וכפר פניו במנחה. בזה הועיל ג"כ לדורי דורות בכל עת כשעומדים עלינו המצירים ומעיקים אז ג"כ נתעוררו המלאכים ממש ששלח יעקב לאחיו ונאמנים הם בשליחותם. לילך תמיד בשליחות יעקב בעת המצטרך לפייס את אחיו ולהשקיטו מכעסו וחמתו ולהשבית מעלינו כל המקטריגים ומשטיני'. וז"ש הכ' לפניו. ר"ל שמסר להם שליחות זו על העתיד ג"כ שילכו תמיד בכל עת הצורך כשירצה להיצר לזרע ישראל אז יפייסו אותו וישקיטו אותו. כיון שכל הכנ"י הם מכוחו וכלולים בו הגם שלא יצאו עדיין מכח אל הפועל.

והיו אז דבר שלא בא לעולם. עכ"ז זיכה להם שלא בפניהם. וזהו לפניו. ר"ל לפני הדבר ההוא הגם שעדיין לא היו הדורות הללו בעולם. הקדים רפואה להשבית מעליהם כל מיני משטינים ומקטריגים שיעמדו עליהם בכל דור ודור היינו שילכו המלאכים הנ"ל בשליחותם זו. להיטיב לזרעו. ולזה נכתב זה בתוה"ק שהיא נצחית. וזש"ה אל עשו אחיו. ר"ל אז נתן הכתוב סימן איזה עשו. היינו שהוא אח ליעקב. אבל באמת גם לנו פעל ועשה כל זאת בכל עת שיוצרך ועדיין הם הולכים בשליחות זו. שדה אדום. אשר משם נמשכים הדינים. והמקטריגים המכונים בשם שעיר ואדום להשקיטם מכעסם ולהפך לבבם אלינו לטוב. עד ביאת צדקינו בב"א:

פירוש ג

ויעבר את מעבר יבק גו' ויותר יעקב לבדו גו' ויאבק איש עמו גו'. ופירש"י ז"ל שכח פכים קטנים. וי"ל בזה ע"ד רמז דעיקר עבודת הקודש של יעא"ה כל ימיו וכל מחשבותיו הק' ומגמותיו הי' רק להעלות כל המדריגו' התחתונים מעולם לעולם עד א"ס בהוב"ש ולהמשיך שפע רב טוב וחסד עליון ע"כ הנבראים היצורים והנעשים מעלמין עילאין קדישין ולייחדם ולקשרם ולזה ויעבר את מעבר יב"ק. יב"ק הוא גימ' ג' שמות הק'. אהי"ה. הוי"ה. אדנ"י. וגם גימ' הוי"ה. אלהים. ויעבירם את הנחל בסוד נחל עליון מזלא עילאה קדישא סוד נ"וצר ח"סד ל"אלפים. ויעבר את כל אשר לו. היינו כל הכוחות שלו העוברים דרך אותן העולמות וייחדם וזיווגם וקשרם יחד בקשר אמת. זאת ידוע שה' אותיות מנצפ"ך הם הג' קדושות ואותיות צפ"ך אינם כ"כ גבורות חזקות. כי צפ"ך הוא מלשון נופת צופים. לשון מתוק. רק מ"ם ונו"ן הם גבורות יותר חזקות. ולזה יעא"ה בעת שהעלה והמתיק את העולמות שכח להעלות ולהמתיק את הפ' ואת הך' מפני שאינם חזקות כ"כ וזהו שכח פכי"ם קטנים. ר"ל אות פ'. ואות כ'. להיות קטנים בחוזק כנ"ל. אכן רצון הבורא בהו"בש היה שיעלה גם אותם ולהמתיקן אז גרמה מחשבתו ורצונו ית וית'. שנפל יעא"ה לבחי' קטנות המוחין שעי"ז יוכל ג"כ להעלותן בעת עליותו למוחין דגדלות. וזה ויותר יעקב לבדו. היינו שנשאר בבחי' יעקב לבד שהוא סוד מוחין דקטנות. ולא בשם ישראל שהוא סוד מוחין דגדלות. בסוד ישראל אותיות ל"י רא"ש ואז כשנפל לבחי' מוחין דקטנות אז ויאבק איש עמו גו'. והנה יעא"ה היה בבחי' קומה שלימה וכל העולמות וכל המלאכים היו כלולים בו. וגם שר של עשו שהוא ס"מ הי' כלול בו. וכללותו היה בדרך של יעקב אע"ה. והיה דבוק בקדושה העליונה. וירא כי לא יכול לו. אז ויגע בכף יריכו. ר"ל בבחי' תמכין ומחזיקי אורייתא היינו באותן המחזיקים ידי לומדי תורה ושם היה לו קצת אחיזה וכדאיתא בסה"ק. ותקע כף ירך יעקב ר"ל שס"מ

נתקעקע ממקום קדושה שהיה דבוק בבחי' קומתו של יעא"ה. וע"כ לא יאכלו ב"י את גיד הנשה לאשר זהו בחי' של ס"מ. והוא נתקעקע ממקום הקדושה מכל וכל. והמשכיל יבין כ"ז:

עוד י"ל באופן אחר דלכאורה הוא תמוה מנ"ל לחז"ל זה ששכח פכים קטנים דוקא. אך נ"ל לפרש דרך רמז דהנה יעא"ה יראתו מעשו היה מפני שני דברים. א' שלא יזיקנו בגופו או בממונו ובניו וב"ב. הב'. מפני שהיה ממש הפכו. וירא שלא יתדבק ח"ו בזרעו וילמדו ממנו מעשיו חלילה. אשר ע"כ שם יעקב עצות בנפשו ואז התיישב בדעתו ושכלו ובינתו דבאמת הוא שורש כל העולמות עליונים ותחתונים והוא בריח התיכון המבריח מקצה אל הקצה כי מדת האמת חותמו של הקב"ה ובחותם הזה נטבעו שמים וארץ וכל צבאם כמחז"ל בראשי"ת בר"א אלהי"ם ס"ת אמ"ת. וא"כ שהוא כלול מכל העולמות והוא מרכבה שלימה. אשר ע"כ הסתכל בשכלו הזך שבודאי בעולם התחתון עולם עשיה שיש שם להחיצונים שליטה ואחיזה יש לירא ממנו שלא ידבק בו ח"ו. אבל בהעולמות העליונים הרוחנים והגבוהים אין שם שום אחיזה להחיצונים כלל וכלל אשר ע"כ העתיק יעקב מחשבתו למקום גבוה ועשה א"ע מרכבה לכל העולמות וצייר במחשבתו ושיעבד את כל אשר לו נשיו ובניו ושפחותיו לקדושה העליונה והמשיך ע"כ אחד מהם רוחניות מעולם העליון ועשה א"ע מרכבה למדת האמת לדבק א"ע למקום צורתו החקוקה בכסא כבודו ית'. ואת נשיו. המה רחל ולאה המרמזים לשני עולמות עליונים. וכן בניו י"ב שבטי י"ה. המכונים נגד י"ב גבולי אלכסון והמשיך ע"כ או"א רוחניות הקדושה מכל עולם ועולם אשר הם מכוונים ורומזים לזה. ויעבר את כל אשר לו מעולם התחתון למקום גבוה וקדושה עליונה. ושם היה בטוח שלא יוכל ליגע בו ובכל אשר לו. וזש"ה ויקחם ויעבירם גו' כנודע ליו"ח. שיב"ק הוא שם הק' העולה מנין ג' שמות. אהי"ה. הוי"ה. אד"ני. אהי"ה רומז לעולם המחשבה הנעלם מכל. הוי"ה רומז לעולם האמת מדתו של יעקב הוא עומד בתווך בין עולם המחשבה לשם. אד"ני שהוא עולם התחתון עולם המעשה וקישר שם יעקב א"ע בראשית המחשבה דרך השתלשלות העולמות עד סוף המדות. וזהו כוונת הכתוב ויקחם ויעבירם את הנחל אל נחל עליון ויעבר את אשר לו ושיעבד כל הכוחות התחתונים והעביר אותן ממקום התחתון אל רוחניות וקדושה העליונה. וזאת ידוע דכמו שהכנס"י נחלקה לשני כיתות יעקב וישראל. היינו המון עם מכונים בשם יעקב. וחכמי העדה מכונים בשם ישראל. כמ"כ בהצדיק גופא יש בו ג"כ שני בחי' הנ"ל. היינו כשהוא דבוק במחשבתו לקדושה עליונה ומוחין שלו דבוקים בעולמות העליונים אז הוא מכונה בשם ישראל ר"ל ל"י רא"ש. ואך כשהוא

ח"ו נופל ממחשבתו הקדושה הנ"ל והוא בעולמות התחתונים אז מכונה בשם יעקב. והנה ע"י שהיה יעקב מדבק מחשבתו למקום העולמות הרמים והנשאים אז נשארו עולמות הקטנים התחתונים בלי המשכת שפע כי סילק יעקב מחשבתו ומוחין שלו מהם מפני יראת שליטת ואחיזת החיצונים ח"ו ואז הוצרך לסבב סיבות שיפול יעקב ממחשבתו במקום הגבוה. ואז בא לעולמות התחתונים להשפיע להם שפע עכ"פ בבחי' יעקב. וזש"ה ויותר יעקב לבדו. ר"ל שבתחלה היה מכונה בשם ישראל. ע"ש שהיה דבוק במוחין עליונים הגדולים ועכשיו נשאר יעקב לבדו. בבחי' יעקב לבדו. ולזה דרשו חז"ל סיבת הנפילה זו היתה בשביל ששכח פכים קטנים. ר"ל עולמות תחתונים המכונים בשם כלים קטנים. היינו שסילק מחשבתו מהם ודביקותו. לזה הוצרך ליפול ממדריגתו למדריגה תחתונה המכונה יעקב. אך מיד כיון שדבק מחשבתו לעולם עשיה. אז נתעוררו כוחות עשו וזהו שאמר ויאבק איש עמו הוא שרו של עשו ודרשו רז"ל מלמד שהעלו אבק רגליהם עד כה"כ כי יעקב אף שהיה בקטנות בבחי' אבק מכ"מ גם אבק רגליו דהיינו קטנות שלו היה ג"כ מגיע עד כה"כ ולכך וירא כי לא יכול לו ר"ל שלא יוכל לעשות ליעקב שום דבר רע. מחמת עוצם קדושתו. עכ"ז פעל זאת בהאבקו עמו ותקע כף גו' דהנה באמת יעקב היו בו שורש וכללות העולמות והקדושה. והיו בו כח והווייות כל הנמצאים. וא"כ גם כח מציאות שורש הרע הי' כמוס בו כיון שהוא היה קומה שלימה ברמ"ח איברים ושס"ה גידים מכל עניני מציאות שבעולם הגם שהוא עצם הטוב עכ"ז צריך להמציא בו כח ושורש אשר משם יתפשט הכל ואפילו הרע. אך שהיה נכלל בתחלה בקדושת יעקב. וזהו מכונה בשם גיד הנשה כי שם מקומו אבל כשהיה מקודם נכלל בעצמותו של יעקב עצם הקדושה אז היה כשר וטהור בכל איברים וגידים. ולכך לא נאסר גיד הנשה עד יעקב. מפני שהפסיק עצמו מדביקות יעקב מחיבור הקדושה. ויצא מהכלל להפרט. ואז שלט בו הרע לגמרי ולכן נאסר מאז והלאה וזש"ה ותקע כף ירך יעקב. ר"ל שנעתק ונפסק ממקום קדושתו של יעקב בהאבקו עמו. ויעקב נשאר בקדושתו. והבן:

עוד בפסוק הנ"ל. במדרש ר' ברכיה אומר אין כאל ישורן. אין כאל. ומי כאל ישורן. ישראל סבא. מה הקב"ה כתיב בו ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. כך יעקב ויותר יעקב לבדו. ע"כ. ולהבין את דברי קדשו. י"ל דהנה כבר נודע ומבואר אצלינו מכבר שיעא"ה הוא מרכבה וכסא לכבודו ית' ויח'. וכל ימיו הי' עבודתו קודש לחקור ולידע כל כוחות אלהות ומדותיו של הקב"ה עד מקום שיד שכלו וכוחו מגעת כדי להיות כביכול מרכב' לכל הכוחות הק' הנוראים והנפלאים וכל מה שחקר וידע והבין ביותר שיש כח עליון.

אז ראה להתאמץ בעבודתו קודש שיהי' כסא ומרכבה להכח ההוא. והנה כתיב תנו עוז לאלהים. היינו כאשר עם ה'. בני אל חי מטיבים ומיישרים דרכם בקודש בתורה ועשיית מע"ט אזי כביכול מוסיפים כח בפמליא של מעלה ומייחדים ומקשרים כל העולמות. וממשיכים חסד עליון ומשח רבות עילאה קדישא. וכל חדו וכל טיבו ונהורין עילאין לכל העולמות הנבראים היצורים והנעשים. וזהו תנו עוז לאלהים. שבאתערותא דלתתא מעוררים כביכול לעילא על כל העולמות ועל נפשם ורוחם ונשמתם. אך לע"ל כתיב ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. היינו שלא יהי' צריך כלל לאתערותא דלתתא רק ונשגב ה' לבדו. להשפיע רב טוב וחסד עליון. והנה כשהבין ונתוודע ליעא"ה זה הכח העליון. אשר יהי' עת וזמן שיהי' כח כזה בעולם אז הי' לו תשוקה גדולה להיות מרכבה וכסא גם לבחי' זו. ולזה ויותר יעקב לבדו. וכנ"ל. היינו במוחין דקטנות ולא במוחין דגדלות ועכ"ז נצח הוא את השר הנ"ל בלי שום סיוע מאנשיו ועבדיו. ואז נעשה כסא ומרכבה גם לכח הזה ולבחי' זו. והבן:

פירוש ד

על כן לא יאכלו בנ"י את גיד הנשה. א"ת ר"ת תשעה אב רמז שלא יאכלו בנ"י בתשעה באב. והוא צולע על ירכו רמז לגלות. ויזרח לו השמש גו'. פי' רש"י לרפאותו מהרה לזרוח בשבילו פי' תיכף הי' רפואה לייעקב בהתנוצצות השמש קודם עת צאתה רמז שקודם שיבוא הגואל ב"ב יתרפאו כל נפשות ישראל בב"א:

וישב

פירוש א

ו"ישב י"עקב ב"ארץ מ"גורי אביו גו'. ר"ת ויב"ם. היינו שבזה קיים יעא"ה מצות יבום וסודה. דהנה סוד היבום אי' בכהאריז"ל ובזוה"ק בסוד הפסוק אם ישים אליו נפשו רוחו ונשמתו אליו יאסוף. היינו כי בההיא אשתאר רוחא דשדי בה בעלה וכשהיבם מכוין בשעת היבום לשם מצוה ומטהר ומקדש נפשו ומכוין להחיות ניצוצי הקדושה הנשארים מאחיו אז רוחו ונשמתו אליו יאסוף. היינו שהוא נותן חיות להניצוצות הק' שנשארו מאחיו ומחי' אותן. ולכן נק' הבן ע"ש אחיו המת כי שלו הם הניצוצים האלו אשר נעשו חיים. והנה הש"י בהוב"ש ברא את העולם כדי להשרות שכינתו בעוה"ז עולם התחתון ומלא כל הארץ כבודו. אך הרשעים שהיו אז בעולם כדור אנוש והפלגה והמבול עשו וגרמו כביכול הסתלקות השכינה מעולם הזה התחתון. אך עדיין נשאר כביכול קוסטא דחיותא ובפרט מה שצריך להנהגת העולם. אבל יעא"ה ע"י עבודתו

עבודת הקודש פעל ועשה. וישב יעקב בארץ. היינו עשה ישיבה בארץ בעולם התחתון מגורי אביו שבשמים. והמשיך הקדושה לזה העולם. ובזה החי' כל הניצוצין קדישין שנשארו בבחי' קוסטא דחיותא. ובפרט בארץ כנען הוא ארץ ישראל הקדושה. והחיה בזה כל הניצוצין הקדושים. ובזה קיים מצות וסוד היבום הרמוז בר"ת של וישב יעקב בארץ מגורי גו' וכנ"ל והבן:

פירוש ב

וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם. ופירש"י ז"ל שדרשו חז"ל במדרש נקוד על את שלא הלכו אלא לרעות א"ע. ופי' המתנות כהונה כאלו הצאן רועים אותם כו'. ר"ל שהלכו שמה לאכול ולשתות ע"כ. ולכאורה יפלא לומר דבר כזה על זרע קודש שבטי י"ה. שהלכו אחר תאוות לבם ח"ו. והנה לפי פשוטו י"ל דכוונת חז"ל הוא להיות כי ע"י מעשה הלזו כמבואר בהפרשה נתגלגל הדבר שירדו אבותינו למצרים ויוסף זן ופרנס אותם וכלכלם במצרים לפי הטף בשני רעבון. וזהו שרמזה לנו תוה"ק בהנקודה של תיבת א"ת שלא הלכו אלא לרעות א"ע היינו בשני הרעב. זהו כפשוטו:

ועוד יש לאלוה מילין לבאר פסוקים אלו ע"פ רמז וסוד. ובזה יתבאר ג"כ מה דאי' במדרש נסעו מזה ממדותיו של מקום. ובודאי לכאורה אינו מובן לפי פשוטו לומר כן על שבטי י"ה. בני אל חי. שעשו להיפך ממדותיו של הקב"ה ח"ו. והלא כתיב ובו תדבק. ופי' חז"ל הדבק במדותיו של מקום ועוד יתבאר כמה דקדוקי' אשר המה בכתובים. ובהעיר לב י"ל. כי נודע מסה"ק כי הי"ב שבטים הם מרכבה להשכינה הק' ומקור מחצבתם ושורשם הרמה הוא מי"ב צירופי הוי"ה הק' סוד י"ב גבולי אלכסון. והי' רצונם של השבטי י"ה לייחד ולקשר כל המדות הק' ושורשי בחי' נשמותיהם ולייחדם ביחוד' וחיבורא חדא ברזא דאחד עם השכינה הק' סוד המלכות הק'. וזהו פי' הפסוק שהלכו לרעות. הוא לשון ריעות והתחברות. וצאן הוא מרמז ליחודים הק' כנודע מסה"ק. היינו שהלכו ע"י עבודתם עבודת הקודש. לרעות ולחבר את צאן אביהם שבשמים יחודים הק' בחי' שרשי נשמותיהם שהם הי"ב צירופי הוי"ה וכנ"ל. בשכ"ם. נוטרי' ברוך שם כבוד מלכותו סוד מלכותא קדישא ובזה יבואר דברי המדרש ופירש"י שלא הלכו אלא לרעות א"ע. היינו כנ"ל שכל כוונתם הי' רק לייחד ולקשר את בחינותיהם ושרשי נשמותיהם הק' עם המלוכה הק'. ועי"ז יתרבה ויתוסף כל חדו וכל ברכאין טבין ונהורין עילאין לכל העולמות הק'. אמנם עיקר התקשרות והיחודים של המדות הק' הוא רק ע"י מדת יוסף הצדיק חי עולמים. דהוא עיקרא ושרשא דיחודא וחיבורא ואתקשרותא דכולא. וכמו שפירשתי הפסוק השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימיך על אדמתך. היינו כאשר

תרצה לייחד ולחבר המדות הק'. השמר לבל תעזוב את הלוי לשון חיבור כמו לוית חן. והיינו הבחי' צדיק חי עלמין. כי הוא הוא המייחד ומקשר. כל ימיך. ר"נ כל יומין עילאין קדישין. על אדמתך. אדמת הקודש. וזולת מדה זו א"א לעשות שום ייחוד והתקשרו' המדות. ולאשר לא הי' עמהם מדתו של יוסף הצדיק לא היו יכולים לעשות היחודים הק' שעלו במחשבתם וכוונתם. ולזה ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רועים בשכם. שרוצים להתייחד ולהתחבר ועדיין המה בשכם. מלשון שכם אחד על אחיך. לשון חלוקה ופירוד כי אינם יכולים לעשות דבר עד בואך שמה להיות עמהם. לזאת לכה ואשלחך אליהם. ויאמר לו לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן. היינו תשים עין השגחתך על התקשרות ויחודים של מדות הק' של אחיך. ואת שלום הצאן על התקשרות שאר היחודים הק' על כולם תפרוס שלומך הטוב בסוד בחי' שלו"ם כנודע. ובזה יובנו דברי המדרש על ואת שלום הצאן. הדא אמר צריך אדם לשאול בשלום דבר שיש בו הנייה. היינו ע"י היחודים הק' והתקשרות המדות הק' מתברכים כל העולמות בכל מיני השפעות טובות וברכות וישועות וכל נהורין ובוצינין עילאין קדישין משפיעים שפע ברכה והצלחה להכנ"י לעילא ותתא. וישלחהו מעמק חברון. עמ"ק הוא גימ' יו"ד פ' שם הק' אהי"ה. חבר"ן חסר וא"ו. הוא גימ' יו"ד פ' שם הק' הוי"ה. והוא"ו הוא בחי' מדת יוסף הצדיק. והיינו ששלחו מעולמות עליונים הק'. שע"י מדתו יתאחדו ויתקשרו כל המדות הק' ברוב בהירות. ורצונו של יעא"ה הי' בזה כי בהיות כן אז לא יצטרכו ללילך למצרים ולקבל עליהם עול הגלות. אמנם לא כן גזרה חכמתו ית' ויתּ'. כי רצון הש"י הי' שירדו ב"י למצרים להיות שמה מנין רד"ו שנה מנין יו"ד פ' אהי"ה. וכמבואר בכה"ק האריז"ל. ושע"י קושי השיעבוד דוקא יתבררו ויתלבנו כצרוף את הכסף ואח"כ יקבלו את התורה הק'. ואז כשעמדו ישראל על הר סיני פסקה זוהמתן. והי' קישור וייחוד ובהירות זכים ומצוחצחים לכל העולמות ע"י התורה שבכתב ושבע"פ. אמנם קודם גלות מצרים לא הי' כן. ולזה ויבוא שכמה. לשון חילוק כנ"ל. וימצאהו איש והנה תועה בשדה. בחי' חקל תפוחין קדישין וישאלהו האיש גו' אחי אנכי מבקש. היינו אני מבקש הדביקות ויחודים שלי. הגידה נא לי איפה הם רעים ומתחברים. ויאמר האיש. הוא גבריאל כמאחז"ל נסעו מזה. היינו בעת הזאת נסעו מהייחודים וההתקשרות כי עדיין אין הזמן גרמא בשלימות. כ"א אחר הגלות וכנ"ל. וזהו מזה. ר"ל ז"ה מנינו י"ב. בחי' י"ב צירופי הוי"ה שרצו לייחדם ולחברם ואין עתה עת רצון לזה. וזהו פי' המדרש נסעו מזה ממדותיו של מקום. ואז הורהו האיש גבריאל סדר הייחודים שיהיו אח"כ ע"י תוה"ק תורה שבכתב ושבע"פ. לחברם ולייחדם ברזא דאחד. וזהו כי שמעתי אומרים מעולמות עליונים נלכה דתינה

שני תורות מלשון דת. ולזה חסר וא"ו אחר הד'. וילך יוסף אחר אחיו היינו כשהצדיק הולך אחר הדביקות שלו יוכל למצוא אותם בהתוה"ק. וזהו וימצאם בדת"ן. ובפרט מי שמייחד ומחבר תורה שבכתב ושבע"פ. בחבורא וייחודא חדא. אז עי"ז נשפעים כל מיני טובות וברכות וישועות לעילא ותתא לזרע ישראל וכיה"ר בב"א. והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ג

ויאמר וגו' הלא אחיך רועים בשכם. במדרש הה"ד לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדושתך נקדיש ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד. והוא פלאי וע"כ אמר דרשוני וחיו. ובהעיר לב ושום שכל. י"ל כי הנה איתא בגמ' מ"ט גבי ישעיה הנביא כתיב שש כנפים לאחת וגבי יחזקאל הנביא כתיב וארבע כנפים לאחת. ומשני הגמ' כאן בזמן שבהמ"ק קיים. וכאן בזמן שאין בהמ"ק קיים. היינו בימי ישעיה היה עדיין בהמ"ק קיים אז היו שש כנפים לאחת. ובימי יחזקאל כבר נחרב הבהמ"ק לזה כתיב שם רק ארבע כנפים. נמצא כי בזה"ז היינו אחר חורבן הבהמ"ק נחסרו ב' כנפים. והנה אי' בכהאר"י זללה"ה. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אינון שית תיבין נגד שית גדפין. נמצא בזה"ז שחסר ב' גדפין כנ"ל. חסר ג"כ ב' תיבין מאלו ששה תיבות בשכמל"ו הנ"ל. ואמר מורי הרב הקדוש כו' מ' אלימלך זללה"ה. ששני תיבות החסרים הם כבוד מלכותו. ולזה אנחנו מבקשים ומתפללים להש"י בתפלת מוספים של י"ט גלה כבוד מלכותך עלינו ע"כ דברי קדשו. ואני אומר שהשני תיבות אשר הם חסרים מזמן החורבן בהמ"ק הם לעולם ועד. דהנה איתא בגמ' עתידין הצדיקים שיקראו קדוש. כי השתא נקרא הקב"ה קדוש ולעתיד יהיו נק' כל הצדיקים בשם קדוש. ומקשה הגמ' היאך יהיה נקרא הקב"ה לעתיד. ומשני שם שהקב"ה יהיה נקרא לעתיד קדוש לעולם ועד. ומעתה יתפרש המדרש על נכון. והוא מרומז בהפסוק הנ"ל. הלא אחיך רועים בשכם. רומז על זמן שיהיה בנ"י בגלות וזהו אחיך הם בנ"י רועים היינו בזמן הגלות. (ע"ד צאי לך כו' משכנות הרועים) ונחרב הבהמ"ק. וחסר ב' גדפין. ולזה נחסר ג"כ ב' תיבות מהששה תיבות הנ"ל. היינו לעולם ועד. ונשאר רק ד' תיבות. היינו ברוך שם כבוד מלכותו. שהר"ת שלהם הוא. בשכ"ם. ועל זה קאמר המדרש. הה"ד לדו"ד נגיד גדלך. היינו בזה"ז. אבל ולנצח נצחים. היינו לעתיד. קדושתך נקדיש. היינו מה שאתה נקרא קדוש בזה"ז. ולעתיד נהיה אנחנו נקראים בשם קדוש באותו השם שאתה נק' בזה"ז. והוקשה להמדרש קושיית הגמ' א"כ באיזה שם יהיה נק' הקב"ה לעתיד. על זה מסיים המדרש. ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעול"ם וע"ד. ר"ל שהקב"ה יהיה נק' לעתיד בשם קדוש לעולם ועד. כי לע"ע בזמן החורבן חסרים אלו השני תיבות לעולם ועד. אבל לעתיד יתמלאו השני תיבות למקומן.

ולכן יהיה נק' הקב"ה אז קדוש לעולם ועד. כתירוץ הגמ' הנ"ל. ויה"ר שנזכה לזה ב"ב ע"י משיח צדקינו שיבוא ב"ב אמן:

פירוש ד

בשם הרב ר"מ מזאלאטשוב

ויתנכלו אותו להמיתו. ופירש"י ז"ל אותו כמו אתו עמו כלומר אליו. וכבר צווחו בזה קמאי דקמאי להבין דברי קדשו של רש"י ז"ל בזה. ולי נ' לפרש. דהנה רש"י ז"ל רמז כאן סוד עתיק. והוא דידוע שהי"ב שבטי י"ה. היה שורש בחי' נשמתם בסוד י"ב גבולי אלכסון וכמבואר לעיל וכדאי' בכה"ק האריז"ל שראובן היה בחי' חוש הראיה. ושמעון בחי' חוש השמיעה. וכן שאר שבטי ישורון כ"א לפי בחי' ומדתו. ויוסף הצדיק היה בחי' גמר וסוף כל המדות ואתקשרותא דכולא להוציא כל מדה ומדה מהכח אל הפועל. ומהעלם אל הגילוי. והנה כשרוצים לפעול שום איזה מדה ואיזה דבר עשיה אינו באפשרי להיעשות בלתי מדת יוסף הצדיק. והנה כשקרב יוסף אל אחיו ונכלו אז במחשבת' להמיתו. לא היה אפשר להם לגמור הדבר בפועל ממש ח"ו. בלתי מדת יוסף הצדיק ולא היה להם יכולת לקרב אליו וללקחו להמיתו. ולהוציא מחשבתם מהכח אל הפועל. וזהו ויתנכלו אותו. ולכאורה תיבת אות"ו מיותר והיל"ל ויתנכלו להמיתו. אכן ר"ל שנתייחדו בבחי' מדתו כדי שיעלה בידם ויוכלו להוציא מחשבתם זו מכח אל הפועל. וזו שרמז לנו רש"י ז"ל במתק לשונו. אותו כמו אתו. אך תיבת את"ו יתפרש ג"כ לפעמים כמו תיבת אות"ו. לכן פירש"י עמו היינו עם בחינתו. אך למה לא כתוב בפירוש בהתורה עמו. לכן פירש"י כלומר אליו. ר"ל שלא היו עמו ממש בפועל רק שנתייחדו אז עם בחינתו אליו כדי לקרב אליו. ודפח"ח. ושימד"נ. והמשכיל יבין כי עמוק הוא:

חנוכה

פירוש א

להבין ענין נס חנוכה מהו. ולמה קבעו חז"ל הנס דוקא על הנס הנעשה בהשמן. ולא על ניצוח המלחמה אשר הוא באמת פלא גדול וגבורה נפלאה מפורסמת. ונס יותר גדול מנס הנעשה בשמן לכאורה. גם להבין מאחז"ל שאמרו אז רשעי האומה לישראל כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל. למה דוקא על קרן השור. ועוד יתבאר בזה כמה דברים נפלאים ונסתרים. וי"ל אחר אשר חנן ה' אל דעה ברחמיו וחלק לנו מבינתו. והוא דהנה בצלאל עשה המשכן והארון וכל כלי הקודש בשלימות התוארים כמו שהראה לו הש"י למרע"ה בהר. אך עכ"ז לא נגמרה עדיין המלאכה בתכלית כוונת

תוכן הדברים ועניינים ההמה כי לא היה להם עדיין חיות כמצטרך אליהם לרצון הבורא ית"ש. עד אשר משח אותם מרע"ה בשמן המשחה. ואז בא להם חיות ממש. והיו אז הכלים כמו חיים. וכמו שמצינו בהכרובים כמאחז"ל. והיינו ע"י שמן המשחה המשיך ע"כ הכלים חיות עליון. ושפע קדושה ומשח רבות עילאה קדישא ממוח החכמה כי החכמה תחי'. וזה היה סוד שמן המשחה. ועי"ז השמן היו ממש כמו חיים. כי שמן משחת קודש עליהם. והנה כתיב כשמן הטוב יורד על הזקן זקן אהרן שיורד על פי מדותיו. ושמן הוא החכמה. היינו שפע וחיות החכמה. אשר משם נמשך השפע וחיות הקודש לכל המדות הק' ולכל העולמות. וזאת ידוע שהכל הוא ע"י ישראל עם ה' בני אל חי. אשר כל עסקיהם וכל עבודתם עבודת הקודש ומגמתם הוא תמיד להמשיך שפע חיות החכמה ולהגביר כח הימין בעולם. והשמאל תכלל בהימין. ומשם ירד שפע וחיות הקודש לכל העולמות ולכל המדות. ומלכות הרשעה רצו להגביר כח השמאלי בעולם לאשר משם הוא שורש אחיזתם ויניקתם. ובזה רצו לטמאות כל השמנים ח"ו. היינו כל ההשפעות הקדושות הנק' בשם שמן וכנ"ל. וג"כ ידוע שארי"ה מימין ושו"ר משמאל. ומשם הוא מקור תוקפו של כח השמאלי וזהו שאמרו לישראל כתבו לכם על קרן השור היינו על תוקף וחוזק קרן השור. שהוא כח השמאלי. ור"ל שישראל יסכימו על כח השמאלי בהנהגתו העולם כי אין לכם חלק באלהי ישראל ח"ו. זה היה רצון הרשעים הקליפות. והנה שירידת השפע עליונה הק' הוא באין הפסק מי"ג נהרות המושכין שמן אפרסמון. עד בחי' ציון וירושלים. בסוד יסו"ד ומלכו"ת. אז ניזונים כל העולמות ברכות שפע עילאה וכל חדו וכל טיבו וכל נהורין עילאין קדישין. אכן מלכות הרשעה עשו י"ג פרצות בהיכל כמאחז"ל שפרצו י"ג פרצו' בחומת העזרה ובזה טמאו השמני' כולם וכל ההשפעות הק' וכשראה והבין זה מתתיהו הכהן נתקנא מאוד קנאת ה' צבאות. ותיקן כביכול ההו"ד לבוש מלכות. ע"י שתיקן הי"ג מדות והנהרות המושכין שמן אפרסמון עד מדה השמינית שהוא נוצר חסד סוד מזלא עילאה קדישא שמשם נמשך כל השפעות קדושות וברכות וכל טיבו וחדו לכל העולמות. ולכך עושים ח' ימי חנוכה. לרמז תיקון הגדול שנתקן ע"י כהני חשמונאי הק' עד מדה השמינית וכנ"ל. ולהבין ע"י מה בא התיקון הגדול הזה. י"ל דהנה אחז"ל דיהודא מכב"י בנו של מתתיהו הכהן לבש קנאת ה' צבאות בסוד מכב"י הוא נוטריקון מי כמכה באלים ה' וקפץ לתוך המחנה הרב של האומה זאת שהיו לאלפים ולרבבות במס"נ. וצווח ואמר חרב לה' ונצחם והרגם. והיינו ע"י מס"נ לה' באמת ובדביקות גדול על כבוד התורה וקדושת שמו ית'. ולגודל מס"נ לה' באמת אז כאפס ואין נחשבו בעיניהם. ועי"ז באו למדריגת ובחי' אי"ן. וזה היה בסוד

מ"נ היינו שמסרו נפשם לה' באמת. וזכו לבוא למדרגה ובחי' עלמא עילאה קדישא הנק' אי"ן. סוד כתרא עילאה קדישא. וכיון שבאו לבחי' אי"ן. שם דבר והיפוכו שוים. ויוכל להתחלף ולהתהפך כל דבר מאשר היה מקודם. ואז ממילא נהפך הדבר עליהם לטוב. והתחילו להמשיך ולתקן כביכול הי"ג נהרות המושכין שמן אפרסמון. ומדה ראשונה הוא אל שהוא לשון כח וחוזק כמו ואת אילי הארץ לקח. היינו שמזה השם ומבחי' זו נמשכים כל הכוחות. ובזה היה להם כח לנצח את אויבי הש"י וכן תקנו עד מדה השמינית כנ"ל. ובזה תיקן ג"כ ההוד לבוש מלכות אשר הי' פגום כביכול ע"י שרו של עשו בסוד ויגע בכף ירכו. והם תקנו מדה זו בעת הזאת ע"י ניצוח המלחמה שעשו כנ"ל. כי כל ניצוחי מלחמה הם ע"י מדת ההו"ד שהוא בסוד הגבורה. וזהו חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. והנה יש להבין וליתן טעם הלא המה היו כהנים אנשי חסד כנודע ואיך באו לבחי' זו סוד הגבורה. אך הנה נודע מזוה"ק בכמה מקומות דאהרן הכהן הוא בבחי' הו"ד וכמו שהוא נחשב בין הז' הצדיקים והם אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד. הרי הוא נחשב לחמישי שהוא בחי' הו"ד. ועוד אמרו בזוה"ק דבחי' אהרן הכהן הוא בחסד. ובהעיר לב י"ל. דהנה כל הספירות ומדות עליונות קדושות הם מקבלין דין מן דין בסוד ישר. ולפעמים בסוד אלכסון. וכשעלה הרצון לפני בורא כל העולמים בהוב"ש להשפיע חסדים טובים לישראל עם קרובו ולהושיעם מאויביהם ולנקום נקמותיהם. וע"י נצחון המלחמה יבוא רב טוב וחסד לכל ישראל. אזי משפיע החסד עליון אל כלי הגבורה בסוד אלכסון כביכול ומקודם נכלל שמאלא בימינא ומשם באלכלי הגבורה לבחי' הו"ד. ומזה בא החסד והישועה לישראל. ומתגברין לנצח ולהנק' מאויביה'. וזהו דאהרן הכהן הי' בחי' חסד. וגם בחי' הו"ד. היינו לפי העת אשר יצטרך החסד להתלבש בכלי הגבורה וכנ"ל. ועל בחי' זו היה ג"כ הנס בימי מתתיהו ובניו הכהנים בבחי' גבורה שבחסד. כי היו כהנים ועשו גבורה גדולה ומפורסמת ע"י כלי הגבורה בחי' הוד. לבוש מלכות ואז נכלל שמאל בהימין כראוי ונכון לעבודת ישראל בני אל חי לאכללא שמאלא בימינא. ובזה הגבירו כח הימין בעולם. וטיהרו כל ההשפעות הקדושות וכל השמנים משח רבות עילאה קדישא לכל העולמות. ולכן עיקר הנס יקבע ע"ש השמן שהוא ריבוי השפע שהמשיכו כהני חשמונאי ברוב טהרת' וקדושתם כמבואר. ונס נצוח המלחמ' הי' בא ממילא. ולכך תקנו חז"ל אז י"ג השתחוואות בעזרה נגד י"ג פרצות שעשו אנשי האומה הזאת בחומת העזרה כנ"ל. כי השתחויה מורה על המשכת השפע מעילא לתתא. והמשכיל יבין כל זה:

פירוש ב

(שבת כא:) **ת"ר** מצות חנוכה נר איש וביתו. והמהדרין נר לכאו"א. והמהדרין מן המהדרין בש"א ליל ראשון מדליק שמנה מכאן ואילך פוחת והולך. ובה"א ליל ראשון מדליק א'. מכאן ואילך מוסיף והולך. ופליגי בה תרי אמוראי. ר' יוסי בר אבין. ור' יוסי בר זבידא. חד אמר טעמא דב"ש נגד ימים הנכנסים. וטעמא דב"ה נגד ימים היוצאים. וח"א טעמא דב"ש נגד פרי החג. וטעמא דב"ה מעלין בקודש ולא מורידין. עכ"ל הגמרא. ראשונה יש להבין. אליבא דמ"ד נגד ימים הנכנסין והיוצאין עכ"ז באיזה סברא פליגי ב"ש וב"ה.

וי"ל ע"פ פשוטו דידוע קושיית הפוסקים למה אנו עושים ח' ימי חנוכה הלא הנס בשמן לא היה רק ז' ימים כי על לילה אחת היה שמן בהפך כשיעור להדליק. ועי"ש שתירצו כל אחד לפי דרכו הב"י והט"ז ז"ל ושאר הפוסקי' ז"ל. והנה לכל התירוצים היה הנס של ז' ימים כלול בהשמן אשר היה בפך ללילה הראשונה. ונמצא דביו' הראשון היה עיקר גודל ותוקף הנס על כל ח' ימי חנוכה. וביום הב' לא היה הנס גדול כ"כ כי לא היה כ"א על ז' ימים וכן ביום הג' לא היה הנס כ"א על ו' ימים וכן כולם ולכן ס"ל לב"ש דביו' א' מדליק שמנה. נגד ימים הנכנסין כיון שאז היה כלול בהשמן גודלו ותוקפו של הנס על כל ח' ימי חנוכה. ומכאן ואילך פוחת והולך כמו שהנס היה אז פוחת והולך ונתמעט מידי יום ביומו כנ"ל. וב"ה ס"ל כיון דאנן פירסומי ניסא בעינן להראות לכל באי העולם גודל תוקפו של הנס כדי להודות ולהלל להשי"ת ע"כ הטוב אשר גמלנו ברחמיו ומאחר שבכל יום ויום נתוודע ונגלה לנו ולעין כל הנס יותר ויותר הגם שהכל היה כלול ביום הראשון עכ"ז היה כמוס ונעלם ולא היה נודע וניכר עדיין עד שראו בכל יום ויום גודל הנס יותר ויותר. ומפני שהעיקר הוא לפרסם הנס לכל לזה ס"ל לב"ה דמוסיף והולך בכל יום נגד ימים היוצאין כדי לפרסם בכל יום כמה ימים היה הנס. ובליל שמיני מדליק שמנה. להגלות לעין כל שהנס הגדול היה על ח' ימים כמו שנתוודע לנו אז בכל יום ויום הנס הגדול יותר ויותר וק"ל:

אמנם כן יש להבין דברי מ"ד השני האומר טעמא דב"ש נגד פרי החג. וטעמא דב"ה משום מעלין בקודש ולא מורידין. ולכאורה אינו מובן מהו ענין חנוכה אצל פרי החג. ועוד לטעמא דב"ה דמעלין בקודש. א"כ למה בפרי החג פוחתין והולכין:

ובהעיר לב י"ל דהנה בז' ימי החג היו ישראל מקריבים בבהמ"ק ע' פרים נגד שבעים אומות ושריהם כדי להמשיך שפע גם אליהם כי הבורא כל העולמים ב"ה וב"ש ברא הכל לכבודו ולצורך קיום העולם ועכ"ז היה פוחת והולך בכל יום פרי החג להכניע כח

הקליפות החיצונים ולהמעיטן והנה מיום ז' של סוכות עד יום אחרון של חנוכה הוא שבעים יום. דוק ותשכח. כאשר נחשוב החדשים כסדרן. אחד מלא. וא' חסר וביום א' דחנוכה הוא כ"ה כסליו הוא ס"ג יום. כי אז מתחיל להעיר שם הק' ס"ג שהוא הנשמה לכל העולמות וזהו חנוכ"ה חנ"ה כ"ו כדאי' בכה"ק האריז"ל. ואצל הע' אומות נתהפך להיות כולו סג יחדיו נאלחו. ולכך סברי ב"ש דפוחת והולך גם נרות דחנוכה כמו בפרי החג דכוונה א' לשניהם כי גם אלו השבעים יום הם נגד ע' שרי האומות וב"ה סברי מעלין בקודש ולא מורידין דר"ל שאין כוונתינו בחנוכה כלל להוריד ולהשפיל שרי האומות רק להעלות בקודש היינו אנו רוצין אז להמשיך שפע משח רבות עילאה קדישא לכל העולמות מן י"ג תיקוני דיקנא עילאה קדישא. ושיתוסף שפע החכמה עילאה בכל העולמות ולאדלקא בוצינין קדישין ונהורין עילאין כמבואר עיל. ולכך מוסיף והולך בכל לילה דמעלין בקודש והבן זה. ודברינו אלה אינם סותרים דברי קדשו של האריז"ל בסוד נר חנוכה מצותה למטה מיו"ד טפחים כמבואר לכל מבין:

פירוש ג

למה לא נשנית נ"ח במשנה ראוי להעיר לב על זה למה לא נשנית מצות נ"ח בשום משנה סדר הדינים ומצותיו ופרטיו כמו שאר ההלכות כ"א בברייתות ובדברי האמוראים והלא ב"ש וב"ה היו זמן רב קודם סדר המשנה. ולא הזכיר שום דבר מדיני מצות נ"ח בשום משנה רק בדרך העברה בעלמא בב"ק בפ"ב ר"י אמר בנ"ח פטור. וא"ת מפני שהיא מצוה דרבנן לכך לא נשנית במשנה. והלא נשנו במשניות כמה מצות שהם מדרבנן. כמו תפלה ומגילה ועירובין וכדומה. אך בהעיר לב ושום שכל י"ל דהנה ידוע מסה"ק אשר פורים וחנוכה הם בסוד ירכין דקשוט. היינו פורים הוא בנצ"ח. וחנוכה בהו"ד. ונצח והוד הם בבחי' לבר מגופא כנודע והנה תנ"ך ומשנה הם בבחי' גופי התורה ולזה לא נשנו הלכות חנוכה במשנה לאשר הוא בבחי' לבר מגופא. ולכן נשנו דיניה והלכותיה בברייתות והבן זה. אך לפ"ז למה נשנו דיני והלכות פורים במשנה והלא גם פורים הוא בבחי' לבר מגופא. י"ל דבאמת כל דיני הלכות פורים שמחה ומשתה ומשלוח מנות ומתנות לאביונים ג"כ לא נשנו במשנה כ"א בברייתות ובדברי האמוראים. זולת הלכות קריאה דמגילה ודינה נשנו במשנה. והטעם לדבר נשכיל ונאמר ע"פ דאי' בכהאריז"ל כי בפורים ע"י קריאת המגילה נתגלה אז הארת יסוד אבא שהוא בסוד מרדכ"י עיי"ש דברי קדשו. וידוע דאורייתא מחכמה נפקת תורה שבכתב ושבע"פ ומאחר שע"י קריאת המגילה נתגלה הארת יסוד אב"א שהוא סוד החכמה הנק' אב"א כנודע. אשר שם הוא מקור ושורש כל התורה כולה. לזה גם דיני מגילה והלכותיה נשנו במשנה והם גופי

תורה כמו המשנה אבל שאר דיני הלכות פורים. וגם דיני הלכות חנוכה לא נשנו במשנה לאשר הם בבחי' לבר מגופא. והמשכיל יבין כל זה:

פירוש ד

ענין כוונת ג' יחודים בתיבת נ"ר. המבואר בכ"ק האר"י ז"ל שהם הוי"ה אהי"ה. הוי"ה אלהי"ם. הוי"ה אדנ"י העולים יחדיו מספר נ"ר. י"ל דכאשר האדם מזכך ומטהר את מחשבתו לקשר אותה בלתי לה' לבדו. ומקבל ע"ע לעבוד את הש"י באמת ובאהבה ובתשוקה רבה כל ימי חייו זהו בחי' אהי"ה. היינו לעתיד ומקשר עצמו בהוי"ה אמיתית זהו בחי' יחוד הוי"ה אהי"ה. וכשהאדם מזכך ומטהר א"ע שכל פעולותיו ועשיותיו לא יהיו כ"א לכבוד שמו ית' ויתּ' ומייחד מעשיו וכחותיו בהוי"ה אמיתית זהו בחי' ייחוד הוי"ה אלהי"ם. וכשהאדם מקבל עליו עמ"ש וממליך הבורא ב"ה וב"ש ע"כ איבריו ועביד ליה דירה נאה בליביה. ובאיברין דילי' לשמור פיו ולשונו מלדבר דברי הבאי ועתק ח"ו כ"א תמיד יהגה בתורת ה' זהו בחי' ייחוד הוי"ה אדנ"י. והבן:

פירוש ה

בעל הנסים אנו אומרים רבת את ריבם דנת את דינם כו'. גבורים ביד חלשים כו' וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים כו'. והנה מה שאנו אומרים ונותנים שבח והודיה להש"י על גודל הנס הנפלא שעשה עמנו ומסר גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים הוא ראוי ונכון מפני שזהו אינו ע"פ הטבע רק דרך נס ופלא. אבל וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים אין זה פלאי ונסיי כי באמת ראוי ונכון להיות כן שימסרו הטמאים ביד טהורים והרשעים ביד הצדיקים. אכן י"ל כי מן רבת את ריבם כו' עד ביד מעטים מונה והולך חמשה דברים שגמל הש"י חסדו וטובו עמנו. ומן וטמאים כו' עד תשועה גדולה הם ג"כ חמשה דברים. וחמשה דברים ראשונים הם נגד ה' גבורות קדושות ולכך הם נסים ונפלאות גדולים וגבורות גדולות ונוראות מיוצר בראשית. וה' דברים האחרונים הם נגד ה' חסדים. היינו שהם באים מצד החסד כנ"ל שהנס חנוכה הי' בבחי' גבורה שבחסד. כי מתתיהו הכהן שהיה איש חסד עשה גבורה גדולה כזו. והיינו ע"י שנכלל השמאל בהימין. ובזה הגביר כח הימין בעולם. ולזה אנו אומרים בזמירות ליל שבת קודש משוך חסדך ליודעיך אל קנא ונוקם. דהנה יש ה"ח. וה"ג. ה' פעמים ח'. עולה מ"ם. ה' פעמים ס' עולה ש'. ה' פעמים ד'. עולה ך'. שהם אותיות מש"ך חסדך. ה' ח'. היינו כשתכפול ה"פ חסד יהיו אותיות מש"ך. קנא ונוקם ר"ל שיהא החסד בבחי' קנא ונוקם שיהיו הגבורות כלולות בהחסדים. והבן. יש לרמז במליצת חז"ל שאמרו בגמ' ב"מ

פ' הזהב איתתך גוצא גחין ולחיש לה שהוא סוד כוונת הדלקת נר חנוכה והמשכיל יבין זה עפ"י מה דאי' בכ' האר"י הק' זלה"ה והשל"ה הק' בסוד מצות נר חנוכה למטה מעשרה טפחים עיי"ש והבן:

מקץ

פירוש א

וילבש אותו בגדי שש. ר"ל שרומז בזה שהקב"ה הלביש את יוסף בוא"ו מדות הק' דהוא אתקשרותא דכולא כנ"ל וירכב אותו במרכבת המשנה ר"ל בשית סדרי משנה סוד כללות התורה שבע"פ. והבן.

פירוש ב

ויאמר אלהם ישראל אביהם א"כ איפה זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם גו' מנחה מעט צרי ומעט דבש גו' ושקדים. ותרגם אונקלוס על מזמרת הארץ. מדמשבח בארעא. וי"ל דרך רמז דהנה כתיב מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק. שגם הארץ נותנת שירות ותשבחות להש"י דהיא יודעת באמת שכל ההשפעות שמשפיעין לה מן השמים הכל בא ע"י מעשה הצדיק שהצדיק ממשיך שפע טוב לכל העולמות והנבראים וע"י פעולותיו הקדושי' הוא מעורר מתתא לעילא ומשם בא השפע בשם מטר וגשם. כמ"ש ואדם אין גו' כי לא המטיר. וכיון שהארץ מבינה שהמשכת שפעה הוא ע"י הצדיק לכן היא נותנת שיר ושבח להשי"ת ומבקשת מהשי"ת שיתן צבי תפארה להצדיקתו של עולם היינו שיתפאר בו ויהיו לו ממנו שעשועים רבים. וגם צבי הוא לשון תאוה כמו צבי חמיד ורגיג היינו שהארץ מתאוה ומשתוקקת להדבק בבחי' צדיק חי עלמין. וכמאחז"ל שפסוק זה שר העולם אמרו. ויעקב נצצה בו רוח הקודש היינו שמה שהקב"ה מגלגל עליהם יסורין על השבטי י"ה. הכל הוא רק עבור זילזולם בכבוד יוסף צדיקו של עולם. על מכרם בכסף צדיק כו' בעבור נעלים ועל דברם על צדיק עתק. ופגמו במדת הצדיק. ולזה אמר להם זאת עשו. הוא לשון תיקון. ר"ל שתתקנו זא"ת שהוא מדת המלכות הק' ארץ הקדושה. וקחו מזמרת הארץ. היינו מה שהיא מתאווה ומצפה ומייחלת להדבק בהצדיק חי עלמין. ומבקשת שיתרומם קרנו ויהי' לו להש"י שעשועים גדולים וההתפארות ממנו. בכליכם. הוא לשון מחשבה כמו אשר נכלו. ר"ל שתקחו כל זאת במחשבתכם. ולתקן מה שפגמתם. ולהתאחד ולהתקשר מהיום והלאה במדת צדיק חי עלמין. והורידו לאיש מנחה כו' הזכיר כאן ששה מינים מתנות לאיש הלזה. רמז להם בזה שיתקנו הוא"ו מדות התלויים במדת צדיק שהוא בחי' וא"ו. ולייחדם עמו. ואל שדי יתן לכם רחמים. הזכיר כאן זה השם ע"ש שאמר לעולמו די. בחי' הסתפקות הוא מדת צדיק. וזה השם יתן לכם

רחמים שע"י מדת צדיק יושפע לכם כל ההשפעות טובות וחסדים טובים וישועות ולכל זרע ישראל כיה"ר אמן:

ויגש

פירוש א

ויגש אליו יהודה וגו' בי אדוני וגו'. י"ל בדרך רמז. דהנה הי"ב שבטי י"ה. היו בעלי רוה"ק. ויהודה ראה והבין ברוח קדשו כי לו יאתה המלוכה ויכון כשמש כסאו עד עולם. וכמ"ש לא יסור שבט מיהודה. וידע והבין ג"כ שהמלכות והאדנות בזה העולם נמשך מהמלוכה עליונה הק'. והי"ב שבטי י"ה. הם כולם בבחי' מרכבה להמלוכה הק' בסוד י"ב אותיות משם הק' אדנ"י במילואו. וכמבואר למעלה אמנם יסוד המרכבה להמלוכה הק' הוא שבט יהודה ולזה לא יסור שבט מיהודה עד עולם. ומבחי' המלוכה אשר בשבטו של יהודה נמשך ונתפשט אדנות ומלוכה לשאר באי עולם. וגם אחיזת האדנות ומלוכה חיצונית ר"ל. כי הוא מקור ושורש של כל בחי' אדנות ומלוכה בזה העולם. ויהודה הבין שיוסף רוצה להשתרר עליו ולהיות לו למושל ואדון. לזה ויגש אליו יהודה ויאמר הלא בי אדנ"י. ר"ל בי הוא עיקר ושורש האדנות והמלוכה. או יאמר בי ר"ל עמי ועם בחינתי רצונך להיות אדנ"י. אדון שלי. והלא אני הוא עיקר ושורש להאדנות והמלוכה לדור דורים והבן. כיה"ר אמן:

פירוש ב

או יאמר "ויגש "אליו "יהודה גו'. ר"ת גימ' טו"ב. ואיהו מנין שם הק' אהי"ה. היוצא מפסוק מר"ת של א"ת השמי"ם ו"את ה"ארץ דאיהו גושפנקא דמלכא דבה חתים קוב"ה שמיא וארעא. והוא שם הדעת עליון הק'. שמשם יוצאים הח' והג' וזהו את השמים ואת הארץ. כי שמים נק' בחי' חס"ד. וארץ נק' בחי' גבור"ה. ור"ת של ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני עולה מנין שם הק' הוי"ה ב"ה וב"ש. ויש להבין על מה ולמה בא הרמז כאן בר"ת אלו לשני שמות הקדושים הללו. וי"ל דהנה יהודה ראה שהוא בעת צרה והדינין שורים עליו ורצה למתקן בשורשם וסוד המתקת הדינים הוא ע"י דעת עליון הק'. וכמ"ש ובדעת חדרים ימלאו. ואמרו קדמונינו ז"ל כי מלת חד"ר נוטריקון חסד דין רחמים. כי ע"י הדעת הוא המתקת הדינין. אך ע"י מה יוכל לבוא לבחי' דעת עליון ע"י בחי' צדיק חי עלמין כי הצדיק מייחד ומקשר א"ע ע"י חוליות שבשדרה בסוד חי עלמין. ועולה עד הדעת ומקבל הטיפי מוחין ומוליך ומביא השפע טובה וכל טיבו וחדו אל הכנ"י לעילא ותתא. וזהו בסוד ו"ה. כי וא"ו הוא בחי' צדיק חי עלמין. וה' אחרונה הוא בסוד

המלוכה הק'. והוא"ו מקבלת השפע וכל ברכאין טבין מי"ה דאינון חכמה ובינה תרין ריעין דלא מתפרשין. ומשפיע לה' אחרונה. וזהו סוד שבת קודש. וכמו שאנו אומרים בווי"ן תתקטר וזינין דכנישין. והיינו כי אז הצדיק עולה ומקשר א"ע בוא"ו מדות ומייחד א"ע ע"י ח"י חוליות שבשדרה בסוד ח"י עלמין. ועולה עד הדעת ומייחד ומקשר עצמו עם ה' אחרונה סוד המלכות הק' מדה השביעית. והה' אחרונה עולה ומתעטרת על ראש הוא"ו בסוד א"ת עטרת בעלה. ונעשה בחי' זיי"ן. וזהו בווי"ן תתקטר. בוא"ו ישנו שני ווי"ן. וא"ו ראשונה הוא סוד מדתו שליעקב סוד הת"ת גם בסוד וא"ו מדות. והוא"ו השני' הוא המילוי. והוא בבחי' יוסף הצדיק יסוד ח"י עלמין. וזהו בווי"ן תתקטר. המלכות הקדוש. וזינין דכנישין. היינו זייני"ן דכניש בגווייהו כל טיבו וכל ברכאין ונהורין עילאין קדישין. והנה בשם הק' הוי"ה מספרו כ"ו. והמילוי של כ"ף הוא פ'. ומילוי של ו"ו הוא ו'. עולה המילוי מספר אלהי"ם. וזהו ג"כ סוד המתקת הדינין. כי כ"ו במילואו עולה מנין הוי"ה אלהים בכללו. והנה יוסף הצדיק הוא בחי' וא"ו. סוד יסוד צדיק ויהודה הוא בחי' המלוכה הקדושה סוד ה' אחרונה. והגם שיהודה לא ידע עדיין שהוא יוסף. עכ"ז לרוב טהרתו וקדושתו רוח ה' דיבר בו ורוה"ק שורה עליו ורצה להמתיק הדינין מעליו ע"י שם הדעת הק'. שמספרו טו"ב כרמוז בר"ת של ויגש אליו יהודה. ונתייחד ונתקשר עם הצדיק [וזהו ג"כ סוד הגשת המנחה על המזבח לכוונה זו]. ויאמר בי אדני. היינו תתייחד ותתקשר עמי וע"י התקשרותו עם הצדיק היה היכולת בידו לעלות עד הדעת ולהמשיך מחכמה ובינה שהם סוד י"ה. ע"י הוא"ו ולהשפיע לה' אחרונה סוד שם הק' אדנ"י בחי' ומדת יהודה. וזהו ג"כ פי' בי אדנ"י. ולזה ג"כ עולה הר"ת מספר כ"ו. לרמז שייחד וקישר שם הוי"ה הק' להמתיק הדינים מעליו. וכאשר נתבאר. והמשכיל יבין כ"ז כי עמוק הוא:

פירוש ג

ולאביו שלח כזאת וגו'. ופירש"י ז"ל מצינו בגמ' ששלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו. ומדרש אגדה גריסין של פול. להבין דברי חכמים וחידותם. י"ל בהעיר לב ושום שכל. דידוע מאמר חז"ל שהביא רש"י ז"ל בפסוק וירא את העגלות אשר שלח יוסף. סימן מסר להם שכשפירש מאביו היה עוסק עמו בפ' של עגלה ערופה וכו' עיי"ש ומזה נראה שכל מה ששלח לאביו היה רק לסימן ולכוונה גדולה. הגם שאין מקרא יוצא מידי פשוטו. עכ"ז רמז לו ג"כ בכל דבר אשר שלח רמזים גדולים ונפלאים. והוא שרמז לו בעשרה חמורים נושאים מטוב מצרים. כי הבין יוסף שיעקב אביו יירא לירד למצרים מקור חיצונים והקליפות לזה שלח לו לסימן מטוב מצרים. היינו שיש שם

ג"כ חלקו הטוב ניצוצין קדישין אשר נפלו ממקור הטוב וצריך להעלותם לשורשם. ולרמז זה אמרו בגמ' ששלח לו יין ישן כי יי"ן הוא סוד גבורות ודינין. אכן יש יין ישן. יי"ן עתיק והם גבורות קדושות סוד י"ג תיקוני דיקנא עילאה קדישא ועל ידם נמתקין הגבורות והדינין. בסוד ועתיק יומין יתיב על כורסיא. לכפייא שביבין דנורא וזהו ששלח לו יין ישן לסימן יין עתיק שדעת זקנים הוא חכמה ובינה נוחה הימנו. והיינו שרמז לאביו שיוכל לברר חלקי הטוב ולהמתיק הדינין ע"י היין ישן וכנ"ל. והמדרש אגדה שאמרו ששלח לאביו גריסין של פול. והוא ג"כ לסימן. שטבע גידולו של פול המצרי (הוא פאסולי בלשון אשכנז) והוא קליפה דבוקה סביב הפרי עצמו. ובהסיר הקליפה ע"י רחיים של גרוסות ונחלק הפרי לשני חצאין רק הקליפה הוא המחבר תאותם. וזהו ששלח לאביו כי חלקי הטוב הניצוצין קדישין שנפלו ממקום הקדושה והמה משוקעים בתוך הקליפות וחיצונים והמה מעורבים טוב ברע ח"ו. ר"ל הוא רק ע"י הקליפה הקשה המחברם. אכן בהסיר הקליפה יתחלקו לשנים. הטוב לבד והרע לבד. ובזה תוכל לברר חלקי הטוב בנקל. ולהוציא בולעם מפיהם ע"י העברת הקליפה החיצונית הקשה. ואז יתבררו ויתלבנו חלקי הקדושה להעלותן למקורן ולשורשן הרמה בקודש. והבן:

פירוש ד

ויסע ישראל וכל אשר לו וגו'. במדרש להיכן הלך. ר' נחמן אמר לקצץ ארזים שנטע אברהם זקנו הלך המד"א ויטע אשל בבאר שבע. והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה. א"ר לוי הבריח התיכון שנים ושלשים אמות היה ומהיכן היה להם לשעה. אלא שהיו מוצנעים עמהם מימות יעקב אבינו ע"ה. הה"ד וכל אשר נמצא אתו עצי שטים הביאו אשר ימצא אתו אין כתיב כאן אלא אשר נמצא אתו שהיה מוצנע מימות יעקב אביהם ע"כ דברי המדרש. ולהבין דבריו הק'. י"ל דהנה כתיב ישבעו עצי ה'. ארזי לבנון אשר נטע אשר שם צפרים יקננו. ולדעת ולהבין מה המה אלה עצי ה'. וארזי לבנון אשר נטע. י"ל דהנה כתיב ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם גו' את האדם גו' ויצמח גו' כל עץ נחמד גו'. והוא גן הקדוש אשר בו שתל ונטע בורא כל העולמים בהוב"ש הנכבד והנורא. את נשמות הצדיקים וכל הנשמות הקדושים. וכמו שיש אילנות טובים אשר מצמיחים פירות טובים ומתוקים כמ"כ יש שם נשמות טובות וקדושות שמעלין כל מיני ריחין טבין ובושמין טבין ומתוקים וזהו ע"י מעשיהם הטובים. והנה כתיב צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה שתולים גו' בחצרות גו'. כי כמו עלי ללובי התמר אשר טבע גידולם הוא בחיבור שנים כאחד בסוד דכר ונוקבא וראשי העלים עולים למעלה. כך הוא דרכו של צדיקים שמקשר עצמו ע"י ח"י חוליות שבשדרה בסוד חי עלמין ועולה

עד למעלה בסוד הדעת ומוחין עילאין קדישין עד בחי' א"ס כביכול. וממשיך השפעות טובות וכל טיבו וחדו וכל נהורין עלאין קדישין לכל העולמות העליונים עד שממשיך משם כל ברכאין טבין וחסדים ורחמים אל הכנ"י לעילא ותתא. כארז בלבנון ישגה. היינו שאינו באפשרי לקבל השפעת אור הא"ס כביכול מחמת שהוא בבחי' א"ס עד שהוצרך לבוא לבחי' צמצום כביכול הוא בחי' מדת יצחק שעולה מספרו ר"ח מנין אר"ז כנודע ולבנון הוא ל"ב נתיבות פליאות החכמה. ונ' שערי בינה. וזהו ל"ב נו"ן. וגם שם הוא בבחי' צמצום. אך הם צימצומים קדושים בסוד המתקת הדינין בשרשם כידוע למביני מדע. וזהו כא"רז אשר ב"לב נו"ן. כן ישגה ויתגדל הצדיק ויתרבה שתולים בבית ה' היינו שיהיה נשתל ונטוע אלו הבחי' ויהיה מושרשים בבית ה' היינו סוד המלכות הק'. בחי' ה' אחרונה ונק' בחי' בית ה'. כמאחז"ל כיעקב שקראו בית אל והוא בחי' יראת ה'. והיינו ג"כ כשהאדם הישראלי מצמצם א"ע מחמת יראת ה'. רוממת גדולת הבורא י"ת מפחד ה' ומהדר גאונו ומצמצם לנקודה קטנה ומקבל עליו עומ"ש באימה ויראה והכנעה גדולה ועביד ליה דירה נאה בליביה ובאיברי' דילי'. אזי הוא זוכה להיות נטוע ונשתל ונשרש באלו מדריגות של צדיק כנ"ל ויוכל לקבל השפע רב טוב ההוא ע"י בחי' צימצום אשר צימצם א"ע כנ"ל. ועפ"ז יבואר פי' הפ' הנ"ל ישבעו עצי ה'. ארזי לבנון אשר נטע. היינו שהתפלל דהמע"ה בשירותיו הק' שישבעו ויתברכו ויתמלאו כל טיבו וכל ברכאין וחסדים טובים. עצי ה'. וארזי הלבנון. היינו נשמות הצדיקים וכנ"ל אשר נטע הבורא בהוב"ש הנכבד והנורא בהגן הק' אשר שם ציפרים יקננו ציפרים נקראו ג"כ נשמות קדושות בסוד נשמתין קדישין דמתחדשין כציפרין ומשבחין ומצלאין על עמא קדישא ישראל. גם י"ל כי צפר גימ' ש"ע נהורין עילאין קדישין כי בנשמות קדושות של הצדיקים מקננין הש"ע נהורין עילאין דאורייתא. וזה היה ג"כ כוונת אאע"ה בנטיעת האשל בבאר שבע. כי באר שבע היא סוד המלוכה הקדושה דהיא בארה דכולא בה. שמקבלת כל השפעת הטובות והחסדים והרחמים ומזון דכולא בה והוא הבחי' גן הק'. ונטע שם אש"ל. ר"ל המשיך הא' אלופו של עולם לאות ש' ג' ראשין. רומז לג' אבהן חב"ד. ומשם לאות למ"ד. ג' קוין. ואאע"ה בעת נטיעתו הארזים ממש. כי אין מקרא יוצא מדי פשוטו. עכ"ז כוונתו הק' היה ע"ד הדבק במדותיו. לנטוע נשמת הצדיקים בגן הק'. כמו שנתבאר וידוע בזוה"ק כי הצדיקים נק' מחצדי חקלא. כי לפעמים בעת אשר יצטרך בכל דור ודור שיהיה עיניהם נשמות קדושות וטהורות כמו נשמת תנאים ואמוראים ונשמות צדיקי יסודי עולם כדי להגן בעדם מכל צרה שלא תבוא או לאיזה סיבה משאר סיבות. וכשהצדיקים רואים ומשימים לבם הטהור להבין זה. אז קוצרים

וממשיכין נשמות קדושות מהגן הק' ומחקל תפוחין קדישין. אשר שם היא מקור שרשם ומחצבתם וכנ"ל ומביאין אותן הנשמות אל זה העול' ולכן נק' בשם מחצדי חקלא כי הם קוצרין וממשיכין הנשמות קדושו' מחקל תפוחין קדישין. והנה יעא"ה כשהוצרך לרדת מצרימה ולקבל ע"ע עול הגלות ועל בניו. והבין שהשעה צריכה לכך להיות ביניהם בהגלות נשמות קדושות צדיקי יסודי עולם כדי להגן בעדם ולזה הלך לקצץ הארזים שנטע אברהם זקינו בבאר שבע כפשוטו. כי ראה שבניו יצטרכו לעשות משכן במדבר ויצטרכו לארזים אך כוונתו הק' היתה לקצור ולהמשיך נשמות קדושות מהגן הק' כי מעובדא דלתתא איתער לעילא. והמשיכם מאותן הארזים שנטע אברהם זקינו היינו אברהם זקן סבא קדישא סוד בחי' חסדא דעתיקא קדישא וכנ"ל בפ' ואברהם זקן בא בימים. עיי"ש. והלך לקצץ ארזים ר"ל ארזים ונשמות קדושות אשר נטע שם אברהם הזקן בבאר שבע סוד המלכות והגן הק' כנ"ל כדי שיוכלו להגן בעד בניו בהיותם בגלות זה. ביאור המאמר של ר' נחמן והבן כ"ז היטב:

ועתה נבאר יתר דברי המדרש. והבריח התיכון בתוך הקרשים כו'. א"ר לוי ל"ב אמות כו' ולכאורה אין לו ביאור כלל הני ל"ב אמות מאי עבידתייהו הכא אם ר"ל שהיה מבריח הבריח התיכון מכל ג' צדדי המשכן הי"ל ע"ב אמו' וכדאיתא בתרגום יב"ע. ואם ר"ל שהיה מבריח רק מצד אחד לא היה לו לפסוק וליתני ל"ב אמות כי אין כל הצדדים שוים. כי צד המערב אינו מחזיק רק י"ב אמות עם עובי הקרשים שמצד דרום וצפון. ובהעיר לב ושום שכל יש לפרש כי יעא"ה היה בחי' קו ומרכז האמצעי לכל העולמות עליונים ותחתוני' כי מדתו מדת האמת. ואמת. אל"ף שבראש התיבה מרמז הוא ראשון לכל האותיות. והת"יו שבסוף התיבה מרמז שהיא סוף לכל האותיות. ומ"ם שבאמצע התיבה רומז לידע ולהודיע כי הכל תלוי באמ"ת. והוא הוא הקיום לכל העולמות. ואמ"ת הוא סוד התוה"ק בסוד תורת אמת. ובאורייתא ברא קוב"ה עלמא. ואי' בס"י בל"ב נתיבות פליאות החכמה כו'. והם סוד ל"ב אלהים הכתובים במעב"ר ותוה"ק מתחלת באות ב' ומסיימת באות למ"ד שהוא בסוד הל"ב נתיבות ויעא"ה סוד מרכז האמצעי סוד אמת וסוד התורה הוא מבריח מן הקצה אל הקצה. מן הב' של בראשית. אל הלמ"ד של לעיני כל ישראל. וזהו ביאור מאמרו של ר' לוי שהבריח התיכון בחי' מדתו של יעקב היה ל"ב אמה וכשהוצרך לירד מצרימה והלך לקצץ ארזים וכנ"ל. אז קצץ והמשיך ג"כ בחי' מדתו הבריח התיכון של ל"ב אמה. כמו שנתבאר כדי להגן בעדם בעת הגלות. וכי"ר להגן עלינו זכות יעא"ה בעת גלותינו זה ג"כ להצילנו מכל צרה וצוקה. עד יערה עלינו רוח ממרום וישלח לנו משיח צדקנו במהרה בימינו אמן והמשכיל יבין כ"ז:

או יבואר ע"פ דכתיב קול ה' שובר ארזים. וישבר ה' את ארזי הלבנון ר"ל שיש ארזים שהם נטועים במקום אשר ויקו לעשות ענבים ויעש באושים. והארזים האלו המה נשמות ישראל שנפלו במקום שעושים באושים. ולכן קול ה' שובר אותן ארזים ממקום הזה כי פן ואולי המקום גורם. ואז נוטלם ונוטעם במקום אחר ושם הם עושים פרי הטוב כדרכם הטוב ולזאת הכוונה הלך ג"כ יעאע"ה לבאר שבע כדי לקצץ אותן הארזים שנטע אברהם שם. היינו שנטע אברהם נשמות ישראל ויעקב הלך לקצץ אותם ולהביא אותם למצרים. כדי שיצליחו ויעשו פרי הטוב להם ולישראל בעת הגלות להיות לעזר ולסעד ולהעלות כל ניצוצין קדישין שנפלו בהקליפה ולכן תיקן יעקב ג"כ אותן הנשמות ונטעם במקום עליון כדי שיוכלו לצאת ממצרים אח"כ בעת הגאולה. ולבנות המשכן ולהיות להם מדריגת בריח התיכון וכנ"ל:

עי"ל בפסוק הנ"ל בהעיר לב אחרי אשר חנן ה' דעה והשכל והוא כי יעאע"ה נק' בעלה דמטרוניתא כנודע מזוה"ק בחי' יעאע"ה ובחי' משרע"ה ובאר שבע הוא סוד מלוכה הק' כמבואר כמה פעמים והן עתה כשהוצרך לירד למצרים ולקבל ע"ע ועל בניו עול הגלות לזה ויבוא בארה שבע דהיינו שבא אל הבאר ששם נכללו שבעה יומין עילאין ז' מדות עליונות ז' ימי הבנין כמש"ה לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והעלה את השבעה מידות ז' ימי הבנין. ועוד י"ל ע"ד שאחז"ל חייב אדם לפקוד כו' שיוצא לדרך וכשהיה השעה צריכה לכך לירד מצרימה לקבל ע"ע ועל בניו עול הגלות והשיעבוד כדי להעלות משם כל חלקי הנ"ק ולברר וללבן שיהיה אך טוב לישראל ולהעלותם לשורשם הרמה בקודש לזה קבל ע"ע מקודם עול מ"ש באימה ויראה והכנעה וקישר וייחד עצמו בהמלוכה הק' ולסוד זה נק' כאן עדיין בשם ישראל סוד מוחין דגדלות היינו ישרא"ל ל"י רא"ש. ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק ר"ל שרצונו היה אז להמתיק הדינין בשורשן. כי סוד אלהי יצחק הוא עלמא דבינה. אשר שם הוא המתקת הדינין בשורשם. ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה היינו במראה הגלות. ויאמר יעקב יעקב. היינו שתהי' בחי' יעקב ולא בבחי' ישראל. כי הוא בחי' מדריגה תחתונה בסוד יו"ד עק"ב. ויאמר הנני מוכן ומזומן לקבל ע"ע עול הגלות ועול מ"ש. ומאחר שקבל עליו עול הגלות ועול מ"ש באימה ויראה. אז ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם. היינו בירור וליבון הניצוצי קדושה שנפלו ממקור הק'. והוא יעלה אותם ע"י עול הגלות והשיעבוד. ויהי' אז לגוי גדול. אנכי ארד עמך מצרימה. כי כאשר ירד יעאע"ה למצרים ירדה עמו כביכול גם השכינה הק' עם כל הכוחות המרכבה הק'. אנכי הוא גימ' כס"א. ואנכי אעלך. גם

עלה היינו עלי' אחר עליה עליה מהגלות הקשה. וגם אח"כ באו למדריגת עלי' הגדולה ר"ל קבלת התורה בהר סיני: או ירמוז אעלך גם עלה. כי זולת העליה שהאדם מעלה א"ע בעבודתו עבודת הקודש. עוד הש"י מעלה אותו יותר ברום המעלות. עוד ירמוז גם עלה. היינו חוץ מה שהעלה הש"י אותנו ממצרים עוד יעלה אותנו הבורא ב"ה וב"ש עליה הגדולה הנצחיות לעולמי עד וכאשר אנו מצפים ומייחלים לביאת משיח צדקנו שיבוא בב"א:

ויחי

פירוש א

ויחי יעקב בארמ"ץ שבע עשרה שנה גו'. הנה כבר רמזנו למעלה ע"פ וישב יעקב בארץ מגורי גו' שקיים יעקב אע"ה בזה סוד מצות ייבום. עיי"ש. וגם כאן מרומז בהר"ת של ויחי יעקב בארץ מצרים. ויב"ם. ר"ל שגם בזה קיים סוד מצות היבום. והוא קצת בבחי' היפך משם בפ' וישב. אך עכ"ז הכל הולך אל מקום אחד. והוא כי בביאת יעא"ה למצרים אשר צורתו חקוקה בכסא כבודו ית'. בזה העלה כל הנ"ק שנפלו ממקום גבוה כביכול למקום טומאה בארץ מצרים. וכל בחי' טוב אשר נפל מאז משורשו הרמה שהיא בחי' שבע עשרה מנין טו"ב גושפנקא דמלכא כמבואר למעלה וכל בחי' טוב נמשך ממנו. גם הטוב המאושר אשר גנוז וצפון להצדיקים לע"ל. הכל צפון וגנוז שם. ואותן הניצוצין שנפלו משם כביכול. אז בבוא יעא"ה למצרים החיה אותם והעלה את הכל לשורשם הרמה בקודש. ובזה קיים סוד יבום כדלעיל עיי"ש ותבין. ויהיו ימי יעקב שני חייו. היינו שכל יום ויום מימיו של יעא"ה הי' נחשב לשנה. ר"ל כי פעל ועבד יום אחד עבודתו קודש כ"כ כמו שצריך איש אחר לעבוד עבודה כזו בשנה שלימה. וזהו ימי יעקב שני חייו. שבע שנים וארבעים ומאת שנה. י"ל דהנה כתיב ויבנהו שבע שנים. ונראה לפרש שרומז בזה. כי אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות ואז הוא עובר עבירה ר"ל. ע"י הכוחות אשר שורשם בכוחות עליונות נשגבות. היינו אהבה זרה ויראה חיצונית והתפארות וכדומה לזה בשאר המדות וכוחות משבע מדות. והוא מפני שע"י רוח שטות שנכנס בו הפיל והוריד אלו הכוחות ר"ל. מהז' ימי הבנין. ז' מדות עליונות. אמנם כאשר האדם חוזר בתשובה ובא להבנה. ומבין ומביט מאין באו לו אלו הכוחות הלא מלעילא אתיין. ומונע א"ע מהעבירה מאז והלאה ומדביק אותן הכוחות לשורשן הרמה בקודש. אז מייחד ומקשר ז' ימי הבנין. בשורשן הרמה בקודש. שהוא עולם הבינה. וזהו פי' הפסוק ויבנהו שבע שנים. היינו שנתן הבנה להשבעה מדות וכוחות

ומעלה אותן לשורשן לעולם הבינה. והש"י עושה בחכמתו הק' כזאת לכל צדיק שיהא לו ירידה לצורך עלייה. כי ע"י שנפל ממדריגתו הרמה והנשאה ואח"כ מיד כשחוזר בתשובה עילאה ומעלה א"ע ומדותיו לשורש הקדושה. עי"ז מעלה אתו עמו ג"כ כל הנ"ק שנפלו מז' ימי הבנין להחיצונים ר"ל. והצדיק מעלה אותם לשורשן. וזהו סוד כי שבע יפול צדיק וקם. היינו מה שהצדיק נופל לפעמים ממדריגתו ע"י השבעה כוחות ומדות שלו הוא כדי וקם. היינו ירידה לצורך עלייה להעלות עמו בעלייתו גם הנ"ק שנפלו מאז לשורשם הרמה:

ועפ"ז יש לפרש ג"כ כאן שרומז לנו איך דעבודתו של יעאע"ה הי' שבע שנים. היינו בשבעה מדות וכנ"ל: וארבעים ומאת שנה הוא מספר. ק"ם. והבן זה היטב:

או יאמר דהנה ידוע מדחז"ל כי עיקר שנות חיים בשמחה ובטוב שהי' ליעאע"ה הי' רק בעת אשר הי' ביחד עם יוסף הצדיק. וקודם שירד יוסף למצרים היה אצל אביו ג"כ שבע עשרה שנה. כמ"ש יוסף בן שבע עשרה שנה הי' רועה גו'. וגם כשירד יעאע"ה למצרים הי' כמו כן עם יוסף ביחד שבע עשרה שנה וצריך לדעת ולהבין על מה ולמה הוכפלו שנות יעקב בטוב ובשמחת לבב שני פעמים שבע עשרה שנה דוקא אך י"ל כי יעאע"ה הוא בחי' ומדת יום השלישי מז' ימי הבנין וביום הג' הוכפל בו כי טוב. טו"ב הוא גימ' י"ז. ולזה הוכפלו שנותיו בטוב ובחדוה ורעותא דלבא. שני פעמים י"ז שנה. אמנם כן להבין תוכן הענין. ויסוד של הדברי' על מכונם. י"ל בהעיר לב ושום שכל כי הנה יעא"ה עלה מדתו בשורשו למעלה לבחי' מקור דעת עליון הקדוש. כדאי' בזה"ק שיעקב אע"ה ומשרע"ה עלו למעלה לבחי' דעת הקדוש. אך יעקב מלבר ומשה מלגאו והנה השם הק' של מקור הדעת הוא יוצא מר"ת של "את "השמים "ואת "הארץ שעולה מספר טו"ב. ושם הוא הטוב הגנוז לצדיקים לע"ל. וכמבואר למעלה. ובדעת הוא כלול. ה' חסדים וה' גבורות וכמ"ש לעיל מזה. בסוד את השמים ואת. ה"ארץ והדינין נמתקים ע"י השם הק' הנ"ל. ודעת העליון הק' הוא בבחי' ומדות וא"ו כנודע מסה"ק. ויעאע"ה הוא ג"כ בבחי' וא"ו והוא קו האמת סוד הת"ת. ועולה למעלה בדעת בסוד ישראל. לי רא"ש. לקבל מוחין קדישין למקור הדעת וממשיך הדעת משורשו ומקורו אל הוא"ו קצוות וכמ"ש ובדעת חדרים ימלאו. ואז הוא בסוד אל דעות ה' דעות כתיב לשון רבי'. כי משורש הדעת ימשך אל הוא"ו קצוות. ונתמלאו מהדעת וזהו סוד ו"ו במילואה שני ווין. כי וא"ו הוא בסוד הדעת במקורו ובשורשו. וגם בחי' הוא"ו מדות נתמלאו מהדעת ולזה הוא וא"ו כפולה. וה"א הוא בחי' אמת קו אמצעי. ואז מלאים הוא"ו קצוות מטוב העליון המאיר ובא משם הק' של הדעת שעולה מספרו טוב וכנ"ל ולאשר יעאע"ה היה בסוד הדעת סוד

וא"ו כפולה לזה הוכפלו שנותיו בטוב וברעותא דלבא. ב"פ שבע עשרה שנה והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ב

ויברך את יוסף ויאמר האלהים הרועה גו' המלאך הגואל גו'. בילקוט סמך גאולה לפרנסה ופרנסה לגאולה. לומר לך מה פרנסה בכל יום. אף גאולה בכל יום. ומה גאולה הוא פלא. אף פרנסה הוא פלא. רשב"נ אומר הפרנסה גדולה מן הגאולה דאלו גבי גאולה כתיב המלאך גו' ואלו גבי פרנסה כתיב פותח את ידיך גו' הכוונה דהתחיל בברכת יוסף ולא סיים כלום הברכה שבירך את יוסף בעצמו. רק מה שבירך את בניו. אך דהאמת הוא דזהו עיקר ברכת הצדיק המכונה בשם יוסף. והוא בחי' המשביר ומשפיע לכל העולמות כפי מה שצריך להם וכשהצדיק רואה שנשפע מלמעלה שפע טוב וישועה וכל הצטרכותם. אז יש לו להצדיק תענוג ושעשועים גדולים מזה אין לשער כי זהו עיקר מגמתו ורצונו הק' בעבודתו קודש לעורר מתתא לעילא להשפיע כל טיבו וחדו וכל ברכאין טבין להכנ"י לעילא ותתא. ונמצא שהברכה שבירך יעא"ה לבני יוסף הוא ממש ברכת יוסף עצמו וכנ"ל. וזהו הברכה שברכם והם שורש לכל הכנ"י והתפלל עליהם שני דברים. וזהו שרמז אותם במה שסמך בברכתו גאולה לפרנסה לומר מה פרנסה בכל יום היינו שאנו רואים שהכנ"י צריכין פרנסה בכל יום היינו השפעות טובות מכל הצורך. והקב"ה זן ומפרנס כל הברואים מקרני ראמי' עד ביצי כני'. ואילמלי הי' נסתם ח"ו הצינור משפעו ית' מאתנו אפי' רק יום אחד אז לא היה קיום להנבראים שבעולם. כמו כן צריך האדם לקרב את הגאולה בכל יום. היינו לצאת בכל יום מהגלות שלו ומשיעבוד היצה"ר ולהשליך מעליו כל חלקי הרע. ולהשלים נפשו בכל חלקי הטוב ולהדבקה ולקשרה בשורש האמת הגם שהגאולה אמיתית בכלל הכנ"י עדיין מכוסה ונעלם מאתנו על כל זה צריך כל איש ישראל לתקן נפשו ולהוציאה מגלות הפרטי שהוא משיעבוד היצה"ר ויקבל ע"ע באמת עול התורה והמצות כנתינתה בהר סיני. ובזה יצא לחירות כידוע. וזה"ש דהמע"ה קרבה אל נפשי גאלה. ר"ל שצריך לקרב לנפשו הגאולה בתורה ובתפלה ובמע"ט להעלות כל ניצוצי הקדושה שנפלו ולייחדם אל הקדושה שנפלו משם. ולייחדם כנ"ל מידי יום ביומו. ואין עליית יום אחד דומה לחבירו. וזהו גאולה בכל יום בפרטיות. עד שיתקן כאו"א חלקו ואז אחד באחד יוגשו ויתקרבו והיו לאחדים ותהיה הגאולה השלימה בכללית הכנ"י אשר אנו עם ה' בני אל חי מצפים ומקוים ומייחלים לה. עוד ברכם והתפלל עליהם בבחי' שניה. וסמיך פרנסה לגאולה לומר לך מה גאולה פלא. ר"ל דתיבת גאולה מורה שהקב"ה מעורר רחמיו עלינו וגואל אותנו הגם שאין אנו

ראויים מצד מעשינו הטובים וכמו שסדרו לנו אכנה"ג בתפלת י"ח. ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה. ר"ל הגם שאין אנו ראויים מצד מעשינו הטובים עכ"ז מעורר הש"י רחמיו עלינו וחסדים עליונים מעולמות הגנוזים ונפלאים פלא עליון אשר שם הוא החירות האמיתי מכל. ואין שם שום רמז דין וקיטרוג כלל לשקול הדבר במאזני צדק אם ראוי לרחם על איזה איש או על הכלל. רק מצד החסד והרחמים הפשוטים אשר טבעם ודרכם להיטיב לכל בלי שום טעם. וכמו שהיה אז בעת יציאת מצרים. שנא' או הנסה אלהים גו' גוי מקרב גוי ר"ל הגם שהיו אז ישראל בבחי' השתוות עם המצרים ר"ל. כמאחז"ל בקיטרוג השר של ים הללו עע"ז והללו עע"ז. אעפ"כ גאל אותם. ונס"ה לשון הרמה כמו הרימי נס היינו שהרים הש"י מעלתם וחיבבם לעיני כל. והתפלל יעקב אבינו ע"ה שגם הפרנסה שהכנ"י צריכין יהיה ג"כ עד"ז להיות נשפע עלינו כל טוב מפלא העליון. הגם שאין אנו ראויים מצד כשרון מעשינו. רק מצד החסד והרחמים הפשוטים ישפיע הש"י על הכנ"י כל הצטרכותם בשלימות ויפתח לנו אוצרו הטוב ולהוריק לנו ברכה וישועה עד בלי די. ע"י חסדיו הגדולים מעולמות עליונים הגבוהים הקדושים. ולא יהיה שום קיטרוג ח"ו. ורשב"ן הוסיף והוא שיותר צריכה רחמים הפרנסה מן הגאולה כי הגאולה היא ע"י שליח. אמנם הפרנסה צריך הקב"ה בעצמו כביכול לחתור חתירה מתחת כסא כבודו יתברך. ולהשפיע לנו מעולמות העליונים הגנוזים והנפלאים אשר מפתח של פרנסה אינו אלא בידו של הקב"ה בעצמו כביכול כמ"ש פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון. כן יה"ר אמן:

פירוש ג

ויקרא יעקב אל בניו וגו' האספו וגו'. יש לרמז בכאן בהעיר לב ושום שכל. הנה ידוע דה' הוא בינה. ובינה לבא ובה הלב מבין. ומשם ההבל יוצא דרך שית עזקין דקנה אל ה' מוצאות הפה שהוא בחי' ה' תתאה. בסוד מלכות פה ותורה שבע"פ קרינן לה. וכשאחד מישראל פוגם ח"ו בה' מוצאות הפה היינו ע"י לה"ר ורכילות ושאר דיבורים לא טובים ר"ל. אזי מזה נמשך כל הרעות וכל הצרות וחולשות ר"ל. וכמ"ש בזוה"ק ע"פ נצור לשונך מרע. ודריש מרע לשון מרעין בישין יעו"ש וכולא הוא בגין דה' תתאה הוא כביכול בפרודא מבעלה. וה' עילאה אינה משפעת משפעה אליה. ומזה נמשך כל הרעות ר"ל. וגם הפגם של ברית המעור בא מפגם ברית הלשון עפ"י הרוב ר"ל. ועל פגם הברית תקנו קדמונינו ז"ל להתענות ולעשות תשובה בימי פרשיות של שובבי"ם כידוע מספה"ק. והנה הגם שנתמעטו כעת כח הדורות בעוה"ר ואינם יכולים לעשות סיגופים ותעניות כראוי עכ"ז מי שנוגע יראת ה' בלבבו צריך להתאמץ בכל יכולתו ולעשות תשובה על זה

החטא כי גדול הוא מנשוא. ובפרט בימי פרשיות של שובבי"ם המסוגלים לכך. ומהראוי לומר ברכת תקע בשופר גדול. בכוונות הראויים כמבואר בסידור האריז"ל. גם היה"ר הכתוב שם קודם חתימת הברכה. והכל ביראת ה' וברעותא דלבא ועיקר התשובה הוא ע"י תורה ותפלה וצדקה. כאו"א לפי יכולתו ובפרט בלימוד תורה שבע"פ ולברר הלכה בליבון ובירור יפה בזה הוא מקבץ חלקי הטוב והניצוצין קדישין ומברר אותן מתוך הקליפות להוציא בולעם מפיהם. בסוד חיל בלע ויקיאנו וזהו עיקר התיקון של פגם הברית. כי לימוד תורה שבע"פ בכוונת הלב וביראת שמו ית' הנכבד והנורא. וכש"כ מי שזוכה ללמוד תורה לשמה ממש וע"י תשובה כראוי מאסף ומייחד כל חלקי הטוב והניצוצין קדישין למקורן ולשורשן לה' תתאה. ומייחד אותה בבעלה. ולאשר שאחר כוונת הלב הן הן הדברים לזה מייחד לבא לפומא. היינו ה' עילאה לה' תתאה שהם בחי' לב ופה כביכול:

ועפ"ז יש לפרש ולרמז כאן. האספו היינו ה' אספו שתייחדו ותקשרו הה' וכנ"ל. אזי ואגידה לכם. מלשון אגד וקשר היינו שאקשר ואגין עליכם מכל הגזירות קשות ר"ל. אשר יקרא גו' אקשור ואסתום לבל יצאו עליכם כלל. ואפילו אם יצאו ח"ו לא יוכלו להזיק ולהרע לכם כלל. ובפרט כי יעא"ה הוא בעלה דמטרוניתא שהוא ה' תתאה והבן:

פירוש ד

(פסחים נו.)

אנשי יריחו היו כורכין את שמע כיצד שהיו אומרים שמע ישראל כו' ולא היו מפסיקין דר"מ ר"א מפסיקין היו אלא שלא אמרו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ואנן מ"ט אמרינן ליה כדריש לקיש דדריש ויקרא יעקב אל בניו גו' ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה שכינה הימנו ואמר שמא ח"ו יש פסול במטתי. א"ל בניו שמע ישראל גו'. כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבינו אלא אחד. באותה שעה פתח יעא"ה ואמר בשכמל"ו. אמרו רבנן היכי נעביד. נאמרוהו לא אמרו משה. לא נאמרוהו אמרו יעקב התקינו שיהיו אומרים אותו בחשאי. א"ר יצחק אמרו דבי רבי ינאי משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה. תאמר יש לה גנאי לא תאמר יש לה צער. התחילו עבדיה להביא לה בחשאי. עכ"ל הגמרא:

להבין תוכן יסודן של דחז"ל וחידותם משל ומליצה. וגם מהו לשון כורכין את שמע. ועוד שאר דברים נפלאים וי"ל בהעיר לב. דהנה כתיב והי' ביום ההוא נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות. ונראה פי' הפסוק אחרי אשר חנן ה' בדיעה והשכל. והוא כי כמו שיש ד' יסודות בזה העולם. והם מים רוח אש ויסוד העפר היא מקבלת מהם

ככה הוא באלף אלפי אלפים הבדלות בעולמות עליונים הק'. כי התלת אבהן קדישין שהם בבחי' אברהם. יצחק. יעקב. סוד חג"ת. הם בסוד. מים. אש. אויר. והוא בחי' רוח. וסוד המלכות הק' שהוא רזא דדוד מלכא. היא מקבלת השפעות החסדים טובים והרחמים מהתלת אבהן קדישין. כי היא לית לה מגרמה כלום. בסוד וילון אינו משמש כלום. כ' אמה שמקבלת מהאבהן קדישין ולאשר דהמע"ה הי' בסוד בחי' המלוכה הק' לזה מלך תחילה בחברון ז' שנים ואח"כ בירושלים ל"ג שנים כי לא היה יכול לקבל המלוכה עד שמלך מקודם בחברון לייחדא ולקשרא בהאבהן קדישין. ומלך ז' שנים לרמז ז' ימי הבנין עד דאתקשר ואתייחד בכל המדות. ואח"כ היה היכולת בידו לכונן מלכותו עדי עד והנה כשעלה ברצון הבורא ב"ה וב"ש הקדום האחדות האמיתי והפשוט הנכבד והנורא להאצי"ל ולברו"א וליצ"ר ולעשו"ת את העולמות. עיקר כוונת הבריאה מבואר בכהאר"י הק' ז"ל. שהיתה ע"י הרצון מתואר המלכות. כי כל המדות והתוארים היו כלולים בעצמותו ית' וית' בטרם כל יציר נברא. אמנם כן לאשר הי' רצון הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא להיות מתואר בתואר מלכות. ואין מלך בלא עם. לזה הסכים רצון הפשוט והאחדות האמיתי ית' וית' להאציל ולברוא את העולמות. כי ע"י שיכירו וידעו כל באי העולם כי הוא לבדו מלך עכ"ה. ואז יתגלה ויתפרסם כבוד מלכותו עליהם ויקבלו כולם עול מלכותו באהב'. עי"ז תוכל לבוא ולעלו' מלוכ' הקדוש' אל הרצון הקדום הפשוט להתגלף שם כביכול וכאשר נתגלפו שם כביכול כל הכוחות הקדושות. חג"ת. נה"י. כמ"כ תוכל לבא גם המלוכה הק' אל הרצון הקדום הפשוט העליון ואז תשלם כוונת הבריאה. כאשר יהיה אור הלבנה כאור החמה. וזה יהי' ע"י אשר עם ה' בני אל חי שבשביל' נברא העול' כמחז"ל והם סבלו עול הצרות והיסורין הקשים בזמני הגלות. ועי"ז הם מבררים ומלבנים ומלקטין הניצוצין הקדושין שנפלו כביכול בין הקליפות החיצונים והם מוציאים בולעם מפיהם. ומעלין כל הניצוצין הק' לשורשן הרמה בקודש. וע"י מס"נ על קדושת שמו ית' וית' באמת ובתמים ובאהבה גמורה ומקבלים עליהם עול מ"ש באהבה ובאימה וביראה והכנעה עי"ז תעלה המלוכה הק' העליונה אשר משם הוא מקור מחצב נשמות ישראל למעלה למעלה אל הרצון הקדום. וזה יהי' לעלמא דאתי. ואז תהי' המלוכה הק' בראש הרים ואין הרים אלא אבות. כי אז תהי' למעלה מהאבהן קדישין. לאשר תתעלה לרצון הקדום בסוד מלכות עד לא קדם קדומה. כמבואר למעלה בפ' לך לך. וזהו ביאור הפסוק. והיה ביום ההוא. יום הוא לשון בהירות אור. והיינו לע"ל. נכון יהיה הר בית ה'. היינו המלוכה הק' הנקרא בית ה'. תהי' נכון ותעלה מעלה מעלה עד לראש ההרים לרישא ולעילא מתלת אבהן קדישין. תיבת נכון מרמז לשם הק'

אד"ני סוד המלכו"ת. כי נכו"ן עולה מנינו קכ"ו והוא מספר שם הק' אד"ני בריבוע כזה. א'. א"ד. אד"נ. אד"ני. וזהו ג"כ ביאור הפסוק. עטרת זקנים בני בנים. היינו ע"י מעשיהם הטובים וצדקתם של עם ה'. בני אל חי. וע"י מס"נ על קדושת שמו י"ת וי"ת. באמת ובאהבה. וע"י קבלתם עליהם עול מ"ש ביראה ובאהבה ועוד קבלו עליהם עול הגלות וגודל היסורין מזה שיודעים באמת כי כביכול גם השכינה עמם בהגלות. ע"ד בכל צרתם לו צר כביכול. עי"ז תעלה המלוכה הק' למעלה למעלה ואז נעשית בבחי' עטרת זקנים. הם בחי' אב"א ואימ"א חכמה ובינה. וזהו ג"כ ביאור מאחז"ל לע"ל הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה. והבן היטב כ"ז: וכ"ז יהיה אי"ה באחרית הימים לע"ל לעלמא דאתי:

ועד"ז יש לפרש ג"כ כאן. בפסוק ויאמר האספו. היינו כי הי"ב שבטי י"ה. היו בבחי' מרכבה להשכינה הק'. כמבואר כמה פעמים בביאור היטב. וצוה עליהם יעקב אע"ה שיאספו א"ע ומחשבותיהם בשלימות טהרה וקדושה בלתי לה' לבדו. וקבלו עליכם עול מ"ש באהבה ויראה. ואז ואגידה לכם. היינו אייחד ואקשר.(מלשון אגודה) את אשר יקרא אתכם באחרית הימים. מה שראוי לקרוא לכם אז באחרית הימים. יהא יכול הכל להיות כמו כן בעת הזאת. והיינו שתעלה המלוכה הק' העליונה אל הרצון העליון הקדום הפשוט. כמו שיהיה אי"ה באחרית ימים בב"א וכנ"ל. ואח"כ ביאר ביותר דבריו הק'. ואמר הקבצו בני יעקב. יעק"ב נק' בחי' המלוכה הק' יו"ד. עק"ב. ר"ל שיתייחדו ויתקבצו הגופים הק' ותקבלו עליכם המלוכה הק'. ושמעו. הוא ג"כ לשון קיבוץ. כמו וישמע שאול את העם. אך כאן הוא קיבוץ רוחני. היינו שמעו ואספו וקשרו את מחשבותיכם הק' אל ישראל אביכם. סוד הדעת עליון הק' בסוד ישראל. ל"י. רא"ש. ואז תעלה המלוכה הק' העליונה על ידיכם בראש ההרים כמו שיהיה באחרית הימים. וזהו ביאור מאחז"ל ביקש יעאע"ה לגלות את הקץ הימין. היינו שרצה ללמד את בניו היחודים הק' לבל יצטרכו לסבול עול הגלות רק שיהיה תיכף ומיד כמו שעתיד להיות באחרית הימים. ואז נסתלקה הימנו השכינה. כי כך הוא רצון הבורא כל העולמים בהוב"ש הנכבד והנורא שתהי' העלייה הק' זו דוקא ע"י קבלת עול הגלות. וסבלות היסורין באהבה וע"י בירור הניצוצין הק' ע"י הגלות והצרות והיסורין. וע"י מס"נ על קדושת שמו ית' וית'. ומזה יבואו למדריגת ובחי' אי"ן. ואז תעלה המלוכה הקדושה בראש ההרים ותשלם כוונת הבריאה:

והנה אחז"ל ישראל מונין ללבנה. כי הלבנה היא דוגמת ובחי' הירח סיהרא עילא' קדישא סוד המלכות הק' וע"פ כל הנ"ל נבוא אל ביאור דברי הגמ'. אנשי יריחו היינו האנשים

שמקבלים עליהם עול מ"ש באמת סוד סיהרא עילאה וכנ"ל. היו כורכין את שמע. היינו שהיו כורכין ומקשרין ומייחדין את המלוכה הק'. את שמ"ע. ר"ל עם שמ"ע שהוא גימ' ת"י נימין עילאין קדישין דאריך. בסוד ד' יודי"ן דשם ע"ב הק'. כמבואר בכהאר"י ז"ל הק'. בסוד הפ' ה' מלך גאות לבש. גאו"ת הוא ג"כ מספר ת"י נימין קדישין. וזהו ג"כ סוד מספר קדו"ש העולה ג"כ ת"י. והיינו שהיו מייחדין ומקשרין המלוכה הק' עם הת"י נימין קדישין ולא היו מפסיקין רק היו משפיעין השפעות קדושו' וטובות וכל טיבו וכל חדו ונהורין עילאין קדישין לכל העולמות ע"י הת"י נימין קדישין בעצמם. ולא היו עושין שום הפסק כלל. וזהו דברי ר"מ. ורי"א מפסיקין היו. אלא שלא היו אומרים בשכמל"ו. והיינו שר"י סובר שלא היו ממשיכין מן הת"י נימין קדישין בעצמם לכל העולמות. כי מאחר שירידת השפע הוא ע"ד עולמות הנפרדים. בריאה יצירה ועשיה לזאת צריך להפסיק קצת מהמשכת שפע הק' של הת"י נימין קדישין בעצמם לבל יהנו מהם החיצונים ח"ו. מפני שאחיזתם הוא בעולמות נפרדים כידוע. רק שלא היו מפסיקין בדיבור לבל יפסק ח"ו ההשפעה וההמשכה. כ"א לבד בהמחשבה היו מפסיקים הפסקה דקה מאוד. וכמובא בהפוסקים ובש"ע או"ח שיש להפסיק מעט בין אחד לברוך והיינו ג"כ טעם וסוד זה. כי אי אפשר להמשיך השפע מן הת"י נימין קדישין בעצמם ע"י עולמות הנפרדים וכנ"ל. רק שמלכותא קדישא דאצילותא קדישא היא מקבלת ההשפעה מן הת"י נימין קדישין. והיא נותנת מזון וטרף רוחניי והשפעות טובות לכל העולמות. עד בחי' כנס"י לעילא ותתא. רק שר"י סובר שלא היו אומרים כלל ברוך שם כבוד מלכותו לעולם זעד. ובזה לית הלכתא כוותי'. ואנן אמרינן לי' וכמובא בגמ' המשל לזה. וסוד הדבר הוא כי אנחנו בגלותינו אין לנו זה הכח לייחד ולקשר המלכות הק' עם הת"י נימין קדישין כמו אנשי יריחו. רק שהמלכות הק' מקבלת שעשועים ותענוג מהריחין ובוסמין טבין של מעשי הצדיקים. וגם מריח מס"נ על קדושת שמו ית' ויתּ' באמת ותמים בעת הגלות. ועי"ז התענוג היא מקבלת ריח טוב ויפה מהדעת העליון הק' אשר שם הוא הח'. והג' כמבואר לעיל. והם מתלבשים בעשר פעמים שם אהי"ה הק' שעולה מנין ר"י. וזהו המשל והמליצה שהביאו חז"ל לבת מלך שהריחה ציקי קדרה. צי"קי הוא גימ' ר"י. עשר שמות אהי"ה. כמבואר בכהאריז"ל ולזה אנו אומרים בשכמל"ו רק בחשאי כי אנו צריכין להמשיך מן שמ"ע סוד ת"י נימין קדישין אל הוא"ו קצוות הם הוא"ו תיבין שבפסוק שמע ישראל גו'. ומשם אל הוא"ו קצוות דמלכותא קדישא. הם שית תיבין בשכמל"ו. ואנחנו צריכין להביא לה בחשאי. ע"ד תאמר יש לה גנאי וכנ"ל שאין הכח בידינו כעת בזמן הגלות לקשרה ולייחדה עם הת"י נימין קדישין בעצמם. וגם לבל יהנו מהם החיצונים

ח"ו. ולכך אנו מפסיקין מעט במחשבה וכנ"ל ואומרים בשכמל"ו בחשאי שאינו נשמע רק אל הלב והמשכיל יבין כ"ז. כי דברים עמוקים הם. ויה"ר מלפני הש"י שכן יקוים בנו בב"א שיהי' נכון הר בית ה' בהר מרום הרים ע"י משיח צדקנו שיבוא בב"א:

שמות

פירוש א

בעזר בורא כל הנשמות: אתחיל ספר שמות

ואלה שמות בני ישראל וגו'. **יעקב איש וביתו באו**. י"ל ביאור הפסוק הוא כך. דהנה כתיב כולם בחכמה עשית כי בריאת כל העולמות היה ע"י החכמה עילאה קדישא בחי' ראשית המחשבה. וזהו סוד בראשית ברא גו'. ותרגם ירושלמי בחוכמתא. וחכמה הוא בחי' יו"ד. ונצטייר בהבנה בחי' ה' עילאה עלמא דבינה והם הם המוחין והחיות של כל העולמות כי החכמה תחי'. ועיקר בחי' הגלות הוא הסתלקות המוחין וכמובא בספרי המקובלים. ע"פ נאלמתי דומיה גו' היינו כי נעשה כביכול משם הק' אלהי"ם. אל"ם לבד. והטעם דומי"ה. דום. י"ה. שנסתלקו המוחין קדישין כביכול ע"י גלות השכינה כביכול. וזהו ג"כ סוד הגלות והיסורין של כל אדם בפרטות ובכל זמן כשנופל ממדריגתו הוא רק מחמת הסתלקות המוחין ממנו אך הוא ירידה לצורך עליה. והיינו הגם שנסתלקו המוחין ממנו. עכ"ז עדיין נשאר אצלו נקודה א' פנימית בחי' יו"ד תתאה. סוד יו"ד עק"ב. והוא בחי' יו"ד משם הק' אד"ני סוד המלכות הק'. כי עדיין בכל זאת שמך לא שכחנו ועול מ"ש על האדם. ובזו הנקודה יוכל האדם לחזור למדריגתו ביתר שאת ורום המעלות. והיינו ע"י שמקבל עליו עול מ"ש ביראה ואהבה והכנעה ומבין ומביט באיזה מדרגה תחתונה הוא בעת הזאת. וצועק במר נפשו אל הש"י שיושיע אותו מצרתו ומדחקו ועושה תשובה שלימה. אזי חוזרין אליו המוחין. ויגאל מצרתו ומדחקו. והירידה זו הוא לצורך עלייה. כי הש"י עושה זאת להאדם בכוונה מכוונת כדי שבעת חזרתו למדריגה ראשונה יחיה ג"כ אז הניצוצין קדישין ויעלה אותן לשורשן הרמה בקודש. ועי"ז נתעלה אז האדם במדריגה יותר עליונה מקדם והכל הוא ע"י הנקודה שהוא היו"ד שנשארה אצלו כנ"ל. ועד"ז הוא ג"כ גלות הכללי בכלל ישראל. והבן:

והנה אי' בבה"ט שמות בני ישראל הבאים. ר"ת הוא שבי"ה. היינו שאז באו לשביה. ולדרכינו הנ"ל שהוא ר"ת ש"ב. י"ה. והיינו כי התוה"ק מרמזת לנו שתיכף ומיד בעת ביאת אבותינו הק' למצרים לסבול עול הגלות. והגלות הוא הסתלקות המוחין וכנ"ל. לזה מראה ומגלה לנו התוה"ק איך ומה יהי' הגאולה שהוא החזרת המוחין. וזהו ושבי"ה.

ר"ת מן. ו"אלה ש"מות ב"ני י"שראל ה"באים. לקבל עליהם עול הגלות. את יעקב. היינו עם יעק"ב. סוד יו"ד עקב. שהוא בחי' מוחין דקטנו' כמבואר לעיל כמה פעמים. היינו הגם שהיו אז בבחי' מוחין דקטנות ובבחי' עק"ב. עכ"ז לאשר עדיין נשאר אצלם הנקודה שהוא היו"ד עק"ב. בחי' חכמה תתאה. ועי"ז יהי' בירור ניצוצין הק' והחזרת המוחין והגאולה וזהו וש"ב י"ה וכנ"ל. איש וביתו באו. בי"ת הוא לשון פנימית. היינו שכ"א בא עם בחי' נקודה הפנימית שנשאר אצלו. ומזו הנקודה יוכלו לחזור למדריגתן ויותר. ויזכו להגאולה. והבן זה:

ועפ"ז י"ל ג"כ הפסוק בהפטרה מפ' זו. הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל. ר"ל עם ה' בני אל חי הבאים לקבל עליהם עול הגלות באהבה ושמחה מאחר שהוא גזירת המלך מלכו של עולם שכן גזר ופקד וציוה הבורא בהוב"ש. ישרש יעקב היינו שעושים שורש בבחי' יו"ד עק"ב. כי הגם שהם בצרות גדולות ובבחי' עק"ב. ובפרט בעקבות משיחא. עכ"ז עדיין נשאר אצלם נקודה הפנימית. שהוא. יו"ד עק"ב וכנ"ל. ומזה השורש יציץ ופרח ישראל. היינו בחי' מוחין בגדלות שהוא ישראל. ל"י. רא"ש. וזהו החזרת המוחין סוד הגאולה וכנ"ל. גם הר"ת מן ישרש יעקב יציץ ישראל. הם ד' יודין. סוד. ד' יודין דשם הק' ע"ב. בחי' מוחין דגדלות ומאלו הד' יודין נמשך ג"כ. יגל יעקב ישמח ישראל. ב"ב אמן והבן כ"ז:

עוד בפסוק הנ"ל. הלא ידוע ומפורסם מספה"ק כי שם ישראל מורה על גודל השבח והמעלות והמוחין קדישין שהי' לו אז מעולמות העליונים. ושם יעקב מורה על בחי' קטנות הקדושה בלא מוחין עילאין וא"כ לכאורה יפלא בעיני כל בר שכל על מה ולמה שינה כאן את שמו במקרא א' שבתחלה אמר ואלה שמות בני ישראל. ואח"כ מסיים הבאים מצרימה את יעקב. וביותר יפלא בעיני הקורא את ההפטרה. מפ' זו שאמר הנביא ישעיה הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל גו'. שמשמעו היפך ממ"ש כאן בתוה"ק ואלה שמות בני ישראל הבאים גו'. היינו שאותן השבעים נפש שבאו למצרים היו בבחי' ישראל. כמו שאנו רואין באמת שבא לשם יעקב ובניו הק' שהם י"ב שבטי י"ה וכל השבעים נפש שהיו אז כולם נשמות קדושות מעולמות העליונים אשר בלתי אפשר לשער גודל קדושתם וצדקתם כמבואר בספה"ק. וא"כ איך אמר הנביא הבאים ישרש יעקב. שמשמעו שאותן שבאו למצרים היו בבחי' קטנות הנשמות שמורה על זה שם יעקב. רק שאח"כ יציץ ופרח ישראל מהם. ובאמת לא כן הי'. אמנם אחר העיון בדברי חז"ל שאמרו כ"ז שאחד מן השבטים הי' קיים לא הי' השיעבוד הגלות על ישראל. והטעם מובן מאליו לפי שהיו גדולים כ"כ במעלות הקדושה עד שלא הי' באפשרי לשום

קליפה וחיצון לשלוט עליהם ח"ו. מפני שהי' להם כח ויכולת בנשמתם הק' לשרוף את כל הקליפות לבל יגשו אליהם רק בניהם שהולידו אח"כ בבואם למצרים. הגם שמצד התולדה היו זרע כשר. עכ"ז לא הי' להם מוחין קדישין כמו שהיו אבותיהם. וע"כ הי' כח ביד המצריים לשלוט בהם. ולפ"ז אתי שפיר והשתא שני הכתובים באים כאחד. ושניהם לדבר א' נתכוונו. אלא כאן בתוה"ק מיירי מאותן אנשים ונפשות הקדושות שבאו תחלה למצרים והם עדיין לא סבלו עול גלות הם היו במדריגת ישראל. לכך נאמר ואלה שמות ב"י הבאים מצרימה. אבל הנביא מיירי מהבנים שסבלו עול הגלות והם לא היו רק בבחי' יעקב. וזהו שדייק בלשונו הזהב ואומר הבאים ישרש יעקב. ר"ל אותן הנשמות ונפשות ישראל הבאים. הניחו אחריהם שורש וענף בנים שהיו בבחי' יעק"ב. יציץ ופרח ישראל. היינו שאח"כ פרח גם מאותן נפשות שהם בבחי' יעק"ב. נשמות קדושות מאוד המכונים בשם ישראל. והם משה אהרן ומרים. וע' זקנים. וכדומה. שהם מלאו פני תבל תנובה. ר"ל שמלאו את העולם מכל טוב. שע"י נתן לנו התוה"ק ותרי"ג מצות אשר הם חיינו ואורך ימינו. ונעשה לנו ג"כ נסים ונפלאות גדולים בזכותן. אך נשאר לנו לדעת טעם נכון למה באמת באו למצרים הנשמות הק' של השבטי י"ה. וע' נפש מהראוי הי' שלא יבואו שמה. רק אותן הנשמות שהם בבחי' יעק"ב. אשר עליהם הי' מוטל לסבול עול הגלות. ומצאתי און לי טעם לשבח. מדברי חז"ל שאמרו. כ"מ שגלו ישראל שכינה עמהם כו' שנ' עמו אנכי בצרה ולולא זאת לא הי' תקומה כו' ח"ו לזרע ישראל בארץ אויביהם. כמ"ש לולי ה' שהי' לנו גו' אזי חיים בלעונו גו'. רק הש"י ברוב רחמיו וחסדיו עומד תמיד לימין צדקינו ומשגיח עלינו בעינא פקיחא לבל ידח ממנו נדח ח"ו. מתוך זה נוכל להבין שאם השכינה הק' מקדמת לבוא להגלות בשביל ישראל להגן עליהם. אז בודאי גם המרכבה הק' וכל הפמליא של מעלה וכל הנלוים אליה. היינו כל הנשמות הצדיקים המדובקים בה באו ג"כ עמה להגלות כדי ללמדם תורה ומצות חוקים ומשפטים שלא ישתכח ח"ו אמונת אלהי עולם מלבם מחמת טורח ויסורי הגלות. ולזה הטעם ירד ג"כ יעקב ובניו הק' למצרים. כדי להיות לעזר ולסעד לבניהם שיצאו מהם. שלא יתערבו בגוים וילמדו מעשיהם ח"ו. ומעתה י"ל שזהו משמעות הכתוב באמרו ואלה שמות ב"י הבאים גו'. ר"ל אלה שמות הקדושים המבוארים כאן שהם בחי' ישראל באו למצרים. את יעקב. ר"ל שמצד עצמן לפי ערך קדושתם לא היו ראויים לבוא למצרים ארץ הטמאה. רק שבאו עם יעקב. היינו עם אותן הנשמות שהם בבחי' יעקב להיות עמם לסעד ולעזר. והטעם לזה כי איש וביתו באו. ר"ל לפי שראו את הקב"ה שנק' איש מלחמה: וביתו. זה השכינה והפמליא של מעלה. באו למצרים. בשביל ישראל. כמ"ש אנכי ארד עמך גו' לכך עלו גם

הם עמהם. ובעת הגאולה עלתה השכינה כביכול והפמליא של מעלה עלו ג"כ עמהם. כמ"ש ואנכי אעלך גם עלה. וכיה"ר שיקוים בנו מהרה כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. ב"ב ע"י משיח צדקנו שיבוא ב"ב. אמן:

פירוש ב

ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו. במדרש א"ר עמרם בשם ר"י בשעה שנתנבאה מרים ואמרה עתידה אמי להוליד בן שיושיע את ישראל. וכשנולד נתמלא כל הבית כולו אורה. עמד אביה ונשקה על ראשה. ואמר לה בתי נתקיימה נבואתך. ואח"כ כשהשליכוהו ליאור כו'. רבנן אמרי כו'. כי אל דעות ה' עכ"ל. הנה מה טוב ומה נעים דחז"ל שנתנו עיניהם הק' בתוה"ק לראות במסתרים אפילו במקום שי"ל אין מקרא יוצא מידי פשוטו. כי גם שם גדולים מעשי ה'. ובכל ענין ותיבה ואות ונקודה כו' טמיר וגנוז מופלא ומכוסה סודות נפלאים ונוראים. כי נודע להעומדים בסוד ה' ליראיו. וכמו שדרש רע"ק ע"כ קוץ וקוץ כו'. אשר ע"כ התבוננו וראו ברוח קדשם את מעשי ה'. ונפלאותיו הגדולים הרמוזים כאן. להודיע בזה לנו כמה מעלות טובות ושבחו של מרע"ה. אשר עבור זה הי' הש"י עמו מיום שנולד מבטן אמו לשמרו ולהצילו מכל רע. וזה"ש במתק לשונם וצחות דיבורם. ותתצב. כד"א ויתיצב ה' עליו. רמזו לנו בזה איך שהש"י הי' עיקר מעמדו ומצבו עליו מיום שנולד. ולזה הביאו ראיה מהפסוק הנא' אצל שמואל הנביא ע"ה. שגם הוא הי' קדוש מבטן. אחותו. כד"א אמור לחכמה אחותי את. רמזו לנו בזה שידע משרע"ה כל החכמות הק' הצפונים בתוה"ק אשר עליה נאמר אמור לחכמה אחותי את. מרחוק. כד"א מרחוק ה' נראה לי. ר"ל שאפילו מתוך ההתרחקות שהקב"ה מרחיק ממנו את ישראל ח"ו. ונותן אותם ביד האומות אז גם שם נראה רחמיו וחסדיו הגדולי' עם ישראל עם קרובו וסגולתו. כמאחז"ל איך שה אחד יוכל לעמוד בין שבעים זאבים. וכמבואר בזוה"ק ע"פ והסנה איננו אוכל. לדעה מה יעשה לו. כמד"א כי אל דעות ה'. גם בזה רמזו לנו דברים נפלאי' ונוראים העומדים ברומו של עולם. והוא ע"פ אשר מבואר אצלינו בפ' ויחי כי משרע"ה היה דבוק במדת הדעת הק'. ומשם המשיך את התורה לישראל בסוד וא"ו והוא הדעת האמיתי שקבלו ישראל ע"י התורה. וזהו סוד כי אל דעות ה'. וידוע כי אור היוצא מדעת עליון הק' נמשך דרך הג' קוי"ן ח' ג' ת' והם בסוד השי"ן של משה. ועם שם מ"ה הק' השופע עליו נעשה משה. וזה"ש לדע"ה מ"ה יעשה לו. ר"ל אל השי"ן שבא מבחי' הדעת נעשה לו עוד שם מ"ה. כדי שיהא שמו משה. ושפיר הביאו ראיה לדבריהם הק' מהפסוק כי אל דעות ה'. לרמז לנו שהיה בסוד וא"ו הק' הנמשך מדעת העליון. והבן זה היטב:

פירוש ג

וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וגו'. במדרש הה"ד אני ישנה ולבי ער. אני ישנה מן המצות ולבי ער לעשותן. פתחי לי גו' תמתי שנתממו עמי בסיני שאמרו כל ישראל אז. כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. ובהעיר לב אחרי אשר חנן ה' בדיעה והשכל. י"ל דשורש הדבר הוא. כי מי יוכל לשער גודל האהבה והתשוק' הנכבדת שיש להבורא כל העולמים בהוב"ש להכנ"י זרע אברהם אוהבו אשר בשבילם נבראו כל העולמות עליונים ותחתונים וכל האצילים והברואים והיצורים והנעשים הכל פעל ה'. למען ישראל עם קדושו. ועבורם נבראו כל מיני השפעות טובות ומיני חסדים טובים. כי הם עיקר ושורש של הבריאה. והם כלולים ברצונו הפשוט במחשבה הקדומה לכל הקדומים. וראשון לכל הסיבות ותחלה לכל הויות והנמצאים שבעולם. שבשביל מחשבה זו שעלה ברצונו הפשוט האחדות האמיתי להיטיב לברואיו ברא וסדר כל מעב"ר ועבורם נאצלו כל העולמות. כדי להוציא מחשבה זו מכח אל הפועל. וזה"ש בתזוה"ק. ע"פ ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם. דהנה עיקר העבדות של זרע ישראל בקיום התורה והמצות צריך שיכוונו כדי להוציא מן הנקודה טמירא ומן הרצון הקדום מכח אל הפועל. לבוא הדבר אל התגלות ולעורר הרצון של ההטבה עליונה. ולהמשיך משם דרך השתלשלות כל העולמות שפע רצון ממקור החכמה עילאה להשפיע אל חכמה תתאה. ומשם בא לנו שפע ברכה וכל טוב וכל מיני חסדים טובים וכל מיני ישועות וחיים ושלום בעולם וכל מיני גבורות קדושות. להיות כח ביד כ"א מישראל להתגבר על יצרו ולהכניע כל חלקי הרע תחת הטוב. וכשישראל זוכין לבחי' זו והשיגה ידם לפתוח נקודה זאת וממשיכין מראשית חכמה מן הסתום אל הגילוי. ואז יש תענוג גדול להבורא כל העולם בהוב"ש. ועי"ז נתגדל מחשבתו אשר חשב על היהודים להיטיב להם. דכל זמן שהוא עדיין בהעלם כמוסה אז הוא בחי' קטנות. היינו שאין אנו יכולי' להשיג רצון העליון. ולא נשלם אז תענוג להבורא בהוב"ש שרוצה בכל עת להשפיע. רק צריך מקודם אתערותא דלתתא. ולכן כשישראל עושים רצונו ופותחין המקור של הנביעו עליונה. ובזה נשלם רצון העליון ומחשבתו הקדומה. ובחי' זו נק' גדלות המוחין. היינו שהחכמה ומחשבה סתימא נתרבה ונתגדל. וזהו ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם. היינו החכמה של המלך שהשלום שלו נתרבה ונתגדל מההוא שקיא. וזהו בא ממחשבה הקדומה וכנ"ל והבן זה:

ועפ"ז תבין מ"ש בתזוה"ק במקום אחר ע"פ פתחי לי אחותי. פתחי לי באת ב'. דהנה ב' מבראשית אית נקודה בהיכליה דהוא מרמז על המחשבה סתימא לומר דכל מעב"ר

אשר נבראו הכל הוא בשביל מחשבה זו ונקודה הזאת. והכל הוא כלול בראשית וגנוז וטמיר בתוך נקודה פנימית של הב' שהוא רצון הקדום אשר היה שורש לכל מעב"ר. וזהו שארז"ל בשביל ישראל שנק' ראשית. ר"ל שהם נכללו בבחי' הראשית ובנקודה זו שראשית המחשבה היה בשביל להיטיב לישראל ועבורם ברא כל העולמות האלו כדי להוציא הטבה זו מן הראשית ולפתוח זו הנקודה להביא זה הראשית אל הגילוי להשפיע לזרע ישראל כל הצטרכותם. וזהו שהבורא כל העולמים ב"ה וב"ש מבקש להכנ"י דרך חיבה ואהבה. פתחי לי. ר"ל פתחי ליו"ד. ר"ל שהיו"ד היא הנקודה ומרמז לחכמה סתימא. וז"ש באת ב' היינו אַת הכנ"י תראה לפתוח הב' ולהוציא מן הנקודה הפנימית כל הטובות הגנוזים שמה ולהוציא אותן מהכלל מנקודה טמירא. פלא עליון אל המעשה להתגלות הדבר. וזהו הרמז בר"ת של פ"תחי ל"י א"חותי הוא פל"א שרומז להנ"ל. והבן:

והנה בתיבת בראשי"ת יש בו וא"ו אותיות נגד וא"ו ימי המעשה. והנקודה שבתוך הב'. הוא מכוון נגד יום השבת שהוא הפנימית והשורש של כל וא"ו ימי המעשה דמשבת בא חיות ומזון לכל הוא"ו ימים. וכל הוא"ו ימים הם כלולים ביום השבת שהוא הנקודה שלהם. וז"ש בתיקוני זוה"ק פתחי לי ביומא קדמאה כו' שראשי נמלא טל דא יומא שביעאה. והכל הולך אל כוונה אחת. כמש"ל שצריך לפתוח המחשבה קדומה ולהמשיך משם שפע לכל הז' מדות. דרך השתלשלות העולמות עד סוף המעשה כמבואר למעלה באריכות מזה:

וז"ש במדרש וירא מלאך ה' אליו בלבת אש. כי קוב"ה והכנ"י הם כביכול בבחי' ודוגמא של איש ואשה שבהם שני אש ושם י"ה המחבר אותם. והנה היו"ד הוא דכר והוא המחבר. ונק' לב שהוא שורש לכל עולמות כמו שהלב הוא שורש לכל האיברים. כמ"כ היו"ד הוא נקודה ומזו הנקודה נתהווה כל האותיות היינו כל אות שתרצה לצייר צריך אתה מקודם להתחיל בנקודת היו"ד ולמשוך מהנקודה שהיא היו"ד כל אות שתרצה לכתוב. וא"כ יו"ד כמו כן הוא שורש לכל האותיות והוא הראשית בבחי' ל"ב. ולזה מצינו במקרא שמכנה להש"י בבחי' ל"ב. ע"ד שאמר דהמע"ה לך אמר לבי כו' וזהו שנתראה הש"י למשה בתוך לבת אש. ר"ל מתוך הלב של אש מן המחשבה ונקודה סתימא שמשם בא כל מיני טובות לזרע ישראל. והיה צריך משה לפתוח בחי' זו מרצון העליון אשר היה בשביל ישראל להיטיב להם ובזה גאל אותם משרע"ה ע"י שהמשיך עליהם שפע רחמים מנקודה ומחשבה סתימא עליונה מפלא עליון כמבואר למטה בסמוך ע"פ כי אהי"ה עמך. עיי"ש:

וז"ש במדרש אני ישנה מן המצות. היינו אעפ"י שהכנ"י הם בבחי' שינה שאינם עושים בכוונה לעורר שורש העליון. מכ"מ ולבי הוא הקב"ה שהוא חמדת לבי הוא ער לעשותן. מעורר אותי מן השינה וארא לעשותן. שחפצו ורצונו מאוד שהכנ"י תפתח את הנקודה ולפתוח הלב ולהמשיך מראשית המחשבה אל המעשה. וידוע שהכל נברא בדיבור שנ' בדבר ה' שמים נעשו. ואנו צריכין לקיים דברי הקב"ה שיצא מפיו כביכול להביאו אל המעשה בפרטות לקיים התורה והמצות ולעורר רצון העליון. והנה באמת שאנו קבלנו בכללות ישראל את התורה מפי הגבורה והסכמנו יחד בלב שלם לומר כל אשר דבר ה' נעשה. ועי"ז שקבלו עליהם לקיים דבר ה'. ולהביא הדיבור אל המעשה. היה תענוג גדול מזה להבורא ב"ה וב"ש. שנשלם מחשבתו ורצונו. וזה"ש במדרש פתחי לי כו' תמתי שנתממו עמי בסיני היינו שנשלמו עמי אז שנגמר הרצון של הבורא ב"ה במה שהבטיחו להביא הדיבור של השורש אל המעשה. וזהו דבריו הנ"ל שלבי מעורר אותנו לעשותן. והואיל שאנו קבלנו עלינו דרך כלל ולעשות כל אשר דיבר ה'. יש לנו לאמת דיבורינו ולהוציא מן הכלל אל הפרט ולקיים התורה והמצות ואז יפתחו לנו שערים הגנוזים בפלא העליון ויתמשך עלינו ממחשבה קדומה ונקודה וסתימא דרך השתלשלות כל העולמות כל מיני הטבה וכל מיני חסדים וחיים טובים וישועה וברכה ושלום ע"כ זרע ישראל בכלל ובפרט כיהר"א:

פירוש ד

ויאמר וגו' ראה ראיתי וגו' נוגשיו וגו' ידעתי את מכאביו וגו'. רבו כאן הדיקדוקים אין צורך לפורטם כידוע לכל מבין. וכבר עמדו עליהם מפרשי התור'. אכן תוכן הענין הוא. דהנה באמת זרע ישראל כשהיו במצרים היו במדריגה תחתונה מאוד כי לא היו בני תורה ולא היה להם במה להתקדש א"ע. והגם שהיה בהם אנשים צדיקים וטובים. זה היה מצד נשמתם שהיו להם נשמות גדולות ויקרות והיו עובדים את הש"י מצד שכלם הזך והישר כמו אבותינו הק' אברהם יצחק ויעקב. ומי שהיה לו נשמה קדושה הלך בעקבות אבותיו. וכמו שבט לוי שהיו טובים מצד עצם קדושתם. אך שאר המון העם לא היה להם במה לעבוד את הש"י. ובאמת זהו פלא גדול אף שלא היה עדיין תורה ומצות מכ"מ היה בהם מדות טובות שהיו פרושין וגדורין מן העריות וכמחז"ל אחת היתה ופרסמה הכתוב. וכן לא שינו את שמם ולשונם. עכ"ז היו ערומים מהתורה והמצות כמ"ש ואת ערום ועריה כו' וע"ז הסתכל משרע"ה בשפלות של ישראל שאינם כדאי לעשות להם נסים ולגאול אותם. לזה אמר לו הש"י ראה ראיתי את עני עמי. כמ"ש בתור' עני הכוונ' אמיתית הוא על מי שהוא עני בדע' בתורה ובמצות. וז"ש לו הש"י אתה רואה בשפלות ודלות ישראל. אבל

לא השגחת עליהם בשלימות. ואני ראה ראיתי ראיה כפולה. א'. בעניות של עמי. והב' ראיתי שהעניות זו בא להם. אשר במצרים. ר"ל מפני שהם מעורבים בין אומה מצרית הללו שהם שורש הרע. וא"כ אין לדונם כ"כ על חסרונם. להיותם משוקעים בין גילולי ותועבות מצרים. ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו. ר"ל הגם שיש להם שיעבוד גופם וגם שיעבוד נשמתם. אעפ"כ עיקר צעקתם הוא. מפני נוגשיו דייקא כביכול שהשכינה עמם בגלות ר"ל שהמצרים נוגשים אותו כביכול. כי ידעתי את מכאביו. ידיעה הוא לשון חיבור כמו והאדם ידע כו'. ר"ל הם צועקים על מה שאני מחובר ומשותף עמם בהמכאוב ועמו אנכי בצרה ולכך דיבר עם משה מתוך הסנה כמובא במדרש. ועבור כל הנ"ל וארד להצילו. צריך אני כביכול בעצמי להצילם ולהפרידם מהשיעבוד והגלות:

והנה יש ג' מיני כתות בישראל. צדיקים. בינונים. פחותים וכנגדם מזכיר הכתוב ג' מיני עליות. בג' בחינות נגד החשובים אמר להעלותם כו' אל ארץ טובה. רחבה. היינו שצריך להעלותם אל ארץ רחבה היא ארץ העליונה רחובות הנהר נחלי אמונה. ונגד הבינונים אמר אל ארץ זבת חלב ודבש שהיא ג"כ ארץ הרוחני מלאה השפעות טובות המכונים בשם חלב ודבש. אך לא כארץ העליונה. ונגד הפחותים שבהם אמר אל מקום הכנעני כו' היינו עכ"פ יעלו אל ארץ ישראל התחתון אשר שם מקום הכנעני. ועתה ר"ל הנה כעת בתוך אלו הדברים אשר הקב"ה נושא ונותן עמו. אמר לו הש"י הנה צעקת ב"י בא אלי כידוע מזוה"ק ע"פ ואלה שמות בנ"י. כ"מ שנזכר ב"י. מרמז על רתיכא קדישא ופמליא של מעלה שירדו עם יעקב למצרים. וגם להם היה קשה מאוד גלות מצרים. וזה"ש צעקת ב"י בא אלי מאותן הצבא מרום אשר עם ישראל בתוך הגלות. וגם ראיתי את הלחץ גו' זה קאי ג"כ על המלאכים הקדושים אשר היה שמה. וז"ש השי"ת למשה. ועתה לכה ואשלחך. הזכיר כאן שני ענינים הליכה ושליחות. כי משרע"ה צריך לפעול בשליחותו. ב' דברים. א'. גאולה נגלית להוציא זרע ישראל מכור הברזל מעבודה קשה. וזהו שיעבוד וגלות הנגלה. וגם עוד גאולה נסתרת. הוא הוצאה שניה להוציא חיילות הקדושה מלאכי מעלה אשר היו ג"כ בשיעבוד וגלות הנעלם. וז"ש לכה מצד גלות הנסתר. ואשלחך אל פרעה. פרעה הוא לשון התגלות. כמו ופרע את ראש גו' היינו שאני משלחך אל גלות ושיעבוד הנגלה. ובאמת כוונתי הוא להוציא את עמי בנ"י ממצרים. היינו צבאותי העליונים ג"כ. ולזה היה מתייירא משה מאוד מסיבת שני דברים הא' מגודל איכות פעולה הגבוהה שיוצאה ע"י שליחות זו היינו שצריך להוציא המלאכים הקדושים מהגלות. וגם ראה והתבונן פחיתות ערכו לשליחות גדול כזאת וז"ש מי אנכי כי אלך אל פרעה. ר"ל אף גאולה הנגלית קשה עלי מאוד למיעוט ערכי ואף גם כי אוציא את ב"י הידועים כנ"ל

מכש"כ להוציא הקדושה מתוקף הגלות של החיצונים. ועל זה השיב לו הש"י הגם שהוא שליחות גדול ורב הערך ועבדות כזה להוציא גוי ואלהיו מהגלות כביכול. אעפ"כ אל תירא. כי יש בחי' גבוה' וכח גדול הנעלם ונסתר המסייע לך. והוא כי אהי"ה עמך. ר"ל השם הק' אהי"ה והוא שם נסתר ונעלם כנודע. ומפלא עליון אעשה להם נפלאות כיר"א:

פירוש ה

אלה הדברים אשר דיבר הש"י אל משה. ואח"כ כשבא משה וסיפר להם לישראל את דברי הש"י הנכבד והנורא כתיב בסוף הפרשה ויאמן העם ר"ל שהאמינו בלבם אמונה שלימה ושמחו מאוד על השני שמועות ובשורות טובות ששמעו מפי משה נביאו נאמן ביתו. וזהו וישמעו כי פקד ה' את ב"י ר"ל השמועה הא' הוא מה שפקד אותם הש"י לגאלם מיד מצרים להפרישן מן הטומאה ולהעלותן אל הקדושה. והשנית הוא וכי ראה את עניים. היינו שגם על זה נתנו שמחה בלבם על מה ששמעו שהקב"ה ראה את עניים. היינו שעיקר העוני שלהם הוא רק על כבוד השכינה הקדושה. ולא בשביל כבוד עצמן. לכך נא' ויקדו וישתחוו בכפל לשון. ר"ל ויקדו על בשורת הפקידה וישתחוו על הבשורה שרואה הש"י את עניים שהם אינם מצטערין כלל על עצמן רק על גלות השכינה כביכול. ומצד זה היו ראוים להגאל ג"כ. וכנ"ל. וכיה"ר לגאול אותנו בקרוב ע"י משיח צדקינו שיבא בב"א.

וארא

פירוש א

וידבר אלהים גו' **ויאמר** גו' **ה'**. ופירש"י ז"ל דבר אתו קשות. לכאורה דיוקו של רש"י ממה שהוזכר כאן לשון וידבר אלהים. כי דיבור הוא לשון קשה. וגם שם אלהים מורה על דין וגבורה ותוקף ובעל היכולת ליפרע מעוברי רצונו כנודע. וא"כ קשיא סוף הפסוק שנ' ויאמר אליו אני ה'. שזה מורה על רחמים גמורים. כי ויאמר הוא לשון רך. וגם שם הוי"ה ב"ש. הוא כולו רחמים. ואיך דייק רש"י מכאן שדיבר אתו קשות ונראה דרש"י אזיל לשיטתו שפי' בסוף הפרשה שלמעלה מזו. ע"פ עתה תראה אשר אעשה גו'. עתה תראה גו' אבל במלחמות ל"א מלכים לא תראה. וזה הדבר היה בודאי קשה בעיני משה שלא יזכה לראות את הארץ הקדושה. לזה דייק רש"י שפיר שמה שהתחיל כאן וידבר אלהים על שדיבר אתו קשות ובסוף הפסוק מרמז שגם זה לא היה מצד הדין רק אדרבה זה היה מצד הרחמים ואהבה גמורה וחיבה יתירה נודעת לו. ר"ל שהש"י הודיעו אז הטובה הגדולה שיגיע לישראל מזה כמאחז"ל ע"פ מזמור לאסף כו' קינה מבע"ל אלא

לפי ששפך הקב"ה את חמתו על העצים ועל האבנים. אבל אם משרע"ה היה מכניס את ישראל לא"י. אז היו כל אויביו נופלים לפניו והיו כלא היו. והיתה הארץ כבושה לפני ב"י באין פוצה פה. ואז היה משרע"ה בונה הבהמ"ק בעצמו. כמ"ש בפ' ראה. והניח לכם מכל אויביכם מסביב גו' והיה המקום ולזה לא היה באפשרי אז להחריב את הבהמ"ק שהיה מעשה ידי משה. והיה מוכרח כביכול לשפוך חמתו על שונאי ישראל נמצא שזה הדבר היה באמת טובה גדולה בעיני משרע"ה שיציל במיתתו את כל ישראל. וזאת היתה מדתו מעולם למסור נפשו עבור ב"י. מעתה מתוך דברים אלו הנראים זרים לעין הרואה נתגלה למשה גודל האהבה והחסד והרחמים גמורים הנצמחים מזה לכל ישראל. זהו ע"ד הפשוט. ויש עוד טובות פנימיות כמוסים ונעלמים בזה כמבואר בספה"ק. וזה"ש שהמע"ה. טובה תוכחת מגולה גו'. אשר ע"כ חייב אדם לברך על כו' בשמחה כשם שהוא מברך על הטובה. וכנ"ל.

והנה כתיב מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. היינו כאשר בא אל האדם איזה סיבה לא טובה וצרה ודחקות ח"ו. הכל הוא לטוב לו. אך טובי' גנוז בגוויה. וכל איש מזרע ישראל מחויב להאמין בזה שהכל הוא לטובתו מאת הש"י ית'. אשר דרכו להיטיב לברואיו ובפרט לזרע ישראל עם סגולתו. אך כעת הזאת עדיין לא נתגלה הטובה והחסד ההוא. והוא טמיר וגנוז מחמת שהאיש הלזה עדיין אינו ראוי לטוב זה. וכאשר יגיע האדם לשכל ואמונה כזו בלב שלם. אז היה יכול להמתיק מעליו הדינין באמונתו השלימה כזו. והיה מבין ומביט וצופה את הטוב והחסד אשר עשה אתו הבורא ית' וית' בזה. וזהו טובה תוכחת מגולה הבאה מאהבה מסותרת ר"ל מחמת שהאהבה וחסד מסותרת וגנוזה בתוכה כנ"ל שבאמת הכל הוא לטובתו:

או י"ל עז"ה. טובה תוכחת מגולה היינו שיכול האדם לעשות מהתוכחת מגולה טובה ולהמתיק מעליו הדינים ע"י האהבה מסותרת. ר"ל ע"י שמאמין באמונה שלימה כי הטוב והחסד טמיר וגנז בגוויה. ומאתו לא תצא הרעות רק הכל הוא לטובתו. ובזה מבטל וממתק הדינים מעליו. ותפקחנה עיניו והיה רואה ומבין לפעמים הטוב וגודל החסד שימשך לו מזה. והנה הבורא ב"ה וב"ש. דיבר קשות עם משרע"ה בתוכחת מגולה על אשר אמר ומאז באתי אל פרעה הרע לעם הזה ולזה אמר לו הש"י עתה תראה כו' ודחז"ל אבל במלחמות ל"א מלכים לא תראה עיי"ש. ולזה ירמוז הכתוב. וידבר אלהים אל משה. היינו שדיבר אליו קשות כנ"ל. מכ"מ ויאמר אליו אני ה'. הוא שם הרחמים והחסדים היינו שא"ל הש"י הגם שדברתי אליך דברים נראים זרים לנגדך. עכ"ז תדע שאני ה'. היינו כי האהבה והחסד והרחמים גמורים מוסתרים וגנוזים בתוכו. והבן:

פירוש ב

וארא אל אברהם אל יצחק וגו' ופירש"י ז"ל אל האבות כבר צווחו ביה קמאי דקמאי מאי חידש רש"י בזה שאינו מפורש בהפסוק עצמו אך בהעיר לב ושום שכל. י"ל. דרש"י ז"ל רימז לנו בזה דבר גדול. דהנה לכאורה קשה דהי' לו לומר וארא אל אברהם יצחק ויעקב. והני שני תיבות אל. אל. המה אך למותר. אכן י"ל דהנה הש"י אמר למשה שנתראה ונתגלה אל המקור ושורש של אברהם ושל יצחק ושל יעקב. בעולמות העליונים הק'. ולהמקור מחצב נשמותיהם ואצילותם לשם היה נגלה הקב"ה וב"ש. באל שדי סוד המלוכה הק'. ולזה כתיב אל בכל פעם. לרמז דבר זה. וזהו ג"כ כוונת רש"י ז"ל במתק לשונו הטהור. וארא אל האבות היינו אל המקור ושורש העליון הקדוש שהוא בחי' אבות של אברהם יצחק ויעקב והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ג

וגם אני שמעתי וגו' מצרים מעבידים וגו' הנה לכאורה תיבת אני הוא מיותר. ועוד אינו מובן לשון מעבידים. שהוא מפעיל. הי"לל עובדים אֹתָם אכן י"ל. דהנה כאשר זעקו בנ"י עם ה'. לבקש ולחנן על נפשם מאת הש"י ית' להושיעם מן העבודה הקשה גם להצילם מצער גופם. בתוך הזעקה הבינו מעצמם בדעתם ושכלם שגם הנשמות הם בהגלות. ויותר מזה יש לזעוק על שיעבוד הקדושה שמזה באו לביטול עבדות הש"י ואז נתיישבו בלבם ושכלם הזך. על מה עשה ה' כך לנו הלא בודאי הוא עבור גודל חטאינו ופשעינו נגדו ית'. והתחילו לעשות תשובה שלימה ולתקן נשמותיהם. ושוב בתוך כך נתיישבו יותר בדעתם ושכלם מעצמם וצעקו על ד"ז יותר ויותר במר נפשם וכאב לב אוי נא לנו כי נואלנו אשר היינו ממתינים מלשוב בתשובה עד שבאו עלינו יסורין גדולים ושיעבוד גדול מהמצריים ואז נתעורר לבבינו לשוב אליו ית'. וכי פרעה הקריב את לבבינו אל אבינו שבשמים. הראוי ונכון לבני אברהם יצחק ויעקב כמונו היום לעשות כזאת. וצעקו על דבר זה במר נפשם יותר ויותר ממה שזעקו מקודם. לגודל הבושה שלא עשו תשובה לתקן פגם נשמותיהם עד הנה כ"א עכשיו ע"י המצירים ומעיקי' אותם. וזו הנאקה והצעקה היתה מכאב לבם באמת גמור וזה לא הי' גלוי לשום בריה בלתי לה' לבדו. וזהו ביאור הפסוק. וגם אני שמעתי. ר"ל אני בעצמי שמעתי את נאקת גו' היינו עם הנאקה שהם צועקים על צער הגלות והשיעבוד שומע אני עוד צעקה אחרת. אשר מצרים מעבידים אותם. ר"ל שצועקים ביותר על זה שהמצריים המצירים ומעיקים להם יהיו מפעילים ומעבידים אותם עבודת הש"י ולקרב לבבם אל הש"י ולמה לא עשו זאת

מאיליהם. ולזה ואזכור את בריתי היינו עי"ז ראוי ונכון שאזכור להם הברית והדביקות שהיה לאבותיהם הק' עמי ולגאלם. כיה"ר לגאול אותנו בב"א:

פירוש ד

ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה וגו' במדרש. הה"ד שאו שערים ראשיכם גו' למה נק' שמו מלך הכבוד. שחלק מכבודו ליריאיו. מלך ב"ו אינם נק' בשמו. אבל הקב"ה קרא למשה אלהים בשמו שנ' נתתיך אלהי' לפרעה. מי הוא זה מלך הכבוד. ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה. למה קרא דהמע"ה להקב"ה מלך הכבוד. שהוא חולק כבוד ליריאיו. כיצד מלך ב"ו אין משתמשין בשרביטו. והקב"ה מסר את שרביטו למשה. שנ' ויקח משה את מטה האלהים בידו. מלך ב"ו אין לובשין עטרה שלו. והקב"ה עתיד להלביש עטרה שלו למלך המשיח. ומהו העטרה של הקב"ה כתם פז. שנ' ראשו כתם פז. וכתיב תשית לראשו עטרת פז. עכ"ל המדרש:

כבר אנו מוזהרים מקדמונינו ז"ל שלא נחשוב בדעתנו ח"ו שום דמיון או ציור או שום תפיסה באלוהותו ית'. ושורש הדברים הוא כך דהשערים והפתחים של העולם. הן המה אנשי מעש' דודאי א"א לנו ושום נברא להשיג בדעתו את יוצרנו ובוראנו ית' מצד מהותו ועצמותו כי הוא מושלל מכל מין השגה ולית מחשבה תפיסא ביה כלל כמ"ש ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו. ומה שאנו מהללים ומשבחי' ומתארי' אותו בפרטות מדותיו הק'. הוא רק בדרך שאלה ומשל ממה שאנו רואים הנהגותיו הק' וחסדיו וגבורותיו ומצד פעולותיו הגדולים והנוראים מזה יכולים להכיר קצת ממעלת יקר תפארת מלכותו וכחותיו הק'. והוא ע"ד משל כמו הנשמה שבגוף האדם אשר בלתי אפשר להשיג ולדעת מהותה כלל. לאשר היא שכל רוחני שאין מורגש בחושים רק אחר שהיא מתלבשת ברוח. ורוח בנפש ונפש בנפש החיוני המקושר בגוף האדם אז ע"י שאנו רואים פעולת הנפש בהגוף מזה יכולים לשער קצת גודל מעלת קדושת הנשמה. כמ"כ כביכול הוא ית' כשעלה ברצונו ית' לגלות את כבוד מלכותו וכחותיו הק' בעולמות התחתונים. אז האציל מאורו הא"ס ב"ה וב"ש העולמות העליונים הק' הנעלמים. ועוד משם מדריגה אחר מדריגה בסוד מאנין ולבושין. עד שהגיע אורו הק' להשכינה הק' ומשם מתפשט עוד ע"י לבושים הק' עד שמגיע לראש צדיק ונביא אשר עליו שורה השכינה ומשפעת עליו מאורות העליונים הק' שיהא הצדיק מושל ביראת אלהים. והוא בחי' מלכות שיכול לעשות הכל כרצונו ע"י כוחותיו ית'. כמ"ש ותגזור אומר ויקם לך ועי"ז ניכר גדולת הבורא ב"ה וב"ש. והכל יודעים אז שיש משגיח ושופט בארץ והצדיקים המה פותחים פתחים ושערים העליונים להריק שפע טובה וברכה ע"י

השערים והפתחים להכנ"י לעילא ותתא. והצדיקים גמורים נקראו שערים ואינם גמורי' נקראו פתחי עולם והקב"ה נתן מכחו ליראיו וחלק מכבודו להם מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות אחז"ל למה נק' שמו צבאות כי אות הוא בצבא דילי'. ר"ל הגם שהקב"ה נותן להצדיקים כח וגדולה. אעפ"כ הם מייחסי' אותו הכח והגדולה לשמו ית'. ויודעים שאין זה כחם רק של הש"י. אבל האומות עכו"ם כשנותן הש"י להם איזה כבוד אז הם מכחישין כח וגבורה של מעלה ואומרים כחי ועוצם ידי כו' אבל בהצבא דיליה הוא אות. היינו בצבאות ישראל הוא אות אמת שהוא הוא המלך הכבוד. הגם שחלק להם מכבודו ועוד נתרבה ונתגדל קדושת ורוממות האל ית' ממה שאנו רואין הנהגת הצדיק הקדוש הזה. אז יכולים לשער קצת כמה גדולים מעשה ה'. ונפלאותיו ונוראותיו איך הוא יחיד ושליט בכל העולמות עליונים ותחתונים. וזה היה בחי' משרע"ה שנתן לו השי"ת הכח והממשלה מכחותיו הק' שיהא כסא ומרכבה קדושה למלכותו ית':

ועפ"ז יובנו דחז"ל שהקשו למה קרא דהמע"ה להקב"ה מלך הכבוד. ר"ל איך אפשר להשיג את מהות כבוד מלכותו ית' שאפילו מלאכיו ומשרתיו הק' שואלים איה מקום כבודו וא"כ היאך הוא באפשרי לקרותו מלך הכבוד ותירוצם על זה הוא לפי שחלק מכבודו ליריאיו ר"ל ע"י שאנו רואים הכבוד שהוא חולק להצדיקים מזה יוכל להכיר ולהבין קצת מכבוד מלכותו ית' ויתּ'. כיצד מלך ב"ו אין משתמשין בשרביטו. והקב"ה מסר שרביטו למשה שנ' כו'. היינו הכוחות הק' שהוא ית' כביכול משתמש בהם. כמ"ש ויקח משה את מטה האלהים בידו. ר"ל הטי' של הנהגות מלכותו ית' הי' בידו וכוחו של משה שהי' יכול להטות בשכלו הק' כל הכוחות הק' שבו אל אשר יחפוץ ועוד מלך ב"ו אין לובשין העטרה שלו כו'. הנה ידוע כי אותיות כת"ם הם נוטריקין כהונה תורה מלכות והן המה הג' כתרים הבאים מהג' קוין הק'. חג"ת כי מדת החסד מכונה בשם כהן כידוע. והתורה הקדושה היא מצד קו האמצעי שהוא תורת אמת ומלכות היא מצד הגבורה כמ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ. ואלו הג' קוין הק' הם מלובשים באותיות התוה"ק שהם גופי תורה. והאור הק' השופע עליהם ג"ר ששם הוא אור הזך מא"ס בהוב"ש והוא המאיר על האותיות והם נק' כתרי אותיות המרומזים בטעמים נקודות תגין. והם בחי' רא"ש כי כמו שהראש הוא למעלה מכל איברי הגוף כך כביכול האור הצח הזה מהרצון העליון הוא מאיר על האותיות התורה שבכתב ומחיה אותם בכח שם הק' מ"ה. שהוא סוד אד"ם וכשמתקשר תורה שבכתב עם תורה שבע"פ ע"י שם הק' מ"ב. שהם ג' ידות. יד הגדולה. יד החזקה. יד הרמה. שג"פ י"ד עולה גימ' מ"ב. אז שני שמות הק' האלה ביחד. עולים מנין פ"ז. וזהו שאמר ראשו כתם פ"ז. המה השלשה אורות הקדושים המאירים על תוה"ק

מהא"ס ב"ה וב"ש. והיא העטרה הק' הנתונה בראש ממה"מ הקב"ה. ועתידה העטרה לחזור ליושנה בביאת משיח צדקנו ב"ב כי עליו נאמר ונחה עליו רוח ה'. רוח חכמה ובינה כו' שיבין וישכיל כל סודות התורה וישיג כל האורות הק' הכלולים בה. וזה"ש חז"ל מלך ב"ו כו' אבל הקב"ה ילביש את העטרה שלו. ר"ל התוה"ק והאורות הקדושים יתן אותם בראש מלך המשיח צדקנו. ושפיר הביאו ראיה מזה שכתוב ראשו כת"ם פ"ז. הרומז על אורות הק' העליונים. וכנ"ל. וכתיב נמי במלך המשיח תשית לראשו עטרת פ"ז. וכיה"ר שנזכה ב"ב בזכות התוה"ק לביאת הגואל האמיתי אמן:

פירוש ה

ויאמר ה' וגו' ידבר אליכם פרעה וגו' לכם מופת וגו'. הנה תיבת לכם הוא לכאורה מיותר ושמעתי מפי אדומו"ר הרב הקדוש כו' מוהר"ר אלימלך ז"ל. כי הנה מעשה כשפים. הוא דבר חידוש נפלא בעיני מי שאין לו היכולת לעשות כזאת. אבל בעיני המכשפים בעצמם אין הדבר לפלא כידוע. אבל הנסים והנפלאות הנעשים ע"י הנביאים אז הוא בעיניהם עצמם ג"כ לפלא ומופת גדול. ולזה כי יאמר פרעה תנו לכם מופת. היינו שתעשו דבר כזה שיהיו בעיני עצמיכם ג"כ למופת ופלא ובזה אדע כי הוא דבר ניסי וחכמות אלהות. ודפח"ח ושימד"נ:

ולי נראה עוד דהנה כתיב מפי עליון לא תצא הרעות. כ"א כל מיני טובות והברכות וחסדים גדולים לכל הנבראים כולם. אך בבחי' המקבלים יש השתנות לפי ערך בחי' כל או"א. אצל זה הוא לטוב ואצל זה להיפך ח"ו. עד"מ זריחת השמש שזורחת לכל העולם בשוה. ועכ"ז חלב נימס מפני חום השמש. ושעוה אדרבה נתקשה יותר מחום השמש. גם פשתן כשמכבסין אותו מתלבן מחום השמש. ושאר דברים נשחרין מחום השמש כמ"ש אל תראוני שאני שחרחורת ששזפתני השמש. והשמש מאירה לכל בשוה. ואין בה שום שינוי כלל מדבר זה לזה. ועכ"ז יתראה בכל דבר איזה שינוי מצד המקבלים. וכמו כן הוא כביכול אצל הטוב והחסד אשר הש"י מטיב לברואיו ומשפיע לכאו"א שפעו הטוב בכל עת ורגע בלי הפסק כלל. ומכ"מ ישתנה בכל אחד ואחד לפי ערך המקבלים לטוב או כו' לפי מעשיהם. והנה הש"י פקד וצוה למשה ואהרן לגלות ולפרסם אלהותו ית' לפרעה ולמצרים ולהודיעם אשר הוא עיקרא ושרשא דכל עלמין. והוא הזן ומחיה את כולם. ומבלעדי שפעו וחיותו כאפס ותוהו נחשבו ובאמת דרכו להיטיב לכל ברואי עולם ומה גם לכנ"י עם קרובו וסגולתו. ורצונו להוציאם ממצרים ביד חזקה גם להכות פרעה ועמו במכות גדולות ונפלאים. ואותן המכות בעצמם יהיו טובות לישראל. חוץ טובות החירות משיעבוד לגאולה. וכמו שמצינו בדחז"ל כי ממכות דם נתעשרו בנ"י כי המצריים קנו

מהם מים לשתות. גם מכת חושך היה טובה גדולה לישראל כי אז חפשו כל המטמוניות של המצריים והאוצרות הצפונים והגנוזים וכל מיני כלים היקרים וחשובים ואח"כ בעת צאתם ממצרים הוכרחו להשאילם ולא יכלו להעלימם מהם. וכן מסתמא היו כל המכות בעצמם טובות לישראל. ונמצא הגם שמאתו ית' לא תצא כ"א טוב. עכ"ז נתהפך הדבר לרע לפרעה ולהמצריים. והוא באמת פלא גדול שדבר אחד יהיה טוב לזה ורע לזה. ובודאי שישאל ע"ז מופת ממשה ואהרן כדי שידע שיוכל להיות דבר כזה להשתנות בעצמו מזה לזה. ועוד היה חידוש נפלא בעיני פרעה ועמו על ששמעו מפיהם שרצון הש"י לגאול את בנ"י מתחת סבלות מצרים. הגם כי המה ג"כ משוקעים בתוך גילולי מצרים ותועבותיהם. ועדיין אין להם שום מצוה ואיזה זכות עצמן. וא"כ מה נשתנו אלו מאלו. וממילא ישאל גם לזה מופת כדי שיתאמת אצלו דיבורם של משה ואהרן ככל אשר יצא מפיהם כן יקום ולא יפול מדבריהם ארצה. וזהו כי ידבר אליכם פרעה גו' תנו לכם מופת. היינו לידע אם אמת הדבר שאתם ראוים להגאל הגם שאתם כמ"כ משוקעים כנ"ל. גם מופת על השתנות הדבר אחד לזה טוב וכו'. הגם שמאתו ית' לא תצא רק טוב. וכנ"ל. אז ואמרת אל אהרן. קח את מטך שהוא קדוש כנודע. והשלך אותו לפני פרעה הרשע ויהי לתנין. היינו שישתנה אצל פרעה ועבדיו דבר קדוש כזה ויתהפך לתנין ולנחש וזהו ודאי מופת חותך על השתנות דבר אחד לפי ערך המקבלים וכנ"ל. וכן בזה יתורץ ג"כ קושייתו על מה הם ראוים להגאל. כי בנ"י זרע אבותינו הק' הם שורש ומקור הטוב. עכ"ז בהיותם בין המצריים ותחת שיעבודם שהם בחי' הרע גמור אז ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם. ולזה הם כעת משוקעים בגילולי מצרים ותועבותיהם אבל לא מצד טבעם ומזגם ותולדותם. ובאמת כשיגאלו מת"י עול גלותם ושיעבודם ישליכו מהם כל בחי' הרע שהיו בו מקדם. ויטהרו ויקדשו א"ע בכל האפשרי כדרכם הטוב. ובזה הם ראוים להגאל. ויבלע מטה אהרן את מטותם הגם שכבר נעשה המטה לתנין לפני פרעה ועמו. עכ"ז מלכותו בכל משלה אפילו בבחי' קליפות וחיצוניות. ולזה ויבלע מטה אהרן את מטותם. להוציא בולעם מפיהם ולברר ולהעלות כל הניצוצין קדישין לשורשם הטוב הרמה בקודש:

או יאמר ויובן בזה ג"כ למה בחר הש"י דוקא המטה והמופת יהי' להתהפך לנח"ש. ודאי הוא בכוונה מכוונת. והוא שרמז בזה הקב"ה. מ"ש שהמע"ה יש אדם שליט באדם לרע לו. כדי שלא יגבה לב פרעה בראותו כח ממשלתו שהוא מושל כעת על בני ישראל ומשעבד בהם כרצונו. ויחשוב בדעתו כי לעולם חוסן ומלכותו עליהם לעד תיכון. לו ולזרעו אחריו. ובאמת לא כן הוא. רק לפי שהשעה משחקת לו וכח הטומאה גדול מאוד.

וניצוצי הק' מובלעים ומשוקעים במצרים עד עת קץ. אבל הוא גורם בזה השיעבוד והגלות רע לעצמו לאין שיעור. שעיקר הגלות והשיעבוד של מצרים הי' רק שבנ"י יבררו ויוציאו כל הנ"ק המובלעים שם. ע"ד חיל בלע ויקיאנו. ופתאום יבוא אידם בבוא הזמן והעת שיתבררו כל הנ"ק משם ויעלו לשורשם. ואז ישארו פרעה וכל עמו וארצו כמצולה שאין בו דגים כו'. ריקם מכל. וילכו לטמיון. ע"כ פקד וצוה הש"י ליקח את המטה של אהרן שהיה קדוש מאוד כמ"ש והנה פרח מטה אהרן כו' שהיה רומז לגודל קדושת משפחת אהרן כי מטה הוא לשון משפחה כמ"ש אלה ראשי המטות. ואם המטה הזה רומז על קדושת משפחת אהרן שהוא המובחר מכל משפחות ישראל. ודאי ידוע שהי' בהמטה הזה קדושה רבה ויתירה למאוד. ובזה הראה לו הש"י כמה גדול כוחו והתגברות הקליפה כעת. היינו שאפילו על קדושה גדולה כזו יכול לשלוט שע"י ראייתו בעיניו הטמאים בזה יתהפך המטה לנח"ש. וזה"ש השלך לפני פרעה דייקא שיהא רואה אותו. ויהיה תיכף לתנין מגודל כח הטומאה. שיש בו בראייתו. ואח"כ אחז בזנבו ונתהפך למטה בכפו. בזה רמז לו שעתידה הקדוש' לעלות למקומה. והקליפות והחיצוני' כעשן יכלו. כמו שהמטה הזה חזר לקדושתו ובלע את כל מטותם. כמ"כ ע"י קדושת ישראל יכרעו ויפולו. הם וכל המשפחות שלהם המרומז במטותם כנ"ל. ולא יהי' להם עוד שום ממשלה כזו לעולם. כן יאבדו כו' וכיה"ר שיקוים בנו במהרה בימינו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות אמן:

פירוש ו

ויאמר משה וגו' התפאר עלי וגו' למחר וגו'. ופירש"י ז"ל התפלל היום שיכרתו למחר. ולכאורה מנ"ל לרש"י זה. עוד מאי נפקא מינה מזה לפרעה אם היום יתפלל או למחר. הגם שלשון למתי אעתיר. מורה לזה. עכ"ז קשה על פרעה עצמו מה ראה שקיבל ע"ע להיות מעונה ביסורין עוד יום אחד. וכי לא הי' טוב לו יותר שתיכף יסורו ממנו. ובודאי לא לחנם עשה זאת:

אכן י"ל בהעיר לב דבאמת לא האמין פרעה בנבואת משרע"ה וחשב בדעתו שמפי עצמו אומר כל הדברים הללו. לכך רצה משרע"ה להראות לו שהוא נביא לה' ונאמן ביתו. והן הן בעצמן הדברים שיצאו מפי הש"י. וממילא יקיים הש"י ככל אשר יצא מפי משה למלאות חפצו ורצונו. כראוי לאוהב נאמן אמיתי כמוהו. וזה"ש משה לפרעה. התפאר עלי. ר"ל בחנוני נא. באיזו דבר שתוכל אח"כ להתפאר עלי ולומר שלא נתקיימו דברי. וע"כ זהו שהתחכם פרעה ובחר לעצמו זמן הסרתם ביום מחר. וזהו באמת התפארות גדול למשה היינו מה שיתפלל היום שיכרתו למחר. דהנה כל איש מזרע ישראל אשר

הוא לפעמים באיזה צרה ח"ו. אז כשמתפלל להש"י ומעורר עליו רחמיו אז תיכף ומיד הוא נחלץ מהצרה. כיון שהרחמים גוברים עליו. ואז ממילא הדינין נמתקין. והיסורין מסתלקין. וא"א להם להתעכב עוד. וזהו שרמז לו משה במתק לשונו. שמה שהש"י יסיר הצפרדעים מפרעה ומעמו אינו עבור שנתמלא עליו רחמים. דבאמת באבוד רשעים רנה. רק הוא מפני שהש"י עושה חפצו ורצונו של משה שהתפלל עליו ולא ישוב תפלתו ריקם מלפניו. וז"ש משה. כדברך. היינו אתפלל היום ואקבע הזמן שלא יכרתו עד למחר. ובזה תראה האמת שהש"י עושה רצוני ולא יסירם עד למחר כדי לאמת דברי ובזה יגלה ויפורסם לכל שאני נביא באמת ונאמן ביתו. והיא ודאי תפארת למשה שבזה הניסיון שנסהו יהי' ניכר חשיבותו לפני השי"ת. ועיין באוה"ח קצת מזה. והבן זה:

בא

פירוש א

ויאמר וגו' בא אל פרעה וגו'. בזוה"ח. כאן רמז לו מכת ארבה. וי"ל כי הרמז הוא עד"ז. דהנה שכל האותיות שהם ממוצא אחד הם מתחלפים לפעמים. נמצא שאות ב'. מתחלף עם אות פ'. שהמה כאחד ממוצא השפתים. שהם אותיות בומ"ף. וכמ"כ אות. א'. מתחלף עם אות ע'. שהם ג"כ ממוצא אחד. שהמה אותיות אחה"ע. היוצאים מן הגרון. וזהו שאמר הש"י למשה. בא אל פרעה ר"ל שתקח אותיות בא. ותכניס אותם אל תיבת פרע"ה בחילוף אותיות פ"ע מתיבת פרעה. וכנ"ל ואז יהי' מזה תיבת ארבה. כידוע לכל. וק"ל:

פירוש ב

ויאמר ה' וגו' הכבדתי את לבו וגו' שתי אותותי וגו'. יש לרמז בזה. ידוע כי עיקר הגלות הוא גלות הדעת. וכמבואר למעלה והוא ע"ד דיעה קנית מה חסרת. דיעה חסרת מה קנית. כי כשבא אל האדם יסורים וצרות ח"ו. אז אם דעתו ושכלו מיושבין עליו אינם נחשבין היסורין בעיניו לכלום. כי יודע ומאמין באמת שהכל הוא טובות מאתו ית' וית'. וגם כי לפעמים יראה בעיניו הטוב שימשך לו מזה לאחר זמן כנודע. והובא בספה"ק כמה מעשיות על זה. ועיקר היסורין והגלות אשר להאדם הוא כשדעתו אינה מיושבת עליו. אזי הוא מרגיש בנפשו גודל הצרות והיסורין כי אין לו במה להתחזק וליתן עצות בנפשו איך ומה לעשות. וכאשר צועק במר נפשו להש"י והוא מרחם עליו. ושולח לו דיעה מיושבת ובא להבנה אז תיכף ומיד נגאל מצרתו ודוחקו. ועד"ז הוא ג"כ גלות הכללי והבן:

והנה בזוהר הקדוש אי' פ' בראשית. עה"פ שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. כי תיבת מ"י הוא עלמא דקיימא לשאלה. והוא עולם הבינה. גם תיבת מ"י עולה מספר נו"ן שערי בינה. מי ברא אלה היינו התגלות הכוחות הק' העליונים בהוא"ו קצוות. ומשם הדינים נמשכין ר"ל. רק שבמקורם ושורשם שהוא עולם הבינה והדעת הם ממותקים ורחמים גמורים. ומינה דינין מתערין. וכאשר נתעלו הוא"ו קצוות למקורן ולשורשן הרמה בקודש. אז נמתקו הדינין. והנה גלות מצרים הי' ג"כ גלות הדעת ובבוא עת הגאולה נתגלה אז הדעת. ונמתקו הדינין בשורשן. כי אז הי' עליה להוא"ו קצוות ונמתקו הדינין במקורן בעולם הבינה והדעת. והדינין והיסורין נהפכו על פרעה ועל מצרים מבחי' אלה שהוא בחי' התגלות הוא"ו קצוות כי כ"א כלול מכולם. וששה פעמים ששה עולה מנין אל"ה:

ועפ"ז יש לפרש הפסוק ויאמר ה' אל משה. כי ידוע שמרע"ה הוא סוד הדעת העליון הקדוש. בא אל פרעה. היינו פרעה הוא לשון התגלות. ר"ל שהבורא בהוב"ש אמר להדעת שיתגלה כי בא עת הגאולה כי אני הכבדתי גו' למען שתי אותותי אל"ה היינו לשום האותיות אלה שהם התגלות הוא"ו קצוות כנ"ל. ומשם נמשכו כל הדינין. בקרבו דייקא. שהדינין יתהפכו על פרעה ועבדיו ועמו. ולמען תספר באזני בנך כו' התעללתי במצרים היינו השחוק וההיתול אשר עשיתי בהם. ואת מופתי אשר שמתי בם דייקא. אבל אתם בנ"י זרע קודש וידעתם כי אני ה'. המרחם עליכם ובזה תהי' הגאולה. וכיה"ר לפני הש"י שנזכה להגאולה אשר אנו מצפים ומייחלים לה'. בב"א ע"י משיח צדקנו גואל האמיתי אמן:

פירוש ג

החדש הזה לכם וגו'. במדרש הה"ד בי מלכים ימלכו. הנה אחז"ל. דניסן הוא ר"ה למלכים. ופריך בגמרא למאי הילכתא. אר"ח לשטרות. דתנן שטרי חוב המוקדמין פסולין. והמאוחרין כשרין. ובאמת למלכי ישראל מניסן מנינן. וצריך להבין ולדעת מהו זה שנק' מלכי ישראל הלא באמת הש"י הוא מלך ישראל וגואלו ואומה הישראלית אינו מושל עליהם שום שר ומזל משרי מעלה. בלתי הש"י לבדו. אכן הענין כך הוא כי כל עולמות העליונים מאירים מהמלוכה העליונה. וכולם יחד מכירים מלכותו ואדנותו כי בכל עולם ועולם אדנותו ומלכותו בכל משלה. וכולם מקבלים ע"ע עול מלכותו ונרתעים מפחדו והדר גאון עוזו רק בעוה"ר היות העוה"ז עלמא דשיקרא ומלא חשכות מהקליפות החיצונים לא היו יודעים ממלכותו ואדנותו ית' וית' ואת תפארת גדולתו לא הכירו ולא היה אז בעולם מי שעל ידו יתגלה ויתפרסם מלכות שמים עד שבא אברהם אבינו ע"ה

והכיר את בוראו ית' והשליך א"ע לכבשן האש באור כשדי' על קדוש' שמו ית' וית'. ובזה פירסם והודיע לכל באי העולם. כי ה' הוא האלהים. ואין זולתו. ומושל בכל. והוא היה הראשון שקבל ע"ע עמ"ש במס"נ לפרסם אלהותו ית'. ואחריו החזיק בנו ידידו יצחק אע"ה שמס"נ ג"כ בעקידה על קדושת שמו ית'. וע"י הי' קצת פירסום. והעיקר היה כשבא יעאע"ה והוליד י"ב שבטי י"ה שהם נגד ד' חיות הקודש הנושאות את הכסא כי ד' פנים להם ואחד מהם פני אדם נמצא שהיה לד' החיות י"ב פנים זולת פני אדם. נגד י"ב שבטי י"ה. וזה היה פירסום גדול למלכותו ית'. שהם היו מרכבה להמלוכה עליונה הק'. ואח"כ כשירדו למצרים ע' נפש. וסבלו עול קשה משיעבוד וגלות מצרים. עד שעלה זכרונם לפני הש"י ועשה עמהם כמה נסים ונפלאות גדולות והוציאם בידו הגדולה והחזקה ס"ר נשמות ישראל שהם היו בחי' קומה שלימה. ואז נודע לכל באי העולם כי הוא לבדו מלך על כל הארץ כמ"ש אז נבהלו אלופי אדום והתחיל להאיר המלוכה עליונה בעוה"ז בפירסום רב. ובפרט במעמד הנבחר הזה בהר סיני. ואז הכנס"י ובפרט משרע"ה. היו כסא ומרכבה למלוכה העליונה והמליכו את הבורא ב"ה וב"ש על זה העולם ג"כ וזהו ענין מלך ישראל וגואלו שהיו כסא ומרכבה להמלוכה העליונה וע"י מרע"ה וכללות ישראל נתגלה ונתפרסם מלכותו בזה העולם. וזהו ענין מלכות ב"ד. שהוא בחי' רגל ד' בהמרכבה והוא כסא ומרכבה למלוכה הק' מלכות שמים. וזהו וישב שלמה על כסא ה' למלך על ישראל. כי הכינו ה' למלך היינו שהמשיך את המלוכה עליונה להאיר בעוה"ז. סוד שישב על כסא ה' למלך. וזה הענין למלכי ישראל מניסן מנינן. היינו שהם היו סוד כסא ומרכבה להמלוכה עליונה. ולכבודו ית' וית'. מניסן מנינן שהוא עת צאת ב"י ממצרים ע"י נסים ונפלאות מאז נתגלה מלכותו גם בתחתונים. כי בכל שנה כשבא חודש ניסן נתעורר דבר זה ומתחיל להתחדש ולהאיר המלוכה העליונה כמו שהיה אז. והשתא יתפרש המשנה בא' בניסן ר"ה למלכים היינו שמתחלת אדנותו ומלכותו ית' סוד מלכות שמים להאיר בזה העולם מחדש וכאלו היום נברא העולם דבאמת בניסן נברא העולם בפועל ולכן בא אז התחדשות לכל דבר שבעולם. והימים הראשונים יפלו ומעתה מתחיל העולם מחדש להתנהג ופריך למאי הילכתא ר"ל מאי נ"מ ומה נרוויח בזה שמאז הוא התנהגות חדש. א"ר חסדא היינו המדה של רב חסדא אומרת לשטרות. כדתנן שטרי חוב המוקדמין פסולין. כיון דמניסן נתחדש התנהגות העולם ומה שהיה מקודם עד ניסן הוא נחשב הכל כאפס ותוהו וא"כ כל השט"ח שהיו ח"ו על ישראל הן הנגזר עליהם. מלמעלה על כלל ישראל או על איזה יחיד והן בעולם התחתון אצל שונאי ישראל. אשר נכתב ונחתם בטבעתם להרע נגד זרע ישראל ח"ו. הכל בטל ומבוטל. ואין

בהם ממש. כיון דהעולם הוא מעכשיו כמו חדש. ומה שעבר אין. וכל שיש איזה שטר שהוא חוב על איזה איש ישראל הוא מוקדם מניסן הכל פסול ובטל כנ"ל. והמאוחרין. ר"ל השטרות שיצאו על זרע ישראל מר"ח ניסן והלאה יהיו כשרין לטובתם משום שאז הוא עת רצון ורחמים גוברים. להיות הכל יוצא בכשרות. היינו להיטיב להם ולהשפיע להם כל מיני טובות וישועות. (ואצ"ל שלא יענשו על מה שעשו וקלקלו עד ניסן כי היו אז מעולם התוהו ואין מהראוי לענשם על זה.) וכעת באו לכלל עולם התיקון וההתחדשות. ובודאי צריך כאו"א לתקן כל מה שפגם עד הנה. אבל מעונשי' נפטרין. ואדרבה ונהפוך הוא שאז הם ימי רצון ימי גאולה והוא ית' משפיע לזרע ישראל כל מיני ישועות וחסדים טובים כיה"ר אמן:

וזהו פי' המדרש בי מלכים ימלכו. היינו מניסן מתחלת מלוכה העליונה להתחדש ולהאיר בכל העולמות. והימים הראשונים היו מעולם התוהו. אך מכאן והלאה יתחדש על זרע ישראל בכלל ובפרט כל גזירת טובות ישועות ונחמות אמן:

פירוש ד

עוד בפסוק הנ"ל. במדרש משל למלך שקידש אשה וכתב לה מתנה מועטת כיון שלקחה כתב לה מתנה מרובה כך עוה"ז הוא אירוסין שנא' וארשתיך לי לעולם לא מסר להם אלא סוד הלבנה שנא' החודש הזה לכם אבל לימות המשיח יהיו הנשואין שנא' כי בועליך עושיך. באותה שעה הוא מוסר להם את הכל שנא' והמשכילים יזהירו גו' ככוכבים לע"ו עכ"ל. להבין מהו הענין שלעתיד ימסור לנו הכוכבים והמזלות. אם לקדשם כמו שמקדשין בזה"ז הלבנה זה אינו. כי בשלמא קידוש הלבנה בזה"ז יש בזה נפקותא להלבנה מפני שהיא משתנית כמאחז"ל פעמים שהיא באה בארוכה ופעמים שהיא באה בקצרה. היינו לפעמים בא מולד הלבנה מרוב רחמיו. וזה בארוכה ולפעמים מולד הלבנה היא מז"א. וזהו בקצרה היינו ברוב דינים. והכל תלוי רק בנו שרק אנו יודעים ממנה ומקדשין אותה. כי בין שבא' בארוכ"ה ובין בקצר"ה אינו ראוי לגלו' להחיצוני' כשהיא באה בארוכ"ה כדי שלא יתקנאו בה. וכשהיא באה בקצרה. כדי שלא יתאחזו בה וזהו ענין פי' הכתוב אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה. כי הלבנה נק' בלשון יון אסתהר כמ"ש בגמ' וזהו אין אסתר מגדת היינו אין הלבנה מגדת ואומרת המולד שלה להחיצונים. כי מרדכי הוא צדיק יסוד עולם צוה עליה אשר לא תגיד. וכ"ז הוא בהלבנה אבל בשאר מזלות וכוכבים כיון שאינם משתנים ואינם באים פעמים בארוכה ופעמים בקצרה א"כ לאיזה טעם יהיו נמסרים בידינו לעתיד.

אכן נ"ל שלע"ל יהא נמסר לנו פעולת השמש ושאר המזלות והכוכבים. כי לע"ע הנה כל כוכב הוא פועל פעולתו שהוטבע בו. אבל לעתיד יהא הכל מסור ביד הכנ"י בבחי' א"ח עטרת בעלה. היינו שיכתיר את עצמו כביכול הש"י בהכנ"י ויהיה הכנ"י אז בבחי' כתר שהוא יותר גבוה מכל העולמות ויהיו כל העולמות עליונים ותחתונים מתנהגים על ידינו. וזה יומשך ממה שישראל ימליכו את הש"י ע"ע ויקבלו עמ"ש באה"ר. ולעיין ולהשגיח ע"כ עובדא אם הוא רצון המלך יעשה אותה. וא"ל יתאמץ בכל כח ועוז לקיים גזירותיו ועי"ז הוא מקשר חכמה עילאה בחכמה תתאה ועפ"ז יתבאר מ"ש בתיקוני זוה"ק וז"ל והמשכילים יזהירו כו' כד אית משכילים בישראל דידעין לזרקא אבנא לאתר דאתגזרת מתמן. וידוע שכל התוארים והשמות והכינוים היו להבורא ב"ה וב"ש עד שלא נברא העולם זולת תואר מלך. כי אין מלך בלא עם ולהיות רצון הקדום הפשוט היה להתתאר בתואר מלך. לכך עלה במחשבה לפניו ית' להאציל העולמות כדי שיתגלה ויוכר מלכותו בעולם. ונמצא שמלכות עלה במחשבה תחלה וזהו שיסד הפייט. מלכות עד לא קדם קדומה. וזהו אבן שתיה שממנה הושתת העולם כולו כנזכר בגמ' היינו השכינה נק' אבן. משם רועה אבן ישראל. וזהו אבן שתיה. כי עבור שהיה רצון המאציל לתואר מלוכה. היינו סיבה אמיתית שהושתת העולם והנה כשהאדם ממליך את הש"י ע"כ אבר ואבר ובזה עושה רצון הבורא ית' שהיה לו תואר מלך. אז האיש הלזה מעלה מלוכה הק' עד מחשבה עליונה כמו שהיתה מימי קדם. כשעלו כל העולמות במחשבה לפניו ית'. וזהו ענין קישור חכמה תתאה בחכמה עילאה וזהו ג"כ פי' דברי התזוה"ק דידעין לזרקא אבנא היינו אבן שתיה בחי' מלכותא קדישא לאתר דאיתגזרת מיניה. היינו לשורשה ולמקורה. הוא מחשבה הקדושה הקדומה שעלתה לפניו ית' לבריאת העולם. וכשיזכה איש ישראלי לבחי' זו להעלות המלוכ' הק' למחשב' עליונ' הקדומ' אז מתנהגים כל העולמות ת"י המלכות הק' וז"ש המדרש שלע"ל יהי' הכנ"י בבחי' זו להעלו' הכנ"י סוד מלוכ' הקדוש' להיות עטרת בעלה וכנ"ל ואז יהיה נמסר בידה הכל. ומביא ראיה מהפסוק והמשכילים יזהירו גו' הרקיע. כמאן דנהיר הרקיע.

ועפ"ז י"ל הפסוק ויקח את האבן. היינו השכינה הק'. אשר שם היינו המאציל מראשותיו לשון ראשון ר"ל שלקח יעקב את המלוכה הק' שעלתה לפניו ית' במחשבה ראשונה מכ"ע כנ"ל. וישם אותה מצבה. היינו שהמשיך לה מוחין קדישין עילאין. וממוחין די"ה. ויצק עליו שמן שהמשיך לה מוחין מחכמה עילאה ונעשה יחוד ת"ת בח"ע) מ"צ בא"ת ב"ש. הם. י"ה. היינו המוחין שהמשיך להשכינה הק' וזהו מלוכה. פי' מ"צ בה היינו ששם בה מוחין קדישין מוחין די"ה. כנ"ל. וכל הנ"ל יהא אי"ה בביאת משיח צדקינו שאז

יכתיר את עצמו כביכול הקב"ה בהכנ"י וכתיב תשית לראשו עטרת פ"ז. היינו שהקב"ה יכתיר את משיח צדקינו בעטרה של פ"ז הוא מנין לבנ"ה היינו מילוי דמילוי של שם הק' מ"ה שיש בו מ"ב אותיו' והוא הנק' מ"ב דמ"ה שהוא מספ' פ"ז והוא הכת' שאנו עושין כשאנו מתחילין לילך מעשיה ליצירה ואומרי' ב"ש שיש בו פ"ז תיבות כמבואר. וכן יה"ר מלפניו ית' שיהא כל הטוב הנ"ל במהרה בימינו אמן:

פירוש ה

דברו אל כל עדת ישראל וגו' בעשור וגו' אבות שה לבית במדרש הה"ד אלהים יראה לו השה לעולה בני. ובהעיר לב י"ל ע"פ פשוטו הנה יש כמה ב"א שעושין מצוה אחת ואין טעם ומחשבה של אדם זה בעשייתו המצוה. כטעם ומחשבה של אדם הזה בעשייתו מצוה זו גופה. דעיקר הוא הכוונה זכה ורצויה בעשייתה ר"ל כשהאדם עושה מצוה יהא בכל לבו ונפשו ומאודו בדו"ר ולמסור נפשו עליו מחמת שבועה בלבו אהבת ה' מאוד כמ"ש אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו ויהיה מתוק לו עשיית המצוה יותר ויותר מכל מיני מתיקות שבעולם ויהא שש ושמח כמוצא שלל רב ויותר. ועי"ז עושה אותה במס"נ ולא יבוש מהמלעיגים עליו. וכמ"כ במצות קרבן פסח שציוה הש"י שיקחו להם בעשור לחודש טלה ויקשרו אותו בכרעי המטה ולהיות מוכן לשחטו בע"פ והנה היו ביניהם כמה אנשים מן הע"ר וכדומה שלא היו מאמינים בדבר זה שיגאלו. והיו מתלוצצים מזה. אמנם הכשירים שבישראל בני אברהם יצחק ויעקב. תפסו אומנות אבותיהם הק' בידיהם ומס"נ להש"י לקיים מצותו וקשרו הטלה בכרעי המטה הגם שהיו תועבת מצרים כמ"ש הן נזבח את תועבת מצרים גו' עכ"ז לא חששו לזה וקיימו פקודת מלכנו כולם כאחד במס"נ באמת ותמים. אחד מחמת גודל האמונה שהאמינו בנ"י בהש"י ובמשה עבדו שבודאי תהי' הגאולה. והב' מחמת שהש"י צוה לעשות כן עשו פקודתו ית' לקיים מצותו במס"נ כמו יצחק אע"ה בעת העקידה שפשט צוארו לקיים דבר ה' ולא חששו לדברי המלעיגים והליצנים. כמו שרי ועבדי פרעה אשר יראו זאת וישחקו עליהם. וזש"ה דברו אל עדת ב"י הם הכשירים כנודע בכ"מ שמתאר אותם בשם ב"י. הם ישראל ממש. בעשור לחודש ויקחו להם איש היינו שכל איש ואיש יקיים המצוה זו. שה לבית אבות. שיהא השה הזה נלקח על בחי' וכוונה שהי' השה של אבות בעקידת יצאע"ה וכנ"ל. וזה"ש המדרש הה"ד אלהים יראה לו השה לעולה בני כמו שמס"נ אברהם ויצחק עבור אהבת הש"י ובזו הבחי' ממש יקיימו ג"כ לקיחת הטלה ביו"ד לחודש. והוא ע"פ פשוט:

עי"ל באופן אחר הנה ידוע שהכנ"י נמשלה לשה כמ"ש שהפזורה ישראל. וכמאחז"ל צדקת פזרונו בישראל צדקה גדולה עשה הקב"ה עם הכנ"י שפיזר אותם בין האומות כדי שיתוספו עליהם גרים. היינו דעיקר כוונת הגלות אף שהוא בדרך עונש אך עכ"ז הוא לטובתינו. דהש"י חס על נשמות ישראל. והנ"ק המפוזרים בד' כנפות הארץ. ואילו היו זוכים ישראל ועושים רצונו של מקום היו יכולין לישב על אדמתן אדמת הקודש. בהשקט ובטח. וכל הנ"ק בכל מקומות מושבותיהם היו נמשכים מאיליהם אל הכנ"י ולא היו נצרכים לטרוח אחריהם. כי היה הענף נמשך אחר השורש. אך בעוה"ר שקלקלו מעשיהם ואין בהם שוב כח זה. ואעפ"כ הש"י חס עליהם לבל ידח מהם שום נדח ח"ו. והוצרך לפזר את ישראל בין האומות כדי שילקטו כל הנ"ק אשר הם מפוזרים כמו שהיו בגלות מצרים כמאחז"ל ע"פ וינצלו את מצרים שעשאום כמצולה שאין בו דגי' ר"ל שלקטו כל הנ"ק שהיו מובלעים בהם והוציאו בולעם מפיהם ולכך נא' לא תוסיפו לראותם עוד כנודע ליו"ח. מחמת שלא השאירו שום ניצוץ הקדוש. וגמרו מלאכתן מלאכת הקודש וזהו הגלות. ר"ל שהעיקר והשורש מוכרח להיות נע ונד ממקומו ולילך בגולה ללקט הענפים היינו כל הנ"ק שלו ולאספם אל השורש. ועפ"ז יש לכוין דברי המדרש גלתה יהודה מעוני מלחם עוני על שאכלו חמץ בפסח. ר"ל לא שאכלו חמץ בפסח ממש כפשוטו. אכן נודע דתחילת היציאה שאדם יוצא ממצרים מי"צר י"ם. היינו מעמקי הקליפות והחיצונים ומבית האסורין של היצה"ר אל החירות אז מיד נכנס למקום קדושה ראשונה הנק' פסח והוא אור רוחני מאוד ובחי' זו נק' אמונה. שהאדם משליך מעליו כל אמונות זרות ונכנס תחת האמונה הק' להיות לו דיעה ישרה ונכונה בלתי למען שמו ית'. וזהו בחי' מצ"ה הנק' בזוה"ק מהימנותא קדישא. והאדם צריך לשמור בחי' זו מאוד מכל מיני מחשבה רעה ודיעה כוזבות ח"ו ואפילו משהו חמץ או שאור הוא מעכב שהוא היצה"ר רק צ"ל האמונה זכה ונקי' מכל נידנוד רע וחימוץ. וזה הי' בעת יציאת מצרים שזכו להגאולה ע"י האמונה שלימה שהיו להם אז כמ"ש ויאמן העם. ודבקו באהבת ה' משארותם צרורות בשמלותם על שכמם מגודל האמונה והבטחון שהי' להם אז. אבל ח"ו כשאבדה האמונה מן הארץ ונתערבה בדיעות כוזבות ובאמונות זרות. אז ח"ו הכניסו חימוץ להקדושה ולא היו דבוקים בשורש הקדושה ויסוד האמונה אשר עבור זה היו כל הענפים נמשכים אל מקורן ושורשן. ועי"ז שנתקלקלה האמונה בידם ואז הוכרחו לנוד ממקומם ולילך בגלות לחזור על הענפים לאסוף אותם למקורן ולשורשן וזש"ה שכן ארץ ורעה אמונה ר"ל שיש יכולת בידך את הכנ"י לשכון בארצך א"י הק' ולא תצטרך לחזור בגולה אחר הנ"ק שנתפזרו. כי הם מאיליהם יתקבצו אליך. אך העיקר

שתהי' דבוק וקשור בהיסוד והשורש. וזה"ש ורעה אמונה לשון התחברות היינו שתחבר א"ע בהאמונה בקשר חזק ואמיץ. וזה"ש גלתה יהודה מעוני. ר"ל מה שהוצרכו לגלות ממקומם ולהיות מפוזר בין העמים זה בא מעוני מחמת שאכלו חמץ בפסח. היינו שאבדו האמונה. ונפרדו משורשם ונתבלבלו בדיעות זרות וכוזבות המחמיצים לבו של אדם ר"ל:

פירוש ו

וזש"ה דברו אל כל עדת ב"י גו' שה לבית אבות. היינו שכל איש יקח ויברור לעצמו דרך ישרה שיהי' השה לבית אבות ר"ל השה פזורה שהיו מפוזרים עד הנה בין המצרים והשורש נגלה ממקומו ללקט הענפים ובאמת מהראוי והנכון שיהא דבוק לבית אבות. היינו שיהיו דבוקים בשורשם. ויהי' להם אמונה שלימה וזכה וברורה בלי שום סיג ח"ו. שה לבית ר"ל שהגיע העת והזמן שיהי' השה נאסף אל הבית. ולא להיות נע ונד ממקומו לטרוח אחר הנ"ק לאספם ולקבצם. והש"י יזכנו להיות מן המאמינים בו באמת ובלב תמים ויקבץ נדחינו הנפזרים מד' כנפות הארץ אל מקורן ושורשן ויקוים בנו במהרה כימי צאתך מאמ"ץ אראנו נפלאות כיר"א:

פירוש ז

קדש לי כל בכור. במדרש ר' נתן אומר אמר הקב"ה למשה כשם שעשיתי יעקב בכור שנ' בני בכורי ישראל כך אני עושה למלך המשיח בכור שנ' אף אני בכור אתנהו. עליון לכל מלכי ארץ. לכך קדש לי כל בכור. עכ"ל המדרש. להבין דברי המדרש האלו גם לבאר טעם וענין קדושת בכור גם למה היתה יציאת מצרים ע"י מכת בכורות דוקא. ובהעיר לב י"ל כי הנה ידוע כי יש צירופי אותיות מהא"ב משולשים בסוד אי"ק בכ"ר גל"ש. דמ"ת. הנ"ך. וס"ס. זע"ן. חפ"ף. טצ"ץ. ואות ראשון מכל צירוף הוא יחידית ואות השני הוא עשירית ואות שלישי הוא מאות. כי ה' אותיות מנצפ"ך הם נחשבים אחר כלות הא"ב היינו אחר התי"ו כתובים האותיות כמנפ"ץ נמצא תי"ו הוא ד' מאות. וך' פשוטה הוא ה' מאות ומ"ם סתומה הוא וא"ו מאות. ונו"ן פשוטה. היא ז'. מאות. וף' פשוטה הוא ח' מאות וץ' פשוטה הוא ט' מאות. והנה אי"ק מספרו אל"ף. במילואו שעולה מנין קי"א. וכן בכ"ר הוא מספר שני אלפי"ן. וגל"ש הוא מספר ג' אלפי"ן ודמ"ת הוא מספר ד' אלפי"ן והנ"ך הוא מספר ה' אלפי"ן כי ך' פשוטה נחשבת לה' מאות כנ"ל. ועד"ז הם כל הצירופים מא"ב הנ"ל. וכן אי"ק בחילופי אותיות מצירוף א"ת ב"ש הוא דמ"ת ועולה מספר ד' אלפי"ן. וכן בכ"ר באת ב"ש הוא גל"ש ועולה מנינו ג' אלפין. והכל הוא לידע ולהודיע שכל הכוחות שישנם בעולם הם כולם דבוקים באלופו של עולם ובאחדות הפשוט. והוא ממלא כל עלמין. ולית אתר פנוי מיניה. ואם יצוייר ח"ו

שיופרד ויופרש איזה כח משורשו ומאחדותו אזי כאפס ותוהו נחשב. והנה הצירוף של בכ"ר הוא אותיות שניות היינו ב' שני' לאות א'. שהיא תחלת יחידית. כ' הוא שני' לאות יו"ד שהוא התחלת העשיריות. ר' היא שניה לאות ק' שהוא תחלת המאות. והגם שהם אותיות שניות עכ"ז המה דבוקים בשורשם ואחדותם באלופו של עולם וכנ"ל. והנה פרעה הרשע היה מכחיש ולא היה מאמין באלופו של עולם ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו והיה דבוק בשניות לבד. שמשם מתחילין כוחות נפרדים. ועי"ז היפך עליו מענ"ג לנג"ע ע"ד אין למעלה מענ"ג. ואין למטה מנג"ע. והיפך מדת הדין על עצמו ועל עבדיו והביא עליו ועל עבדיו נגע מאחד אחדות הפשוט כי הרשעים מהפכין מדה"ר למדה"ד: **ועפ"ז** יש לפרש הפסוק עוד נגע אחד אביא גו' היינו מאחד אחדות הפשוט האמיתי. אביא על פרעה נגע. כיון שהיה דבוק רק בכוחות השניות הנפרדים ולא הי' מאמין באחדות אמיתי הפשוט. ולזה היה יציאת מצרים ע"י מכת בכורות כמ"ש והכיתי כל בכ"ר היינו שאכה ואשחית כל הדבוקים בכוחות השניות הנפרדים ואינם דבוקים כלל באחדות. אכן ב"י עם ה'. נק' בני בכורי ישראל. כיון שהם דבוקים בהאחד אחדות הפשוט ומאמינים בשלימות שהוא לבדו הוא ואין בלתו. וכל הכוחות והויות שישנם בעולם הכל הוא מאתו י"ת וי"ת. דאיהו חד ולא בחושבן וכד איהו אסתלק מינייהו אשתארן כולהון כגופא בלא נשמתא. ויעאע"ה קרא הקב"ה בני בכורי ישראל. לאשר הוא בבחי' כוחו וראשית אונו כביכול כי הוא בחי' כח ראשון שהיה גורם לבריאת העולמות. ע"ד ישראל עלה תחלה במחשבה להבראות. ויעקב הוא בחי' אמ"ת אשר הי' מרכז האמצעי לכל העולמות. והוא הקיום וההעמדה לכל העולמות. וא' ראש האותיות הוא בראש התיבה. ותי"ו שהוא סוף האותיות הוא בסוף התיבה. ומ"ם שהוא אמצע האותיות הוא באמצע התיבה. והוא הוא הכח בבחי' בכ"ר וראשית אונו. והוא דבוק באחדות אמיתי הפשוט. וידוע שעיקר אצילת ובריאת כל העולמות היה כדי שיתגלה ויתפרסם אלהותו ית' לכל באי העולם. ויכירו כח מלכותו ית'. ע"ד אין מלך בלא עם וידעו כל באי עולם כי הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד מלבדו. ומלכותו בכל משלה. והוא האצי"ל ובר"א ויצ"ר ועש"ה את כל הכוחות והויות הנמצאים בכל העולמות. ולטעם זה נלקו המצריים במכות גדולות נוראים ונפלאים בכמה כוחות שונים כדי שעי"ז יתגלה ויתפרסם מלכותו ית' וכוחותיו הנפלאים לידע שהוא כח כל הכוחות כולם ולו הממשלה בשמים ובארץ ובכל אשר בהם. בהמאורות ורוח סערה עושה דברו. ומזה תקיש על כולם. וזש"ה ולמען תספר באזני בנך גו' וידעתם כי אני ה'. שעי"ז נתגלה ונתוודע מלכותו י"ת וכוחותיו הנפלאים לבנ"י עם סגולתו וקצת נתגלה ונתפרסם ג"כ

בעולם אשר שמעו את הנפלאות הנוראים ההם ומזה נתוודע להם כי הוא לבדו מלך ומושל בכל הכוחות הנמצאים בעולם וכולם דבוקים באחדות האמיתי. ונמצא ראשית התגלות אלהותו ומלכותו ית' בעולם אשר זהו תכלית כוונת בריאת העולמות נתגלה ע"י ישראל בצאתם ממצרים. ולזה נק' בני בכרי ישראל בבחי' ראשית אונו כביכול וכנ"ל. אכן עדיין לא נשלם כוונת הבריאה בתכלית השלימות. כי לא נתגלו עדיין כל כוחות הק' של המלוכה עליונה הק'. רק קצת כוחות נתגלו. וגם כי לא נתפרסם אז בכל העולם כולו מקצהו ועד קצהו. אמנם כן בביאת משיח צדקנו ב"ב אז יתוודע ויתפרסם ויתגלו כוחות חדשים מהמלוכה הק' שלא נתגלו עדיין ואז יתוקן העולם במלכות שד"י. וכל ב"ב יקראו בשמו של הקב"ה. ויכירו וידעו כל יושבי תבל כי לו יאתה המלוכה. והוא כח כל הכוחות והויות שבעולם ומלכותו בכל משלה. וזה יהיה ע"י משיח צדקנו שיבוא בב"א: וז"ש הכתוב כימי צאתך מאמ"ץ אראנו נפלאות. ולזה נק' מלך המשיח ג"כ בבחי' בכ"ר. כי ע"י יתגלו כוחות חדשים נוראים ונפלאים לכל העולם. וידעו כולם שהכל דבוק באחדות הפשוט. וזהו אף אני בכ"ר אתנהו עליון למלכי ארץ. היינו כי הוא יקרא ג"כ בבחי' בכ"ר וראשית אונו כביכול שע"י יתגלו כוחות חדשים. ויתפרסם שהש"י לבדו הוא מלך עליון ע"כ מלכי הארץ. מקצה הארץ ועד קצהו אז תושלם כוונת הבריאה ותענה המלוכה הק' אל הרצון הקדום. ואז יהיה הר בית ה' נכון בראש ההרים וכאשר מבואר לעיל פ' ויחי. ולרמז זה ציוה הש"י קדש לי כל בכ"ר היינו לקדש ולהעלות ולדבק ולייחד כל בחי' בכ"ר שלהם בחי' שניות כנ"ל. באחדות אמיתי הפשוט. ולהעלותם לבחי' חכמה קדישא. שהוא בחי' קודש ישראל לה'. ראשית תבואתו. והמשכיל יבין כ"ז. וכיה"ר שיתגלה ויתפרסם מלכותו ואלהותו ית' וית' לכל באי העולם ע"י משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו אמן:

עוד בפסוק הנ"ל. במדרש א"ר יוסי. כשם שקידשתי את יעקב וקראתיו בני בכרי. כך עתיד אני כו' בכור אתנהו כו' שצויתי את ישראל לזכור את מעב"ר כו' יצאתם ממצרים. עכ"ל. כל מי שיש לו לב דעת ועינים לראות יוכל לראות בעיני שכלו כמה גדולים יקרים ונפלאים דברי תוה"ק המתוקה מדבש ונופת צופים אשר ממנה טעמו חז"ל והאירו עינינו ג"כ לראות את דרך עץ החיים. כי בראש פרשה זו כתיב ולמען תספר באזני בנך גו' וידעתם כי אני ה'. ולכאורה הפסוק הזה כולו מיותר. אך התוה"ק סמכה בזה את לב השואל שלא יקשה לו למה היה לו להש"י להאריך כ"כ עם אותו הרשע להביא עליו עשר מכות ולהתרותו קודם כל מכה. הלא היה יכול להוציאם משם בכוחו הגדול היינו שיביא מורך בלבב פרעה ועבדיו ועמו ויפול עליהם אימה ופחד. שישלחו תיכף ומיד את ישראל

ממצרים בלי שום עיכוב כלל. לזאת הודיענו הכתוב במה שאמר את אשר התעללתי במצרים. שנדע הטעם מה שהביא הקב"ה אותנו להגלות ולהיות משועבדים ת"י אומה השפלה כי מאתו לא תצא רעה ח"ו. רק לפי שהחטא גורם על מה שאנו הולכים אחר עצת יצה"ר. ונמשכים אחר תאוות עוה"ז. ולכן הוא ית' מצרף אותנו כצרוף את הכסף. ע"י שיעבוד הגלות כדי שנשוב אליו באמת ובלב שלם. אבל אח"כ כשאנו עושים רצונו של מקום אז הוא ית' נוקם את נקמתינו מאומה הרשעה ונופלים כקש נידף. כדרך המצרף כסף שנשאר הכסף מזוקק. ואז הסיגים נופלים מאליהם. וזש"ה ולמען תספר גו' אשר התעללתי במצרים. ועוד שנית וידעתם כי אני ה'. היינו ע"י שנראה המופתים הגדולים ואותות הנוראים אז יתגלה לנו אלהותו ית'. ותקבע האמונה בלבנו שהבורא ב"ה וב"ש הוא לבדו מנהיג כל הברואים והוא לבדו אלהינו עשה כל העולמות עליונים ותחתונים וכל אשר בהם ובידו הכח והממשלה לעשות הכל כרצונו. וז"ס ועברתי באמ"ק. ר"ל שיתגלה אלהותו ית' ושהוא מלך ע"כ הארץ. ועי"ז ומת כל בכור באמ"ק. ולהבין זאת צריך להבין ולבאר ענין בכ"ר מה שציוה הש"י לקדש כל בכור באדם ובבהמה. ואפילו בפירות ציוה להביא בכורים מהפירות שמתבשלין בראשונה. ונראה הטעם כי שם בכור על תולדה הראשון הנולד מן האב. והאותיות של בכ"ר מוכיחות על זה. כי אות א' הוא אות הראשון של מספר היחידית. ותיכף אחר הא' בא אות ב'. ונמצא הא' הוא האב של המספר והב' הוא המקור הראשון הנולד מהאב. וכן האב של מספר העשירית הוא יו"ד. ותיכף אחר היו"ד בא אות כ'. שהוא מקור ראשון הנולד מהאב. וכן האב של מספר המאות הוא ק'. ותכף אחר הק' בא אות ר' נמצא שאותות אי"ק הם האבות. למספר יחידית עשירית מאות. ואותיות בכ"ר הם המקור הראשון היוצא מהאבות ואות הא' לפי שהוא האות הראשון מכל האותיות הוא כולל את כולם. כי אל"ף גימ' קי"א אותיות אי"ק ועד"ז היה ג"כ בבריאת העולם כשרצה הקב"ה ברצונו הפשוט לברוא את העולם עבור ישראל שעלו במחשבה תחלה כדי שיתגלה אלהותו עליהם ע"י כחותיו הק' והנוראים ויקבלו כולם את עול מלכותו עליהם והיה ה' למלך ע"כ הארץ כי אין מלך בלא עם. אשר ע"כ האציל הש"י את כחותיו הק' והנוראים הנעלמים ממקורות העליונים שהם חב"ד דרך הג' קוין הינו דרך קו ימין האציל את מדת החסד לאברהם שהוא הודיע לכל באי העולם את חסדו הגדול ית' לעורר את לבבם לאהבת הש"י וע"י קו שמאל האציל אתכח גבורותיו הק' שהוא פחד יצחק שהוא הודיע בעולם גבורות הש"י. ואיך יש לירא מהשי"ת הנכבד והנורא. וע"י קו אמצעי שהוא יעקב אע"ה האציל מדת האמת שהוא התענוג האמיתי והוא המרכז האמצעי לכל העולמות מה שאין בהם שום נקודה של

שקר ח"ו. רק הכל אמת צלול וברור. ואחר שנשלם הקו שלישי כמ"ש תתן אמת ליעקב היה הוא התולדה הראשון של רצונו ית' שע"י נתגלה אלהותו ית'. להתולדות שיצאו ממנו שהם י"ב שבטי י"ה. נגד י"ב גבולי אלכסון וע' נפשות הק' שהם נגד ע' אנפין לאורייתא ואח"כ יצאו מהם ס"ר מישראל שהם ס"ר נשמות קדושות מאוד שכל אחד היה אילן בפ"ע ואז נעשה עולם מלא שקבלו כולם את עול מלכותו עליהם ולפי שיעקב אע"ה היה המקור הראשון להתגלות אלהותו ית' לזה קראו הש"י בשם בכ"ר כנ"ל. כמ"ש בני בכורי ישראל. ולפ"ז נוכל להבין שגם בצאת ישראל ממצרים שהראה השי"ת נסים ונפלאות גדולות מאוד אשר עדיין לא היו בעולם ונעשה אז התגלות אלהותו ית' מחדש ע"י שראו הכוחות הק' וקבלו עול מלכותו עליהם באמת ובלב שלם אז בודאי שייך להם משפט הבכורה וזה"ש ועברתי באמ"ץ ר"ל שיתגלה אלהותו ית' ויית'. והשאר חסר חבל על דאבדין כו':

פירוש ח

ראוי לתת לב למה בכור לנחלה לירש את אביו תלוי באב שהוא ראשית אונו. וכמ"ש כי הוא ראשית אונו לו משפט הבכור'. וקדושת בכור באדם ובהמה לפדותו תלתה התוה"ק בפטר רחם לאמו:

וי"ל כי הנה בן מאבא ירית לאשר היה כלול במוח האב ובמחשבתו. ואב"א הוא חכמה ושם הוא העיקר בחי' ראשית אונו. וכנ"ל. בבחי' קודש ישראל לה'. ראשית תבואתו. ולזה לו משפט הבכורה לירש את אביו. אמנם קדושת הבכור הכוונה הוא כמבואר למעלה בסמוך להעלות הכוחות השניות ולדבקם ולייחדם למדת קודש ולאחדות הפשוט. והנה כוחות השניות שורשן מאימא קאתיין שהוא בחי' בינה אשר משם דינין מתערין. והבורא ב"ה וב"ש ציוה לקדשם ולהעלותם לשורשם לעונג העליון האחדות לזה תלוי בפטר רחם לאמו. פתיחת הרחמים והחסדים. והמשכיל יבין כ"ז וידום. ואם יש שגיאה בהעתק ח"ו. השי"ת יכפר:

בשלח

פירוש א

וחמשים עלו בני ישראל וגו'. עצמות יוסף עמו. ופירש"י ז"ל אין חמושים אלא מזוינים כו' עיי"ש. יש לרמז בזה בהעיר לב. כי הנה נודע בספה"ק אשר בנ"י בעת גלות מצרים נכנסו ונשקעו במ"ט שערי טומאה ע"י גילולי מצרים ותועבותיהם שהיה מקום תכלית הטומאה. ואילו ח"ו היו נכנסין לשער הנו"ן משערי הטומאה אזי אנו ובנינו ובני בנינו

היינו משועבדים לפרעה במצרים אך שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם קודם שנכנסו. וסוד הגאולה היה ע"י שער הנו"ן מן נש"ב הקדושים. וגם נתגלה סוד הדעת העליון הקדוש. ועי"ז נגאלו בנ"י ממצרים מתוך המ"ט שערי טומאה. ונכנסו למ"ט שערי בינה עד שעלו גם לשער הנו"ן מנש"ב בסוד גדלות המוחין שהם בחינת י"ה. חכמה ובינה. שהוא סוד הגאולה בתמידית. וכמבואר אצלינו לעיל כמה פעמים:

והנה נודע מספה"ק כי סוד עליית כל העולמות הוא סוד מ"ב הק'. ושם זה ישנו בכל עולם ועולם. בעשיה ויצירה ובריאה ובאצילות הקדוש כל עולם ועולם לפי בחי' קדושתו. וכאשר יבואר אצלינו אי"ה בפ' מסעי באריכות. והנה סוד מ"ב שבעולם העשיה הוא סוד האותיות היוצאים מר"ת של תפלת רנבה"ק כנודע שהוא א"נא ב"כח ג"דולת י"מינך ת"תיר צ"רורה שהר"ת שלו אב"ג ית"ץ וכן ישנו שבעה פסוקים בסוד ז' קולות שבמזמור הבו לה' בני אלים והז' שמות שבכל שם וא"ו אותיות. עולים יחד למנין מ"ב. אמנם בכל אחד מהז' שמות שיש בו וא"ו אותיות ישנו עוד בחי' הארה הכוללת המשלים לשבע ועולים מ"ט. כנודע בסוד הספירה. וע"י כח זה השם הקדוש יצאו ב"י ממצרים. כי הוא סוד העלאות הניצוצות להוציא בולעם מפיהם ולהעלותן למקורן ולשורשן הרמה בקודש. וזהו שפירש"י ז"ל אין חמושים אלא מזוינים. היינו סוד זיינין שהם זפ"ז עולה מ"ט ש"ב. רק שער הנו"ן שהוא בסוד מוחין דגדלות נגלה עליהם לשעתן לגודל ההצטרכות בעת ההוא וכנודע מספה"ק. וזהו ג"כ סוד בווי"ן תתקטר היינו כי כל שם מהז' שמות הוא רק וא"ו אותיות. והיינו שסוד מלוכה הק' בש"ק מתקטרת ומתקשרת בווי"ן וכנ"ל. וגם נעשה זינין דכנישין. דכניש בגווייהו כל טיבו וכל ברכאין ונהורין עילאין בסוד הארה כוללת וכנ"ל. וכמבואר אצלינו פ' ויגש ג"כ. והבן כ"ז:

פירוש ב

ויקח משה את עצמות יוסף עמו. ידוע שמרע"ה היה סוד הדעת העליון הק'. ויוסף הצדיק היה בחי' יסוד צדיק חי עלמין. המתייחד ומתקשר בסוד ח"י חוליות שבשדרה. ועולה למעלה לבחי' מוח החכמה עילאה קדישא. ומשם משפיע שפע קדושה וחיות הקודש לכל העולמות. והוא אתקשרותא דכולהו עלמין ומקשר עצמו בכל מיני שביעית שבכל העולמות סוד המלכות הקדוש. וזהו ויקח משה את עצמות יוסף. עצמות הוא ל' כעצם השמים לטוהר. לשון בהירות ואור. היינו שמשה סוד הדעת לקח עם בחינתו ג"כ את הבהירות ומקור שורשו של יוסף הצדיק ח"י עלמין שהוא בהירות אור החכמה. כי השבע השביע את בנ"י. היינו כי הוא קשרם וייחדם כל הבחי' בבחי' שבע להיות מזוינים וכנ"ל. והמשכיל יבין כל זה. ויבין דבר מתוך דבר:

פירוש ג

דבר אל בנ"י וישובו ויחנו לפני פי החירות וגו'. י"ל דהתוה"ק מרמזת ומורה לנו בזה דרך טובה וישרה בהתנהגות האדם בעת לימוד התורה ובעת התפלה היינו שיתיישב בדעתו ושכלו קודם הלימוד או התפלה. לפני מי הוא עומד. ע"ד דע לפני מי אתה עומד. וכמו שהחסידים הראשונים היו שוהים שעה א' קודם התפלה כדי שיכוונו את לבם למקום. וזהו וישובו ויחנו. ר"ל שיתיישבו בישוב הדעת ויעשו חניה. לפני פי החירות. קודם שעושים חירות. בחי' בן חורין לפיהם:

או יאמר שישובו בתשובה שלימה לפני וקודם שעושים חירות לפיהם. ובזה ויחנו יתנו חן לדיבורם בקודש. בין מגדול היינו תפלה כמ"ש מגדול עוז שם ה' בו ירוץ ונשגב. ובין הים היינו לימוד תורה ע"ד הנק' ים התלמוד. לפני בעל צפון. היינו שישכילו ויבינו כ"ז. היינו שישכילו ויבינו לפני מי הם עובדים עבודתם ולפני מי הם עומדים. הלא לפני ממ"ה הקב"ה אשר כל הצפונות והנסתרות הוא יודע. ולפניו נגלו כל תעלומות לב. ומחשבות האדם ותחבולותיו נכחו תחנו על הים. יש לרמז בכאן ע"ד שפכי כמים לבך נכח פני ה'. ואי' בספה"ק כי נכ"ח הוא מספר מזל"א עילאה קדישא. בסוד מנין ג' הויו"ת. וזהו נכ"ח פני ה'. וזהו יש לרמז ג"כ כאן. נכחו. ר"ל הנכח פני ה' תחנו על הים. תעשו חנייה על הים התלמוד. סוד תורה שבע"פ. בחי' מלוכה הק'. והיינו להמשיך אליו מבחי' מזל"א עילאה קדישא ע"י י"ג נהרות המושכין שמן אפרסמון ואמר פרעה לבנ"י. ר"ל האנשים אשר הם בהתגלות העוה"ז נק' בשם פרעה. וכאשר הם רואים התנהגות הצדיקים והחסידים אשר בתורת ה' חפצים בדיבורי תורה ותפלה. בישוב הדעת גדול וכנ"ל. אז הם מתלוצצים עליהם ואומרים נבוכים הם בארץ סגר עליהם המדבר היינו שסגר עליהם בחי' הדיבור וכי אין יכולת בידם לדבר בחיש מהר לא במתינות ובישוב הדעת אין זה כ"א נבוכים הם וסגר עליהם בחי' הדיבור. וחזקתי את לבם ורדף אחריהם. אמנם כן ואכבדה בפרעה ובכל חילו. היינו בהאנשים האלו שהם בהתגלות העוה"ז ובכל כחותם. וידעו כל המצירים והמעיקים לתלמידי חכמים והצדיקים כי אני ה'. והבן:

פירוש ד

ויאמרו מה זאת עשינו וגו' ישראל מעבדנו. יש לדעת ולהבין דלכאורה תיבת זאת הוא מיותר. כי היה די לומר מה עשינו:

אכן בהעיר לב י"ל אחרי אשר חנן ה' בדעה והשכל כי כבר נתבאר כמה פעמים אשר עיקר הרצון הקדום אשר עלה במחשבה לפניו ית' ויתּ' להאציל ולברוא וליצור ולעשות את כל העולמות היה רק כדי שיתגלה ויתפרסם מלכותו ואלהותו ית' לכל באי

העולם. ויכירו וידעו כי לו הכח והממשלה ומלכותו בכל משלה. ושיתפרסם כלכחותיו הנפלאים ונוראים לכל באי העולם. והנה בנ"י עם ה'. הם נק' בני בכורי. כי ישראל עלו אז תחלה במחשבה להבראות. והם בסוד ראשית אונו כביכול. וכמבואר לעיל פ' בא. ויעא"ה היה בבחי' מדת אמת שהוא מרכז אמצעי לכל העולמות וכנ"ל. והוא ג"כ בבחי' ראשית אונו. כי הוא הכח הראשון אשר בא קצת לראשית התגלות. והוא בסוד שם מ"ה הקדוש מספר אד"ם כביכול בסוד אד"ם יושב על כסא רם ונשא. אכן עדיין אין שם השגה בשלימות. ע"ד מ"ה פשפשת מ"ה מצאת. אכן עיקר ההתגלות הוא כאשר נתפשטו הכוחות ע"י הוא"ו קצוות אל המלוכה הק' הנק' בבחי' זאת כנודע אז נתגלו ונתפרסמו כל הכוחות הק' הנוראים והנפלאים. והנה ע"י יציאת מצרים נתגלו ונתפרסמו כחותיו ית' ויתּ'. כי לו הכח והממשלה בשמים ובארץ ובכל אשר בהם ובד' רוחות העולם ולו יאתה המלוכה והוא מלך על כל הארץ. וזהו פי' הפסוק שאמר פרעה לעבדיו מה זא"ת עשינו. ר"ל מבחי' מ"ה שהוא בחי' ראשית ההתגלות השגה אלהות. אבל לא השגה נגלית בשלימות וכנ"ל. ואנחנו תיקננו מבחי' מ"ה את בחי' זא"ת שהוא בחי' התגלות בשלימות. וזהו נעשה ע"י כי שלחנו את ישראל מעבדנו עי"ז נתגלה המלכות הק' בחי' ומדה זא"ת בתכלית התגלות והפירסום. והבן:

פירוש ה

ופרעה הקריב וגו' אין קברים וגו' ונעבדה את מצרים וגו'. והנה לכאורה הם דברים זרים מאוד אינם ראוים למי שאמרם וחלילה שיצאו דברים כאלו מפי קדושים בנ"י עם ה' בני אל חי:

אכן בהעיר לב י"ל. דכוונו לדבר טוב ונפלא והוא דהנה בנ"י כשראו שהם במיצר גדול וצריכים לרחמים מרובים ולעשות להם נסים גדולים. א' שינצלו מאויביהם ומכל צרותיהם וילכו בתוך הים בשלום. וגם שיעשה השי"ת נקמה בשונאיהם. והבינו בעצמם שאינם אז כדאי לנסים גדולים כאלו. ואין להם במה לעבוד את ה' ביתר שאת על כל הטוב אשר יעשה עמהם. כי האהבה והיראה שהיה להם אז זוטרתי הוא לגבי כל הטובות הללו שהם צריכים שיגמול עמהם הש"י. והשיגו בשכלם שלא יצוייר להם שום עבודה שיספיק להיות כגמול ע"כ החסד והטוב והרחמים מאת הש"י עליהם. זולת מס"נ להש"י באמת ובתמים על קדושת שמו ית' ויתּ'. והם שיערו בעצמם שעדיין לא הגיעו למדריגה זו ולהכח הזה שיוכלו לעבוד את הש"י במס"נ באמת. לכך ויראו מאוד כי חשבו בלבם שח"ו בין כך ובין כך אבדה תקותם והם בסכנה גדולה. לכך הוקשה להם פרידתם ממצרים. מפני שבמצרי' הי' קל להם לעבוד את הש"י בעבודה לפי ערכם

וכוחם. ולא הוצרכו להמית נפשם. כי לא היה להם אז נסים גדולים כ"כ. משא"כ לעת הזאת שהם בצרה גדולה ודוחק רב מכל ד' רוחותיהם. כמאחז"ל השונא מאחריהם ונחשים ועקרבים משני צדדיהם ולפניהם הים סוף. ולא היה להם שום בית מנוס ע"פ הטבע ולכן הם מוכרחים לשנות את טבעם ג"כ ולעבוד את הש"י במס"נ באמת בלב שלם כדי שיזכו לעשות להם איזה נס ופלא גדול:

וז"ש מה זאת גו' להוציאנו ממצרים גו' חדל ממנו ונעבדה את מצרים. ר"ל שנעבוד את הש"י. את מצרים. עם מצרים. היינו עם הטוב שהיה לנו במצרים ולעומת זה היה כח וסיפוק בידינו לעבוד את ה' כי טוב לנו עבוד את מצרים. ר"ל לעבוד את ה'. בבחי' שהיה לנו במצרים שהוא עבודה קלה לפי ערכינו. ממותנו במדבר. היינו משנהי' במדבר ונהי' צריכין להמית עצמינו ולעבוד את הש"י במס"נ בלב שלם. וזה אין כח וסיפוק בידינו עדיין ועל זה השיב להם מרע"ה אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה'. ר"ל שפייס אותם. ורמז להם שבודאי יעזור להם הש"י שיבואו למדריגה זו של מס"נ באמת ובתמים. וכן היה באמת. שקפץ נחשון בן עמינדב נשיא משבט יהודה לתוך הים בראשונה. והיתה יהודה לקדשו. ואז היה קידוש שמו ית' ביותר. ועי"ז נצולו. והבן:

פירוש ו

וישב הים לפנות בקר לאיתנו וגו'. ואחז"ל לתנאו הראשון. שהתנה הקב"ה עם הים בעת שבראו שיתבקע מפני ב"י. והקשה האוה"ח הק' ז"ל. הלא זה אינו מקום קיום התנאי שאז שבו המים לתקפם לילך כדרכם הטבעי. ועיקר התנאי היה שיקרע לפני ב"י וילכו בתוכו ביבשה. ומהראוי הי' לרמז קיום התנאי אצל הבקיעה עוד הקשה מהו גודל הנס והפלא שנתבקע לפני כללות ישראל. והלא מצינו כמה פעמים שנתבקעו המים ונפלגו ליחידי סגולה. וכגון רפב"י וגינאי והנלוה אליו. עיי"ש ע"כ קושיות האוה"ח ז"ל:

עוד צריך להבין ולדעת מהו זה שכתבה התוה"ק ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים גו' חומה גו'. אחר שכבר כתוב לפני זה ששבו המים להילוכן כדרכן ויכסו לכל חיל פרעה גו' לא נשאר בהם עד אחד. ומה גם שכבר הודיעה לנו תוה"ק כ"ז מקודם. גם לכאורה אינו מובן מה שכתבה תוה"ק בסוף השירה כי בא סוס פרעה גו' ובני ישראל הלכו ביבשה גו'. כי כבר כתוב הכל לפני זה:

אכן י"ל בהעיר לב דהנה קריעת י"ס היה כמין קשת ובאותו צד שנכנסו בו בנ"י משפת הים. באותו צד עצמו יצאו ג"כ מן הים רק שנקרע להם כמין קשת וכאשר נכנסו ב"י בתוך הים נבקעו המים ונצבו כמו נד עד שנכנסו כולם. וגם פרעה וחילו הבאים אחריהם בים היו קרובים להם ממש בתוך בקיעת הים. ואז כשהיו ישראל וגם המצרים בעת וזמן

אחד בתוך הים. והיה עליהם קיטרוג גדול כמאחז"ל מה נשתנו אלו מאלו.. ועכ"ז התחיל הים להשיב את מימיו על המצריים ויכסו מים צריהם ולפני ב"י נבקע הים ונקרע להלן עד שיצאו מתוך הים לחוץ. וזה היה עיקר הנס והתנאי עמו במעב"ר. היינו שבאותו העת וזמן עצמו שישובו המים על המצריים יהיה נבקע ונקרע לפני ב"י וילכו בתוכו ביבשה. וזה היה לפנות בוקר אשר היו כולם כאחד ישראל והמצריים אז בתוך הים זא"ז ממש. ולכך כתיב כאן זה הרמז לאיתנו היינו לתנאו. מפני שזהו עיקר התנאי ולזה הודיענו תוה"ק פעם שנית היינו שבעת ששבו המים על המצריים באותו רגע עצמו היה בבקיעתו לפני ב"י. וזהו פי' הפסוק כי בא סוס פרעה גו' היינו באותו העת ממש כאשר בא סוס פרעה גו' בתוך הים והשיב הים עליהם את מימיו. אז ובני ישראל הלכו ביבשה. וכנ"ל. כדי שיוכלו לצאת חוצה על שפתו. וזה היה עיקר הנס. וסוד הדבר כי ענין קי"ס היה בסוד גבורה שבחסד ונבדלו ונפרדו הגבורות להמצריים לבדם. והחסדים לישראל לבדם. והבן כ"ז היטב:

פירוש ז

אז ישיר משה ובנ"י וגו'. במדרש הה"ד נכון כסאך מאז מעולם אתה. א"ר ברכי' בשם ר' אבהו אע"פ שמעולם אתה לא נתיישבה כסאך ולא נודעת בעולמך עד שאמרו בניך שירה על הים. משל למלך שעשה מלחמה ועשו אותו אגוסטוס. א"ל עד שלא נצחת המלחמה היית מלך. עכשיו עשינוך אגוסטוס. מה חילוק בין מלך לאגוסטוס מלך עומד על הלוח. ואגוסטוס יושב. כך אמרו ישראל לפני הקב"ה באמת עד שלא בראת עולמך היית אתה ומשבראת עולמך אתה הוא. אלא כביכול בבחי' עומד שנ' עמד וימודד ארץ אבל משעמדת על הים ואמרנו שירה לפניך באז נתיישבה מלכותך וכסאך נכון הוי נכון כסאך מאז. מאז ישיר עכ"ל המדרש:

להבין דברי המדרש. וביותר צריך להבין ולדעת איך שייך אצל הבורא בהוב"ש לשון עמידה וישיבה ח"ו.

אכן בהעיר לב י"ל דהנה כתיב תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם וכבר מבואר אצלינו כי קודם בריאת כל העולמות היו כל הכוחות הק' וכל המדות והתוארים כביכול כלולים בעצמותו ית"ש. והעיקר אשר ע"י הסכים רצון הבורא בהוב"ש האחדות הפשוט להאציל ולברוא את העולמות הי' רק מחמת תואר מלך כי אין מלך בלא עם. וכמבואר אצלינו כמה פעמים בשם כהאריז"ל ע"פ ה' מלך גאות לבש. לאשר היה עולה ברצונו הקדום הפשוט להיות לו תואר מלך לזה לבש גאו"ת הוא מספר ת"י נימין קדישין. ועי"ז האציל וברא ויצר ועשה עולמות עליונים הקדושים ועולמות

התחתונים. והכל כדי לידע ולהודיע ולהגלות כי הוא לבדו מלך ע"כ העולם כולו בכבודו. והוא המנהיג כל העולמות ומבלעדי שפעו וחיותו בכל רגע אז כאפס ואין ותוהו היו נחשבים. ושיתגלו ויתפרסמו כל הכוחות והמדות הק' לכל באי העולם ויכירו וידעו כי לה' המלוכה ומלכותו בכל משלה. והנה מדת החסד היה כלול בעצמותו ית' קודם בריאת העולמות וכנ"ל. אמנם כבר נתבאר שעיקר רצון הבורא בהוב"ש הנכבד והנורא היה רק שיתפרסמו כל הכוחות והמדות הק' ושיבואו מההעלם אל הגילוי. ואז עדיין לא נתפרסם מדת החסד עד שבא אאע"ה להעולם שהוא האיש החסד וכל ימיו עסק במדה זו. וכמ"ש ע"פ הלוך ונסוע הנגבה. אל הדרום בחי' הימין מדת החסד. ועסק באהבת הש"י ובמס"נ באמת על קדושת שמו ית' וית'. ועסק בג"ח כל ימי חייו. וע"י נתגלה מדת החסד בעולם בפירסום רב. וע"י בא מדת החסד מבחי' כמוסית שהיה כלול בעצמותו ית"ש. בבחי' ימי קדם קדמונו של עולם. קודם בריאת העולמות. וע"י בא מהעלם אל הגילוי:

ועפ"ז נשכיל ונבין מה דאיתא בס' הבהיר הנדפס בסוף חלק ראשון מס' הזוה"ק וז"ל עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי מאי משמרתי אמר מדת החסד כל ימי היות אברהם בעולם לא הוצרכתי לעשות מלאכתי שהרי אברהם עמד שם במקומי. וישמור משמרתי במדה זו היתה מלאכתי לזכות ועכשיו אברהם הוא המזכה וכו' עיי"ש. וכוונתו כי עינינו רואות שקודם היות אברהם בעולם לא היה קיום להדורות ההם בעולם. כדור אנוש והפלגה ודור המבול. הגם כי עולם חסד יבנה עכ"ז לאשר לא היה עדיין אתערותא דלתתא לעורר ולפרסם המדה ההוא ועדיין היה מדת החסד כלול בכמוסותו ובהעלמו והוא נק' אז עדיין בבחי' עומד היינו עומד במקומו כי לא היה עדיין כלי לקבל המדה והכח ההוא. כי לא היה אז אתערותא דלתתא שהוא בבחי' כסא להמדה ההוא כדי שתשרה ותשב עליו המדה ההוא בקיום הראוי להשלים כוונת ותכלית הבריאה. ומדת החסד לא היתה משפעת אז כ"א ליחידי סגולה שהיו בכל דור ודור כמו למתושלח וחנוך ונח ושם ודומיהם. אבל לא הי' קיום להדורות ההם בתכלית השלימות עד אשר בא אאע"ה בעולם ופירסם גדולתו וחסדו ית"ש לכל באי עולם. ועורר המדה ההוא ועסק בה כל ימי חייו. אז ע"י נעשה בחי' כסא לישב עליו כביכול המדה זו הק' מדת החסד לעורר חסד העליון ע"כ העולמות שיתנהגו בחסד וברחמים וזהו פי' דברי ס' הבהיר כל ימי היות אברהם בעולם לא הוצרכתי לעשות מלאכתי שהרי אברהם עמד שם במקומי. ועשה מבחי' עמידה כביכול שהי' מקודם בבחי' כמוסית והעלם. והוא במדתו קודש פירסם וגילה עד שנעשה כביכול בחי' ישיבה וכסא למדה ההוא ע"י אתערותא דלתתא

שלו ששמר משמרתי כי מדה זו היתה מלאכתי לזכות ליחידי סגולה ועכשיו אברהם הוא המזכה לכל באי העולם כי פירסם וגילה מדת החסד מהעלם אל הגילוי. ע"י מעשיו הק' כאשר הי' זה תכלית כוונת הבריאה לגלות ולפרסם הכוחות אלוהות הק'. וכן יצחק אע"ה נעשה ע"י מעשיו הק' בחי' כסא וישיבה למדת וכח הפחד והגבורה. להתעוררותו לבאי העולם לירא מפחד ה' והדר גאונו וע"י פעולותיו הק' פירסם כח המדה ההוא והוציאה מהעלם אל הגילוי. וכן יעאע"ה אחז במדתו מדת האמת שהוא מרכז אמצעי לכל העולמות וכנודע בסוד ז' הבלים שאמר שהמע"ה וכמבואר בזוה"ק שהז' הבלים המה הקיום לכל העולמות. והבל הוא מספר המלוי של שם ס"ג הק'. שהוא הנשמה לכל העולמות. וז"פ ס"ג. עולה מנין אמ"ת. גם אהי"ה. פעמים אהי"ה. עולה מספר אמ"ת. כי בחי' אמת הוא מרכז קוטב אמצעי לכל העולמות. ויעאע"ה ע"י עסקו במדה זו כל ימי חייו במעשיו הק' פירסם וגילה המדה ההוא מבחי' כמוסית שהיתה זו המדה בהימי קדם והביאה מהעלם אל הגילוי. וע"י אתערותא דלתתא שלו נעשה כביכול בבחי' כסא וגרם כביכול ישיבה וקיום למדה הזו בעולם. וזהו פי' הפסוק תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. היינו שהם גילו ופירסמו כ"א המדה לפי בחינתו ושורשו הרמה. אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. היינו שהיו כמוסים ונעלמים בבחי' ימי קדם. ועל ידיהם נתגלו בעולם. וכן משה אהרן יוסף ודוד ע"י מעשיהם הק' נעשו בבחי' כסא כ"א לפי מדריגתו ובחינתו ושורשו ונעשה להמדה ההוא בחי' ישיבה כביכול מאחר שישנו לכסא ע"י אתערותא דלתתא ע"י מעשיהם הטובים שעשה כ"א לפי מדתו. והנה כל הכוחות והמדות צריך להעלותם ולייחדם ולקשרם לבחי' ראש. היינו אל הבחי' הראשונה. שהיו אז כל הכוחות והמדות בבחי' כמיסות והעלם ברצונו ית"ש האחדות הפשוט. וכמ"ש דהמע"ה לך ה' הגדולה והגבורה גו' כל בשמים ובארץ. זהו מדת יסוד צדיק ח"י עלמין. דאחיד בשמיא וארעא כתרגומו. והמתנשא לכל לראש. היינו שצריך להתנשא ולרומם כל הכוחות הק' והמדות הק' לבחי' רא"ש. ועי"ז ממשיכין משם כל חדו וכל טיבו וכל נהורין עילאין ובוצינין קדישין לכל העולמות העליונים הק'. ולעשר כתות דמלאכייא עד הכנ"י לעילא ותתא.

והנה כשיצאו ישראל ממצרים ועמהם משרע"ה וקרע להם את הים ועשה להם נסים נוראים גדולים ונפלאים אז נתגלה ונתפרסם אלהותו ומלכותו ית' בכל העולם שהוא מושל ושליט בים וביבשה ובד' רוחות העולם. ובמאורות ובשמים וארץ. ואז באו כל הכוחות והמדות מבחי' כמוסות והעלם אל הגילוי ובפרט בשעה שאמרו משה ובנ"י שירה על הים בחשק ובדביקות גדול ובאהבה שלימה אז מחמת גודל האתערותא דלתתא

שלהם נעשו כלים לקבל כל הכוחות והמדות הק'. ונעשה בחי' כסא לכל המדות והי' אז הכסא שלם קודם מלחמת עמלק הרשע כי אז נשלמו כל הכוחות ע"י ס"ר נשמות ישראל שהם בחי' קומה שלימה שהמה כלולים מכל המדות כנודע. והמדות הם בכללותם בבחי' ז' מדות. והג"ר המה בבחי' וסוד אל"ף סוד האחדות האמיתי בסוד פל"א העליון. ולאשר צריך להתנשאות לכל המדות לבחי' רא"ש וכמבואר לזה נעשה צירוף א"ז. והבן:

ועפ"ז יבוארו דברי המדרש ע"נ. אע"פ שמעולם אתה היינו שהגם שכל הכוחות היו כלולין ברצון הקדום עד שלא נברא העולם היית אתה עכ"ז לא הי' כ"א בבחי' עומד לכל הכוחות לאשר לא הי' עדיין אתערותא דלתתא. אבל משעמדת על הים ואמרו ישראל שירה לפניך בגודל אתערותא דלתתא נעשה בחי' כסא לכל הכוחות כולם ואז נתישבה מלכותך. וכוונת המדרש ואמרנו שירה לפניך בא"ז. מבואר ג"כ ע"פ הנ"ל. שאל"ף הוא בסוד פל"א עליון. וז' מורה על ז' מדות ובהתייחדם יחד נעשה צירוף א"ז. הוי נכון כסאך מא"ז מאז ישיר. גם תיבת נכו"ן הוא מרמז על המשכות והתגלות הכוחות והמדות היינו מהנו"ן פשוטה שבתיבת נכו"ן בסוד נו"ן ש"ב. ע"י כ"ו. וכ"ו במילואו כזה. כ"ף. ו"ו. עולה מנין שם יב"ק שמספרו ג' שמות. אהי"ה. הוי"ה. אדנ"י. שהם בחי' עדן נהר גן ונמשך משם התגלות להנו"ן כפופה שבתיבת נכו"ן. שהיא בחי' מלוכה הק'. גם תיבת נכו"ן עולה מספר שם אדנ"י בריבוע כזה. א'. א"ד. אד"נ. אדנ"י. והיינו לגלות ולפרסם ולהמשיך כל הכוחות והמדות מהעלם אל הגילוי. ולפרסם כי מלכותו בכל משלה. ובמהרה יתרצה הקב"ה עם הכנ"י ויערה עלינו רוח ממרום להיות הכסא שלם והשם שלם. ע"י משיח צדקנו שיבא בב"א. והמשכיל יבין כ"ז:

עוד בפסוק הנ"ל. ילקוט א"ר עקיבא בשעה שאמרו ישראל שירה על הים. לבש הקב"ה חלוק של תפארת והי' חקוק בו כל אז שבתורה. אז תשמח בתולה במחול גו'. אז תפקחנה עיני עורים גו'. אז תראי ונהרת גו'. אז ידבר יהושע גו'. ורבנן אמרי כל פרקמטיא של משה בא"ז. הצלת נפשו בא"ז. אז אמרה חתן דמים למולות. קנטורו בא"ז. ומאז באתי אל פרעה גו'. שירתו בא"ז. אז ישיר משה. וכן הפרשת ערים בא"ז. אז יבדיל משה גו'. ע"כ לשון הילקוט. עיי"ש המדרש הזה אומר דרשוני וחיו. כמבואר לכל מבין שהוא כולו פלא:

ובהעיר לב י"ל דהנה כתיב. ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. גם כתיב נכון כסאך מאז. לבאר הפסוקים האלה. י"ל דהנה תכלית ההתנהגות עבודת האדם הוא מתחלה צריך לשעבד כל חלקי הגוף והנפש וכל התאוות והחיצוניות שלו אל השכל שהוא במוח הראש. והשכל ימשול על הכל. ומאז יעשה כל דבר ודבר בדיעה והשכל. ע"פ דרכי

נועם וחכמות התורה למנוע ממה שאסור לעשות. ולעשות כמצווה. ולהתישב היטב בהמותר לעשות. ובהרגלו בזה בעשייתו כנ"ל. וכל כוחות הגוף והנפש יתבטלו נגד השכל וחכמות התורה. עד שיהיו כל כוחות הגוף והנפש כסא ומרכבה להשכל וחכמה של התורה. ואז יהיו כל התאוות רעות ובפרט העבירות נבזים ונמאסים בעיניו כאלו הי' זה נטבע בטבעו מעת הוולדו ושלא יהי' באפשרי לנטות אחר הרע ח"ו כלל בשום פעם בעולם. ואז יהא צריך לילך למדרגה גדולה ממנה. והוא שיהיו כל מחשבותיו וכוונותיו בתורה ובמצות ובתפלה רק לקיים מצות בוראו ית' לבד. היינו לא לבד מחמת שהשכל והחכמ' מחייב לזה לשנוא את הרע ולבחור בטוב. רק להיות הכוונה לעשות רצונו של הבורא ית' וית'. וזהו כוונת מאחז"ל אל תאמר קצה נפשי בבשר חזיר רק אפשי ומה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי. וכאשר יעשה כל עשיותיו בדרך זה. אז נעשה שכלו שהוא הנשמה מרכבה וכסא לבחי' שלמעלה ממנה היינו בחי' חי"ה. וכן צריך לילך ממדריגה למדריגה עד שיתעלו כל כוחות הנפש והנשמה לבחי' ביטול מציאות לגמרי נגד כבוד השי"ת. והוא בחי' אי"ן. וכן הי' כביכול כאשר עלה במחשבה לפניו ית"ש לברוא את העולם. כי מתחלה היו כל העולמות וכל הכוחות כלולים וכמוסים בעצמותו ית'. והיו כולם בבחי' העלם. רק אח"כ יצאו מהעלם אל הגילוי כביכול וכאשר יצאו אל הגילוי נק' בחי' י"ש. וזהו שאמרו בזוה"ק ע"פ על נסותם את ה'. היש ה' בקרבנו אם אין. היינו בחי' אי"ן שהי' במחשב' קדומה לכל הקדומים. והנה הז' מדות התחתונים נק' בחי' י"ש. מחמת שהוא קצת גילוי מהאי"ן. אמנם הג"ר נק' בחי' אי"ן כנודע. שהנו"ן רומז לנש"ב. והיו"ד לחכמה. והאל"ף לכתרא עילאה קדישא. ושני בחי' מהג"ר שהם חו"ב נק' כ"א מהם בחי' י"ש להבחי' שלמעלה הימנה. אבל בחי' הראשונה שהוא כ"ע הוא רק רצון פשוט לית מחשבא תפיסא בי' כלל ולית שום הכרעה ולא שום שכר ועונש. רק מעולם הבינה משם דינין מתערין. והוא ג"כ בבחי' העלם עד ז' מדות התחתונים ששם יש כביכול בחי' קו הימין וקו השמאל וקו ההכרעה והג"ר נק' שכל. והז"ת נק' בחי' מדות. לזאת כאשר האדם הולך ממדריגה למדריגה ומעלה המדות להשכל. ומהשכל ממדה למדה עד שמעלה הכל להמדה העליונה שהוא בחי' אי"ן. בחי' עתיקא קדישא. שם אין כ"א רק רצון בלי שום הכרעה ולזאת הוא בא לכלל ביטול מציאות לגמרי למקורו ושורשו כמו שהי' מקודם במחשבה הקדומה לכל הקדומים שלא הי' אז שום מציאות ישות:

והנה בהמחשבה הקדומה לכל הקדומים הי' אז כל המדות בבחי' א"ז. דהאל"ף רומז אל הג"ר. והז' לז' תחתונים. והי' הכל בבחי' העלם כלול בעצמותו ית'. רק אח"כ יצאו מהכח אל הפועל. ונעשה מן האל"ף ג"ר. ומן הז' ז' תחתונים. וכשיצאו להגילוי נעשה

הכל כסא ומרכבה להש"י וכמבואר אצלינו בדרוש הקדום. היינו הגילוי שיצא לפועל נעשה כסא ומרכבה לבחי' העלם שהי' בבחי' א"ז. בכמוסית ההעלם. ובחי' העלם נעשה כסא כביכול לעצמותו ית':

והנה התוה"ק הי' ג"כ בבחי' העלם במחשבה הקדומה כמאחז"ל כביכול הסתכל הקב"ה בהתורה וברא העולם. וא"כ נעשה התורה שהי' בבחי' העלם במחשבה הקדומה כסא לעצמותו ית"ש. וזש"ה ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז ר"ל בעוד הי' הדבר בבחי' קד"ם ובחי' א"ז. וזש"ה נכון כסאך מא"ז. ר"ל שאל תחשוב שלא הי' הכסא ומרכב' עד אחר שיצאו להגילוי לז"א דאינו כן אלא כסאך נכון מא"ז. בעוד היותו בבחי' א"ז ג"כ היה נכון כסאך והיה בחי' זו שנק' אז בבחי' כסא כנ"ל אך עדיין היה בבחי' העלם ולא בבחי' גילוי עד שבאו אבות הק' ופרסמו וגילו מלכותו ואלהותו ית' וית' לכל באי עולם וכנ"ל בביאור דברי המדרש הקדום:

ועפ"ז נבוא לבאר דברי הילקוט הנ"ל ע"נ. ונקדים דברי קדוש האריז"ל שביאר בכוונת ויושע ה' ביום ההוא דהכוונה הוא על עתיקא קדישא דגלי רצון דיליה. והיינו דכנ"י היו אז בבחי' זו מחמת שהלכו אל תוך הים ומס"נ ובטלו כל גופם ונפשם ושכלם נגד השי"ת. ובאו לכלל ביטול מציאות לגמרי. ובאו לבחי' אי"ן שהוא עתיקא קדישא. ובמדה שהאדם מודד מודדין לו. ועי"ז היה יכולת להיות הנהגה זו קי"ס לפניהם אע"פ שע"פ דין והכרעה הי' קיטרוג מהשר של מצרים שטען הללו עע"ז והללו כו' רק לאשר שהיו ישראל באותו העת בבחי' האי"ן. לכן היה יכול להיות ההנהגה זו בבחי' ע"ק. ששם הוא רצון פשוט להיטיב לכל גם נגד שורת הדין והבן: (**א"ה**. ועפ"ז נוכל להשכיל ולהבין בדברי זוה"ק מה תצעק אלי. בעתיקא תליא. היינו לפי שורש הדין אין הם ראויים לקרוע להם הים כ"א דבר אל בנ"י ויסעו במס"נ להש"י אל תוך הים ועי"ז יבואו אל בחי' אי"ן שהוא ע"ק ואז עתיקא קדישא יגלה רצון דיליה וכנ"ל והבן:) **וידוע** דעיקר בריאת כל העולמות היה בשביל ישראל שיקבלו עליהם עול מלכותו ואלהותו ית"ש ושיהיה השי"ת מלך עליהם וכמבואר כמה פעמים גם שיתעצמו בכח עבודתם להעלות כל המדות ממטה למעלה עד שיהיה הכל נכלל במקורן ושורשן. וזה יוכל כל איש ישראל לעשות כי הוא בחי' מוצב ארצה וראשו גו' וכאשר יתנהגו ישראל בזה כנ"ל אז עליהם נאמר ישראל אשר בך אתפאר. כי זהו גורם תענוגים ושעשועים כביכול לפניו ית'. וזהו שאמר רע"ק בשעה שא' ישראל שירה על הים לבש הקב"ה חלוק של תפאר"ת. היינו שנעשה מזה כביכול לבוש לעצמותו ית' והוא המחשבה קדומה לכל הקדומים שישראל עלו במחשבה לפניו יתברך ונק' לבוש של תפארת ע"ד ישראל אשר בך אתפאר. והיה חקוק בו אז תשמח

בתולה במחול דהוא לעתיד שיהי' ג"כ בבחי' א"ז. והוא נק' בבחי' בתולה ואיש לא ידעה. דשם אין שום נידנוד רע כלל. ועז"נ לא יגורך רע ואומרו במחול. הוא ע"ד מאחז"ל עתיד הקב"ה לעשות מחול להצדיקים ואז ידלג כאיל פסח ואז תפקחנה עיני עורים. הכל בדרך הנ"ל דלא יהיה שום מום בגוף והעיקר הכוונה בבחי' נפש ונשמה. ואז תראי ונהרת ג"כ הכוונה לעתיד כמשה"כ ופחד ורחב לבבך ויהפך לך חיל ים וחיל גוים יבואו לך. רק שלא עמדו ישראל במדריגה זו ונפלו ממדריגתם וכמ"ש בזוה"ק ע"פ על נסותם את ה' היש ה' בקרבנו אם אי"ן. וז"ש המדרש ועתיד הקב"ה להחזירו לנו לע"ל. שנא' אז ימלא שחוק פינו.

ורבנן אמרי כל פרקמטיא של משה בא"ז. דהנה מרע"ה היה תמיד במדריגה הלזו בבחי' אי"ן כאומרו ונחנו מה. וזה"ש המדרש הצלת נפשו בא"ז היינו ע"י שהי' בבחי' א"ז. ניצול מן הסכנה. קנטורו בא"ז. ר"ל משרע"ה כשהיה תמיד במדריגת ובחי' א"ז שהוא אי"ן והיה ממשיך משם הנהגתו לישראל ולפ"ז אפילו לא היו ישראל ראויים וכדאים להגאולה היה ג"כ מהראוי שיגאלו כי שם אין הכרעת דין כלל רק חסדים ורחמים גמורים. וזהו שהקשה משרע"ה ואמר ומאז באתי היינו שאני בא תמיד ממדת א"ז וממשיך אני משם ההנהגה. וא"כ איך הרע פרעה לעם הזה. שירתו בא"ז כמבואר וכנ"ל. הפרשת ערים בא"ז. י"ל בדרך אפשרי ע"פ אשר יבואר אצלינו בפ' מסעי. אשר סוד הפרשת ערי מקלט ששה רומזים אל החוטא בשגגה שינוס אל הששה תיבין שמע ישראל גו' היינו שיקבל עליו עמ"ש באהבה ויפקיר כל גופו ונפשו במס"נ להש"י ואז הוא בא לכלל ביטול מציאות שהוא בחי' א"ז כנ"ל. רק שא"א לעמוד בבחי' זו לעולם ועכ"פ צריך להיות בבחי' אהבת ויראת ה' וזהו פי' ואהבת שיש בה מ"ב תיבות כידוע ועי"ז הוא ניצול מכל רע וניתקן נפשו. וזה שה"כ ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר. והנה אחז"ל דהג' ערים שהפריש משה לא היו קולטין עד שהפריש יהושע הג' ערים שבא"י ולכאורה י"ל טעם הדבר הוא לפי הקדמה הנ"ל דהוא"ו עמ"ק הם נגד הוא"ו תיבות שבפסוק שמע ישראל גו'. ממילא הג' שבעבר הירדן הם נגד ג' תיבות ראשונות שהם שמע ישראל ה'. ועדיין לא נעשה יחוד אמיתי דהוא אלהינו ה' אחד. דידוע מאחז"ל. כל הדר בח"ל דומה כמי שאין לו אלוה. משה"כ כ"ז שלא באו לא"י לא היה עדיין בחי' אלהינו וכיון שלא נגמר בסוד הפנימי משה"כ לא היו קולטין. משא"כ אח"כ כשהפריש יהושע הג' ע"מ שבא"י אז נעשה בחי' אלהינו ה' אחד דהדר בא"י דומה כמי שיש לו אלוה והבן. והיוצא לנו מזה דעיקר הפרשת הערים הוא בבחי' הנ"ל שבחי' נפשו ונשמתו ינוס אל תוך הוא"ו תיבות שבפסוק שמע. ויפקיר את גופו ונשמתו למקורו ושורשו שיתבטלו כל חושיו

והחיצוניות שלו ויהי' רק לה' לבדו. כמו שהיה בתחלת הבריאה. שהיה הכל בבחי' א"ז. וזהו כוונת המדרש וגם הפרשת ערים בא"ז. כנ"ל והבן היטב:

פירוש ח

כי בא סוס פרעה וגו' ובנ"י הלכו ביבשה וגו'. הנה ידוע שבשעת קי"ס היה קטרוג גדול מהשר של ים. מה נשתנו אלו מאלו. אך הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו פתח להם עולמות העליונים הגנוזים הנעלמים במחשבה הקדומה ומשם המשיך חסדים ורחמים על בנ"י וגבורות ודינין על מרכבות פרעה וחילו. דבאמת כל הדינים נמתקים בשורשן היינו ע"י שמראין להם המקור והשורש ושם אין שום דין רק טוב ולכן הם נמתקין. וכן הרע שמראין לו השורש ושם אין לו מציאות כלל. וממילא כל הטוב עולה למעלה להדבק בשורשו ומקורו ואז הרע מוכרח להיות נופל ומתבטל ויתפרדו כל פועלי און ולזה בעת קי"ס הגביה הש"י כל המרכבות ופרשיו וחילו של פרעה אל הים העליון שהוא המקור והשורש דמיניה דינין מתערין ושם נמתקו ונפלו. כי שם בהשורש לא יגורך רע ואין לו שום מציאות כלל. אבל זה היה מצד הנס ופלא גדול. היינו הגם ששם אין שום דין וקיטרוג והוא עלמא דחירו והרע טפל ומתבטל. עכ"ז היה נס לזרע ישראל שהיו אז בבחי' השתוות עם המצריים ע"פ הקטרוג מהשר של ים ואעפ"כ ניצולו מחמת שהתנהג הש"י עמם במדת החסד והרחמים וזה"ש כי בא סוס פרעה גו' תוך הים. ר"ל כשראו פרעה וחילו השורש שלהם שהוליכם הש"י שם היינו ים עילאה אז וישב עליהם את מי הים היינו בזה השורש הטוב עצמו שנתגלה להם בזה נטבעו. אך ובנ"י שהם בעצמם מקור הטוב הלכו בתוך הים ביבשה. ר"ל להם היה הליכה בתוך הים העליון שמשם נמשך להם החירות וכן יזכנו השי"ת לראות את גאולתנו ופדות נפשנו במהרה בימינו. וכימי צאתנו מארמ"ץ יראינו נפלאות. ויקבץ נדחינו ע"י משיח צדקנו שיבוא בב"א:

פירוש ט

ויאמר אם שמוע וגו' לקול ה' אלהיך וגו'. יש לרמז בזה דהנה כתיב קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים זולתי קול. כי הדיבורים של האדם מתהוים ע"י אותיות וע"י ה' מוצאות הפה. ועל ידי חיתוך הדיבורים הם נפרדים אבל כשישנם עדיין בדיבוקם אל הקול הם אז בבחי' אחדות ההשלמות ועיקר עבודתנו עם ה' בני אל חי הוא לייחד ולקשר הדיבור אל הקול שיהי' באחדות גמור כל האותיות. כמו שהיו באחדותם בהקול. וכנודע מספה"ק סוד בחי' קו"ל ובחי' דיבו"ר וזהו פי' הפסוק ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. היינו מלאכים הם בחי' הצדיקים שהם גבורי כח להתגבר על יצרם בכוחו של הקב"ה שאלמלא עוזרו לא היה יכול לו. וזהו גבורי כח עושי דברו.

מקיימים דיבוריו ומצותיו של הקב"ה. וכל עיקר עבודתם הוא לשמוע לשון אסיפה כמו וישמע שאול את העם. היינו לאסוף בבחי' קו"ל את דברו סוד הדיבור היינו לייחד ולחבר הדיבור בהקול ברזא דאחד וכאשר הי' במתן תורה. קול דברים אתם שומעים היינו הקול של דברים אתם שומעים וזולתי קול. וזש"ה קול גדול ולא יסף. כי בחי' הקול הזה הוא חי וקים לעד ולעולמי עולמים. ולזה הסוד היו חז"ל משתמשין בבת קול כי אותו הקול של מתן תורה הוא בבחי' ולא יסף. והבן: וזהו פי' הפסוק ויאמר אם שמוע תשמע. היינו כאשר תהי' בבחי' שמוע כפשוטו לשמוע ולקיים מצותיו ית' ולעבדו בכל לבבך ובכל נפשך אז תוכל לבוא לבחי' תשמע לקול ה' אלהיך. לאסוף ולייחד כל הדיבורים לבחי' קול ה' אלהיך. והמשכיל יבין דבר מתוך דבר:

פירוש י

הנני ממטיר לכם וגו' יום ביומו. הנה ידוע מזוה"ק שיש ג' מיני השפעות. א' מזון הגשמי אשר ממנו ניזון גוף האדם וכח החיוני. והב' הוא מזון הנק' לחם מן השמים שהוא מזון מחיות התורה והוא רוחני היורד מן השמים דהוא מרמז לת"ת. וזהו לחם אבירים שנבלע בהאיברים. ויש עוד שפע עליונה שהוא דקה מן הדקה אשר האדם מקבל שפע מן המקור של חכמה עילאה מחשבה סתימא. והנה אי' בגמ' תד"א כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העוה"ב שנ' הליכות עולם לו. א"ת הליכות אלא הלכות. שורש הדבר הוא דכשהאדם רוצה לידע היאך להתנהג בכל יום איזה מצוה יעשה או איזה הנהגה טובה והיאך ידבר ויעשה כל הענינים. יוכל להבין כשיסתכל בששת ימי בראשית בכל יום המעשה שנעשה בו וכל אשר נברא ונמצא ביום זה. מזה יוכל האדם להתבונן בדעתו ושכלו איך יתנהג באותו יום שלכל יום יש התנהגות אחר. התנהגות זה ליום ראשון של שבת. וזה ליום ב'. וכן כולם. והנה ידוע שהקב"ה צפה והסתכל בהתורה ובה ברא העולמות כולן. וא"כ בכל יום נגמר יצירתו בשכל התורה. וא"כ גם מן התורה שהאדם לומד בכל יום אז בודאי זה האדם שדבוק בקונו ולומד לשמה יוכל להסתכל בהתורה שלומד בכל יום ולהתבונן ממנה לידע ההתנהגות הצריך לאותו יום כיון שהכל כלול בהתורה כל מיני התנהגות של כל יום ויום. וא"כ ע"כ זה האדם שמבין ויודע מהתורה שלומד בכל יום. איזה התנהגות והליכות של אותו היום. בודאי הוא דבוק ברוחניות של התורה ובעולם עליון הק' הרוחני אשר משם תצא תורה ובזה יוכל לידע כל דברים העתידים וכל הבא עליו. וא"כ כיון שהוא דבוק בעולם עליון הק'. אז מובטח לו שהוא בן העוה"ב. וזהו פי' הגמ' כל השונה הלכות בכ"י. ר"ל שלומד התורה בבחי' זו שיודע ומסתכל בהתורה התנהגות של כל יום ויום אז ודאי הוא קשור ברוחניות

התורה. ולכן הוא מובטח שהוא בן העוה"ב. שנ' הליכות עולם לו. א"ת הליכות אלא הלכות היינו שא"א לאדם לידע הליכות והתנהגות העולמות אם לא ע"י הלכות התורה שמקשר א"ע ברוחניות התורה ועי"ז ידע איך להתנהג. וזש"ה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. אשפיע לכם לחם ומזון ושפע רוחני שיהא נפשכם ניזון מחיות התורה ורוחניות היורד מן השמים כנ"ל ועי"ז שאתם תהיו קשורים ודבוקים ברוחניות התורה. ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. ר"ל שהעם ילקטו מזה ויתבוננו וידעו ההתנהגות של כל יום ביומו. היינו שע"י התורה ידעו איך להתנהג בכל יום כמבואר למעלה והבן כ"ז היטב:

פירוש יא

ויבוא עמלק גו' ברפידים גו' וידי משה גו' וישימו תחתיו וגו'. הנה כתיב בס' עשרה מאמרות אילו לא אמרו ישראל אל משה קרב אתה ושמע פן גו' והיו שומעים היו"ד דברות מפי הש"י בעצמו כביכול אז לא היו צריכין ישראל ללוחות האבנים. רק שהיה הש"י משפיע להם שכל גדול וזך והשגה גדולה כ"כ עד שהידים של משרע"ה בעצמם היו נעשים כשני לוחות ויו"ד האצבעות שלו ה' מימין וה' משמאל. היו מאירים לישראל ומשם היו יכולים להשיג התורה כולה. אך מחמת שדחו בידים ורצו לשמוע ע"י סרסור לכך נתמעט מהם ההשגה והוצרכו לב' לוחות אבנים:

והנה בגמ' יליף מכאן שכל המשתתף בצערן של צבור זוכה ורואה בנחמתן דכתיב וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו דנשתתף בצערן של ישראל. ולכאורה הוא תמוה במאי קמיירי אי באדם שיש לו שייכות בצער הציבור ואינו מצער א"ע עמהם. אטו בשופטני עסקינן. ומי הוא אשר יראה א"ע בצרתו ולא יתעורר לשום אל לבו. ומאי איריא עם הצבור. אע"כ דמיירי הגמ' באדם שלא נגעה אליו הרעה והצרה שהצבור הם בה. ואין לו שייכות כלל שיצטער מזה ואעפ"כ הוא צריך להשתתף בצערן. וא"כ קשה מהו הראיה שמביא ממשה שנשתתף בצערן של ישראל הלא כאן במלחמת עמלק עיקר הדבר היה תלוי במשה. כמ"ש לו הש"י צא הלחם בעמלק. אך י"ל דהנה אחז"ל ויסעו מרפידים ויבוא עמלק על שריפו ידיהם מד"ת עי"ז ויבא עמלק. והנה ישראל שריפו ידיהם מלשמוע מפי הש"י עצמו רק ע"י סרסור ונתמעט השגתם בזה לכך בא עמלק עליהם. אבל משרע"ה לא ירד כלל ממדריגתו עבור זה. וא"כ עיקר המלחמה היה בשביל ישראל ואפ"ה היה מצער עצמו בצערן. וע"כ שפיר יליף הגמ' שמחויב כל אדם לצער א"ע בצער הצבור:

ולפ"ז י"ל פי' הכתובים וידי משה כבדים. ר"ל שהכניסו ישראל משאוי וכבדות בהידים של משה ע"י שלא רצו לשמוע מפיו ית'. היינו דאם היו שומעים מפי הש"ת בעצמו אז

היו הידים של משה מאירות להם כנ"ל ועכשיו שמיאנו בדבר אז הכניסו כובד בידים של משה והוצרכו אז לשני לוחות אבנים. וז"ש ויקחו אבן ר"ל לוחות האבן וישימו תחתיו. תחת הידים ובמקומם כנ"ל. וזהו הפי' שריפו ידיהם מד"ת. ר"ל שריפו הידי' של משה רבן מד"ת שהיו יכולי' להשיג ד"ת מהידי' שלו. אבל אהרן וחור שהם לא אמרו זה כי אהרן היה עם משה בהר. והם לא נפלו ממדריגתן כשאר ישראל. והי' השגתם גדול' והיו מאירים להם הידים של משה. וזש"ה תמכו בידיו מזה אחד גו' שבאמת היו משיגים מהידים של משה בעצמם. וכל יד היתה כלוח אחד ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש. ר"ל שידיו היו מאירים להם עד שכבה שמשו היינו עד הסתלקותו מזה העולם. כי הוא נמשל להשמש. כמאחז"ל פני משה כפני חמה. והבן היטב:

לט"ו בשבט

ר"ח שבט וט"ו בו

בעשתי עשר חודש באחד לחודש גו' התורה באר היטב. להבין ולהשכיל טעם למה דוקא בחודש זה התחיל לבאר את התורה. י"ל דהנה ידוע דשם ס"ג הק' הוא בחי' נשמה לכל העולמות העליונים הק'. והמילוי משם ס"ג הוא ל"ז היינו ג' יודי"ן א'. וא"ו. הוא מספר הבל הק' המחיה כל עלמין ומאחד בשבט עד ז' אדר שהוא זמן העלאת משרע"ה השמימה. הוא ל"ז ימים. ומאחד בשבט התחיל משרע"ה לייחד ולקשר א"ע נשמתו בהעולמות העליונים הק'. ובההבל הק' המחיה כל עלמין עילאין קדישין. עד אשר בא לבחי' ואתר לעילא לאתר דלא ידיע ולא אשתמודע ואז אסתלק רעיא מהימנא קדישא. והבן:

והנה הקדמונים ז"ל דרשו בזה הפסוק באר הטב. שמרע"ה כתב וביאר התוה"ק בשבעים לשון כמנין היט"ב בריבוע כזה. ה'. ה"י. הי"ט. היט"ב עולה הכל במספר שבעים. ולכאורה יפלא למה עשה משרע"ה תמורה כביכול בתוה"ק ולהחליפה ולהעתיקה על לשונות אחרים הלא כתיב בקדש ולא יחליפנו ולא ימיר אותו והגם כי עיקר שם תמורה אינו אלא שאומר זו תחת זו עכ"ז לאיזה כוונה עשה שום נידנוד תמורה. ומה גם שלא מצינו שצוה אותו הש"י על זה. וגם למה עשה דבר זה בר"ח שבט בדוקא. והכל צריך טעם ושימת לב לדבר:

ובהעיר לב י"ל כי בדיעה מיושבת ובכוונה גדולה עשה זה משרע"ה רבן של כל הנביאים דהנה י"ב חדשי השנה. הם נגד י"ב צירופי הוי"ה הק' כנודע מספה"ק. וכל צירוף יוצא מפסוק מר"ת או מס"ת. וכל צירוף הק' שהיו"ד קודמת לה'. וכן הוא"ו

קודם לה'. אז החסדים והרחמים גוברים בחודש ההוא. ואם ח"ו להיפך שהשני ההי"ן קודמין אל י"ו. אזי תגבורת הדינין ר"ל. וכמבואר בתזוה"ק. והצירוף של חודש טבת. יוצא מפסוק של גדלו לה' את"י ונרוממ"ה שמ"ו יחדי"ו. מהס"ת. ואז ההי"ן קודמים אל י"ו. ולכך אז תגבורת הדינין ר"ל. וכמבואר בזוה"ק בסוד ותצפנהו שלשה ירחי'. וצירוף של חודש שבט יוצא מפסוק ואם ה"מר י"מירנו ו"היה ה"וא ותמורתו יהיה קודש. מהר"ת. ומחמשה עשר בשבט מתחיל להאיר. ו"ה. כסדרן. ומאז אין תגבורת הדינין. והנה השבעים אומות. וע' לשון עיקר חיותן הוא בסוד הניצוצין קדישין שנפלו משורשן הרמה בקודש ונבלעין בהם ומזה הוא חיותן. ועיקר חיותן ואחיזתם הוא באותיות התורה שנזכרו שמותיהם כמו פלשתים וכפתורים ויון ואדום ודומיהם. וכשאנו עם ה' קורין בפרשיות התורה ומזכירים שמותיהם בזה אנו משפיעים להם שפע חיותם. ועיקר אחיזתם ומקור שרשיהן הוא בסוד תמורות האותיות וכנודע והנ"ק מחמת שנפלו משורשם בקודש נעשו קליפות. ולכך רצה משרע"ה להעלות אותן הנ"ק למקורן ושורשן ולהמתיקן כדי שלא יוכלו להרע לזרע ישראל ולכוונה זו העתיק את התורה בע' לשון. להעלות אותן הניצוצין לעיקר אותיות התורה ולהמתיקן בשורשן כדי שיהי' הוא ותמורתו קודש. בסוד המתקת הדינין בפרט סוד קודש שהוא עילאה קדישא בסוד קודש ישראל לה'. ראשית תבואתו כל אוכליו יאשמו:

ולהבין ולדעת מהיכן למד מרע"ה ע' לשון של שבעים אומות. היינו שנתן לו הש"י לב חכם ונבון לדעת את התור' כול' ומצפוניה וסתריה וכל רז לא אניס ליה. וגם המקור של כל אות ואות מתוה"ק. ושם ראה בעין שכלו את מקורם של כל אומה ואומה מהע' אומות. ומשם הבין ג"כ בשכלו הזך את כתבם ולשונם. מדינה ומדינה ככתבה. ועם ועם כלשונו. שמצינו ביוסף הצדיק ע"ה ששלח הקב"ה את גבריאל ולימד אותו כל הע' לשון היינו ג"כ שגילה לו את המקור של כל אומה ואומה בתוה"ק מהיכן הוא מקור חיותן. ומשם הבין ג"כ את כתבם ולשונם. וז"ש חז"ל כשלמד יוסף הע' לשון. הוסיף לו הקב"ה ה' על שמו. כמש"נ עדות ביהוסף שמו ר"ל שגילה לו רזי תורה שהוא בסוד ה'. לפי שיש בה חמשה ספרים. וגם הוא נדרשת ע"י ה' מוצאות הפה ומשם הבין בשכלו הקדוש גם הלשון של כל אומה ואומה ולפי שרצה משה רבינו עליו השלום להכניס הכנעה בלב השבעים שרים העליונים שידעו מעשי ה' הגדולים שבתוה"ק ואשר בידו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו ובלעדו אין אלהים. לזה פירשה בע' לשון. והן הם הצירופים של האלפ"י ביתו"ת. וחלופי אותיות ותמורת אותיות לכל אומה כפי ענינה ומקורה. אך היה מתיירא משרע"ה שלא יהא יניקה ח"ו

להחיצונים מאור קדושת התוה"ק על שפירש לפניהם תמורת האותיות של תוה"ק לכך כוון במחשבתו הטהורה והקדושה את השם הק' היו"ה היוצא מהפסוק של ואם ה"מר י"מירנו ו"היה ה"וא כדי שיהא למחסה ולמסתור אל הק' שלא יצא לחוץ ח"ו. רק אדרבה להוציא מהם כל ניצוצי הקדושה כמ"ש הכתוב ואם המר ימירנו והי' הוא ותמורתו יהי' קודש כנ"ל.

עוד נ"ל טעם אחר. כי ידוע שמחדש חשוון מתחילין הימים להיות קצרי' שמורים על בחי' דין ולכן גם הצירופים של ג' חדשים הללו מתחילין שלא כסדרן. אבל חודש שבט אינו כן כי מחצי החודש שהוא ט"ו בשבט מתחילין ימי רחמים כידוע. ולכן חצי ראשון של הצירוף משם הוי"ה הק' הוא בהיפך היינו. ה"י. חצי השני הוא כסדר היינו ו"ה. להורות כי אז מתחילין ימי הרצון והרחמים וישועה תהי' לנו ע"י משיח צדקנו שיבא בב"א. ולכך עשה זה הדבר באחד בשבט דוקא כי אז הוא זה הצירוף שמאיר ובא לזה החודש יוצא מהפסוק ואם ה"מר י"מירנו ו"היה ה"וא ותמורתו יהיה קודש ולהשאר כל ענפי הקדושה בהתוה"ק. והבן כ"ז היטב:

ענין ט"ו בשבט צריך להבין ולדעת למה אז דוקא ר"ה לאילן כדברי ב"ה ולדברי ב"ש באחד בשבט. גם להבין הלשון ר"ה לאילן מהראוי היה לומר ר"ה לאילנות ובהעיר לב ושום שכל. י"ל דהנה כתיב כי האדם עץ השדה. היינו כמו שיש באילן שרשין וענפין וטרפין ופירות. כמ"כ ישנו ג"כ באיש הישראלי ע"י מעשיו הטובים. ומאין נמשך זה להאדם משורש שרשי נשמות ישראל שהוא האילן הק' אילנא דחיי אשר תחותוהי תטלל חיות ברא ועופי שמיא. והוא אילן המתברך שכל נטיעותיו יהיו כמוהו. ואיל"ן הוא מספר הוי"ה אדנ"י בסוד צדיק כתמר יפרח מה תמר עולה דכר ונוק' אף צדיק עולה דו"נ והנה אחז"ל בגמ' פלוגתא דר"א ור"י ח"א בניסן נברא העולם וח"א בתשרי נברא העולם ואלו ואלו דברי אלהי' ושניהם אמת. כי בתשרי עלה אז במחשבה לפניו ית' וית' להאציל ולברוא את העולם וכמו שיסד הפייט בר"ה היום הרת עולם לשון הריון כביכול. וכמ"ש בספה"ק והבריאה בפועל היה בניסן והנה מחמשה עשר בשבט עד ר"ח ניסן שבו היה בריאת האדם הוא מ"ה נגד שם מ"ה הק' דאיהו בחי' מקורא ושרשא דאילנא ומאחד בשבט עד ט"ו בו. הוא ט"ו יום נגד שם י"ה ששני אותיות י"ה הם בסוד מוחין עילאין קדישין ובסוד טלא דנחית מעתיקא קדישא לאילנא קדישא ולכל העולמות והם בבחי' שרף האילן כביכול. ולכך ביאר אז משרע"ה בא' בשבט את תוה"ק באר היטב בשבעין אנפין כי מהמוחין עילאין קדישין דאינון י"ה. נמשך הארות קדושות להתוה"ק ועיקר החנטה של נשמות ישראל תלוי ברוב גשמי שנה. ולכן אין מעשרין משנה זו על שנה

אחרת כי בכל שנה ושנה נתחדש חידושין דאורייתא בהארות והשפעות קדושות שונות זו מזו לפי המצטרך לשנה ההוא. כי הבורא בהוב"ש מחדש בכל יום תמיד מעב"ר ע"י חידושי התורה והלכות שנתחדש בכל יום כי באורייתא ברא קוב"ה עלמא וכנ"ל בפ' תולדות. ובפרט בראשית השנה על כלל השנה ולכן אין מעשרין משנה זו על שנה זו והבן זה. ופירות האילן הם מצות ומע"ט שהאדם עושה וצריך להתחדש בכל שנה ושנה להתחזק ביתר שאת ועוז אך ביראת ה' כל היום. ומעתה נבין הטעם מהפלוגתא של ב"ש וב"ה. כי שניהם אמת צדקו יחדיו רק דברי ב"ש. הם בסוד עלמין עילאין קדישין דלית מחשבה תפיסא בהו כלל שהם י"ה. חכמה ובינה. ולז"א בא' בשבט ר"ה לאילן כי הוא בחי' טלא עילאה ושרף האילן ושמם מוכיח על זה. כי שמאי הוא לשון שומא. כי אין שום השגה בהם רק בבחי' שומא כי לא באו להתגלות כנודע ודברי ב"ה הם מהעולמות אשר באו קצת להתגלות ואשר ניתן לנו רשות לדבר בהם. לצורך הנהגות העוה"ז ולכך לענין דינא והנהגות העוה"ז הלכה כב"ה. והלל הוא מלשון הארה כמו הילל בן שחר. והמשכיל יבין כל זה היטיב:

יתרו

פירוש א

בשם הרב מקאזיניץ

ויבוא אהרן וגו' לאכול לחם וגו' משה לפני האלהים. והקשו חז"ל וכי לפני אלהים אכלו והלא לפני משה אכלו אלא מכאן שהנהנה מסעודה שת"ח מסובין בה כאלו נהנה מזיו השכינה. ושאלתי את פי הרב הק' המנוח מ"מ דק"ק קאזיניץ מהו זה שהוקשה כ"כ לחז"ל וכי לפני אלהים אכלו. הלא שויתי ה' לנגדי תמיד וכל תנועותיו ומעשיו של אדם צ"ל כאילו עומד לפני המלך כידוע וא"כ לכך כתיב לאכול לחם כדרכן של צדיקים לפני אלהים והשיב לי עפ"י מה דאי' בגמ' אסור להתפלל אחורי רבו והטעם לזה כי מורא רבך כמורא שמים ובשעה שיש לו מורא רבו א"א להיות עליו מורא שמים הראוי לתפלה מחמת שיש עליו מורא ואימה אחרת וזהו שהי' קשה לחז"ל וכי לפני אלהים אכלו לפני משה אכלו והי' עליהם אז מורא רבן והיאך הי' באפשרי להיות עליהם מורא שמים ומה זאת לפני אלהים. אלא מכאן שכל הנהנה כו' וזהו בעצמו מורא שמים ודא ודא אחת הוא. ודפח"ח:

פירוש ב

בחודש השלישי לצאת וגו' מדבר סיני. י"ל בדרך רמז דהנה ידוע דרב יוסף היו קוראין אותו סיני ע"ש שהיה בקי בהלכות והיה כולל כל השמעתות ומימרות כמו שנמסרו לו בסיני ולכן כינו אותו בשם סיני. הרי חזינן דתיבת סינ"י מורה על כללות הכל לפי שבהר זה נכללו כל התורה וכל הדיבורים והנה ידוע דקול הוא ג"כ בחי' כוללת דבקול נכללו כמה בחי'. אש. רוח. ומים. והנה אפי' הדיבור של אלהים אין לשער מה שיוכל לכלול. דאצלו ית' אין חילוק בין קול לדיבור. כי הוא ית' יכול לכלול בדיבורו כל הענינים. כמש"נ בדבר ה' שמים נעשו. בדיבור נעשו שמים שהוא מדה כוללת כנודע. וכמו ששמענו בהר סיני שתים מפי הגבורה. אנכי ולא יהי' לך. ובו נכללו כל המצות שבתורה מה שאין הפה יכול לדבר כו'. אבל בדיבור הגשמי א"א לכלול בו זולת אותו הדיבור אמנם כשהאדם מאמין שכל ההבלים והדיבורים היוצאים מפיו הכל הוא כח וחיות מהבורא ית"ש ורוח ה' דיבר בו. ואז כשמקשר הדיבור בקול. וקול במחשבה בשורש הרוחות וחיות אלהות. אז אע"פ שאין הדיבור יכול לכלול כמה דיבורים אבל מכ"מ הוא כלול מכמה ענינים וכמה שכליים והדיבור מתפוצץ לכמה חלקים כיון שהוא דיבור אלהים וכמו שאנו רואין בתוה"ק כל דיבור של משה שכתוב בתורה הוא כלול מכמה ענינים גדולים ונתפרש לכמה גוונין וכן דברי התנאים והאמוראים כל דיבור ודיבור כלול מכמה ענינים וסובל כמה פירושי' מחמת שהיה דבור' נקשר בשורש החיות ורוחניות הקדושה:

והנה כתיב ירושלים הרים סביב לה. וה' סביב לעמו. דירושלים הוא הכנ"י ששם נכללו כל הדברים והיא מסובבת מן ההרים. ואין הרים אלא האבות. ששורש הקדושה ברוחני בעולם העליון השרשים הללו הם מסבבים הכנ"י וכ"א מישראל צרי' לראות שיהא דבוק בהשורש ויהיה השורש מאיר להענף בלי שום מסך והבדל ובלי שום תערובות רע ח"ו. דהנה באמת צריך האדם לדבק במדותיו הק' ולילך בעקבות אבותינו הק'. ושורש הרוחניות בעולמות העליונים להיות מרכבה לחסד וצריך האדם להיות עושה חסד בעולם. אך העיקר שיהא מחסדים טובים שיאירו החסדים שיהיה השורש טוב ויהיה נקשר בשורש הרוחניות של חסד עליון ולא יהיה בו שום חלק רע ח"ו. כי אע"פ שהחסד הוא טוב מכ"מ כיון שנתערב בו קצת רע ח"ו כמאחז"ל כל שנעשה רחמן על האכזרים כו'. וצ"ל החסד כולו טוב. וזהו שאנו אומרים גומל חסדים טובים. ר"ל מלשון ויגדל הילד ויגמ"ל. שהקב"ה גומל ומפריד החסדים מחלקו הרע. שיהיו רק חסדים טובים. וכמ"כ במדת הגבורה מה שצריך האדם להתנהג במדה זו להתגבר על יצרו ולהכניע כל

חלקי הרע ולשעבדו תחת הטוב. ואז כשהאדם מדבק א"ע במדות האלו ובא לידי עבדות אמיתי ומדביק עצמו בשורש האמת. ששם כלול כל הגוונין ואדם צריך לראות שכל המדות שנוהג היינו החסד והגבורה והרחמנות שלו יהא הכל באמת. ויהיה זך וצלול בלי שום תערובות סיג ופסולת ח"ו. רק אמת הפשוט שהוא הכולל של הג' קוי"ן. כי במדת אמת כלול הכל וזהו בחי' שי"ן אשר בו ג' קוי"ן. וזהו בחודש השלישי שהוא בחי' אמ"ת שהוא השי"ן. זהו חודש השלישי התחדשות הכלול משלשה. מחסד וגבורה והתפארות. לכן כשמגיע האדם למדת האמת אז הוא יוצא מכל חלקי הרע. ומכל המצירים אותו. וז"ש לצאת בנ"י ממצרים. ר"ל ממיצ"ר י"ם. שהם מצירים להקדושה. אמנם כשהוא דבוק במדת האמת אז הוא יוצא מכל חלקי הרע ומהמצירים אותו. וכולם נכנעים תחת הטוב והאמת וזש"ה ביום הזה. ר"ל בבהירות ואור של התחדשות השלישי הזה. שהוא עצם הקדושה. באו למדבר סיני. עי"ז יכולים לבוא לבחי' הדיבור של סיני. שהוא כולל כל הדיבורים וכל הענינים. וכמו שהאדם מדבק א"ע במדה הכוללת כמ"כ הדיבור שלו נעשה סיני. וכולל הכל ויכול לפעול בדיבורו כל מיני השפעות טובות להכנ"י כל מיני חסדים טובים וישועות ונחמות לזרע ישראל כיה"ר אמן:

ועפ"ז תבין מ"ש בזוה"ק ע"פ לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם. אר"י אע"ג דכתיב לי הכסף ולי הזהב לא תעשון אתי. ר"ל לא תעשון אותי. א"ר יצחק כתיב גדול אתה. היינו לי הכסף. וגדול שמך בגבורה. היינו לי הזהב וכולהו גוונין לא מתחזיין אלא בישראל. הה"ד ישראל אשר בך אתפאר. דהנה באמת דמדות וספירות הק' אף שהם רמים ונשאים מאוד והם אורות רוחנים נפלאים ונעלמים. אעפ"כ אסור להתפלל להן לבדן ח"ו. כי ח"ו מקצץ בנטיעות ומפריד ח"ו שמחזיק אותן לאלוהות ח"ו. אם לא שמדביק לשורשן האחדות הפשוט א"ס ב"ה השופע לתוכן ומחיה אותן. וכדאי' בתזוה"ק וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארן כולהון כגופא בלא נשמתא וחסדים וגבורות מרמזים לגוונין חיוור וסומק שהם בחי' כסף וזהב. וז"ש אע"ג דלי הכסף והזהב שיש לי מדות קדושים הנאצלים ממני. מכ"מ אל תפרידו אותם מהשורש ולא תתכללו אלו המדות כ"א בשורש של ישראל ששם נמזגים המדות וכלול מכל הגוונין והוא מדות התפארות כמש"נ ישראל אשר בך אתפאר. והבן. וכיה"ר שיקוים בנו ברכה זו בב"א:

פירוש ג

וישב משה את דברי העם אל ה'. עיין באוה"ח הק' ז"ל שפי' ח"ו לא בדרך תשובה החזיר משה את דברי העם אל הש"י כי הוא ית' א"צ לתשובתו הלא לפניו גלוי כל מחשבות בני

האדם. רק משה סיפר דברי ישראל לפני הש"י כדי לחבבן לפני המקום. במה שהשיבו כהוגן והקדימו נעשה לנשמע. עיי"ש:

עי"ל דמשה הסתכל והתבונן בתשובת ישראל שהקדימו נעשה לנשמע. וזהו דבר פלא שאין שום ב"א יכול להשיגו זולת כח אלהות. כדאי' במדרש מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו. דכתיב ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. מעיקרא עושי והדר לשמוע. והם כוונו למטה ג"כ דברים אלו. והבין משה שאין זה דיבורי עצמם מצד בחירתם הטוב. אלא רוח ה' דיבר בם. והופיע עליהם רוח קדושה מלמעלה ושכינה מדברת מתוך גרונם של כוא"א מישראל. התשובה זו נעשה ונשמע. וזה"ש וישב משה את דברי העם היינו נעשה ונשמע. אל ה' ר"ל שייחסם לה' היינו רוח ה' דיבר בם ולא מצד עצמם. רק מהשי"ת הוא המענה לשון. ודו"ק:

פירוש ד

משה ידבר והאלהים יעננו בקול. מכילתא. א"ר אלעזר מנין אתה אומר שאין הקב"ה מדבר עד שמשה אמר דבר. שכבר קבלו עליהם בניך לכך נא' משה ידבר. (כי מהראוי היה לו לומר משה דיבר. מהו ידבר לשון יפעיל שעשה פעולה שידבר אלהים כביכול.) א"ל רע"ק בודאי כן הוא הדבר. אלא מת"ל משה ידבר מלמד שנתן הקב"ה כח וגבורה במשה והיה הקב"ה מסייעו ובקול ובנעימה שהיה שומע משה כן היה משמיע לישראל לכך נאמר והאלהים יעננו בקול עכ"ל המכילתא. והדבר הוא לפלא בעיני כל רואיו. ובפרט דברי רע"ק שאמר כן היא הדבר והודה לדבריו ואח"כ חזר והקשה מת"ל משה ידבר זה אינו מובן כלל:

אמנם י"ל דהנה כתיב ואד יעלה מן הארץ גו' ואדם אין לעבוד את האדמה. והענין הוא כי בתחלת הבריאה היה אז אתערותא מיניה וביה. ואחר הבריאה צריך אתערותא דלתתא. והוא כי עיקר כוונת תכלית הבריאה היה כדי להיטיב לכל הנבראים ולהפיק ורצונם של כאו"א. ועי"ז שנתעורר הרצון מלתתא וחפצים בו עם ה'. נתעורר ג"כ רצון העליון כביכול להשפיע ולהיטיב לעמו ישראל. אמנם דבר שאין בו צורך לעולם. אין ההשפעה בא מאתו ית"ש להעולם כשאין כאן מי שיקבל דבר זה כי לא על מנן גו' רק כשיש הכנת המקבל עי"ז נתעורר רצון הטוב להיטיב. והנה כל תכלית הבריאה היה בשביל התורה כמאחז"ל בראשית בשביל התורה שנק' ראשית כו'. אך מחמת שלא היה דור כזה אשר יהיה להם הכנה ורצון לקבל את התורה כמו דור המדבר לכן לא נתן את התורה לדורות הקודמים. עד שבאו דור המדבר שהיו להם הכנה טובה והרצון גמור לקבל את התורה. ואמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע. אז ע"י הרצון ואתערותא שלהם נעשה אתערותא

דלעילא ונתן הש"י להם התורה ומעתה נבין דברי המכילתא. אר"א מנין שנאין הקב"ה מדבר עד שא"ל משה דבר כי כבר קבלו עליהם בניך. היינו כנ"ל שאחר שהיה להם הכנה ורצון טוב לקבל התורה ועי"ז גרמו שנעשה רצון מלעילא לדבר ויתן להם את התורה לכך נא' משה ידבר ר"ל משרע"ה עשה פעולה זו שהקב"ה כביכול ידבר. ע"י שהודיעו כי כבר היה להם אתערותא דלתתא. והכנה ורצון לדבר ההוא. וא"ל רע"ק בודאי כן הוא הדבר. פי' הדבר הזה כן הוא האמת ויציב שלא היה באפשרי ליתן להם את התורה עד שהיה להם לישראל רצון ואתערותא דלתתא וכנ"ל. וזה הדבר מוכרע ומוכרח וידוע. ומכיון שזה הדבר גלוי ומפורסם א"כ עדיין הקושיא במקומה עומדת ומת"ל משה ידבר. דלדרשא דר"א קרא ל"ל הלא כבר מוכרע ומפורסם זה הדבר. (בפרט מקרא הנ"ל ואדם אין לעבוד את האדמה) ולזה קאמר רע"ק דרשא אחרינא. מלמד שנתן הקב"ה כח למשה כו' והבן:

פירוש ה

וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק גו'. כי ראיי' רומז למדריגה גבוה. והאות שראשי ישראל נק' עיני העדה וזהו וירא העם בהסתכלותם והביטו איך שהמצות הם גדולים וחזקים ומי יוכל לעמוד בהם וינועו לבבם ויעמדו מרחוק פי' נתנו עצה ותחבולה להעמיד הד"ת והמצות ע"י סייגים והרחקות שעשו רז"ל כגון שניות לעריות וזו ויעמדו. עשו העמדה למצות. ע"י מרחוק פי' ע"י ההרחקות והסייגים שגדרו רז"ל:

פירוש ו

אנכי ה' אלהיך. במדרש זש"ה אני עשיתי ואני אשא גו' אני עשיתי את האדם ואני אשא ויקח את האדם ויניחהו בג"ע ד"א אני עשיתי את ישראל כמשה"כ הוא עשך גו' ואני אשא ואשא אתכם על כנפי נשרים אני אסבול כשחטאו בעגל. ואני אמלט כמה שנא' ויאמר ה' סלחתי כדברך עכ"ל המדרש:

הנה להבין דברי המדרש. י"ל דהנה כתיב מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי גו' וכן כתיב אליך ה' נפשי אשא והענין הוא שצריך האדם לישא את נפשו ולהעלותו למקורו ושורשו בפרט הבעל תשובה שהיה מקדם נפשו בשאול תחתית ר"ל וצריך להוציאה משם ולהעלותה ממדריגה למדריגה עד הש"י. ואמנם הגם שיכול להיות להאדם נשיאות נפשו לה' בפעם א' עד מדריגה העליונה ע"י החרטה והתשובה שבלב באמת. עכ"ז א"א להתקיים כך לעולם. והוא נופל ממדריגה זו מחמת שעדיין לא עשה תשובה גמורה. ועדיין אינו נקי מהעבירות שבידו מקודם. ולזאת אע"פ שעולה בפעם א'. ונושא נפשו לה'. מכ"מ לא יקום שם כי יפול ממדריגה זו

כנ"ל. וזש"ה מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו. ר"ל שאינו שואל על העלי' לבד כי זה הוא בנקל כנ"ל. אך עיקר שאלתו הוא על התקומה שלא יפול ממדריגתו לעולם רק כיתד תקוע במקום נאמן בלי מוט. ועל זה תשובתו בצדו נקי כפים כנ"ל שעשה תשובה כראוי וכבר הוא נקי מכל הרעות שעשה כי זיכך נפשו מכל וכל ובר לבב ר"ל שלבו ברור ומנוקה מכל סיג רע. אשר לא נשא לשוא נפשו ר"ל שאין נשיאת נפשו להש"י לדברי שוא והבלי העוה"ז בלתי לה' לבדו ולא נשבע למרמה ע"ד כי לך תכרע כו' תשבע כל לשון היינו שמשביעין הנשמה קודם צאתה להעה"ז. ישא ברכה מאת ה' כו'. דהנה כל אדם אשר עיני שכל לו הוא מבין מדעתו שאינו מגיע לו שום שכר מאתו ית' כי הוא נער וריק מכל טוב ואין בידו שום תורה ומצות דמגני עליו רק כל הטוב ההיא אשר היטיב השי"ת עמו הוא בדרך צדקה וחסד וכאשר נותן ע"ז שבח והודאה להש"י שגמלו רב טוב ברוב רחמיו וחסדיו אז הוא גורם גודל התענוג והשפעות טובות מהשי"ת על זרע ישראל ג"כ בדרך צדקה וחסד ע"ד בין כך ובין כך קרוים לך בנים. וזהו פי' הפ' ישא ברכה מאת ה'. היינו שנושא הברכה מאת ה' והטוב והחסד שבא עליו הוא מעלה אותם הכל לה' באומרו מתת הוא ה' בדרך צדקה וחסד שהטיב עמדי ולא כגמול ידי וכפעלי ישלם לי כי איני כדאי להגמול זה והטוב אז עי"ז ממשיך צדקה וחסד מאלהי ישעו ע"כ ישראל ורחמים גדולים וחסדים טובים:

אמנם כן. כל נפש ישראלי בעוד שיש לה מצירים ומעיקים והוא מונח בשפלות העוה"ז ר"ל אז א"א לה מצד עצמה להשתוקק ולכסוף לעלות למקור מחצבתה ושורשה ולזה צריך לה סיוע מאת השי"ת היינו שהשי"ת שולח לה הארה מזיו כבודו ית' להנפש הישראלי וכשמגיע הארה זו אל האדם מתחיל הנפש להשתוקק ולכסוף לשרשו והוא ע"ד שמבואר אצלינו ע"פ רבבה כצמח השדה נתתיך עיי"ש ותבין. אמנם מחסדי השי"ת הוא שלא לגלות מזיו כבודו ית' לכל איש ישראלי כי אם לפי כחו שיוכל לסבול. וכפי מדרגתו שהוא אז כי היא בלתי אפשרי להכיל זיו כבודו ית' כי הי' בטל במציאות. וכן בבריאת העולמות הי' בדרך זה וכמ"ש מי שקל בפלס הרים גו' כשעלה ברצונו ית' לברוא את העולמות אז הי' כביכול מזעיר גרמי' לפי ערך כח כל עולם ועולם ע"י צמצומים רבים כנודע. וכן כשהקב"ה מגלה זיו כבודו להאדם הוא ג"כ בדרך זה שכאשר האדם עומד במדריגה התחתונה מאוד. אז גילוי זיו כבודו ית' ג"כ מעט. וכשהולך למדריגה יותר גדולה אז נתגלה אליו יותר זיו כבודו ית'. והתשוקה של אדם הוא אז ג"כ יותר גדולה. וכן ממדרגה למדריגה עד שיוכל לבוא למדרגה גדולה מאוד. כביכול לבחי' אצילות דאצילות ומשם עוד למדריגה יותר גדולה עד שהוא מתקרב כביכול אל עצמותו ית'. וזה

הכל מחסדי השי"ת וית'. וזהו שאמר הכתוב אנכי ה' אלהיך בלשון יחיד ולא אלהיכם. היינו כי לכאו"א הי' אומר לפי כחו ומדרגתו שיוכל לסבול. והבן:

ולפ"ז כל המצות והתורה ותשוב' שהאדם עושה הכל הוא מאתו ית' וית' כי מבלעדי הסיוע והעזר של השי"ת במה שמגלה להאדם זיו כבודו ית' אז לא הי' באפשרי לישא את נפשו לה' וא"כ באמת שהכל הוא מצד צדקה וחסד של הש"י וכן הי' במצרים שהיו ישראל בין המצירים ומעיקים והי' נפשם בשפל התחתית. רק מחמת גילוי אלהותו ית' במצרים. כמ"ש. ועברתי באמ"ץ אני ולא מלאך. עי"ז באו ישראל בפעם א' למדריגה היותר גדולה. רק אח"כ נפלו לבחי' קטנות מחמת שלא היו עדיין לגמרי מזוככים ומטוהרים בבחי' נקי כפים ובר לבב וכנ"ל. עד אשר נתגלה עליהם זיו כבודו ית' מעט מעט ממדריגה למדריגה עד אשר בעת מתן תוה"ק נזדככו ופסקה זוהמתן לגמרי ובאו לבחי' גדלות דגדלות:

וזהו כוונת המדרש. אני עשיתי את ישראל לשון תיקון ואני אשא כמש"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. ר"ל הנשיאות שנתנשאו בנ"י כפעם בפעם ממדריגה למדריגה הכל הוא מאתי ע"י הסיוע והעזר שלי. אשר גליתי אליהם זיו כבודי מבחי' לבחי' עד אשר ואביא אתכם אלי. אלי דייקא היינו עד אשר הביאותים למדריגה רום המעלות בחי' גדלות שבגדלות והכל הוא מאתי ע"י הסיוע שלי ולכך ואני אסבול בעגל. כי בחטאם במה יתרצו בתשובה והיא ג"כ על ידי סיוע שלי. לזה קאמר דאעפ"כ אני אסבול ואמלט כמשה"כ ויאמר ה' סלחתי כדבריך והבן היטב כ"ז:

פירוש ז

איתא בזוה"ק. דביוד הדברות גבי לא תגנוב וכן גבי אינך פסקא בגווייהו להורות דמותר לגנוב דעתו של רבו כדי ללמוד ממנו. דהנה באמת יש שני אנשים שמעשיהן שוים. וכמו שאי' בגמ' שנים שאכלו פסח א' זה אכלו לשם פסח. וזה אכלו לשם אכילה גסה. ע"ז נאמר צדיקים ילכו בם. וע"ז נאמר ופושעים יכשלו בם א"כ המעשה של שניהם שוים כמו אכילת הפסח שזה אוכל וזה אוכל. אך הנפקותא היא ביניהם הכוונה בלב והטעם אשר יפסיק ויפריד בין אכילתו של זה לאכילתו של זה שזה יש לו טעם וכוונה אחרת מהשני. זה נותן טעם לפגם ח"ו. וזה נותן טעם לשבח לשם שמים ולא המעשה היא העיקר אלא הכל הולך אחר כוונת הלב והבן:

משפטים

פירוש א

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. ותרגום אונקלוס ואילין דיניא די תסדר קדמיהון. יש לרמז בזה. דהנה ידוע דאית תליסר מכילן דרחמי והם הי"ג תיקונא דיקנא עילאה קדישא שהם אל רחום וחנון כו' ומהם וע"י נמשך כל השפעות טובות ורחמים וחסדים גדולים. ואל. הוא לשון תוקף מלשון ואת אילי הארץ לקח. כי מדה זו הוא כובש כל הדינין. וע"ד ועתיק יומין יתיב ופי' בזוה"ק יתיב על כרסייא לכפיא שביבין דנורא. ע"כ. ונמשך משם רק השפעות רחמים וחסדים נשגבים עליונין קדישין והמשכת הי"ג תיקוני דיקנא קדישא הנ"ל יוצאים מפ' מי אל כמוך נושא עון גו' עד מימי קדם והם י"ג ונק' בזוה"ק שבחא דעתיקא והם הם מקור ושורש הרחמי' לעילא לעילא כמו שהיו ברצון הקדום האחדות הפשוט. ומהם נמשך סידורי הרחמים והחסדים לכל העולמות העליונים ועד עולם התחתון. אכן לאשר התגלות המדות והכחות נשגבות עליונות הוצרך להיות ע"י צמצומים רבים כדי שיוכל כל עולם ועולם לקבל זיו בהירות הוד כבודו ית' לפי בחינתו וכמבואר לעיל לזה נתהווה כביכול ע"י הצמצומים אחיזת הדינים ר"ל. וג"כ ישנו זכות וחובה לפי ערך מעשי בלי אדם ולפי ערך המקבלים כפי שנוי כליהם כי מאתו ית' לא תצא הרעות רק עוצם הטוב והחסד. אכן השינוי נתהווה לפי ערך המקבלים ההשפעה בכליהם וכמבואר לעיל בפ' וארא ועיקר עבודתנו בתורה ובתפלה ובעשיית המצות הוא רק להמתיק כל הדינין ולהעלותן לשורשן הרמה בקודש ולסדר ולייחד כל הכחות והמדות הקדושים וכל העולמות בסידור ומיזוג הרחמים הטובים והחסדים כאשר נמשך מהימי קדם בסוד י"ג שבחא דעתיקא וכנ"ל. וזהו שתרגום אונקלוס ואילין דינייא די תסדר קדמיהון היינו אלו הדינין שבעולמות התחתונים תראה להעלותן לשורשן הרמה בקודש ולסדר אותן ולהמתיק קדמיהון היינו ליחדם בהימי קדם בסידור המיזוג להמשיך השפעת רחמים וחסדים טובים וכרצון העליון האמיתי האחד. והמשכיל יבין:

עוד י"ל בביאור תרגום הנ"ל. דהנה כתיב כי המשפט לאלהים הוא. ודרשו חז"ל כאשר הדיין מחייב הזכאי נוגע זה המשפט כביכול לאלהים כי הוא ית' ממלא חסרון הזכאי שחייבו זה הדיין שלא כד"ת. ולזה צריך הדיין להיות מתון מאוד במשפט קודם שיצא דינו לצדק. וליישר דעתו ושכלו ולישב באימה ויראה והכנעה וכמאחז"ל כאילו חרב מונחת לו בין כו'. ומה גם בהשים אל לבו כי אלהים נצב בעדת אל וכאז"ל אז בודאי מהראוי להיות מלא רתת וזיע וחרדה וחיל ורעדה יאחזו מפחד ה' ומהדר גאונו. ואז

הש"י שולח לו דעה מיושבת וצלולה שיוכל להוציא משפטו לאור לבל יטהו ח"ו ויכוין לאמיתו. וזהו מרמז התרגום ואילין דינייא. היינו בין איש לרעהו. די תסדר היינו שתסדר ותיישב בדעתך. קדמיהון מאן הוא דקאים קמייכו הלא אלהים נצב בעדת אל. והמשפט הוא לאלהים וקבע את קובעיהם נפש כו' ובודאי צריך לזה ישוב הדעת נכון מאוד ולא בחפזון ובהלה. וגם שלא לעשות ולגרום עינוי הדין. כ"א הכל לעשות באימה ויראה והכנעה כי עומד לפני ממ"ה הקב"ה. או יאמר קדמיהון. ע"ד מעונה אלהי קדם והבן:

עוד י"ל בהנ"ל כי הנה כל מצות התורה הם התנהגות העולמות וכמו שההנהגה הוא בעולמות העליוני' הק' ע"י אורות בהירים ומצוחצחים וזכים לפי ערך פרטי ודקדוקי המצו' הנמשכי' מהאורו' ההם בשורשם הרמ' בקודש כן הוא התנהגו' העולמו' התחתוני' ע"י פרטי ודקדוקי המצות בלבושי התורה שהם התרי"ג מצות. וסודם ומקור שורשם של כל המצות הם אורות זכים ומצוחצחים קדושים עליונים. והמשכתם וסידורם והתנהגותם ופרטיהן ודקדוקיהן של כל מצוה ומצוה הוא לפי מקור ושורש של המצוה ההוא בעולמות העליונים וכמו שההנהגה וסידור של המצוה ההוא בעולם ההוא במקורו. ככה ממש הוא פרטי' ודקדוקי' בעוה"ז התחתון. ע"ד מ"ש כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי גו'. כן הוא ממש במקור העליון. כי ישנו עולם בעולמות העליונים אשר הוא מסודר בהנהגה זו כנודע למביני מדע. והנה הסנהדרין הקדושים בזמן שהיו יושבים בלשכת הגזית. והיו חכמים צדיקים וקדושים. וכאשר בא לפניהם איזה משפט ודין. היו יודעים ומבינים בדעתם הקדושה איך הוא הסידור וההנהגה של משפט זה במקורו העליון הקדוש. וככה ממש הוציאו לאור ולצדק משפט הזה בזה העולם. אכן בעוה"ר אין אתנו יודע עד מה ולאו כל מוחא סביל דא. ובפרט בעתים הללו. אכן אם הדיינין יושבין באימה ויראה והכנעה ופחד אלהים לנגד עיניהם ורוצים לברר האמת ולהוציא לצדק דינם אזי הש"י שולח להם ומופיע עליהם חכמה ובינה ודעת לברר האמת ולהוציא משפטן לאור כמו שהדין הוא מסודר במקור העליון. ולזה י"ל שכיון התרגום ואילין דיניא היינו אלו הדינים והמשפטים שצריכים הדיינים להורות בעוה"ז. די תסדר קדמיהון. ר"ל תסדר אותם ותוציא לאור משפטן כמו שהם מסודרים בהמקור והבהירות של כל דין ושל כל מצוה. והיינו קדמיהון. בעולמות העליונים הקדומים. וע"י מה יוכל לבוא לידי זה. ע"י שישב בשעת המשפט באימה ויראה והכנעה באמת מפחד ה' אלהים הנצב בעדת אל. וזהו ג"כ קדמיהון. היינו כאשר מציירים בדעתם ומחשבתם מאן הוא דקאים קדמיהון עי"ז יוכלו לסדר הדינין בכי טוב. וכנ"ל והבן:

פירוש ב

ובכל אשר אמרתי אליכם תִּשָּׁמֵרו. הנה ידוע מאחז"ל אסור להתרפאות בד"ת כו' ולהגן שאני דמותר להגן על איזה איש ישראל בד"ת. עיי"ש בגמ'. ולפי הנראה הוא מילתא דפשיטא להו לרז"ל דמותר להגן וכמשמעות הלשון להגן שאני. גם מדלא מקשה הגמ' מנלן דבר זה מהתורה וכדרך הגמ' בכ"מ. משמע שדבר זה מפורש ממש בהדיא בהתורה. ולכאורה היכא רמיזא. אכן י"ל דדבר זה מפורש הוא בפסוק זה. ובכל אשר אמרתי אליכם תִּשָּׁמֵרו. שתיבת תשמרו בנקודתה הוא מורה פירושו לשון תִּתְפָּעֵלו והיה לו להנקד כמו בכ"מ היינו תִּשָּׁמרו בחולם המ"ם ושבא תחת השי"ן. וכן תיבת ובכל היה לו לכתוב וכל אשר אמרתי אליכם תִּשָּׁמרו. אך הפסוק מורה לנו בזה דמותר להגן בד"ת. וזהו ובכל אשר אמרתי אליכם. היינו בכל מצות התורה אשר אמרתי אליכם. תִּשָּׁמֵרו רשאים אתם להשתמר בהם ולהגן בעדכם שלא יבוא עליכם שום רע ח"ו. ונמצא שהוא דין מפורש בתוה"ק וק"ל:

פירוש ג

ועבדתם את ה' אלהיכם וגו' לחמך וגו' מחלה מקרבך. הא דפתח בלשון רבים וסיים בלשון יחיד. י"ל דהנה ידוע דהש"י א"צ לעבודתנו ולצדקותנו כ"א צדקת מה תפעל לו ומה יתרון לו ית' בעבודתנו דלשון עבודה ושירות שייך אצל ב"ו דכל אדם צריך לעשות מלאכתו מה שמוטל עליו בביתו. וכשבא אחד ושרתו ועשה מלאכה זו במקומו. שפיר מיקרי זה עבודה אבל אצלו ית' אין שייך זה. אך זהו עבודת הש"י דעיקר תענוג הבורא בהוב"ש הוא להיטיב לברואיו ולהשפיע להם כ"צ. ועבור זה ברא כל העולמות וכל הברואים כדי שיעשו רצונו ויקבלו שפעו הטוב בכל עת וזה א"א כ"א ע"י אתערותא דלתתא מה שהאדם הולך בדרכי הש"י ומדבק א"ע במדותיו הקדושים מה הוא רחום כו' ואז מעוררין המדה זו מלמעלה ומשפיע הש"י חסד לעולם כי כשהאדם אינו מעורר החסדים למעלה במעשיו הטובים הגם שהקב"ה לא ימנע עבור זה מאתנו חסדו הטוב ושפעו ומשפיע לנו שפעו הקדוש. מצד מדתו של חסד אך בזה לא נשלם עדיין התענוג שלו כי זה קשה לפניו ית' להשפיע מטובו וחסדו למטה דרך פלא ונס בלא התעוררות התחתונים כמאחז"ל קשין מזונותיו של אדם כקריעת י"ס. דהקי"ס היה ג"כ דרך נס ופלא לבד. כי הכנ"י היו אז ערום ועריה בלא תורה ומצות ולא היה אז התעוררות מ"נ כלל מלמטה אכן הש"י הטה עליהם ברוב חסדו רחמים גדולים והוצרך להגביר עליהם מדת החסד הגם שמצד הדין לא היו ראוים כנודע. ולכך היה קשה לפניו ית' קי"ס כמאחז"ל הים ראה ארונו של יוסף. דבאמת הים לא רצה ליקרע מפני בנ"י דהים עשה רצון קונו

כפי הטבע שהטביע בו הש"י בעת הבריאה שילך מלא ע"כ גדותיו. ומה"ת יקרע להם לצאת מגדר טבעו. אך בזה שראה ארונו של יוסף הסתכל והבין שיש בחי' התגברות למעלה מן הטבע בהכנ"י כמעשה יוסף צי"ע שכבש יצרו וטבעו ולא רצה לשמוע לאשת אדוניו כפי הטבע עבור אהבת שמו ית' ויח' ומזה נתיירא הים וינס. דהקב"ה מנהיג את הכנ"י להיטיב להם ולהגביהם למעלה מן הטבע. אבל באמת לא היה שם שום התעוררות כלל. ולכך הוקשה עליו הדבר כביכול וכמו כן מזונותיו של אדם. אם אינו מעורר בעצמו למעלה קשה לפניו ית' כביכול ג"כ להשפיע לו כ"צ במדת טובו וחסדו כמאחז"ל הרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי. אבל כשהאדם עובד את הש"י אז מגיע לו שפעו וטובו ית' מצד הדין. וא"צ ליתן לו מצד החסד וזהו באמת תענוג של הש"י. כשהמדה"ד מסכים ג"כ להיטיב להם. וזהו נק' עבודה. שאינו מטריח קונו בדבר שקשה לו כביכול היינו להשפיע לו מטובו וחסדו רק במדת החסד לבד אך נהנה מיגיע כפו. וכמאחז"ל במדרש אמרה מדת החסד כ"ז שהיה אברהם קיים לא הוצרכתי לעשות מלאכתי כי הוא עמד במקומי. ר"ל שאעא"ה במעשיו הטובים פתח שערי חסד העליון להשפיע לכל הנבראים כ"צ ולא היה צריך אז מדת החסד לגלות פעולותיו בעולם מצד חסדו לבד כי הוא התעוררות התחתון:

והנה כל צדיק וצדיק עובד את הש"י לפי שכלו והשגתו כ"א לפי מה שלבו בוער בקרבו. יש צדיק שעובד הש"י בדביקות גדול. ע"י מדת אהבה ונעשה בזה כסא ומרכבה לחסד העליון. כמו אאע"ה. ויש ע"י מדת גבורה ופחד כמו יצחק אע"ה. וכן יש שעובד הש"י ע"י מדת אמת כמו יעאע"ה ויש בחי' שונות זו מזו וכל השינויים אלו אינם אלא מצד העובדים המעוררים השפע עליונה מהמדה זו. כ"א לפי בחי' מדתו אך במקור ושורש העליון אשר שם נאספו ונתייחדו כל העובדות מהתחתונים והכל הולך אל מקום א'. ומכולם נעשה עטרה בראש מלך הכבוד מכל הצדיקים כוונתם אחד לפתוח מקור השפע שממעשיהם הטובים נתרבה התענוג להבורא בהוב"ש. ואז הש"י משפיע מטובו וחסדו לכל באי עולם. וכולם מקבלים שפע הק' ממקור העליון וא"כ השפעות השפע מהמקור והשורש הוא אחדות גמור. וההתעוררות ממטה למעלה להמשיך משם כל טוב הוא מבחי' שונות ע"י מעשה כל צדיק וצדיק לפי מעשיהם הטובים המשונים זה מזה. כ"א לפי בחינתו:

וזש"ה ועבדתם את ה' אלהיכם לשון רבים מפני שהעובדות של הצדיקים המה למטה מרובים כ"א לפי בחינתו והשגתו בכח אלהותו ית'. זהו אלהיכם לפי השגת אלהותו ית' שיש לכל אחד. אך לענין המשכת השפע מלמעלה ממקור אחד בא. לכן אמר וברך את

לחמך גו'. ר"ל כשהצדיקים מעוררים מ"נ מלמטה למעלה. אז עושין בריכה ממקור מזל העליון להשפיע להכנ"י כל מיני חסדים טובים וכל מיני השפעות הק' המכונים בשם לחם ומים. ועי"ז שהקב"ה משפיע בעצמו משפעו הטוב וברכה להכנ"י אז והסירותי מחלה מקרבך. כי יש רעה חולה בבני אדם כמ"ש שהמע"ה בספרו יש עושר שמו' לבעליו לרעתו גו' ולא ישליטנו גו'. דזהו חולי הנפש שלא יוכל האדם ליהנות מעושרו אך כשהשפעתו בא לו מאתו ית' וכנ"ל אז יסורו החלאים מן העולם ולא יאכלו עוד לחם עצבים רק כל איש ישראל יאכלו לחמו בשמח' ובטוב לבב וישת' בלב טוב מימיו כברכת ה' אשר ברכו כיהר"א:

או יאמר ע"פ שאמחז"ל במס' ברכות. חסידים הראשונים היו שוהים שעה א' קודם התפלה ושעה א' לאחר התפלה כדי שיכוונו לבם למקום עיי"ש. ומקשה הגמ' והלא ג' תפלות הם ביום א"כ תורתן ומלאכתן מתי נעשית. אלא מתוך שהם חסידים תורתן משתמרת ומלאכתן מתברכת עי"ש. וזה מרמז הפסוק ועבדתם את ה' אלהיכם איזהו עבודה הוי אומר זו תפלה. היינו כשמתפלל באמת ומכוין לבו למקום כמו שהיו עושין חסידים הראשונים אז וברך את לחמך גו' היינו לחם ומים כפשוטו שהוא פרנסה כשאחז"ל מלאכתן מתברכת. וכן לחם ומים רומזים אל התורה שנק' כן. כמו שנ' לכו לחמו בלחמי. הוי כל צמא לכו למים וכאומרם ז"ל תורתן משתמרת:

או יאמר ע"ד שאחז"ל כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך עיי"ש היינו לאשר היתה הברכ' שורה בכל אשר לו. לזה כל שנטל ממנו איזה דבר שכבר שרתה עליו ברכת ה' הוא ג"כ מתברך. וזש"ה ועבדתם את ה' אלהיכם הבטיחנו הש"י וית' וברך את לחמך גו' והסירותי מחלה מקרבך. היינו שהש"י יברך לחמו ומימו של הצדיק העובד את ה' וכל מי שיאכל ויטעום אצלו כלום ישלח לו השי"ת מבוקשו הצריך לו כגון רפואה למי שצריך לרפואה וכדומה שאר מבוקשים בגשמיות וברוחניות כי"ר אמן:

או יאמר והסירותי מחלה מקרבך. ולכאורה צריך להבין תיבת מקרבך. הי"לל ממך. או מאתך. ולפי פשוטו י"ל דקאי על חולאים וחולשות ואיברים הפנימים ר"ל אשר גם הרופאים מומחים הגדולים אינם יודעים הרפואה על בורי' רק מתעתעים המה בזה כנודע ולזה הבטיחנו הש"י כאשר נעבדהו באמת יסיר מאתנו חולשת החולאים אפי' מהאיברים הפנימים וזהו מקרבך כפשוטו:

אמנם עוד יש לאלוה מילין. בביאור תיבת מקרבך. דהנה כתיב אני ה'. השוכן אתם בתוך גו' ובודאי זכאה איהו מאן דעביד ליה דירה נאה בליבי' ובאיברין דיליה ועושה א"ע בחי' משכ"ן להיות כביכול ה' שוכן בקרבו. וכאשר יבואר אי"ה בפ' תרומה. וכאשר אנחנו

זוכין לזה שהש"י ישכון בתוכנו ובקרבנו אזי בודאי נסתלק ונתבטל כל החולאים רעים ואין שטן ואין פגע רע ואין שליטת שום דבר חיצוני בתוכנו ח"ו כי כתיב לא יגורך רע ודחז"ל לא יגור במגורך רע. וזהו והסירותי מחלה מקרבך משום דבקרבך קדוש והבן:

או ירמוז בתיבת מקרבך ע"ד שאחז"ל ד' מלכים היו מה שביקש זה לא ביקש זה דוד אמר ארדפה אויבי ואשיגם גו' עיי"ש כו'. עד חזקיה אמר אני אין בי כח לצאת למלחמה כ"א אני עומד בביתי בתפלה לפניך ואתה תשלח עזרך מקודש. וכן הי' ויך מלאך ה' במחנה אשור גו'. והנה בעוה"ר אין אתנו יודע עד מה בעתים הללו אשר צרכי בנ"י מרובים המה מאוד ואין הזמן גרמא להצדיק העובד את ה' להתפלל עבור צרכי כאו"א מישראל הבאים לפניו ולהתיר רחמי שמים עבור כאו"א בפרטות בהתאמצות התפלה כראוי ולזה מבטיח לנו הש"י כשנעבוד אותו באמת ובתמים אז והסירותי מחלה מקרבך היינו שתוכלו להסיר כל מיני מחלה מעם ה' בני אל חי מקרבך היינו במחשבתך הטוב לבד ולא תצטרך להתפלל בפיך רק בהרהור לבך הטהור ע"כ השפעות טובות וחסדים גדולים הצריכים לכאו"א מזרע ישראל הבאי' לפני הצדיק לבקש עליו רחמים כי הש"י יעשה רצון יריאיו היינו למלאות חפצו ורצונו הטוב הגם שאינו מוציא הבקשה מפיו באיזה תפילה וכיה"ר אמן:

או יאמר מקרבך היינו שלא תצטרכו לבקש ולחקור אחרי הרופאים מומחים מאוה"ע רק מקרבך ר"ל ע"ד שאחז"ל מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים:

או יאמר והסירותי מחלה מקרבך. דהנה התרגום יב"ע. מתרגם ואעדי ית מחת מרירתא מגווך. ועי' בביאור שפי' ע"ד מה דאי' בב"ק כי ישנו במרה פ"ג חולאים כמנין מחל"ה עיי"ש אך עדיין צריך להבין ולדעת למה פי' תיב"ע את הפסוק דוקא על החולאים התלוים במרה ולא על שאר החולאים:

אכן י"ל דהנה האדם הוא בחי' קומה שלימה בכל איברים וגידים וכן כל עולם ועולם מהעולמות העליונים הם ג"כ בבחי' קומה שלימה כל עולם לפי בחינתו ומדרגתו כי האדם הוא עולם קטן וכמוהו בבחי' קומה שלימ' בכל רמ"ח איברי' ושס"ה גידי' כל העולמו' וכאשר הם יבואר אי"ה להלן. וכל כללות עם בנ"י הם ג"כ קומה שלימה כנודע והנה בהאדם יש אבר אחד נק' מרה וכן הוא בחי' זו כביכול בכל העולמות תחתונים ועליונים בחי' קומות שלימות ובכלל כל העולמות כולם הם ג"כ בחי' קומה שלימה והוא לצורך קיום העולמות ע"ד מאחז"ל הכבד כועס והמרה זורקת בו טיפה ומניחתו וכן בבחי' קומה השלימה של כללות ישראל יש ג"כ בחי' מרה והם האפיקורסים והמוסרי' שבכל דור שהם מרים המאררים ומהם נמשך כל החולאים ופגעים רעים לכללות ישראל

ר"ל אך עכ"ז מבטיח לנו הש"י כאשר נעבדהו בכל לבבינו אזי והסירותי מחלה מקרבך היינו כל החולאים רעים ר"ל הנמשכים ובאים מבחי' מרה שבקרבכם וזהו ג"כ כוונת תיב"ע שפי' כך הפסוק לאשר הוא מדבר הבטחה לכללות ישראל והבן:

פירוש ד

ד' פרשיות

ענין סוד כללי של ד' פרשיות. יש להבין ולדעת מהו סוד ענין מהד' פרשיות אשר רצונו הבורא ית' ויתʼ לקוראם בתוה"ק בכל שנה ושנה כסדר הזה שקלים. זכור. פרה. החדש. ועל מה הטבעו אדניה. ובהעיר לב י"ל דהנה כתיב מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים וכבר נודע דאין הרים אלא אבות וגבעות הם בחי' אמהות כי בכל עולמות הקדושים ישנו בחי אבות ובחי' אמהות כנודע למביני מדע והבורא בהוב"ש הנכבד והנורא שקל בפלס ההרים והגבעות. ולהבין זה נקדים מה שכבר ידוע ומבואר אצלינו אשר בראשי' המחשבה כשעל' ברצון הקדום הפשוט להאצי"ל ולברו"א וליצו"ר ולעשו"ת את העולמות כדי למלוך עליהם ולהיות לו תואר מלך. כי אין מלך בלא עם. והסתכל בחכמתו ית' ויתʼ כי איך יוכלו הנאצלי"ם והנבראי"ם והיצורי"ם והנעשי"ם לקבל אור בהירות א"ס וא"ת. לאשר אורו ית' ויתʼ הוא בחי' א"ס וא"ת. והעולמות אפילו הנאצלי"ם הם נגדו ית' ויתʼ. בבחי' בעלי סוף ותכלית ומכש"כ שאר הנבראי"ם והיצורי"ם והנעשי"ם וכל העולמות התחתונים שהם בעלי גבול וסוף ותכלית. ואיך יוכלו לקבל אורו ושפעו וחיותו הנשפע מאליו ית' ויתʼ. ולזה כביכול הוה מזעיר גרמיה ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים וגם מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן. והיינו שמדד ושקל בחכמתו ית' ויתʼ על ידי צימצומים רבים שצימצם כביכול א"ע לכל עולם ועולם ולכל בחי' ובחי' להופיע את אורו הזך ולהשפיע עליו כפי אשר יוכל שאת כוחו ומדריגתו של זה העולם והבחינה לכאו"א לפי מדריגתו ובחינתו להחיות הקודש לפי בחי' ולשרפי הקודש ולהמלאכים ולהגלגלים ולהעולמות התחתונים כאו"א כפי אשר יוכל לקבל שפעו וחיותו וחסדו ית'. ככה נשקל ונתפלס עליו אור שפעו ית'. וזה היה בראשית הבריאה אשר עלה לפניו ית' ברצונו הקדום והפשוט להאציל ולברוא את העולמות והוא כביכול בחי' עלמא דמתקלא והנה כבר מבואר למעלה דבריאת העולם בפועל היה בא' בניסן. וגם ידוע מספה"ק בסוד עש"ן שהוא עול"ם שנ"ה נפ"ש דאינון ברזא חדא. ולזה אנו מקדימין קודם התחלת השנה שהוא א' בניסן לענין הבריאה בפועל ואנו קורין בכל שנה ושנה מקודם הד' פרשיות וסודם ורמיזתם הוא כך פ' שקלים הוא בסוד בחי' עלמא דמתקלא וכנ"ל אשר שקל בפלס כו'. והנה נודע כי לגודל הצימצומים

אשר נתהוה ע"י משקל הקודש מעילה לעלול ומעילה לעלול עד לאלפי אלפים ורבבות מדריגות והכל צימצום אחר צמצום עד למטה בצמצומים הגדולים אשר נתהוה ישנו שם אחיזה להחיצונים ר"ל. בסוד סוספיתא דדהבא שהוא זוהם הזהב הקשה והוא בחי' עמל"ק הרשע שהוא הראש להקליפות וכמ"ש ראשית גוים עמלק ולזה צוה לנו הבורא ב"ה וב"ש לקרות בתוה"ק אחר פ' שקלים פ' זכור: לזכור מעשה עמלק ולמחות שמו מתחת השמים בל יזכר ובל יפקד. וכאשר אנחנו מחכים לזה בב"א. לזה אנו קורין פ' זכור והנה הגם כי נמחה שמו של עמלק מן העולם עכ"ז עדיין צריך טהרה וזיכוך וציחצוח בכ"מ אשר מצאה ידי אחיזתו ולרמז זה אנו קורין אח"כ פ' פרה שהיא רומזת אל הטהרה. ואז כשיזדכך ויטהר ויצוחצח הכל כראוי אז תיכף ומיד תהיה הגאולה בב"א ויתחדשו העולמות בסוד שם מ"ה החד"ש וכדאי' בספרים הק' ואז יכירו וידעו כל באי עולם כי מלכותו ית' בכל משלה והוא מלך ע"כ העולם כולו בכבודו ולזה אנו קורין פ' החודש והכל בסוד גלגל ההיקף ובסוד עש"ן עול"ם שנ"ה נפ"ש ולזה ג"כ אין הפסק' בין פ' פרה לפ' החודש בשום שנה כי תיכף אחר הטהר' והזיכוך יתחדש העול' ואז נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרי'. וכן יהיה במהרה בימינו אמן והמשכיל יבין כל זה:

פרשת שקלים

פירוש א

כי תשא את ראש ב"י לפקודיהם גו'. במדת"נ אמר משה לפני הקב"ה משאני מת איני נזכר. השיב לו הקב"ה חייך כשם שאתה עומד היום וזוקף את ראשן ואתה נותן להם פ' שקלים. כך בכל שנה ושנה כשקוראין אותה לפני כאלו אתה עומד שם וזוקף את ראשן. מנין ממה שקראו בענין כי תשא את ראש. שא לא נאמר אלא תשא לשון עתיד. עכ"ל המדרש תנחומא.

והנה כל לב משכיל ראוי לעורר לבבו לדעת ולהבין ענין וכוונת זקיפת ראשן של ישראל מהו. וגם מה זה ע"י קריאת פ' שקלים דוקא.

וי"ל בהעיר לב אחרי אשר חנן דיעה אל דעות ה'. הנה כתיב בסוף פ' משפטים ויקח משה חצי הדם וישם באגנות. וחצי הדם זרק על המזבח ויקח משה את הדם ויזרוק על העם ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם. להבין כוונת משרע"ה בזה. למה חלק הדם לשתים והחצי שם באגנות. י"ל דהנה כתיב שררך אגן הסהר אל יחסר המזג. וזה קאי על הסנהדרין שהיו יושבין כחצי גורן עגולה כמו הסהר כשאינה במילואה עדיין וכמאחז"ל אכן הכל צריך טעם ושום שכל. למה היו יושבין כסדר זה דוקא כחצי

עיגול. וי"ל שזה מרמז על סוד עתיק. איך קוב"ה וישראל חד אינון ומתייתדין ומתדבקין כביכול ע"י מצות התורה כי כבר נתבאר אצלנו כמה פעמים סוד ישראל עלה במחשבה להבראות. והיינו כי עיקר הסכמה הרצון הקדום הפשוט אשר עלה במחשבה הקדומה לכל הקדומים להאציל ולברוא את העולמות היה רק ע"י רצון תואר המלכות. כי אין מלך בלא עם. ולזה האציל וברא הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא כל העולמות העליונים הקדושים והעולמות התחתונים והעיקר תכלית כוונת הבריאה היה רק לגלות ולפרסם לכל באי עולם שיכירו וידעו כי הוא לבדו מלך ע"כ העולם כולו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין זולתו ומלכותו בכל משלה. וכאשר יקבלו עליהם עול מלכותו אז רצונו ית' להיטיב להם ולהשפיע עליהם כל מיני טובות וברכות וחסדים טובים ורחמים כדרכו להיטיב לברואיו. ובפרט לבנ"י עם קרובו אשר נשמותיהם חצובים ואחוזים ודבוקים בכסא כבודו ית'. ובפרט שע"י נתגלה ונתפרסם אלהותו ומלכותו ית' לכל באי עולם וכמבואר לעיל באריכות. וכל ההשפעות טובים וחסדים ורחמים הנשפעים ומאירים לכל העולמות הוא רק ע"י בנ"י שמקיימים מצות התורה ומע"ט ועסקם בלימוד התורה וע"י אתערותא דלתתא בסוד מ"נ נתעורר מלעילא מ"ד והשפעות החסדים לכל העולמות עליונים ותחתונים והמשפיע הוא בחי' דכר והמקבל הוא בחי' נוק' כנודע וכביכול כביכול הבורא ב"ה וב"ש לגודל עוצם אהבתו לבנ"י עם קרובו ולמען טובו וחסדו הגדול מצמצם א"ע כביכול וכביכול להקרא בשם בחי' פלג גופא. ובנ"י הם בחי' פלג גופא השני. והם בסוד דכר ונוק' וזהו סוד יחוד קבהו"ש היינו שהקב"ה מייחד א"ע עם נשמת ישראל וכנ"ל ע"י מעשיהם הטובים ומשפיע להם חסדים ורחמים לבחי' כנ"י ועילא ותתא. ולכן בכל מצוה ומצוה. אנו אומרים לשיקב"הו וכנ"ל. ועיקר כי זולת המקבל א"א להמשפיע שישפיע טובו וחסדו כרצונו להשפיע. והנה הקב"ה נק' אחד. וישראל נק' ג"כ אחד וזהו כאשר ב"י מקבלים עליהם עמ"ש ומשעבדים את שכלם ומדותיהם וכל הרצוניות בלתי לה' לבדו. ואין להם שום רצון ותאוה אחרת כ"א לעבוד הש"י בלבד אז הם נק' בבחי' אחד גוי אחד. משא"כ כשח"ו אינם בבחי' זו. אז אינם בבחי' אחד כי מחשבתם ושכלם מונחים אז בתאוות וחיצונית שונות. ובכל פעם נוטים כוחם ומחשבתם לדבר אחר חיצוני ר"ל. וא"כ מדותיהם ושכלם הם בפרודא שאינם במקום אחד. אכן כאשר מיישרים דרכם ומחשבותם ורצונם בלתי לה' לבדו. לעשות רצון ה' בתמים. אזי הם באחדות גמור וכאשר הם בבחי' זו בחי' אחד. אז אחד באחד יגשו. ומתייחדים כביכול עם ה' אחד ברזא דאחד וכמ"ש בזוה"ק למיהוי אחד באחד והא אוקימנא דהוא אחד ושמו אחד. ולרמז יחוד הק' הזה היו הסנהדרין יושבים כחצי גורן

עגולה. בבחי' פלג והחצי השני כביכול כביכול הוא הבורא ב"ה וב"ש משלים להיות אחדות גמור ואמיתי. והיינו ע"י התורה והמשפט אמת היוצא מפי הסנהדרין לכל ישראל וכולא ברזא דאחד. והנה דרך האנשים הכורתים ברית יחד והיו לבשר אחד ודיעה אחת אז דרכם למסור כאו"א נפשו עבור חבירו. ונמצא דמם מעורב יחד כי הדם הוא הנפש שהוא עיקר כח הנפשי וכמ"ש האברבנאל בס' מצמיח ישועה. דשורש הדבר של כריתות הברית הוא הנוהג שבעולם כששני מלכים כורתים ברית לתווך האהבה ביניהם ולהיות כ"א בעזר וסיוע של חבירו. אז שותין כ"א כוס יין וכ"א נוקף אצבעו ומורידין טיפה של דם לתוך הכוס. וכ"א שותה כוס המעורב בטיפת דם של חבירו. וזה הדבר מורה שמערבין את דמם הוא החיות שלהם כי הדם הוא הנפש להיות להם לב אחד ויהיו בהם אחדות. וכ"א מחויב ליתן דמו ולמסור נפשו עבור חבירו זהו הכריתות ברית. והנה מלכותא דרקיע כעין מלכותא דארעא. ולרמז זה לקח משרע"ה רשכה"נ חצי הדם וישם באגנות לרמז על אגן הסהר שהם בחי' פלג גופא. וחצי הדם זרק על המזבח כביכול לרמז על פלג הדכר ומן הדם שבאגנות זרק על העם. לרמז על המבואר שכביכול הדמים שהם הכוחות מעורבים זה בזה. ושיהיה הכח ביד ישראל למס"נ על קדושת שמו ית' וית'. והוא הוא כריתות הברית. ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם. להיות עמכם ביחוד גמור וברזא דאחד [וי"ל בדרך אפשרי דהנה ידוע שיש כ"ב אותיות גדולות. וכ"ב אותיות קטנות. והכ"ב אתוון רברבן הם בחי' עולמות עליונים והכ"ב אתוון זעירין הם בחי' עלמין תתאין. וצריך לייחדם ולשלב זה בזה ונעשה מהם צירוף בחי' ד"ם. ועיקר היחוד ע"י האל"ף סוד פלא עליון ונעשה מזה צירוף אד"ם.] והבן זה:

והנה תינוק הנתון במעי אמו ראשו מונח לו בין ירכותיו וכלול תלת גו תלת כנודע מספה"ק. ואז אין לו שום שיעור קומה כלל. וכאשר יוצא לאויר העולם אז נעשה לו קצת נשיאות ראש וקומה. אך עדיין הוא בתכלית הקטנות. ואח"כ הילד הולך וגדל עד אשר הושווה קומתו לאביו ולאמו וזהו אנו רואים בחוש ממש. אכן מסתמא בהנשמה של התינוק ג"כ מתנהג בדרך זה. ועם שכלו ג"כ שבתחלה הנשמה והשכל בתכלית הקטנות והולך וגדל עד אשר נשמתו ושכלו נתגדלים ומוסיף בכל עת חכמה ובינה ודעת יתירה ולומד תורה ומצות ועוסק במע"ט ומזה בא ליראת ה' ואהבתו ית' לעבדו באמת ובתמים. ומתחזק ביתר שאת בכל פעם בעבודתו עד אשר עובד את בוראו בתכלית השלימות. כמו שהיה רצונו ית' בעת בריאת זה האדם בעולם אשר ברא את האדם ישר וחצב נשמתו היקרה מכסא כבודו ית'. והוא משלים כוונת ורצון הבריאה. ואשרי אנוש יעשה זאת. כי אדם כזה הוא דבוק תמיד בשורשו הרמה בקודש אשר משם נחצב נשמתו וע"י אתערותא

דלתתא שלו בסוד מ"נ נתעורר אתערותא דלעילא בסוד מ"ד לכל השתלשלות העולמות להשפיע עליהם חכמה בינה ודעת וחסדים טובים ורחמים ושלום. וכמבואר לעיל שזה היה תכלית כוונת הבריאה:

והנה אדם כזה ודאי יש לו נשיאות ראש וקומתו נאה ושלימה ונעשה בחי' סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. ושמן על ראשו אל יחסר כי ממשיך תמיד שפע קדוש ומחשבות קדושות מחכמה בינה ודעת עליונים הק' ובחי' זו ישנו ג"כ בכללות ישראל שהם ג"כ בבחי' קומה שלימה והוא ג"כ על זה הדרך. כי בעת שהם במדריגה התחתונה ובבחי' קטנות המוחין ח"ו אז אין להם נשיאות ראש חלילה ואין קומתן ערוכה ושלימה. אך עכ"ז הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא ברוב רחמיו וחסדיו הטובים משפיע להם כל הטובות הצריכין להם להשפעתם בסוד איתתך גוצא גחין ולחיש לה כנודע למביני מדע. אמנם אין זה תכלית הבריאה. והעיקר הוא שצריך להשלים כוונת הבריאה והרצון עליון הקדום וכנ"ל. וזהו ע"י כשעם ה' משימים אל לבם ומתחזקים אך ביראת ה' כל היום ובאהבתו ית' ועובדים אותו בכל לבבם ונפשם באמת. אזי נתגדל ונתנשא השיעור קומה בבחי' נשיאות ראש והולכים ממדריגה למדריגה עד בחי' גדלות המוחין עד אשר מגיעים לשורשם הרמה בקודש ונעשים אחוזים ודבוקים בו ית' וית' כביכול. ואז ע"י נתעורר ונעשה אתערותא דלעילא בסוד מ"ד לכל השתלשלות העולמות להמשיך עליהם שפע חכמה בינה ודעת וחסדים ורחמים ואז מתייחדים ברזא דאחד וכמבואר לעיל:

ומעתה ע"פ כל הדברים האלה נבוא אל ביאור הפסוקים והמד"ת הנ"ל. כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם היינו שהבורא בהוב"ש צוה למשרע"ה כי תשא גו' כשיצטרך להגדיל את קומתן של ישראל ולהנשאם בנשיאות ראש לאשר הם בעת וזמן ההוא בבחי' קטנות ח"ו. וזהו לפקודיהם מלשון חסרון. אז יתנו כאו"א מישראל מחצית השקל הקודש והיינו שיתחזקו אז בנ"י א"ע בעת ההוא ולעמוד על נפשם שיראו לחבר את האוהל להיות אחד לבל יהיו ח"ו בבחי' פלג גופא רק שיתנו גם הם בחי' מחצית השקל משלהם והיינו פלג השני לחבר את האוהל שיהיו בבחי' שקל שלם. אך ע"י מה יהיה דבר זה. לז"א ונתנו איש כופר נפשו לה'. היינו שימסרו את נפשם על קדושת שמו ית' באמת ובלב תמים ויקבלו עליהם עמ"ש ביראה ואהבה. ובזה יהיה להם תקומה ונשיאות ראש. היינו כי ע"י קבלת עמ"ש ומס"נ לה'. ירוממו למעלה את מחצית השקל בחי' פלג גופא שלהם למקורו ושורשו הרמה בקודש ואז יהיה בבחי' שקל שלם ברזא דאחד. והבן זה:

אמנם לאו כל אדם זוכה לבוא למדריגה זו לרום גדלות המוחין אך משרע"ה הי' כלול מס"ר נשמות ישראל כמאחז"ל אשה א' ילדה ס"ר בכרס א'. ומנו משה. והוא מסר נפשו

כמה פעמים עבור ישראל. הוא זכה למדריגת הגדלות רום הגדולות עד מאוד. ולו הי' הכח להרים ג"כ ראשן של ישראל ולהגדיל קומתן למעלה ולזוקפן ע"י קדושתו ומס"נ לה' באמת. והוא היה המשפיע להם כל ברכאן טבין וכל טיבו וחדו וכל נהורין עילאין ובוצינין קדישין והיה זוקף ראשן למעלה והוא הי' בסוד הדעת העליון הק' המחבר את האהל להיות אחד. ולזה צוה הש"י למרע"ה זאת. כי תשא גו' היינו שהוא ישא ויזקוף את ראשן והבן:

וע"פ הדברים הנ"ל יבואר ג"כ הגמ' כל הכורע כורע בברוך וכל הזוקף זוקף בשם. כי נודע בכוונת האריז"ל שבהכרעת גופו וראשו יכוין וא"ו לגבי ה'. ויו"ד לגבי ה' ובשעת זקיפת גופו יכוין להעלו' ה' לגבי וא"ו ובזקיפת ראשו יכוין להעלות ה' לגבי יו"ד והיינו בשעת הכריעה צריך להמשיך מלמעלה למטה מבחי' דכר בחי' יסוד אבא ואימא חכמה ובינה שהוא סוד ברו"ך מלשון בריכה והמשכה [גם ברו"ך הם אותיות כרו"ב בסוד הכרובים והיינו כ' הוא כתרא עילאה קדישא. ר' הוא ראשית חכמה. וא"ו הוא בחי' וא"ו קצוות. ב' הוא בחי' שכינת' עילא' ושכינתא תתאה וזהו המשכת ברו"ך] היינו מבחי' יו"ד וגם ע"י בחי' וא"ו שהם בבחי' דכר. ובהזקיפה שזוקף קומתו גופו וראשו אזי מעלה ומנשא קומתו שהוא בבחי' נוק' בסוד פלג השני וכנ"ל ולכך הכוונה לזקוף ולנשאות התרין ההי"ן לגבי וא"ו ויו"ד. והבן היטב:

וזהו זוקף בשם ע"ד ויעש דוד שם וכמ"ש בזוה"ק עיי"ש ותבין: ואומרו זה יתנו כל העובר על הפקודים גו' היינו שע"י דבר זה של מס"נ על קדושת שמו ית' באמת ובלב תמים. יתנו כ"ל העובר על הפקודים. ר"ל כ"ל הוא בחי' יסוד צדיק ח"י עלמין וכמ"ש כי כל בשמים ובארץ. ותרגומו דאחיד בשמיא ובארעא. והוא הוא עובר והולך דרך כל העולמות וכל הפקודין דאורייתא כי כולם מתייחדין ומתקשרין ע"י דייקא וכמבואר לעיל. וע"י נתייחד ג"כ סוד מחצית השקל בשקל הקודש להיות שקל שלם וכנ"ל. עשרים גרה השקל. יתבאר ע"ד המבואר אצלינו למעלה בכוונת הכללי לד' פרשיות שסוד פ' שקלים הוא בסוד עלמא דמתקלא אשר נשקל ונתצמצם כביכול בחי' אורו הזך והמצוחצח לכל עולם לפי כח מדריגתו אשר יוכל לקבל אור שפעתו ית' ובהירותו הגדול וידוע דכל העולמות הם בסוד עשר ספירות שהם עשר עלמין קדישין ולכאו"א נשער ונשקל אור בהיר ומצוחצח לפי בחי' מדריגתו אשר יוכל לקבל האור ההוא אכן כל העולמות הם בסוד והחיות רצוא ושוב. רצוא מחמת האהבה והתשוקה לאור בהיר הזך העליון אשר נאצל משם. ושוב מחמת יראה מפחד ה' ומהדר גאונו ועד"ז הוא ג"כ עבודת ב"י עם ה' בני אל חי. בהתנהגות עבודתם הק' לה'. ונמצא אלו היו"ד ספירות קדושות הם בבחי'

עשרים כשהם כלולים מאהבה ויראה והכל נתהוה ע"י סוד הצמצום והמשקל וכנ"ל. וידוע דבחי' צימצום מדתו של יצחק הוא בחי' אע"ה כנודע ותיבת גר"ה מספר יצח"ק. וזהו עשרים גרה השקל והבן:

או יאמר עשרים גר"ה השקל ע"ד המבואר לעיל כי הצדיק ממשיך השפעות וחסדים טובים וכל נהורין עילאין ע"י מעשיו הק'. מעולמות עליונים הק' עד בחי' נשמות ישראל לתתא בסוד בחי' מ"ד וכנ"ל. וההמשכה הוא ע"י מס"נ לה'. בא לבחי' אי"ן שהוא בחי' עתיקא ומשם ממשיך שפע רב טובו וחסד גדול ע"י העשר ספירות הק' ע"י צמצומים וכנ"ל והוא בבחי' אור ישר. ועוד ישנו בחי' אור חוזר ע"י אתערותא דלתתא מהמצות והמע"ט של כללות עם ה'. בני אל חי. והצדיק מעלה את האתערותא זו וריח ניחוח מעולם לעולם עד עצמותו ית' כביכול בבחי' נשיאות ראש וזקיפת קומה ג"כ דרך היו"ד ספירות מתתא לעילא וזהו עשרים גרה היינו לשון המשכה מלשון גור"ר. והיינו עשרים השקל שלם ברזא דאחד סוד מ"ד ומ"נ והם עשרי' בחי' וכולא ברזא דאחד. והבן:

וע"פ כל המבואר יובנו דברי המד"ת הנ"ל. אמר משה לפני הקב"ה משאני מת איני נזכר היינו כנ"ל שא"א לכל אדם ואדם לבוא לבחי' מדריגה זו כנ"ל. ועיקר זקיפת ראשו וקומתו של ישראל היה ע"י משה רבינו ע"ה. וכנ"ל וא"כ היה דואג ומצטער על זה רעיא מהימנא קדישא. משאני מת איני נזכר. ומי ישא ראשן ויזקוף קומתן של ישראל למדריגה הגדולה וכנ"ל. אשר העיקר הוא ע"י מס"נ באמת. והשיב לו הקב"ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו וזוקף את ראשן כו' כך בכל שנה ושנה כשקוראין אותה הפרשה לפני כאילו אתה עומד שם כו'. והיינו כי בכל דו"ד הצדיק שהוא ראש הדור הוא בודאי בבחי' משרע"ה וכנודע מספה"ק והוא יזקוף ראשן וקומתן של ישראל בכל שנה ושנה ע"י קריאת פ' שקלים דוקא בכוונה שלימה ורצוי' וע"י מס"נ לה' על קדושתו ית' וית' באהבה ובכוונה הראויה לפ' שקלים. שמסר לנו משרע"ה וכמבואר לעיל. וכן הוא בכל דור ודור ע"י הצדיקים שבכל דור יש להם נשיאות ראש לזקוף קומתן. וכיה"ר מלפני הבורא בהוב"ש שיערה עלינו רוח ממרום קדשו להרים קרננו בנשיאות ראש וקומה זקופה נצחי וקיים לעד ולעולמי עולמים ע"י משיח צדקנו שיבא בב"א. והמשכיל יבין כ"ז היטב:

עוד במדרש הנ"ל. כסף נבחר לשון צדיק זה הקב"ה שהבחיר לשונו למשה וא"ל כי תשא. מה כתיב למעלה מן הענין (בפ' תצוה) וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה כיון שחטאו אמר הקב"ה למשה לך וכפר להם. א"ל רבש"ע לא כך אמרתי אחת בשנה יכפר א"ל הקב"ה אעפ"כ לך וזקוף ראשן עכשיו. אמר משה לפני הקב"ה בשעה שיש להם

זכות הנח להם ובשעה שאין להם זכות תשא להם פעם א' בשנה כדי שיבא יוה"כ ויכפר עכ"ל המדת"נ:

וי"ל דברי המדרש ע"פ הדברים אשר ביארנו בפירוש דברי המדרש הקדום עיי"ש. וכללו של דבר ושורש הענין הוא כי יש כח בהצדיק בתוכחתו ובתפלתו לרומם ולנשאות כל העולם מתחתית המדריגה לרום ראש המדריגות כולם. וזהו ביאור דברי המדרש. כסף נבחר לשון צדיק זה הקב"ה שהבחיר לשונו למשה וא"ל כי תשא ר"ל שגילה הקב"ה למשרע"ה זה הסוד שיש בכוחו הגדול לרומם ולנשאות ולזקוף ראשן של כל ישראל וכמבואר לעיל. והיינו לא מיבעיא כשישראל זכאין. אלא אפילו ח"ו כשאינם זכאין מצד עצמם וזכותם אעפ"כ יש כח בהצדיק להעלותן ולרומם אותן. וזה"ש המדרש מה כתיב למעלה מן הענין וכפר אהרן על קרנותיו גו' כיון שחטאו ישראל אמר הקב"ה למשה לך וכפר עליהם. הכוונה כנ"ל הגם שאינן זכאין מצד עצמם אעפ"כ אתה כפר עליהם וכנ"ל. א"ל משרע"ה לא כך אמרת אחת בשנה יכפר והיינו ביוה"כ דאז אפשר להיות דבר זה מצד ההוא יומא דקא גרים שהוא יום סליחה וכפרה ואין בו שום קטרוג וכנודע. א"ל אעפ"כ לך וזקוף ראשן עכשיו. ר"ל אל תמתין עד יוה"כ רק עכשיו זקוף ראשן. הגם שעכשיו א"א להיות להם סליחה וכפרה לגמרי אך עכ"פ תשא את ראשן. ר"ל תרומם ותנשא את ראשן בזקיפה וכנ"ל כי כאשר יהיה להם זקיפת ראש אזי תועיל להם עכ"פ מדריגה זו לבל ישלוט בהם שום רע ח"ו. כי ע"י זקיפת ראש נתעלה ונתייחד הה' עילאה לגבי יו"ד. שהם בסוד בינה וחכמה ושם אין שטן ופגע רע. רק שיהיו צריכין תמיד להיות בזקיפת ראש כ"א יהיו בעולמות התחתונים אז יהיו ח"ו דינין מתערין ולא יהיו יכולים להתקיים ח"ו מחמת שאינם זכאים מצד עצמם דבשלמא כשהם זכאין מצד עצמן אז יכולים להיות ג"כ בעולמות התחתונים והיינו להמשיך על ידי הכריעות בברוך אתה וכנ"ל לעולמות התחתונים. משא"כ כשאינן זכאין ח"ו. וז"ש משה לפני הקב"ה. רבש"ע בשעה שיש להם זכות הנח להם ר"ל הנח להם במדריגתם אף אם יהיו בעולמות התחתונים בלי זקיפת ראש וכנ"ל. אכן בשעה שאין להם זכות תשא להם ר"ל אז צריכים הם להיות בנשיאות וזקיפת ראש בדוקא ע"י הצדיק שבכל דור. וזהו לבל יהיה בהם שליטת החיצונים ר"ל. אבל כפרה גמורה א"א להיות עדיין עד שיבוא יוה"כ ויכפר לגמרי כיה"ר אמן. והבן היטב כ"ז:

פירוש ב

עוד יש לאלוה מילין בענין כוונת מחצית השקל. כי הנה שקל שלם היינו במילואו כזה שי"ן קו"ף למ"ד. עולה מספר תר"ך שהוא אותיות כת"ר. וזהו סוד עשרים גרה השקל.

היינו סוד בחי' הקומה שלימה. מעילא לתתא ומתתא לעילא ע"י העשר ספירות הק' וכמבואר למעלה. וכת"ר הוא בבחי' אי"ן כנודע. והחכמה מאין תמצא והוא בבחי' י"ש. וחכמה ובינה הם תרין ריעין דלא מתפרשן ושניהם המה בבחי' י"ש. וזהו קנה חכמה קנה בינה. שני פעמים קנה עולה י"ש. והנה נודע כי ישנו ש"י עלמין וכאשר נתעלו אלו הש"י עלמין ונתייחדו למעלה בבחי' י"ש נעשה בחי' שקל שלם מספר כת"ר כי עולים עד למעלה בסוד האי"ן ואז ניתוסף רב שפע וכל טיבו וכל נהורין עילאין לכל העולמות וזהו סוד הפסוק בשופטים י"ש. וי"ש. תנה את ידך היינו כאשר נתייחדו השני בחי' י"ש כנ"ל אז תנה את ידך היינו הד' יודי"ן דשם ע"ב הק'. שהם שרשי החסד העליון ולרמז זה ציוה הבורא ב"ה וב"ש ליתן מחצית השקל כי מחצית משקל שלם במילואו עולה י"ש וכנ"ל כדי לייחדם ולחברם בחיבורא חדא והבן זה היטב: חסר. וע"ד:

פירוש ג

במדרש בשעה שאמר הקב"ה למשה וגו' כופר נפשו וגו' נתקשה משה ואמר הלא כל אשר לאדם יתן בעד נפשו. והראה לו הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא כבודו ית' ואמר לו כזה יתנו. עכ"ל המדרש:

והנה ודאי מהראוי לשום לב לדעת במה נתיישב בזה קושייתו של משרע"ה גם יש להבין ענין מטבע של אש כו' גם יש להבין ענין מחצית השקל דוקא העשיר לא ירבה והגם כי כבר נאמר על מצוה זו טעמים גדולים ונפלאים אמיתים וסודות עליונים וגם אני אמרתי ת"ל בזה כמה טעמים. אכן עתה באתי לבאר ע"פ דרך הק' של האוה"ח ז"ל. וז"ל בפסוק זה יתנו. דע כי אין עיקר הנגלה אלא הנסתר שזה בא בדמיונו כו' וע"י מעשה העגל שהוא כנגד כל התורה כולה וסובבו הפרדת השכינה בשרשי בחי' כל נשמות ישראל לזה ציוה ה' שיתנו מחצית השקל שהוא סימן למה שהפרידו הם במעשיהם לשוב לייחד' יחדיו ולהכרת הדבר הראהו כמין מטבע של אש מתחת כסא כבודו ית'. כי שם בחי' שרשי נשמות ישראל ועל זה יתנו פי' יחזור לתת סוד מחצית השקל שהפריד וזהו יסוד וסוד הדבר כו' ע"כ דבריו הק' עיי"ש. והנה עכ"ז עדיין הדבר סתום כי במה יתרצה אשכול הכופר במחצית שקל כסף. גם צריך להבין סוד ענין נשמות ישראל החצובים מכסא כבודו ית':

ונבוא להרחיב הדברים ולבארם. ובזה יתבארו דברים נפלאים וסודות עליונים. ועיקר יסודן של דברים איך קוב"ה וישראל ואורייתא כולא חד אינון. כי הנה כתיב שימני כחותם על לבך. ואי' בזוה"ק שבקשה הכנ"י לפני הקב"ה לשום אותה כחותם על לבו כביכול. מה חותם אף שנלקח החותם נשאר עדיין הרשימו והחקיקו כך הם הכנ"י אצל

הבורא בהוב"ש כביכול. ע"כ. ולהבין זאת נקדים מה שאמרנו ע"פ ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כ"א ליראה גו' ולדבקה בו. דהנה אנחנו עם ה'. מתארים את הבורא בהוב"ש בתוארים של האדם כביכול כמו עיני ה'. ומעשה ידיו ואזני ה'. וכדומה שארי תוארים השייכים באיבריו של אדם ואיך אנו יכולים לתארו ית' בשום תואר ודמות. והלא אין לו שום דמות ותמונה כלל והוא מושלל מהשגה ובפרט מהשגת אנושי ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו. ואיך שייך לתארו כביכול בתואריו של אדם:

אכן בהעיר לב אחרי אשר חנן אל דעות ה'. ברחמיו. י"ל דהנה ידוע ומפורסם ומוכרח ומיסודי האמונה שאצל הבורא בהוב"ש עבר והווה ועתיד שוים הם ממש וכשעלה ברצונו הקדום האחדות הפשוט לברוא את העולמות. ועיקר בריאת העולמות הי' בשביל ישראל שנק' ראשית וכשהסתכל והבין הבורא בהוב"ש שיהיו צדיקים גדולים בעולם אשר יהיו דבוקים בתורתו ואהבתו ויראתו. אזי לגודל התענוג והשעשועים אשר עלה לפניו ית' כביכול ברצונו הקדום האחדות. וכשהאציל עולמות על מנין קדישין דאינון וגרמוהי חד בהון. אינון וחיוהי חד בהון. אז גלף גליפו וחקק חקיקו אלו הכוחות אשר יתהוו ויתחדשו ע"י מעשה הצדיקים שיהיו בעולם. והגם שלא הי' אז עדיין אתערותא דלתתא. עכ"ז. כיון שעבר והווה ועתיד שוים הם לפניו ית' וית' לכן עלה לפניו ית' ברצונו הקדום הפשוט. התענוגים והשעשועים ממש כמו שיהיו לעתיד באתערותא דלתתא. בפועל ממש. וכן כשברא ויצר ועשה את כל העולמות ג"כ גלף גליפו אלו הכוחות ממש כביכול אשר יתחדשו ע"י הצדיקים שיהיו בעולם:

וביאור הדברים כשהסתכל וראה כביכול שיהי' אאע"ה בעולם שע"י יתפרסם גדולתו ואהבתו וחסדו הגדול ית' לכל באי העולם ויהי' דבוק באהבת שמו ית' וית'. אזי מגודל התענוג והשעשועי' אשר עלה לפניו ית' כביכול האציל בעלמא דאצילותא קדישא וגלף גליפו כח כזה ממש כביכול והוא אשר אנו מתארים אותו כביכול ביד ימין. והם צירופי אותיות של שמות הק'. ה' אלהינו ה'. שהם י"ד אותיות בבחי' חסד דרועא ימינא וכן כשראה הבורא בהוב"ש שיהי' יצחק אע"ה בעולם אשר יהי' דבוק ביראתו ית' לעבדו בדביקות גדול מפחד ה'. ומהדר גאונו ויתפרסמו ע"י גבורותיו ית' הקדושים ועלה התענוג והשעשועים לפניו ית' ונתאר מזה כביכול באצילותא קדישא כח כזה שהם בבחי' יד שמאל הק'. וכן בכל העולמות הק' והוא בחי' צירופי אותיות של שמות הק'. שהם כוז"ו. במוכס"ז. כוז"ו. אותיות שניות של. ה' אלהינו ה'. כנודע בסוד יד הגדולה ויד החזקה. וכן יעאע"ה ע"י מדתו מדת האמת וקו ומרכז האמצעי שהוא בחי' עמודא דאמצעיתא ומדת הגוף. נתאר מזה למעלה ג"כ כח קדוש כזה. וכן משרע"ה הוא בחי'

מדת דעת עליון הק' כביכול והכל ע"י המבואר לעיל. וכן כשהסתכל הבורא בהוב"ש שיהיו בעול' סנהדרין צדיקים גדולים והם נק' בבחי' עיני העדה לעיין ולפקח על עסקיהם הצריך להם ולהדריכם בדרך ישר' לפניו ית'. אזי לגודל התענוגים והשעשועים שעלה לפניו ברצונו הקדום האציל וברא ויצר ועשה כוחות כזה בעולמו' הק' והם בבחי' עיינין דמלכא כביכול. וכן כל המדות וכוחות עליונות נשגבות והתוארים הק' הכל נתאר ונמשך ונעשה ע"י גודל התענוג והשעשועים שעלה לפניו ית' ברצונו הקדום ממעשה הצדיקים שיהיו בעולם. והכל עבור כי אצלו ית' עבר והווה ועתיד הכל שוים המה. וכן כשהסתכל והבין הבורא בהוב"ש שיהיו בעולמו משה ואהרן שיהיו כ"כ דבוקים באהבתו ויראתו ית' עד שיהיו נחשבים בעיניהם לכלום ולמאומה. וכמ"ש ונחנו מה. אזי מגודל התענוג והשעשועים שעלה לפניו ית' כביכול האציל וגלף גליפו השם מה' הק' הוי"ה. במילוי אלפי"ן:

ועפ"ז יש לפרש. ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך. היינו מה שהש"י בהוב"ש מתתאר ונק' בשם מ"ה. גם מ"ה. הוא מספר אד"ם. היינו מה שהוא ית' מתואר בכוחותיו של אדם כביכול הוא רק שואל מעמך. ר"ל הוא שם מושאל מעמך בדרך שאלה. מחמת התענוג והשעשועים שעלה לפניו י"ת ברצונו הקדום ממעשה הצדיקים הדבוקים ביראתו ואהבתו ית'. וזהו כ"א ליראה גו' ולאהבה אותו ולדבקה בו. היינו מחמת הצדיקים שדביקים בו י"ת ביראה ואהבה ובאמת. לזה לרב טובו וחסדו הגדול ואהבתו לישראל עמו מתאר עצמו כביכול בתוארים של ישראל עמו. והכל נעשה ע"י מצות התורה:

וע"פ הדברים האלה יבואר ע"נ הפלוגתא שנ' בספה"ק שבין הרמב"ם ז"ל ובין בעל עבודת הקודש. ושארי ספרי מקובלים ז"ל. דהנה הרמב"ם ז"ל כ' שאלו התוארים שאנו מתארים את הש"י כביכול הוא רק שם מושאל מאתנו אבל בעולמות העליונים אין שום אחד מהתוארים והכוחות האלו כלל. ותפסו עליו המקובלים הק' בזה ואמרו שישנו כביכול ממש אלו התוארים והכוחות בכל העולמות. ולדרכינו הנ"ל יבואר כי אלו ואלו דא"ח הם ושניהם אמת וכמבואר. כי כשעלה לפניו ית' ברצונו הקדום להאציל ולברוא העולמות העליונים. אז לגודל התענוגים והשעשועים שעלה לפניו ית' ממעשה הצדיקים שיהיו בעולם גליף גליפו וחקק חקיקו כוחות ותוארים ההם ממש כביכול בדקות המושכל והרעיון כמו שיחדשו הצדיקים שיהיו בעולם. הגם שלא היה אז עדיין אתערותא דלתתא. כיון שאצלו י"ת עבר והווה ועתיד שוים כנ"ל. והנה אז ברצון הקדום היה רק בבחי' השאלה בשם מושאל מאתנו לרב טובו וחסדו הגדול הגם שלא היה עדיין הכוחות האלו

בעולם. וזהו כוונת הרמב"ם ז"ל. אבל באמת נשאר ונתאר כביכול ממש אלו התוארים והכוחות בעלמין עילאין וכדברי המקובלים ז"ל. והבן היטב:

ועפ"ז י"ל ג"כ מה דאי' במס' אבות דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים. היינו כל התוארים והמדות והכוחות נשגבות עליונות הכל הוא ממך. היינו ממעשה הצדיקים. עין רואה כו' וכנ"ל וכל מעשיך כו' היינו כל מה שאתה עושה מצות ומע"ט ואהבת ויראת ה'. הכל בספר נכתבים. היינו כביכול נחקק בספיר ובהירות עולמות עליונין קדישין.

וזהו ג"כ מה שבקשה הכנ"י לפני הקב"ה שימני כחותם על לבך וכמ"ש בזוה"ק הנ"ל. והיינו שישאר הרשימו והחקיקו ממעשה הצדיקים באור בהירות העליון המצוחצח ושיקבל הבורא בהוב"ש מזה תענוג ושעשועים וכמבואר. והוא ממש בחי' חותם כביכול וזהו ג"כ ענין מטבע שטבעו חכמים בברכות. היינו ע"י עשיית הברכה שהאדם עושה הן בברכות התפלה הן על שארי דברים ואומר אותן הברכות בכוונת הלב וביראת שמו ית' וית' ובדביקות גדול אזי נעשה ונברא כביכול מאלו הצירופי אותיות של הברכה בחי' מטבע וחותם וגילופין וכנ"ל:

וזהו ג"כ הפי' של מטבע של אש שהראה הקב"ה למשה מתחת כסא כבודו ית' וית' אשר משם חצובות נשמות קדושות של בנ"י. וכמ"ש האוה"ח ז"ל. והיינו שהראה לו החקיקין והגילופין והכוחות שנאצלו כביכול ע"י מעשה הצדיקים. וע"י שמקיימים מצות התוה"ק:

והנה ע"י מעשה הצדיקים נחקק ונאצל כביכול בחי' קומה שלימה כי יש צדיקים שהם בבחי' מגינים על בנ"י לשמרם ולהצילם מכל צער וצרה ח"ו. והם נק' בבחי' מקיפים. בבחי' גולגלתא דרישא המקיף את המוח. ואית צדיקייא בדרא דאינון בסוד מוחין קדישין והם הם המשפיעים להכנ"י כל ברכאין וכל טיבו ונהורין עילאין קדישין כי החכמה תחי' בעליה ואית צדיקיא בדרא דאינון בסוד ידין ורגלין. וכן בבחי' כל איברין. ומכללות מעשיהם הטובים נבנה ונאצל כביכול לעילא קומה שלימה בכל הכוחות ובכל האיברים. וכן כ"א מישראל הוא בחי' קומה שלימה בכל הכוחות והאיברים. וכן אורייתא קדישא הוא ג"כ כביכול בבחי' קומה שלימה מכל האיברים בכלל ובפרט. כי יש בה רמ"ח מ"ע נגד רמ"ח איברים שבאדם. ושס"ה מל"ת נגד שס"ה גידין שישנו באדם. וזהו בחי' כללות. וכן בפרט. כי שבת שקול נגד כל התורה כולה. ומסתמא יש בה ג"כ בחי' קומה שלימה כנ"ל. וכן כל התרי"ג מצות כל מצוה ומצוה כלולה מכל התרי"ג מצות. וגם באדם אמרו חכמי החוקרים והנתוח שישנו בכל אבר ואבר כל הכוחות של

כל האיברים. ואמר אפילו בהעין שהוא אבר דק וקטן יש בו שס"ה גידים אך שהם דקים מאוד וא"א להכיר אותם. וכן כשהאדם קורא ק"ש בכוונה שלימה ובדביקות גדול אזי נעשה ונבנה מזה ג"כ בחינת קומה שלימה. כי אית בה תריסר תיבין דיחודא קדישא. ופ' ראשונה היא נגד שם של מ"ב הק'. כי יש בה מ"ב תיבין. ומן והיה אם שמוע עד ושמתם ע"ב תיבין. נגד שם ע"ב הק'. ומן אחר ושמתם עד סוף הפרשה נו"ן תיבין. ופ' ציצית יש ג"כ ע"ב תיבין. ובין הכל הם רמ"ח תיבין. והם בבחי' ראש ידין ורגלין. וכל קומה שלימה. כמבואר בכהאריז"ל. והכל הוא לידע להודיע ולהתוודע גודל עוצם אהבתו וחסדו ית' אל בניו ואל עמו. וגודל התענוגים ושיעשועים שהוא ית' מקבל ממצות התוה"ק שעושים הצדיקים שבכל דור ודור עד אשר לרוב חיבתו שחבב אותם והרימם לעם קדושו נאצלו ונבראו אלו הכוחות ממש בעולמות העליונים. וכולא בגין דקב"ה ואורייתא וישראל כולהו חד אינון. וכמו שנתבאר שע"י מצות התורה נעשים ישראל דבוקים ומחוברים ממש כביכול להבורא בהוב"ש הנכבד והנורא וכשהם דבוקים בו ית' ברזא דאחד נעשה אז בחי' שקל שלם שהוא עשרים גרה. בסוד תרין יודי"ן. יו"ד משם הוי"ה הק'. ויו"ד תתאה משם אדנ"י הק'. והבן כ"ז היטב:

והנה כל הדורות מישראל שהיו. והם עתה. והעתידי' להיות כולם היו כלולין באדה"ר. אכן יש דור שהיה כלול בבחי' ראשו של אדה"ר. ויש דור שהיה כלול בעיניו של אדה"ר. ויש בידין. באצבעי היד. ובבטן ובגוף וברגלים ועקבים עד דור האחרון שיהיה בעקבות משיחא. וכן כאו"א היה כלול ג"כ באדה"ר באותו אבר לפי בחי' מדריגתו ובחי' דורו. והנה כשהאדם בא לידי חטא ופגם ח"ו. אזי הוא נפרד מבחי' כללות נשמות ישראל שהם הקומה הכללית. וגם ממקום חבורו העליון בקודש וכנ"ל. וכן כשחוטאים ח"ו כללות ישראל. ג"כ נפרדו ח"ו ממקום חבורם ושורשם הרמה בקודש. ונפרד ח"ו היחוד והחיבור שהוא ברזא דאחד ונעשה אז שני מחצית כביכול. ונשאר כביכול וכביכול בבחי' פלג גופא. והתיקון לזה הוא שיעשה האדם תשובה שלימה בלב שלם ויתקן את אשר עיוות. וידביק עצמו לכללות ישראל. ובכללות ישראל יתחבר יחד לשורשו הרמה בקודש. ובזה יחובר האוהל להיות אחד. ולזה כשחטאו כללית ישראל בחטא העגל ונפרדו ממקום חיבורם בפרטות ובכללות ונעשו בבחי' מחצית. ורצה הבורא בהוב"ש לקרבם אליו לרב טובו וחסדו הגדול ושיתחבר ברזא דאחד. לזה ציוה הבורא י"ת שיתן כאו"א מישראל מחצית השקל אל הלשכה שהיה במקדש. ועי"ז נתחברו כאו"א עם כללות ישראל. וציוה דוקא מטבע ודוקא שיקרא בשם מחצית. ודוקא בשם שקל. והכל לכוונה המבואר לעיל באורך. ומהתרומת הלשכה הקריבו קרבן ריח ניחוח לה'. ועי"ז התענוג ריח ניחוח לה'

שאמר ונעשה רצונו נתחברו כולם יחד למקורן ולשורשן הרמה בקודש וברזא דאחד ובתחל' נתקשה משה רבע"ה בזה מה יועיל זה לכפר על נפשותם עד שהראהו הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא כבודו ית' היינו הבחי' חותם ומטבע שנעשה בבחי' קומה שלימה. הנאצל והנגלף ע"י מעשה הצדיקים וקב"ה ואורייתא וישראל חד אינון ודא הוא ג"כ סוד הנסירה כי מקודם היה בבחי' דו פרצופן וכשצריך להיות הולדה עי"ז נעשה נסירה כביכול ונעשה בחי' פנים בפנים ואז נתרץ לו קושייתו. והמשכיל יבין כ"ז כי דברים עמוקים הם ורחבים מני ים:

וע"פ הנ"ל יבואר ג"כ מאחז"ל גלוי וידוע לפני מי שא' והיה העולם שעתיד המן הרשע לשקול לגנזי המלך עשרת אלפים ככר כסף. לפיכך הקדים שקליהם לשקליו. היינו ע"ד הנ"ל שהקדים כביכול שקליהם ברצון הקדום האחדות. והבן:

והנה בזמה"ז שאין לנו בהמ"ק על מכונו ואין אנו נותנין שקלינו לכפר בעדינו עכ"ז ונשלמה פרים שפתינו. וכשאנו קורין הפרשה הזו בשבת פ' שקלים ביראת שמו ית' ובדביקות גדול נעשה ונתקן הכוונות הנ"ל וכיה"ר עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ ולע"ע הרצאת דברים תהי' סליחתינו וכפרתינו. ונזכה ב"ב לעשות מצוה זו בפועל ממש לשקול שקלים בבית המקדש שיבנה ע"י משיח צדקנו שיבוא בב"א:

פירוש ד

באחד באדר משמיעין על השקלים וכו'. הא דנקט לשון שמיעה ולא לשון הכרזה הוא דשמיעה מורה על הבנת הדבר ע"פ השכל. ר"ל דמבינים לעם ה' הטעם ושורש הדבר מהשקלים לפי השגתם. דלכאורה יש לדעת ולהבין דהתורה אמרה כי תשא גו' ונתנו איש כופר נפשו לה' גו' דלמה ציותה התורה למנות את ישראל הגם שאסור למנותן. והזקיקה אותם ליתן מחצית השקל לכפר עליהם שלא יהיה בהם נגף ח"ו. מחמת המנין. לא ימנו אותם ולא יצטרכו לכפרה:

אכן שורש הדבר הוא כך דהנה כתיב המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא גו' דהקב"ה מונה כל צבאיו אף בהשמים לכל כוכב יקראו בשם. ולכאורה יפלא מה צורך יש במנינם. כי ודאי שהש"י א"צ לקרוא אותם בשמם שיעשו כ"א עבודתו המוטל עליו ולעמוד על משמרתו דבאמת כל צבא השמים הם ששים ושמחים לעשות רצון קונם. כי זהו התענוג שלהם מה שנותנים שירות ותשבחות להש"י. אך מה שהש"י מונה אותם וקוראם בשמם הוא לטובתן. דע"י שהקב"ה מזכיר שמותיהן בפרטות לכ"א מזה בא להם חיות. כי בדבר ה' שמים נעשו גו'. ומזה הזכירה והמנין נתחדש חיותם ונמשך להם כח רוחני כמ"כ צבאות עם בנ"י מצינו שהקב"ה צוה למנותן כשראה שנפלו ממדריגתן

כמו כאן שהי' אחר חטא העגל. לזה פקד השי"ת למשה למנותם ומשה ודאי כשמנה אותם עם דביקות ודיבור אלהי אשר היה מדבר מתוך גרונו של משה. ובזה שבא כ"א מישראל בדיבורו של משה נמשך לכאו"א חיות מלעילא. וזה"ש כי תשא את ראש ב"י. ר"ל כשתרצה לזקוף ראשן של ישראל ולהמשיך להם חיות מחדש ע"י המספר. זה יתנו מחצית השקל וזהו שמסיים הנביא מרוב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר. ר"ל ע"י המספר דלעילא של הש"י שמזכיר כ"א מישראל עי"ז בא כח וחיות לכאו"א שלא יעדר שום אחד מהם ח"ו. ולא יהיה בהם שום העדר וחסרון. וזהו שמשמיעין על השקלים היינו שע"י השקלים נותן הבנה וחיות לעולם. ומשמיעין ע"י שקלים אלו זכרונם למעלה לפני אבינו שבשמים. כדי שיזכור את כאו"א מישראל לטובה:

ומה שנתקשה משה במחצית השקל שהוצרך הקב"ה להראות לו מטבע של אש. מהו הקושי ומהו התשובה. אך שהוקשה למשה. דמהו ענין מחצית השקל לכפר על מעשה העגל. ולמה דוקא חצי שקל ולא שקל שלם. לזה הראה לו הש"י מטבע של אש. והבין דבר מתוך דבר. ולקח חצי הדם וישם באגנות גו' וכמבואר לעיל באריכות. ולכוונה זו פקד הש"י ליתן מחצי' השקל לעורר מחצית דם של כריתות הברית וכנ"ל. והיות שמשה נתקשה בזה לזה הראהו מטבע של אש דוקא. ר"ל הראה לו הטבע של אש. דהנה האש טבעו להיות מתלהב ועולה למעלה להאויר ואח"כ חוזרת וקופצת למטה. כמ"כ טבע הצדיקים. דהנה כתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם. ופריך הש"ס וכי אפשר לדבוקי בשכינה והלא כתיב כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא. ואין הפי' של קושיית הגמ' כפשוטו. דבאמת אפשר ואפשר. שיש צדיקים שמגיעים למדריגת הדביקות להיות דבוק בהשכינה. אך הגמ' מרמז לדבר אחד דודאי כמו טבע האש א"א לו להיות במקום אחד אלא עולה ויורד. כמ"כ הצדיקים באמת עיקר הדביקות הוא ההתלהבות ואש הרוחני הבוער בלב האדם. והתשוקה לעלות למעלה לדבק בשורשו. אך זה א"א שיהי' כך בתמידית כ"א ע"ד והחיות רצוא ושוב. דלפעמים נופל האדם ממדריגתו ואח"כ חוזר ומתלהב למעלה כמו טבע האש. וזהו בחינת מטי ולא מטי. וזהו שמקשה הגמ' וכי אפשר לדבוקי בשכינה להיות תמיד דבוק למעלה בהתלהבות. הלא כתיב כי ה' אלהיך אש אוכלה היינו אכילה דלעילא הוא האש הוא ההתלהבות והחימום של האדם אשר לבו בוער ומתלהב לעבודת השי"ת. והוא התענוג והאכילה כביכול של הבורא בהוב"ש. וטבע האש א"א להיות בתמידות למעלה רק חוזרת למטה בבחי' רצוא ושוב וכנ"ל. ולזה הראהו הש"י מטבע של אש. היינו הטבע ובחי' של אש. שא"א לו להיות למעלה בתמידית. ואף שנפלו ישראל ממדריגתן ומדביקות העליון. מכ"מ כשיעוררו במחצית

שקל הלזה את מחצית הדם כנ"ל. ויעוררו הדביקות עליון ואהבת הבורא ית' להכנ"י אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ובזה יהיה להם כפרה. כמ"כ אנו אע"פ שהבהמ"ק חרב ואין לנו שקל הקודש. עכ"ז כיון שאנו קורין בפ' שקלים. מעלה עלינו הכתוב כאלו עשינו זה בפועל ממש. להיות שקלינו מקדימין לשקלי המן ולהכריע כף מאזנים בשקל כסף של ישראל. בלשון הצדק כמו הלשון המכריע את המשקלות של המאזנים כמ"ש כסף נבחר לשון צדיק. ולעורר כל הצריך להתעורר במעשינו הטובים ולהשפיע לנו כל טוב. וכיה"ר אמן:

פרשת זכור

פירוש א

ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדר דר. ילקוט ר' ברכיה בשם ר' אבא בר כהנא. כ"ז שזרעו של עמלק בעולם כביכול הכנף מכסה את הפנים. אבד זרעו של עמלק מן העולם. אין הכנף מכסה את הפנים. שנ' ולא יכנף עוד מוריך. ר' לוי בשם ר' חמא בר' חנינא כ"ז שזרעו של עמלק כביכול אין השם שלם ואין הכסא שלם. אבד זרעו של עמלק מן העולם השם שלם והכסא שלם. שנ' האויב תמו חרבות לנצח גו'. אבד זכרם המה וה' לעולם ישב כונן למשפט כסאו. עכ"ל הילקוט. והנה כל איש נבון לבבו ילהב להבין מאחז"ל שהם פלאי פלאים. מהו הכנף מכסה את הפנים כביכול. גם מהו השם שלם והכסא שלם. גם לידע ענין מחלוקתן של חז"ל:

ובהעיר לב י"ל דמר א"ח ומא"ח ול"פ רק כ"א מפרש לפי בחי' ושורש נשמתו. דהנה כתיב עוטה אור כשלמה. כי כשעלה ברצונו הקדום האחדות הפשוט ית' ויח' להאציל ולברוא את העולמות כדי להיטיב להם ולפרסם טובו וחסדו הגדול לכל באי העולם. ושישיגו לדעת גודל רוממותו ית"ש. ולמנדע דאיהו רב ושליט עקרא ושרשא דכל עלמין. אמנם איך הי' באפשרי להשיג שום השגה בעצמותו ית' אשר לית מחשבה תפיסא ביה כלל והוא מושלל מהשגה. ולזה לאשר רצון חסדו הגדול להיטיב לברואיו. האציל כביכול אור בהיר וצח ומצוחצח מהוד מעטה לבושו כביכול. אשר עי"ז יוכלו העולמות להשיג גדולתו ורוממותו ית' כ"א לפי בחינתו ומדריגתו ומעלתו וכל באי עולם ישיגו חסדו וטובו הגדול מצד פעולותיו. וזהו עוטה אור כשלמה. וזה האור בהיר וצח נק' כביכול אור פניו של הקב"ה וב"ש. הנכבד והנורא. וזהו שאנו אומרים בברכת כהנים. יאר ה' פניו אליך ויחנך. לבוא למדת חנון כי שם הוא רק עוצם הטוב וחסדו הגדול וזשה"כ כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם. ימינך הוא מדת החסד מדתו של אאע"ה

וזרועך הוא מדת הגבורה מדתו של יצחק אע"ה. והם נכללים זה בזה. ע"י ואור פניך כי רציתם. הוא בחי' מדת יעאע"ה. הבחיר שבאבות. ומדתו מדת האמת מרכז אמצעי של כל העולמות. וזהו העיקר ואור פניך כי רציתם. שיזונו בנ"י עם קרובו מאור פניו ית' בלי שום מסך המבדיל. רק ע"י מדתו של יעקב להמשיך מאור פניו ית' אשר שם הוא גודל עוצם הרחמים והחסדים טובים. והוא נמשך מהמדה ראשונה של י"ג תיקוני דיקנא עילאה קדישא. שהוא אל לשון תוקף וחוזק. כמו ואת אילי הארץ לקח. שמשם נמשכו תוקף החסדים והרחמים העליוני' לכל העולמות ולכל המדות. וזהו בחי' אור פניו ית'. וזהו סוד שם הק' או"ר פניא"ל שהוא אור. פנ"י א"ל. והוא מספר מלבו"ש גימ' שע"ח. וזהו עוטה אור כשלמה. והוא ג"כ סוד החשמ"ל כי מספר אחד לכולם חושבניה דדין כחושבניה דדין. וחכמה ובינה שהם סוד י"ה. והם ג"כ בסוד אור פניו ית' ויח'. ובזה יובן ג"כ פי' הפסוק ויקרא שם המקום פניאל כי ראיתי אלהים פא"פ ותנצל נפשי. כי שרו של עשו כשאבק עם יעאע"ה ורצה שיתלבש בכוחותיו. ויעאע"ה ישראל מלאך ויוכל לו. והעביר כל המסכים המבדילים עד שהאיר לעצמו ע"י מדתו מדת האמת. והמשיך הרחמים והחסדים הגדולים מאור פניו ית' על עצמו וזהו ויקרא שם המקום פניאל כי ראיתי אלהים פא"פ בלי מסך המבדיל ועי"ז ותנצל נפשי והבן:

והנה עמלק וזרעו הם קליפות גדולים מקור הקליפות והחיצונים בסוד כי רג"ע באפו רג"ע ר"ת ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד. אכן כ"ז שהם בעולם הם נעשים ח"ו מסכים המבדילים לישראל ביניהם לאור פניו של הבורא בהוב"ש וכביכול הכנף מכסה את האור פני אל ית' וזהו בסוד כי י"ד ע"ל כ"ס י"ה כס הוא מלשון כיסוי היינו כביכול שהיד שהוא בחי' כנ"ף מכסה ח"ו האור פנים שהם בבחי' י"ה וכנ"ל ואז אין בנ"י ניזונים כ"א מתמצית כנודע ולא מאור הפנים וזהו שא' ר' ברכיה כ"ז שזרעו של עמלק בעולם כביכול הכנף מכסה את הפנים אבל במהרה בימינו כשיהי' אחריתו עדי אובד הוא וזרעו ימחו מן העולם אז לא יכסה הכנף את הפנים ויומשך השפעות טובות ישועות ונחמות וכל ברכאין קדישין ורחמי' וחסדי' מאור פניו ית' ממש על ידי מדת האמת בלי שום מסך המבדיל ויופיע עלינו הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא רב טובו וחסדו הקדוש והגדול מבחינת י"ה בסוד אור הפני' וכנ"ל. וזה המאמר א"ר ברכיה להיות כי שמו מוכיח על זה. כי שם האדם הוא בחי' שורש נשמתו. עד"ה נפש חיה הוא שמו. וזהו בר"כ י"ה. היינו לעשות בריכה והמשכה מאלו האותיות י"ה ממש כביכול וכיה"ר אמן: והבן היטב כ"ז:

ור' לוי בשם ר' חמא בר חנינא אמר כ"ז שזרעו של עמלק בעולם כביכול אין השם שלם ואין הכסא שלם כו'. דהנה כאשר בא אל האדם הישראלי הערה שכלית ורצונו ותשוקתו

להיות אך ביראת ה' כל היום ומדבק עצמו ביראתו ית' ומקשר עצמו באהבתו ית' ומפלס מעגל דרכיו ועשיותיו שיהיו כולם בצדק ובמישרים יהלוך. אך עיקר העבדות הוא לטהר ולקדש כל דיבוריו וכל פעולותיו וכוחותיו ומחשבותיו. שהם ד' בחינות לייחד את כולם זה בזה עד מחשבה השכלית. ושיהיה הכל בלתי לה' לבדו בלי שום פניה אחרת. ועי"ז הוא מייחד ומקשר עולם העשיה בעולם היצירה. ושתיהן מייחד לעולם הבריאה. ושלשתן לאצילותא קדישא. והולך ממדריגה למדריגה לעילא ולעילא לקשר ולייחד עשיה דאצי' ליצירה דאצי' ומשם לבריאה דאצי' ומשם לאצי' דאצילותא קדישא. כי אית כסא לכסא עד אין קץ ותכלית. והנה עולם האצי' הק' נק' בבחי' שמו של הקב"ה. ועולם הבריאה נק' בבחי' כסא. וכמ"ש כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. בשמי ולכבודי היינו עולם האצי'. מלשון ר' יוחנן קרי למאני' מכבדותא. כביכול בסוד מלבו"ש בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. הם השלש עולמות בריאה יצירה עשיה. וזהו פי' הזוה"ק כגוונא דאינון מתייחדין לעילא כו' קב"ה לא יתיב על כורסייא כו' ברזא דאחד כו' ושמו אחד ע"כ. כורסי' דיקרי' הוא עולם הבריאה דאתעבידת ברזא דאחד היינו שהיא מתייחדת עם השני עולמות יצירה ועשיה. ואז אחד באחד יגשו. להתייחד עם עולם האצילות דהוא ברזא דשמו אחד. והא אוקימנא דהוא אחד ושמו אחד. והכל הוא מחסדי האל ית' לבנ"י עם קרובו. היינו שע"י מעשיהם והתאמצותם בעבודת ה'. ובקבלת עול מלכותו ית באמת ובלב תמים. מסר הש"י היכולת והכח בידם. ובכוחם לייחד ולקשר כל עלמין עילאין קדישין עד רום שמי שמים העליונים וכנ"ל. אמנם כ"ז שזרעו של עמלק בעולם הן הנה לחטאת מרי לבנ"י הוא השטן הוא היצה"ר שבלב האדם אשר בכל יום ויום תמיד ירדפנו במלחמה כבידה ורצונו להטותו מדרך הטוב והישר ומקבלת עמ"ש ואדנותו ית'. ע"י אשר בכל עת יסיתנו אל התאוות הגשמית. ומייפה וממתיק הדבר אל לב האדם. ואחריתה מרה כלענה וטועם טעם מרירות ר"ל. ולזה עמל"ק הוא מספר מ"ר. ומספר א"ל אח"ר (מלחמה לה' בעמלק. ר"ת מל"ב מלחמה זו בליבא תליא. וכן לאסור מלכיהם בזיקים ר"ת מל"ב. וכן לעשות בהם משפט ר"ת מל"ב) וכ"ז שזרעו של עמלק בעולם אינם מניחים את בני אל חי. לעסוק בתורת ה' תמימה. ולהיות קשור בעבודתו ית"ש. ואז כביכול אין השם שלם ואין הכסא שלם וכנ"ל. כי אינם מניחים את בנ"י לייחד עצמותם ואת מחשבתם ולקדש לה'. אבד זרעו של עמלק מן העולם. אז יהיו כל פרטי אישי ישראלי דבוקים בעבודת הבורא ית"ש בקשר אמיץ וביחוד אמיתי בשכליות קדושים ונפלאים ואז יתייחדו ע"י מעשיהם כל העולמות הק'. ואז יהיה השם שלם והכסא שלם ע"ד הנ"ל. וזהו המאמר אמרו ר' לוי לפי בחי' נשמתו כי לו"י הוא

מלשון התקשרות וחיבור כמו כי לוית חן הם לראשך. והיינו לייחד ולקשר כל עלמין עילאין קדישין. וזהו יש לרמז ג"כ בפסוק וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק. היינו כשאכרות ואגדע קרני רשעים. אותיות שבקרנות וקצוות של רשעים שהם אותיות מ"ר מספר עמל"ק. נמצא נשאר אותיות יש"ע. ואז תרוממנה קרנות צדיק. ר"ל אותיות שבקרנות וקצוות של צדיק שהם אותיות ק"ץ. ואז תהיה סוד הגאולה. וכיה"ר שע"י קריאתינו בכל שנה פ' זכור בהתעוררות להש"י ומבקשים בתחנונים למחות זרע עמלק מן העולם יאזין ה' תחנונינו וישמע שועתינו ותפלתינו בקרוב למחותו מתחת השמים. ואז יהיה השם שלם והכסא שלם ע"י משיח צדקנו שיבא בב"א. והמשכיל יבין כ"ז כי דברים נפלאים הם העומדים ברומו של עולם:

בפרשת זכור ובפורים

פירוש א

פר"א ומדת"נ כתיב זכור את יום השבת לקדשו. וכתיב זכור את אשר עשה לך עמלק. לזה זכור ולזה זכור. אלא למה"ד למלך שעשה סעודה כו' התמחוי לפניו מלא כו' אוהבי. משקנח כו' פלוני שונאי. לזה זכרת כו' מלא כו' זכרת על התמחוי ריקן כו' תמחה את זכר עמלק עכ"ל. ולהבין דבריהם הק' נראה לפרש דהנה האדם הוא קומה שלימה בחי' עולם קטן. וכל עולם ועולם מעולמות תחתונים ועליונים הוא קומה שלימה. וכן כללות העולמות הוא קומה שלימה. והנה המוח והחכמה הוא עולם עליון מאוד. והנה אצל שבת נכון מאוד הדבר להעלות השבת לעולם החכמה והזכרון כדי לקדשו. אבל עמלק הרשע אין שייכות להעלותו אל המוח והזכרון חכמה עליונה. וזהו קושיית המדרש לזה זכור ולזה זכור. ועל זה תירץ למה"ד. ויתבאר ע"פ דברי קדשו של הרב המגיד ממעזיריטש ז"ל על המשנה וחילופיהן בגולם. כי יש עולם שנקרא גול"ם. והוא עולם החכמה שהוא בחי' יו"ד שהאות הזה הוא בחי' גול"ם כי הוא נקודה קטנה ויכול לצייר ממנה כל אות שירצה. וזהו וחילופיהן אם תרצה להחליף איזה דבר. בגול"ם. היינו שצריך להעלות אותו הדבר לבחי' גול"ם. ושם יוכל להחליפו עכ"ל הטהור. ולהבינך זה היטב. נראה דכל דבר שהוא מתואר בצורה אז אינו יכול לקבל צורה אחרת. אא"כ שקילקל הצורה הראשונה ואז נעשה בבחי' גול"ם בלי שום תואר וצורה ואז יכולים לעשות מן הדבר ההוא איזה תואר שירצו. ודבר זה נראה בחוש כלי כסף כשרוצים לעשות ממנו כלי אחר צריכין להתיכו מקודם. וכמ"כ בעולמות עליונים כשמעלים איזה דבר לעולם החכמה שנק' גול"ם אז יוכל לצמוח ממנו איזה דבר חדוש וזהו וחילופיהן

בגול"ם כנ"ל. וזהו ג"כ סוד הוידוי כי מן החטא שהאדם עושה נעשה קטיגור ע"י צירופי אותיות לפי ענין החטא כמאחז"ל עשה עבירה א' קנה לו קטיגור א'. וכשרוצה האדם לבטל התואר והציור ההוא אז צריך להעלות על זכרונו ולומר אשמתי בחטא פלוני ובתנאי שיהא בחרטה גמורה ובתשובה שלימה בעומק הלב לא בדבר שפתים לבד. ובזה מעלה את הציור הזה לעולם המוח והחכמה ונעשה בבחי' גול"ם ואז נמתקו מאיליהם האותיות של החטא. והוא ג"כ ענין לשון חרטה. לשון בחרט אנוש. היינו חקיקה. ר"ל שנחרטו ונחקקו אלו הצירופי אותיות של החטא ההוא. וזהו נושא עון:

ועפ"ז נבאר קצת ענין פורים אחז"ל חייב כו' עד דלא ידע כו' לברוך מרדכי. והוא דבר פלא גדול כי לא מצינו בשום מקום בתוה"ק שיצא דבר טוב משתיית היין הרבה. ובפרט לשתות כ"כ וכמעט שיוצא מדעתו ושכלו ח"ו. ואיזה טוב יצמח מזה:

אכן הנה כתיב יבוא המלך והמן אל המשתה והענין הוא כך. כי אסתר עשתה בהמשתה אז מה שעשה הכ"ג ביוה"כ שלקח שני שעירים והיו צריכים להיות שוים במראה ובקומה ובלקיחתן כאחד. והטיל גורל ביניהם א' לה' וא' לעזאזל. כדי לרומם הס"מ ולהשוות אותו כביכול עם הבורא ב"ה וב"ש. ואז התוודה הכה"ג בשם כל ישראל והעלה אותיות החטאים לעולם החכמה שהוא גול"ם וכנ"ל והקב"ה מרוב אהבתו לישראל מרוצה בדבר זה ומוחל על כבודו ית' ויח'. כדי שיבוא המסטין בבחי' גול"ם ושם הוא דבר והיפוכו שוים כאחד כי החכמה דבוק באי"ן כמש"ה והחכמה מאין תמצא ובאי"ן יכולי' לעשות דבר והיפוכו. בסוד אם רעב שונאך האכילהו לחם כי גחלים אתה חותה על ראשו. וכענין זה ממש עשתה אסתר שאמרה יבוא המלך והמן ועשתה אותו שוה עם המלך ובזה שברה תקפו וחזקו של המן הרשע וזהו ג"כ ענין מה שבכאן נק' הסעודה ע"ש היין ולא ע"ש דבר אחר כמו לחם וכיוצא כי כ"ז שהי' מוכרע גדולת המן בדעתו של המלך לא היתה יכולה לעשות לו איזה דבר. כי הדעת מכרעת. ע"כ עשתה משתה היין דוקא ויצאו למעלה מן הדעת סוד עלמא דמיתקרי גולמ"א ואז עשתה מדבר היפוכו כרצונה ונתהפך להם מאבל לשמחה והנה תוקפו של המן כבר בטלה אסתר. אכן עדיין מוטל עלינו לשבר תוקפו וכוחו של המן הרשע שהוא מזרע עמלק הצפון בקרב לבו של כאו"א מישראל בפרט וכן בכללות. היינו שכ"א מאתנו עם ה' יבטל וישרש הרע הטמון בקרבו. אשר ע"כ צריכין גם אנחנו ליצא למעלה מהדעת כדי שנוכל לבטל לגמרי בחי' הרע ולזה רמזו חז"ל במתק לשונם חייב אדם כו' דלא ידע היינו שיצא אז למעלה מן הדעת ויבוא לבחי' עולם הגול"ם. ולא ידע בין א"ה לב"מ. כי שם דבר והיפוכו שוים כאחד. ואז יוכל לבטל בחי' הרע אשר בו. והיטיבו אשר דברו חכמי דורותינו על יום

הפורים שהוא כמו יוה"כ וזהו כוונת המדרש שמה שציוה הקב"ה לזכור את עמלק הוא על התמחוי ריקן. היינו שצריכין אנחנו להעלותו לעולם המחשבה כדי לבטל ולשבר כח עמלק אשר ישנו בקרב לבו של כאו"א מישראל כדכתיב תמחה את זכר עמלק מתחת השמים. וכיה"ר שנזכה במהרה למחותו מכל וכל ע"י ביאת משיח צדקנו שיבא בב"א. והבן כ"ז היטב:

פירוש ב

משנכנס אדר מרבין בשמחה. י"ל בזה ע"פ סוד דהנה כתיב אבל שרה אשתך יולדת לך בן וקראת את שמו יצחק. ולהבין טעם הדבר למה ציוה הבורא ב"ה וב"ש לקרוא את שמו יצחק. וי"ל דיצחק הוא לשון צחוק וחדוה ושמחה אשר נתהווה ע"י לידת יצחק אע"ה בכל העולמות ע"י ההשתנות מדבר אל היפוכו. כי אאע"ה היה מקורו מדת החסד וכן היה דרכו להיטיב ולגמול חסד עם כל באי העולם. והלבוש של חסד הוא בחי' מים ויצא ממנו יצחק שבחי' שורש נשמתו היה מדת הגבורה והפחד בחי' אש. וע"י גודל זה ההשתנות נעשה חדוה ושמחה בכל העולמות. והוא עד"מ מי שמשנה בגדיו הראוים לו תמיד לפי ערכו ולובש בגדים אחרים אשר אין דרכו בכך אזי נעשה צחוק וחדוה לכלהרואים אותו. וכמו שאנו רואים בימי הפורים כאשר איש יהודי משנה מלבושיו ולובש בגדי אשה נעשה שמחה וחדוה על ידי זה וכשרואים כל ימות השנה את האשה בעצמה שמלובש כ"א בבגדיו הראוים לו. אין שום שמחה. אמנם עיקר השמחה בא מחמת ההשתנות מדבר אל היפוכו. וכן הנס הגדול של פורים והשמחה הוא ע"י ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים גו' ופור המן נהפך לפורינו. ומטעם זה היה ג"כ שמחה וחדוה בכל העולמות מלידת יצחק אבינו ע"ה. שהוא בחי' אש. מאאע"ה שהוא בחי' מים מדת החסד וע"י העקידה נהפך הדבר והחליפו את לבושם ונכללו זה בלבוש זה. כי אברהם נאזר אז בגבורה וכבש רחמיו לשחוט את בנו. נתלבש אז בבחי' חסד לאברהם. כמ"ש האריז"ל ע"פ ויאמר יצחק אל אברהם גו' אבי ויאמר הנני בני. היינו שהיה יצחק מתמיה מאוד ואמר לאביו הלא אתה אבי. ר"ל הידוע ומפורסם במדת טובו וחסדו. ודרכו להיטיב עם כל הברואים ואיך כעת נהפכת להיות מוסכם ברצונך לעשות דבר זה היפך מדתך וטבעך. ויאמר הנני בני. ר"ל לע"ע אני לבוש בבחי' בני שהוא מדת הגבורה שהוא לצורך שעה. נמצא שאז היה נכלל בחי' אברהם ביצחק ובחי' יצחק באברהם שיצחק לבש מדת אברהם יסוד המים שנשפך לארץ שהיה אז בעיני עצמו נבזה ושפל כדי לקיים מצות בוראו. וכמ"ש וילכו שניהם יחדיו. ועד"ז נתהוה ג"כ בהעולמות עליונים וכמבואר בספה"ק והנה כתיב ה' מלך גאות לבש. דכאשר עלה

ברצון הבורא ב"ה וב"ש להאציל ולברוא את העולמות. הנאצלי"ם והנבראי"ם והיצורי"ם והנעשי"ם ולמלוך עליהם. ומהאור הזך והק' אור צח ומצוחצח של א"ס ב"ה וב"ש לא היה כביכול באפשרי להאציל ולברוא את העולמות כי הוא אור בהיר בלתי מושג ובלתי מותפס בשום ענין מחשבה ורעיון ולזאת גאו"ת לבש. היינו כביכול נתלבש בלבוש גאו"ת והוא לבוש זך וקדוש הנארג מן ת"י נימין קדישין מספר גאו"ת. וכדאי' בכהאריז"ל. ומהאור הק' של הלבוש הזה נאצלו כל הכוחות קדושות של עלמא דאצילותא קדישא. ומשם נשתלשלו אל עולמות הנבראי"ם והיצורי"ם והנעשי"ם ונמצא עיקר השתלשלות סדר הבריאה היה ע"י לבוש הק' של ת"י נימין קדישין. ואח"כ כביכול נתחלק ונפסק זה הלבוש לשנים ועלה חצי לבוש התחתון והלביש את חצי לבוש העליון כמ"ש בס' ע"ח עיי"ש. ועי"ז נתהווה שמחה וחדוה גדולה לכל העולמות על שינוי התלבשות הזה שהאור הצח והק' של חצי לבוש העליון הם ר"ה נימין קדישין היותר גבוהים. יתלבשו באור הצח והק' של חצי לבוש התחתון הם ר"ה נימין קדישין התחתונים ולזה הסוד י"ל שרמזו חז"ל באמרם משנכנס אד"ר מרבין בשמחה. היינו כשנכנסין ר"ה אורות עליונים קדישין ומצוחצחין שהם מספר אד"ר ומתלבשים בחצי לבוש התחתון הק' אזי מרבין בשמחה וחדוה ותענוג ושעשועים בכל העולמות ע"י שינוי הלבושים ושמחה לפניו ית' מדבר המתהפך שהגאות העליון בא מתתא לעילא. ר"ל שאלו השני שמות ע"ב וא"ל ב"ם הפסיקו בין לבושא דמלכותא ומתנוצצים בין לבוש של המלכות ונעשה מן ת"י מספר ר"ה למעלה. ור"ה למטה. כידוע ליו"ח וזרע ישראל בני אל חי מגודל התדבקותם והתקשרותם באותיות והשמות הק' הנ"ל ומעוררים מתתא לעילא ומכניסים חצי המלבוש התחתון למעלה ואז נגמר לבוש הגאו"ת. ונעשה ת"י נימין קדישין. ומכתירין את אלהי הצבאות והוד והדר לפניו ועוז וחדוה במקומו. וזהו עיקר השמחה שכ"ז נעשה מתתא לעילא וכנ"ל. וזהו ג"כ שמחת פורים בכל העולם. מפני שהגם שהיה יכול להיעשות נסים ונפלאות לישראל שלא ע"י אחשורוש וכיוצא עכ"ז היה רצונו ית' לעשות דוקא זה מדבר להיפוכו שיבוא השמחה מדבר המתהווה עצבות ואפשר זהו מנהגינו שמשנים בגדים בפורים. והמשכיל יבין כ"ז.

עוד י"ל ע"פ מ"ש והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור. ופי' הקדמונים ז"ל כי ע"י זכרון הנסים והנפלאות הגדולים והנוראים אשר עשה עמנו הבורא ית' וית'. עי"ז נעשה ונתעורר ההארה הגדולה שהיה אז בזמן הנס. להיעשות נס כזה ג"כ בכל דור ודור לפי הצורך. וכן יה"ר אמן:

עוד י"ל מרבין בשמחה כי בשמח"ה הוא עולה מספר שנ"ה ר"ל שהשמחה המתעוררת אז באדם ממשכת שמחה וחדוה לכל השנה. וכיה"ר אמן:

עוד בפסוק הנ"ל. והימים האלה גו' ובגמ' הנ"ל. עוד יש לאלוה מילין. ע"פ מה שאמרתי לפרש הפ'. זכר עשה לנפלאותיו. היינו שהקב"ה עשה את נפלאותיו בבחי' דכר שיוכלו להשפיע עוד דוגמתו בכל עת אשר יצטרכו בנ"י עם ה' בני אל חי. או לאיזה יחיד. כמו שנתבאר בפ' ויצא באריכות בביאור המדרש עיי"ש היטב. וזהו והימים האלה של ימי הפורים. נזכרים היינו שנעשו בבחי' דכר. ועי"ז הם נעשים בכל דור ודור. ושורש הדבר הוא שע"י שאנו מודים ומשבחים להבורא ב"ה וב"ש באמת ובלב תמים ובדביקות גדול על שעשה לאבותינו את כל הנסים האלה בזה אנחנו מעוררים את המקור העליון להשפיע עלינו כל טוב וכל חדו וששון ושמחה לעשות עמנו נפלאות ונסים לטובה ולהיות בשמחה כל ימי השנה. וזה"ש חז"ל משנכנס אדר מרבים בשמח"ה. שאז נתעוררו הנסים והנפלאות שעשה הש"י לאבותינו בימים ההם. וכמ"כ יעשה עמנו נסים לטובה. וכנ"ל וכיה"ר אמן:

פירוש ג

ותאמר אסתר יבוא המלך והמן היום וגו'. הנה כבר נאמרו ונשנו הרבה טעמים על כוונת אסתר בעשיית המשתה כמובא בגמ'. ובספה"ק ידועים להמעיינים בדברי קדשם. ובעזר הש"י אענה גם אני חלקי. והוא ע"פ משה"כ סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. ומבואר בזוה"ק דשבעין אנפין לאורייתא גימ' סוד. ומה שהתורה נדרשת בשבעים פנים. הוא מהשבעים נהורין עילאין קדישין שמנהרים ומאירים את אותיות התורה מחכמה עילאה. וזה הסוד מסר ה' ליראיו. הם הצדיקים הגדולים שאין להם שום חטא שיעכב ויעבה את אור שכלם מלקבל החכמות וסודות עליונים נעלמים הצפונים ורמוזים בתוה"ק. וזהו ובריתו להודיעם. שע"ז ניכר ונודע להם קיום הברית אשר כרת עמנו הש"י. ר"ל כי ע"י שיהי' נשמתם דבוקה בהתורה נמשך להם שפע חסד ורחמים לנר"נ. אמנם עתה שאנו בגלות המר ואז הקליפ' גוברת על החסדים ומכסה אותם ומונעת אותם מלבוא אלינו. ואור השכל הוא מובדל מהתורה ומכוסה בגבורות קשים והם מסך המבדיל מלקבל סודות התורה. ולפי שראתה והבינה אסתר ברוה"ק את כל אשר נעשה ע"י תגבורת הדינין ר"ל. אשר ע"כ עשתה משתה היין להמתיק הדינין בשורשן. היינו שקשרה נפשה בהמקור העליון שמשם נחצבו ע' נפש יוצאי ירך יעקב. וגם ע' סנהדרין. שהם מספר יי"ן. ועי"ז נמתקו הדינין ונתגלו החסדים. הבאים מכח סודות התורה. וזהו נכנס יי"ן יצא סו"ד. ר"ל סוד ה' ליריאיו וכנ"ל שנתהפך הכל לרחמים לזרע ישראל. ולכן המן הרשע

שהי' מהדינים הקשים התחתונים הנק' בזוה"ק סוספיתא דדהבא. שהוא זוהם הזהב ופסולת התחתון ולא הי' יכול להיות נמתק מהחסדי' הק'. וגם לא הי' לו לאחוז עוד בהגבורות שלמעלה לפי שהם כבר נמתקו ונההפכו לרחמים. לכך נפל לבירא עמיקת' בשאול תחתית ואבדון. ונעקר מן העולם. אבל אחשורוש שלא הי' מזרע עמלק הי' בכחו להיות נמתק ע"י משתה היי"ן. ואז נהפך לבבו הרע להיות טוב. כי יש שני בחי' יי"ן. א' מצד הקדושה הנק' כוס ישועות. והוא מגביר החסדים לישראל. ויש יי"ן מצד הקליפה הנק' כוס התרעלה שהוא פועל הרע על הרשעים. והכל הולך אחר המחשבה. ולזה היתה כוונת מחשבתה של אסתר הצדקת בנתינת הכוס יי"ן לאחשורוש שיעשה מזה המתקת הדינין ויתהפכו לרחמים. ועל המן היתה מחשבתה שנותנת לו כוס התרעלה. ותלו אותו ואת בניו על העץ. כן יאבדו כו'. והבן כ"ז היטב:

פירוש ד

אחז"ל ויתיצבו בתחתית ההר גו' שכפה עליהם ההר כו'. התורה מוטב כו' מודעא רבא לאורייתא כו' קבלוה בימי אחשורוש שנ' קימו וקבלו גו'. ולהבינך זה מה טיבו שלכפיית ההר. ובפרט שכל ישראל כולם בפה אחד ענו ואמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע:

אמנם שורש הדבר הוא כך. דודאי קשה וכבד מאוד הדבר לבן אדם מגושם בחומר העב שיקבל עליו עול תורה והמצות. ובזה לא רצו כל האומות לקבל את התורה. ולהטות שכמם תחת עול מלכותו ית' וית'. אך ידוע דברי חז"ל אין הרים אלא האבות. דכמו שההר הוא שורש לארצות האדמה שראש ההר הוא העיקר וממנו יש חיזוק להתפשטות האדמ' אשר סביבות ההר שהוא משופע מכל צד. וכמ"כ הם אבותינו הקדושי' שורשם בארץ החיים והם ההרים הגבוהים אשר עליהם ועל כוחם נשענו כל בית ישראל. והנה כשהש"י רצה ליתן התורה לישראל אז העלה את כל הכנ"י למקורן ולשורשן וינטלם וינשאם לדביקות העליון בדרכי אבותיהם הק'. ופתח להם ארובות השמים ואתה מרבבות קודש והעביר מעליהם כל מיני מסכים המבדילים בין שכלם ובין קודש הקדשים והי' אור נשמתם מאיר לשורשם ואור קדושה העליונה חופף עליהם מכל צד. וזה"ש שכפה עליהם ההר כו' היינו שהקיף אותם בההר שהוא שורש קדושתם העליונה. ואז כיון שלא הי' שום מסך מבדיל בינם לבין קונם ית' וית'. לכך חשק לבם ונתלהב לקבל את התורה ומצותיו כי הי' קל בעיניהם לפי בחי' שכלם הגבוה שהי' להם בעת הזאת ולזה הקדימו נעשה לנשמע. וקבלו עליהם ועל זרעם עד סוף כל הדורות. לקיים פקודת ורצון המלך מלכו של עולם. וזש"ה רבא מכאן מודעא רבא לאורייתא. ר"ל לדברינו הנ"ל א"כ יש טענת אונס ליהודים כי מאחר שהיו אז בעת קבלת התורה במדריגה גדול' ובודאי

אם הי' בחי' זו מתקיים לדורות. אז ג"כ היו שומרים תורת ה' ומצותי' בשמחה כאשר קבלו עליהם אך כיון דמיד אחר מעמד הר סיני נפלו בנ"י ממדריגתן והורידו את עדים מעליהם. ושוב א"א לבן אדם להיות דבוק בהתורה ולשמור מצותי' כראוי כאשר הי' בלבבם בעת קבלתם אותה ולא על בחינה זו קבלוה. ומודעא רבא הוא. אך אעפ"כ הדר קבלוה בימי אחשורוש שהיו אז בעת צרה ובריחוק גדול מאתו ית' ועכ"ז קבלו על נפשם אף כשיהיו ח"ו בבחי' שפלות ותחתונה להיות עושים ככל הכתוב בספר תוה"ק. ונמצא ששוב אין שום טענה להם על קבלת התורה מאחר שקבלו אז ברצון נפשם. וכיה"ר שנזכה לקיים ככל הכתוב בתורת משה ובדחז"ל בלי שום שינוי ח"ו. בשמחת הלב מרוב כל אמן:

פירוש ה

מצאתי כתוב על ספר א' פתחי' זה מרדכי (מנחות סא, א). וסימן והי' ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאוד (איוב ח, ז). ופי' ע"פ פשוטו כי ג' אותיות ראשונים של מרדכי עולים חצי מספר מהג' אותיות ראשונים של פתחיה. אבל שני אותיות אחרונות של מרדכי עולים למספר כפל משני אותיות אחרונים של פתחיה. וזהו והי' ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאוד:

עי"ל ע"ד רמז וסוד. דהנה ידוע דאית רישא דלא אתיידע והוא קוצו של יו"ד. ומשם בא ע"י שביל דקיק לבחי' חכמה עילאה קדישא שהוא בחי' יו"ד. ומשם בא לאות ה' עילאה שהוא בינה. והוא עלמא דקיימא לשאלה. עד"מ כשאדם לומד ואינו מבין איזה דבר. ופתאום יבוא לו השכל וזהו בחי' רישא דלא אתיידע. ובא לו ע"י שביל דקיק ומצטייר בשכלו וזהו בחי' חכמה ועי"ז יכול להבין הדבר וזהו בחי' בינה. והנה השביל דקיק הוא נק' יסוד אב"א ומשם נתגלההשפע וכל נהורין עילאין. וזהו הוי"ה בניקוד פַּתח. כמובא במ"א. וזהו ג"כ כוונתינו בכל הברכות בתיבת ברו"ך. והוא ממקור בחי' חכמה עילאה קדישא. והנה מרדכי בחי' יסוד אב"א כמבואר בכהאריז"ל. וזהו ענין פתחי' זה מרדכי. היינו פַּתַח כללות השפעת קוצו של יו"ד. והיו"ד ואות ה' כנ"ל הוא מרדכי יסוד אב"א. וזהו והי' ראשיתך מצער. ר"ל הוא שביל דקיק הוא ראשית. ואחריתך ישגא מאוד כי מזה בא שפע רב טוב לכל העולמות כיה"ר אמן והבן מאוד:

פירוש ו

שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי להודיע וגו'. והוא מחוסר הבנה. וי"ל דהנה אחז"ל תכלת דומה לים. וים לרקיע ורקיע לכה"כ. ר"ל דהאמת הוא שאין אנו יכולים להשיג את הבורא בהוב"ש. כ"א מצד פעולותיו ומעשיו הנוראים

שעושה לנו נסים ונקמה מאויבינו בכל עת. ואנו משיגין הפעולה אבל לא הפועל זולת מתוך מעשיו שעושה עמנו מזה ראיה ברורה על עצמותו הנעלם אשר הוא ית' משגיח עלינו תמיד. אבל גבי נס של פורים נתגלה הפעולה והפועל. דהפעולה הוא שראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו אשר הציל אותנו ממיתה לחיים. ונהפך מיגון לשמחה גם אז הי' התגלות ע"י מי הי' הנס הישועה וההצלה. היות שבא לנו ע"י גדולת מרדכי אשר גדלו המלך שהשלום שלו. והקב"ה גלגל הדבר ע"י מרדכי הצדיק. וסיבב סיבות שהציל מרדכי מקודם את המלך אחשורוש ממיתה. וזהו יחוד גדול שנתגלה הפעול' והפועל. ולכך הוא ימי שמחה מחמת שנתגלה הארת מרדכי כנודע ליו"ח. וזה"ש הפייטן שושנת יעקב צהלה ושמחה. בראותם יחד תכלת מרדכי. ר"ל שהשיגו אז שני הבחי' ביחד הפעולה הוא הנס הנק' תכלת שדומה לכה"כ שע"י הפעולה ניכר מי הוא מלך הכבוד ונעשה הפעולה כסא לכבודו ית' גם זכו והשיגו להתגלות הארת בחי' מרדכי שע"י מי באה הצלה והנס לזרע ישראל וזה היה ע"י מרדכי מה שלא השיגו ישראל בשום נס. וזהו להודיע שכל קויך לא יבשו. ר"ל הקב"ה רצה להראות ולפרסם מעלת הצדיק הדבוק בו ית'. אשר שולח הקב"ה ע"י ריוח והצלה לזרע ישראל. כי הפלה ה' חסיד לו ה' ישמע בקראו אליו. כיה"ר אמן:

פרשת פרה

פירוש א

ענין קריאת פ' פרה הוא ע"ד ונשלמה פרים שפתינו. כי בזמן שבהמ"ק היה קיים היה לנו אפר פרה לטהר אותנו. ועתה בעוה"ר שאין לנו אפר פרה אנו מטהרין א"ע בהתורה. וענין הפרה הוא כי אותיות מנצפ"ך שהם חמשה הם נגד ה' מוצאות הפה. שמצמצמין את הקול להיות נשמע במוצא המבטא. וכל צמצום הוא מבחי' דין וגבורה והם נגד ה' שערי בינה הכוללים. וכ"א כלול מיו"ד. והם נו"ן ש"ב. ויש נו"ן ש"ב פנימים ויש ג"כ נו"ן ש"ב תתאין. לכן אותיות מנצפ"ך הם כפולים. מספרם עולה. ר"פ. מנין פ"ר דינין. ואנו מייחדין אותו עם ה' אלפי"ן. מה' שמות אהי"ה. ואז נעשה מפ"ר פר"ה. וזהו ענין פרה שהי' מטהר את הטמאים. וזהו תקע בשופר גדול. היינו אותיות מנצפ"ך הכפולים שהם עולים ב' פעמים מנין פ"ר. וכשמייחדין אותן עם ה' אלפי"ן כנ"ל. אז עולים יחד ב"פ מנין פר"ה. שהוא מספרם תק"ע. וזהו אדנ"י הוא הדיבור שפתי הוא לשון שער. היינו שיפתחו לנו השערים של ה' מוצאות הפה. ופי יגיד. לשון נגיד ונפיק. תהלתך שבמחשבה:

ובוא וראה כמה גודל העון מי שפוגם ח"ו באחד מה' מוצאות הפה. כי בומ"ף אותיות מוצא השפתיים הם עולים קכ"ח גימ' המילוי של ד' שמות. ע"ב. ס"ג. מ"ה. ב"ן. היינו שהם מילוי וחיות של ד' עולמות אבי"ע. ומי שפוגם ח"ו במוצא שפתיו כמו שפוגם בכל העולמות. ומכש"כ כשפוגם ח"ו באותיות זסשר"ץ שהם ממוצא השינים. או באותיות דטלנ"ת שהם ממוצא הלשון. או באותיות גיכ"ק שהם ממוצא החיך. ומכש"כ באותיות אחה"ע. שהם ממוצא הגרון. וכש"כ מי שפוגם ברוחא דחי' הנושב מהלב. או מי שפוגם ח"ו ברוה"ק. כי הכל מורה על דברים רוחנים עליונים קדושים ונעלמים מאוד. והבן זה היטב:

פירוש ב

ויקחו אליך פרה אדומה תמימה וגו'. במדרש תנחומא א"ר יוסי בר חנינא רמז לו שכל הפרו' בטילות. ושלך לעד קיימת. ר' אחא בשם ר"י בר' חנינא אמר בשעה שעלה משה למרום שמע קולו של הקב"ה יושב ועוסק בפ' פרה אדומה. ואומר הלכה בשם אומרה. רבי אליעזר בני אומר פרה בת שתים. אמר משה לפניו רבש"ע עליונים ותחתונים שלך ואתה אומר הלכה משמו שלב"ו. א"ל הקב"ה צדיק א' עתיד לעמוד בעולמי ועתיד לפתוח בפ' פרה תחלה. רא"א פרה בת שתים ועגלה בת שנתה א"ל רבש"ע יה"ר שיהיה זה מחלצי. א"ל חייך שהוא מחלציך. הה"ד ושם האחד אליעזר. אחד המיוחד. עכ"ל המדרש. והמדרש הזה ודאי אומר בעצמו דרשוני וחיו. כי הוא כולו פלאי ומקושי ההבנה. ואין מהצורך להאריך בהדקדוקים כי יובנו מעצמם לכל בר דיעה:

אכן בהעיר לב ושום שכל אחר אשר חנן אל דעות ה'. י"ל דהנה כבר מבואר אצלינו כמה פעמים כשעלה ברצון הבורא בהוב"ש הנכבד והנורא האחדות הפשוט. להאציל ולברוא את העולמו' כדי שיכירו וידעו כל העולמות והברואים את רב טובו וחסדו הגדול. וראה והביט והבין שלא יוכלו לקבל האור בהירות צח ומצוחצח רב חסד העליון שהוא בבחי' א"ס וא"ת. והם כולם נגדו ית'. בעלי גבול ותכלית. לזה כביכול הוה מזעיר גרמי' וצמצם א"ע כביכול בצמצומים רבים כדי שיוכלו העולמות להיות בבחי' כלים לקבל את החסד העליון הק'. כאו"א לפי מדריגתו וקדושתו. ולפי הנשער והנערך והנקצב אצלו לפי כח בחינתו ומדריגתו. והצמצום הק' הראשון נק' בשם ר' יוסי בר' חנינא. כי יוס"י הוא מספר אלהי"ם. בסוד אלהים קדושים שהוא סוד הצמצום כנודע מספה"ק. והוא דבוק בעולם החנון אשר שם רב חסד וחנינה. ולזה נק' עולם זה בשם יוסי בר חנינא. ושורש נשמתו של ר' יוסי בר חנינא. הי' מזה העולם הק' ולכן ע"י נאמרו אלו הדברים הק'. וכאשר יתבאר. ולכן נק' בשם הק' הזה. וסוד זה העולם הוא בבחי' עלמא סתימאה. דלית

מחשבה תפיסא ביה כלל. ומשם נמשך הארה לעולם הבינה ע"י התגלפות הכ"ב אתוון דאורייתא ועלמא דבינה משם דינין מתערין אכן במקורן ושורשן הם ממותקים. ושם בעולם הבינה הם אותיות מנצפ"ך הפשוטים שהם ה' שערים כוללים וכ"א כלול מעשר. ואז נעשים חמשים ש"ב ובינה לבא ובה הלב מבין. בסוד ל"ב אלהי"ם הכתובים במעב"ר. ומשם הבל יוצא ע"י שית עזקין דקנה אל הה' מוצאות הפה. שהם ג"כ. ה' שערים כוללים. ע"י אותיות התורה שהם אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ ושם הוא בסוד ה' אותיות מנצפ"ך הכפולים והם מספר פ"ר שהם פ"ר דינין. וצריך להעלותן ולהמתיקן בשורשם בה' אותיות מנצפ"ך הפשוטים וזהו סוד פר"ה. פ"ר נמתק בה' עילאה עולם הבינה סוד עלמא דתשובה עילאה. והוא סוד המתקת הדינין בשורשן. והיינו ע"י שער הנו"ן משערי הבינה. אשר לא נתגלה ולא אתיידע. והוא שורש השרשיי הדבוק בחכמה עילאה קדישא סוד היו"ד משם הוי"ה הק'. מקור חסד העליון. וזהו שרמזו חז"ל. פרה בת שתים. היינו להעלות ולהמתיק ה' אותיות מנצפ"ך הכפולים. בה' אותיות מנצפ"ך הפשוטים ולייחד ה' עילאה וה' תתאה. ובהתייחדם יחד נעשה בחי' יו"ד. סוד החכמה קדישא והבן כ"ז היטב:

עוד יש לרמז קצת באופן אחר. והכל הולך אל מקום אחד האחדות האמיתי. דהנה כתיב נעשה אדם בצלמנו. הוא בסוד שם הק'. מ"ה. שהוא שם הוי"ה במילוי אלפין היינו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. שעולה מספר אד"ם דאיהו אורח אצילות הק' בבחי' קומה שלימה וכתיב לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו והוא סוד שם ב"ן הק' יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה. שהוא שם הוי"ה הק' במילוי ההי"ן שהאותיות השרשים הם שם הוי"ה הק' והם מבחי' דכר כביכול ואותיות המילוי הם ג"כ מנין שם הוי"ה הק'. והם כביכול בבחי' נוקבא שהם בבחי' מקבל ומספרם שוה. וזהו סוד עזר כנגדו. ושרשי אותיות השם הק' הם רחמים וחסדים גדולים אורות זכים ובהירים. ואותיות המילוי שהם בסוד נוק' כביכול הם דינין. וצריך להעלותן ולייחדן ולקשרם באותיות השרשיים של השם הק' ועי"ז יומתקו הדינין בשורשן הרמה בקודש וזהו בחי' אֵלַי עזר. אֵלַי היינו אֵל שהוא חסד העליון והעזר מתייחד בו. וזהו שרמזו חז"ל. ר' אליעזר או' פרה בת שתים. פר"ה היינו המתקת הדינין בשורשם שהם בבחי' פר"ה וכנ"ל בת שתים. היינו לקשר אותיות המילוי באותיות השרשיים ומספרן שוה. וכנ"ל והבן זה היטב:

ועפ"י הדרך אשר נתבאר יש לבאר קצת כטיפה מן הים. ענין כוונת פרה אדומה אשר ציוה אותנו הבורא ית' ויתּ'. הנכבד והנורא ליקח פרה אדומה תמימה באדמימות. היינו לרמז על העוצם ותמצית הדינין ודוקא פר"ה וכנ"ל. ולשרפה ולעשות ממנה אפר. היינו

שהוא רמז להמתיק הדינין בשורשן השרשיי המקוריי ולהמשיך עליהם האל"ף בסוד אל"ף חכמה אל"ף בינה וליקח מים חיי' אל כלי היינו מימי החסדי' עליוני' הזכי' כי כאשר נמתקו הדינין בשורשן הרמה בקודש. ע"ד המבואר. אזי רוח טהרה וקדושה עוברת ע"כ העולמות. ומהמקור העליון ההוא נמשך מים קדושים וטהורים לטהר ולקדש כל העולמות לבל יהיה בהם אחיזת החיצונים והדינין ר"ל כלל:

והנה עיקר העולמות הצריכים טהרה וקדושה למנוע מהם אחיזת החיצונים והדינין הם ז' ימי הבנין. שבע ספירות הק' אשר בהם זכות וחובה לפי מעשה בני האדם. וצריך לטהרם מאחיזת הדינין. ולזכך אותם ולצחצחם. ולייחדם ולקשרם בעלמין עילאין קדישין. בסוד הג"ר. ומתחלה צריך להמשיך קדושה וטהרה ממקורות העליונים לתלת אבהן קדישין בסוד חג"ת. ואח"כ אל הד' מדות נהי"ם. ולזה הסוד מרמז הזא"ת. ג'. וז'. וכשהזה מהאפר הניתן על מים אל כלי. וכנ"ל. הכהן שהוא איש חסד כנודע. על האיש הטמא שהטומאה נמשכת מאחיזת הדינין ר"ל. וכשמכוין הכהן ע"פ כוונה הנ"ל ברעותא דלבא בזה ודאי ניטהר הטמא מטומאתו ומשליטת החיצונים ומאחיזת הדינין שהיה עליו ר"ל. בכן יש לרמז קצת לדעתי. והבן זה היטב:

והנה נודע כי בהשתלשלות העולמות התחתונים שם יש אחיזה להיות היפך מחסד. והיפך מטהרה וכשר ח"ו. אכן להיות כי בכמוסיות וטמירו והעלם של אותן החיות והעולמות בודאי אלופו ש"ע שורה בהן. כי מלכותו בכל משלה. ולית אתר פנוי מיניה. ולזה כשיש צדיק בדור שמביט ומבין באותו העלם והטמירו אזי יכול לייחד ולקשר ולהמתיק כל הדיני' בשורשן באלופו ש"ע וכנ"ל. ומעלה אותן העולמות למקורן ולשורשן. ונודע מספה"ק כי כלל ועיקר של המתקת הדינין הוא ע"י סוד הדעת העליון הק'. שהוא בחי' משרע"ה. ולסוד זה היו צריכין ליתן ולערב באפרן של כל הפרות האדומות שעשו לאחר פטירתו מעט מאפר הפרה שעשה משרע"ה. להיות סוד הדעת העליון הק' מעורב בכל אפר פרה ופרה. שהוא הצריך לעיקר שרשיי המתקת הדיני' בשורשן הרמה בקודש. והבן זה:

ומעתה נבוא לבאר דברי המדרש הנ"ל. אחת לאחת. אר"י בר חנינא. היינו כמבואר שרומז על האי עלמא קדישא הנק' בבחי' ר' יוסי בר' חנינא. רמז לו שכל הפרות בטילות ושלו לעד קיימת. היינו כנ"ל שבכל הפרות העתידות להיעשות צריך להתערב מעט מאפרה של הפרה שעשה משרע"ה. לאשר הוא בבחי' סוד דעת עליון הק'. שהוא שורש ומקור של המתקת הדינין כנ"ל. וכמבואר מעצמו לכל מבין. כי כבר מבואר הכל על נכון. ר' אחא בשם ר' יוסי בר' חנינא או' בשעה שעלה משה למרום כו' אמר משה לפני הקב"ה

רבש"ע העליונים והתחתונים שלך ואתה אומר הלכה משמו של ב"ו. היינו ההלכה של פרה בת שתים שהוא המתקת הדינין וקישור ויחוד העולמות כנ"ל לזה הוקשה למשרע"ה. והלא כל העולמות עליונים ותחתונים שלך הם. ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון. ואתה בלבבך תבחר ותקרב הכל. ולמה לך לומר הלכה זו משמו של ב"ו. א"ל עתיד צדיק א' לעמוד בעולמי. היינו בכל דור ודור. כשיש עכ"פ צדיק א'. שיוכל לעמוד בעולמי. היינו להבין ולהשכיל בההעלם שלי בהשתלשלות העולמות הגם שישנו שם אחיזת ושליטת החיצונים והדינין ר"ל. עכ"ז זה הצדיק מביט ומבין לבחי' ההעלם והכמוסיות שבתוכם שגם שם שורה אלופו ש"ע. ומלכותו בכל משלה. ואז מעלה ומייחד ומקשר העולמות באלופו ש"ע. אשר הוא ממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה וכנ"ל. ועי"ז הוא ממתיק הדינין בשורשן בסוד שיאמר פרה בת שתים כמבואר לעיל. ועיקר שורש הדברים הוא כי הכל צריך להיות ע"י אתערותא דלתתא וע"י התלהבות ודביקות הצדיקים שהם בעולמות התחתונים ומחשבתם דבוק בעולמות עליונים. וע"י דיבורם הקודש בכ"ב אתוון דאורייתא. הן בלימוד תורה לשמה והן בתפלה בכוונה ורעותא דלבא. עי"ז הכח בידם להמתיק הדינין בשורשן. אמר לפניו רבש"ע יה"ר שיהיה זה מחלציי. כי משרע"ה שהוא סוד הדעת העליון הק. היה משתוקק מאוד שכל עליית העולמות התחתונים יהיו ע"י דוקא. א"ל חייך שהוא מחלציך. כי כן הוא האמת שכל עליית העולמות והמתקת הדינין הוא ע"י סוד הדעת העליון הק'. כי דעת הוא מלשון ייחוד וחיבור וקישור מלשון וידע האדם כו'. וכתיב ובדעת חדרים ימלאו. חד"ר נוטריקון. חס"ד. די"ן. רחמי"ם. והכל הוא ע"י הדעת בחי' משרע"ה הה"ד ושם האחד אליעזר. וכנ"ל האחד המיוחד כי הוא מיוחד ומייחד את הכל. וכיה"ר שיומתקו הדינין ע"י הדעת הק'. והבורא ב"ה וב"ש יופיע עלינו חסדו הגדול והק' בכל עת. ויקוים בנו ונשלמה פרים שפתינו. ע"י קריאת הפרשה פרה זו בכל שנה ושנה. ויערה עלינו רוח ממרום לקיים בנו מקרא שכתוב וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילוליכם אטהר אתכם ע"י משיח צדקנו שיבוא בב"א. והמשכיל יבין כ"ז היטב:

פרשת החדש

פירוש א

החדש הזה לכם ראש חדשים גו'. במדרש משל למלך שקידש אשה וכתב לה מתנה מועטת. כיון שבא ללקחה כתב לה מתנה מרובה כך העוה"ז אירוסין עושה שנ' וארשתיך לי לעולם. ולא מסר להם אלא הלבנה בלבד. שנ' החודש הזה לכם. אבל לימות המשיח

יהיו נשואין. שנ' כי בועליך עושיך גו' באותה שעה הוא מוסר להם את הכל. שנ' והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. עכ"ל המדרש: **לבאר** ולהבין תוכן כוונת חז"ל בדבריהם הק'. י"ל בהעיר לב ושום שכל. דהנה ידוע מאחז"ל. כתיב את שני המאורות הגדולים. וכחיב את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטון לממשלת הלילה. אלא בתחלה נבראו שני מאורות גדולים בשוה. ואח"כ אמרה הלבנה. א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר א'. א"ל לכי ומיעטי א"ע. אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח עכ"ל הגמ'. ותוכן כוונתם בזה הוא. דהנה כאשר עלה ברצונו ית' הקדום האחדות הפשוט להאציל עלמין עילאין קדישין בעלמא דאצילותא קדישא. האציל כביכול בחי' קומה שלימה ממש בסוד פנים בפנים אורות זכים ומצוחצחים אורות שוים והם נק' בבחי' חמה ולבנה. וכאשר עלה הקיטרוג לפניו י"ת. ואמרה לפניו א"א לשני מלכים להשתמש בכתר א'. ובאור בהיר זך ומצוחצח כי אז יהיו תמיד החסדים והרחמים גוברים. וע"י אותו קיטרוג שעלה לפניו ית' כביכול אמר להלבנה סוד סיהרא עילאה קדישא סוד ה' אחרונה משם הוי"ה ב"ה שהוא בסוד המלכו' הק' דאצילותא קדישא לכי ומעטי א"ע היינו להנהיג הנהגות העולמות התחתונים שהם. בריאה. יצירה. עשיה. וזהו סוד בחי' מיעוט. כי עתה אין הארתה שוה להבחי' קומה שלימה העליונה. אור זך ומצוחצח. רק שאנו עם ה'. בני אל חי. מסר לנו הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא. הכח שנוכל להמשיך אל הסיהרא עילאה וקדישא. רב שפע וחסד אל וכל טיבו ונהורין עילאין ובוצינין קדישין מהקומה הזכה והבהיר' העליונה ע"י תפלתינו ועבודתינו ועשיית המצות בדחילו ורחימו. וזהו בסוד מאחז"ל בב"מ איתתך גוצא גחין ולחיש לה. והבן זה. וכאשר נמשך אליה. הארה וחסד אל עליון מהקומה שלימה העליונה ע"י עבודתינו. אזי ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה בסוד ז' נערות הראויות לתת לה מבית המלך. ומשפעת כל ברכאין טבין לכל העולמות ולכל הכנ"י לתתא בכל עניני פרטי הצטרכותם. ואין לה עלייה שתהיה בהשתוות עם הקומה העליונה כ"א בשבת ויו"ט ע"י תפלתינו ועבודתנו באמת. וגם בר"ח אנו אומרים כתר בקדושת מוסף כי גם אז יש לה עלייה עליונה לכתרא עילאה קדישא אכן תיכף אחר תפלת מוסף היא חוזרת לקדמותה להנהגת העולמות התחתונים לזה צוה הקב"ה וב"ש בר"ח הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח כי כביכול בנו הדבר תלוי ולנו מסר הבורא בהוב"ש הכח להעלותה ולייחדה ביחוד העליון ע"י עבודתינו. וזהו זאת עולת חודש בחדשו. היינו שמדת זא"ת שהוא סוד המלוכה הק' עולה למעלה חודש בחדשו להתייחד עם הקומה השלימה העליונה אבל בחול היא רק מנהגת את העולמות התחתונים בי"ע רק שאנו

ממשיכין שפע אליה מאור הקומה העליונה וכנ"ל וזהו הכוונה בהלל הגדול בפסוק לעושה אורים גדולים כל"ח. את השמש כו' כל"ח. את הירח והכוכבים כו' כל"ח. היינו לעושה אורים גדולים. ר"ל כאשר השני קומות המה בסוד פנים בפנים כביכול אז כל"ח. כי אז החסד אל בהיר ומצוחצח. את השמש כו' היינו הבחי' קומה עליונה הק' אור הבהיר והזך לממשלת היום. ר"ל ממשלת עלמין עילאין קדישין בהירים וזכים ברב בהירות. יום הוא לשון בהירות. אז ג"כ כי ל"ח. כי הוא החסד העליון המקוריי ושרשיי. את הירח וכוכבים. היא הסיהרא עילאה קדישא ועולימין דילה. בסוד שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך בבחי' ז' כוכבי לכת. לממשלת הלילה. היינו להנהגת העולמות התחתונים. שהם בבחי' לילה. כי יש בהם אחיזת הדינין ר"ל. כל עולם לפי בחי' מדרגתו ומעלתו. מעט בבריאה. ויותר ביצירה. ויותר בעשיה. כי דינים רומזים למדת לילה. והיא שולטת עליהם ומנהגת אותם עכ"ז כל"ח. היינו ע"י שאנו ממשיכין אליה שפע טוב וחסד אל מהקומה העליונה והיא מטהרת ומצחצחת באור הבהיר המאיר ובא ונשפע אליה. את כל העולמות התחתונים להשפיע אליהם שפע זכה וצלולה. בחסד ורחמים רבים. ולזה זה הפסוק והשבח אומר המלאך הק' טהור"יאל כמבואר בכוונת האריז"ל. והיינו טהור"יאל. שמטהר את העולמות במדת אל שהוא חסד עליון הק' והגדול. והנה ע"פ אשר נתבאר מובן כי כל ההשפעות טובות וההתנהגות שהסיהרא עילאה מנהגת את העולמות. בי"ע הוא רק ע"י תפלתן ועבודת הקודש של עם ה' בני ישראל וכמבואר:

ובזה נבוא לבאר כוונת המדרש שבעוה"ז לא מסר לנו עם בנ"י כ"א הלבנה בלבד. היינו סוד סיהרא עילאה קדישא המלכות הק' בסוד שם אדנ"י הק'. והבחי' הזאת משפעת כל ברכאין טבין וכל חסדים טובים אשר קבלה מהקומה שלימה העליונה ע"י תפלתן ועבודתן של בני ישראל. וזהו עיקר כוונת עבודת עם ה' בתורה ובתפלה להמשיך חסד אל עליון וברכאין טבין מהקומה שלימה העליונה. לסיהרא עילאה קדישא. אמנם לע"ל אזי יהיה כביכול בבחי' נשואין ואז יהיה נכון הר בית ה' בראש ההרים כי תעלה המלוכה הק' למעלה מהאבות הק' שהם בבחי' הרים ובחי' חג"ת והיא תעלה למעלה ברום המעלות להאיר באור הבהיר והצח ויהיה אור הלבנה כאור החמה ממש. ועם ה' בני אל חי יהיה להם אז השגה כביכול בעצמותו ית' ויח'. לא כמו עתה בעוה"ז שאין להם השג' כ"א מצד פעולותיו. אבל אז יהי' כ"כ מעלת' גדול ונשא ברום המעלו'. מכל המלאכי' הנאצלים והנבראים עד אשר כל המלאכים ישאלו אליהם מה פעל אל. וכמ"ש כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל. כי לישראל יהי' אז השגה בעצמותו ית'

כביכול. ולהמלאכים השגתם הוא רק מצד פעולותיו ית'. ובוודאי באותה שעה ימסור להם את הכל. וזהו בסוד נשואין מלשון התנשאות להיותם ברום המעלות מכל הנאצלים והנבראים. וכיה"ר שנזכה לזה ע"י משיח צדקנו שיבוא בב"א. והמשכילים יזהירו להבין דבר מתוך דבר. ואי"ה עוד יבואר פרטי דברים השייכים להנ"ל בפרשיות לקמן. יעוי"ש:

תרומה

פירוש א

ויקחו לי תרומה מאת כל איש וגו'. י"ל ע"ד רמז. דהנה כתיב כי בי"ה ה' צור עולמים כי בשני אותיות אלו נבראו השני עולמות עוה"ז ועוה"ב. עוה"ז נברא בה'. ועוה"ב נברא ביו"ד. וידוע דעיקר תרומה הוא מה שמפרישין מכל דבר חלק היפה והמשובח שבו כמו שמקריבין מהקרבנות החלב לגבוה. שהוא המשובח בבהמה ובצאן. וכשרוצה האדם להקדיש איזה דבר לשמים יבחור ויברור היותר יפה ומשובח והחשוב אצלו יותר מאותו מין דבר שירצה להקדישו יברור חלק היותר טוב וחשוב אצלו. אשר ע"כ אצל אנשים צדיקים שכל עסקי עוה"ז אינם נחשבים בעיניהם למאומה והמובחר והטוב בעיניו של הצדיק הוא רק עבודת ה' ית'. להיות דבוק ברוחניות העולמות הקדושים. משא"כ אצל המון עם המשוקעים בתאוות העוה"ז ויקר בעיניהם חמדת הממון כסף וזהב בלי גבול ושיעור. וכ"א צריך להפריש לגבוה וליתן מה שיותר חביב אצלו כ"א לפי דרכו. היינו הצדיק בעבודה הרוחנית. והמוני עם בתענוגים גשמיים. וזה"ש דבר כו' ויקחו לי תרומה כו' ר"ל שמכללות עם בנ"י והמון עם מהם תוכל ליקח נדבה והתרוממות לחלק הגבוה מדברים גשמיים. כדי להיות בזה עלייה לבחי' עוה"ז להנשא למעלה. וזה"ש תרומה. תרום ה'. היינו שעי"ז נתרומם עולם העשיה ע"י הנדבה הגשמית. אבל מאת כל איש אשר ידבנו לבו. ר"ל מי שהוא מנדב לבו הטהור להיות דבוק בשמו ית' וית' תמיד. ולא יפנה עצמו לעניני עוה"ז כלל. מזה תקחו את תרומתי. היינו תרומת יו"ד. מזה הצדיק תקח התרוממות לעוה"ב הנברא ביו"ד. כאו"א יברור ויתן מה שיותר חשוב וחביב אצלו. וזהש"כ וזאת אשר תקחו מאתם זהב וכסף גו'. היינו ר"ל שאצל כלל המון עם בנ"י תקח מה שחשוב וחביב יותר אצלו והוא זהב וכסף ושארי דברים גשמיים. ובזה תהיה עלייה לעולם העשיה כנ"ל:

או י"ל שע"י שאתם הצדיקים תקחו מאתם היינו המוני העם. זהב וכסף גו' היינו בזה שנהנים הצדיקים מהמוני העם שמקבלין מהם זהב וכסף ושאר דברים גשמיים הנצרכים להם יהיה להמוני עם ג"כ עלייה והתרוממות הגם שאין להם נדבת לב הטהור נדבה

רוחנית רק נדבה גשמית זהב וכסף וכדומה. עכ"ז ע"י שהם מייחדים ומקשרין עצמם להצדיקים שבדור ומהנים אותם במה שיש יכולת בידם. אז גם הם יתקשרו ויתעטפו בנדבת הצדיקים בלבם הטהור שהוא כולו רוחנית. ויתעלו ברום המעלות קודש קדשים. ויהיו דבוקים יחד הכנ"י בהש"י עם צדיקי הדור וכיה"ר אמן:

פירוש ב

ויקחו לי תרומה. במדרש הה"ד כי לקח טוב נתתי לכם גו' אדם לוקח מקח כסף כו' אדם לוקח מקח. אבל אין המוכר נמכר עמו. אבל אמר הקב"ה לישראל מכרתי לכם את התורה וכביכול נתמכרתי עמה. הה"ד ויקחו לי תרומה גו':

שורש הדברים הוא הכתוב מזכיר בנתינת התורה לישראל שני בחי' לשון מכירה שנ' כי לקח טוב. וגם לשון מתנה שנ' בסיום הפסוק נתתי לכם. ולכאורה יפלא היאך יש שייכות לשני הלשונות ביחד לקיחה ומתנה. אך באמת מפני שרצה הקב"ה לזכות את ישראל בקבלתם התורה. שלא יהי' עליהם איזה ערעור בדבר וענין מעניני התורה. לכך מסר להם התורה בכל מיני יפוי כח וזכות שבעולם. שיש לפעמים בלשון מתנה יותר זכות להמקבל מבמכיר'. דכל הנותן בעין יפה הוא נותן. כמוסכם בכל הפוסקים משא"כ במכר. ויש לפעמים יותר זכות במכירה מבמתנה כמ"ש בש"ע חו"מ. והקב"ה נתן לנו את התורה בכל אופן היו"מ ע"פ דתה"ק. ומסר לנו כל הסתרי תורה ורזין דאורייתא כדי לזכות אותנו. והנה ידוע דכל התורה כולה הוא שמותיו של הקב"ה ר"ל כחותיו של הש"י. אשר אנו קוראים ומכנים להש"י כי א"א לבן אדם לתאר ולכנות את הש"י כ"א ע"י כחותיו ופעולותיו. כמו רופא חולים. מחיה מתים מרבה לסלוח וכדומה באלו הכינויים אנו מכנים וקוראים אותו ית'. וכן כל תיבה ותיבה מתוה"ק מורה על כח שמו ית' וית'. וע"י שאנו קוראים אותו באיזה שם משמותיו הק' אז תיכף נתעורר כח עליון ומשפיע לנו ככל רצוננו הטוב. וידוע דתרומה נק' ראשית. וישראל נק' ראשית. ותורה נק' ראשית. וכבר נתבאר דכל איש ישראל צריך להפריש היותר מובחר ומשובח וחביב אצלו ונק' ראשית הדבר ויתנהו לגבוה. והוא חלק האחדות אשר סליק לגבוה. וכשהאדם מפריש הראשית מכל דבר אז הוא מרים במחשבתו כל מיני ראשית ראשית ישראל וראשית התורה. כי כל ראשית כלול מכל מיני ראשית. והמון העם הגם שאין להם שכל לכוין כ"ז במחשבתם כדי להרים כל מיני ראשית להש"י. אך עכ"ז אחז"ל לב ב"ד מתנה עליהם. ר"ל הצדיקים שבדור אשר הם מפרישין הראשית וחלק האחדות ומחברים החלק אל הכלל. אז הם מכוונים להעלות כל המעשים טובים של כאו"א מישראל היינו כל הנתינות והצדקות אשר ירימו בנ"י ואין בהם כח להעלותם לשורשם הרמה בקודש. אז

הצדיקים שבדור בעת שמפרישין הראשית וחלק האחדות שלהם מעלים אז ג"כ כל מיני ראשית של כוא"א מישראל. ומייחדים ומקשרים אותם לשורשם כי כולם בחכמה עשית דהיא כוללת כל דבר והוא רישא דכל רישין. ומחשבה סתימא דהוא ראשית המחשבה ראשית חכמה יראת ה' גו'. ואז כשמחבר ראשית התחתון ומעלה אותו אל שורש הכל דהוא ראש עליון אז יכול האדם למשוך משם ממקור החכמה כל מיני השפעות טובות וכל מיני חסדים טובים וישועות להכנ"י. וז"ש ויקחו לי תרומה. כשתתנו התרומה ותכוונו להפריש הראשית המשובח והמיוחד ולחברו אל הכל. וז"ש מאת כל. אז משורש כל הנ"ל. איש אשר ידבנו לבו כל מה שיהיה לבו חפץ ושואל ומבקש מאת הבורא בהוב"ש כל מיני השפעות טובות תקחו את תרומתי. תוכלו ליקח ע"י התרומה הנ"ל. וז"ש המדרש כביכול נתמכרתי עם התורה. ר"ל שע"י שנתתי לכם את התורה גם אני נמכר לכם כביכול ר"ל שיש מקומות בתוה"ק אשר שם הם גנוזים ונעלמים כוחות שמו ית' והצדיק יכול לפעול ע"י השמות הק' הנפלאים הגנוזים ונעלמים בהתוה"ק כל מיני ישועות וגם כל הכוחות שיש לו להש"י כביכול הכל מסר לנו כמאחז"ל התורה היתה כלי אומנותו של הקב"ה שהסתכל בה וברא את כל העולמות וכל מעב"ר. וכמ"כ כשנתן לנו השי"ת את התורה. מסרה לנו עם כל כחותיו להיות הצדיק יכול לפעול ע"י התורה כל הכוחות שיש להשי"ת כביכול. נמצא שיש יכולת ביד האדם ישר וצדיק להמשיך מזון ופרנסה לכל באי עולם וכן להמשיך כל מיני רפואות ושלום וחן וחסד בעולם. חכמה בינה ודעת לעולם ולבטל כל מיני גזירות לא טובים. וגם אם הקב"ה גוזר הצדיק מבטלו. וכאלו כביכול הש"י נמכר עם התורה. וז"ש ויקחו לי לשון מכירה ומקח לי לשמי. ר"ל שכל הכחות של הש"י כביכול מכורין להם ע"י התרומה. שהוא אותיות תור"ה. מ"ם. היינו התורה שניתנה למ"ם יום: וי"ג דברים נאמרו בנדבת המשכן. הם נגד י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן. ר"ל כשהאדם מדבק א"ע למדותיו של הקב"ה מה הוא רחום כו' ובזה נדרשת התורה. ע"י שהאדם מדבק א"ע במדות הללו ונעשה מרכבה לרוחניות המדות. אבל המון העם עכ"פ היכולת בידם לידבק ע"י עשיה גשמית ע"י י"ג נדבות שהתנדבו להמשכן וכנ"ל והבן היטב כ"ז:

פירוש ג

ויקחו לי תרומה גו' מקדש גו' בתוכם. הנה ידוע כי תוה"ק היא נצחית. וכל מצותיה מישך שייכא בכל עת ובכל זמן. ומצוה זו של בנין המשכן וכליו. בודאי גם עתה בגלותינו מחוייבים אנחנו לקיימה. וכאשר עינינו רואות. שגם קודם שבאו בנ"י אל המנוחה ואל הנחלה ציוה אותם הבורא ית"ש לעשות משכן וכליו. וכמ"כ עתה החיוב ע"כ איש אשר

הוא מזרע ישראל בכל דור ודור לעשות משכן וכליו. והדבר צריך ביאור היאך יוכל כל איש ואיש. ובפרט בדורות הללו לעשות משכן וכליו להבורא בהוב"ש:

אכן בהעיר לב י"ל. דהנה איתא בתזוה"ק זכאה מאן דעביד ליה דירה נאה בליביה ובאיברין דיליה. והיינו כי כאשר האדם הישראלי מביט ומסתכל ומבין בגדולת ורוממות הבורא בהוב"ש. איך שהאציל וברא ויצר ועשה את כל העולמות הנפלאים והנוראים. והוא מקיף כל עלמין ומלגאו כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה. ועי"ז בא לאהבה ותשוקה גדולה ודביקות רב לעבוד את הש"י באהבה רבה וביראה רוממות לייחד ולקשר עלמין עילאין קדישין ומה שעובד יותר ויותר כאפס ואין נחשב בעיניו נגד מה שמבין במחשבתו הזכה שלא יצא י"ח. ועדיין הוא מבחוץ. וע"כ הוא מתאמץ ביתר שאת ועוז בעבוד' תמה ונקיה וכל מה שהוא עובד ועושה ביתר שאת והתאמצות גדול. הוא בא בעיניו ולבו ומחשבתו לשפלות יותר ולהכנעה גדולה. והכל הוא עבור אהבת השי"ת הבוער בלבו ויודע ומבין גדולתו ורוממותו אשר אין בכח שום נברא להשיגו. כי הוא ית' מושלל מהשגה. והוא א"ס וא"ת. ולבו של האדם הזה מתלהב ומתאוה ומשתוקק מאוד לעבוד את הבורא בהוב"ש בכל איבריו וחושיו. ומחזק א"ע ביתר שאת בכל האפשרי ובא למדריגה זו של שפלות גדול בעיניו מאוד. אשר ממש כאין הוא נחשב בעיניו ובלבו ומחשבתו. ואז נעשה דכא ושפל רוח באמת וכמעט הוא בטל במציאות אז ודאי נעשה לבו בחי' משכן לשכינתו ית' ויתו' וכמ"ש אני אשכון את דכא ושפל רוח. והגם שאינו יכול לעבוד את הש"י בפועל כפי מחשבתו הק' ורצונו של האדם הלזה עכ"ז רחמנא ליבא בעי וחשוב בעיניו ית' רצון לב האדם המשתוקק באמת ובלב תמים כאלו עשה ותיקן הכל בפועל ממש. וזהו כל נדיב לבו יביאה. ר"ל שמנדבה הגשמית נעשה מלאכה הגשמית והקב"ה כביכול צמצם א"ע בין שני בדי הארון. ומהתשוק' הזאת הנכבדת של הכנ"י התפשט עצמו כביכול באורות מקיפין לאין שיעור וערך וכנ"י אתחברא בבעלה וזהו מלאכת המשכן. וזהו סוד א"ת בניך אלא בוניך הם הת"ח המדבקים א"ע באור התורה כו' ולע"ל אז ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו יה"ר שיהיה בב"א. וכמו שנדבת המשכן שעשה משרע"ה היה מאת כל איש אשר ידבנו לבו. כמ"ש מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. תרומת"י הוא מלשון התרוממות וגדלות כי מזו האהבה והתשוקה הנכבדת אשר בלבו של האדם באמת. אז נתגדל ונתרומם כביכול הבורא בהוב"ש ונעשה מזה משכן ודירה נאה בליבא ובאיברין דיליה. כי רחמנא ליבא בעי:

ועפ"ז אמרנו לפרש הפסוק בפ' ויקהל. והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר. ולכאורה אינו מובן לשון דים והותר שני הפכים בנושא אחד. וכקושיית

האוה"ח ז"ל הק'. ולדברינו אלה יבואר ע"נ. דהנה כל איש נדיב לב באמת כשהביא נדבתו למשכן כסף או זהב לפי מה שהיה ביכלתו ומעמדו הטוב. אכן רצונו היה בלי ספק ולבו בוער בו ומשתוקק לגודל אהבת הש"י ליתן למצוה רבה כזו כפלי כפלים עד אין שיעור וגבול ותכלית לגודל אהבת ה' ונדבת לבו. וזהו הרצון הוא חשוב בעיני הש"י מאוד. וכביכול נחצב ונחקק ונשאר אז לפניו אותו הרצון הטוב לעד ולדורות. עד א"ס וא"ת. וזהו והמלאכה היתה דים היינו מלאכת ההבאה בפועל ממש. היתה דים לכל מלאכת המשכן. שהוא בפועל ממש לעשות אותה כמצווה מפי הש"י וכתבנית אשר הראה למשרע"ה בהר. והותר היינו שעוד נשאר ונותר הנחקק לפניו יתברך התשוקות והרצונות של הנדיבי לב מהכנ"י עד א"ס וא"ת וכנ"ל. אבל מלאכת ההבאה בפועל היתה דים ממש למלאכת המשכן לבל יותיר. והבן היטב:

ועד"ז יש לפרש ג"כ פסוק פתוח תפתח את ידך לאחיך האביון. היינו שתעשה לו פתח ושער לאחיך ע"י הרצון האמיתי ונדבת לבך הטוב והש"י רצון יראיו יעשה וישפיע לאחיך האביון ע"י השער והפתח מהרצון שלך. את כל הצטרכותו. וזהו ג"כ ואכלו בשעריך ושבעו. היינו ע"י הפתח והשער שלך יהיו להם שבע רצון והבן: והכל הוא ע"י האדם כזה. שעובד הש"י באמת ובלב תמים וכנ"ל ועי"ז נעשה בחי' משכן לכבודו ית'. להיות שוכן בתוכו כביבול בליבי' ובאברין דילי'. ועד"ז פירשנו ג"כ הפסוק ועבדתם את ה' אלהיכם גו' והסירותי מחלה מקרבך. היינו משום דבקרבך קדוש. ואז ממילא לא יגור במגורך רע. וכנ"ל במקומו בפ' משפטים עיי"ש. והנה כשהאדם עובד את הש"י באהבה רבה ע"ד הנ"ל. בודאי מייחד ומקשר העולמות העליונים עולם העשיה בעולם היצירה ושתיהן לבריאה. ושלשתן לאצילותא קדישא. ואלופו ש"ע טמיר וגנוז בכל עולם ועולם. וכמ"ש אליהו הנביא בתפלתו ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון כו' ואיהו מלגאו כל עלמין. וא"כ בכל עולם יש ציור **א** שהוא בסוד אלופו של עולם סוד פל"א העליון. ואל"ף במילואו הוא מספר קי"א וד' אלפי"ן הם מנין מקד"ש. ונעשה ממשכן של האדם בחי' וסוד מקדש. וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. והבן כ"ז היטב כי דברים נכונים ואמיתים הם ברורים לכל מבין:

או יאמר ויקחו לי תרומה גו' ותרגם יב"ע ויסבון קדמי אפרשותא. יש לרמז בזה ע"פ דאי' בגמ' דקדושין. אשה שאמרה לאיש אחד הילך מנה ואתקדש אני לך הרי זו מקודשת. ומסיק הגמ' דדוקא באדם חשוב שאין דרכו לקבל מתנות משום אחד בעולם. אשר ע"כ בההיא הנאה שמקבל ממנה הוה כאלו נתן לה שוה פרוטה ומיקדשא ליה בזה עיי"ש. והנה לשון קידושין ידוע שהוא לשון הפרשה והבדלה וכמבואר אי"ה פ' קדושים והיינו

שהבעל אומר לאשתו הרי את מקודשת. מופרשת ומובדלת מכל האנשים רק להיות לי והנה אצל הבורא ב"ה וב"ש כתיב לי הכסף ולי הזהב. וכתיב מי הקדימני ואשלם. והוא א"צ ח"ו לאיזה נדבה שיהיה לו לעזר ולסעד על בנין המשכן. ועכ"ז ציוה לעם קדושו בני אל חי להרים תרומת ה'. מחצית השקל. וכללן של הדברים הוא דקב"ה וישראל חד אינון בחיבורא ויחודא חדא. וישראל נק' בבחי' פלג גופא ומחצית וע"י נתינתם מחצית השקל בלב שלם וע"פ הכוונה אשר ביארנו שם נעשה יחוד שלם ברזא דאחד. וזהו מרומז כאן ויקחו לי תרומה. היינו מחצית השקל וכפירש"י ז"ל. ג' תרומות נאמר כאן עיי"ש. הגם שהוא ית' אין דרכו בכך כביכול לקבל מתנות. ואעפ"כ הוא מקבל מהם לגודל נדבות לבם הטוב וכוונתם הרצויה לחבר את האוהל להיות אחד וכנ"ל. אשר ע"כ בההיא הנאה שמקבל מהם בזה יהיו מקודשים ומופרשים ומובדלים מכל אחיזת החיצונים ר"ל. רק מקודשים בקודש קדשים ומיוחדים בו ית' וזהו שתרגם יב"ע. ויסבון קדמי אפרשותא. היינו לאשר אני מקבל מהם ובההיא הנאה הם מופרשים ומובדלים מכל החיצונית ולזה הם קדמי גם יש לרמז בת"א ג"כ כזה ממש. ויפרשון היינו שיפרשו מכל החיצוניות. ואז קדמי אפרשותא. והבן. ומקצת דברינו אלה יש לרמז ג"כ בפירש"י ז"ל שפי' ויקחו לי תרומה. לי לשמי והיינו כי האדם צריך להעלות כל העולמות עד בחי' לי שהוא מנין ד' יודי"ן ממילוי שם הוי"ה הק' במילוי יודי"ן שהוא סוד שם ע"ב הק'. סוד פל"א העליון שאלופו ש"ע דר שם. וזהו לי לשמי. והיינו הכל ע"י הרמת מחצית השקל בכוונה הנ"ל. אזי נתעלה ונתייחד הכל ברזא דאחד ומתרוממים ומתנשאים כל העולמות לעילא לעילא עד בחי' לי לשמי והבן:

ועפ"ז יש לפרש ג"כ באחד באדר משמיעין על השקלים. היינו באחדות אד"ר. א' ד"ר. שאלופו ש"ע דר בתוכו משם משמיעין על השקלים. משמיעין הוא לשון אסיפה כמו וישמע שאול את העם. והיינו כי שם נאסף ונתייחד הכל לעילא לעילא ברזא דאחד. והבן כ"ז היטב. ועיין לעיל בענין כוונת פ' שקלים:

עוד יש לאלוה מילין בהנ"ל. ע"ד רמז קצת. ובזה יבואר ג"כ כוונת מחצית השקל. דהנה ידוע כי ביום ברוא ה' אלהים האדם על הארץ. נברא אז בסוד ד"ו פרצופין בבחי' אב"א. והי' בחי' נסירה. ונפרדו זה מזה להיותם אנפין באנפין בחי' דכר ונוק' ולהקימם בשיעור קומה ויחודם למיהוי אנפין באנפין וידוע שכל הנשמות היו כלולים באדם הראשון ומסתמא גם אצלם היה בחי' נסירה הנ"ל וכאשר בא עת קימת קומתם השלימה אז הם מתייחדין אנפין באנפין. ואשרי למי שזוכה במהרה ובגילגול ראשון לזיווגו הראוי לו ושמורה למענו להקימם בקומה שלימה והבן זה וכנודע מספה"ק:

והנה כמו שהוא סוד הנסירה בכללות ופרטי כל נשמות ישראל להקים קומת כאו"א. כן הוא כביכול בבחי' קומה השלימה דלעילא בסוד קובה"ו כי קוב"ה וישראל חד אינון. וכביכול הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא מתייחד עם האור והמקור שורש מחצב נשמות ישראל וכנודע. כי כביכול הוא ג"כ בבחי' דו"נ בבחי' ד"ו פרצופין והיה ג"כ כביכול בבחי' וסוד נסירה למיהוי אנפין באנפין למיהוי קומה שלימה ברזא וחיבורא חדא. וע"י הנסירה כביכול ירדו ניצוצין קדישין ממקום קדוש והש"י רצה להיטיב לעם קדושו אשר ע"י אתערותם דלתתא ביראה ובאהבה ודביקותם לה' ית' יעלו ג"כ כל הניצוצין קדישין בתוקף קדושתם לרום שמי שמים העליונים ולהקים קומה שלימה העליונה בסוד ופניהם איש אל אחיו ואז יגדלו ויעשו פרי. הולדת השפעות טובות ונהורין עילאין ובוצינין קדישין וכל טיבו וחדו לכל העולמות ממשח רבות עילאה קדישא. וכשיעלו בנ"י ע"י מעשיהם הטובים כל הנ"ק אז יהיה ה' אחד ושמו אחד וזהו יש לרמז. ויקחו לי תרומה כתרגומו אפרשותא. היינו שב"י יזרזו בעבודתם עבודת הקודש ולהרים ולהניף את האפרשותא היינו הנ"ק שנפלו וירדו משורשם הקודש בסוד הנסירה והם יראו להרימם ולנשאם לרום שמי שמים להתייחד כולם ברזא דאחד למיהוי אנפין באנפין יחוד גמור. ואז יהיה ה' שלם בסוד שקל שלם. וכמבואר לעיל בפ' שקלים. וזהו מרומז בפירש"י ז"ל לי לשמי. והבן. ומבאר הפסוק מאת כל איש אשר ידבנו לבו כי הקב"ה נק' כביכול בבחי' לבן של ישראל. וכמ"ש דוד המע"ה. לך אמר לבי. וכמ"ש בזוה"ק והיינו מאת כל איש אשר ילהב אהבתו בקרבו לה' וה' שוכן בקרבו דעביד לי' דירה נאה בליבי' ובאיברין דילי'. וכנ"ל ריש פ' זו. ועי"ז כביכול בונה איברין דשכינתא קדישא כביכול להיותה בבחי' קומה שלימה. מזה תקחו תרומתי. תסבון ית אפרשותא וכנ"ל. ולזה נק' תרומה כי צריך להרימה ולנשאה עד רום שמי שמים וכנ"ל. והמשכיל יבין כ"ז. כי דברים עמוקים הם העומדים ברומו ש"ע. והשם יכפר:

וע"פ דברינו הנ"ל יתבאר ג"כ כוונת סוד מחצית השקל שהוא לסוד הנסירה וכנ"ל ולרמז בזה להרים המחצית בבחי' קומה שלימה עם כל הנ"ק. והי' זאת בכל שנה ושנה כי בר"ח ניסן נברא העולם בפועל כמבואר לעיל וצריכין אנחנו אז לחדוש המלוכה הק' ולהרימה בבחי' קומה שלימה. ולזה רמזו חז"ל חדש והבא קרב"ן מתרומה חדשה והבן. ולזה ג"כ באחד באדר משמיעין על השקלים. שמיעה הוא מלשון הבנה. והיינו להבינם תוכן כוונת הענין של השקל הקודש. והכל הוא לחבר ולייחד סוד קבה"ו ואז נעשה בחינ' שקל שלם עשרים גרה תרין יודי"ן יו"ד משם הוי"ה הק'. ויו"ד משם אדני ה"ק. והבן. וכבוד ה' הסתר דבר לזה נכתב בקיצור. ולרמז הנ"ל הוקם המשכן בא' בניסן לשכון כבודו ית'

בתוכינו. כי כלי המשכן הם בבחי' ודוגמת עלמין עילאין קדישין וכאשר יבואר אי"ה. ואז כביכול נשלמו ונגמרו ונתעלו איברין דשכינתא. בבחי' קומה שלימה. וביום השמיני למילואים שהי' בר"ח ניסן אז ע"י הקרבת אהרן הכהן בחי' איש חסד. את הקרבנות. ובכוונתו הרצויה הי' מייחד ומקשר כל עלמין ע"י בחי' החסד. להשפיע עליהם ממקור החסד העליון מבחי' רב חסד כל מיני חסדים טובים ומשח רבות עילאה קדישא. ואז נתעלה ונתייחד הכל בבחי' קומה שלימה. אנפין באנפין ברזא דאחד: וכיה"ר בב"א. והבן כ"ז היטב:

פירוש ד

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ילקוט. משל למלך שהי' לו בת קטנה עד שלא הגדילה ובאתה לידי סימנים. הי' רואה אותה בשוק הי' מדבר עמה. במבואות מדבר עמה. כיון שהגדילה ובאה לידי סימנים. אמר אין כבודה של בתי שאהי' מדבר עמה בפרהסיא. אלא עשו לי חדר מוצנע שאהי' מדבר עמה. כך מתחלה הי' נער ישראל ואוהבהו. במצרים ראו אותו שנ' ועברתי בארמ"ץ. גו'. בים ראו אותו שנ' וירא ישראל גו' זה אלי גו'. בסיני ראו אותו. שנ' פנים בפנים דיבר ה' עמכם. כיון שקבלו את התורה ונעשו לו אומה שלימה. אמר אין כבודם שאדבר עמם בפרהסיא. אלא ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. עכ"ל הילקוט.

להבין דברי חכמים וחידותיהם. ונקדים מה דאי' במדרש הנעלם ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. א"ר אלעזר אבא דא הוא רזא דתפילין. ע"כ. והוא פלאי. והוא אומר דרשוני וחיו. **ובהעיר** לב י"ל אחר אשר חנן ה' אל דעות ברחמיו. דהנה ידוע שהבורא בהוב"ש הנכבד והנורא הוא א"ס וא"ת. והוא סביל כל עלמין וממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מיניי'. וצ"ל ולהבין ענין משכן ומקדש אשר צוה אותנו הש"י לבנותם להשראת שכינתו ית'. והלא הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוהו. ואף כי הבית הזה. וכמאמר שהמע"ה. אמנם לבאר דבר זה הוא. כי הבורא בהוב"ש צוה לעשות המשכן וכליו במדתן ושיעורן. והם כאו"א דוגמת אורות בהירות זכים מצוחצחים עליונים בעלמין עילאין קדישין. ואיהו רזא ביחודא כלי העשוי לנחת רוח ושעשועים להבורא ית' ויתי'. לייחד ולקשר כולם לחבר את האהל להיות אחד. כל העולמות העליונים וכל הספירות קדושות. והנה מקד"ש עולה מספרו כמו ד"פ אל"ף להורות על הד' עולמות הכללים שהם אבי"ע וכנ"ל. ואלפוש"ע שרוי בכל עולם ועולם. ע"ד ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון ולזה ישנו בכל עולם צורת **א** וכמבואר לעיל. וזהו מקד"ש. וכאשר עם ה' עובדים את הש"י ביראה ובאהבה ובאמת ומקשרין את כל כוחותיהן בלתי להי' לבדו. ומייחדין אותו ית' ביחוד האמיתי בכל

הכוחות ובכל המדריגות ובכל התנועות. ומכירין ויודעין שהוא הוא ואין בלתו. בכל העולמות. אז נתעלו לרום שמים העליונים. לבחי' מקד"ש הנ"ל. בסוד הד' אלפי"ן ואז ממשיכין שפע משח רבות עילאה קדישא לכל העולמות ע"י הצינורות הק' כל העשר ספירות שבכל הד' עולמות והם מספר ד' יודי"ן. דשם ע"ב הק' מספר ל"י ומספר מ"ם. וזהו סוד ועשו לי מקדש. היינו מ"ם. קד"ש. ואז ושכנתי בתוכם. היינו בתוך מ"ם. וביאור הדברים דהנה ידוע שהקב"ה וישראל חד אינון. ומתייחדין כביכול בחיבורא חדא בחדר המטות העליון הוא בית קדשי הקדשים להתעלם באהבים ולאתעטרא בקודש קודשין בסוד קודש ישראל לה'. ראשית תבואתו. כי ישראל עלה במחשבה להבראות והם הם עיקר בריאת העולמות והם מקודשים לשמו הנכבד והנורא. בסוד קדושין שמקדש את האשה בטבעת המקיף את אצבעה. וכן כביכול אור המקיף את כל העולמות. הכל הוא בשביל נקודת ישראל שעלה במחשבה לפניו ית' בראשית המחשבה סתימאה בסוד נקודה בהיכלי'. ומן הנקודה נמשך השתלשלות השפע מחכמה עילאה לכל העולמות והמשכה הוא בסוד וא"ו כנודע וזהו בחי' אצב"ע. ואז נעשה קודש בוא"ו. וההמשכה הוא מבחי' קד"ש שהוא החכמה נק' ראשית. הבריכה ראשונה אשר ממנה ישקו כל העדרים בריכות והשפעות משח רבות עילאה קדישא ע"י הצינורות הנשפעים ע"י ל"ב נתיבות פליאות החכמה לעולם הבינה. והנה בהראשית חכמה סתימאה שם הוא סוד הד' יודי"ן דשם ע"ב הק' מספר ל"י. וכאשר נמשך משם לעלמא דבינה נעשה כביכול בבחי' מ"ם. בסוד מ"ם מלמרבה המשרה פעמים פתוחה ופעמים סתומה. והיינו כשעם ה' הם בדביקות גדול לאהבת ה' במס"נ על קדושת שמו ית'. אזי הם נכנסין ועולין למעלה לרום המדריגות עד שם ע"ב הק' ואז ממשיכין ע"י הד' יודין שהוא מ"ם ועם הל"ב נתיבות החכמה נעשה ע"ב. והמ"ם הלזו הוא בבחי' מ"ם פתוחה צורת **כו** מספר הוי"ה הק'. האחד האמיתי. וזהו פתיחתה מעילא ומתתא. להשפיע משח רבות עילאה קדישא מחכמה עילאה קדישא. וזהו ועשו לי מקד"ש היינו מ"ם. קד"ש. וכנ"ל. כי הוא אז בבחי' ל"י ד' יודי"ן. אכן כאשר באה ההשפעה הקדושה לעלמא דבינה אז הוא לפעמים המ"ם פתוחה ולפעמים סתומה. כי לאשר משם דינין מתערין לזה נסתמה המ"ם לשמור ההשפעה בסוד יי"ן המשומר. אכן כשהצדיק מדביק א"ע בשורשו הרמה. ומבין ומביט מאין באה זו ההשפע' הק'. הלא מאלופו ש"ע. בסוד ממך הכל ומיד"ך נתנו לך. היינו מהיודי"ן דע"ב הק'. ומדביק א"ע בדביקות עליון ברזא דאחד. אז פותח את ידי"ך ופותח המ"ם סתומה ונעשית פתוחה. להרווחה בסוד רחובות הנהר להשפיע כל ברכאין טבין לכל העולמות:

ועפ"ז נבין מה שהתורה שבע"פ ש"ס משניות מתחלת במ"ם פתוחה. מאימתי קורין את שמע בערבית. ומסיימת במ"ם סתומה ה' יברך את עמו בשלום. כי תורה שבע"פ הוא סוד המלכות הק'. ונמשך אליה מראשיתה המשכת שפע מ"ם פתוחה מהחכמה עילאה קדישא וכנ"ל. ומסיימת במ"ם סתומה. כי צריך לסותמה לבל יהי' אחיזה להחיצונים ח"ו. אכן הצדיקים יש כח בידם לפותחם ע"י קדושתם. וזהו הפי' ושכנתי בתוכם היינו בתוך מ"ם סתומה. בפנימיות ובמקיפים וכנ"ל ומאחר שביארנו הפסוק ועשו לי מקד"ש ושכנתי בתוכ"ם כנ"ל. מבוארים דברי המדרש הנעלם. כי זהו ממש סוד התפילין אשר הכתיר אותנו הבורא בהוב"ש. כי בתוך הפרשיות הם כ"א אזכרות נגד שם אהי"ה הק'. וד' פרשיות נגד ד' אותיות משם הוי"ה הק'. וד' בתים נגד ד' אותיות אדנ"י הק'. ובשעת הנחת התפילין אזי כשהאדם מייחד ומקשר ומטהר כל רעיוניו ברזא דשמהן להיות מיוחדים באחדות גמור ואלופו ש"ע יתייחד בהם. ובפנימיותם. והאדם מטהר נפש השכלית להיותו כלי מוכן לקבל עליו רוח טהרה ומייחד א"ע הנפש והרוח והנשמה ביחד עם כל בחי' כוחותיו ומחשבותיו ונעשה כל גופו וחושיו וכחותיו מרכבה להשכינה לקבל עליו נשמת אלוה ממעל אשר נאצל מכבודו ית'. ונכנס אז ג"כ לבחי' ראשית ובחי' קודש והוא בעצמו נעשה כביכול בבחי' משכ"ן. ובבחי' מקד"ש. וכנ"ל. להמשיך השפעות טובות וברכאין טבין מאורות פנימים ומאורות מקיפים. וכנודע מסה"ק ובפרט מכוונת האריז"ל. וזהו ממש סוד התפילין. וסוד משכ"ן. ומקד"ש. והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ה

והנה ברוך המקום ברוך הוא אשר טוב גמלנו ברחמיו וברוב חסדיו ולא עזב חסדו מאתנו אפילו בהיותינו בדיוטא התחתונה למאוד בקטנות המדריגות ומפוזרים בין האומות. עכ"ז חסדו ית' גבר עלינו ובכ"מ שגלו שכינה עמהם. והוא משפיע עלינו צרכינו וכאשר בנ"י הם בבחי' זו בקטנות המדריגות ונק' בבחי' ב"ת קטנה ובהיותם במצרים דיבר עמהם בשווקים וברחובות. ר"ל בפרהסיא ובין המצרים החיצונים. וגם בהיותם במדבר ועל הים הוא ג"כ מקום פרהסיא. ושם ג"כ אחיזת החיצונים ר"ל. ועכ"ז ראו אותו כביכול כי צמצם א"ע כביכול להשפיע טובו וחסדו עלינו. אך הכל הי' בבחי' קטנות המוחין. כ"א בשעת יצימ"צ בלבד הי' לפי שעה בחי' גדלות דגדלות ואח"כ תיכף חזרו לקדמותן לבחי' קטנות וכמבואר לעיל. רק אחר ששלמו מ"ט ימי הספירה ואח"כ קבלו את התוה"ק ואז היו בבחי' גדלות דגדלות. בסוד שער הנו"ן מנש"ב ואז באו לבחי' סימנים המבואר במדרש ילקוט הנ"ל אז אמר הקב"ה מעתה אין כבודן של בנ"י שאהיה מדבר עמם בפרהסיא

בין מקום אחיזת החיצונים ר"ל. כמו במדבר ושאר מקומות שנסעו בנ"י. וגם כשבאו לא"י עכ"ז לאשר היו אז בבחי' גדלות לא הי' באפשרי להגלות עליהן ולהתייחד עמהם בפרהסיא. לבל יהי' אחיזה להחיצונים ר"ל ח"ו. מהשפע גדולה ורחבה. ולזה לרוב טובו וחסדו הגדול ית'. לבני ישראל עם קרובו. כביכול צמצם א"ע להשרות שכינתו בתוכינו בין שני בדי ארון בחדר המטות להשתעשע בנו ולהתייחד עמנו ברזא דאחד בקביעות בבחי' ועשו לי מקד"ש ושכנתי בתוכ"ם. וכמבואר לעיל היינו להמשיך השפעות קדושות מהמוחין עילאין קדישין לכל העולמות ולהכנ"י לעילא ותתא ובקביעות. ובפרט להמשיך שפע משח רבות עילאה קדישא ע"י היחוד הגדול והק' הנ"ל. מן י"ג נהרות המושכין שמן אפרסמון. וזהו סוד הי"ג דברים הנאמרים במלאכת המשכן.

ובחי' זו הגדולה ישנו בכל אדם ובכל זמן. כאשר איש הישראלי מתעורר לבו לעבודת השי"ת ומטהר דיבוריו ופעולותיו וכחותיו ומחשבותיו ומייחד את כולם בלתי לה' לבדו. בלי שום פניה אחרת ח"ו. והעיקר ע"י תורה שבכתב ושבע"פ שיעסוק בהם לייחדם ולקשרם בחיבורא חדא. ואח"כ עולה מעלה מעלה לרום. המעלות לבחי' גדלות דגדלות המוחין ולהתייחד ולהיעשות בבחי' משכ"ן ובחי' מקד"ש להמשיך השפעות טובות וכל ברכאין ונהורין עילאין משח רבות עילאה קדישא ולאדלקא בוצינין דשבע קני מנורה ולהמשיך חסדים טובים להכנ"י לעילא ותתא. וכיה"ר עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ ויבנה לנו את בית הבחירה ע"י משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו אמן. והמשכיל יבין כ"ז. ויבין דבר מתוך דבר. כי נכתב קצת בקיצור:

פירוש ו

ויצקת לו ארבע טבעות זהב וגו' ושתי וגו' צלעו האחת וגו'. יש לרמז בזה. דהנה ידוע ומפורסם שהבורא בהוב"ש הוא א"ס וא"ת אחד אחדו' הפשוט בלתי שום שיעור וגבול ח"ו. והוא מושלל מהשגת כל הנבראים והנאצלים והיצורים והנעשים. ואין לו שום דמיון כלל וכמ"ש ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו. אמנם לרוב טובו וחסדו הגדול שרצה להרים כבוד מלכותו לכל העולמות ולכל הברואים ולהודיעם חסדיו הגדולים וכחותיו וגבורותיו הנפלאים. אז האציל כביכול מהוד מעטה לבושו אורות זכים ומצוחצחים אור בהיר בשחקים עשר ספירות הק' בעלמא דאצילותא קדישא ספיר גזרתם יחד מאירות לכל העולמות. ונק' אצלו מל' אצילו כביכול ובסדר השתלשלותם מעולם לעולם ומבחי' לבחינה בסוד עילה ועלול. בהם ישנו בחי' צמצום ויש בחי' ימין ובחי' שמאל. וידוע דהתוה"ק הוא החיות של כל העולמות ושורש מקור החיות התוה"ק הוא מעלמא דאצילותא קדישא בסוד היכל הקודש ארונא קדישא דאורייתא. והתוה"ק

נק' עצה. כמ"ש לי עצה גו' כי שם הוא מקור העצה אנפי ימין ואנפי שמאל להימין ולהשמאיל. וארבעה פנים להנה. כי בהימין כלול ג"כ בחי' שמאל ובהשמאל כלול ג"כ בחי' ימין. בסוד השתלשלות הצינורות המשפיעים מתגלגלים ומסבבין להגביר ולהגביל כל דבר למיהב חכמה לחכימין המגבילים עשייתם ע"י דרכי התורה והמצות במועצות ודעת לעשות כל דבר חפצם ורצונם בהשכל ובאמת לאהבת ה' וליראת שמו ית'. וכל עשייתם הוא רק ע"י תרי"ג עיטין טבין דאורייתא. וכמו שאנו מבקשין לפני הש"י ותקננו בעצה טובה מלפניך. ועי"ז הם ממשיכין שפע רב וכל טיבו וחדו וחסד עליון לכל הד' עולמות הק' אבי"ע. ולרמז זה נא' בארון הקודש אשר שם לוחות העדות. ויצקת לו ארבע טבעות זהב היינו להיות יוצק חן לכל הד' עולמות. ולהמשיך עליהם אורות מקיפים בבחי' טבעות שהם מקיפים. ואח"כ ביאר הפסוק ושתי טבעות ע"ל צ"לעו ה"אחת ר"ת עצ"ה. ובהימין יש ג"כ בחי' שמאל ושתי טבעות ע"ל צ"לעו ה"שנית. ג"כ ר"ת עצ"ה. כי גם בשמאל יש בחי' ימין. ושיהיה כלול ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא. והכל כאשר איש הישראלי מפלס מעגל דרכיו. ע"י עיטין טבין דאורייתא והבן כ"ז היטב:

פירוש ז

ושמת את השלחן מחוץ לפרוכת. ואת המנורה נכח השלחן. על צלע המשכן תימנה והשלחן תתן על צלע צפון. ולכאורה אין לפסוק זה שום ביאור כלל. כי מהראוי היה לכתוב ושמת את השלחן על צלע צפון ואת המנורה נכח השלחן גו'. ולמה הפסיק במנורה. וכמבואר לכל מבין. ואפשר לומר בזה ע"ד רמז. כי התוה"ק מרמזת לנו. איך יתנהג האדם בהעיר לבבו לעבודת הש"י ולעסוק בתורתו ויראתו. שלא יאמר אלך ואעסוק בתורה יומם ולילה לבל אשגיח כלל מאין יבוא עזר פרנסת ביתי כדי חיי. ואח"כ בבוא זמן האוכל וטפלי תלי בי'. תתבלבל אז מחשבתו עי"ז ח"ו. ולא יוכל ללמוד כלל וכלל. ולא עוד אלא שיוכל לבוא לידי שיעמום ושיגעון ח"ו. או שילסטם הבריות. בעצת היצר אשר יטהו לזה ח"ו. ולזה אין נכון לו לבחור בדרך כזה. אכן הדרך הטוב והישר שיברור לו האדם הוא שיסדר לו מקודם איזה מקום פרנסה למזון וטרף לביתו. ושיסתפק בדרך המיעוט היותר הכרחי כדי להחיות נפשו ונפש אנשי ביתו בצמצום. ע"ד צדיק אוכל לשובע נפשו. ולא ירדוף כרדוף הקורא בהערים אחר מו"מ. רק יאמין בהש"י שיוכל להזמין לו במקומו די הצורך לפרנסת אנשי ביתו באיזה עסק מלאכה שיעסוק. כהבטחת התוה"ק וברכתיך בכל אשר תעשה. ואח"כ יטה שכמו לסבול עול תורה ומצות ומע"ט. וזהו טוב תורה עם דרך ארץ. היינו כאשר כבר הכין לעצמו איזה עסק לפרנסה ויש מקום לחול עליו ברכת ה'. יכין אז עצמו ללמוד התורה ולעסוק במצותיו בכל השגתו

וכוחו. ואז לא תתבלבל מחשבתו ודעתו. רק תהי' צלולה זכה וברורה בלימוד תורתו באמת וילך מעלה מעלה והוא ע"ד מאחז"ל הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידן. אך אל יתאוה האדם אל תאוות המותרות ולתענוגי בני האדם ושלחן מלכים הגם כי כל ישראל בני מלכים הם ונאה להם להתנהג ברחבות ידים ובוותרנות. עכ"ז תורתן מתי נעשית. וכבר הזהירנו חז"ל ואל תתאוה לשלחנם של מלכים ששלחנך גדול משלחנם כו'. והיינו כי לע"ל גנוז לישראל שלחן ערוך ברב טוב באור הגנוז להצדיקים לע"ל. ויפה שעה א' של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז. וזהו מרומז בפסוק ושמת את השלחן. שימה בעלמא משום כדי חייו דוקא לפרנסת ביתו בצמצום. ואז תוכל להשים את המנורה נכח השלחן. היינו עי"ז שתכין לך איזה סדר בעסק פרנסה קצת ע"פ היותר הכרחי תוכל לבוא לחכמה עילאה ואור התורה. כי שמן רומז לחכמה כנודע. ואת השלחן הידוע. ר"ל שלחן מלכים הראוי לך. תתן על צלע צפון. היינו לע"ל אור הצפון להצדיקים. גם צל"ע הוא מספר ק"ץ. בסוד ק"ץ הימין. זהו בדרך פשוטו:

אמנם עוד יש לאלוה מילין בביאור הפסוק ע"פ סוד. ובהעיר לב להבין טעם. למה צוה הש"י בהוב"ש שימת השלחן קודם למנורה. והלא ידוע מספה"ק דהמשכן וכליו מרמזים לעלמין עילאין קדישין במכוון כביכול. דוגמת אור בהיר הוא בשחקים אורות בהירות מצוחצחות ספירות עליונים הק'. ונגד השתלשלות העולמות היינו קדשי קדשים רומז לכתרא עילאה קדישא. והארון אשר טמיר וגניז בי' רומז לנקודה פנימית דפנימית ראשית דראשית אשר לית מחשבה תפיסא ביה כלל וכלל. ובצאתו מקדשי קדשים מקרי קודש רומז לחכמה עילאה קדישא. אשר משם יצאו כל ההשפעות קדושות משח רבות עילאה קדישא ונמשך לעולם הבינה אשר משם יוצא סוד המנורה הק' ושבעה קני המנורה ומשם נמשך השפע וברכה להשלחן הערוך בכל ובכל מיני התגלות. והנה לפי"ז בודאי היה מהראוי להקדים שימת המנורה לשימת השלחן. וזה אפשר ליישב בדוחק. דידוע שההיכל היה במערב. ופתח המשכן היה במזרח. וכל פינות לא יהיו אלא דרך ימין. א"כ בבוא משה אל אוהל מועד לסדר כל דבר על מכונו. היה צפון לימינו מקום השלחן. והוכרח להקדימו להמנורה. אך לתמיה ראשונה אין מקום ליישב ע"פ פשוטו:

אכן י"ל בהעיר לב דהנה אנשי כנה"ג אשר סדרו לנו סדר התפלות היה הכל מאת ה' עליהם השכיל. וברוה"ק סדרו הכל בסידור ומיתוק הראוי לפי ערך וסדר העולמות ואורות עילאין קדישין. והנה בברכה ראשונה של שמ"ע ברכת מגן אברהם שהוא נגד מדת החסד כנודע הזכירו שמה ג"כ הגבור והנורא. וכן אלהי יצחק בחי' וכח מדת הגבורה. ובברכת אתה גבור שהוא נגד מדת הגבורה הזכירו שמה מכלכל חיים בחסד.

מחיה מתים ברחמים רבים. וודאי ראוי להשים לב לזה להבין ולדעת על מה זה. אמנם י"ל הכוונה. כי הנה ידוע ומפורסם מכל ספה"ק כי אאע"ה מדתו היה מדת החסד ואחיד בדרועא ימינא. וכי יעלה על הדעת שאאע"ה לא תפס בעבודתו לה' כל ימי חייו כ"א במדת עוצם החסד לבד ועביד פרודא ח"ו לעילא. אשר כל המדות והספירות הק' כולם נארגים ומתייחדים ונקשרים ברזא דאחד. והבורא ב"ה וב"ש הוא המייחדם ומקשרם. כמ"ש אליהו הנביא ז"ל בתפלתו. ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון כו'. וכל מאן דאפריש חד מחברי' כו'. א"כ מוכרח בודאי שגם אאע"ה קישר וייחד כל המדות הק' ביחודא חדא. רק עיקר עבודתו הי' שכל המדות ישפיעו ויתייחדו ע"י מדתו מדת החסד ולקשרא דרועא שמאלא בדרועא ימינא. ועד"ז תקנו לנו ג"כ אנשי כנה"ג בברכה א' משמ"ע. ה' אלהינו ואלהי אבותינו. אֵל הוא לשון כח כמו ואת אילי הארץ לקח. היינו ה' שהוא כח כל הכוחות שלנו. ומקור שרשיי לכל הכוחות ומדות של אבותינו. אלהי אברהם. הכח המקורי של מדת החס"ד לאברהם. אלהי יצחק כח מקור שרשיי של מדת יצחק. שהוא מדת הגבור"ה והפח"ד. ואלהי יעקב. כח מקור שרשיי של מדת הת"ת והרחמים שהוא מדת אמ"ת ליעקב. וכן האל הגדול הגבור והנורא. וסיום הברכה הוא מגן אברהם. להיות שמקור ברכה הראשונה זו. אדניה הטבעו ונארגת על מדת החסד והזכיר בה גבורות לאכללא שמאלא בימינא. וכן ברכה שניה אתה גבור הזכירו בה מכלכל חיים בחסד כו' לאכללא ימינא בשמאלא. למיהוי כולא ביחודא וקישורא חדא ברזא דאחד. לקשרם בשורשם הרמה בקודש. והיה המשכן אחד להשפיע לכל העולמות כל חדו וכל טיבו וכל נהורין עילאין קדישין וכל ברכאין טבין:

והנה כשעלה ברצון הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא להאציל מהוד מעטה לבושו כביכול אורות זכים מצוחצחים הספירות הק'. וכ"א ישפיע אל שלמטה ממנו בסוד עילה ועלול כדי להתוודע ולהגלות כח מעשיו ופעולותיו הנפלאים והנוראים. אז עלה במחשבה לפניו להאציל ולברוא את המקבלים השפע מתחלה קודם להמשפיעים כ"א אין מקבל השפע במה יוודע איפה כח המשפיע. כי באין מקבל אין משפיע ועיקר הבריאה היה הכוונה להיטיב להנבראים ולהשפיע להם שפע ברכה וחסד אֵל. לזאת עלה במחשבה לפניו ית'. לברוא מקודם הנשפעים ואח"כ לסדר כנגדם המשפיעים. מקור וכח שיוכל הנשפע לינק משם ולקבל השפעתו כפי כוחו כידוע ליו"ח. והנה כבר נתבאר כי המשכן והמקדש של מטה וכליו הם מכוונין נגד עלמין עילאין קדישין. וקדשי קדשים הוא נגד בחי' סוד כתרא עילאה קדישא. ושם טמיר וגניז ארון הקודש בחי' ראשית דראשית המחשבה ורצון הקדום. אשר לית מחשבה תפיסא ביה כלל. ובהארון

היה מונח לוחות העדות האותיות התוה"ק. ושני לוחותיהם נגד שתי תורות שבכתב ושבע"פ אשר דין גרמא ראשית המחשבה ואצילות העולמות עבור ישראל שיקבלו אותם עליהם ועל זרעם לקיים התורה והמצות. והכתב מעשה אלהים המה. אותיות הק' של תורה שבכתב. הם אורות עליונים הנתפסים במחשבה. ותורה שבע"פ הם אורות עליונים הבאים להתגלות ע"י תורה שבע"פ סוד הדיבור סוד מלכותא קדישא הנאצלת ממקור החכמה והבינה לגלותו לפרסם כוחות של חו"ב ואור חסד עליון ע"י התורה שבע"פ. וכאשר מתייחדין ומתקשרין השני תורות הק' ברזא דאחד. אז הם מתייחדים בסוד כתרא עילאה קדישא לבחי' ראשית דראשית ומתייחדין בראשית המחשבה באתר דאיתגזרת מתמן אשר מקור מחצבתם משם וכנ"ל. וזהו מה דאי' בתזוה"ק והמשכילים כו' אי אית בהון בישראל מאינון משכילים דידעין לזרקא אבנא לאתר דאיתגזרת מתמן. היינו סוד אבן שתיה דאיתגזרת מתמן. והבן:

וזהו כוונת חז"ל ששואלים בכ"מ מנה"מ כוונתם לידע המקור והשורש של הלכה זו שבע"פ. איה והיכן שורשה בתורה שבכתב. כדי לייחד ולקשר הכל ברזא במקור החכמה עילאה קדישא ולהיותם כתרין ריעין דלא מתפרשין. ופלפלו בחכמתם במסכת אריגה עד שארגו וקשרו את הכל באחד ובמקור המקורות בכתר עליון בחי' קודש קדשים. ומבחי' קודש קדשים באה ההשפעה לבחי' קודש בחי' חכמה קדישא בחי' שמן. משח רבות עילאה קדישא. ולהשקות ולהאיר כל הבוצינין ונהורין עילאין קדישין. סוד המנורה וז' קני המנורה. ומשם להשפיע כל ברכאין טבין אל השלחן הערוך בחי' התגלות כל המדות להשפיע שפע וברכה אל הכנ"י לעילא ותתא:

ועפ"ז נבוא לבאר הפסוק ושמת את השלחן מחוץ לפרוכת. כי להיות הוא השלחן עיקר בחי' הנשפע והמקבל כמבואר. לזה היה שימת השלחן מקודם בקודש. מן המשפיע שהוא המנורה הק' וכנ"ל. אמנם רק שימה בעלמא לא לקבוע לו מקום הראוי לו ולקשרו על צלע צפון בחי' שמאלא. לבל יתאחזו בו תגבורת הדינין ח"ו. וסיגי הזהב הבא מצפון. לזה צוה הבורא ב"ה וב"ש להעמידו בבחי' גולמא בלבד. כל יחוד וקישור למקומו עדיין. רק להיות מוכן לקבל מהמשפיע ואח"כ ואת המנורה נכח השלחן ר"ל להריק ולהשפיע כל טיבו מהמנורה וז' קני המנורה ומשח רבות עילאה קדישא אל השלחן ולייחד ולקשר השלחן בהמנורה בדרועא ימינא. ע"ד הרוצה להחכים ידרים. כי השמן שהוא החכמה הוא מקור החסד ואח"כ ואת השלחן תתן על צלע צפון ליחדא שמאלא בימינא. ואז יושפעו כל השפעות טובות וכל מיני ברכות וישועות לכנ"י לעילא ותתא. וכיה"ר ב"ב

שנזכה לראות בנין בהמ"ק על מכונו אמן. והמשכיל על דבר לבבו יבין יסודן של הדברים תן לחכם ויחכם עוד:

תצוה

פירוש א

ואתה תצוה את בנ"י גו' שמן זית גו' נר תמיד. יש לרמז בזה בהעיר לב ושום שכל. דהנה ענין המנורה ונרותיה. הם בסוד ז' ימי הבנין בסוד הפסוק שאמר נעים זמירות ישראל. לך ה' הגדול"ה והגבור"ה והתפאר"ת והנצ"ח וההו"ד כי כ"ל בשמים ובארץ. לך ה' הממלכ"ה והמתנשא לכל לראש. וע"י אלו ז' מדות וכוחות נשגבות עליונות. נתגלה ונתפרסם כח גדולתו וגבורתו ורוממותו בעולם כי הוא ית' לית מחשבה תפיסא ביה כלל. והוא מושלל מהשגה ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו. רק מחמת שהבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא רצונו הטוב להיטיב לברואיו להפליא ולהגדיל חסדו וטובו בעולם. ולמנדע דאיהו רב ושליט ויכירו וידעו כל באי עולם גודל טובו וחסדו ורוממותו. וע"כ האצי"ל ובר"א ויצ"ר ועש"ה אלו הז' מדות וכוחות עליונים. וע"י נתגלה ונתפרסם חסדו ויראתו ורוממותו בעולם. והן הם הז' ימי בראשית. יום הוא לשון בהירות ואור. ויום ראשון של שבת הוא מדתו של א"א ע"ה בחי' מדת יד ימין. ויום שני הוא מדתו של יצחק אע"ה. שהוא בחי' מדת יד שמאל כביכול וכן כולם כנודע. ואלו הז' מדות הם בחי' כלים וצמצומים לקבל השפע קדושה שמן משחת קודש דנחית ונמשך מחכמה עילאה קדישא. והם דוגמת הנר אשר הוא כלי וצימצום לקבל השמן והפתילה והחכמה נק' יו"ד. ועדיין הוא טמיר וגניז בלי שום התגלות עד שנצטייר בהבנה עולם הבינה. והבנה הוא ע"י אותיות. ואז משם נתגלה ונתפרסם השפע עילאה קדישא שהוא השמן משחת קודש כל השבע מדות הק'. וזהו סוד ב' מן בראשית. כזה שהוא נקודה בהיכליה. כי יו"ד הוא נקודה קטנה וע"י התלת ווי"ן והקוי"ן של הב' נתגלה לעולם הבינה ומשם להז' מדות הק' בסוד ז' תיבין של בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ויש ג"כ בזה הפסוק. כ"ח אותיות נגד ך"ב אותיות התורה. וה' אותיות מנצפ"ך. שהם ז"כ אותיות. והשמן משחת קודש המחי' אותן כי החכמה תחי' בעליה ונעשה כ"ח. וזהו הכח העליון הק' כביכול המשפיע ומאיר להז' תיבין סוד זי"ה. ע"י עולם הבינה והם בסוד ז' קני המנורה שהם הכלים המצמצמים ומקבלים את השמן. כי כולם בחכמה עשית:

והנה כתיב ובדעת חדרים ימלאו. ועיקר היחוד והקישור של חו"ב שהם תרין ריעין דלא מתפרשין הוא ע"י הדעת העליון הק'. שהוא מייחד ומקשר אותם כביכול וכמבואר לעיל.

והדעת העליון הק' הוא בחי' מדתו של משרע"ה כנודע להבאים בסוד ה'. וכמבואר בכהאר"י הק' ז"ל שתיבת מש"ה הוא מספר השני שמות הק' א"ל שד"י שעל ידם בא התגלות השפע לעולם הבריאה. וגם מש"ה הוא מספר דשם ע"ב הק' בריבוע שהוא הוי"ה במילוי יודי"ן ומספר שם אהי"ה הקדוש במילוי יודי"ן כזה יו"ד יו"ד ה"י יו"ד ה"י וא"ו יו"ד ה"י וא"ו ה"י אל"ף ה"י יו"ד ה"י ושני שמות הק' האלו עולים ממש מכוון כמספר מש"ה ואלו השני שמות הק' הם סוד חכמה ובינה ומתייחדים ע"י הדעת הק' בחי' מש"ה. ומתגלים לעולם הבריא' ע"י השני שמות א"ל שד"י. והנה הבורא בהוב"ש לגודל רב טובו וחסדו רצה להיטיב לישראל עם קרובו וציוה אותם שיעשו את המשכן וכליו הכל בדוגמא עליונה כביכול ושעל ידם יתמשך ויתרבה שפע הק' לכל העולמות וציוה אותם לעשות מנורה הטהורה בשבע נרותיה דוגמת ז' קני המנורה הק' העליונה וליקח למאור שמן זית זך דוגמת השמן ז"ך העליון הק' וכמבואר ועיקר היחוד והקישור הוא ע"י הדעת העליון הק' שהוא בחי' מדת משרע"ה. ולזה ציוה הבורא בהוב"ש למשרע"ה ואתה תצוה את בנ"י הוא מלשון צותא וחיבור ויקחו אליך שמן זית זך. היינו שהם יביאו אליך שמן ז"ך כפשוטו ואתה תקשר ותייחד ותכוין להשמן ז"ך העליון הק' והטהור בסוד ז"ך אותיות וכנ"ל. ותקשר ע"י מדתך שהוא הדעת העליון הק' השמן עם ז"ך וכנ"ל. ובזה יהיה למאור ולהעלות נר תמיד. היינו להמשיך השפע משח רבות עילאה קדישא אל הז' קני המנורה שהם בסוד שבעה ימי בראשית שהם בסוד ז' נרות ולהעלות נר תמיד. וזה יהיה ע"י אהרן ובניו הק'. כי כהן הוא בסוד החסד וכשידליקו המנורה בכוונה זכה ונקיה בזה יומשך שפע טובה וחסד אל עליון ית' אל כל העולמות ועלייה לכל העולמות. והמשכיל יבין:

או יאמר ואתה תצוה את בנ"י ויקחו אליך גו'. והוא ע"ד רמז דהנה שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע וכו' עד שבא ר' עקיבא ודרש את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח כי את לרבות הטפל לו. והנה ידוע כאשר מתוועדים שני צדיקים יחד ומדברים יחד זע"ז אז נעשה יחוד והתקשרות העולמות ונפש נתקשר בנפש. וטעם הדבר הוא לאשר עיקר חיות האדם הוא המחשבה בסוד החכמה תחיה בעליה. ומן המחשבה בא אל הלב בינה ליבא ובה הלב מבין ומן הלב בא ע"י השית עזקין דקנה אל הפה בסוד מלכות פ"ה. ונמצא ע"י ה' מוצאות הפה נתגלה הכל ונתוודע כל המחשבות והחכמות סתומות. ועיקר החיות תלוי בדיבור. ולזה כאשר שני צדיקים מדברי' זע"ז נפש נתקשר בנפש. ואז נעשה יחוד וזיווג והתקשרות העולמות כי מה שהאיש הישראלי עושה למטה נרשם ונארג למעלה כביכול והכל הוא ע"י הדיבור בקדושה. וכן חז"ל קראו ליחוד וזיווג

בלשון דיבור כמו ראוה מדברת וא"כ כיון שע"י הדיבור יוכל להתקשר נפש חבירו בנפשו בודאי מהראוי להאיש הישראלי לשמור א"ע מלדבר מטוב עד רע עם אדם אשר נפשו לא מטוהרה. ובפרט עם אנשי בליעל הידועים לו. כי ח"ו פן ידבק בו מאומה מן החרם ומן הס"א השולטת באדם ההוא ע"י דיבורם יחד ובפרט בדורות הללו מהראוי להרחיק א"ע אפילו מן הספיקות ואפילו ללמדם דרכי ה' צריך לשמור א"ע מלדבר עם שאינם ידועים ומוחזקים אצלו בכשרות. כי ח"ו סכנה יש בדבר להאיש הישראלי ההולך בדרך ה' בתורת ה' תמימה משיבת נפש. אמנם כן עצה היעוצה להצדיק הצריך בהכרח לדבר עם ב"א העומדים לפניו ללמדם מוסר ולהבינם ולכוונם לדרכי ה' ית'. זאת היא העצה שידבר לכללות האנשים העומדים לפניו וכל בי עשרה שכינתא שריא. ואפילו בעת המצטרך לדבר אל אדם אחד יחידי וללמדו מוסר יש ג"כ עצה לזה שידבר הצדיק דבריו לכללות בחי' שורש מקורי נשמות בנ"י שהוא השכינה הק' ומדבק הצדיק א"ע באור השכינה הק' ועי"ז יוכל להמשיך לכל או"א מהעומדים לפניו דברי מוסר השייכים לכ"א לפי בחי' נשמתו והבנתו ולפי המצטרך אליו בעת ההוא. ודבר זה מרומז כאן בפסוק ואתה תצוה את בנ"י. כי משרע"ה היה מביט באספקלריא המאירה באור פני מלך חיים והיה במדריגה רם ונשא מבנ"י ואיך ידבר עמם לירד ממדריגתו הרמה ח"ו ע"י הדיבור שידבר עם אנשים שאינם יקרי הערך כמוהו. לזה א"ל הקב"ה ואתה תצוה את בנ"י. היינו עצה שיוכל לדבר ולצוות את בנ"י מצות ה' והיינו באופן זה תצוה את בנ"י את היינו השכינה הק' כנודע מספה"ק. וזהו את בנ"י לצוות ולחבר במקור שרשי נשמות בנ"י שהוא השכינה הק' ובה תדבק:

אמנם כן עכ"ז צריך להבין ולדעת מדוע יעשה ה' ככה לנשמות גדולות ממחצב אור בהיר בשחקים נשמת הצדיקים יקרי הערך אשר ממקום גבוה קאתו אל זה העולם והש"י מריק עליהם שפע נבואתו ורוח קדשו שידברו בזה עולם השפל. והלא יותר היה טוב להם לכאורה לבל יהיו במעלת הנבואה ולא יצטרכו לדבר אל העם ומה גם שהדבר הוא מסוכן ח"ו וכנ"ל. וגם הוא לכאורה פחיתות אל הצדיק להשתלשל ולירד ממדריגתו הרמה בקודש אשר מחשבתו דבוק בכל עת בעלמין עילאין קדישין. וגם כי ראינו כי הנביאים היו הולכים בשמחה רבה לדבר דברי נבואתם אשר הושם בפיהם זהו כי כן דרכי הצדיקים למסור נפשם ורו"נ ברעות אלהא קדישא כדי לקיים דברי ה' אלהים. אכן למה עושה זאת הקב"ה וב"ש אל הצדיקים. אכן י"ל כי הנה ידוע כי כל העולמו' הם מקבלים שפע הק' ממקור העליון בסדר השתלשלות העולמות מעילה לעלול ומעולם לעולם עד עולם השפל התחתון ושם יעמוד כי משם ואילך אין למי להשפיע ואין מי שיקבל

ההשפעה. וזה העולם הוא עיקר הנשפע והמקבל ובכל יום ויום בא אליו השפעתו כפי הצריך אליו בשלימות. רק לפי שינוי ערך המקבלים. ובאותו עולם התחתון הנשפע לא יתרבה השפע יותר מכפי המצטרך אליו מאחר שהוא רק נשפע ומקבל ולא בבחי' שום משפיע כלל. אמנם העולמות העליונים שהם ג"כ בבחי' משפיעים יוכל להתרבות בהם השפע בברכה נדיבה יותר ויותר מכפי המצטרך. מאחר שכאו"א צריך להשפיע לעולם שלמטה ממנו ואין שיעור קצוב לבחי' משפיע כי אולי יצטרך להשפיע עוד יותר. ועפ"ז הדרך הוא ג"כ כוונת הנביאים אשר שם ה' בפיהם דברי נבואתו לדבר אל בנ"י וללמדם דרכי ה' ית' ולהשפיע לעולם התחתון ע"י דברי קדשם וא"כ הם נק' בבחי' משפיעים. ואין שיעור וערך אל השפע רבה הנשפע על הנביאים שפע עילאה קדישא וחכמות אלוהות מאחר שהם משפיעים וכנ"ל. ובפרט כאשר בנ"י שומעים ומקבלים דבריהם ומטיבים דרכם בעבודת אלוהות אזי יהיו נצרכים לתוספת אור. ואז יבוא ויתרבה אל הצדיק ג"כ תוספות אור ברום המעלות בקודש שיוכל להשפיע אל העם לפי המצטרך אליהם כפי בחינתם וזהו בודאי עיקר נחת רוח ושעשועים יום יום ומעלת הצדיק כשמקבל תוספת הארה וקדושה וזהו מרומז בפסוק ואתה תצוה את בנ"י וכנ"ל. וא"ת ל"ל להכניס עצמי בזה ולצמצם א"ע וכנ"ל לז"א ויקחו אליך שמן זית זך. ר"ל כי עי"ז שתדבר אליהם דברי נבואתך ותלמדם דרכי ה'. ותהיה אתה בבחי' משפיע יתוסף הארה והשפעה קדושה אליך. ויקחו אליך שמן זית. משח רבות עילאה קדישא. ויתוסף לך אור התורה על ידם. בקדושה עילאה וחכמות אלוהות וזהו ז"ך היינו כ"ז אותיות התורה. וכנ"ל. כתית למאור. רמז בזה שצריך האיש הישראלי לכתת א"ע על דברי תורה במס"נ גם להיות עניו ושפל רוח. וגם לחזור כל אות ואות מאותיות התוה"ק. והכל מרומז בתיבות. כתי"ת למאו"ר. כי עי"ז יוצא אורה והשפעה קדושה ולאדליק כל בוצינין טבין ולהשפיע כל טיבו וכל חדו וברכאין עילאין קדישין. להעלות נר תמיד שיתרבה השפע בלי הפסק. והס"ת מן להעלות נר תמיד. הוא תר"ד. כי לפעמים ירד הצדיק ממדריגתו אכן הירידה הוא ג"כ לצורך העלייה. וכנודע. ולזה הוא מרומז רק בהס"ת. והכל הוא להעלות נר תמיד ולהשפיע כל הברכות וכל הטובות והישועו' להכנ"י לעילא ותתא וכיה"ר אמן והבן היטב:

פירוש ב

ועשית את מעיל האפור וגו' שפה יהיה לפיו וגו' לא יקרע. יש לרמז בזה דהנה ידוע מאחז"ל שהמעיל היה מכפר על לה"ר ורכילות וידוע מספה"ק כשהאדם שומר פיו ולשונו מלדבר דברי שקר ולה"ר ורכילות וליצנות וכדומה. אז בזה ודאי ינצל ממקרה

לילה. וח"ו כשאדם פוגם ברית הלשון ע"י דיבורו בלה"ר ורכילות וליצנות ודברי שקר והבאי וכיוצא. אז עי"ז נפגם ח"ו ברית המעור במקרה לילה. ומכש"כ וק"ו בדברי נבלות הפה ח"ו ר"ל. והכל הוא ע"י ס"מ הרשע הוא היצה"ר הוא השטן. המסית את האדם ומדיחו מהטוב לטמא את פיו ולשונו בדברי שקר ולה"ר וכדומה. ונוק' דליה היא לילי' הרשעה מטמאת את האדם בלילה במקרה רע ח"ו. אמנם כאשר האדם שומר פיו ולשונו ושוקל את כל דיבוריו ע"י מאזני שכלו והכל בהשכל וחכמה ידבר דברי אמת וצדק וכל היום רק מישרים דובר ובפרט בדברי תוה"ק. אז בודאי ינצל בלילה ובל יפקד רע ח"ו כלל. והן הם הדברים שמרמזת לנו תוה"ק כאן. ועשית את מעיל האפ"ד. אפ"ד עולה כמספר פ"ה. (א"ה הגם כי כאן כתיב אפו"ד מלא בוא"ו. עכ"ז כל אפו"ד שבתורה הם חסרים זולת ט' הם מלאים בוא"ו כמ"ש. במסו' וזהו אפשר לרמז לבחי' וא"ו המתחברת עם בחי' פ"ה. כנודע מספה"ק. והוא הוא בחי' תשיעית למספר כנודע והבן): והיינו לעשות מעיל ומלבוש אל הפה. וזהו והיה פי ראשו בתוכו. ר"ל שיהיה להאדם פה קדוש מדבר בהשכל וחכמה שבראשו. וזהו ראשו בתוכו ר"ל להשים ראשו ושכלו לשקול את כל דבריו שיהיו דבריו במישור וצדק. וזהו ג"כ שפה יהי' לפיו סביב שישמור את כל דיבוריו לעשות להם גדר ושפה. ל"פיו ס"ביב מ"עשה אורג. ר"ת אותיות. ס"מ. ת"חרא י"היה ל"ו ל"א י"קרע ר"ת אותיות לילי' למפרע והיינו כי ע"י שעושה שפה לפיו ושומר פיו ולשונו מלדבר רע ושום בחי' דיבור רע. אז עי"ז ודאי ינצל מס"מ ונוק'. ואז לא יקרע ר"ל לא יקרה רע. ח"ו:

וע"פ הדברים האלה יש לרמז ג"כ מה שהביא בעה"ט המסורה בפסוק ונשמע קולו בבואו אל הקודש. ג' ונשמע. היינו. ונשמע קולו גו'. כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו כי רבה היא. והיינו ע"ד הנ"ל. כאשר אדם שומר פיו ולשונו מכל דיבור רע. רק צדק ומישרים דובר. אז ונשמע קולו בבואו לדבר דיבוריו אל הקודש לדבר דיבורים קדושים וטהורים תמיד. אז כל אשר דבר ה' ר"ל כל דיבוריו שורה עליהם שם הוי"ה הק'. וכל דבריו הם. ה' ית'. נעשה ונשמע. שמקבל ע"ע לעשות ולקיים כל מצות ה' ותורתו הק'. גם ונשמע היינו שמשתוקק בכל עת ונפשו לו אוותה לשמוע מחדש ולהכיר אלוהותו ורוממותו ית' יותר ויותר. אז ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו כי רבה הוא ר"ל שאף הכנ"י דלתתא שומעים ומקבלים כל השפעות קדושות ונהורין עילאין הנשפע אליהם ע"י מלכותא קדישא דלעילא בלי שום מסך המבדיל בינינו לבין קונינו. כי רבה היא. היינו כי דבר גדול הוא זה שמירת הדיבור

פיו ולשונו. כי עי"ז נשמר מפגם הברית המעור וכנ"ל ואז נעשה במדריגת צדיק שיוכל להשפיע להכנ"י לעילא ותתא כל טוב וברכות וישועות טובות לזרע ישראל וכיה"ר אמן: **או יאמר** בביאור המסורה הנ"ל. דהנה כל עבודת איש הישראל הן בתור' הן בתפלה. והן בעשיית כל המצות. אז צריך לכוין דעתו ורצונו שיהי' כל מחשבותיו ופעולותיו בלתי לה' לבדו. ולא לשום איזה פניה ח"ו. רק לדבק עצמו אל הקדושה העליונה ולהיות מבני היכלא דמלכא קדישא. וכשהאדם מזכך ומטהר א"ע והולך ממדריגה למדריגה עד רום המעלות. עד בואו אל הקודש פנימה לבחי' קודש ישראל לה'. שהוא בחי' חכמה עילאה קדישא. ואז ממשיך משם כל השפעות קדושות וכל טיבו וכל ברכאין טבין וקדישין לכל העולמות לעילא ותתא. והמשכת השפעה הק' הוא ע"י סוד הוא"ו בחי' קול כנודע. ואז האיש ההוא נק' קדוש. וזוכה להיות מבני היכלא דמלכא קדישא. ושומע כל הכרוזין וכל פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו וכל הטוב אשר ה' חפץ לעמו יתן. וזהו נרמז בהמסורה. ונשמע קולו בבואו אל הקודש. ר"ל כאשר נשמע קולו של אדם בתורתו או בתפלתו רק להעלות ממדריגה למדריגה לבוא לבחי' קודש בלי שום פניה אחרת כלל. ואז הוא בא לבחי' קודש וממשיך השפעות טובות משח רבות עילאה קדישא ע"י הוא"ו בחי' קו"ל. וי"ל ג"כ. ונשמע הוא לשון אסיפה כמו וישמע שאול את העם. ר"ל שהוא מאסף כל הברכות טובות וישועות ע"י קולו היינו קו"ל וא"ו שהוא בחי' אל וכנ"ל והיינו ע"י המשכת הוא"ו מבחי' בואו אל הקודש. אכן עיקר הזכי' שהאדם זוכה לזה הוא שמעלה בדעתו מה אני ומה עשיתי בכל טוב פעלי ובכל דיבורייי הטובים הלא כל אשר דיבר ה' בהוב"ש הוא הוא המדבר בי כי הוא הי' בעזרי לדבר דברים בכוונה רצויה לפניו והכל הוא כח אלהותו ית' וחסדו הטוב אשר הופיע עלי. ועי"ז הוא מתעצם ביתר שאת ביראת ה'. ובאהבתו ית' ומקבל עליו לקיים תמיד מצות ה' בכוונה יותר רצויה ומעלה יותר גדולה והוא מעלה את הכל לעולם העליון הק' עולם השמיעה וממשיך משם כל ההשפעות טובות לכל העולמות ואז נעשה בבחינת קדוש וזוכה להיות מבני היכלא דמלכא קדישא ולשמוע כל הכרוזין הק'. וזהו ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכות כו' וכנ"ל והבן היטב כ"ז:

פירוש ג

וזה הדבר אשר תעשה להם וגו' לכהן להם וגו'. במדרש הה"ד קחו עמכם דברים וגו' אמר משה רבע"ה מעונה אלהי קדם וגו' אף כאן זה הדבר הוא אומר שלא התרצה הקב"ה לאהרן אלא בתפלה כו' עיי"ש צריך לדעת ולהבין מה ענין תפילה לכאן גם מהו לשון זה הדבר האמור פה דוקא והכל צריך טעם:

ובהעיר לב י"ל בשום שכל ודעת אחר אשר חנן אל דעות ה'. דהנה כתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותינו וגם כתיב אך בצלם יתהלך איש וצריך לדעת מהו ענין צלם מהו ענין דמות. אכן שורש הענין הוא כי בתחלת הבריאה לכל העולמות היו כל האורות שלא היו יכולי' לכנוס בפנימיות נעשה מהם אורות מקיפים. וכן בבריאת האדם הוא ג"כ ב' בחי' אור פנימי ואור מקיף וזהו נק' בחי' צלם כמבואר בכהאר"י הק' ז"ל וצריך האד' להתאמץ ולהתקדש ולטהר בעבודתו ולזכך נפשו רוחו ונשמתו עד שיהי' נפשו מזוכך ומצוחצח לקבל האורות מקיפים. ואז נעשה מן המקיפים פנימים ובא עליו מקיפים אחרים וזהו נוהג בכל יום ויום בפרט ע"י הנחת תפילין וכאשר האדם עובד את ה' עד"ז הנה הוא גורם השפעה רבה לכל העולמות שמתנהגים על ידם וגם אצלם נעשה מן המקיפים פנימי' וידוע דהאורות מקיפי' ואורות פנימי' הכל נמשך ובא מן שם הוי"ה הק' ב"ה לעולם ולעולמי עולמים. זה הבחי' נק' צלם והנה יש עוד בחי' הנק' דמות ה' והוא בחינה התחתונה שא"א להשיג כבוד ה' רק ע"י דמות והבן זה היטב והכל ניתן ביד האדם שיהיה הוא המנהיג ושע"י יתנהגו כל העולמות וזשה"כ נעשה אדם בצלמנו כדמותינו אמנם השם הוי"ה בהוב"ש הוא המחיה כל העולמות. וממנו נשתלשלו כל העולמות ע"י חילופי אותיות ותמורת אותיות וחשבון כנודע למביט דעת. וע"י השתלשלות הרבה עד אין קץ ואין חקר:

ומעתה יובן מאחז"ל כל הנביאים נתנבאו בכה. הוסיף עליהם משה שנתנבא בזה הדבר. והענין הוא כל הנביאים לא השיגו הנבואה רק בבחי' התחתונה שהוא בחי' דמו"ת והנבואה באה עליהם ע"י השתלשלות רבות. משם הוי"ה הק' בהוב"ש עד בחי' כ"ה כנודע סודו. ולכן לא היו משיגים הדבר רק בדמיון ולא גוף הדבר ההוא כאשר הוא במקורו ובשורשו. אכן משרע"ה הי' השגתו הק' ממש גוף הדבר כביכול כאשר הוא במקורו ושורשו הרמה בקודש. בעצם הוי"ה הק' בהוב"ש. וזהו זה הדבר וזהו אמרם ז"ל כל הנביאים נתנבאו בכ"ה היינו בכ"ף הדמיון בבחי' דמות וכנ"ל. הוסיף עליהם משה שהתנבא בזה הדבר והבן:

להבין הדברים בביאור יותר. צריך להקדים עוד כמה דיבורים להבין מהו ענין ז' ימי המילואים. שהי' משרע"ה משתמש בכהונה גדולה ולמה לא אהרן בעצמו גם מהו לשון מילואים גם למה ז' דוקא. גם יש לדעת מאחז"ל במה היה משרע"ה משמש בחלוק לבן שאין בו אימרא. וצריך להתבונן מאוד בדברי חז"ל וחידותם שבאמת הם רומזים לסודות נפלאים ונוראים:

אכן הסכת ושמע ישראל. ודע שכאשר עלה ברצונו ית' ויתרומם ויתנשא לברוא את העולם ולהאציל מאור קדושתו ית' אור א"ס וא"ת. ולא הי' בכח האפשרי להכיל העולם עוצם אור קדושתו וקדושת שמו הנכבד והנורא שם הוי"ה הק' בהוב"ש. לכן בר"א הקב"ה ויצ"ר ועש"ה את העולם ע"י צמצומי' ומסכי' והשתלשלות רבות עד אין קץ ואין מספר. ובכללות העולמות יש ד'. והם אבי"ע. והעולם העליון נק' אצילות. והוא בחי' שם הוי"ה הק' ב"ה וב"ש במילוי יודי"ן. והוא שם ע"ב הק' והנורא. והעולם הבריאה הוא בבחי' שם ס"ג. ועולם היצירה הוא בבחי' שם מ"ה. ועולם העשיה הוא בבחי' שם ב"ן. ומעתה ראה והבן שכל העולמות הם ע"י המילואים של שם הוי"ה הק' ב"ה וב"ש וצריך האדם להמשיך תמיד חיות והשפעה לכל העולמות משם הוי"ה ב"ה וב"ש מבחי' עצמותו שהוא מקור ושורש מקוריי לכל העולמות והוא ממלא כל שמהן וכשהאדם פוגם ח"ו אזי הוא גורם פגם לכל העולמות ח"ו. אמנם דע שאין האדם יכול לפגום כ"א בהמילוי של השם. ולא באותיות עצמותו של השם. ולכן אינו פוגם רק באלו ג' עולמות שהם בי"ע. אבלבעולם האצילות אין אדם פוגם ע"י מעשיו ח"ו. וכאשר האדם משים אל לבו לתקן הפגם ההוא אשר גרם באותיות המילוי אז צריך לשוב בתשובה שלימה ולמסור נפשו רו"נ לה'. ועי"ז בא שפע ואור רב משם הוי"ה הק' ב"ה וב"ש מאותיות עצמותו של השם הק'. ועי"ז נתמלאו כל העולמות במילואן וטובן וזהו שאנו אומרים בבקשה ותמלא כל השמות שפגמתי ותמלא דייקא וכנ"ל ובשמך הגדול דייקא היינו עד שיתמלאו ע"י האור מקור המקורות עצמות שמו הגדול. והבן זה וצריך האדם להתחיל ולסדר תיקונו ממטה למעלה. היינו בתחלה בעולם העשיה. ואח"כ בעולם היצירה וכן ממדריגה למדריגה. וכאשר סדרו לנו אכנה"ג בסדר נוסח התפלה שע"י מעשה הקרבנו' ניתקן הנפש שהוא בבחי' עולם העשיה ואח"כ בפסוקי דזמרה הוא בחי' עולם המלאכים עולם היצירה כו'. עד תפלת שמ"ע שהוא בבחי' עולם האצילות וע"י שהתבונן בשכלו בגדלות הבורא ב"ה וב"ש ומגיע לקבלת עמ"ש בק"ש ומוסר נפשו לה' באמת כשמגיע לואהבת גו' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. והוא מקבל עליו כל הדברים הנ"ל באמת ובלב שלם ונתבטל ממציאות לגמרי עי"ז הוא מגיע לעצמותו ית' כביכול ולבחי' אי"ן אשר שם באור פני מלך חיים ורצונו כו'. וממשיך משם ברכה וחיים ורפואה וגאולה כאשר הוא מסודר בנוסח התפלה. כי כאשר נתעורר ההשפעה מלמעלה ממקור כל המקורות אזי נתמלאו כל עלמין בשפע רב במילואן וטובן:

והנה כן הוא ג"כ בבחי' שנ"ה ע"ד עש"ן עול"ם שנ"ה נ"פש. דהנה נודע ענין ז' ימי השבוע בכל יום הוא בהירות אחר כנודע. והם נק' ז' ימי הבנין. וכשהאדם פוגם ח"ו

אזי נתמעט המילוי מהשמות הק' הנ"ל ח"ו. ונתמעט ג"כ הבהירות של כל יום וכנודע שכאשר תתרבה המילוי תתרבה השפע והאור וע"י שהאדם מתקן מעשיו באופן הנ"ל אזי נתמלאו כל השמות הק' ונתרבה ג"כ הבהירות בכל יום ויום והבן:

והנה נודע המעשה אשר עשו בנ"י וגם לקדוש ה' לאהרן היה הדבר נחשב לפגם לפי ערך רוב עוצם קדושתו של אהרן ע"ה שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה. וע"י חטא זה גרמו פגם בכל העולמות שהם בסוד המילואים משם הוי"ה הק' ב"ה וב"ש וגם בז' ימי הבנין וכנ"ל. והי' הדבר צריך לתיקון והיינו להמשיך אור וחיים לכל העולמות ולזיה"ב ממקור כל המקורות שהוא בחי' עתיקא דעתיקין כביכול אשר שם רחמים גדולים. בכדי שיתקנו כל העולמות ושיהיה השראת שכינתו ית' למטה. וזה לא היה יכול להיות כ"א ע"י משרע"ה שהיה מובחר אנושי והיה תמיד בבחי' ביטול מציאות לפני הש"י לכן היה בכוחו לעלות למדריגת מקום שנק' אי"ן שאין שם שום יישות כלל. לפי ערך העולמות שלמטה ממנו. אמת שנגד א"ס ב"ה הוא ג"כ בבחי' י"ש כנודע דכתרא עילאה שהוא בחי' אי"ן. אע"ג דאיהו חיוור כו' אוכם הוא לגבי עילת העילות אבל נגד עולמות שלמטה ממנו הוא נק' אי"ן. ושם הוא רחמים גדולים בלי שום הכרעת דין כלל. ומשם היה משרע"ה ממשיך אורות והשפעות לכל העולמות ונתמלאו כל עלמין במילואן וטובן ועי"ז ניתקנו ג"כ הז' ימי הבנין כיון שכל העולמות ניתקנו ונתמלאו במילואים קדושים. גם זיה"ב אשר שורשם משם נתמלאו בבהירות רב. ולכן שימש משרע"ה באלו הז' ימים דוקא. ולכך נק' מילואים. והבן:

והנה השמנה בגדים ששמש בהם הכה"ג כ' האוה"ח הק' ז"ל שהד' בגדים שגם הכהן הדיוט לבוש בהם מרמז לשם אדנ"י הק' שהוא ד' אותיות. והד' יתירים של הכה"ג מרמזים לד' אותיות של שם הוי"ה הק'. שהוא בבחי' מדה ממוצעת מדת ת"ת ולכך נק' בגדי כהונה לכבוד ולתפארת. אמנם משרע"ה ע"י מדריגת ענוה שהיה בו והיה תמיד בביטול מציאות והיתה מדתו נוגעת בבחי' אי"ן. דהוא עתיקא דעתיקין דשם הוא רק לובן העליון ולא שום גוון כלל היינו כי כל העולמות הם בבחי' מקבלים מהעולמות שלמעלה מהם. והם כמו אותיות הנכתבים על קלף הלבן משא"כ ההוא אתר הנק' אי"ן הוא רק לובן ורחמים וחסדים גדולים שאין שם עדיין אפילו בחי' ציור כלל דק מן הדק מאותיות ונק' אתר דלא קיימא לשאלה. לכן קראו חז"ל במתק לשונם חלוק לבן שאין בו אימרא. וכן היה משמש משרע"ה ומה שקראוהו חז"ל חלוק היינו כנ"ל שהגם שנגד העולמו' שלמטה ממנו הוא נק' אי"ן. ומשם בא כל עיקרי השפעות עכ"ז אוכם הוא לגבי

עילת כל העילות. והוא לבוש. אמנם הוא בבחי' לבוש הדבוק בעצמותו ית' כביכול. לכן קראוהו חז"ל בשם חלוק. והבן היטב:

והיוצא לנו מדברינו אלה שמרע"ה ע"י שהיה בבחי' זו לכן השיג נבואתו בלשון זה הדבר. וזהו ג"כ ענין התפלה ממש שצריך האדם לבוא למדה זו קודם התפלה ושיהיה בעת התפלה בבחי' אי"ן. וכנ"ל שיוכל להמשיך רפואה וגאולה ופרנסה כמו שהוא מסודר בנוסח התפלה וכנ"ל. ובזה מבוארים היטב דברי המדרש. שמפרש וזה הדבר שהוא בחי' תפלה והיינו ע"י בחי' זה הדבר אשר אתה במדריגה זו. תעשה להם ר"ל תוכל לתקן אותם מחטאם לקדש אותם לכהן לי. ר"ל שתביא אותם למדריגה זו שיהיה לכהן לי. תיבת ל"י הוא מרמז על ד' יודין דשם ע"ב הק' וכמבואר לעיל פ' תרומה: והמשכיל יבין כ"ז. כי דברים נפלאים הם ורחבים מני ים. ואם יש ח"ו איזה שגגה בהעתק השם הטוב יכפר. כי באהבתו תשגה תמיד:

כי תשא

פירוש א

ואל בנ"י תדבר לאמר שמן משחת קודש גו'. ואמרו חז"ל בגמ' (הוריות יב.) והובא בילקוט. כמין שתי טיפי מרגליות היו תלויין לאהרן בזקנו. תנא כשהיה מספר היו עולות ויושבות בעיקרי זקנו. ועל דבר זה היה משה דואג שמא מעלתי בשמן המשחה שהוא קודש. שנא' שמן משחת קודש גו'. יצתה ב"ק ואמרה כטל חרמון שיורד על הררי ציון גו' מה טל זה אין בו מעילה כו'. ועדיין היה אהרן דואג שמא משה אחי לא מעל ואני מעלתי. יצתה ב"ק הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. מה משה לא מעל כו' עכ"ל:

והנה הדקדוקים המה רבו. מה ענין שתי טיפי ולמה כינו חז"ל להטיפין בשם מרגליות. גם מהו יראת ודאגת הק' האלו שהיו יראים אולי מעלו באלו השני טיפין. עוד מאחר שהב"ק הראשון גילה לנו זאת שאין בהם מעילה כטל. מה היה דאגת אהרן. עוד כי למה ישתנה הוא ממשה בזה. ועוד כמה דקדוקים כמבואר למבין:

אכן בהעיר לב ושום שכל אחר אשר חנן אל דעות ה'. י"ל דהנה נודע דהשערות הם בחי' מותרי המוחין מה שהם בוקעים ויוצאים דרך השערות כי השערות הם חלולין כאו"א. והם בסוד הצינורות אשר ההשפעה יורד על ידן. והשערות של הראש הם מותרי המוחין של הראש. והשערות של הפנים הם מותרי האורות של הפנים. ונק' שערות מלשון שיעור שההשפעה והאורות באים בשיעור צמצום כפי אשר יוכלו המקבלים להכיל ולקבל. והם נק' בבחי' ויי"ן לעמודים. דוא"ו הוא בחי' המשכה כנודע ומבואר

כמה פעמים והנה אחז"ל עד שלא בא אאע"ה לעולם לא היה זקן עד שבא אברהם שנא' ואברהם זקן בא בימים ע"כ. לבאר זה י"ל דהנה אחז"ל זקן זה שקנה חכמה. וצ"ל איך הוא מרומז חכמה בתיבת זק"ן. וי"ל שהנו"ן מרמז על נו"ן ש"ב וע"ד קנה חכמה קנה בינה. והנה ידוע דהשערות של הזקן הם צינורות והמשכת השפע מהמקורות העליונות והם נק' י"ג תיקוני דיקנא קדישא עילאה. ותיקון הח' הוא נוצר חסד והוא מזל העליון. ומשם נמשך ההשפעה למזל התחתון. תיקון הי"ג שהוא ונקה. וידוע דמדת אאע"ה היה מדת החסד. וממילא כאשר בא אאע"ה לעולם. נתעורר אז מדת החסד דהוא מזל העליון ונגמר ונשלם אז הי"ג תיקוני דיקנא קדישא עילאה בשלימות: והבן זה:

ובזה י"ל דרך רמז דתיבות אלו נוצר חסד לאלפים מרמזים עז"ה. דהנה כל מה שאנו רואין איזה מדה בהשתלשלות ע"כ היה למדה זו שורש דק ורוחני למאוד במקור כל המקורות כשהיה הכל בבחי' היולי דהוא בחי' אי"ן. רק כשהיה זו המדה במקור בבחי' אי"ן. לא היה בה שום תפיסה ואפילו שום ציור דק לא היה בו רק אח"כ בא מההעלם אל הגילוי ונתגלה הדבר יותר ויותר. א"כ ממילא כשאנו רואין החסד שנשתלשל מבחי' חכמה ובינה ע"כ הי' למדת החסד שורש דק במקור כל המקורות אף קודם שנתגלה מדת החכמה ומדת בינה. רק שעדיין לא הי' שום ציור וע"י השורש נצטייר אח"כ הדבר. והבן. והנה תיבת אי"ן ידוע דהנו"ן מרמז לנש"ב. והיינו הגם כאשר הי' בבחי' אין. לא הי' אז שום ציור מהנש"ב. עכ"ז שורש דק הוא למה שעתיד להתגלות אח"כ. שע"י שהי' כלול בשורשן הי' יכול להיות ציור. וכן הוא בכל המדות שהיו נכללים הכל בשורש ובמקור כל המקורות. ועפ"ז י"ל הפירוש של נוצר חסד. ר"ל הנו"ן שהי' בשורש ובמקור כשהיו עדיין בבחי' אי"ן צ"ר חסד. היינו שזו הנו"ן שהי' במקור כל המקורות הוא צר ציור מדת החסד שנתגלה אח"כ. ומפרש באיזה אופן וקאמר לאלפים. היינו אלף חכמה אלף בינה. ור"ל שנשתלשל מן השורש העליון להמקורות חכמה ובינה. ועל ידיהם נצטייר מדת החסד. והבן זאת היטב:

והנה נודע שהכה"ג הי' מלובש בשמנה בגדים דהוא נגד הח' תיקוני דיקנא עילאה המתחילין משם אל עד נוצר חסד ובהשמנה תיקונין אלו הי' מתלבש בהן הכה"ג והי' ממשיך עי"ז השפעה עד מזל התחתון דהוא תיקון הי"ג ונק"ה. ור"ל דע"י שהי' נמשח בשמן משחת קודש על ראש אהרן המשיך השפעה מלמעלה מראש אריך דהוא מקור כל המקורות וירד מאותו השפע שני טיפין על זקנו של אהרן:

וי"ל ביאור דבר זה ע"ד אפשרי. דהנה כתיב שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך היינו דהמקור צ"ל נשאר תמיד במקורו ושורשו ורק ההשפעה והולדה ממנו תקח לך.

ולהבין דבר זה היטב צריך אריכות גדול. רק בדרך כלל הוא כנ"ל. שצ"ל המקור נשאר במקומו. וממנו יומשך בכל פעם השפעה. ועיין בע"ח שער הזיווגים פ"ג ותבין זאת. והנה י"ל בדרך אפשרי. דהשני טיפין הנ"ל הם תיקון הח'. נוצ"ר חס"ד דהוא מזל העליון. והתיקון הי"ג ונק"ה. דהוא מזל התחתון. והם זה אצל זה. וזה על זה. ובחי' דכר ונוק' כמבואר בע"ח שער א"א פ' יו"ד. שהם בחי' אב"א. ואימ"א. ואבא הוא תיקון הח' ואימא הוא יונקת מתיקון הי"ג. יעו"ש ותבין:

ואפשר י"ל עוד בדרך אחר. דהשני טיפין אלו הם בחי' אחרת והוא כי הנה אי' בכתבים *שיש* שם טפטפי"ה. ושם הזה הוא מסוגל לטהר המחשבה. והענין הוא ע"ד שביאר המגיד הק' האלהי. הפסוק ועשה שני כרובי' זהב. דהנה נודע דעיקר תכלית בריאת העולמות הי' רק בשביל שיתגלה מלכותו ית'. ויתי'. ולא הי' אז באפשרי שיהי' שום גילוי כי אור קדושתו הוא א"ס וא"ת. וא"א בשום אופן להכיל עוצם אורו ית'. לכן מההכרח הי' שיהי' בצמצומים רבים מאוד. וע"י התלבשו' והשתלשלות בבחי' רבות עד שנתצמצם כביכול בבחי' קטנה מאוד. ונעשה כמו בחי' ט"ף. והבן זאת. והנה מציאות זה צ"ל בעוה"ז השפל והתחתון דכל מה שנשתלשל מלמעלה צ"ל מציאות כזה בעולם התחתון והשפל. ובחי' זו שבעולם התחתון נעשה מרכבה וכסא כביכול. להמציאות שלמעלה ממנו. והנה נודע שהמשכן הי' ציור לכל העולמות והכל נעשה כמו דוגמא שלמעלה כמבואר בכל המדרשים ממילא הי' צריך להיות בהמשכן גם מציאות כזה. לז"א הכתוב ועשה שני כרובים זהב. ותרגומו כרביא שהוא בחי' נער ע"ד כי נער ישראל ואוהבהו. ושם הי' צמצום שכינתו ית'. ויתנשא לעד ולע"ע. וצ"ל בבחי' דכר ונוק' לכן היו ב' כרובים כמער איש ולויות. וזהו ג"כ בחי' ט"ף במציאות בעולם הזה התחתון והשפל. והוא קטנות שכל האיברים קטנים הם. ואח"כ נתגדל למעלה למעלה. וכן הוא כביכול בבריאת העולמות שע"י התורה ומע"ט ואתערותא דלתתא כביכול מוסיפין כח בגבור' של מעלה. ובאים כל העולמות לידי גדלות. והבן:(והנה ע"פ הקדמה זו ביאר אדמו"ר דברי הגמ' שדרש ראב"ע. בפ' הקהל אם אנשים באו ללמוד כו' ט"ף למה באים. וביאר בזה דבר נפלא והדברים ארוכים קצת לא עת האסף פה). ומעתה יובן מ"ש בפע"ח. בשער השבת פי"ב שבשם הק' הנ"ל הם ט"ף ט"ף בסוד יברך את הנערים. עיי"ש ותבין: ובזה יובן מ"ש בכתבים שהשם הק' הזה הוא מסוגל לטהרת המחשבה וכפי מה שהקדמנו דראשית ונקודת המחשבה קדומה לכל הקדומים. שיהי' גילוי מלכותו ית"ש. ושיהי' בבחי' ט"ף וכנ"ל. ממילא בחי' ט"ף ט"ף הי' כלול בהמחשבה קדומה דהוא אותיות י"ה. ואז נעשה

מזה צירוף השם טפטפי"ה וכשהשם זה הוא בצירוף כזה אז נכללו כל העולמות וגם בחי' התחתונה נכלל הכל בסוד המחשבה. והבן היטב כי הוא ענין דק מאוד:

והנה מבואר בפע"ח שער הנ"ל. דשם זה הק' הוא מקורו משני מרגלאין מהז' מרגלאין והוא שם אה"ה ושם יה"ו. במילוי ההי"ן. שעולים קנ"א. ומ"ב. ומספר שניהם עולה קצ"ג. גימ' טפטפי"ה ועיי"ש ולפי דברינו אלה י"ל ע"ד האפשרי שזהו השני טיפי מרגליות הנ"ל דהוא בחי' השני ט"ף ט"ף ובאים משני שמות המרגלאין הנ"ל. ולדרך הנ"ל שאמרנו שהשני טיפין הם בחי' תיקון הח'. ותיקון הי"ג. שהוא מזל העליון ומזל התחתון. י"ל בזה שקראו חז"ל שני טיפי מרגליות לומר שמרמז ללובן ובהירות העליון דהוא כולו רחמים גדולים. והנה אנו רואים במרגליות שיש בהן לבנינות ובהירות גדול. והוא יקר הערך מזה אנו רואים שהם באים משורש ומקור גדול. וגבוה מאוד. ומראיתן מוכיח על זה. שאע"פ שנתגשם ונתלבש בלבושים רבים גשמיים עכ"ז עדיין הבהירות ולבנינות עליהם. ועם שיש בהן לבנינות ובהירות גדול. עכ"ז כשהם בעוה"ז התחתון הם רק בבחי' מרגליות שהוא בחי' רגלין מחמת שהם בלבושים וצמצומים רבים. וזהו מרומז בפסוק ברית. דהוא מרמז על ה' התחתונה. והשתוקקה לשורשה ולעלות למעלה דהוא בועז שהי' גואל אמיתי ולכן אמר הכתוב ותגל מרגלותיו וע"ד שאחז"ל אי לאו דדלאי חספא לא משכחת מרגניתא תותי'. והבן זאת היטב: ולדרך הב' שאמרנו בדרך האפשרי שמרמז על שני מרגלאין הק' כנ"ל מובן הדבר יותר דברי חכמים וחידותם כמובן. ונבאר יותר דברי חז"ל בגמ' וילקוט הנ"ל. תנא כשהיה מספר היו עולות ויושבות בעיקרי זקנו. והוא ע"ד שני דברים. היינו כשהי' מספר איזה דיבורים אשר לא היו צורך עבודת הכהן בזה. אז נתעלו הב' טיפין הנ"ל למעלה. היינו שנסתלק ההשפעה מלמטה למעלה. אמנם אהרן הכה"ג היו מעלה אותן הדיבורים תיכף לקדושה ועי"ז ירד ההשפעה מלמעלה למטה ג"כ. דהוא השני טיפין הנ"ל. והבן זאת. והיה משרע"ה דואג שמא מעל בשמן המשחה. ר"ל שע"י שראה שירד ההשפעה מלמעלה בדרך ריבוי מאוד היה ירא אולי המשיך השפעה זו מעצמות המקור ועי"ז נתרבה ההשפעה מאוד. והתורה אמרה שלח תשלח את האם גו'. והיה ירא ודואג שע"י שההשפעה מרובה עד למאוד לא יהיה ח"ו כולו קודש להשם לבדו. ויצא ב"ק כטל חרמון מה טל אין בו מעילה. דהנה נודע דהטל שורשו משם יו"ד ה"א וא"ו שמספרו עולה ט"ל. והעוה"ז נברא בה' התחתונה הרי שהמקור של הט"ל דהוא אותיות יה"ו הם מקורות ועומדות במקורן. רק ע"י ה' אחרונה שקבלה מן המקורות עליונים נשתלשל לזה העולם והבן. כך שמן המשחה אין בו מעילה. היינו שלא ירד המקור בעצמו רק ההשפעה. והמקורות במקומן עומדות. ואהרן הכה"ג היה סובר

בדעתו אולי משרע"ה לא מעל כי ידוע שמשרע"ה היה שושבינא דמלכא. והיה מעלה כל הבחי' מתתא לעילא. כמ"ש וישב משה את דברי העם אל ה' ולזה אע"פ שהמשיך השפעה מרובה למאוד. עכ"ז יעלה אח"כ למקורו ולשורשו את הכל. משא"כ אהרן שהיה רק שושבינא דמטרוניתא שהמשיך השפעה מעילא לתתא ע"י ח' בגדים שהיה לבוש בהן שהם נגד ח' תיקונים. מן אל עד נוצר חסד. שהוא מזל העליון. ועי"ז המשיך השפעה מעילא לתתא עי"ז היה דואג שמא המשיך השפעה מרובה יותר מדאי ועי"ז אפשר שלא יהיה קודש לה' לבדו. לזה יצתה ב"ק מה טוב ומה נעים שבת אחים כו'. והמשכיל יבין היטב כל הנ"ל כי דברים עמוקים הם. העומדים ברומו ש"ע. ואם ימצא ח"ו איזה שגיאה בהעתק הדברים הש"י יכפר. (א"ה הנה עכ"ז דברי כבוד אדמו"ר סתומים וחתומים ומובנים הדברים ביותר ע"פ דברי פע"ח בשער השבת פי"ב בסופו. דט"ל הוא ג"כ משני מרגלאין. הנ"ל רק שהם במילוי אלפי"ן יעו"ש. ואפשר להסביר זאת ע"פ דברי חז"ל דגמירי דטל לא מיעצר אך אינו רוצה להעלותן. כי חלילה לשנות מדברי אדמו"ר. וחייב אדם לומר בלשון רבו דוקא):

פירוש ב

ויאמר ה' אל משה גו' שבתותי תשמרו גו' לדעת גו' מקדשכם. עיין באוה"ח מ"ש בזה ועוד יש לאלוה מילין. הנה חז"ל במס' שבת למדו מכאן. א"ר הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו. אמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו'. ובודאי המתנה טובה של שבת ר"ל האור והקדושה עצומה אשר יורד מלמעלה לתוך לבות בני אדם ביום ש"ק והוא רוח קדושה שכליים חדשים. אשר האיש הישראלי משיג אז וחיות רוחניות הבא מעולם עליון מעולם שכולו שבת וכולו תענוג. והוא בבית גנזי המלך מלכו של עולם הוא בחי' גבוה נק' אל חי. אשר ביום השבת נפתח עולם ערבות שבו גנזי חיים. ועכ"ז באמת ראוי ונכון לכל איש משכיל ונבון לשום אל לבו לצפות ולייחל כל ימי החול להיות משומרי שבת. כמו ואביו שמר את הדבר ולהתלהב מאוד מתי יגיע יום השבת הק'. ולהיות מקוה ונכסף ומשתוקק למתנה חמודה זו הגנוזה הבאה ביום השבת השפעת הקדושה והשגת הרוחני הנשפע מלמעלה ע"כ או"א מזרע ישראל לפי ערך השגתו ומדריגתו שיוכל לקבל. כי ודאיבעי הכנה רבה כל וא"ו ימי המעשה על קדושת שבת שיושפע מלמעלה. וכפי הכנתו במחשבה ובדיבור ובמעשה. כמ"כ תהיה השגתו כנודע לכל מביני מדע. וכמשה"כ והכינו את אשר יביאו והיינו שהאדם צריך לטרוח א"ע כל ימי החול כדי שיהא לו מה בשבת ומי שטרח בע"ש כו'. אך אע"פ שמכין א"ע בכל היותר אפשרי לקדושת שבת בכל יום. אל יאמר האדם בלבו כילפי הכנתו ראוי הוא להיות נשפע עליו אור קדושת שבת ובדין הוא שיטול שכרו. דבאמת הוא רק מתנה

טובה ודרך חנינה מאת הש"י. כי אף אם יכין האדם א"ע בכל מיני הכנות שבעולם. מ"מ אינו ראוי להקדושה העליונה הנפלאה זו שמשפיע לו הש"י ביום השבת קודש זולת למתנת חנם יחשב. ועכ"ז צריך הכנה ג"כ להכשיר א"ע שיהי' לו בית קיבול וכח לקבל ולהכיל שפע מתנה טובה וחמודה זו. כי מה יוסיף להאדם מתנת השי"ת אם לא יהיה כלי לקבלה. ומצדו ית' לא יבצר. זולת מצד חסרון כח המקבל אשר ע"כ צריך כל איש ישראל להכין א"ע בוא"ו ימי המעשה להיות כלי מוכשר לקבל מתנה הק' הבאה לו מבית גנזי אוצר המלך מלכו של עולם ית':

והנה יש שתי בחי' בשמירת שבת זכור ושמור. זכור הוא לדכורא. ושמור הוא לנוק'. ר"ל יש אדם שמכבד את השבת שיהא מזה תענוג ונ"ר ליוצרו ואינו מכוין להנאת עצמו כלל כמ"ש אז תתענג על ה'. דע"י יום השבת הוא מדבק את נשמתו בקדושה העליונה ויכול לעבוד הש"י בשכל גדול ונפלא במוחין חדשים הנשפעים עליו ביום השבת הק' הזה. וע"י מעשיו הנעימים יוכל להשפיע כל טוב וכל חדו לכל העולמות עליונים ותחתונים וכל אשר בהם ובפרט לזרע ישראל וזהו בחי' זכו"ר. אמנם יש אדם שאינו במדריגה זו שלא ירגיש הנאת עצמו בלתי לה' לבדו. רק הוא מכבד את השבת בשביל שיצמח לו איזה טובה ר"ל דהנה אחז"ל כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עע"ז כדור אנוש מוחלין לו. ולכאורה יפלא שבשביל שמירת שבת יהא נמחל לו עבירה גדולה כזו וכבר צווחו קמאי דקמאי. ותירצו כ"א לפי דעתו הנכונה. ולי נראה דידוע שע"י העבירה שהאדם עושה הוא מפסיק ומפריד נשמתו משורש החיים ומביא פגם בנשמתו ר"ל. אבל כשמכין האדם א"ע בכל מיני הכנות כנ"ל כל ימי החול לקבל קדושת שבת שיושפע עליו מלמעלה ושומר וממתין ומצפה ומייחל מתי יגיע קדושת שבת כנ"ל. אז בעת השפעת הקדושה ביום ש"ק הקב"ה מאיר את נשמתו מאור הגדול והק' שמשפיע עליו מעולמות עליונים הגנוזים. ועי"ז יכולה הנשמה לחזור לשורשה. ואין לך מתנה טובה מזו שע"י ששומר שבת כדינו וכהלכתו הוא משיג מחילה סליחה וכפרה לכל עוונותיו. ואם האדם מכוין זה בשמירת שבת לקבלת מתנה טובה זו להיות נמחלין לו עוונותיו הוא ג"כ טוב אך לא זהו הדרך הנכון היותר נבחר. כ"א יכוין האדם בעשיית מצותיו לטובת והנאת עצמו אף לאיזה טובה רוחני. עכ"ז הוא בחי' נוקבא שרוצה לקבל מהשי"ת עבור עשיית מצותיו איזה שכר וגמול. ועיקר עבודת האדם צריך להיות שע"י מעשיו הטובים יעורר מלמעלה השפע טוב לכל העולמות העליונים ותחתונים ולכל הברואים ע"ד תנו עוז לאלהים. וזש"ה אך את שבתותי. דידוע דאכין ורקין הם מיעוטים. ובא הכתוב להורות לנו שעכ"פ יקיים האדם מצות שבת במדריגה המעוטה והתחתונה היינו שבתותי תשמר"ו להיות

בבחי' שמו"ר. להיות משומרי שבת כהלכתו עבור שיצמח לו מזה איזה גמול ושכר טוב וכנ"ל. כי אות הוא. ר"ל דשבת הוא אות אמת לדעת כי אני ה' מקדשכם היינו שע"י קדושת שבת אני מפריש ומסיר מכם כל הפגמים. ומאיר ומקדש את נשמתכם ומוחל לעוונותיכם. ובאמת מי שיוכל לבא למדריגת ובחי' זכו"ר. אז בודאי מה טוב ומה נעים וכיה"ר אמן:

או י"ל באופן אחר שמרמז לנו הכתוב בזה ענין נפלא. והוא דבאמת אם היו כל זרע ישראל יכולין לקיים מצות שמירת שבת כהלכתו מה טוב. אך אע"פ שלאו כל אדם זוכה לזה. ומעט המה ששומרים השבת כמצותו. וא"כ באיזה זכות יהיו ישראל שמורין בהגלות. אשר ע"כ הבטיחה לנו תוה"ק שע"י הצדיקים אשר הם שומרים שבת כראוי במדריגה יותר גבוה. שאינם מכוונים להנאת עצמם כלום לא בעוה"ז ולא בעוה"ב בלתי לה' לבדו לעשות בזה נ"ר ותענוג ושיעשועים להשי"ת והצדיק נק' שבת כנודע. וזש"ה אך הוא לשון מיעוט. ר"ל אף אם יהיו מקיימי מצות שמירת שבת מיעוטא דמיעוטא עכ"ז את שבתותי תשמרו ר"ל ע"י הצדיקים שבדור הנק' שבת תשמר"ו. היינו אתם זרע ישראל יהיו לכם שמירה מכל דבר רע שלא ישלוט בכם ח"ו. ובזכות הצדיקים ששומרים מצות שמירת שבת כהלכתו עצהיו"ט יהיה גנון והציל על שארית ישראל. כי אות הוא גו' דהצדיק נק' אות שהוא האות והרושם בין הכנ"י להבורא בהוב"ש לדעת כי אני ה' מקדשכם ר"ל דע"י הצדיק נתפרסם קדושתו ית'. והצדיק הוא המושך דעת לעולם שיכירו וידעו כל באי עולם כי הוא לבדו מרום וקדוש אין זולתו. וע"י הצדיק שהוא האות ישמרו ישראל מכל דבר רע. ומעלה עליהם השי"ת כאלו שומרי' כולם את מצות שמירת שבת וכיה"ר אמן.

או י"ל דהנה הקב"ה רצה לזכות את ישראל בעוה"ב לכך נתן להם תורה ומצות. והש"י ברוב טובו וחסדו ואהבתו לזרע ישראל רצה להטעימם מנופת צוף עריבות מתיקות שכר העוה"ב הרוחני. ואיך יהיה באפשרי לטעום בעוה"ז הגשמי את נועם טעם הרוחני. ע"כ נתן להם את יום השבת שהוא תענוג מעין עוה"ב ובשבת קודש יוכל כל איש ישראל להבחין תענוג הרוחני הצפון לצדיקים לעוה"ב אך כיון דבאמת שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. והיאך מהנה אותם בתענוג שבת. לזה התחכם השי"ת כביכול ונתן להם בתורת מתנה לכל מי שירצה אף בעולם השפל הזה להטעים לעושי רצונו ושומרי שבת מעין תענוג העוה"ב. ובאמת שכר מצוה גופא בהאי עלמא ליכא וגנוז ושמור להם לעולם שכולו ארוך וטוב. וזש"ה אך את שבתותי תשמרו. ר"ל ע"י שתשמרו את השבת בזה תטעמו תענוג הרוחני מעין עוה"ב וזה יהיה לכם לאות על עוה"ב לדעת כי אני ה'

מקדשכם. היינו שע"י שמירת שבת תשיגו לדעת כי אני ה' המקדש אתכם לעולם הנצחי לעולם שכולו שבת. וזהו שציוה הש"י למשה שיודיע לישראל זה המתנה טובה אשר ישיגו בשבת וכנ"ל לא רק המצוה לבדה דהא כל המצות הודיעם משה אך כאן הודיעם היתרון והמעל' הגדול' והנפלאה שיהיה לישראל בקבלת מצוה זו שישיגו כ"כ מה שאין בכח שום נברא להשיג בגשם מה שהוא רוחני. וזה עשה הש"י הכל כדי שידעו ויבינו השכר הטוב הצפון להם לעוה"ב. דבלאו שבת לא היה באפשרי להודיעם ולהטעימם בהאי עלמא. וזהו כוונת חז"ל באמרם הא דלא עבידא לאיגלויי בעוה"ז זולת ע"י יום השבת הק' יום מנוחה מעין עוה"ב וכנ"ל. משא"כ בקירון עור פני משה. כי אצלו לא נחשב זה לשכר מצוה כי השיג בחייו כל מדריגת העוה"ב וזהו שאחז"ל הא עבידא לגלויי. אבל מה שנתן מתנה טובה לישראל את יום השבת ולהטעימם מעין תענוג עוה"ב באמת נחשב להם לדבר יקר מפז ומפנינים כנ"ל. ואין זה שכר שבת כי השבת גופא הוא השכר כמאחז"ל שכר מצוה מצוה. היינו זה התענוג של שמירת שבת זהו גופא הוא השכר שנהנים מאוד במה שזוכים לקיים מצות שמירת השבת ולעשות נ"ר ליוצרם ית'. אבל לא"ה לא הודיעם הש"י זה המתן שכר ר"ל השגה זו שמשיגים זרע ישראל ביום שבת קודש ואל יתערב זר בשמחתינו וכיה"ר אמן. והבן:

או יאמר דהנה כל הקדושות של חגים וזמנים וכל העליות ויחוד וקישור העולמות שנעשה באותן הימים הכל בא ע"י אתערותא דלתתא מבנ"י עם קרובו מצד פעולתינו וכשרון מעשינו והכנתינו לטובה נעשה הכל למעלה עצהיו"ט. אמנם בש"ק נעשה הכל מעצמו בלי שום עזר וסיוע מאתנו. רק כי אנו מכינים א"ע בימי החול. ומקדשין ומטהרין א"ע בכל ענין במעשה ודיבור ומחשבה כראוי וע"י תפלתינו בש"ק. וג' סעודות דמהימנותא קדישא. אנו מקבלים עלינו הקדושה מלמעלה כ"א לפי כוחו והשגתו והכנתו לטובה. וזהו לדעת. היינו שכאו"א מזרע ישראל צריך לידע כי אני ה' מקדשכם. שהוא ית' לבד מקדש אותנו בלי שום עזר וסעד מלתתא. כמו בכל המועדים. ולזה אנו אומרים בש"ק. מקדש השבת. וביו"ט אומר מקדש ישראל והזמנים. היינו שהם הם המקדשים כל זמני המועדים. וכאחז"ל. אשר תקראו אתם א"ת אותם. אלא אתם. והבן:

עוד בפסוק הנ"ל. הנה זמן רב הקשיתי לשאול והי' גם בעיני הפלא ופלא. כי הכתוב הוא מפורש ואומר. כי עיקר הש"ק הוא מתנה טובה גנוזה וחמודה. אשר ניתן לבנ"י עם ה' בני אל חי. הוא להיות להם לאות ידוע בינם ובין אביהם שבשמים בהוב"ש שיהיה להם ידיעה מבוררת וידיעה שלימה ונפלאה בבחי' ההרגשה לכאו"א מישראל להבין שהבורא ית' וית' מקדש אותו בקדושה נוראה דלעילא ביום הש"ק. וכמ"ש כי אות הוא ביני

ובין בנ"י. לדעת כי אני ה' מקדשכם וזהו עיקר נתינת מתנה טובה יום הש"ק לישראל. והנה עינינו רואות בבחי' שונות. ומדריגות עם ה' אפילו כשירי ישראל שאינם בבחי' מדריגה זו שיבוא להם מבחי' הרגשה מקדושה דלעילא. ושיהיה להם ידיעה שלימה כי הבורא בהוב"ש מקדשם בקדושה דלעילא. ביום זה הק' והנורא. והגם כי המצא ימצא בעם ה' בכל דור ודור אנשים צדיקים זעירין אינון. אשר זכו לבחי' גדולה כזו. וראיה לדבר כי אכנה"ג תקנו לנו בנוסח תפלת מנחה של יום ש"ק. בלשון בקשה. יכירו בניך וידעו כי מאתך הוא מנוחתם ועל מנוחתם יקדישו את שמך. מוכח מכאן שצריך לבקש ולהתפלל על זה מהבורא ית' שיתן לנו זה הידיעה הק' שנרגיש שהבורא ית"ש מקדש אותנו ביום הק' הזה. ולפי המבואר בהפסוק משמע כי זהו עיקר נתינת השבת לכל זרע ישראל. וכנ"ל:

והן עתה האיר ה' את עיני ע"פ אשר נשאלתי מנכדי המופל' יניק וחכים כמר משלם זוסיא שיחי'. (הוא המביא לבית הדפוס) כד הוה בר תמניא שנין על הגמ' שבת דף יוד ע"ב. אמר רבא בר מחסיא א"ר חמא בר גוריא א"ר הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו. שנ' לדעת כי אני ה' מקדשכם. תנ"ה לדעת כי אני ה' מקדשכם. אמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל. לך והודיעם. מכאן אמר רשב"ג הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו. עכ"ל הגמ'. והקשה לפני נכדי הנ"ל. מהיכא מוכיח רשב"ג דצריך להודיע לאמו דייקא. ומהו הלשון מכאן א' רשב"ג. הלא מכאן אין זה מוכח כלל וכמבואר לכל מבין. ובהקשותו זאת לפני האיר ה' את עיני. לתרץ קושיא הנ"ל ג"כ. כי גם לרשב"ג היה קשה גוף קושיא הנ"ל ואז בהכרח צ"ל. שצריך להודיע לאמו דייקא. כי הנה ידוע ומפורסם מספה"ק. כי שורש נשמות ישראל המה חצובים מתחת כסא כבודו ית'. ושורש נשמתם הוא מבחי' המלוכה הק' בסוד שם אדנ"י הק'. והיא נק' בבחי' א"ם הק'. ומשם נמשך ונשתלשל כל הנשמות של זרע ישראל עם ה' בני אל חי. וגם כל ההשפעות הק' בני חיי ומזוני וכל חדו וכל טיבו ונהורין עילאין קדישין וכל ברכאין דלעילא הכל נמשך ונשפע מעלמין עילאין קדישין. ע"י השתלשלות הקדושה עד המלוכה הק'. והיא מקבלת כל השפעות קדושות וכל הרחמים וחסדים עליונים נשגבים הנמשכים אליה ע"י בחי' הדעת העליון הק'. והיא משפעת לבניה לכ"א כראוי לו לפי בחינתו ושורש נשמתו ולפי עבודתו עבודת השי"ת. ובפרט ביום השבת קודש שאז נמשך שפע רבא עילאה מעתיקא קדישא עילאה ע"כ עילאין סתימא דכל סתימין לבחי' חכמה עילאה קדישא בחי' קודש ישראל לה' ראשית תבואתה. ומשם נמשך ע"י סוד הדעת העליון הק'. לז' ימי בראשית. סוד ז' ימי הבנין. וכל יום ויום מקבל

השפעתו אז בשבת קודש להשפיע יום ביומו השפעות קדושות הצריכות לעם ה' בני אל חי והכל הוא ע"י הדעת העליון הק'. וכמ"ש ובדעת חדרים ימלאו. כי ע"י הדעת נמשך השפעות קדושות מעלמין עילאין קדישין אלה וא"ו מדות הקדושות. וגם כל המתקת הדינין. וזהו סוד מד"ר שהוא נוטריקין חסד. דין. רחמים. והכל נמשך אל הא"ס הקדושה שהיא סוד מלכות הקדושה. והיא משפעת לבניה סוד הכנ"י לתתא. וזהו פי' הפסוק כי אות הוא ביני וביניכם. היינו ששבת קודש הוא אות בין הבורא בהוב"ש ובין ישראל עם קדושו. לדעת כי אני ה' מקדשכם היינו שע"י הדעת העליון הק' נמשך כל ההשפעות קדושות מעלמין עילאין קדישין אל הא"ם הק'. סוד שורש הנשמות עם בנ"י. ומשם נמשך לבחי' כנ"י לתתא. לכאו"א כראוי לו. ולזה תקנו לנו אכנה"ג בנוסח תפלת מנחה דשבת להתפלל ולבקש רחמים על זה. שמהשפעת הדעת העליון הק'. הנמשך בש"ק אל האם הק'. נזכה כולנו אנחנו עם ה'. שיושפע עלינו שפע קדושת הדעת. וזהו יכירו בניך וידעו היינו שיבוא אלינו השפעת הדעת הק'. לידע להכיר ולהבין כי מאתך הוא מנוחתם. ועל מנוחתם יקדישו את שמך. שימשך עליהם בש"ק המנוח הזה. מבחי' קודש ישראל לה'. כל ברכאין קדישין. וכל נהורין עילאין קדישין וכל חדו וכל טיבו. וזהו שאחז"ל בגמ'. מתנה טובה יש לי בבית גנזי היינו בגנזי אוצרות עלמין עילאין קדישין. ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל ולזה אמר הקב"ה למשה שהוא בחי' הדעת עליון הק'. לך והודיעם. היינו להמשיך עליהם הקדושה ע"י הדעת הק' וכנ"ל. והמשכה זו אינו באפשרי רק ע"י האם הקדושה סוד המלכות הק' וכנ"ל. ולזה ארשב"ג מכאן. הנותן פת לתינוק. ע"ד נער ישראל ואוהבהו צריך להודיע לאמו דייקא וכנ"ל והבן כ"ז היטב:

וע"פ דברינו אלה נוכל לרמז ג"כ מה שאמרו בגמ' שם מאי עביד לי' אמר אביי שאיף לי' משחא ומלי לי' כוחלא. והאידנא דחיישינן לכשפים מאי. א"ר פפא שאיף לי' מאותו המין ע"כ. ובודאי מהראוי לשום לב להבין דברי חכמים וחידותיהם. ולדברינו הנ"ל יבואר היטב על נכון. היינו שחז"ל באו להורות לנו סדר השתלשלות המשכת הקדושה וההשפעות טובות ביום הש"ק להבין ולידע גודל ערך המתנה טובה וחמודה וגנוזה בדרך כלל בקיצור נמרץ. ואמרו מאי עביד לי' אמר אביי שאיף לי' משחא. שאי"ף הוא מלשון שף עייל שף ונפיק. והיינו שממשיך שפע משח רבות עילאה קדישא מעתיקא קדישא סתימא דכולא לכל העולמות הקדושים ומלי לי' כוחלא. כוחל"א הוא מספר שם אד"ני הק'. שהוא סוד שם המלכות הק'. סוד אם הקדושה. והיינו שנתמלאה המלוכה הק' מכל מיני השפעות הקדושה ומכל חדו ומכל ברכאין טבין והיא משפעת להכנ"י לתתא וכנ"ל. ואז נתמלאו כל העולמות חדוה ושמחה גדולה כי זהו עיקר התענוג מכל

העולמות ומימרא זו אמר אביי כי שורש נשמתו של כל אדם הוא שמו. ואביי הוא מספר חדוה. גם אב"י רומז. א"ב סוד אב"א חכמה עילאה קדישא. ותרין יודי"ן. יו"ד עילאה משם הוי"ה הק' בהוב"ש. ויו"ד תתאה משם אד"ני הק'. והבן כ"ז. והאידנא דחיישינן לכשפים מאי. היינו עתה בעוה"ר שאנחנו בגלות המר. וא"א להמשיך שפע קדושה בהירה וזכה עוצם חסד עליון מעלמין עילאין קדישין לעולמות התחתונים. לבל יהנו מזה ח"ו החיצונים ר"ל. ולזה א"ר פפא. פפ"א הוא מספר קס"א סוד שם אהי"ה במילוי יודי"ן. ולזה נקרא ר"ב פפ"א. כי הוא המספר הרב והגדול ממילוי שם אהי"ה. שאיף לי' מאותו המין. היינו מבחי' דעת עליון הק'. שהוא עיקר המתקת הדינים בשורשם היינו להמתיק כל הדינים מישראל ולהמשיך עליהם רחמים גדולים ממוזגים. וזהו מאותו המין. היינו מאותו המין שהמלוכה הק' מקבלת שהוא בחי' הדעת הק'. וכנ"ל. וכיה"ר שיומשך עלינו כל השפעות הקדושות וכל המתקת הדינין וכל ברכאין טבין קדישין עד ביאת משיח צדקנו בב"א. והמשכיל יבין כ"ז היטב:

פירוש ג

עוד בגמ' שבת הנ"ל. אמר הקב"ה וגו' מתנה טובה יש לי וגו'. י"ל קצת באופן אחר. דלכאורה הלא כל שנותן הש"י לישראל הכל המה מתנות טובות וחמודות הן דברים גשמיים כגון פרנסה ושפע רב והון יקר. וכן דברים רוחניים היינו שכל ומדע ללימוד התורה ועשיית מצותיו וקריאת חגים ומועדים לששון ולשמחהאשר נתן ה' אלהינו אלינו. כולם מתת ה' הוא. המשמחים לבבות בני אישי הישראלי אשר זכו למתנה זאת. וא"כ למה דוקא נק' שבת קודש מתנה טובה ולא זולת. אמנם י"ל כי כל המתנות אשר זיכה ה' את בני האדם כולם המה מתנה ע"מ להחזיר. עד"מ אם יתן ה' לאדם. שפע פרנסה ועושר גדול אז הוא מצווה ומחויב ליתן צדקה ולעשות בממונו ג"ח. וכן אם יש לו שכל ומדע מחויב להיות עמל בתורה ומצות. וגם בחגים וזמנים צריכין אנו לעסוק בהמצות השייכים אליהם ובהם. וע"י עסקינו בהם וע"י תפלתינו אנו ממשיכין קדושה ויחודים לעולמות עליונים הקדושים. וכמחז"ל ישראל אינהו דאקדשינהו להזמנים. ועי"ז אנו ממשיכין מלמעלה ג"כ השפעות טובות להכנ"י לתתא. והכל הוא בבחי' אור ישר ואור חוזר. אך מצות שבת קודש הוא באמת רק מתנה טובה שנתן לנו הש"י שלא על מנת להחזיר. כי בש"ק יש עלייה לכל העולמות הק' ומתייחדין ומתקשרין. ומקבלין דין מן דין השפעות טובות וכל טיבו וחדו ונהורין עילאין קדישין וכל בוצינין טבין. וזהו נעשה גם בלתי עסק עבודתינו ותפלתינו רק ע"י עבודתינו ותפלתינו אנו ממשיכין ומקבלין קדושה והשפעות טובות וכל ברכאין מקדושת ש"ק מעולמות עליונים קדישין להכנ"י

לתתא. וזהו ודאי מתנה טובה וחמודה. אין ערוך אליה. והכל הוא לגודל עוצם אהבתו ית' ונועם חיבתו לזרע ישראל והרוממות שרמם עם קדושו. והבן היטב:

פירוש ד

ויאמר אהרן גו' ברע הוא. אומרו כי ברע הוא. ולא אמר כי רע הוא. כי חלילה לנו לדבר סרה או איזה לא טוב על עם קדוש זרע ישראל אשר נשמותיהם חוצבו מתחת כסא כבודו ית' וממקום גבוה קאתו. ובפרט אהרן הכה"ג איש החסד ונביא לה'. ואף אם איזה אדם יחטא לפעמים אין להאשימו כ"כ. כי הביאו לזה מחמת שלא נזדכך חומרו ונפשו ורו"נ עדיין מחלקי הרע שהם בתוכו. ולא נבררו מהרע שהם משוקעים בו ר"ל. ולדעתי זהו כוונת אהרן שאמר כי ברע הוא. היינו שהם עדיין משוקעים ומעורבים בתוך הרע ולכן נכשלו בחטא זה. אבל מצד חלקם הטוב בעצם לא היו ראוים לזה ולא כיוצא בו ח"ו. ומי יתן שיזכנו הש"י להיות יוצאים מחלק הרע לגמרי. ונדבק בהטוב האמיתי והנצחי לעד ולע"ע. כיה"ר אמן:

פירוש ה

אנא חטא העם הזה חטאה גדולה גו'. ולכאורה יפלא. וכי משרע"ה רעיא מהימנא יקטרג על ישראל ח"ו. והלא כמה פעמים מסר נפשו עבורם. וביותר תמוה. והלא בא לבקש ולחנן. פני הש"י שימחול להם. ואדרבה היה צריך אז להקטין חטאם בכל האפשרי. כדי שיתמלא שאלתו למחול לזרע ישראל. ולא עוד אלא שהגדיל החטא ביותר באמרו חטאה גדולה:

אכן כאשר ישכילו יתבונן האדם בלבו ידע ויבין באמת שאין לך עונש לעובר עבירה יותר גדול מן העבירה עצמה היינו כשיתיישב בדעתו היטב מה עשה בעברו על רצון הבורא ב"ה וב"ש. והיוצא לו מזה שנפרד ונתרחק משורש החיים. ונפל לתוך הקליפות והחיצונים ר"ל. ואז ודאי יתלבש בבושה גדולה. והכנעה רבה ויתמלא רתת וזיע וחלחלה. ואז יתחרט בכל לבבו באמת על העבר. ויקבל ע"ע מאז והלאה שלא ישוב עוד לכסלה. רק ירגיל א"ע לעשות כל מעשיו ועניניו במתון רב וישוב הדעת אם באולי יש בזה איזה נדנוד היפך רצון הבורא ית'. שלא לעשותו. ונמצא כשחושב בלבו כל הנ"ל. אז בודאי יש לו צער גדול מזה אין לשער על שהמרה רצון השי"ת. וזהו באמת העונש היותר גדול כאז"ל ושכר עבירה עבירה. ואז אף יעשו לו באותו עת כל העונשים שבעולם יקטן בעיניו מגודל כאב לבו. וזהו שפייס משרע"ה את הש"י באמרו אנא כו' חטאה גדולה. וכעת שמו ללבם גודל הפגם שעשו. וההפסד רב מריחוקם משורשם הרמה בקודש. ומלאים בושה וחרטה בכל לבבם לבל ישובו עוד לעשות כזאת מה שהוא נגד רצונו ית' רק לקיים

ככל הכתוב לחיים בתוה"ק בלי שום שינוי וגרעון ח"ו. ונמצא שכבר יש להם העונש היותר גדול בזה שנתמלאו בושה וכלימה באמת ודי להם בזה. ולכן הם ראוים למחילה וסליחה וכפרה. וכיה"ר אמן:

או י"ל באופן אחר. והוא ע"פ שאחז"ל ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך בשני יצריך. ושורש הדבר הוא. כי ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. כי גם היצה"ר אינו נהנה בזה שמחטיא האדם וממרה אותו נגד רצונו ית'. רק הוא מוכרח ורוצה לעשות רצון קונו. שבראו ע"מ כן שיפתה ויסית את האדם לעשות היפך תוה"ק. והאדם לא ישמע לו ובזה יגדל שכרו. ובאמת גם היצה"ר רוצה שלא ישמע לקולו ולא יאבה לו. אך יתגבר עליו בכל עת ורגע וינצחנו. והיצה"ר כבר עשה שליחותו מה שהיה מוטל עליו היינו להסיתו ולפתותו. אבל האדם לא ישמע לו אך ילחם מלחמתו עמו וינצחהו ומזה משמח ג"כ היצה"ר. ונמצא שע"י היצה"ר נעשה ג"כ נ"ר ותענוג ושיעשועים להבורא י"ת וי"ת. כמו ע"י היצה"ט. משא"כ להיפך ח"ו. והנה שלא יעלה בלב אדם ח"ו לומר מה לי ולצרה הזאת לא הן ולא שכרן. איני חפץ בקבלת השכר מהתגברות על היצה"ר. ומכש"כ בהעונש אם אשמע לקולו ח"ו. לזה הזהירונו חז"ל לבל נהיה כפויי טובה בבריאת היצה"ר לטובתינו כדי להרבות שכרינו בעולם הנצחי שכולו טוב ורב טוב הצפון. ויהיה נקל בעינינו לסבול מעט צער בעוה"ז במה שילחם עם היצה"ר להתגבר עליו ולנצחו. וה' יהא בעזרו כמאחז"ל לולא ה' עוזרו לא היה יכול לו. וירבה שכרו למאוד וכנ"ל. וכשמשים האדם זאת על לבו. אז יאהוב את הש"י ויודה וישבח אותו על גודל טובו וחסדו שברא היצה"ר לטובתו. כדי להרבות שכרו באין שיעור וגבול ממש כמו שאוהב את הש"י על בריאת היצה"ט. וזש"ה. ואהבת כו' בשני יצריך. וכדרשת חז"ל בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו. היינו שכך תשבח את השי"ת על איזה מקרה לא טוב ח"ו. כמו על הטוב. ולכאורה יפול לבב אנוש עליו בבוא עליו איזה צרה ח"ו. היאך יוכל להתפלל לפני הש"י שיסיר ממנו הצער והיסורין שהוא בהם. כיון שאדרבה צריך לאהוב את הש"י ולשבחו ולשמוח בזה. אך ע"פ ששמעתי מהרב הק' מ"מ מקאזיניץ ז"ל. שצריך האדם לכוין בתפלתו רק לכבודו ית'. היינו ע"י שיסיר ממנו אותו הצער והיסורין יכירו וידעו הכל. גדולתו ומלכותו. ויבינו שאין כמוהו ואין כמעשהו. ולזאת הכוונה הרצויה היה משרע"ה ג"כ מתפלל להש"י שימחול לישראל החטא הזה הגדול. כדי שעי"ז יתוודע ויתפרסם לכל באי עולם גדלו וטובו וחסדו. ומגודל החטא ועכ"ז עמו הסליחה יתגדל ביותר כבוד שמו ית' וית'. וטובו וחסדו. וכיה"ר אמן:

פירוש ו

ונפלינו אני ועמך גו'. ואמחז"ל שביקש משרע"ה מהש"י שלא תשרה השכינה רק על זרע ישראל ולא על שונאי ישראל. ולכאורה אינו מובן מהו כוונתו בבקשתו זאת הלא אם יהיו ראוים לזה. למה לא יזכו לזאת המדריגה:

אכן י"ל שמשרע"ה בא בטענה נצחת וטובה לפני הש"י כי בנ"י עם קרובו בני אל חי. נק' בשם ראשית כמ"ש קודש ישראל לה'. ראשית תבואתה. וא"כ שהם הם הראשית צריך שיהיה שיריה ניכרים ואם יהיה השראת השכינה על שונאי ישראל ג"כ. אז לא יהיה שיריה ניכרים. כי אז לא יקראו השונאי ישראל בשם שירים. ומהמעלת בנ"י שהם נק' בשם ראשית. אם אין מי שיקרא בשם שירים. וזש"ה ובמה יודע איפה גו' היינו שלא תשרה השכינה כ"א על זרע ישראל. והשונאי ישראל יקראו בשם שירים. ואז שייך שפיר שם ראשית על ישראל עם קדושו. וכיה"ר אמן:

פירוש ז

והסירותי את כפי וראית את אחרי גו'. דהנה הוא ית' מסתתר בשפריר חביון דמקום סתר אשר השי"ת מסתתר בו כביכול הוא אור בהיר ונעלם לית ביה השגה כלל. ומכש"כ אור א"ס הפשוט. והנה מבשרי אחזה אלוה. והלא עינינו רואות בב"ו כשרוצה לכסות א"ע אז פורש כפיו על ראשו או על פניו. כמ"כ כביכול הוא ית' מכסה עצמו בכפיו והוא לרמז לכף הוא כת"ר ושם נעלם וגנוז אור א"ס. וגם בחי' כת"ר אין שום ב"א ונברא יכול להשיגו ונק' אין. וז"ש הש"י למשה מגודל האהבה שאהבו ועשה כל מבוקשו. והסירותי א"ת כפ"י ר"ל שאגלה לך הכת"ר ואין לדבר בזה יותר. וכבוד אלהים הסתר דבר. והדברים עתיקים סתומים וחתומים והחכם יבין מדעתו. ורז"ל רמזו לנו כל הענינים במלות קצרות מלמד שהראה לו הקב"ה למשה קשר של תפילין. היינו שגילה לו השי"ת קשר של דביקות הנק' תפילין. דהוא מרמז למוחין כנודע. ודי למבין:

פירוש ח

ומשה לא ידע כי קרן עור פניו וגו'. צריך להבין ולדעת כוונת תוה"ק במה שהודיעה לנו שמשה לא ידע כו'. ומה יצא לנו איזה תועלת מזה. ולכאורה הוא שפת יתר:

ובהעיר לב י"ל דידוע קושיית הרמב"ם ז"ל בענין הידיעה והבחירה. דהלא באמת ידיעת הבורא בהוב"ש וית' הוא ידיעה אמיתית ומוכרחת וא"כ אם ידע שזה יהי' צדיק א"כ א"א לו להיות באופן אחר וכן להיפך ח"ו. והיאך הוא באפשרי שיהא הבחירה נתונה חפשית ביד האדם לעשות כמו שיבחר ויקרב עיי"ש. והוא ז"ל בעצמו תירץ בזה דידוע ומפורסם שאין לנו השגה באמיתות הש"י ואחדותו. והוא ושמו וידיעתו הכל אחדות

גמור ואמיתי. לא כידיעת ב"ו. שהוא וידיעתו הם שנים ולזה כיון שאין לנו שום השגה באמיתות מציאות בעצמו כביכול כמו כן אין לנו שום השגה בידיעתו שהכל אחדות אחד. וזש"ה כי לא מחשבותי מחשבותיכ' כו' ע"כ דבריו ז"ל הקדושי' עיי"ש:

והנה הגם שיש עוד תירוצים בזה אך הוא ז"ל כיוון אל האמת בזה והנה הבורא בהוב"ש רצה להורות לנו עם סגולתו התורה והמצות. ועשה זה ע"י משרע"ה והוא הי' בחי' ומדת הדעת העליון הק' והיה כלול כביכול באחדותו ואמיתתו. וכיון שהוא ית' וידיעתו חד אינון. א"כ לא היו יכולים בנ"י להשיג התורה ומצות ע"י משרע"ה שהוא דעת העליון הק'. כשם שאין לנו השגה באחדות וידיעת עצמותו ית'. לזה עשה הקב"ה וב"ש למשרע"ה קרני הוד. והוא אור המבהיק לבר מגופא. כי נצח והוד הם לבר מגופא וע"י ההוד אור המבהיק היו יכולים ישראל להשיג התורה והמצות. וא"כ אם היה משרע"ה יודע מזה האור המבהיק הי' אז אור ההוא ג"כ כלול בדעתו ודעתו כלול בדעת העליון הק'. ונמצא שהי' האור המבהיק ההוא ג"כ כלול בדעת העליון הק'. ולא היו יכולים ישראל להשיג התורה והמצות ע"י האור המבהיק ג"כ. כמו שאין לנו השגה בדעתו ית'. אשר ע"כ עשה הש"י שלא ידע משה ולא יבין מזה האור כדי שלא יהי' כלול בדעתו ועי"ז יכלו ישראל להשיג ע"י אותו האור התורה והמצות וזהו שמודיעה לנו תוה"ק שמשה לא ידע כו' וכנ"ל והבן:

ולזה רמזו חז"ל במס' שבת. אמר רבא בר מחסיא כו' א"ר הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו. שנ' לדעת כי אני ה' מקדשכם כו'. והא כתיב ומשה לא ידע כו' ומשני הא במילתא דעבידא לגלויי. הא במילתא דלא עבידא לגלויי כו' עיי"ש רמזו בזה התירוץ לדברינו הנ"ל הא במילתא דעבידא לגלויי היינו הקירון אור פני משה איתעביד לגלויי. ר"ל שעי"ז יהיו ישראל יכולין להשיג ולהתגלות להם התורה והמצות ולזה לא הודיעו הש"י וכנ"ל:

ועד"ז אמרתי לפרש ג"כ התיב"ע בפ' שלח על פסוק ויקרא משה להושע בן נון יהושע. וכד חמי משה ענוותנותי' קרא להושע בר נון יהושע. והוא פלאי. והנראה לי בזה הוא ע"ד דאי' במדרש מהיכן זכה משה לקרני הוד ר' יהודא בר נחמן א'. כשכתב משה את התורה נשתייר בהקולמוס קימעא והעבירו על ראשו ומשם נעשו הקרני הוד. עכ"ל. והם דברים סתומים וחתומים. והאוה"ח הק' ביאר קצת בזה כשכתב משה את התורה. ובא לכתוב והאיש משה עניו מאוד. ולא רצה לכתוב זאת מרוב ענוותנותו. ואין זה מגדר הענוה לכתוב ע"ע שבח גדול כזה. אך מה יעשה בציוי הבורא בהוב"ש שציוה עליו לכתוב ומוכרח הוא לקיימו. לזה קיצר בהכתיבה בכל האפשרי וכ' ענ"ו חסר יו"ד. וז"ש

במדרש שנשאר קימעא בהקולמוס היינו אות היו"ד ובשכר זה זכה לקרני הוד. עכ"ד הקדושים. ונבאר קצת בביאור יותר דכשראה משרע"ה. שחיסר אות אחת מתוה"ק היינו יו"ד מן עני"ו והקב"ה ציוה למשה שיסמוך את יהושע וא"ל ונתת מהודך עליו היינו מאור הוד שלך המבהיק כדי שיהי' לישראל השגה ע"י בתורה ובמצות וכנ"ל. כי נצח והוד הם לבר מגופא והגם שמתחלה לא ידע משה מזה האור המבהיק. עכ"ז כשראה שחיסר אות היו"ד מהתוה"ק והש"י א"ל ונתת מהודך עליו מזה הבין שצריך למסור את התורה ליהושע וליתן לו היו"ד שהוא הקרני הוד וכדברי המדרש כדי שיהי' לישראל השגה ע"י כנ"ל. וזהו כוונת התיב"ע כד חמי משה ענוותנותיה ומפני זה חיסר יו"ד מהתורה בתיבת עניו. לזה קרא להושע בן נון יהושע וכמו שנתבאר. והמשכיל יבין כ"ז:

ויקהל

פירוש א

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו' ששת ימים תעשה גו'. שורש הדברים הוא כך דידוע מדחז"ל. דבמעמד הנבחר בהר סיני. כשהקדימו הכנ"י נעשה ונשמע. אז נתן הש"י בראש כאו"א מישראל שני כתרים ואח"כ כשחטאו בעגל נסתלק זה מהם. כמ"ש ויתנצלו ב"י את עדים מהר חורב. שנאבד מהם כל הארת הקדושה שקיבלו מהר חורב. והנה כל האורות והכתרים שהם התכשיטין של ישראל שניטלו מהם בחורב. כולם נטלם משרע"ה לעצמו אך משה הוא עבד נאמן ובשבת קודש שאז שורה הקדושה על ישראל. ואז הוא מחזיר להם הכתרים לכאו"א מישראל. וכאו"א מקבל לפי קדושתו כידוע מכוונת האריז"ל על ישמח משה במתנת חלקו עיי"ש. וזה"ש ויקהל משה את כל עדת בנ"י. עד"ת הוא מלשון עדי"ם. ר"ל התכשיטין. היינו שמשה הקהיל את כל העדי והקישוט שקיבלו ישראל מהר חורב. וע"י חטא העגל נסתלק מהם והי' מתירא משה שלא ישלטו בהם ידי זרים וחיצונים וקליפות ח"ו אשר ע"כ הקהיל משה את כל הניצוצות הק' לעצמו. ובאמת הוא רעיא מהימנא כשראה העת וזמן שיוכלו ישראל לקבל הכתרים הנ"ל אז החזיר להם הכתרים בשמחה ובטוב לבב. ולא עיכב לעצמו משלהם כלום ומסתפק במה שיש לו. וזהו ישמח משה במתנת חלקו וזש"ה אלה הדברים גו' ששת ימים גו'. היינו ע"י שתשמרו את השבת אז כאו"א מזרע ישראל יוכל לחזור וליקח האורות והכתרים שנחסרו מהם ע"י חטא העגל וכנ"ל. כי שבת הוא תיקון גדול על חטא העגל כמאחז"ל כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עע"ז כדור אנוש מוחלין לו. ואז משה מחזיר לכאו"א מישראל את חלקו והבן:

פירוש ב

ששת ימים תעשה מלאכה וגו'. הנה כאן בפ' זו הקדימה תוה"ק אזהרת שבת למלאכת המשכן. ובפ' תשא הקדימה מלאכת המשכן לשמירת שבת. וי"ל בדרך פשוטו. דבאמת אחז"ל דהמשכן הי' בא כדי לכפר על חטא העגל. כמו שנראה מכל הפסוקים שנאמרו במלאכת המשכן לתקן באותו הלשון עצמו שחטא וכדאי' במדרש במפרשי התורה עיי"ש. אבל נראה דבאמת אף אם לא חטאו ישראל בעגל. ג"כ היו עושין המשכן כמ"ש הש"י למשה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם דהמשכן הי' בנוי בבחי' ודוגמא מעין המקדש שלמעלה. היכל מול היכל כו'. והקב"ה ציוה לעשות המשכן למטה כדי להמשיך השראת השכינה בתוך זרע ישראל עם סגולתו. אך אח"כ כשעשו את העגל ציוה הש"י שיתנו נדבות לבם לצורך המשכן. ושיתכוונו שיתכפרו בזה על עון העגל ואז ניתוסף להם עוד טעם וכוונה בעשיית המשכן היינו לכפרה. נוסף על טעם הראשון שהוא להמשיך השראת השכינה ביניהם. והנה שמירת שבת הוא ג"כ תיקון לחטא העגל. כמאחז"ל כל המשמר שבת כו' עע"ז כו' מוחלין לו ושבת הוא תיקון פרטי לכל איש ישראל אשר ישמור שבת כדינו וכהלכתו אז נמחל חטאו ונדבת המשכן הוא תיקון כללי. לכן בפ' זו דהיה למחרת יוה"כ אחר חטא העגל הקדימה תוה"ק שמירת שבת למלאכת המשכן. ונקט תיקון הפרטי קודם לתיקון הכללי שהוא מלאכת המשכן משא"כ בפ' תשא. דאז היה עדיין קודם חטא העגל הקדימה התורה מלאכת המשכן שהוא להכין מקום השראת השכינה. קודם שמירת שבת. ועיין באוה"ח הק' ז"ל שדיבר קצת מזה:

פירוש ג

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר. והנה לכאורה שני תיבות אלו. דים והותר הם תרתי דסתרי. דאם מלאכת ההבאה מנדבות המשכן היתה רק די לפי הצורך למלאכת המשכן. אם כן לא הותר. ואם הותר אינו די. כידוע לכל מבין ועיין באוה"ח הקדוש ז"ל. ואענה חלקי גם אני:

דהנה השי"ת נק'. אֵל שד"י. אֵל הוא לשון תוקף וחוזק כמו ואת אילי הארץ לקח. ושד"י מרמז על השפעתו ית'. המכונה בשם שדיים. ונק' הקב"ה בשני שמות אלו. א"ל. שד"י היינו שהוא ית' כביכול מתגבר על השפעתו שהיה בלי גבול ושיעור מרוב טובו וחסדו. והוא כביכול מצמצם אותו ומגבילו. וזהו שדרשו חז"ל שאמר לעולמו די. דהנה כל דבר הבא מכח א"ס. אז יש יכולת בדבר ההוא להתרחב ולהתפשט עד אין שיעור וגבול וערך. וכשעלה ברצונו ית' להאציל ולברוא את העולמות. אז היו רוצים להתפשט בלי שיעור וגבול והוצרך הש"י לומר די ליתן צימצום וגבול כך וכך יהיו סדר העולמות. וסידור

השתלשלות העולמות במספר ובמנין לפי מה שהבין הש"י בחכמתו העליונה איך ומה וכמה הצריך לפי סדר הבריאה ואז אמר די. וזהו גבורה וצמצום שהוצרך הוא ית' לצמצם כוחו כביכול. והותיר הש"י זה הכח להצדיקים שהם יגמרו הבריאה ויוסיפו על מעב"ר. כדאי' בזוה"ק דבמה שהצדיקים עוסקים בתורה ומחדשים חידושים באורייתא הם בוראים שמים וארץ חדשים. כמ"ש ואשים דברי בפיך גו' לנטוע שמים וליסוד ארץ גו' [וכמ"כ בכל המדות והחסדים אשר הוא ית' משפיע להכנ"י הי' ג"כ ההשפעה בלי שום שיעור וגבול וערך כמו שהוא ית' א"ס וא"ת ולא היו ישראל יכולין לקבל ההשפעה מחמת שהם בעלי גבול ותכלית ושיעור ולכן הוא ית' מצמצם השפעתו לפי כח המקבלים וזהו הצימצום גופא הוא חסד גדול וזהו גבורה שבחסד] והנה גבי מלאכת המשכן שהיו מעין ודוגמת בריאת שמים וארץ. והיה בנוי ומסודר ע"פ שכל אלוהות. ונעשה ע"פ צירופי שמות הק' ואותיות הק' אשר בהם נבראו שמים וארץ כמאחז"ל יודע הי' בצלאל כו'. ובאמת עיקר המלאכה של בנין המשכן הי' הכוונה מה שכוונו עושי המלאכה בכל מעשה בכל כלי לדבר רוחני. והמשיכו ע"כ דבר מעש' אשר עשו מהקדוש' העליונה השייך לדבר זה ע"י השכל והבינה שהשפיע בהם הש"י כמ"ש וימלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת כו'. וע"י אלו הג'. נבראו ג"כ שמים וארץ. כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. בדעתו תהומות נבקעו. והנה אם הי' עושי מלאכת המשכן וכל אשר לו רוצים לכוין ולהמשיך בהיחודים וצרופי אותיות ושמות הק'. לפי רוחב שכלם ובינתם ודעתם ורוח קדשם. אז הי' הדבר מתפשט בלי שיעור וגבול וערך. כי רוח אלהים הופיע עליהם ונתלבשו בכח הא"ס וא"ת. אך בודאי הוצרכו לצמצם כוונתם ויחודים וצירופם כדי לתת גבול ושיעור לכל דבר לפי הצורך והותירו להצדיקים לע"ל בכל דור ודור שיבואו ויעסקו בהתוה"ק מעשי מלאכת המשכן. וכל צדיק וצדיק אשר חלק לו אלהים מחכמתו ובינתו לפי השגתו. יגיד תעלומות חכמה בכל דבר וכל כלי ויוסיפו טעמים וכוונות ע"כ דבר היאך הוא מתייחד בדברים הרוחניים העליונים כמו שהש"י כביכול צמצם כוחו בבריאת שמים וארץ. אשר הי' יכול להוסיף עוד עולמות לפי ערכו כביכול כהנה וכהנה לא"ס וא"ת. והשאיר להצדיקים שבכל דור. ומכוחו נתן להם שיוכלו גם הם לחדש בבריאה זו. היינו בלימוד התורה ובמצותיה אז יבראו שמים וארץ בכל עת. ובצלאל שהיה בצל אל התנהג ג"כ במדתו ית' במלאכת המשכן שהשאיר מחכמתו ובינתו ודעתו הרחבה מני ים. להצדיקים שיהיו בכל דו"ד. שהם יוסיפו לקח וכוונה בכל דבר של מלאכת המשכן. וזש"ה והמלאכה היתה די"ם שהוצרכו לומר די ולצמצם וליתן גבול להמלאכה. לעשות אותה. ר"ל לתקן כל כלי ולייחדו בקדושה עליונה

אשר היו יכולים לכוין בכל דבר לפי רוחב שכלם ובינתם ודעתם. אך והותר. היינו שהותירו מחכמתם כו' לחכמים וצדיקים שבכל דו"ד אשר ישמעו וילמדו סדר מלאכת המשכן והם יגמרו הבנין ויוסיפו מדעתם הישרה והנכונה כאו"א לפי השגתו והבן:

פירוש ד

ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה וגו'. במדרש מה מלאכה עשו. אלא ראה מה כתיב וזאת התרומה אשר תקחו מאתם. זו כנ"י שנ' קודש ישראל לה' ראשית תבואתו זהב וכסף זו כנ"י כו' זהב זה אברהם כו' וכסף זה יצחק. ונחשת זה יעקב. ועמדו בזה כל מפרשי המדרש ונלאו למצוא ישוב ופי' לזה. ולבאר זה צריך להקדים להבין מהו זה שאחז"ל דאנשי כנה"ג תיקנו תפלת י"ח. נגד י"ח אזכרות שאמר דהמע"ה במזמו' הבו לה' גו'. וח"א כנגד ח"י צווים שנ' בעשיית המשכן. כאשר צוה ה' את משה והנה נודע שהאדם הוא עולם קטן ויש בו ציור מכל העולמות העליונים הרוחנים. וכל מה שאנו רואין באדם. יובן ממילא שדבר זה הוא בגבהי מרומים. כמ"ש ומבשרי אחזה אלוה. והנה אנו רואים שיש באדם ראש ובו המוח ומן המוח יוצא חוט לבן הנק' חוט השדרה. וחוט זה הוא המעמיד את כל הגוף והוא מחמת שכל חיות האדם תלוי במוח והוא מקור החיות של האדם ומן המוח הוא נשפע חיות ויורד לכל איברי הגוף הפנימים והחיצונים. היינו דרך אותו החוט הוא יורד ממקור החיות. לכן הוא לבן שהוא מתחיל מן המוח שהוא מקור החיים ששם משכן הנשמה. והוא ג"כ לבן. כי הלבנונית מורה על החיים ולכן ג"כ חוט זה הוא לבן. והוא הצינור שע"י נמשך חיות. ומזה נשכיל ונבין ג"כ בעולמות העליונים הרוחנים. והנה המקורות החיים אשר בעולמות העליונים. המקורות האלו מקבלים שפע ואור מהמקור העליון וממקור המקורות. ונק' בפי המקובלים חכמה סתימאה. והוא מקור כל המקורות. ומשם נשתלשל המקור חכמה והמקור בינה ובמקור כל המקורות הוא שורש ומקור למה שנצטייר אח"כ הל"ב נתיבות החכמה אשר ע"י נתיבות אלו ברא ויצר ועשה כו'. כמבואר בס"י וכן שאר המדות הכל היו נכללין בשורשן במקור כל המקורות. רק ע"י שלא היה באפשרי שיהיה בריאה ושיוכלו העולמות להכיל וליהנות מזיו אור הא"ס בהוב"ש. לכן היה מההכרח להיות נשתלשל ממקור כל המקורות ע"י ההתלבשות וצימצומים רבים מאוד ולא הי' רגע כמימרא נפסק חיותן ממקור כל המקורות אז היו ח"ו כולם בטלין ממציאותם. לכן הוצרכו תמיד להיות מקבלים ממקור כל המקורות וע"י צימצומים והשתלשלות כדי שיהיו יכולין לקבל: לכן היה השתלשלות לל"ב נתיבות החכמה ומשם לבינה וממנה מתפשט ג"כ. והוא נהר יוצא מעדן להשקות כו'. והנה כדי שיהיה באפשרי להיות בריאה היה מההכרח שיהיה הבריאה במדה במנין

ובמשקל. כמה אור ושפע יוכל לקבל כל עולם ועולם. דאם היה יורד שפע ואור יותר מכדי אשר יוכלו לקבל. היו בטלין במציאותן כנודע בסוד שבירת הכלים. ובמדה כמה צריך להיות כל עולם רחוק מחבירו. וכמה יהיה מדת כל עולם. והכל היה במפלאות תמים דעים. להיות כ"כ צימצומים. והנה נודע שהמשכן היה ג"כ ציור כל העולמות כמו שביארנו כ"ז בפ' שעברה. וכמ"כ כל דבר ודבר שהיה במשכן היה ג"כ הכל במדה במנין ובמשקל. ולזה י"ל שמרמז הפסוק אלה פקודי המשכן. ר"ת **אפ"ה** וס"ת **הי"ן** אפ"ה מספרו פ"ו גימ' שם אלהי"ם. הי"ן מספרו. ס"ה. מספר שם אדנ"י. ורומז לזה הענין שדברנו למעלה שהבריאה היה הכל במדה במנין ובמשקל. ובצימצומים רבים. ואלהי"ם הוא צימצום. וכן תיבת אדנ"י רק כשהוא בצירוף זה היינו שהיו"ד הוא באמצע התיבה הוא בהמתקה משורשה שהוא היו"ד משם הוי"ה ב"ה לע"ע. והבן זאת. וביאור עוד יתר הפסוק באופן זה דהתורה מרמזת לנו דהגם שהש"י ציוה אותנו לעשות משכן שיהיה שם השראת השכינה כביכול. אך עיקר השראת השכינה הוא בתוך בנ"י ממש. היינו בקרבם. כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. בתוכם דייקא שהאיש הישראלי הוא הוא המשכן להשראת השכינה ולז"א הכתוב משכ"ן העדו"ת ר"ת **מ"ה** וס"ת **ת"ג** ומרמז שעיקר המשכן הוא האדם שמספרו עולה **מ"ה** ונודע דפנימיות העולמות הוא ג"כ עשר בחי' שהוא שיעור קומה שלימה. וכל בחי' הוא כלול מיו"ד. נמצא דיו"ד פעמים מ"ה עולה ת"ן. והבן זאת הרי מרמז לנו הכתוב דהמשכן להשראת השכינה עיקר הוא האדם והוא כלי לפנימית הוא הנשמה שכ"א כלול מיו"ד והוא ת"ן:

פקודי

פירוש א

אלה פקודי המשכן וגו'. פוקד ע"פ משה גו'. הנה באמת אחז"ל דאין הברכה שורה בדבר המדוד והשקול והספור. והנה כאן במלאכת המשכן שנעשה הכל ע"פ חשבון ובמדה הקצובה ואעפ"כ. היה הברכה שורה בה. דהנה כתיב עיניך בריכות בחשבון. דבאמת שורש העין רעה הוא כמו בלעם הרשע דבכ"מ שנתן עינו הי' שולט שם מארה וקללה ר"ל. מפני שהרשע הזה במה שהסתכל באיזה דבר הפרידו משורשו העליון של מקור החיים מחמת שהי' להוט ומתאוה לאותו דבר והי' הדבר נחשב בעיניו ולא הי' מסתכל בחיות הפנימי שבתוכו שהוא כח עליון משמו ית' המחיה אותו. אך גבי זרע ישראל עם סגולתו כתיב עיניך בריכות בחשבון אף בדבר שיש בו חשבון ובא לגדר מנין ומספר אע"פ כן אינו מזיק הסתכלות הזה מחמת שהאיש הישראלי בכל דבר שהוא

רואה ומסתכל אז הוא רואה כח הבורא ית' הנמצא בו ומחיה אותו. וכיון שמדביק הדבר ההוא לשורשו אז בראיה זו אדרבה עוד ממשיך שפע וברכה ממקור עליון על הדבר ההוא. וזש"ה עיניך בריכות בחשבון היינו שהעינים שלך נעשו כמו בריכות ומקורות ההשפעה אף בדבר שיש בו חשבון. וזש"ה אלה פקודי המשכן. ר"ל שנמנה במשכן כמה פעמים כל דבר ונעשה הכל בחשבון. ואעפ"כ היה הברכה והשכינה שורה בו. ואדרבא שהיה המנין צורך גבוה. ובמנין זה ניתוסף בו קדושה. וזה"ש אשר פוקד ע"פ משה. מחמת שיצא המנין מפי משה. שהיה בקדושה ובדביקות העליון. ולא עוד אלא שע"י המנין ניתוסף בו ברכה. והבן:

עוד יש לאלוה מילין בפסוק הנ"ל. דלכאורה אינו מובן הכוונה של מרע"ה רשכה"נ. לעשות חשבון מנדבות המשכן. ומי הכריחו לזה. ובודאי הכל בחכמה עשה: ובהעיר לב י"ל. כי הנה ידוע שתבנית המשכן וכל כליו הכל היה מכוון ומרומז לכל העולמות הק' העליונים. וכמו שהעולמות העליונים הם בחי' אלוהות. וכולם בשם קודש נקראים. אך על כל פנים מדריגות מדריגות יש זה למעלה מזה בסוד עילה ועלול. וכולם מקבלין דין מן דין. וכל עולם הוא בבחי' יותר קודש מעולם שלמטה ממנו בבחי' ומדריגה. וכמ"כ בהמשכן היה בחי' קדשי קדשים. ובחי' קודש והעזרה. ובין כל אחד היה פרוכת ומסך אשר הוא מפסיק בין זה לזה. וכבר דיברנו קצת מזה לעיל בפ' תרומה. בפסוק ושמת את השלחן וכללו של דבר כי דוגמת המשכן וכליו הוא ממש כביכול דוגמא ורמז לעלמין עלאין קדישין. בכל הבחי' והכל הוא אלוהות הקדוש והנה נודע כי ישנו עולם הקדוש הנק' בבחי' עולם החשבון. ושם אחיזת הדינים ר"ל. ומשרע"ה היה רוצה להעלות אותו העולם ולהמתיקו בשורשו. ע"י שרשי חסד העליון הק'. וזה היתה כוונת משרע"ה בפקודת המשכן:

והנה כבר כתבנו לעיל דבמלאכת המשכן היה חכמת אלהות וצירוף אותיות. ושמות הקדושים. כמו בבריאת שמים וארץ. כמאחז"ל יודע היה בצלאל לצרף כו'. והנה במעב"ר כתיב בראשית ברא אלהים. שמתחלה עלה במחשבה כו'. ואח"כ כתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה' זעירא כתיב שמרמז לשם אדנ"י. ואח"כ כתיב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. הוא יחוד הוי"ה אלהי"ם. כמ"כ כיוון משרע"ה וייחד הכל במלאכת המשכן בהמספר אשר פקד ומנה. ולזה מרומז בזה הפסוק אל"ה פקוד"י המשכ"ן. ר"ת אפ"ה וס"ת הי"ן כי אפ"ה הוא מדת היבש רומז לתוקף הדין הקשה והיבש. והוא מספר פ"ו כמנין שם אלהי"ם בחי' דין וזהו בחינת דינא קשיא. והי"ן הוא מדת הלח רומז שאינו כ"כ דין הקשה רק דינא רפיא. והי"ן הוא מספר ס"ה כמנין שם

אדנ"י הק'. ורצה משרע"ה רשכה"נ להמתיקן בשרשי החסד ולזה המתיקן בר"ת וס"ת של מ"שכ"ן ה"עדו"ת כי ר"ת הוא מ"ה שם מ"ה הק' וס"ת הוא ת"ן מספר יו"ד פעמים מ"ה היינו שהמתיקן בשרשי עשר הויו"ת הק'. וגם אותיות אמצעיים של משכ"ן הם ש"כ רומז שהמתיק ג"כ הש"ך דינין. ואותיות אמצעיות של ה"עד"ת הם ע"ד מספר שם הק' אכדט"ם שהוא שם המיתוק להמתיק הדינין ע"י סוד הדעת. וזהו אשר פוקד ע"פ משה. שהוא סוד הדעת העליון הק' עבודת הלוים. היינו שזהו עיקר עבודת הצדיקים הדבקים ונלוים אל הש"י ותורתו הק'. להמתיק הדינין ולהמשיך כל טיבו וחדו וכל ברכאין קדישין. ע"י שרשי חסד העליון הק' ביד איתמר איתמ"ר הוא מספר ל"א פעמים שם אהי"ה הק'. והם עיקר שרשי החסד שם א"ל הקדושים ושם אהי"ה הקדוש. וגם בחי' אהרן הכהן נודע כי הוא בחי' ומדת ורב חסד. וזהו עיקר עבודת הצדיקים כל ימיהם להמשיך כל טיבו וחדו וכל ברכאין להכנ"י לעילא ולתתא. וכיה"ר אמן. והבן כ"ז היטב:

פירוש ב

וירקעו פחי הזהב וקצץ פתילים. לעשות בתוך התכלת גו' מעשה חושב. דהנה מלאכת מחשבת אסרה התוה"ק ויליף ממלאכת המשכן. שהיו כל עשיותיו במחשבה נכונה זכה וברורה ע"י בצלאל ועושי המלאכה אשר אתו. אשר מילא אותם אלהים בחכמה בתבונה ובדעת. והנה כבר ביארנו דמלאכת המשכן היה דוגמת מעב"ר. וידוע מאחז"ל שבתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה"ד. ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר. דגם במעב"ר הכין השי"ת צרכי עולמו כל הדברים הנצרכים להבריאה וכל המדות כמו כסף וזהב ותכלת וארגמ"ן. ומתחלה עלה ברצונו להנהיג את העולם במדת הזה"ב. אח"כ נתיישב כביכול ברצונו וראה שטוב ויפה לעולמו שיתנהג במדת כסף. כמ"כ בצלאל והאומנים אשר אתו לקחו והכינו להמשכן שהוא מעין דוגמא של מעלה. כל הדברים אשר התנדבו בלבם בנ"י זהב וכסף ונחשת. והמשיך ע"כ הנדבות קדושה מכסף וזהב כו' העליונים. והנה כמו שהוצרך הש"י בבריאת שמים וארץ לשתף מדה"ר. כך התכוונו גבי משכן עושי המלאכה. וז"ש וירקעו פחי הזהב שעשו פחים של הזהב דק דק מאוד. ר"ל שהמדה של הזהב המתיקו עד למאוד לעשות דק היטיב וקצץ פתילים לחתיכות קטנות שלא להיות המדה של זהב בשלימות. רק לערבו בתוך התכלת והארגמן בתוך עניני העולם להיות מעורב בתוכו מעט עפרות זהב כי גם הגבורות בחי' זהב הם צורך העולם לפעמים להכניע חלקי הרע. אבל העיקר הוא מחשוף הלבן גוון הכסף. וז"ש מעשה חושב. ר"ל שבחי' זהב הוא מעשה חושב אשר עלה במחשבה לברוא במדה"ד.

יהיה ג"כ מעורב קצת בתוך מדות העולם ולהשתמש בזהב שהוא בחי' הגבורה רק מעט מן המעט. והעיקר הוא להתנהג במדת החסד. כמ"ש עולם חסד יבנה. והבן כ"ז היטב:

פירוש ג

הפטרה **ותשלם כל המלאכה גו'**. בילקוט ותשלם המלאכה א"כ כאן. אלא כל המלאכה זו מלאכת וא"ו ימי בראשית שנא' מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות ועשה א"כ כאן אלא לעשות. עדיין יש מלאכה אחרת וכיון שבא שלמה ובנה את בהמ"ק אמר הקב"ה עכשיו שלימה מלאכת שמים וארץ כו' ע"כ: ונראה דהנה הש"י האציי"ל ובר"א ויצ"ר ועש"ה את העולמות כולם עד"ז היינו שיהיה כל עולם לבוש לעולם שלמעלה ממנו היינו שיש עולם שהוא בחי' נשמה לנשמה. ויש עולם למטה ממנו שהוא רק בחי' נשמה והוא לבוש להעולם שלמעלה ממנו וגם עוד למטה מזה העולם יש עולם שהוא בבחי' רוח. והוא לבוש לעולם הנשמה שהוא למעלה ממנו. וכן עוד למטה יש עולם שהוא רק בבחי' נפש והוא לבוש לעולם הרוח שהוא למעלה ממנו. וכל העולמות הם לבושים זה לזה כאו"א לעולם שלמעלה ממנו ולא היו יוצאים העולמות להיותם נכללים בגוף. עד שנבנה הבהמ"ק כי הבהמ"ק בכל כליו ופרטיו הי' דוגמת כל העולמות. והיה בהמ"ק גוף קדוש לכל העולמות ואז יצאו כל העולמות להיותם נכללים בהגוף הקדוש. ר"ל הבהמ"ק. וזהו מ"ש הילקוט שאז נשלם מעב"ר. כי היו העולמות חסרים גוף קדוש. שיוכללו בו. עד בנין בהמ"ק. וזהו רומז בפסוק לעשות לומר לך שיש עוד לעשות דבר מה והוא הגוף הקדוש להעולמות. והבן כ"ז היטב:

ויקרא

פירוש א

בעזר בורא כל נברא נתחיל ספר ויקרא **ויקרא אל משה גו' באוהל מועד גו'**. כבר נאמרו ונשנו טעמים וסודות הרבה בסוד א' זעירא של ויקרא. אמנם עוד יש לאלוה מילין ואענה גם אנכי את חלקי מתת אלהים אשר חנן אותי ברחמיו. ובהעיר עוד להבין טעם וסוד של א' רבתי בתחלת ספר דברי הימים המתחיל אד"ם שת אנוש גו':**וי"ל** בזה דהנה ידוע דבאורייתא ברא קב"ה עלמא. וכל העולמות הק' העליונים והתחתונים וראשית התגלות אלהותו ית' היה ע"י אותיות התוה"ק ואל"ף הוא הראש לכל האותיות והוא הוא ראשית דראשית התגלות אלהותו ית"ש באור בהיר וצח אשר אלופו ש"ע גנוז וטמיר בגוויה. ואל"ף הוא סוד פלא עליון בסוד במופלא ממך אל תדרוש כי הוא עדיין מושלל מהשגה. והנה שם בספר ד"ה מתחיל לחשוב סדר בריאת העולם וקורא הדורות מראש ולזה כתוב

שם א' רבתא כי הוא ראשית דראשית התגלות אלהותו ית' באור בהיר זך ומצוחצח בסוד אור וא"ו ימי בראשית המאיר מראש העולם ועד סופו. והבן זה. וסוד א' זעירא דויקרא הוא ענין אמר. דהנה רש"י ז"ל מביא מדרש ע"כ דיבור ודיבור היתה קריאה והוא לשון חיבה לשון שמלאכי השרת משתמשין בו כמ"ש וקרא זא"ז ע"כ. ולדעת במה יוודע איפה יתרון החיבה בלשון קריאה י"ל דהתרגום אונקלוס תרגם ע"פ וקרא זא"ז כו' ומקבלין דין מן דין. כי כל עולם ועולם מקבל השפעתו מעולם שלמעלה ממנו בסוד עילה ועלול. והעולם העליון הגם שהוא גדול במדריגת איכותו ומהותו ומעלתו. עכ"ז הוא משלב ומכליל עצמו בעולם שלמטה ממנו כדי שיוכל לקבל השפעתו הטובה וזהו לשון וקרא זא"ז לשון שילוב והשתלשלות כי ע"י קריאה נעשה שילוב. עד"מ כביכול כמדבר איש אל רעהו. וכן כשהיה רצון הבורא בהוב"ש לדבר עם משרע"ה כביכול הי' מכליל ומשלב את הקול ה' בכח כדי שיוכל משרע"ה לקבל וזהו סוד הלשון של קריאה של חיבה בכל דיבור ודיבור וגם כאן כשעלה ברצון הבורא ית"ש לדבר עם משרע"ה ענין מעשה וסדר הקרבנות היה ג"כ קריאה. אכן לפי שהיה צריך לדבר אתו עמו מעולם הזמן וההנהגה ובפרט מעשה הקרבנות הבאים לכפר על חטאים ועונות של בני אדם ר"ל אשר הקב"ה ברוב טובו וחסדו הגדול המציא מזור ותרופה וכפרה עי"ז. ולזה כביכול איהו דאזעיר גרמיה לדבר עם משרע"ה בזה הענין מעולם הזמן והמועד ולזה אל"ף של ויקרא היא זעירא. אמנם כן לאשר כי בודאי לפי ערך גודל בחינתו ומדריגתו של משרע"ה היה יכול הבורא בהוב"ש להכליל דיבוריו הק' אליו כביכול מעולמות עליונים הק' לכן נשארו אלו המוחין קדישין אצל משרע"ה במקום הנחת תפילין בסוד אורות מקיפים וזהו ויקרא כמו שדרשו חז"ל ויקר אלו תפילין וזהו מפורש בפסוק ויקר אל משה והא' הוא זעירא. והטעם לזה כי להיות וידבר ה' אליו מאהל מועד היינו לפי שהיה צריך לדבר עמו מבהירות עולם הזמן והמועד לשון בהלו נרו עלי ראשי. ועיין בפ' פינחס בפסוק צו את ב"י גו' פי' אחר על האל"ף זעירא. והבן כ"ז היטב:

צו

פירוש א

וידבר גו' צו את אהרן גו' תורת העולה גו'. ופירש"י ז"ל אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס. זאת תורת העולה בא לרבות כל שפסולו בקודש שאם עלו לא ירדו וכל שאין פסולו בקודש כו' עכ"ל. ונראה לפרש בדרך רמז דהנה כבר הארכנו לעיל בפ' ויקרא ע"פ אדם כי יקריב מכם קרבן

לה'. דר"ל דמי שהוא בבחי' אדם מעלה הגבוה אז הקרבן שלו הוא מכם ר"ל מעצמיכם ממש והעיקר הוא כשהאד' מקרב נרו"נ שלו ומדבק הכל אל השורש עד הא"ס הנקודה הפנימית זהו קרבן לה' מן הבהמ' גו' תקריבו את קרבנכם כתיב לשון רבים וזהו קאי על המון עם שאינם בבחי' אדם להקריב קרבן נפשו ברוחנית ר"ל והם מקריבי' קרבנות כפשוטו מן הבהמה כו'. ועצה היעוצה איך יוכל כל איש ישראלי לבוא לזאת המדריג' ועליי' זו. להקריב קרבן מכם ממש. הוא ע"י שמסתכל האדם לשורשו כמ"ש עיניך לנכח יביטו. נכ"ח הוא ר"ת נשמ"ת כ"ל ח"י. וגם גימ' מזל"א. ר"ל דכל אדם יש לו מזל עליון והוא שורשו בקודש. וכשהאדם מביט ומסתכל תמיד לנכ"ח שהוא שורשו באמת העומד לנגדו בעולמות עליונים הק'. אז עי"ז הוא בא לידי דביקות אמיתי ויוכל לעלות ולקרב א"ע אל הש"י. וזה"ש זאת תורת העולה. דתיבת זא"ת הוא בחי' נכ"ח. היינו דכשהאדם מביט אל הנכ"ח. שלמעלה בשורש העליון. זהו תורת העולה עי"ז יוכל לעלות ולהקריב הקרבן הידוע במעלתו. ר"ל מכם ממש כאשר הארכנו לעיל. דמכ"ם גימ' מא"ה. דהעיקר הוא להמשיך בכל יום מאה ברכות להכנ"י. כי זהו עיקר תענוג הבורא ית"ש. כשהאדם ממשיך ממנו ית' ויתּ'. השפעות וחסדים טובים להכנ"י. והנה ידוע דאין בן דוד בא עד שיכלה פרוטה מן הכיס. וכבר נודע דברי חז"ל דעוה"ז נברא בה'. בהברא"ם. בה' בראם. ועוה"ב נברא ביו"ד. והדבר הממוצע המחבר את היו"ד לה'. הוא ע"י הוא"ו שהוא קו המשכה הממשיך שפע מן היו"ד עליונה אל הה' תתאה:

פירוש ב

זה קרבן אהרן ובניו גו'. במדרש זה"ש הכתוב מהאוכל יצא מאכל כו' והיה שמשון תמיה בלבו ארי אוכל כל החיות כו'. כך אהרן אוכל כל הקרבנות. ועכשיו יצא ממנו קרבן כו'. והוא פלאי. וביאור דבר זה הוא. דהנה כתיב זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת גו' וזא"ת הוא לשון נקב"ה. (כמ"ש רז"ל גבי השירה הזאת מחמת שאז היו ישראל בבחי' ב"ת שלא נטלו כ"א עישור נכסי היינו ז' עממין כנודע). והענין הוא דע"י שהאדם חוטא נפגם הנפש שלו ויש בה אחיזת החיצונים ר"ל. ולזאת הוצרך להביא קרבן ולהתוודות בלב שלם ובחרטה גמורה ולקבל ע"ע באמת שלא ישוב עוד לכסלה ח"ו. ואז ע"י התשובה שלימה והקרבן הוא מעלה ומקרב נפשו לה'. ומפריד את החיצונים מנפשו. והעשן העולה מהקרבן הוא חלק החיצונים ונתקן עי"ז כל מה שפגם בהז' מדות. וזי"ה וזה רומז הענין מתיבת זא"ת. וכשמתקן הז' מדות הוא נתעלה למעלה אל הג"ר. וזהו מרומז בהאל"ף שבתיבת זא"ת. דהאל"ף מורה אל הג"ר. כידוע שציור האל"ף הוא יו"ד למעלה. יו"ד למטה. והוא אל"ף חכמ"ה אל"ף בינה. וכאשר הוא מתקן כנ"ל. אז נתקרבו הז' מדות

אל הג"ר. דהוא זיי"ן לאל"ף. ונעשה היחוד מתתא לעילא. בסוד העלאת מ"נ. ואח"כ יורד ההשפעה מהמקורות העליונים המרומזים בהאל"ף בסוד מ"ד. לכל העולמות עד סוף כל המדריגות. המרומז בתי"ו מתיבת זא"ת. והבן. ואמנם בקרבן אהרן ובניו כתיב זה קרבן גו'. ותיבת זה הוא בחי' דכורא. והוא ע"ד הכתוב וקרא זא"ז ואמ' קדוש. ונודע בכוונת האריז"ל דהענין הוא שאנו מעלין המדות התחתונות עי"ז למעלה. היינו שבתיבת נקדישך ונעריצך כנועם הוא חב"ד. ותיבת שיח שרפי קודש. הוא חג"ת. היינו שאנו ממשיכין מן המוחין חב"ד לחג"ת וכשנתמלאו מהשפעה הגדולה מהמוחין העליונים אז הם נותנים השפעה לנה"י דז"א המרומזים בתיבות אלו המשלשים לך קדושה. וזהו וקרא זא"ז דהוא י"ב פרקין כו'. כדאיתא בכהאריז"ל. וג"פ קדוש קדוש קדוש. הוא להעלותן הכל למעלה מתתא לעילא היינו חסד בחכמה וגבורה בבינה ות"ת בדעת יעו"ש היטב באריכות. ובחי' זו היה ג"כ באהרן ובניו שהקריבו קרבן. היינו להמשיך ממוחין עילאין להעולמות והיינו ע"י אהרן ובניו שהיו בבחי' חסד היו יכולין לעשות המשכה ממוחין עילאין למטה כנ"ל. וביאר לנו הפסוק דבר זה וקאמר ביום המשח אותו. היינו ע"י שהיה נמשח בשמן המשחה דשמן הוא המקור ומקור זה המשיך עד למטה עד נקודה התחתונה דהוא מלכו"ת. לז"א הכתוב עשירית האפ"ה. דידוע דמדה עשירית הוא מלכו"ת. והוא מדה הכוללת שמקבלת מכל המדות שלמעלה וכל המדות נכללות בה. ואמר הכתוב עוד מחציתה בבוקר ומחציתה בערב. היינו שלא תרד ההשפעה בפעם א' ובב"א דרך צינור א'. רק מחציתה בבוקר. דהוא מדת החסד מדת אאע"ה. ומחציתה בערב דהוא מדת הגבורה. מדת יצחק אע"ה. והם ב' דרועין. וקאמר עוד על מחבת בשמן תעשה. הנה המחבת הוא בחי' כלי של גבורות וצריך לצחצחו ולהמתיקו ע"י מקורו ושורשו והוא שמן כנ"ל. וגם י"ל דמחב"ת עולה מספרו ת"נ. כמנין יו"ד פעמים שם מ"ה הק' שעולה ג"כ ת"נ. דשם זה הק' הוא שקיא דאילנא בדרועוי כו'. כמבואר במאמר אליהו ז"ל. והבן זאת. ואמר עוד מרבכת כו'. תפיני מנחת פתים כו' הוא מרמז ע"ד דאי' בתזוה"ק אהא דג' נשים. א' לשה. וא' עורכת. וא' אופה. וזה מרמז על ענין הבריאה דראשית הבריאה היה רק בסוד מחשבה למחשבה כביכול ב"ה וב"ש ואח"כ בסוד המחשבה. ואח"כ עוד בגילוי יותר. והדברים עתיקין. וכאן בקרבן אהרן ובניו ג"כ כך עד"ז בתחלה מרבכת בשמן. ואח"כ אפיה. ואח"כ פתות אותה לפתיתין היינו לחלק החיות וההשפעה שבא ממקורות העליונים לכל עולם ועולם לפי מדריגתו וכפי שיעור כוחו שיוכל כל עולם ועולם להכיל. והבן זאת היטב:

היוצא לנו מזה דקרבן אהרן ובניו היו הכל בסוד דכורא דהוא השפעה מלמעלה למטה כנ"ל. ולכן כתיב בקרבן אהרן ובניו ז"ה לשון זכר. ושאר קרבנות היו בבחי' נוק' בהעלאת מ"נ לכן נאמר זא"ת התורה. והבן. והנה נודע דאר"יה הוא בחי' גבור"ה ומספרן אחד. ר"ל רי"ו. ולפ"ז צריך להבין מ"ש בפסוק יחזקאל ופני אריה אל הימין לארבעתן גו' אכן דע שהוא ע"ד גבורה שבחסד. והוא בא משם ע"ב הק'. היוצא מג' פסוקים. ויסע. ויבא. ויט. והוא ג"פ מהג' יודין שבשם ס"ג. וג"פ ע"ב עולה רי"ו כמנין ארי"ה והנה מצינו בפסוק שהמזבח נק' האריא"ל. והוא מרמז ג"כ לשם רי"ו ולשם אֵל ושם אֵל הוא לשון תוקף עכ"ז הוא חסד. והיינו גבורה שבחסד. ובזה יובן משרז"ל שהאש שעל גבי המזבח אשר היה אוכל כל הקרבנות ומעלה אותן לריח ניחוח היה רובץ כארי. וע"י הנ"ל יובנו דברי חכמים וחידותם. דהנה אש הוא בחי' גבור"ה. ועכ"ז היה מצד החסד ג"כ. וחסד עולה ע"ב. וג"פ ע"ב עולה מנין ארי"ה. נמצא שהיה האש בחי' גבורה שבחסד. לכן ארז"ל במתק לשונם שהיה רובץ כאר"יה והבן היטב. והנה נודע דשורש הפרנסה הוא משני שמות. אֵ"ל הוי"ה. עולה נ"ז. ונעשה מזה. ז"ן. והוא ג"כ ע"ד הנ"ל דאל הוא בחי' גבור' שבחסד. והוא בא משם הוי"ה בהוב"ש דהוא חסד והבן ולז"א הכתוב במעש' שמשון מגוית האריה רדה הדבש. היינו כנ"ל דמתיבת ארי"ה שהוא בחי' גבור"ה יצא דבש והיינו כנ"ל. דארי"ה הוא בחי' גבור"ה שבחס"ד ולכן אמר שמשון בחידתו מהאוכל יצא מאכל. דהנה תיבת אוכ"ל גימ' ז"ן כמנין א"ל הוי"ה כנ"ל. יצא מאכל. דמשני שמות הנ"ל העולים מספר אוכ"ל יצאו כל מיני מאכל והבן כי הוא נפלא. ויש עוד כוונה בזה והוא דכשמדת החסד הוא במילואו וטובו מההשפעה שמקבלת ממוחין עילאין. אז הוא משפיע למטה לת"ת. ומת"ת למלכות ועי"ז נעשה יחוד אמיתי בין ת"ת ומלכו"ת. ונודע דהוי"ה הוא בחי' ת"ת. ומלכו"ת הוא אד"ני. וכשנעשה יחוד. אז נעשה יחוד הוי"ה אד"ני. ועולה מספרן צ"א. ומאכ"ל ג"כ מספרו. צ"א. ולז"א הכתוב מאוכ"ל. היינו משני שמות אלו א"ל. הוי"ה יצא מהם מאכל. היינו שנעשה מזה יחוד. הוי"ה. אד"ני. שעולה מנין מאכ"ל והבן היטב: וזהו ג"כ מבחי' דכר שהוא השפעה מלמעלה למטה. ובקרבן אהרן ובניו היה ג"כ בבחי' דכר כמבואר למעלה דעל זה אמר הכתוב זה קרבן גו'. ומעתה דברי המדרש מבוארים ומובנים לפני כל יודע מדע וישמע חכם ויוסיף לקח:

שמיני

פירוש א

ויהי ביום השמיני קרא וגו' ולזקני ישראל וגו'. במדרש אר"ע נמשלו ישראל לעוף מה עוף הזה אינו פורח בלא כנפים כך ישראל אינם יכולים לעשות דבר בלא הזקנים כו'. ר"י בר ביבי או' עתיד הקב"ה למנות לו ישיבה מזקנים שלו. הה"ד ונגד זקניו כבוד גו'. ר' אבין בשם ר' ישמעאל כו' עתיד הקב"ה לישב בגורן וצדיקי' יושבים לפניו כו' עד אמר שלמה המע"ה אנא חמיתי מצומצם ביניהון. הה"ד נודע בשערים בעלה גו'. המדרש הזה אומר דרשוני וחיו. ולבאר זה נקדים ראשונה משנה באבות. משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים כו' לאכנה"ג והקשו המפרשים דהי"ל משה קיבל תורה ממי שנגלה בסיני ומהו לשון מסיני. וכי מההר סיני בעצמו קבל התורה:

אכן הענין הוא דהנה אחז"ל סיני ועוקר הרים איזה מהן עדיף כו' הכל צריכין למארי דחיטי ביאור דבר זה כשעלה ברצונו הפשוט ית"ש לברוא את העולמות. ולגלות כחותיו ונוראותיו גילה לנו ע"י כ"ב אותיות התורה. היוצאים ע"י ה' מוצאות הפה וחטה עולה מספרו כ"ב דהוא י"ג תיקונים שבארי"ך וט' תיקונים שבזעיר עולים כ"ב. אמנם יש עליהם מוחין עילאין קדישין והם נק' בתיקונים ובזוה"ק סבין וסבא דסבין. ונק' בשם עתיקא ועתיקא דעתיקין. והנה חו"ב נק' בשם עתיקין ואחים וריעים דלא מתפרשן. ובחי' כ"ע הוא נק' עתיקא דעתיקין. וכן הוא באדם ע"ד נר"ן ונשמה לנשמה ובחי' חי' יחידה והבן זאת ובזה יובן משחז"ל זקן זה שקנה חכמה. והיינו לאדם שבא והואבמדריגתו והגיע לחו"ב וכן אמר הכתוב והדרת פני זקן. ותיבת פנ"י עולה מספר חכמ"ה בינ"ה. והם בחי' סבי"ן לכן בתיבת זק"ן מרומזים חכמה ובינה וע"כ דרשו חז"ל זקן זה שקנה חכמה. וע"ד קנה חכמה קנה בינה. ובאמת צריך האדם לילך ממדריגה למדריגה ומקודם צריך לתקן בחי' נפש ואח"כ בחי' רוח ואח"כ בחי' נשמה ואח"כ בחי' נשמה לנשמה וכשמגיע לבחי' נשמה לנשמה אז הוא בבחי' עתיקין קדישין. וכשמגיע לבחי' יחידה אז הוא מגיע לבחי' עתיקא דעתיקין. והנה בחי' עתיקא דעתיקין ועתיקין שורשם הם מהג' יודי"ן שבשם ס"ג הק' ר"ל שהשם הק' הזה הוא בחי' נשמה לכל העולמות. (גם תיבת סב"א עולה מנין ס"ג) ושני יודי"ן הם חו"ב והיו"ד הג' הוא בחי' כת"ר. והנה שם הק' מ"ה הוא שקיא דאילנא בדרועוי וענפוהי ושם זה בריבוע כזה יו"ד יו"ד ה"א. יו"ד ה"א וא"ו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. עולה מספר ק"ל ושם זה הוא שקיא דאילנא בדרועוי וענפוי כו' והוא בחי' אדם העולה מ"ה ותיבת סיני עולה ג"כ מנין ק"ל. וזהו שאמרה המשנה משה קיבל תורה מסיני היינו שמרע"ה הגיע למדריגה זו שקיבל התורה מבחי' זו העולה ק"ל

והיא היא הבחי' היותר עליונה שמשרע"ה הגיע במדריגתו עד סוף כל המדריגות ואמנם היה צריך להורידה למטה כי לא היה באפשרי לקבלה בבחי' זו לז"א המשנה ומסרה ליהושע. דהנה התוה"ק מעידה עליו נער לא ימיש מתוך האהל וגם כתיב נער הייתי גם זקנתי כו'. ואחז"ל פסוק זה שר העולם אמרו וידוע שהוא מט"ט והיינו שהקב"ה גילה כחותיו ע"י המלאך הק' הזה והוא בבחי' נער ע"ד כי נער ישראל ואוהבהו. כי לא היה באפשרי שיתגלה כחות אלהותו ית' רק ע"י בחי' נער ע"י צימצומים רבים. והנה להבין כ"ז. הוא ענין וביאור רחב מאוד. ועיין בזה בפ' כי תשא. כי שם נתבאר דבר זה באריכות בביאור הפסוק ועשה שני כרובים זהב ותרגומו כרביא כו' ע"ש ותבין היטב:

ועפ"ז יובן ג"כ דברי הפסוק חנוך לנער ע"פ דרכו גם כי יזקין כו'. והענין הוא כי האדם צריך לילך ממדריגה למדריגה וצריך להתחיל ממטה למעלה. ומתחלה קודם הזדככות נפשו הוא בבחי' נער וכל מה שהוא מזדכך נפשו יותר הוא עולה למדריגה יותר גדולה עד שע"י הזדככות נפשו הוא בא לבחי' עתיקא. ומעתה מובנים כל הפסוקים הנ"ל. אמר כי נער ישראל. היינו בעוד שהוא בבחי' נער אעפ"כ ואוהבהו. וכן יובן מ"ש שר העולם. נער הייתי. היינו שהי' בבחי' נער ונתעלה ובא לבחי' עתיקא והיינו שאמר וגם זקנתי. (וכמו שהוא ביום השבת קודש כשנעשה עלייה להעולמות כנודע). והבן היטב כי כן הוא אמיתות הדברים. ויובנו ג"כ דברי המשנה שאמרה שמשרע"ה קבל תורה מסיני. רק שהיו צריך להורידה בדרך השתלשלות ממעלה למטה כדי שיהיה באפשרי לקבלה. לז"א ומסרה ליהושע שהיה בבחי' נער כידוע. דפני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה. אמנם יהושע מסרה אח"כ לזקנים. היינו שברוב עוצם קדושתו והזדככות נפשו אז נתעלה ממטה למעלה עד שבא לבחי' סבא דסבין. והבן זאת. כי כן הוא המדה שצריך להעלות כל דבר ממטה למעלה וממדריגה למדריגה עד בחי' עתיקא. והכל לפי מה שהוא אדם ואמר עוד וזקנים לנביאים. היינו כאשר נתעלו למעלה עד בחי' זקנים דהוא בחי' עתיקין קדישין שהם מוחין עליונים. אז צריך להוריד מהמוחין עליונים להמדות התחתונות מלמעלה למטה. והנה נודע כי נביאים הם בחי' דיבור. והנביאים מסרוה לאכה"נ ע"ד עלייה מלמטה למעלה. דהנה אחז"ל למה נק' אנכה"נ שהחזירו העטרה ליושנה. ר"ל שירמיה לא אמר גבור. ודניאל לא אמר נורא. כיון שהגוים היו מרקדי' בהיכלו. איה גבורותיו איה נוראותיו ואנכה"נ החזירו העטרה ליושנה לאמר כמו שאמר משרע"ה והן הן גבורותיו והן הן נוראותיו כו'. ולהבין זאת נודע שכל המדות מקבלין חיותן והשפעתן מהמוחין עילאין קדישין ועשה הש"י שיהא הכל ע"י אתערותא דלתתא. וע"י מעשה התחתונים הן הם המורידין ההשפעה מהמוחין קדישין עילאין עד סוף כל

דרגין. והנה כל הז' מדות חסד וגבורה וכן כולם הכל הוא בא מהמוחין קדישין. ומתחלה היו כלולין כל המדות בכח המוחין ואח"כ נשתלשלו המדות מלמעלה למטה בדרך עילה ועלול כידוע כ"ז. ונעשה מדת החסד ומדת הגבורה ע"ס כל הדרגות וההשפע' צריך ג"כ לילך תמיד מלמעלה למטה מהמוחין עילאין עד המדות ומחמת שהכל תלוי במעשה התחתונים ואתערותא דלתתא ממילא כשמטיבין מעשיה' אז גורמים ירידת ההשפע' מהמוחין עילאין עד לבחי' גבורה והוא שפע טובה שעי"ז נעשה מדת גבורה עלינו לטובה ולהתגבר על שונאי ישראל וישראל מושלים עליהם. ואם ח"ו מריעים מעשיהם אז חלילה וחלילה להיפך ועם שמדרכו הטוב להיטיב לזרע ישראל אבל הוא נעשה בסוד הסתרת פנים כביכול כללו של דבר שלעולם מדת הגבורה הכל הוא במקורן ושורשן במוחין העליונים שהם עתיקין ומשם יצאו לפועל וע"י מעשה התחתונים הם לפעמים להיטיב ולפעמים להיפך ח"ו. ואז נעשה בחי' גבורה על בחי' זו שרואה השם יתברך שהגוים מרקדין כו' ושותק והוא ג"כ בחי' גבורה. ומעתה יובנו היטב דברי הגמ' שאנשי כנסת הגדולה החזירו העטרה ליושנה היינו מה שאנו אומרים הגבור והנורא לבחי' עתיקין קדישין שמשם נשתלשלו המדות אלו רק שלפעמים נעשה בחי' גבורה להתגבר על שונאי ישראל ולפעמים נעשה בחי' גבורה שרואה גוים מרקדין כו' ושותק שהוא ג"כ בחי' גבורה ר"ל. וכ"ז כשהם נשתלשלו למטה להמדות אבל למעלה בבחי' עתיקין כל המדות וכל הפעולות אשר הם שם נכללים בכח טרם שיצאו לפועל הוא תמיד בבחי' אחת לעולם בשוה והבן היטב כי הוא ענין דק מאוד. ומעתה יובנו דברי המשנה שאמרה ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה היינו בבחי' ממטה למעלה והיינו לאנשי כנסת הגדולה ע"ד הנ"ל שהחזירו העטרה ליושנה. ר"ל שהעלו המדות לבחי' עתיקא והבן זאת. ובזה מבוארים דברי המדרש וה"פ שאי אפשר לישראל בלא זקנים. הכוונה כנ"ל שאי אפשר להיות שום דבר בלתי המוחין עליונים שהם בחי' עתיקין וסבין קדישין שמהם עיקר החיות וההשפעה בא להעולמו' ואידך מ"ד שעתיד הקב"ה לעשות ישיבה מזקני' שלו היינו שעתיד הקב"ה להתגלות מוחין חדשים שעדיין לא נתגלו כלל רק שלעתיד יתגלו. וישתעשע הקב"ה עמם וקאמר ר' אבין בשם ר' ישמעאל עתיד הקדוש ברוך הוא לישב בגורן וצדיקים יושבין לפניו. ר"ל דלא תימא שמעשה הצדיקים התחתונים אשר לא הגיעו עדיין למדריגה גדולה כזו להיותם בבחי' זקנים רק הם בבחי' צדיקים לא יהיה לו שעשוע עמם ח"ו. אלא הקדוש ברוך הוא ישתעשע עם הצדיקים כמו עם הזקנים והבן. והש"י ישים חלקינו עמהם כיה"ר אמן. ודו"ק היטב בכל הדברים הנ"ל והדברים

הללו לא צינתי תיכף ביום שמעי מכבוד אדמו"ר. לזאת יוכל להיות ששגיתי באיזה דבר וה' הטוב יכפר:

פירוש ב

וירד מעשות החטאת העולה והשלמים גו' ויצאו ויברכו את העם. י"ל ע"ד הרמז דהתוה"ק מורה לנו דרך החכמים דבודאי הם תמיד דבוקים במחשבתם ברוחניות עולמות עליונים לתקן כל הפגמים ומקרבין העולמות והעולה שמעלין כל מיני עליות והשלמים שעושים שלום בין השי"ת להכנסת ישראל אך דזה אי אפשר להיות בתמידות הדביקות למעלה וצריך לפעמים לירד ממדריגתו וירידה זו צורך עלייה כנודע. וזה שאמר הכתוב וירד מעשות החטאת. ר"ל כשהחכם יורד מן העשיה. היינו מן התיקון של החטאת והעולה והשלמים הנ"ל. אז ויבא משה ואהרן אל אוהל מועד אז בא החכם אל תוך הזמן וכשהם למטה בעולם התחתון מה המה עושין. לז"א ויצאו ויברכו את העם כנ"ל:

או י"ל דבאמת אצל עובדי ה' חשוב זה יותר בעיניהם למעלה גדולה מה שחושבין תמיד עבור טובות ישראל לברך אותם ולהמשיך עליהם שפע טוב לכל צרכיהם. וזה יחשב להם לעליה יותר מדביקות פשוטה בעולמות עליונים. וז"ש וירד מעשות. רצה לומר כשירדו מזו הבחי' של תיקון העולמות. יבאו לתוך הזמן אז ויצאו רצה לומר שיצאו מבחי' זו של הדביקות. ולקחו במחשבתם לברך את העם רצה לומר שזהו יותר טוב בעיניהם לברך את זרע ישראל. וגבוה להם בחי' זו מבחי' הדביקות. וז"ש ויקרב את העולה. רצה לומר הוא איש חסד העובד עבודת ישראל הוא מקרב את כל העליות לשמו ית' וזה שאמר הכתוב ויעשה כמשפט. היינו שעשה זה העלייה כאלו היתה כך במשפט ובדין. כי אחר כל עלייה צ"ל ירידה. אבל הוא עושה זה כאלו היה שורת הדין כך נותן ואצלו לא היה חשוב זאת העלייה רק מצד היושר העלה הכל כנ"ל:

פירוש ג

זאת החיה אשר תאכלו. תנחומא זה שאמר דוד המלך עליו השלום לעשות רצונך אלהי חפצתי ותורתך בתוך מעי. וי"ל כוונת המדרש. דהנה באמת כל התורה כולה ומצותיה שייכים גם בשמו ית' ברוחנית דגם הוא מקיים התורה והמצות כמאחז"ל מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין. והיאך שייך ענין אכילה אצלו ית' כביכול. אכן הלא נודע ליודעי חן. ובפרט בזוה"ק מצינו שמכנה ענין אכילה גם אצלו ית'. וכן אמר שלמה המלך עליו השלום אכלתי יערי עם דבשי אכלו ריעים שתו ושכרו דודים. והקב"ה קורא את הכנסת ישראל אחותי רעיתי. ואי' במדרש. רעיתי פרנסתי. והענין הוא על דרך שאמרו חכמינו

ז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים. היינו דעל ידי מעשיהם הטובים הם משפיעים תענוג ושעשועים להבורא ית' ויתי' ומוסיפין כח בגבורה של מעלה כביכול עד"ה תנו עוז לאלהים והוא מקבל תענוג באין שיעור במה שאנו עושין רצונו ומקבלין על עצמנו עול מלכותו ית' וזהו נק' שביעה ואכילה שלמעלה:

והנה אצלו ית' כתיב פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון. רצה לומר דהוא ית' משביע לכל חי ברצונו הטוב אף שאינו לפי שורת הדין דרצונו הטוב הוא א"ס וא"ת ולכן אין שיעור וערך וגבול להטבת רצונו. דעיקר כוונתו בבריאת העולם היה להיטיב לברואיו וליתן להם מתנת חנם ושלא לדקדק כ"כ עם נבראיו ולהשפיע להכנסת ישראל כל טוב ומיני חסדים בלי גבול ושיעור אך מלך במשפט יעמיד ארץ שהוצרך העולם להתנהג במשפט ובדין כדי שיהי' קיום להעולם ולהנבראים. אבל מצד רצונו הפשוט חפצו רק להיטיב ובזה הרצון הוא משביע לכל חי. וכמ"כ הכנסת ישראל על ידי שהם מקיימים התורה והמצות ומסגלים מע"ט הם משפיעים תענוג ושעשועים ונחת רוח להבורא ית'. והנה כשאנו מסתכלין במעשינו איך שכל התענוג והשעשועים הבא ממעשינו להשי"ת הוא כאפס ואין נחשב לפי ערך הראוי לנו לעבוד אותו ית' בכל מיני עבודות. אך שאינו באפשרי בכח האדם למיעוט השגת שכלו ועובד את הש"י רק לפי ערך כחו ושכלו אבל ברצונו חפץ ומשתוקק מאוד ונכסף ומתאווה לעבדו יותר ויותר ממה שבכוחו והשגתו וזה הרצון והתשוקה חשוב לפניו ית' למאוד ומקבל מזה תענוג ושעשועים גדולים לאין שיעור כי נקשר זה הרצון של האדם ברצונו ית' ואז נעשה ייחוד וזיווג הבורא עם הכנסת ישראל וזה אכילה תענוג שלו כביכול כשאנו משביעין אותו ית' ברצוננו הטוב וצופה ומביט שמאוד יכסוף לבבינו להשפיע לו בכל עת תענוג ושעשועים בכל האפשרי ויותר ואז נחשב זה הרצון אצלו ית' כמעשה ממש כמ"ש רצון יראיו יעשה. היינו שהרצון נחשב להעשיה:

ואפשר יש לכוין זה בפי' המשנה של אנטיגנוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק. הה"א אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ שלא לקבל פרס כך יש נוסחאות וי"ל המכוון בזה דשמעון הצדיק בא לזרז אותנו דעבודת האדם לפי מה שיכול עכ"פ יהי' באמת בלב שלם ובנפש חפצה ולא יהי' כמצות אנשים מלומדה רק לקיים רצונו ית' בכל האפשרי ומה שאין בכחו והשגתו לעשותו ישלים ברצונו הטוב היינו במה שחושק וכוסף ומתאווה לעשות יותר ויותר בפועל ממש וזה הרצון הטוב נחשב לפניו ית' באמת כמעשה ממש כי הוא ית' יודע מחשבות האדם והשגתו שכל מה שבכוחו הוא עושה בלב שלם. ועל היותר מכוחו

והשגתו הוא כוסף ומתאווה וע"כ מצרף הש"י מחשבתו הטובה למעשה ממש כי הוא ית' יודע האמת שאם היה משיג יותר ויותר היה עובדו ג"כ יותר ויותר כנודע. והנה באמת אין לו להאדם לעבוד את הש"י עבור תשלום גמול וקבלת פרס ושכר טוב בעוה"ז או בעוה"ב והגם שאנו מאמינים ויודעים זה בבירור שהש"י אינו מקפח שכר כל בריה והוא משלם וגומל לאיש חסד כמפעלו. ואנו צריכין בכל עת ורגע לטובתו ולחסדו בלי הפסק רגע א' ומבקשים ממנו כל צרכינו כי על מי נשען אם לא על אבינו שבשמים ית'. אך אם באמת האדם עובד את הש"י באמת בכל לבבו ורצונו הטוב אז אינו חסר לו כלום ונקשר ברצון שלו במדת כ"ל כמ"ש באאע"ה וה' ברך את אברהם בכל שנתקשר במדת כל בחי' צדיק הוא מדת ההסתפקות ואז אינו חסר שום דבר אבל אם האדם אינו עובד הש"י בכל לבו עבודה תמה הגם שמקבל שפע טוב מהש"י הוא רק בדרך פר"ס לשון חתיכה ע"ד פריסת מלכותך והוא חסר מכל כי אין לו עדיין מדת הסתפקות ועיקר עבודת האדם השלם צ"ל כ"כ עד שיהא קשור במדת כ"ל וזה"ש (שמעון הצדיק) א"ת כעבדים כו' לקבל פרס היינו רק פר"ס חצי דבר כי הגם שנותן לו הש"י שפע טוב ואינו מקפח שכרו. עכ"ז אינו נחשב בעיני האדם רק למחצה. כי אין לו מדת כ"ל שהוא ההסתפקות רק תהיו כעבדים כו' ע"מ שלא לקבל פרס כ"א לקבל הכ"ל. היינו שיזכה אז למדת כ"ל. שהוא הסתפקות כנ"ל. וזה בא ע"י עבודה השלימה של האדם. עד שנתקשר במדת כ"ל הכוללת כל הטובות והברכות:

ונחזור לענינינו דאכילה של מעלה כביכול הוא מה שאנו עם קרובו וסגולתו משביעין אותו ית' כביכול בתענוג ושעשועים ונ"ר הבא ע"י מעשינו כפי כח השגתינו. וחיות הקדושה העולה מעלה מרצונינו הטוב:

והנה יש כמה מיני חיות קדושה העולה מעבודת האדם כי עבודת הש"י הוא נחלק לכמה בחי' שונות. מצד העובדים שאינם שוים בכוחם והשגתם. וחיות הקדושה העולה מעבודת כולם נק' חיות הקודש ונושאים את הכסא. כי יש צדיק שעובד הש"י בחיות והתלהבות מאוד ולבו בוער ממש כאש זהו חיות אש. ויש חיות העולה ע"י מצות ומע"ט וזה החיות מכונה בשם מים. ויש חיות העולה ע"י עבודת האדם הבא מבחי' מ"ה. ונפשו כעפר לכל תהיה. ע"ד שאמר אאע"ה ואנכי עפר ואפר. ויש חיות העולה מעבודה הבא ע"י התעוררות העליונים והוא בחי' רוחין קדישין. המעוררים את האדם לעבודתו ית'. והנה אלו הד' חיות נושאות את הכסא. כי גם באדם יש כסא היינו שגופו ורמ"ח איבריו הם כסא מרכבה לכבודו ית'. וד' חיות הנושאות אותו הם הד' יסודות אשר יש באדם. אש. רוח. מים. עפר. וצריך האדם לחזק הד' יסודות וליתן בהם חיות כדי שיהיה בהם

כח לעבוד אותו ית'. והחיות שלהם הוא על ידי האכילה שהאדם אוכל. כי יש ד' מינים. דומ"ם. צומ"ח. ח"י. מדב"ר. וכ"א משונה במזגו וטבעו מחבירו. ויש כמה מיני מאכלים אשר בזה יש התגברות יסוד האש. ובזה יסוד האויר. ובזה יסוד המים. או יסוד העפר כנודע לחכמי הטבעים והרופאים. וע"כ ע"י שאנו אוכלים המאכלים בקדושה בזה אנו נותנים כח וחיות קדושה להיסודות הנ"ל. וזהו שכתבה לנו התוה"ק איזה מיני חיות שהם טהורים וכשרים לאכילה. ואיזה חיות הם טמאים. כי יש כמה מיני חיות אשר הם רע להאדם. והם מכונים בשם חיוות ברא חיות רעות. והוא ית' מבין ויודע האמת. שאלו העופות והבהמות הטמאות אינם טובים לזרע ישראל כי ישקצו את נפשותיהם ע"י אכילתם כנודע מחכמי האמת טעמים נכונים על איסור אלו העופות כו'. אשר ע"כ סדרה לנו התוה"ק החיות הטהורות והתירה לנו לאכול אותם בקדושה ובכשרות כדי לחזק חיותינו לעבודתו ית'. וזהו שכ' המדרש. ע"פ. זאת החיה אשר תאכלו. ר"ל דעיקר האכילה הוא החיות. מה שאנו עושים רצונו ית' ומעלים החיות והרצון הטוב כנ"ל. וז"ש דהמע"ה לעשות רצונך אלהי חפצתי דעיקר העבדות הוא להשלים חפציך ורצונך. ותורתך בתוך מעי. ר"ל כשהאדם מכניס לתוך מעיו מה שהוא מותר ע"פ התורה ואוכל אותו בקדושה ואנו משלימים רצונו ית' שאנו מקבלים עלינו עול מלכותו ית' ומצותיו. עי"ז אנו נותנים שביעה וחיות לעילא כביכול ונעשה יחוד למעלה כנ"ל:

או י"ל שהוקשה להמדרש הנ"ל. לשון זאת החי' כמראה באצבעו. וכי משה היה מראה לבנ"י איזה מין כשר. ואיזה מין טמא. דהא לא מסר להם רק שידעו ע"י סימני טהרה איזה לאכול. והגם שהקב"ה הראה למשה כל מין ומין כמו שדרשו חז"ל. אך לישראל לא הראה משה המינים בעצמם. רק הודיעם סימני טהרה. אכן ע"פ דרכינו הנ"ל י"ל דזהו סימן מובהק להאדם לידע איזה מין טהור וכשר לו לאכול. דבאמת אדם אשר אין חפצו ורצונו כ"א להשלים רצונו ית' ולהעלות בכל עת תענוג ושעשועים להבורא ית'. אז אינו יכול ליקרב אליו שום דבר איסור. כי כל דבר הכשר ויש לו חיות ונקשר בשורשו הקודש אז טבעו תמיד שחושק ומתאווה ונכסף לעלות ולדבק בשורשו. משא"כ דבר איסור וחיצונית אשר הוא נפסק מהשורש אין לו רצון כלל להיות לו עליה כי א"א וא"כ המאכלות האסורות אשר הם מטמטמים את לב האדם וע"י נפסק האדם מן רצון הבורא ית'. ואז בודאי זה האדם שחפצו ורצונו להשלים רצונו ית'. ובא לפניו דבר איסור אז לא יוכל להתקרב אליו ואין לו רצון כלל לאכול אותו כי זהו נגד רצונו ית'. ובודאי מה שהש"י מזמין לפניו. ורצונו מסכים שיאכל אותו. אז ידע ויבטח שטוב הדבר וכשר לפניו שיהיה עליה לדבר המאכל ההוא ע"י האכילה הלזו כנודע ליו"ח. דהקב"ה מזמין להצדיקים

אותם הדברים הצריכים לעלות. וא"כ התורה הוא בתוך בני מעים של האדם השלם. היינו שע"י הבני מעים יוכל להבחין אם מתאוים לאכול זה המאכל שהוא לפניו אז יאכל וא"ל לא יאכל כנ"ל. וזש"ה. זאת החיה אשר תאכלו. ר"ל אותם הדברים שחפציכם ורצונכם יהיו לאכול זאת. בודאי הוא כשר ויהיה נמשך חיות למעלה ע"י אכילה זו וז"ש המדרש. רק באופן כמ"ש דהמע"ה לעשות רצונך אלהי חפצתי. אז ותורתך בתוך מעי. ר"ל דכל מה שאמרנו הוא רק באדם שכל מגמתו וחפצו אינו אלא להשלים רצונו ית'. אז תורתו בקרבו ויוכל להבחין בעצמו איזה יוכשר לאכול אשר הוא רצון הבורא ית' בכך. והוא ית"ש יזכינו שנהיה מן העושים רצונו ית'. באמת ובלב שלם כיה"ר אמן:

תזריע

פירוש א

וידבר גו' אשה כי תזריע גו' לשון רש"י ז"ל א"ר שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעב"ר. כך תורתו ג"כ מתפרשת אחר תורת בהמה חיה ועוף עכ"ל. והוא נפלא ונעלם כוונת רש"י שהביא זה כאן. ואם רצונו בזה לתרץ למה איחרה התורה לכתוב דיני האדם אחר דיני בהמה חיה ועוף. הלא נמסר לנו כלל גדול שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ועוד מה הועיל בתירוצו. דהנה אחז"ל במדרש. ע"פ אחור וקדם צרתני. אחור במעב"ר. וקדם במחשבה. דבאמת האדם הוא מובחר הבריאה. ועלה במחשבה תחלה להבראות ובשבילו נבראו כל העולמות. רק במעשה בפועל נברא האדם אחרון לכל הנמצאים. והוא עבור כי הוא כולל כל הברואים כולם. כי בהגוף יש ד' יסודות התחתונים. ויש לו נפש המתנועע שהוא מעולם הגלגלים. ורוח שהוא מעולם היצורים. ונשמה שהוא מעולם הבריאה. ונשמה לנשמה שהוא מעולם האצילות. והכל הוא להורות שהוא יכול לתקן ולהעלות כל הברואים ע"י מעשיו הטובים עד נקודה פנימית העליונה וכולם תלויין בו. ולכך נברא האדם אחר כולם. אבל באמת בהמחשבה הוא קודם שבשבילו נבראו כולם. וא"כ היאך דימה תורתו ליצירתו. דהיצירה היתה מוכרחת להיות מאוחר כדי שיהא יכולת בידו להעלות כולם כנ"ל. אבל תורתו היא בחי' חכמה עילאה מחשבה סתימא. ובמחשבה הלא הוא קודם:**ובהעיר** לב י"ל ע"פ דרך רמז. דאי' בספרי. אדם כי יהיה בעור בשרו נגע צרעת. בעור ולא בבשר וגידין ועצמות וכ' הרמב"ם ז"ל שזה לא היה דבר טבעי רק בדרך נס ופלא כי כשהיו ישראל שרויין על אדמתן והשכינה שרויה ביניהם והיה להם מדריגת הנבואה אז היה להם גם מדריגה זו. היינו כשהיה אחד מזרע ישראל עושה איזה דבר רע ח"ו. אז תיכף היה נראה בגופו מראות

הטומאה. ודוקא בעור ולא בבשר ולא נראו מראות האלו בשום אומה ולשון ולא בבהמה חיה ועוף. ע"כ:**והנה** ארז"ל הני מאני דרבנן דבלו מינייהו. והענין הוא דע"י התורה שהאדם לומד באהבת שמו ית' הוא זוכה לחלוקא דרבנן. היינו הלבוש הק' שנעשה לו ע"י אותיות התורה שהוא לומד וכשהאדם לומד ח"ו לשום איזה פניה. כמו לשם גדלות ח"ו. אז הלבוש שלו נעשה פגום. וז"ש הני מאני דרבנן דבלו מינייהו. ר"ל שנרקב הלבוש ונפגם זהו מינייהו. היינו מהקליפות והחיצונים שנותנים להם כח ויד ע"י שאינם לומדים התורה לשמה רק לשם איזה פניה ח"ו. אבל כשהאדם לומד תורה בקדושה ובטהרה לשמו ית'. אז החלוקא דרבנן שלו בשלימות. והנה ודאי כשהאדם לומד תורת נגעים לשמה בקדושה ובטהרה אז נעשה לו בזה ג"כ לבוש צח ובהיר מאותיות התורה שלומד בעסק ההוא. ולכאורה מה יתרון יש בהלבוש ההוא שנעשה מאותיות הפרשה שמדברת מענין טומאות ונגעים. אכן באמת בכל הדברים מעוטף שמה טוב האמיתי ודברים יקרים ונפלאים שאין לגלות אותם רק למי שראוי ע"כ גם כאן כשהאדם לומד פרשה זו ויודע שיש פנימית הקדושה טמיר וגנוז בתוכה. ובכל אות סודות טראים ונעלמים ומדבק א"ע שם. ועוד כשמשים אל לבו על מה הנגעים באים שהוא בודאי אינו כ"א ע"י איזה חטא. היינו לה"ר וכיוצא וחוזר בתשובה ומקבל ע"ע מאז והלאה שלא יעשה עוד כמאז וקדם. וזהו שורש הדבר. וכשהאדם מדבק את הדבר לשורשו אז נעשה מזה חלוקא דרבנן. כי הוא עצם הטוב. וזהו כולו הפך לבן טהור הוא. הגם כי לבן הוא א' מסימני טומאה. עכ"ז אם נהפך כולו ללבן ר"ל כשהאדם מבין ומסתכל בזה שהוא למטה מכל הנמצאים. ועי"ז הוא בא ומדבק א"ע לשורש הדבר וכנ"ל אז הוא טהור. וז"ש רש"י ז"ל. א"ר שמלאי. רבי הוא לשון ריבוי וגידול כמו משח רבו' שמלאי לשון שמל' הוא מלבוש ר"ל מי שהוא מגדל את הלבושים. כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה כו'. והוא מטעם כדי שיהא יכולת בידו לתקן ולהעלות כל הברואים ע"י מעשיו הטובים וכנ"ל. כך תורתו מתפרשת אחר כל בהמה כו'. ר"ל הלבוש והחלוקא דרבנן שנעשה מתורתו הוא אחר כל בהמה חיה ועוף היינו ע"י דבר שאין כמוהו בכל בהמה חיה ועוף היינו הנגעים כמ"ש הרמב"ם ז"ל כנ"ל. וכשיתבונן האדם שלומד בדינים אלו. שהוא למטה מכל בהמה חיה ועוף. כנ"ל. ועי"ז ישים אל לבו לתקן ולהעלות א"ע וכולו הפך לבן טהור הוא. כיה"ר אמן. והבן היטב כ"ז:

מצורע

פירוש א

וידבר גו' זאת תהיה תורת המצורע וגו'. אפשר לומר דהתוה"ק רמזה לנו בכאן מוסר השכל והוא הנה ידוע ומפורסם בספה"ק. אשר האיש שהוא חוטא ופוגם בפיו היינו שסיפר לה"ר וכיוצא. הוא נרגן מפריד אלוף. שהוא מפריד ומבדיל הבורא ב"ה וב"ש שהוא אלופו ש"ע מהכנ"י ועי"ז הוא מונע מהכנ"י כל מיני טובות וברכות עד לאין שיעור וכשישים אל לבו לשוב מזה צריך לתקן מה שפגם. ר"ל שיעשה תשובה שלימה באמת עד שיקרב וייחד הכנ"י להבורא ב"ה וב"ש ונודע כי הכנ"י נק' זא"ת. היינו ז' רומז שהיא כוללת ז' ימי הבנין. א"ת רומז שהיא כוללת כל המציאות שנבראו בכ"ב אותיות התורה שהם מן אל"ף ועד תי"ו. וע"כ בתשובתו השלימה יתקן מדת זא"ת שהוא הכנ"י ויקרב אותה להבורא ית'. ביום טהרתו ר"ל ביום שמשים על לבו לחזור בתשובה שלימה באמת ולטהר עצמו ככל הראוי לו כפי אשר ידע נגע לבבו אז והובא אל הכהן ידע שהוא מוכרח אל הכהן שהוא חסד העליון. כי הגם שעושה תשובה הגונה בלב שלם מכ"מ מה שנתקבל החוטא בתשובתו הוא רק ע"י חסדי הש"י שרוצה בטובתינו כדרכו הטוב להיטיב לברואיו. ובפרט לזרע ישראל עם סגולתו. כי מצד הדין לא היה תקנה להחוטא אף בתשובה ח"ו כנודע מדברי חז"ל ויצא הכהן כו'. נרפא הנגע כו'. ר"ל שכבר עשה תשובה שלימה והגונה וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים גו' דהנה כתיב ושעשע יונק על חור פתן. ר"ל כשהעולם יונק מבחי' שע"שע שהוא ב"פ ש"ע ר"ל ש"ע נהורין עילאין ואז הוא על חור פתן. שיש להם שליטה וממשלה על ראש הפתנים המה הקליפות והחיצונים. וצפ"ר גימ' ש"ע. וז"ש שתי צפרים היינו ב"פ ש"ע שהם ש"ע ש"ע ואז על חור פתן היינו שיהי' יכולת בידו להתגבר על הרע. ועץ ארז ושני תולעת ואזב. דהנה כתיב עדינו העצני. ודרשו חז"ל כשהיה דוד יוצא למלחמה היה קשה כעץ. וכשהיה לומד תורה בבהמ"ד אז היה משים א"ע כתולעת וכמ"כ החוטא כשהוא שב. צ"ל בו שני בחי' אלו. ר"ל שישפיל א"ע בכל האפשרי כשיתבונן היטב במה שעבר ופגם במעשיו. וג"כ צריך למדת גבורה שמהיום והלאה יתגבר על יצרו הרע ולהכניעו בכל עת. וזהו ודאי באמת מלחמה גדולה וכבידה. והש"י יהיה בעזרו שיוכל לנצחו. וזהו עץ ארז שהוא בחי' העצני להיות קשה כעץ ללחום נגד היצה"ר ולהתגבר עליו. אר"ז מספר יצח"ק בחי' גבורה כנ"ל ושני תולעת ואזב. היינו מדת שפלות בחי' עדינו. כנ"ל והבן: חסר וחבל על דאבדין כו':

אחרי מות

פירוש א

יודבר גו' אחרי מות שני בני אהרן וגו'. והוא לכאורה אינו מובן. שלא נזכר כאן שום דבר מה שדיבר עם משה. ונראה דזה היה דבר ה' למשה שלא יטעו בנ"י לומר דמיתת שני בני אהרן היה כפשוטו רק מיתתם היה במדריגה עליונה וגבוהה מאוד. וזה"ש וידבר גו' אחרי דידוע אחרי הוא מופלג. ר"ל שא"ל הש"י מה מאוד מופלג ורחוק וגבוה הוא מיתתם של שני בני אהרן בקרבת' לפני ה'. היינו שקרבו א"ע אל נועם ידידות שעשועים עליונים. וימותו ר"ל אף שהרגישו בעצמם שנשמותיהם נדבקים בנועם העליון. והם מתים מענין זה מכ"מ לא נמנעו מלמסור נפשם ורו"נ ולא רצו לפרוד את עצמם מנעימות חביבות עריבות העליון. והבן:

פירוש ב

בזאת יבוא אהרן אל הקודש וגו'. במדרש הוא שאמר דהמע"ה ה' אורי וישעי ממי אירא. רבנן פתרוהו להאי קרא הכי ה' אורי בר"ה. וישעי ביוה"כ. והוא מחוסר הבנה. וגם למה מכנה אורי לר"ה. וישעי ליוה"כ. אך י"ל ע"פ פשוטו. דביוה"כ היו צריכין ישועת ה' בעצמו כמשחז"ל דשמעון הצדיק כשנכנס לק"ק ראה זקן א' שהלך עמו. וזה היה כבודו ית' ממש כביכול שסייעו שיכנס בשלום ויצא בשלום. וגם הוידוי שהתוודה הכה"ג על השעיר כל עונות ב"י וכתיב והשעיר אשר עלה עליו גו'. יעמד חי לפני ה' לכפר עליו. וזה היה צריך להיות לפני ה' ממש כי היו צריכים אז לסייעתא דשמיא. וז"ש וישעי ביוה"כ. וגם הא דקרא אורי לר"ה הוא משום דכתיב בכסה ליום חגינו דהוא ר"ה. דאז אתכסיא סיהרא ויש ח"ו על המוחין חשכת גדול ר"ל. כי יש מסכים ומחיצות המבדילין בין הכנ"י להבורא ב"ה וב"ש. ולזה נתן לנו הש"י עצה נכונה. לעשות אז ר"ה ואנו תוקעין בשופר ומעוררים את חיותינו וכל היסודות א"ש רו"ח מי"ם. לתוך השופר בהבל הפה היוצא מן התוקע לתוך השופר הבל של אמת. ואז בר"ה אנו מזכין מעשינו ונותנים ללבבנו איך שכל הבלים של שקר וכל הרע הכל הוא כאפס ואין. ואנו מעוררים ההבל של אמת ומייחדין אותו ית'. ועולה הטהרת הלב והיחוד עליון מן השופר למעלה לרום השמים ובוקע רקיעים ומעורר הקולות של השופר העליון והבל האמת הרוחני ועי"ז כל הרע צריך להסתלק וכל המסכים יתבטלו ואז מתחיל אורו של הש"י להזריח על נשמות ישראל ואז ממילא נתערבב השטן ואין שום קיטרוג כי אור פני מלך חיים חופף עלינו. וכמ"ש הנביא והיה ה' לך לאור עולם. וזה"ש אורי בר"ה. או י"ל דהנה איתא בגמ'

פסחים אור לי"ד בודקין כו'. ואמרו שם מאי אור נגהי דאיכא אור יממא ואור לילא. ולכאורה יפלא איך שם הכתוב אור לחושך. אך דבאמת יש הרבה בחי' אור. זו למעלה מזו אשר כ"א מאיר יותר מחבירו יו"ד מעלות ואור התחתון יחשב לחושך נגד גודל אור הבהיר וגבוה ממנו כמו כן הכנ"י כשהם דבוקים אליו ית' ממש. בדביקות אמיתי אז מאיר להם אור המלך עליון אור הא"ס המבהיק ומנהיר עיני חכמים. אבל ח"ו כשהם נופלים ממדריגה זו והם נפרדים מדביקות העליון. אז נפסק ח"ו האור עליון. אך לכל זאת נשאר אצלם הרשימו ועדיין מאיר להם. אך מכ"מ נקרא חשכות נגד אור הדביקות שהוא אור עצום וזך והנה הפייטן יסד בהשיר **כתרו ישועה** והכוונה כי הוא ית' מכתיר א"ע בהישועה שעושה לזרע ישראל זה הכתר שלו ומעטר א"ע בזה שעושה צדקה ומושיע את עמו ישראל. והנה מר"ה ועד יוה"כ הוא יו"ד ימי תשובה. אשר זרע ישראל באים אז לידי דביקות וטהרת הלב בכל יום ויום הם עולים במעלות מעולם לעולם עד יוה"כ שאז מאיר להם עולם הגבוה ונעלם כתר עליון. ואז באה הישועה לישראל. וזה"ש אורי בר"ה יהיינו שאז מתחיל אור העליון של הא"ס להאיר לישראל ע"י שהם מטהרים א"ע ומדבקי' א"ע לאביהם שבשמים ואז מאיר להם האור יומם הארה הזכה בכל יום יותר עד יוה"כ. בחי' כתר כתרו ישועה וזהו וישעי ביוה"כ. וזהו שאה"כ בזאת יבוא אהרן אל הקודש. בזא"ת שהוא נכ"ח. ר"ל כשהאדם מביט ומסתכל אל הנכ"ח ודוגמא של מעלה אשר כנגדו. כמ"ש עיניך לנכ"ח יביטו. ויעתר יצתק לנכ"ח גו'. כשהאדם מביט על זה האור והישע של שמו ית'. בזה יבוא אל הקודש לתוך הקדושה. לידי דביקות אמיתית שמו ית'. וזה"ש דהמע"ה ה' אורי וישעי היינו כשהאדם מביט ומסתכל באלו הבחי' של אור וישע הבא מאתו ית' על הכנ"י אז ממי אירא. שאין לו לאדם לירא משום נברא כ"א ממדת מ"י. ר"ל מי אנכי היינו כשהאדם רואה ומסתכל בגדלות הבורא וגודל חסדו אשר עושה עמו ובאורו אור לו. אז בא לידי יראה הרוממות ואז אין לו לירא משום דבר זולת ממ"י אנכי. כי אנכי ומי חדא מילתא הוא. כי מי שהאנכי ה' אלהיך צפון בלבו ויש לו אמונת אלהות של אנכי זה בא לידי יראת מ"י הנ"ל. ה' מעוז חיי ממי אפחד. ר"ל כשהוא ית' נותן לי עוז ותעצומות וחיות העליון אז בא אני לידי יראה לפחד ממנו ית'. אבל בקרוב עלי מריעים ר"ל אבל מיראה התחתונה היינו בקרוב עלי מריעים לאכול את בשרי צרי ואויבי לי. ר"ל שיש ב' מיני שונאים אשר הם מצירים להאדם א' הכואבים לאדם בגופו ובממונו. וזה"ש לאכול את בשרי והב' הם השונאים את הצדיקים מחמת שהם מובדלים לשמו ית' כמש"ה ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי ולזה חרה אפם וזה"ש צרי ואויבי לי דייקא. ועל זה אמר דהמע"ה מאלו השני מיני שונאים לא אירא כלל

כשיש לי יראה ופחד משמו ית' כי בטוח אני שהמה כשלו ונפלו בלי יוכלו קום. ולא יהיה היכולת בידם להרע כי יפלו ממועצותיהם ויקוים בנו ואתה על במותימו תדרוך וכיה"ר אמן:

קדושים

פירוש א

וידבר גו' כל עדת וגו' קדושים תהיו כי קדוש וגו'. לכאורה אינו מובן מהו נתינת טעם באומרו כי קדוש אני גו' כי איך יוכל האדם להדמות לבוראו ית' ממ"ה הקב"ה בורא כל העולמים והוא א"ס וא"ת ומושלל מהשגה. עוד למה נתנה התוה"ק פה טעם יותר מבכל המצות גם לידע ענין הציווי באומרו קדושים תהיו מהפירושה ואיכותה:**אמנם** י"ל כי הנה פרשה זו נסמכה לפ' עריות דלעיל בפ' אחרי ובפ' הקודמת הזהירנו הבורא ית' להיותינו פרושים מן העריות האסורות וכאן בא הכתוב להוסיף קדושה על בנ"י עם ה' בני אל חי ע"ד שאמרו קדש עצמך במותר לך. והיינו הגם שנצטווה האיש הישראלי לקיים מצות עונה כידוע מדחז"ל. אמנם לבל יעלה על מחשבתו לשום תאוה חומרי וגשמי רק יהיה בדול ומופרש מחשק התאוה ואדרבה לקדש את עצמו אז במחשבות קדושות בכל האפשרי לפי ערך השגת כאו"א. וכמבואר בספה"ק. וזהו לשון קדושים תהיו לשון פרישה והבדלה. וכמ"ש התוי"ט בפי' הלשון הרי את מקודשת לי עיי"ש ואולי יאמר האומר וכי היאך אפשר לבוא לבחי' מצוה זו ולקיימה והלא התאוה שולטת על הרצון ואיך הוא באפשרי להכניס בחי' הריחוק והפרישה והקדושה. בבחי' החושב והלא התאוה מנגדה ההפכיי אכן יש עצה לאיש הישראלי הרוצה להיות להרחיק עצמו מהתאוה הבהמית ולהכנס בגבול הקדושה והוא שיהיה חקוק במחשבתו בכל עת ועונה. והלא ידוע כי כל בחי' נשמת עם בנ"י המה חצובים מתחת כסא כבודו ית' וית' והם חלק אלוה ממעל ומדביק עצמו בשורשו הרמה בקודש באהבה וביראה. והבורא בהוב"ש הנכבד והנורא. ידוע כי הוא ממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מיני' ועכ"ז הוא מובדל ומופרש מכל עלמין וכשאדם בא לידי דביקות הש"י באמת ובאהבה וביראה אז הוא בסוד נשמת שדי תבינם ויכול לבוא לבחי' זו להדמו' לקונו כביכול בבחי' זו שהוא פרישות וקדוש' כי הוא חלק אלוה ממעל ומה שישנו בהשורש ישנו ג"כ בגדר הענפי'. ולז"א הכתוב כי קדוש אני ה' אלהיכם. היינו לאשר אני אלהיכם ונשמותיכם המה חלק אלוה ממעל לזה יש יכולת ביד כל איש ישראלי לבוא לבחי' קדושה הלזו כאו"א לפי בחינתו ושורש נשמתו בקודש ולזה בא הציווי בפרשה זו בהקהל דבר אל כל עדת בנ"י

כי כל נשמות ישראל המה חצובים ממקור עליון זו למעלה מזו. אמנם כולם שוים לטובה ולקדושה ולברכה. והבן כ"ז היטב:**או** י"ל דבאמת יש בישראל אנשים צדיקים שנשמתם מאיר להם כ"כ עד שבנקל יכולים השיג מדריגה זו לקדש עצמם במותר להם וכמבואר אך יש אנשים כשרים פחותי הערך שאין בכח השגתם להגיע בעצמם למדריגת קדושה בלתי עזר וסיוע לזאת עצה קמ"ל לכלול עצמו עם כל אחינו בנ"י יחד. ואז איש את אחיו יעזורו. דהנה כתיב נר ה' נשמת אדם ר"ל דהנשמה נמשלה לנר. וכמו שראינו כמה פעמים באיזה נר שאינו יכול לדלוק יפה ולהאיר בפ"ע עכ"ז כשמדבקין זה הנר לכמה נרות יפים אז גם הנר הזה בטל ונכלל בכלל נרות היפים ודולק גם הוא ביניהם. כמ"כ בנשמות ישראל כשהם כלולים יחד אז אף הנשמה שאינה מאירה כ"כ בפ"ע מכ"מ מתוך כללותה עם שאר נשמות ישראל מאירה ג"כ ומתעוררת גם היא לעבודת הש"י וז"ש כל עדת בנ"י ר"ל שיוכללו יחד כל העדה הקדושה ואז קדושים תהיו שיהא היכולת ביד כאו"א מישראל לבוא למדריגות קדושה. כי קדוש אני גו' וכולכם באתם ממקום אחד ומשורש אחד נחצבו נשמתכם ועי"ז בהתכללותם יחד בנקל יבואו למדריגה זו וכיה"ר אמן:

פירוש ב

קדושים תהיו. במדרש יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם והוא תמוה. וכי יעלה על דעת שום אדם שיוכל להיות כמוהו ית'. והלא כתיב ואל מי תדמיוני כו'. אך ידוע דתיבת קדושה מורה על הבדלה והפרשה כמבואר בסמוך. ועי"ז שהאדם מבדיל ומפריש א"ע מחלק הרע ומואסו בלבו ועושה סייגים וגדרים לאיבריו ולחושיו שלא ישוב עוד לכסלה. מזה יוכל לבוא לבחי' קדושה. שהוא מורה ג"כ על הזמנה ודביקות היינו שמזמין א"ע ומכין להדביק עצמו בהש"י שהוא הטוב האמיתי. ובזה ממשיך עליו קדושה מלמעלה. ונודע מאחז"ל שהקב"ה מניח תפילין וכתוב בהם ומי כעמך ישראל כו'. ובודאי שאין לומר הדבר כפשוטו. שהוא ית' המופשט מכל צורה ודמיון כו' מניח תפילין. רק הוא דרך משל. והוא רומז על דביקות הש"י בהכנ"י במחשבתו ורצונו כביכול. להיטיב לזרע ישראל בכל עת. ולהשפיע להם כל מיני השפעות טובות. ובחי' זו נקרא הנחת תפילין. כי עיקר כוונת מצות הנחת תפילין הוא לייחד תאות ומחשבות לבבינו לעבודתו ית"ש. ואנו משעבדין המוחין שלנו והלבבות והחושים וכל הכוחות שלא לעשות עמהם כ"א רצונו ית"ש. ולכך נק' תפילין תשמישי קדושה ר"ל דקדושה רומז על דביקות הש"י. וכמ"כ הקב"ה כביכול מניח תפילין. היינו שמייחד מחשבתו ורצונו כביכול רק לעשות רצונינו. וז"ש קדושים תהיו. היינו שתגיעו

למדת הדביקות בשמו ית'. ולייחד כל האיברי' והחושים אליו ית'. וז"ש יכול כמוני. ר"ל שהדביקות של זרע ישראל בהש"י יהי' כ"כ חזק ממש כמו הדביקות שיש להבורא ב"ה וב"ש בהכנ"י. לז"א כי קדוש אני. קדושתי למעלה מקדושתכם. ר"ל דזהו ודאי שאין שום נברא יכול לדבק עצמו בשמו ית'. כמו שמדבק עצמו כביכול השי"ת בהכנ"י כי אין בכח שום אדם לבוא לידי דביקות כזו. ויה"ר שנהי' דביקים בשמו ית' ובמדותיו הק' בכל עת ורגע. וקדוש יאמר לו אמן:

פירוש ג

קדושים תהיו. במדרש הה"ד ויגבה ה' צבאות במשפט. והאל הקדוש נקדש בצדקה. ארשב"י אימתי הקב"ה מתרומם כשעושה דין ומשפט ברשעים ואימתי הקב"ה מתקדש בצדקה בשעה שמלמד סנגוריא על ישראל כו'. דהנה השי"ת הוא גבוה על גבוהים. ובאמת הש"י מתנהג בעניוות עם הכנ"י ואף שאין ערך לגדולתו ולרוממותו ית'. עכ"ז הוא כביכול מקטין ומצמצם עצמו. לתוך המדות של חסד ורחמים. כדי להיטיב להנבראים ובפרט לזרע ישראל. וכ"ז הוא רק לאוהבי שמו ויודעים שהם ממש כאפס ואין זולת שפעו וחיותו ית'. השופע עלינו תמיד בלי הפסק רגע ח"ו. אבל מי שהוא גבוה בדעתו ואין משים יראת אלהים נגד פניו. אז הקב"ה מגביה א"ע למעלה לרום השמים העליונים. ואז ממילא בהסתר פניו כביכול נעשה בהרשעי' דין ומשפט. וזהו שנעשה גבוה על גבוהים וגאה על גאים. וזהו ויגבה ה' צבאות במשפט. שהוא ית' מתרומם כשעושה משפט בהרשעים. וכנ"ל שלולא שסילק שכינתו מהתחתונים. והסתיר פניו מהם כביכול לא הי' נעשה משפט בהרשעים וכנ"ל. והאל הק' נקדש בצדקה. דלשון קדושה מורה על הפרשה והבדלה כנ"ל. היינו כשהאדם הוא עובר עבירה ח"ו. או איזה תאוה רעה. או מדה רעה. אז הקב"ה מלמד זכות עליו שהאדם אינו חייב בדבר. ולא בא זה מצד נשמתו ושכלו כ"א מצד אחר. כי בודאי הנשמה הוא קדושה חלק אלוה ממעל וממילא אינה חפיצה ברע. רק זה בא מחלק האב והאם שג' שותפין יש באדם. והאב מזריע כו' אשר מחלקי האב והאם בא האדם לידי עבירה ח"ו. אבל מצד נשמתו הק' שהוא חלק הש"י לא הי' האדם חוטא כלל. כי היא באה ממקום קדוש. וא"כ ע"י לימוד זכות זה על עמו ישראל נתקדש שמו ית'. היינו שמבדיל ומפריש את הנשמה שהוא חלקו. מן הרע ומחזיקו בכשרות. וזהו קידוש שמו ית'. וז"ש קדושים תהיו. כי יש בכם נשמה קדושה חלק אלוה ממעל כי קדוש אני ומצד נשמות ישראל ראוי ונכון להם להיות קדושים. וזה"ש איש אמו ואביו תיראו. ר"ל שכל אדם יסתכל ויירא מחלק אב ואם שיש בו שלא יבוא ע"י החלקים הללו לידי חטא ח"ו. כי זה תלוי בקדושת אב ואם בשעת הזיווג. וז"ש

ואת שבתותי תשמרו. היינו שעי"ז שתהיו יריאים וחרידים תמיד. מחלק האב והאם כנ"ל תמתינו על זיווג של שבת כדי שתולידו בקדושה. ושמירה היא לשון המתנה כמו ואביו שמר את הדבר. ולזה הקדים במורא אם לאב כי בזכר יש התגברות האם מחמת שהקדימה להזריע טיפה שלה תחלה. כמאחז"ל אשה מזרעת תחילה יולדת זכר. ויה"ר שנהי' קדושים כרצונו ית' אמן:

פירוש ד

והתקדשתם והייתם קדושים. במדרש הנ"ל באופן אחר. יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם. וי"ל דהנה אי' בגמ' למה הצדיקי' דומים בפני השכינה כנר לפני האבוקה. ופי' מו"מ דובער זצ"ל. דאי' בגמ' אבוקה אורה לאחרי' ומיקטף קטופי. ורומז על הבורא ית' שהוא א"ס וא"ת וכח מי יכילנו. ובודאי אם הי' הקב"ה מאיר בעצם קדושתו היו כל העולמות כולם והנבראים. קמי' כלא. והיו ממש בטילין ממציאותם. רק שהוא ית' מצמצם שכינתו וקדושתו כפי כח כל נברא כדי שיוכלו כאו"א לקבל שפעו וחיותו. וזהו אורה לאחריה שא"א להשיג קדושתו כ"א בדרך אחוריים. ומיקטף קטופי. שהקדושה אינה שופע תמיד בתמידות כאחת רק מעט מעט ופעמי' האור חוזר עכ"ל. וזהו והייתם קדושים. יכול כמוני. היינו שלא תעמדו בהקדושה בתמידית רק שתחזרו לפעמים כמוני. ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם. ע"כ צריך להיות בחי' אור חוזר כדי שתוכלו לקבל. משא"כ אתם תוכלו להיות דביקים בתמידית. וכיה"ר אמן והבן היטב:

פירוש ה

והייתם לי קדושים כי קדוש גו'. במדרש אמר הקב"ה אני קדוש ולעצמי אני מקדש. אלא אני מקדש את ישראל וישראל מקדשין אותי ע"כ לבאר זה י"ל ע"פ דאי' בזוה"ק. דאית ג' קיטרין בהאדם דאינון נפש ר"ונ. והאדם הוא בחי' קומה שלימה בחי' עולם קטן וכן בכל עולם ועולם יש כביכול אלו הג' בחי' וגם בעלמא דאצילותא קדישא ישנו כביכול אלו הג' בחי'. וגם בכ"א מהג' בחי' אלו כלולים אלו הג' בחי' ביחד. ובחי' נשמ"ה הוא בחי' וסוד חב"ד. ובחי' רוח' הוא בחי' וסוד חג"ת. ובחי' נפש הוא בחי' וסוד נה"י. והנה כמו שיש בעולם המלאכים והגלגלים בחי' הנק' שכל הנבדל. ככה ישנו בעולמות עליונים הק'. והוא בחי' קודש ישראל לה' ראשית תבואתו. כי קודש הוא לשון הבדלה והפרשה כמבואר לעיל כמה פעמים. ומבחי' קודש הוא מקור החיות משח רבות עילאה קדישא והשפעה טובה כל טיבו וכל חדו וכל ברכאין לכל העולמות ושם הוא מקור ושורש לאינון ג' קיטרין. והנה ידוע שישראל עלו במחשבה תחלה להבראות. והי' אז

הכנ"י בבחי' יו"ד. והי' טמיר וגניז במחשבה עילאה סתימאה והמחשבה הי' בסוד ובחי' אור המקיף. והיו בחי' קודש מקיפין לה כביכול. והמשכה הוא ע"י וא"ו ואז נעשה קדוש מלא בוא"ו וזהו סוד הקידושין. שהאצבע הוא כביכול בחי' וא"ו. והטבעת קדושין הוא המקיף אותו סוד אור מקיף ואומר הרי את מקודשת לי. והבן זה. וזהו ג"כ סוד הקדושה שאנו אומרים בכל יום. קדוש קדוש קדוש. היינו להמשיך מהג' בחי' של נשמה כביכול דאינון בסוד חב"ד. אל התלת אבהן קדישין סוד חג"ת. דאינון ג' בחי' של רוח כביכול. ה' צבאות הוא בחי' נה"י ג' בחי' נפש כביכול. ואח"כ מלא כל הארץ כבודו סוד מלוכה עליונה הק'. והנה כאשר האדם מפריש ומבדיל א"ע מכל תאוה ומותרות ומכל תענוגי העוה"ז. ומכש"כ מהעבירות ר"ל. אזי נק' קדוש. וכאשר הוא נזהר ושמור כל אבר ואבר לבל יפגום אותם ח"ו. כגון חוש הראיה וחוש השמועה וחוש הדיבור. שהם רומזים לעולמות עליונים הק'. וכן כל שאר איבריו כשהם טהורים וקדושים. אזי ממשיך עי"ז קדושה ושפע חיות וברכאין טבין לכל העולמות עליונים. ונמשך עליהם שפע חיות ומשח רבות עילאה קדישא מהמקור ושורש החיות שהוא בחי' קודש. וזהו פי' המדרש אני מקדש את ישראל. היינו אני מבדיל ומפריש את ישראל להיותם לי. והיינו ע"י המצות הק' אשר צוני הבורא בהוב"ש הנכבד והנורא. ועי"ז נעשים איבריו של האדם קדושים. וכמו שאנו אומרים אשר קדשנו במצותיו. ועי"ז ישראל מקדשין אותי כביכול. כי עי"ז ישראל ממשיכין קדושה וחיות ושיעשועים ושפע טובה וכל טיבו וכל חדו לכל עלמין עילאין קדישין. וכיה"ר עד יערה עלינו רוח ממרום וישלח לנו משיח צדקנו בב"א והמשכיל יבין כ"ז היטב:

אמור

פירוש א

דבר אל בני ישראל וגו' וקצרתם וגו' את עמר וגו'. בהעיר לב י"ל. אחרי אשר חנן ה' בדיעה והשכל. כי הנה ידוע כי ראשית המחשבה שעלה ברצונו הפשוט האחדות האמיתית ית' ויח'. להאציל ולברוא את העולמות. הי' מחמת שהי' ברצונו כביכול להיות לו תואר מלכות. ואין מלך בלא עם. והיינו ה' מלך כדי להתאר בשם מלך. לזה לבש גאו"ת. גימ' ת"י נימין קדישין. להאציל ולברוא את העולמות וכבר מבואר זה אצלינו כמה פעמים ביותר ביאור. ולהיות כי הבורא ב"ה וב"ש הוא מושלל מהשגה ולא ישיגוהו שום נאצל ונברא כו'. וגם כי איך יוכלו העולמות ליהנות מאור בהיר צח ומצוחצח אור א"ס וא"ת ב"ה וב"ש. ולזאת כביכול. האציל מהוד מעט' לבושו עלמין עילאין קדישין

בצמצומים רבים צמצום אחר צמצום ושקל בפלס הרים לכל עולם ועולם כפי בחינתו וכפי אשר יוכל לקבל אורו וטובו וחסדו הגדול ובכל צמצום וצימצום כביכול ובכל עולם ועולם ברא ויצר ועשה בסוד עשר קדושות. ובחי' עשירית מכל עולם ועולם הוא בחי' המלוכה הקדושה. והוא כביכול כלי לקבלה לקבל כל האורות. והכוחות העליונות הקדושות וההשפעות הקדושות וכל טיבו וכל ברכאן. ובחי' המלכות הקדוש נק' בסוד עמ"ר. וזהו סוד והעמ"ר עשירית האיפה הוא כי אפ"ה הוא מספר פ"ו. סוד שם אלהים הק' שהוא בסוד הצימצום כביכול ולכן דינין מתערין מינה. ובחי' עמ"ר הוא מדה עשירית לכל העולמות ולכל צימצום וצימצום כביכול. ולהבין ולדעת למה נק' מדה זו בשם עמ"ר. הנה ידוע מאחז"ל הכל בידי שמים חוץ מי"ש ועוד אמרו אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד שנא' יראת ה' היא אוצרו. ולהבין דבריהם ז"ל י"ל דהנה כל המצות ומע"ט שהאדם עושה הכל הוא מתת ה'. כגון לימוד התורה ונתינת צדקה ודומיהן. וכמ"ש כי ממך הכל ומידך נתנו לך ועיקר עבודת האדם הישראלי אשר מהראוי ונכון הוא לחשוב אותה לעבודתו ממש ולקבל שכר טוב עליה. הוא רק יראת שמים בלבד עד"מ אם יש לאדם שמנים ויינות טובים וסלתות ואין לו אוצרות וכלים להכניסם לתוכן. אז הולכים כולם לאיבוד. וכן הוא אם יהיה לאדם חכמה ובינה ומדע ושאר מדות טובות ואין לו יראת שמים אז כולם כאפס ואין נחשבו והולכים לטמיון ותם לריק כחותיו ומדותיו. אמנם כאשר האדם מקבל עליו עמ"ש באימה וביראה מפחד ה' ומהדר גאונו. אזי כל המדות טובות והחכמה והבינה ודעת וכל כוחותיו ועשיותיו ופעולותיו כולם עולים לרצון לפני ה'. וזהו פי' מאחז"ל אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של י"ש בלבד כי זהו עיקר העבודה המיוחסת אל מעשה בני האדם הישראלי שנא' יראת ה' היא אוצרו. כי הוא האוצר והכלי המשמרת לכל המדות והכוחות לבל יהנו מהם החיצונים ר"ל. והנה כשהאדם מקבל עליו עמ"ש באמת באימה וביראה ועובד את ה' בכל לבבו ובכל נפשו. אזי נעשה חדוה ותענוג ושיעשועים בהעולמות העליונים וממשיך עי"ז אל בחי' המלוכה הקדושה (בחי' מ"ש שהוא בחי' יראת ה' ג"כ ועיין עוד במ"ש בזה בסיום המשנה עתיד הקב"ה להנחיל לכל צו"צ ש"י עולמות) הארה מש"י עלמין. ע"ד יובילו ש"י למורא. וסוד ש"י עלמין הם בסוד יו"ד פעמים שם א"ל כנודע ויש אז לבחי' מלכות הקדוש עלייה שהיא עולה ומתייחדת ומתקשרת בסוד ש"י עלמין ונעשה צירוף שד"י כי דל"ת רומז לבחי' זו כנודע. ותיבת עמ"ר הוא מספר ש"י ולזאת נק' בחי' זו בשם עמ"ר עשירית האפה וכנ"ל וע"פ כל הנ"ל נבוא מעתה לבאר הפסוק. כי תבאו אל הארץ היינו בחי' ארץ הק' העליונה סוד מ"ש אשר אני נותן לכם. כי זהו העבודה אשר

נתן ה' לבני האדם. היינו יראת ה' שהוא מ"ש וכנ"ל. וקצרתם את קצירה. היינו שתהיו בבחי' מחצדי חקלא משדה תפוחין קדישין. היינו שתמשכו משם השפעות טובות וכל טיבו להכנ"י לתתא. והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן. היינו לבחי' ומדת כהן שהוא חסד אל. והניף הכהן ע"י בחי' את העמ"ר סוד המלכו' הק' וכנ"ל למדריג' יותר גדולה עד למאוד היינו לפני ה' לרצונכם כמו שהי' הרצון הקדום בתחלת מחשבת בריאת העולמות. להיות מלך על עם ישראל וכמבואר. וזהו לרצונכם היינו הרצון שלכם ואז נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים וכיה"ר אמן. והמשכיל יבין כ"ז כי קצרתי:

פירוש ב

במדרש א"ר אבין כו' לעולם אל תהי מצות עומר קלה בעיניך שע"י מצות העומר זכה אברהם לירש את ארץ כנען הה"ד ונתתי לך ולזרעך אחריך. ע"מ ואתה את בריתי תשמור ואיזה זה מצות העומר והוא תמוה דמה שייכות יש מצות העומר לבריתי תשמור אך י"ל ע"ד האמת. דהנה לכאורה יש לדקדק דמצות מילה הוא בזכר ושמירה הוא לשון נוקבא וא"כ היאך אמר את בריתי תשמור אך באמת ידוע דמצות מילה מורה על התגלות החסדים והארת שם הוי"ה הק'. כמו שמרומז בהפסוק מ"י י"על"ה ל"נ"ו ה"שמימ"ה. ר"ת מילה וס"ת הוי"ה ר"ל שע"י כריתות הערלה ופריעה נתגלה החותם הק' ומאירים החסדים. אך דמקודם צריך האדם להכין א"ע לעשות כלי לקבל החסדים והעמ"ר הוא הכלי והמדה כמ"ש והעמר עשירית האפ"ה הוא וע"כ הכוונה בספה"ע הוא שצריך ליתן הארה להכלי היינו שמטהרין הגבורות. ע"י שהאדם מטהר מדותיו ומחשבותיו ומצמצם א"ע מה לעשות ומה שלא לעשות וזהו גבורה מה שמגבילי' הדבר ומעכבין אותו שלא להתפשט. וישראל כשיצאו ממצרים היו צריכין לספור ולעשות כלי שיהיו מוכשרין לקבל התורה דעדיין לא הגיעו אז לבחי' אותיות דהוא הא"ב עד ימי חג השבועות שהיו מקריבין שתי הלחם מן החטה וחט"ה גימ' כ"ב אותיות. ולכך היו צריכין להקדים הבאת העומר שהוא מין שערה שהיו להם יניקה מאותיות מנצפ"ך דב' פעמים מנצפ"ך עולה גימ' שער"ה. (כמו שמבואר בכ' האריז"ל בכוונת ספירת העומר). דהוא רומז על הגבורות ואנו צריכין להמתיקן וליתן ספירה והארה להעמ"ר וכמ"כ באברהם שקיים מצות המילה שזכה להתגלות החסדים ולהארה של שם הוי"ה הק' אך עכ"ז ודאי הוצרך להקדים לברית בחי' שמו"ר דהוא נוקבא שרומז על הדין והצימצום. היינו שהכין א"ע וטיהר את גופו ואיבריו להיות כלי מוכשר לקבל הארה וכנ"ל כמו שאנו מכוונין בכוונת ספה"ע לקבל אח"כ ברית התורה בחג השבועות. ודא ודא אחת הוא. דעל המילה נכרתו

י"ג בריתות. העמ"ר היה צ"ל מנופה בי"ג נפה נפ"ה גימ' ע"ב ס"ג כי הם רומזים אל דבר אחד כנודע להבאים בסוד ה' והבן כ"ז היטב:

בהר

פירוש א

והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ כי גרים וגו'. י"ל בהעיר לב כי התוה"ק רומזת לנו כאן הבטחה נאמנה שהבטיח לנו הבורא בהוב"ש לעת הזאת אשר אנחנו בגלות הזה וכביכול השכינה הק' היא ג"כ בגלות. כמ"ש ובפשעיכם שולחה אמכם. וכתיב בכל צרתם לו צר כביכול וכאשר יגיע עת דודים אי"ה במהרה בימינו להקים השכינה הק' ולגאלה כביכול אז גם אותנו יגאל עמה. וכמ"ש בזוה"ק עד"מ עיי"ש שעיקר הגאולה שתהי' במהרה בימינו הוא בגין דיתפייס קב"ה עם מטרוניתא דילי' כביכול. וזהו מרומז בהפסוק והארץ היינו ארץ הידועה הק' העליונה לא תמכר לצמיתות ח"ו להיות כי לי הארץ. וגם אותנו יגאל עמה וכמ"ש כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול והבן כי גרים ותושבים אתם עמדי היינו אתם עמי ר"ל כביכול אנחנו שנינו המה בבחי' גרים ותושבים. כי הקב"ה הוא תושב כל עלמין הוא ברא כל עלמין וממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מיני' וגם הוא נק' כביכול בבחי' ג"ר בעוה"ז כי כל הע' אומות לא רצו לקבל עליהם עול מלכותו ואדנותו ותורתו ומצותיו כ"א אנחנו בנ"י עם קדוש עדת ה' בני אל חי. וגם בנ"י הם בחי' תושב כי ישראל עלו במחשבה תחלה להבראות ובשביל' נתיישבו ונתייסדו כל העולמות העליונים והתחתוני' וגם המה נק' גרים בין האומות אמנם בנ"י עדת ה' המה וכמ"ש כי חלק ה' עמו והא ית' אחוזת נחלתם והמה דבוקים ואחוזים בו ית' וית' וכמ"ש כאשר ידבק איש אזור במתניו כו' ואחיזתם הוא בהשכינה הק' שהוא נק' בבחי' ארץ הק' סוד מלוכה העליונה והנה כתיב ומלכותו בכל משלה ע"כ השרים העליונים וע"כ העולמות וזהו ירמוז בפסוק ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ היינו ע"י ארץ אחוזתכם כשאתם נאחזים ודבוקים במלכותא קדישא עי"ז גאולה תתנו לארץ היינו לכל הארץ אשר תחת ממשלת העמים ושריהם תוציאו בולעם מפיהם ואז גאולת עולם תהי' להם ישמחו השמים ותגל הארץ. במהרה בימינו כיה"ר אמן והבן:

פירוש ב

ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה וגו'. ימים תהיה גאולתו גו' שנה תמימה וקם הבית גו'.

להבין טעם למה נשתנו בתי ערי חומה להיותם נחלטין אם לא נגאלו תוך שנה ראשונה גם למה דוקא הוקף ולבסוף ישב. גם למה תלוי הדבר בימות יהושע ב"נ ורואני כי לא נאמר כאן במצוה זו חוקה לסתום פי השואל שאין לגלות טעמה:

אכן בהעיר לב י"ל דהנה הכנ"י נק' בבחי' חומה וכמ"ש אני חומה ולהבין מפני מה נק' הכנ"י בשם חומה י"ל הנה ידוע כי ישראל עלו במחשבה תחלה להבראות כדי להיות לו תואר מלכות. ואין מלך בלא עם ולזאת האציל"ל ובר"א ויצ"ר ועש"ה את עולמו ונמצא שהכנ"י היו אז בבחי' יו"ד טמיר וגניז במחשבה עילאה קדישא והמחשבה היה בבחי' אור המקיף להכנ"י כביכול כחומה ואח"כ נשתלשלו העולמות מעילה לעלול ע"י י"ב צירופי הוי"ה בסוד י"ב גבולי אלכסון ונתיישבו העולמות על מכונן ויסודן כפי אשר שיער וקצב הבורא בהוב"ש מדה וגבול לכל עולם ועולם. וזהו הסוד שאחז"ל הוקף ולבסוף ישב כי ישב הוא מספר י"ב פעמים הוי"ה אשר ע"י י"ב צירופי הוי"ה באו כל העולמות לישובן ותיקונן. והנה כל עיר ועיר וכ"מ מארץ ישראל הק'. הוא רומז לעולמות עליונים הק' וכל הבתים והשדות שבא"י שנמכרו יוצאים ביובל מרשות לוקח וחוזרים לבעליהם הראשונים. כי יובל הוא שנת החמשים שנה. ואז יש אתערותא מלעילא מעלמא דחירו עלמא דבינה קדישא סוד נו"ן ש"ב. ואז חירו לכולא אשתכחא וחוזרים הבתים והשדות לאיש אשר לו אחוזתו. אמנם בית מבתי ערי חומה אשר הוקף ולבסוף ישב ולא גאלו תוך שנה נמצא עברו עליו י"ב חודש שהם בסוד י"ב צירופי הוי"ה הקדושים. אז וקם הבית לקונה אותו לדורותיו לא יצא ביובל כי הוא בבחי' למעלה מיובל כי בחי' זו טמיר וגנוז היה בראשית המחשבה סוד מלכו"ת עד לא קדם קדומה. וצ"ל מוקפת חומה מימות יב"ן ע"ד פני משה כפני חמ"ה ופני יהושע כפני לבנ"ה. והמשכיל יבין כ"ז. כי הם דברים העומדים ברומו ש"ע:

פירוש ג

כי לי ב"י עבדים עבדי הם וגו'. להבין כפל הלשון עבדים עבדי הם. י"ל שבא הכתוב להורות לנו שכל איש מישראל אינו יכול להקר' בשם עבד אפילו להצדיקים הקדושים. אינם נקראים בשם עבד לומר עליו שהוא עבדו של צדיק הזה כי שם עבד אינו שייך רק במי שעובד ועושה ופועל עובדות ועשיות ופעולות אשר היה מוטל על רבו לעשותם. והוא טורח ועושה הכל עבור רבו. ואז נמצא שהוא פוטר את רבו מהטירחא שהיה מוטל עליו. ועד"ז הצדיקים הק' נקראי' עבדי ה'. ע"ד הדבק במדותיו. מה הוא רחום אף אתה הי' רחום ותרחם על הבריות. וכן הקב"ה זן את כל העולמות וכל הברואים והכל ע"י פעולות ועובדות הצדיקים הקדושים ומעשיהם הטובים. ואז מתברכין כל עלמין מכל

טיבו וכל חידו. ע"ד שאחז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים. כי המה זנין ומפרנסין ע"י צדקות וכשרון מעשיהם את כל העולמות ולזה נק' הצדיקים עבדי ה'. שהמה עושים מה שהיה צריך הש"י לעשות כדרכן הטוב להיטיב לכל הברואים. אשרי העם שככה לו. והעובדות ומעשיהם הטובים ומצות התורה המה מוטלים ומצווים ע"כ איש פרטי איש הישראלי ואין אחד מהם נפטר בעשיית חבירו. ולזה א"א לתאר לשום איש ישראל בשם עבד. אפילו להצדיקים הק'. אינו יכול להקרא בשם עבד שלהם כנ"ל. כי אינו פוטר את רבו במעשיו ובפעולותיו ועל שניהם כאחד חל השיעבוד לשעבד כל איבריו וחושיו לעבודת בוראו ית'. ולקבל עליו עול מלכותו ויראתו. ולעשות את כל מצותיו אשר צונו. וע"כ כפל הפסוק ואמר עבדי הם לשלול בחי' זו עבד לעבדי ה'. והטעם לדבר סיים בפסוק. אני ה' אלהיכם. ועל שניהם כאחד חל השיעבוד וקבלת עמ"ש. וכנ"ל. והבן:

בחוקתי

פירוש א

אם בחקותי תלכו וגתתי גשמיכם גו'. א"ם ב"חקתי ת"לכו ר"ת אב"ת. וגם תיבת אם הוא אֵם בצירי סוד אימא עילאה קדישא סוד ה' עילאה ובחקותי היא בחי' מלכותא קדישא סוד. ה' תתאה. כי חוקים המה גזירת המלך על עמו וכדאי' בזוה"ק. פ' זו. והיינו אם תפעלו ע"י מעשיכם הטובים. כגון לימוד תורה לשמה וקיום המצות בדו"ר דמארי' לקשר ולייחד ולהמשיך מאימא עילאה ומהג' אבהן קדישין. אל הה' תתאה. סוד תורה שבע"פ. ונק' בבחי' חוקה וכנ"ל. וזהו אם בחקותי תלכו. והיינו ע"י ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם. על זה מבטיח לנו הבורא ית' וית' לשלם לנו מדה כנגד מדה. ואמר ונתתי גשמיכם. היינו כל השפעות טובות וכל טיבו וכל ברכאין וכל נהורין עילאין בעתם היינו לבחי' עת"ו דהצדיק חי עלמין שהוא סוד מלכותא קדישא כמבואר בזוה"ק. ונתנה הארץ יבולה. מלשון יובילו שי למורא היינו שהארץ הקדושה העליונה תתן להכנ"י דלתתא מה שהומשך והובל אליה מה' עילאה. השפעות טובות וברכות. וזהו יבול"ה יבול ה'. סוד חמשי' ש"ב הכוללים עשר עשר (אולי צ"ל חמשה ש"ב הכוללים וכ"א כלול מעשר והם חמשים ש"ב) וזהו ג"כ סוד יובל. הוא שנת החמשים שנה תהיה לכם. והבן:

פירוש ב

ועץ השדה. היינו סוד עץ החיים הק' סוד עץ אשר בתוך הגן הק' אשר מהלכו ת"ק שנה יתן פריו ר"ל השפעתו והמשכיל יבין כ"ז:**או** יאמר ונתנה הארץ יבולה ירמוז בזה לתחיית המתים שיהא אי"ה אחר שיבוא העת הטוב לקיבוץ הגליות ונדחי ישראל במהרה בימינו

ואח"כ יהיה תחיית המתים וזהו אומרו ונתנה הארץ יבולה. היינו הגופים המובאים אצלה להיות קבורים בתוכה תתן הארץ אותם בחזרה ויחיו בב"א. ועץ השדה יתן פריו. היינו הנשמות הק' אשר שם הוא מקור ושורש של נשמות ישראל והבן כ"ז היטב:**ונפלו** אויביכם לפניכם לחרב. תיבת לחרב הוא מיותר. דמאי נפקא לן בזה שיפלו ע"י חרב או ע"י דבר אחר. ונראה לפרש דשורש הדבר הוא דלא מיקרי נס ופלא רק בפעם ראשון. כשעושה הש"י איזה דבר פלא. שלא ע"פ הטבע בעצמו או ע"י נביא וצדיק. זהו הנקרא באמת נס ופלא. אבל בפעם שני אז יוכל להיות זה הדבר בנקל לעת שיצטרך לב"י בכלל או לאיזה איש פרטי. כי כבר נפתח השער והמקור מאותו דבר בפעם הראשון. ועפ"ז תבין מה שמצינו בפקידת עקרות שהתוה"ק כתבה וה' פקד את שרה. והוא באמת נס ופלא גדול. ואח"כ מצינו שנפקדו כמה עקרות ולא חשבו התוה"ק אותם שוב לנס. כמו רבקה אמנו היתה עקרה ונפקדה ע"י תפלת יצחק וכן רחל אמנו היתה עקרה ונפקדה. וכן חנה אשת אלקנה היתה עקרה ונפקדה. וכמ"כ מצינו בקריעת י"ס שאנו אומרים שירה על נס גדול כזה. ואח"כ מצינו שהעביר יהושע את כל ישראל בתוך הירדן. וכן רפב"י גבי נהר גינאי. אמנם שורש הדבר הוא כ"ז שלא נפתח השער מזה הדבר כמו פקידת עקרות וכדומה אז לאו כל אדם זוכה שיפתחו לו השער הזה. אך אאע"ה בגודל צדקתו ואהבתו להש"י לאין שיעור וגבול. זכה להנס גדול כזה. ופתח לו הש"י את השער ונפקדה אשתו. וכיון שכבר פעל אברהם פעם א' פתיחת השער וצינור הלזה. אז בקל יוכלו הדורות הבאים אחריו לעורר עוד אותו נס לעת שיצטרכו להכלל או אפילו לאיש פרטי וכמ"כ בקריעת י"ס שהוא נגד הטבע. רק משה רע"ה וס"ר מישראל פעלו דבר זה. ושוב אח"כ לא מיקרי זה נס גדול מה שהעביר יהושע את כל ישראל בתוך הירדן. וכן רפב"י. נמצא דכשהצדיק מתפלל להש"י שיפלו שונאיו והקב"ה שומע תפלתו ועושה נקמה בהם. אז לא די זאת שהפעולה הזאת מועיל בשעת מעשה. רק שהנפילה שמפיל הש"י את השונאים נעשה כחרב לדורי דורות. ובכל עת שיצטרך זה הדבר לכלל ישראל או אפילו לאיזה איש פרטי. אז בנקל לעורר נפילה הראשונה שגם אז בכל דו"ד יגיע להם נפילה גדולה וא"כ הנפילה הראשונה פועל שתי פעולות בשעה זו. ואח"כ לדורות. וז"ש דהמע"ה וחרב פיפיות בידם. ר"ל שיש לחרב שני פיות. היינו שהורגת שני פעמים. וזש"ה ונפלו אויביכם לפניכם. ר"ל אותה הנפילה שיפלו השונאים יהיה אצליכם לחרב. היינו שבכל עת שיצר לכם משונאיכם. אז תעוררו הנפילה הראשונה ותהיה נפילה הראשונה כחרב. ויהרוג אותם וכנ"ל. וכן יהי רצון אמן:

פירוש ג

ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם. י"ל בזה בהעיר לב. דהנה אי' בזוה"ק בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו בטהירו עילאה. היינו כשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא את העולמות. אז כביכול צמצם אורו אור בהיר אור צח ומצוחצח כדי שיהיה מקום להתפשטות העולמות. ואח"כ האצי"ל ובר"א ויצ"ר ועש"ה את עולמו השמים ושמי השמים העליונים והארץ וכל אשר עליה. והוא ית' ממלא כל עלמין ומסבב כל עלמין לית אתר פנוי מיניה. והנה כתיב כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני תמיד. ודרחז"ל עשיתי לא נאמר אלא עושה לשון הווה. שזה קאי על מעשה הצדיקים הק'. אשר ע"י המצות שמקיימים ומעשיהם הטובים שמסגלים בכל עת. אז הקב"ה הנכבד והנורא ברוב רחמיו וחסדיו הגדולים בורא ועושה שמים וארץ חדשים בכל יום. ובזה יש לפרש המחדש בטובו בכל יום תמיד מעב"ר היינו ע"י המצות והמע"ט שהצדיקים שבדור עושים. והנה באמת הוא פלא גדול היכן הוא מקום מעמד ומצב להתפשטות השמים והארץ החדשים. הלא לית אתר פנוי מיניה ומלא כל הארץ כבודו. ולזה הבטיחנו השי"ת וית' בפסוק זה כי לרוב טובו וחסדו הגדול כביכול מצמצם אור בהירותו ית' למיהוי אתר להתפשטות שמים וארץ החדשים הנעשים ונבראים ע"י מעשה הצדיקים. וזהו ופניתי אליכם כביכול אפנה ואצמצם אורי הזך והמצוחצח. ואז והפריתי אתכם. והרביתי אתכם. ומה ידידות עריבות נעימות הבטחה הק' הזו לעוצם וגודל חיבתו אשר חיבב עם קדושו לרב טובו וחסדו הגדול. והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ד

ואכלתם ישן נושן ונו'. בהעיר לב אחר אשר חנן ה' אל דעות בחכמה ובינה ודעת ברוב רחמיו וחסדיו י"ל ע"ד האמת. ואכלתם ישן נושן היינו שפע קדושה ובהירה בבחי' עתיקא דעתיקין סתימא דכולא. והוא ע"י לימוד תורה לשמה וקיום מצותיה לשמו ית' וית'. תזכו להשפעה הקדושה זכה ובהירה. וישן מפני חדש תוציאו. היינו שהמשכת השפע דעתיק יומשך לעדת ה' בני אל חי ע"י סוד י"ב גבולי אלכסון. סוד י"ב צירופי הוי"ה הק' שהם מספר שי"ב מנין חד"ש ואמר מפני חדש ירמוז בזה לאותיות הקודמים לאותיות חד"ש הם זג"ר. מספר ר"י עולה מספר יו"ד שמות אהי"ה הקדושים. והיינו שמשמות אלו הק' יומשך הארת השפע להי"ב צירופי הוי"ה ומהם תוציא ותמשך השפעות טובות וכל טיבו וחדו וברכאין טבין להכנ"י לעילא ותתא. וזהו וישן מפני חדש תוציאו. וכיה"ר לדור דורים אמן. והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ה

והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלהים וגו'. ופירש"י ז"ל אטייל עמכם בג"ע כו'. יכול לא תיראו ממני ת"ל והייתי לכם לאלהים. י"ל בהעיר לב. כי לכאורה יפלא מה שייכות יש הטיול בג"ע לתיבות אלו והתהלכתי בתוככם. וגם מהו זה שסיים רש"י ז"ל יכול לא תיראו ממני וכי יעלה כזאת על דעת שום נברא שלא לירא ממנו ית' ח"ו:

אמנם י"ל כי בחי' תוכו של אדם הוא הנשמה הק'. ותוכה של הנשמה הוא המקור והשורש שלה מעולם העליון הק'. שהוא בחי' וסוד הגן הק' כנודע והוא בחי' יסוד המלוכה הק' העליונה. והבטיחנו הבורא ב"ה וב"ש. כאשר נלך בחוקותיו ונשמור מצותיו אז והתהלכתי בתוככם. היינו בתוך תוכם שהוא סוד גן הק'. וזהו סוד יחוד קבה"ו. וזהו שפירש"י אטייל עמכם בג"ע ואהיה כאחד מכם כי משם הוא ג"כ שורש נשמות ישראל. יכול לא תיראו ממני. היינו שע"י גודל האהבה ושיעשועים מזה היחוד הק'. ולעוצם הפלגת נעימות דבר זה. יכול שלא תוכלו לבוא למדת היראה. וא"כ נחסר זה התענוג. ועיקר התענוג של הצדיקים הק' לירא מפחד ה'. ומהדר גאונו בכל עת ולזה הבטיחנו הקב"ה שגם מדת היראה לא יחסר לעם ה'. וזהו והיה ה' לי לאלהים. וכיה"ר אמן. והבן כ"ז היטב:

במדבר

פירוש א

בעזר אל כביר. נתחיל לכתוב ספר במדבר

וידבר גו' במדבר סיני באוהל גו' באחד גו'. יש להבין ולדעת למה פרט כאן הכתוב מקום וזמן הדיבור ולא כן עשה בכל מצות התורה ובשאר ענינים. ועוד רבו הדקדוקים. כמבואר לכל איש משכיל. אמנם בהעיר לב. י"ל ע"ד האמת. כי תוה"ק השמיענו כאן דברים נפלאים נסתרים ונוראים. כי הנה כתיב עוטה אור כשלמה וידוע ומבואר אצלינו כמה פעמים פי' זה הפסוק. כי הבורא ב"ה וב"ש ברוב רחמיו וחסדיו הגדולים והקדושים רצה להיטיב לבנ"י עם קדושו בני אל חי אשר בשבילם ועבורם האצי"ל ובר"א ויצ"ר ועש"ה כל העולמות עליונים הק' ועולמות התחתונים. ורצה להודיעם ולקדשם במצותיו הקדושים ולהודיעם כחותיו הנוראים וגדולתו וגבורתו הנוראים מצד פעולותיו. ולהיות כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל. והוא מושלל מהשגה ובפרט מהשגת אנושי הגשמי. ולזאת האציל הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא כביכול אור צח מצוחצח מהוד מעטה לבושו מעילה לעלול בהשתלשלות הקדושה עד אשר יוכלו עם קרובו הנעימים לידע

ולהשיג כביכול אלהותו ית' מצד פעולותיו ושיוכל להשיג ולדבק במצותיו הק' ובחי' לבוש הק' והנורא הזה. הוא סוד המלבוש העליון כביכול מספר שע"ח. מנין שם הק' או"ר פנ"י א"ל וסוד חשמ"ל הקדוש. כי חושבני דדין כחושבני דדין וכולא חד. וסוד החשמ"ל אחז"ל עתים חשות ועתים ממללות. והוא סוד שמות הק' הוי"ה. אדנ"י. השם הק' הוי"ה. הוא רק במחשב' וזהו ח"ש. והשם הק' אדנ"י הוא בדיבור. וזהו מ"ל. ובהתייחדם וזיווגם ברזא דאחד ע"י מצות ומע"ט שעושים עם ה'. נק' חשמ"ל תיבה אחת והנה כאן כאשר רצה הבורא ב"ה וב"ש לצוות את משרע"ה לפקוד את ישראל עם קדושו. ורצה להורות לו הדרך ישרה. איך לנטלם ולנשאם ולהעלותן למקורן ולשורשן ולמקור שורש שורשם בקודש. בא אז לדבר אתו מבחי' זו במדב"ר סינ"י הוא מספר חשמ"ל. היינו שמזה הבחי' דיבר אתו הבורא ב"ה הנכבד והנורא. וסוד הזה והנהגה זו מסר אז הבורא ב"ה וב"ש למשרע"ה. באהל מועד. אוהל הוא לשון בהירות כמו בהלו נרו עלי ראשי היינו שדיבר אתו אז מאותו בהירות ואור צח המאיר ובא לעולם הזמן וזהו אהל מועד. כי הוצרך אז למסור לו דיבור והנהג' השייך לעולם הזמן. בא' לחודש השני כי הצירוף הק' מי"ב צירופי הוי"ה המאיר לחדש השני הוא חדש אייר. יהה"ו. היוצא מפסוק כי אם בזאת י"תהלל ה"מתהלל ה"שכל ו"ידוע אותי. וידוע כי ע"י י"ב צירופי הוי"ה הק'. נתחדש ונברא ונתייסד כל בריאת העולמות עליונים ותחתונים. וצירוף הנ"ל הוא צירוף השני מהי"ב צירופים ולזה נק' בסוד חידוש השני וזהו באחד היינו מאחדות האמת הפשוט סוד כתרא עילאה קדישא המאיר לחידוש השני כמבואר. והוא סוד ה' עילאה קדישא עלמא דבינה ובחי' זו נק' נועם ה' והבן. בשנה השנית. שנה הוא בסוד היקף שלם מכל כוחות הק' והנוראים. המאירים והנכללים בסוד המלוכה הק' וזהו בשנה השנית היינו ה' שנית משם הוי"ה הק' בחי' מלכות הקדוש. וכאשר נתייחדו אלו הבחי' ברזא דאחד הוא סוד החשמ"ל הנרמז בתיבות במדבר סיני וכמבואר. שאו את ראש כל עדת ב"י למשפחותם לבית אבותם. היינו לנשאם ולהגביה אותם למקור המקורות ושורש השרשים של נשמות ישראל שהוא בחי' קודש ישראל לה' ראשית תבואתה סוד חכמה עילאה קדישא. וזהו למשפחותם מלשון ספחני נא. היינו לשון דביקות. לבית אבותם. סוד חכמה קדישא הנק' אב"א. כי היו כלולים ודבוקים בכח הא"ב הק' והנורא. ולהעלותם עוד למדריגה היותר גבוה ומעולה בקודש. במספר שמות כל זכר לגלגלתם במספר הוא לשון ספיר ובהירות אור הבהיר. כל זכר הוא ל' דכר המשפיע היינו שכל הבהירות מכל ההשפעות יתעלה ויומשך לעדת ה' בני אל חי לגלגלותם סוד גולגלתא דמלכא קדישא כביכול. ומשם יומשך ויושפע לבנ"י עם קרובו כל חדו וכל טיבו ונהורין

עילאין קדישין להכנ"י לעילא ולתתא. כיהר"א. והמשכיל יבין כ"ז. כי הם דברים עתיקין:
ויתר הדברים לא זכיתי לשמוע ממש מפיו הק' מדבר ולזאת מנעתי ידי מלהעלותם על הכתב כי יראתי:

פירוש ב

קח את הלוים תחת כל בכור בבנ"י וגו'. יש להבין ולדעת בשום שכל וליתן טעם הגון על לקיחת הלוים תחת הבכורות. וגם ענין מספרם. שמספר הלוים היו כ"ב אלף והבכורות היו עודפים במספרם על מנין הלוים רע"ג. וציוה הבורא בהוב"ש לקחת מחירם פדיון חמשת חמשת שקלי כסף לגלגלת. וליתן כסף הנ"ל לאהרן ולבניו והכל צריך טעם:
ובהעיר לב י"ל כי הנה כבר מבואר אצלינו. בפ' בא סוד בכ"ר שהם אותיות שניות מאחד אחדות הפשוט והאמיתי. בסוד אי"ק בכ"ר שאותיות אי"ק הם אותיות ראשונות מיחידית עשירית ומאות ומספר אי"ק הוא אל"ף במילואו גימ' קי"א. ובכ"ר הם אותיות שניות. ולאשר הם שניות יש אחיזת הדינין בקצוון ובסופן. ולזה מקודם ציוה בורא כל העולמים בהוב"ש לקדש כל בכ"ר ושיהיו קדושים להדבק בהאחדות הפשוט לבל יגיע אליהם שום שליטת ואחיזת הדינין ר"ל. אכן כאשר הגיעו הלוים למספר כ"ב אל"ף. ציוה אז הבורא בהוב"ש לקחת הלוים ולהחליפם תחת הבכורות. כי הנה נודע סוד הלוים המה בסוד גבורות. אמנם כן הם בסוד אלהי"ם קדושים גבורות ממותקות. וידוע דבאורייתא ברא קב"ה עלמא. היינו בכ"ב אתוון דאורייתא ולאשר המה כלים ואותיות המה בסוד צמצומים אמנם כן הם בסוד אלהי"ם קדושים והוא סוד בל"ב נתיבות פליאות חכמה ברא ויצר וחקק אלהים צבאות את העולם. כמבואר בס"י. והיינו בסוד כ"ב אתוון ועשרה מאמרות המה ביחד ל"ב. ולאשר הלוים המה בסוד אלהי"ם קדושים גבורות ממותקות. לזאת היו מספרם אז כ"ב אלף נגד כ"ב אתוון דאורייתא ואל"ף הוא סוד האחדות הק' וכנ"ל. להמתיק הכ"ב אלף בכורות והבכורות היו עודפים רע"ג בסוד כי רג"ע באפו. רג"ע נוטריקין ראשית גוים עמלק כי לבסוף כל יש אחיזה להחיצונים ר"ל בסוד סוספיתא דדהבא זוהם הזהב הקשה ר"ל ועמל"ק הוא קליפה ראשונה לכל הקליפות כנודע מספה"ק. ולזה ציוה הבורא בהוב"ש ליתן מחירם חמשת שקלים לכל גלגלת. כי כס"ף הוא בסוד החסד כנודע. וחמשת הוא סוד ה' תתאה סוד המלוכה הק'. ולקשרה ולייחדה ולהעלותה. ברום המעלות. היינו לגלגלת סוד גלגלתא קדישא. כי מלכותו ית' בכל משלה ובזה חיל בלע ויקיאנו להוציא מהקליפות בולעם מפיהם לבל יהי' להם אחיזה כלל וכלל. והכל נעשה ונמתק ע"י הכהן סוד איש החסד. ולזה ונתת הכסף לאהרן ולבניו. פדויי העודפים בהם. היינו פדיון המותרת הדינין יהיו הכל נמתק ע"י איש החסד. והבן כ"ז היטב:

נשא

פירוש א

ואיש את קדשיו לו יהיו וגו'. והנה פסוק זה ע"כ אומר דרשוני וחיו. כי לפי פשוטו אינו מובן. אך י"ל בזה ע"פ מאחז"ל בפ' כיצד מברכין. אסור לאדם ליהנות מהעוה"ז בלא ברכה כו'. וכאלו מעל בהקדש כו'. וכאלו גוזל אביו ואמו כו' ר' לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלואה. וכתיב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. אלא כאן קודם ברכה וכאן לאחר ברכה. ולהבין טעם הדברי' למה נשתנה אחר הברכה מקודם הברכ'. אך י"ל דהנה נודע שבכל הנבראים ובכל מיני מאכל יש בהם ניצוצין קדישין. וזהו טעמן של המאכלים וריחן וטובן. וברכות הניצוצות נתרבה הטעם וריח הטוב. והנה הניצה"ק כל היכא דאיתנהו בי גזא דרחמנא איתא והמה הקדש. ולזה אסור לאדם ליהנות מהם והוא כאלו מעל כי אין לך הקדש גדול מזה ואמנם כאשר האדם איש הישראלי מברך על איזה דבר ברכה הראוי לו ע"פ תקנת חז"ל. ומברך אות' בכוונת הלב ובדביקות ואהבת ויראת שמו ית' בזה מעלה הנ"ק למקורן ושורשן הרמה בקודש וממשיך שפע טוב וברכה לכל העולמות. כי ברכה הוא מלשון בריכה בסוד נח"ל הממשיך שפע לכל העולמות. וע"כ זכה אותו המברך בדבר מאכל הזה או המשקה ההוא ונעשה כשלו להיות כי הוא העלה הניצוצין הק' שבו למקורן ושורשן ועי"ז המשיך מלמעלה שפע טוב ביתר שאת. ולזה והארץ נתן לבני אדם. וזהו מרומז כאן בפסוק ואיש את קדשיו היינו הנ"ק שבכל דבר שהעלה אותם למקורן ושורשן לו יהיו המה שייכים אליו והם כשלו ממש ואין בהם מעילה ולא משום גזל. והטעם לדבר לאשר איש אשר יתן לכהן לו יהי'. היינו להש"י הנקרא בסוד כהן כביכול כמבואר בזוה"ק לזאת לו יהיו היינו לאשר נתן שבח והודי' וברכה להש"י ברעותא דלבא. וכנ"ל ולזאת זכה בהן ובקדשיהן וכנ"ל והבן:

פירוש ב

ביום השמיני נשיא לבני מנשה גמליאל בן פדה צור וגו'. במדר' הה"ד אני פי מלך שמור ובהעיר לב ושים שכל י"ל דהנה כתיב ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני אלהים את כל עמלי ואת בית אבי ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני אלהים בארץ עניי וידוע כי יוסף הוא הצדיק יסוד עולם וכל הצדיקים נק' על שמו והנה עיקר תולדותיהן של צדיקים הוא מע"ט ויש שני בחי' תולדות הצדיק היוצאים ממנו. בחי' א' שהצדיק ההוא הוא ממשיך בתפלתו שפע וברכ' ומזון ופרנסה לכל ברואי העולמות ובני חיי ומזוני.

ותולדה זו מכונה בשם אפרים מלשון פרו ורבו. כי הפרני אלהים שהוא הממשיך פירות להעולם מזון ושפע טוב וברכה:

בהעלותך

פירוש א

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה גו'. ופירש"י ז"ל להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. ולכאורה אין זה שבח כ"כ לאהרן הכהן שלא שינה ציווי הקב"ה ע"פ משרע"ה. עוד יש להבין יתור לשון של הפסוק ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה גו'. והיה די לומר ויעש כן אהרן כאשר צוה גו' וממילא יובן מה שעשה. וכמבואר בפסוק הקודם:

אמנם בהעיר לב ושום שכל יש לרמז בדברי קדשו של רש"י ז"ל סוד גדול ודברים עתיקין. כי הנה כתיב נר ה' נשמת אדם. והטעם למה נק' נשמת האדם בשם נר. י"ל לאשר כמו כשהאדם מדליק את הנר בתוך בית חשך ואפל. אז נתמלאה כל הבית כולו אורה כך הנשמה מאירה לכל הגוף. וכן בכללות נשמות ישראל נשמת הצדיק מאיר ובא ע"כ העולם כולו והבורא בהוב"ש הטביע והנהיג בבריאת העולם שיהיה המשכת שפעת אורו הבהיר והזך לעולמות הנבראים והיצורים והנעשים ע"י שבעה צדיקים שהם אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד. והם בסוד חג"ת נהי"ם. וכמ"ש נעים זמירות ישראל לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה. והנה אלו החמשה חג"ת נ"ה המהכוחות ומדות נשגבות עליונות ובחי' יוסף הצדיק הוא בסוד קישור וייחוד המדות והוא המשפיע להמלוכה הק' מכל המדות וזהו כי כל בשמים ובארץ. ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא. לך ה' הממלכה הוא בחי' מלוכה הק' שהוא בסוד הארה כוללת כל המדות ומקבלת השפעתם חסדים טובים ורחמים להשפיע להכנ"י לתתא. ובחי' זו נק' בסוד מנורה וז' קני המנורה המה סוד הז' צדיקים ז' מדות הנ"ל. ופני המנורה נק' בחי' עלמא דבינה אימא עילאה סוד אם הבנים. ומול פני המנורה הוא בבחי' וסוד חכמה עילאה סתימא' קדישא. ונבאר הדברים בהרחבה קצת כי הנה כתיב מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן שיורד ע"פ מדותיו ונודע מזוה"ק ומכ' האריז"ל סוד י"ג מדות תיקוני דיקנא קדישא דאריך אנפין שהם אל רחום וחנון כו' וכנגדן למעלה יש י"ג מדות שאמר מיכה הנביא מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע כו' והם נק' בזוה"ק שבחא דעתיקא קדישא. והנה נודע כי משרע"ה עלה בסוד הדעת ובחי' מדתו הוא מדת אמת ואמת הוא מרכז אמצעי לכל העולמות. ואהרן הכהן עלה בסוד החסד ולזה נק' הכהן איש חסד ומשרע"ה היה

בסוד בחי' ואמ"ת. תיקון השביעי מי"ג תיקוני דיקנא קדישא ואהרן הוא בבחי' תיקון השמיני שהוא נוצר חסד סוד מזלא עילאה קדישא. ומשם בא נחל השפעת משח רבות עילאה קדישא לכל המדות ור"ת מן נ"וצר ח"סד ל"אלפים הוא נח"ל וזהו פי' הפסוק הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד שהם משה ואהרן שהמה בחי' ואמ"ת נוצ"ר חס"ד כשמן הטוב על הראש היינו שמן משחת קודש משח רבות עילאה קדישא. על הראש חסדא דעתיקא קדישא סתימא דכולא יורד על הזקן סוד הדיקנא קדישא ואח"כ על זקן אהרן ואח"כ שיורד ע"פ מדותיו ע"י המדות הק' וכשהאדם הישראלי עובד את ה' באהבה וביראה באמת ובתמים. וכל המדות והכוחות שלו המה זכים ובהירים בלי שום עירוב איזה פניה ח"ו בלתי לה' לבדו וכשעובד את הש"י בכל מדותיו ומוסר נפשו לה' בכל עת עי"ז בא למדת אי"ן ויוכל להמשיך חסדי דע"ק מי"ג מדות דאי"ן שהם מי אל כמוך כו' אל הי"ג תיקוני דיקנא קדישא ומשם לכל המדות ולהכנ"י לעילא ותתא. וזהו ג"כ סוד הדלקת המנורה בשמן שהוא משח רבות עילאה קדישא עלהז' קני המנורה שהם בסוד ז' מדות כמבואר לעיל וציוה הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא שיהיה הדלקה זו ע"י אהרן הכהן שהוא בסוד נוצ"ר חס"ד. והוא יכוין בעת הדלקתו את הנרות שיהיו מאירים שבעת הנרות אל מול פני המנורה. וכפירש"י לפי פשוטו אמנם תוכן כוונת אהרן היה להמשיך שפע משח רבות עילאה קדישא חסדי דע"ק מהי"ג מדות הנק' שבחא דעתיקא אל הי"ג תיקוני דיקנא קדישא דאריך ובחי' המשכת החסד מהי"ג מדות כנ"ל נק' בסוד ורב חסד ובסוד איה חסדיך הראשונים וכמבואר בזוה"ק באדרא רבא קדישא ומשם לבחי' מדתו שהוא נוצ"ר חס"ד על ז' קני המנורה סוד הז' מדות וזה היה עיקר כוונת אהרן הכהן לאדלקא כל בוצינין טבין ולהמשיך כל חדו וברכאין טבין לכל העולמות. וזהו פי' הפסוק ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה. היינו שהעלה הז' נרות והמשיך עליהם שפע חסדא דעתיקא וזהו אל מול פני המנורה. שהוא בסוד חכמה עילאה סתימאה וכנ"ל שהוא בחי' מול פני המנורה. ולזה כיון רש"י ז"ל. להגיד היינו מלשון נהר דנגיד ונפיק שהוא לשון המשכה. והיינו להמשיך שבחו של אהרן מבחי' שבחא דעתיקא. שהוא מכוון להמשיך במדתו של אהרן. וע"י מה זכה אהרן לבוא לידי בחי' גדול המעלה כזו. לזה סיים רש"י שלא שינה היינו שלא שינה בעבודתו לה'. ותמיד הי' עובד ה'. באמת ובאהבה ובמס"נ בלי שום שינוי ואיזה פניה ותערובות ס"ג ח"ו. בלתי לה' לבדו. ולזה זכה למעלה ולמדריגה גבוהה כזו:

וע"פ הדברים האלה יבואר ג"כ על נכון מ"ש בגמ' יומא. אבייי הוה מסדר המערכה משמי' דגמ' כו' וחשיב ודישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות. והטבת חמש נרות קודם

לדם התמיד. ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות. ולמה מפסיק להו לנרות בדם התמיד. ולדברינו הנ"ל יבואר ע"נ. כי חמש נרות הראשונות הם בסוד החמשה מדות וכוחות שהם חג"ת נ"ה. אמנם מדת יסוד ומלכות אינם בבחי' כוחות ומדות כי בחי' יסוד הוא בחי' התקשרות כל המדות והכוחות בסוד צדיק חי עלמין. בסוד ח"י חוליות שבשדרה. וסוד ח"י ברכאין דצלותא. ומדת מלכות הוא סוד הארה כוללת מכל המדות המקבלת השפעתם ע"י צי"ע. ע"כ הפסיק ביניהם בדם התמיד. שהוא בסוד אתערותא דלתתא. הקרבת מעשיהם הטובים של נשמות ישראל ומס"נ לה' באמת. ועי"ז נתקשרו כל המדות ונמשך השפעת משח רבות עילאה קדישא לכל העולמות הק' עליונים ותחתונים. ע"י יסוד צדיק חי עלמין. להמלוכה הק' להכנ"י לעילא ותתא. בכל הטובות וכל הברכות וישועות. וגם עתה שאין לנו דם התמיד והעלאת ז' קני המנורה. עכ"ז ונשלמה פרים שפתינו וכשהאדם מוסר נפשו לה'. בכל לבבו בכל עת ומשגיח ע"כ פרטי ענייניו ומעשיו ומטהר ומזכך כל כוחותיו ומדותיו שיהיו בלתי לה' לבדו. אז יוכל להמשיך עי"ז חסדי דעתיקא משח רבות עילאה קדישא וכל ברכאין וכל טיבו וכל חדו ונהורין עילאין לכל העולמות ולהכנ"י לעילא ותתא. וכיה"ר שנזכה לזה עד אשר יערה עלינו רוח ממרום וישלח לנו משיח צדקנו גואל הצדק בב"א. והמשכיל יבין כ"ז היטב:

פירוש ב

קח את הלוים מתוך בני ישראל וטהרת אותם. במדרש ותנחומא. הלכה כמה נימין היו בכנור שהיו הלוים מנגנין בו. א"ר יהודא ז' נימין היו בכנור הלוים שנ' שובע שמחות את פניך כו'. א"ת שובע אלא שבע. וכן דוד הוא אומר שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך. וליה"מ נעשית שמונה. שכן דוד הוא אומר בניגון למנצח על השמינית. ולעתיד לבוא נעשית עשר שנאמר אלהים שיר חדש אשירה לך בנבל עשור. ע"כ המדרש. וצריך לתת לב להבין דברי חכמים וחידותם. למה זה עתה ז' נימין בהכנור. ולימות המשיח שמונה ולע"ל עשר. ובודאי העלימו חז"ל כאן סוד נפלא ונורא. ובהעיר לב ושום שכל י"ל ע"ד המבואר לעיל כמה פעמים בשם כהאריז"ל. ע"פ ה' מלך גאות לבש. היינו לאשר עלה ברצונו הפשוט האחדות האמיתי להיות לו תואר מלכות כביכול ואין מלך בלא עם ולזה לבש בלבוש גאו"ת וברא את העולמות עליונים ותחתוני' גאו"ת הוא מספר ת"י נימין קדישין היוצאים מד' יודי"ן דשם ע"ב הק'. כי כל יו"ד כלול מיו"ד. הרי עולים הד' יודין ד' מאות. ויו"ד עצמה הרי ת"י נימין. והנה ע"י הת"י נימין נשפע שפע אור הבורא בהוב"ש הנכבד והנורא לכל עולם ועולם לפי עוצם מעלת מדריגתו. וכפי אשר יוכל שאת לקבל אור הבהיר והצח. וכמו שהטביע הבורא בהוב"ש בטבע בריאת האדם שהוא

מלא נימין ושערות וכל נימא ונימא היא חלולה וע"י יוצא ומתפשט הבל הגוף לחוץ. וזהו עיקר חיות האדם. כן כביכול וכביכול עד"ז המה ההשפעות אור שפע הקדוש ע"י הנימין קדישין. והנימין הם בסוד ווי"ן. כי ע"י הוא"ו הוא המשכת השפע בכל העולמות כנודע מספה"ק. והנה עתה בעת הזאת המשכות השפעות העולמות הוא ע"י שבעה הצדיקים שהם בסוד חג"ת נהי"ם. וכמבואר למעלה בסוד עולם חסד יבנה. ולא נתגלה המשכת שפעת אורות הק' להעולמות כ"א מחסד ולמטה. וכשנמשך השפע מכל מדה ומדה ע"י הוא"ו נעשה ז' ווי"ן בסוד ז' נימין שהיו בכנור שהיו הלוים מנגנין בו. כי ניצוח הלוים בניגון הוא להמתיק הדינין בשורשן. ולעורר חסד אל כל היום לכל העולמות. ולזה המה נקרא שובע שמחות את פניך. נעימות לאשר ע"י נעימות שיר הלוים נמתקין כל הדינין ואז ניתוסף רב חדו וכל טיבו וכל ברכאין לכל העולמות. וכן דוד הוא אומר שבע ביום הללתיך גו' שמזה הפסוק למדו חז"ל. שבע ברכות דק"ש בשחרית. ג' ברכות נגד חג"ת. ובערבית. ד' ברכות נגד. נהי"ם. אמנם לימות המשיח נעשית שמונה. כי אז יתעורר עלמא דבינה. עלמא דחירו בה לכולא. סוד אם הבנים שמחה וזהו עיקר סוד הגאולה כנודע. ולזה יהיו התנהגות השפעות העולמות בסוד שמונה נימין. וזהו שנאמר למנצח על השמינית. היינו שמינית מתתא לעילא. סוד עולם הבינה. כי עיקר התנהגות העולמות יהיו ע"י אם הבנים. אמנם לע"ל אז יתגלה שפע אור דעתיקא קדישא סתימא דכולא בחי' כתר' עילאה קדישא. ואז ישיגו הכנ"י את הבורא בהוב"ש מצד עצמותו ית' וית' ולא כמו עתה בהעת הזאת שאין אנו משיגין את הבורא בהוב"ש כ"א מצד פעולותיו ומדותיו הק'. אבל לעתיד ישיגוהו מצד עצמותו ית' וכמו שמבואר אצלינו בפסוק כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל. היינו שיהי' עת כזה לישראל שיהיו במדרגה גבוה כזו שיהיו להם השגה מצד עצמותו ית"ש. והמלאכים ישאלו ויאמרו לישראל מה פעל אל. והיינו ע"י שיתגלה שפע אור דעתיק ולרמז זה יהיו עשרה נימין בכנור הלוים נגד כל היו"ד קדושות הזכים ומצוחצחים. וזהו בנבל עשו"ר נב"ל נוטריקון ל"ב נתיבות. עשו"ר היינו בחי' כת"ר עליון. אשר יתגלה אז. וכיה"ר ב"ב ע"י משיח צדקנו אמן. והמשכיל יבין כ"ז היטב:

פירוש ג

עשה לך שתי חצוצרות כסף וגו'. שמעתי בשם הרב הק' כו' מוה' דוב בער זללה"ה שאמר אלו הדיבורים. עשה לך שתי חצוצרו"ת. נוטרי' שתי חצי צורות אך פירושן של הדברים לא שמעתי. וי"ל ביאור הדברים כי דבר גדול דיבר וסוד עמוק. כי הנה ידוע מזוה"ק ומספה"ק כי משה נקרא בבחי' בעלה דמטרוניתא בעלה דשכינתא קדישא כי

הוא המשפיע למלכותא קדישא כנ"י כלה קרואה בנעימה בסוד כלת משה נמצא כי בבחי' זו נקרא משרע"ה בבחי' דכ"ר כי הוא המשפיע. ועוד נודע מספה"ק כי משרע"ה הוא בחי' דעת העליון והוא בבחי' מקבל בחי' נוקבא. כי מקבל השפעה והארה ממוחין עילאין קדישין ג"ר סוד כח"ב. נמצא שהיו לו למשרע"ה שני בחי'. בחי' משפיעין ובחי' מקבל. דכר ונוקבא. ועכ"ז אין אנו יכולין להשיג הדברים על בוריין. איזה בחי' נק' בחי' מקבל ואיזה בחי' נקרא בחי' משפיע. כי י"ל שהמשפיע בעצמו נקרא מקבל לגודל התענוג שמקבל מזה שמשפיע. ע"ד שאחז"ל יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק. ועכ"ז ב' בחינות המה וכ"א נק' בבחי' חצי צורה כי צורה שלימה הוא דכר ונוקבא. כמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם. ונמצא כי משרע"ה הי' בבחי' שני חצי צורות. והנה תיבת חצוצרת חסר כמ"ש בתורה הוא נוטרי' חצי צרת כי ב"פ מספר מש"ה עולה מנין צר"ת:

ועפ"ז נבוא לבאר הפסוקים. עשה לך שתי חצוצרת. היינו שמשרע"ה יעשה מעצמו בחי' שתי חצי צר"ת שתי בחי' משה. בחי' דכר ובחי' נוק' וכמבואר. כסף היינו שאלו הבחי' יהיו נכספים ונחשקים זה לזה מלשון נכספה וגם כלתה נפשי. גם כסף הוא בחי' חס"ד היינו כדי להמשיך חסד לכל העולמות. מקשה תעשה אותם. היינו שיהיו מחוברים ביחודא חדא ורזא דאחד. והיו לך למקר' העדה ולמסע את המחנות. היינו אלו השני בחי' והיו לך למקרא העד"ה. אותיות הדע"ה היינו לאסיפת המוחין עליונים הק' לדעה העליונה. ולמסע את המחנות היינו להמשיך ולהשפיע השפע לעולמות התחתונים. בחסד ורחמים וחנינות. מחנות הוא מלשון חנו"ן. ותקעו בהן היינו כשיתקעו ויתחברו אלו השני בחי' ברזא דאחד. מלשון ויתקעהו ימה סוף. אז ונועדו אליך כל העד"ה כל הבחי' דע"ת. אל פתח אוהל מועד. בחי' מלכותא קדישא. בסוד זה השער לה' צי"ב. גם תקיעה הוא קול פשוט. מורה על חסד ורחמים. ואם באחת יתקעו. אז ונועדו אליך הנשיאים. אליך דייקא. לבחינתך בחי' הדעת יאספו הנשיאים ראשי אלפי ישראל סוד מוחין עליונים. דהג' בחי' כח"ב נק' בשם ראשי אלפי ישראל. שהם בבחי' פל"א עליון. ובחי' אלפי"ן. בסוד ואאלפך חכמה. ותקעתם תרועה. תרועה הוא מלשון ריעות והתחברות. ואז ונסעו המחנו' החונים קדמה יסוד חסדי דע"ק. הנק' בבחי' ימי קד"ם. ותקעתם תרועה שנית. היינו בריעות והתחברות השני. אז ונסעו המחנות החונים תימנה. היינו החסדים טובים הנק' בבחי' ימין שהוא דרום. גם ע"ד הרוצה להחכים ידרים. תרועה יתקעו למסעיהם. היינו להמשכת השפעת החסדים צריך ריעות והתחברות השני חצי צרות. ובהקהיל את הקהל תתקעו. היינו כאשר כבר נתחבר

ונתייחד ונאסף באגוד' א'. וברזא דאחד. אז תתקעו קול פשוט של חסד הפשוט והאמיתי מהאחדות הפשוט. ולא תריעו. ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות היינו ע"י הכהן איש החסד. ימשכו אלו הבחי' המשכת החסדים. וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצרר אתכם. היינו כי תבוא מלחמה בכל איש ואיש מישראל מלחמת היצר המסיתו לתאוות החומריות והארציות. וזהו על הצר הצורר אתכם. ובודאי אין לך מלחמה כבידה מזו. ועצה היעוצה לנצוח מלחמה זאת. והרעותם בחצוצרת. היינו שתחברו ותייחדו אלו הבחי' שני חצי צורת ברזא דאחד. ע"י תשובה ומע"ט ומצות התורה. ואז ונזכרתם לפני ה' אלהיכם. היינו שתהיו מושפעים. כי ונזכרתם הוא מלשון דכר והיינו שתהיו מושפעי' ברכות שפע זכה ובהירה לפני ה' היינו מבחי' קדם ה' קודם הוי"ה. והיינו מבחי' ימי קד"ם: וע"י שפע עליונה זכה ובהירה וצחה כזו. ונושעתם מאויביכם ממלחמת אויביכם. וכיה"ר שנזכה כולנו יחד לזה בב"א. והמשכיל יבין כ"ז היטב:

פירוש ד

להבין ענין וטעם שתי נונין הפוכות. שמקודם הפסוק ויהי בנסוע ואחריו. גם להבין דברי רש"י ז"ל עשה לו סימניות מלפניו ומלאחריו. לומר שאין זה מקומו. למה דוקא עשה הסימנין בנונין. ובהעיר לב ושום שכל י"ל כי ידוע מספה"ק סוד מסע ב"י במדבר ובשאר מקומות שהיו סוד העלאת הניצוצין קדישין אשר המה היו משוקעים בדיוטא התחתונה ומובלעים בנו"ן שערי טומאה וסברו כי שם קנאו מקומם ח"ו לעד ולנצח. אמנם כאשר נסעו ב"י במדבר ובשאר מקומות דרך מקום שריית הניצוצות האלו. והיו שם משרע"ה וס"ר מישראל נשמות קדושות ועמהם היו הארון הק' והלוחות מעשה ידי אלהים והיו בסוד רתיכא עילאה קדישא והי' הכח בידם להמשיך ולגלות הארת הנר"ן ש"ב הק'. גם שער הנו"ן מהנו"ן שערים הק' הגם שלא הי' השגה למשרע"ה בשער הנו"ן. עכ"ז הי' היכולת בידם ע"י קדושתם הרמה להמשכת התגלות הארת שער הנו"ן. ועי"ז כשראו הניצוצין הק' השוכנים בתוך מעבה החשך והאפילה את שורשם הרמה בקודש. מאיר באור בהיר וצח לזה קפצו ופרחו ממקומן החשך וצלמות ונתעלו למעלה למקורם ושורשם הרמה ע"ד חיל בלע ויקיאנו כי ראו כי אין זה מקומם האמיתי והנצחי. כמו שסברו מקודם. ולזה הי' מקום שלא שהו שם ישראל כלום בחנייתם. ויש מקום ששהו שם בחנייתם. כי הכל היו לפי ריבוי הניצוצין המובלעים שם במקום ההוא. ולרמז זה נתנה התוה"ק כאן באלו השני פסוקים ויהי בנסוע ובנחה יאמר סימנין בנוני"ן הפוכות רומז לכל מה שביארנו. כי ראש הנו"ן שהוא בסוד שער הנו"ן מהנש"ב הק' נתגלה הארתו למטה עד סוף הנו"ן שערי טומאה כדי להוציא בולעם מפיהם הניצוצין הק' המובלעים

בהן ובאמת אין זה מקומן. כי אם שורשם הרמה הוא בקודש ולזה כיון רש"י ז"ל עשה לו סימניות כו' לומר שאין זה מקומו של כל ניצוץ וניצוץ הקדושים השוכנים שמה. רק היו מעלים אותן למקורם ושורשם הרמה בקודש. וכן יש נוני"ן הפוכות במביאי קרבן תודה. בתהלים קפיטל ק"ז. והבן כ"ז היטב:

פירוש ה

(**ותדבר מרים גו' משה ענו מאד וגו**'. ולכאורה אינו מובן מה ענין פסוק זה לכאן. וכן הקשו מפרשי התורה. וכ"א תירץ לפי דרכו. עוד קשה לקמן בפסוק ויקרא אהרן ומרים גו' פירש"י ז"ל למה הפרישן ממשה. מפני שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו. וכן מצינו בנח. וכי מה דמיון יש משם לכאן. בשלמא אצל נח הוא שפיר. שא"ל הקב"ה. אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. ולא אמר תמים. והוא מקצת שבחו בפניו. ואח"כ כשציוה הש"י למשה לכתוב בתורה א"ל לכתוב צדיק תמים שהיה אז שלא בפניו. אבל כאן כשאמר הש"י למשה לכתוב בהתורה מ"ש לאהרן ומרים שבחו של משה. א"כ הרי הוא אומר כל שבחו בפניו. עוד קשה שאחז"ל בגמ' גדולה ענוה שהרי אדון כל הנביאים לא נשתבח אלא במדת ענוה. א"כ בשעה שא' הקב"ה לאהרן ומרים שבחו של משה למה לא שיבח את משה בפניהם ג"כ במדת ענוה. והיל"ל מדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה הענו מכל האדם. והנראה לי בישובן. דהנה מצינו בספה"ק. סגולת הענוה הוא להשראת השכינה כמ"ש אני אשכון את דכא ושפל רוח. ומצינו ג"כ בספה"ק דאם לב האדם נדכה באמת אז אפילו אם יש בו איזה חסרון ח"ו אז עכ"ז השכינה שורה עמו:

ומעתה יבואר הכל ע"נ. כששיבח הש"י את משה לפני אהרן ומרים לא שיבחו אז במדת הענוה. כי אפשר שהיו ח"ו סוברים בדעתם שהשראת השכינה שעליו יותר מהם הוא רק עבור ומחמת סגולת מדת הענוה שיש בו. אבל לא מחמת שלימותו. שהוא שלם בכל מדותיו יותר מהם. ע"כ א"ל הקב"ה שלא כן הוא רק מפני שלימותו ומעלתו הוא ראוי שהקב"ה ידבר עמו בכל עת. ולהשרות שכינתו עליו בלי הפסק. אך כאשר ציוה הש"י למשה לכתוב הדברים שדיבר לאהרן ומרים ציוה לו מקודם לכתוב פסוק זה והאיש משה ענו מאוד מכל האדם. והיה משה חושב אז בדעתו שהשראת שכינתו ית' עליו אינו אלא מחמת סגולת הענוה שיש בו. אבל מכ"מ ימצא בו איזה חסרונות. כמדת ענוותנותו הגדולה. לכן שפיר פירש"י שלא א"ל בפניו. והבן. אך היה קשה לרש"י ז"ל היאך ציוה הש"י למשה לכתוב הפסוק ויקרא אהרן ומרים כו'. הלא מזה ע"כ ישכיל ויבין משרע"ה שלזה הפרישן ממנו כדי לומר בפניהם כל שבחו. כמאחז"ל. וא"כ הדרא קושיין לדוכתא.

דהרי הוא כאלו אמר כל שבחו בפניו ממש אשר ע"כ פירש"י ז"ל. ד"א כדי שלא ישמע בנזיפתו של אהרן. ובאמת משרע"ה בענוותנותו הגדולה לא עלתה בלבו שום מחשבה אחרת. רק זה הפירוש שבשביל זה הפרישן ממנו שלא ישמע בנזיפתו של אחיו הגדול ממנו. והבן זה הטב. כי דברים אמיתים הם): זה אינו מאדומ"ור

שלח

פירוש א

ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר. ואחז"ל במס' שבת פ' ארע"ק (שבת פט.) אריב"ל בשעה שעלה משרע"ה למרום מצאו להקב"ה שהיה יושב וקושר כתרים לאותיות. א"ל הקב"ה למשה אין שלום בעירך. א"ל משה כלום יש עבד שנותן שלום לרבו. א"ל היה לך לעזרני. מיד פתח משה ואמר. ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר. עכ"ל הגמ'. ולהבין פי' מאמר חז"ל שאמרו קושר כתרים לאותיות מהו ענינו. וגם הלשון היה לך לעזרני. וכי ח"ו לעזרה הוא צריך. ועוד שאר דקדוקים כמובן מעצמו למביני מדע.

וי"ל ע"פ ששמעתי בשם הרב הק' כו' מו' דוב בער ז"ל מ"מ ממזיריטש שאמר על מאמ' חז"ל עושה שלום במרומיו. מיכאל המלאך הק' הוא שר של מים. וגבריאל המלאך הק' הוא שר של אש. ואע"פ שהמים מכבין את האש. עכ"ז השלום ביניהם וכ"א על מקומו ומדריגתו יבוא בשלום. וגם כי ישנם מלאכים קדושים שהם חציים של אש וחציים של מים ואעפ"כ יש להם קיום ושלום ואמר הרב הנ"ל טעם והסברת שכל בענין זה והוא להיות כי כל נאצ"ל ונבר"א ונוצ"ר ונעש"ה. כשמבין ומביט ומקשיב. בסוד אצילתו ובריאתו ורואה שאינו יכול להשיג אמיתות המצאו ית' ויח'. אשר לית אתר פנוי מיניה. והוא ממלא כל עלמין ומופרש ומובדל מכל עלמין. וא"ס וא"ת לגדלות רוממותו ית' ויח'. והוא ב"ה בראני לכבודו ית'. לסיבת הרצון הקדום הפשוט. האחדות האמיתי. ואז ממילא נתמלא פחד ורעדה ויראה מפחד ה' ומהדר גאונו. והנאצל והנברא ההוא כאפס ואין נחשב אז בעיניו. ולאשר הוא בעיניו באמת כאי"ן לזאת השלום ביניהם כי איך יוכל לעשות איזה דבר לחבירו. אשר הוא אפס ואין בעיני עצמו. ובפרט כי גם חבירו נאצל ונברא ברצונו ית'. לסיבת מדריגתו הצריך אליו. כלל הדברים כי בחי' ומדת אין. הוא הגורם להיות שלום בפמליא של מעלה. ודפח"ח:

וע"פ דברי קדשו נשים לבב ושכל לבאר מאמר ריב"ל. כי הנה נודע מספה"ק אשר כל אות ואות מכ"ב אתוון דאורייתא. לכ"א יש לו בחי' מעלה ומדריגה כפי הצורך אליו להנהגתו

שהטביע בו יוצר הכל. וכאו"א אינו דומה לחבירו. בסיבת מעלתו ומדריגתו. ויש כמה אותיות שהם בחי' הפכיים ומתנגדים זה לזה. ובפרט אלו האותיות שעטנ"ז ג"ץ שהם אותיות. שט"ן. ע"ז. ובחי' ג"ץ שיצא מתחת הפטיש שהכל רומז לעוצם מדריגת גבורה שבהם ולזה ציוה לנו הבורא בהוב"ש לעשות תגי"ן לאותיות וסוד התגי"ן הוא בסוד שביל דקיק דנחית מרישא דלא ידיע ודלא אתידע. ומופיע על האותיות ההם שפע דאי"ן שפע דע"ק. בסוד כתרא עילאה קדישא. ועי"ז נעשה השלום ביניהם וכנ"ל. כי בחי' אי"ן הוא הגורם היות שלום ביניהם בפמליא של מעלה ונעשה שלום בין האותיות. הגם שהם הפכיים ומתנגדים זה לזה בטבעם אשר הטביע בהם יוצר בראשית. יש אות מא"ב אשר הוא בחי' חסד. ויש אות שהוא בבחי' גבורה. ויש אות שהוא בבחי' רחמים. אמנם לאשר נשפע עליהם מהבורא בהוב"ש שפע דאי"ן נעשה שלום ביניהם. והגם שישנו בתיבה א' כמה אותיות והם הפכיים זה לזה בטבעם. עכ"ז בצירופם יחד עושים כולם כאחד פעולת התיבה ההוא. כפי הצורך בעת ההיא לרצון הבורא בהוב"ש הנכבד והנורא. והכל ע"י השפע דאי"ן הנשפע עליהם מלמעלה ממקור ושורש מחצבתם של האותיות. והמקור ההוא נק' בבחי' אֵם של האותיות. ועל ידה נשפע עליהם שפע דאי"ן וכנ"ל:

ועפ"ז יבואר הפסוק צה"ר תעשה לתיבה. היינו שתעשה בהירות זך ומצוחצח להתיבה. והיינו ע"י ואל אמה תכלנה מלמעלה. תכלנ"ה מלשון כלתה נפשי לשון חמדה ותשוקה. והיינו ע"י שהאותיות נכספים ומשתוקקים לשורשם ולמחצב מקורם שהוא בסוד אֵם שלהם אז נשפע עליהם מלמעלה שפע דאי"ן. ונעשה שלום ואחדות ביניהם. וכ"ז נעשה על ידי אתערותא דלתתא ע"ד תנו עוז לאלהים וארז"ל כביכול ישראל מוסיפין כח בפמליא של מעלה. כי כל העולמות לא נבראו אלא בשביל התורה. כמאחז"ל בראשית בשביל התורה שנק' ראשית נברא העולם וכל העולמות לא נבראו אלא בשביל שבנ"י עם ה' חבל נחלתו יקבלו עליהם עול מלכותו ית'. באמת ובאהבה וביראה. וע"י אתערותם בעבדות ה' ב"ה וב"ש נעשה קיום והעמדה והערכ' לכל העולמות העליונים הק'. ולכל האותיות הק' ונשפע עליהם להכנ"י לעילא ותתא כל ברכאין וכל חדו וכל נהורין עילאין קדישין. לכאו"א כפי הצטרכותו ובזה עושים תענוג ושעשועים להבורא ב"ה וב"ש שיכול כביכול להשפיע עליהם חסדו הגדול והטוב ברצונו ית' באין מונע ח"ו. ועי"ז כביכול מוסיפין כח בפמליא של מעלה. וזהו תנו עוז לאלהים כנ"ל ומעתה יבואר ע"נ מאחז"ל בגמ' הנ"ל. בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה קושר כתרים להאותיות. היינו כנ"ל שהשפיע עליהם שפעו הזך בהיר ומצוחצח מבחי' אי"ן. שהוא בסוד כתרא עילאה קדישא. א"ל הקב"ה למשה אין שלום בעירך רצה לומר באתערותא שלך כי

העיקר הוא ע"י האתערותא דלתתא בזה נעשה שלום בין האותיות ובין כל העולמות וכנ"ל. כי בשביל ישראל נבראו כולם. א"ל משה כלום יש עבד שנותן שלום לרבו. והלא אתה בראתם ואתה יצרתם לך נאה לעשות שלום ביניהם ולהשפיע עליהם שפעך הזך. א"ל הקב"ה היה לך לעזרני. כי עכ"ז צריך לאתערותא דלתתא כי זהו עיקר רצון הבריאה. שברא הבורא ב"ה וב"ש כל העולמות וכמבואר בהפסוק תנו עוז לאלהים. אז מיד פתח ואמר ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר. כי נודע מספה"ק אשר חכמה הוא כ"ח מ"ה ושם מ"ה הק' הוא כח אדנ"י. והיינו שנתעורר משרע"ה רשכה"נ לבקש אל ה'. על בחינתו שהוא בחי' מ"ה. וכמ"ש ונחנו מ"ה. וכנודע מספה"ק ביקש שיגדל ויתרומם למעלה למעלה ברום המעלות. וזהו ועתה יגדל נא כח אדנ"י היינו השם מ"ה הק'. לעילא לעילא כאשר דברת לאמר. לאמ"ר הוא לשון התרוממות. וכיה"ר אמן. והבן כ"ז היטב.

קרח

פירוש א

ויקח קרח בן יצהר וגו'. כבר נאמר ונשנו מדרשים רבים על לשון ויקח ועוד יש לאלוה מילין ואענה גם אני חלקי. וע"פ דברינו אלה יבואר עוד כמה דברים נפלאים. והוא כי קרח אדם גדול היה כמבואר בדחז"ל. ומה ראה לעשות כזאת. וגם יתבאר מה היתה התשובה על ענין מחלוקתו. ועוד כמה דברים. ובהעיר לב ושום שכל י"ל כי הנה כתיב עוטה אור כשלמה וכבר מבואר זה למעלה בפ' במדבר. וידוע דהכהנים הם בחי' חסד וכל מעשיהם ועבודתם הי' הכל בחשאי והלוים הם בחי' גבורה ולכן היו מעשיהם ועבודתם בדיבור ונעימות קול ובצלצלים ובכנורות וזהו בחי' חשמ"ל כביכול. כי כללות ישראל הוא בבחי' קומה שלימה כביכול וכהנים הם בבחי' ח"ש שהיה עיקר עבודתם רק במחשבה ובחשאי. והלוים הם בבחי' מ"ל. דאיהו דיבור. וזהו סוד הוי"ה אדנ"י הוי"ה במחשבה ואד"ני בדיבור וקרח היה רוצה להיות ג"כ בבחי' ח"ש. ויהיו מעשיו ועבודתו בחשאי ובמחשבה ולהעשות כ"ג כדי להעלות ולייחד ולקשר עולמות עליונים הק'. והיה לו הוכחה לזה משמו ושם אבותיו כי שמו של אדם הוא בחי' ושורש נשמתו וקר"ח הוא מספר ח"ש וגם יצהר הוא שמן כמו תירושך ויצהרך וכשמריקין את השמן מכלי לכלי אינו משמיע שום קול אשר לא כן הוא בשאר משקין. וגם כי שמן רומז למשח רבות עילאה קדישא. סוד חכמה עילאה. בסוד יו"ד משם הוי"ה הק' בהוב"ש. וגם קהת הוא לשון אסיפה כמו ולו יקהת עמים. וגם לוי הוא לשון חיבור וקישור ומכ"ז לקח לו קרח ראיה והוכחה שהוא ראוי להעשות כהן. ויהיה בבחי' ח"ש סוד עלמין עילאין קדישין.

אבל לא כן הי' ציווי הבורא ית' וית'. רק שיהיו הלוים בבחינתם ומעמדם ושורשם ומשם יראו לקשר ולייחד עלמין עילאין קדישין. ולזה היה כעין תשובה על דברי קרח כי היה שואל כענין אך שהי' נגד רצון הבורא בהוב"ש וזהו תשובתו מ"ש בסוף פ' זו:

פירוש ב

ואל הלוים תדבר וגו' כי תקחו וגו' המעשר והרמותם ממנו וגו'. כי המעשר שלקחו הלוים הוא בסוד יו"ד משם אדנ"י הק' והתרומת מעשר שנתנו הלוים להכהנים שהוא מעשר מן המעשר. והי' לו כל דין תרומה גדולה הוא בסוד יו"ד משם הוי"ה הק'. וזהו והרמותם ממנו לשון הרמה ועלייה תרומת ה' מעשר היינו יו"ד עילאה משם הוי"ה הק'. מן המעשר היינו מן היו"ד משם אדנ"י הק'. והיינו מבחי' הלוים ושורשם שהוא בחי' גבור"ה. בחי' מ"ל שהוא דיבור יראו להעלות ולקשר עלמין עילאין קדישין. אשר הם בחי' ח"ש ומחשבה וזהו ונחשב לכם תרומתכם. ונחש"ב הוא לשון מחשבה כדגן מן הגורן הגר"ן הוא מספר ג' שמות אלהים שהם שורש הדינין וגבורות והמתקתן הוא כמ"ש אל אלהים ה' דיבר כו'. והיינו ע"י השם אל. וע"י שם הוי"ה ואלו שני שמות הק' הם מספר ז"ן והם שמות החסדים והרחמים. וע"י נמתקו הגבורות שהם הג' אלהים ודגן הוא ג"כ מספר אל הוי"ה. וזהו ונחשב לכם תרומתכם. היינו העליי' וקישור והיחוד העולמות העליונים יהי' כדג"ן מן הגר"ן. וכנ"ל שהם המתקת הדינין בשורשם. וכמלאה מן היקב. היינו המילוי מהאותיות של יקב שהם כזה יו"ד קו"ף בי"ת והמילוי לבד הוא מנין תק"ו שהוא ממש מספר שם הק' אב"ג ית"ץ שהוא סוד חסד שבגבורה. וגם יק"ב הוא אותיות השם הק' יב"ק. דאיהו סוד י"חוד ב"רכה ק"דושה. וכ"ז היה תשובה אל הלוים שמבחינתם ושורשם יוכלו ג"כ להעלות ולייחד עלמין עילאין קדישין. ולהמתיק הדינין בשורשן ולהיות ג"כ בבחי' ח"ש ומחשבה. וע"פ דברינו הנ"ל יובן מה דאיתא במדרש א"ר לוי למה חלק קרח על משה אמר אני בנו של שמן כו' עיי"ש. והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ג

ויקח קרח וגו' במדרש שלקח מקח רע לעצמו. ביאור דברים אלו הוא. דהנה כתיב ביחזקאל ואתה כי הזהרת רשע ולא שב מרשעו ומדרכו גו'. הוא בעונו גו' נפשך הצלת. ולכאורה הוא אינו מובן. מה משמיענו בזה הכתוב שהרשע בעונו ימות בודאי הדין נותן כך שהרשע ימות בעונו ועוד מה זה הוא הבטחה להצדיק המוכיחו. איזה טובה תצמח לו מזה. ומה ירויח בזה שהרשע ימות בעונו:

אמנם כן הנה יש ב' מיני צדיקים בעולם יש צדיק שמדחה את הרע מעליו מכל וכל ואין לו שום מציאות אצלו מחמת שמזכך ומטהר גופו כ"כ ואינו יכול להמציא בו כלל. ויש צדיקים שאין להם הזדככות כ"כ ואז יש כח ומציאות להרע להמצא אצלו ח"ו. אך מחמת יראת ה' ופחדתו ממנו ית' ועוצם גודל אהבתו להש"י ואהבת הטוב הוא בוחר בטוב ומואס ברע ומכניעו ומשעבדו תחת הקדושה. והנה ידוע דכל דבר חושק תמיד לדבק לשורשו ומקורו. ובמקום שיש לו התנשאות וחשיבות ודבר החשוב אצל הצדיק הוא רק טוב וזהו העיקר בעיניו וכל מגמתו ורצונו הוא רק לעשות טוב. ובוחר בו בכל עת ורגע. ומציאות הרע אף שנמצא אצלו מכ"מ הוא נמאס בעיניו מאוד. אבל אצל הרשע הוא להיפוך שאומר לרע טוב כו' שבוחרים תמיד ברע ומנשאים אותו כי הוא הוא החשוב בעיניהם. והטוב הוא נמאס בעיניהם. הגם שיזדמן לפעמים שעושין איזה מעשה או ענין טוב הוא רק מההכרח או מחמת איזה פניה ר"ל. והנה כשמזדמנים אלו השנים היינו הצדיק והרשע להדדי. וזה בזה נפגשו ע"י איזה התווכחות שהצדיק מוכיח להרשע על מעשיו אשר לא טובים המה או שמקבל הצדיק יסורים ע"י הרשע שמיצר לו. אז מתעוררים הכוחות הכמוסים אצל כ"א. היינו הטוב שכמוס וגנוז בתוך הרשע רואה ומבין היאך הוא נבזה ונמאס בעיני הרשע ואינו משגיח עליו. והיאך הוא יהיה חשוב ויקר בעיני הצדיק. אז מאוד הוא נכסף ומתאווה וחושק לידבק בשורשו. ר"ל בטוב שיש בהצדיק כי רב הוא. ואז נעשה הטוב שיש בהצדיק כאבן השואבת ושואב אליו כל טוב שנמצא בהרשע. וכן מיעוטא דמיעוטא מהרע שנמצא אצל הצדיק כשרואה ומבין היאך הוא נבזה ונמאס מאוד בעיני הצדיק. והיאך יהי' מנושא ומרומם וחשוב בעיני הרשע. אז מיד הוא נמשך ויוצא מהצדיק המוכיח להרשע ואינו שומע לו. ונדבק בהרשע שהוא שורשו ושם קנה מקומו. ומה לו להיות מעונה וכבול ואסור בזיקים אצל הצדיק שמכניעו בכל עת ורגע. וכיון שהשיג ומצא מקום הטוב ויפה לו ויהא שם בחשיבות גדול מיד הוא נמשך אחריו. כי הוא מקורו ושורשו וכל מין נמשך אחר מינו. וזינא בתר זינא. נמצא הטוב שיש בהרשע נחלץ ויוצא ממנו ונמשך אל הצדיק ונדבק בשורשו הטוב והרע שאצל הצדיק יוצא ממנו ונמשך לתוך הרשע ונדבק לשורשו. וזהו הי' כוונת שעיר המשתלח שהיו שולחין הכנ"י כל העונות וחלקי הרע שהיו בהם אל המדברה למקורו ושורשו. ואז הרע נמשך אל מקורו וקובעין לו שם דוכתא בתהומא רבא אל ארץ גזירה. כי הרע אף שנדחה ממקום שהיה שם צריך ליתן לו מקום חנייתו. וכמ"כ כשהצדיק מוכיח להרשע ואינו שומע לו. אז מצא הרע שאצל הצדיק מקום ללין. והרע קובע מקומו אצל הרשע. וקנה שם מקומו כי הוא מקורו ושורשו. ובזה תבין כוונת הגמ' זכה נוטל

חלקו וחלק חבירו בג"ע. לא זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם. כיון דהטוב יש לו שורש בעולם העליון בעוה"ב א"כ כיון שהטוב נמשך למטה להצדיק ממילא גם רוחניות הטוב שבעוה"ב נמשך אליו. וחלק הרע שאצל הצדיק עם חלקו בגיהנם נמשך להרשע ומענישין אותו גם על הרע של הצדיק כיון שבחר בו. אך באמת גם ענוש לצדיק לא טוב. שהצדיק אינו רוצה שע"י יענש הרשע ויירש גיהנם כפליים בכל חטאותיו. וזהו שהבטיחו הש"י להנביא שהזהירו להוכיח את הרשעים שלא ייירא ויפחד פן ואולי לא יטו אזנם לדבריו ולא יקבלו מוסריו ויהיו מזידין ואז יקבלו עונש ע"י וכנ"ל. ע"כ הבטיחו הש"י שהגם שלא ישמע למוסרו ואז בודאי יקבל הרשע עונש לא ימות עבור עונו של הצדיק רק הרשע בעונו ימות ולא יענש ע"י הנביא כי יהיה די לו בשלו. ואתה את נפשך הצלת ר"ל שאתה הפרשת והבדלת חלק הרע מנפשך ונמשך אחר הרע שבתוך הרשע ואתה תזכה לחלק חבירך שבג"ע שהטוב שבו הוא נמשך אצלך. כי הוא מקורו ושורשו. וא"כ גם חלק הטוב הרוחני שלו ג"כ נמשך אצלך ותטול חלקו בג"ע וכנ"ל. והבן כ"ז:

ומעתה יובנו דברי המדרש ויקח קרח שלקח מקח רע לעצמו. ר"ל שע"י המחלוקת שעשה עם משה ואהרן. עי"ז נמשך כל הרע שלהם לתוכו ואז נפרש ונבדל ממנו חלק הטוב שהיה בו ונמשך ונדבק במשה ואהרן. וז"ש התרגום ואיתפליג קרח. ר"ל שנחלק הטוב מהרע ונבדל ממנו והלך למקורו ושורשו והוא נשאר כולו רע כנ"ל והבן כ"ז. והש"י יברך אותנו בשלום. וכיה"ר אמן:

פירוש ד

וישלח משה לקרוא וגו' בני אליאב ויאמרו לא נעלה. האי בני אליאב האמור כאן הוא לכאורה מיותר וגם מהו הלשון לא נעלה הי"ל לא נלך. אכן י"ל דהנה משרע"ה רשכה"נ היה דורש טוב לעמו וחפץ בטובתם ולזאת היה מחזר ע"כ הצדדים בכל האפשרי לבקש איזה עילה ועצה טובה כדי להחזיר לדתן ואבירם למוטב ולתקן את נשמותיהם. וראה והבין שהם רשעים גמורים גדולים ועצומים ואין שום עצה ותבונה להחזירם למוטב. לזה התחכם רשכה"נ לבוא למקור מחצב נשמותיהם אולי משם יוכל להעלותם ולתקנם. וזהו פי' הפסוק וישלח משה לקרוא לדתן ואבירם בני אליאב היינו שיקראו אותם בשם בני אליאב אביה' כי אביהם היה צדיק. וגם אליא"ב הוא אל"י א"ב ואולי ממקור מחצב נשמותיהם יוכל להחזירם ולתקנם ולהעלותם והם היו רשעים בתכלית הרשעות. וכשהבינו זאת אמרו לא נעלה אין רצונינו להיות לנו עלייה והבן. והש"י יזכנו שנהיה מאמינים בו ובהצדיקים ולא נהרהר אחריהם. וכיה"ר אמן:

חקת

פירוש א

וידבר וגו' לאמר זאת חקת התורה וגו' לאמר וגו'. ראשונה צריך להבין ולדעת מהו זה. ב"פ לאמר. והנה לאמר הראשון הוא נכון. כי משרע"ה לא הורשה לאמר לישראל שום דיבור ששמע מפיו הק' ית'. עד שיתן לו הש"י רשות לאמר. ותיבת דבר אל בנ"י הוא לחיוב. שמחויב ומצווה לאמר להם. אך לאמר השני הוא לכאורה שפת יתר. גם צריך לדעת מהו לשון חוקת התורה כי לשון זה מורה ע"כ התורה כולה ומהראוי הי' לכתוב זאת החוקה. אשר צוה כו'. והי' קאי על מעשה הפרה לבד.

אכן בהעיר לב ושום שכל. י"ל. כי בא הכתוב לרמז בכאן רמז וסוד נפלא כי הנה ידוע כי תוה"ק קדמה לבריאת העולם אלפים שנה והיתה אז אורות זכים ומצוחצחים בסוד חכמה ובינה ושורשה הרמה בקודש היא חכמה סתימאה. קדמאה אשר לית השגה ומחשבה תפיסא ביה כלל. והיתה סתימא דכל סתימין. אכן רצון הבורא בהוב"ש היה שתבוא לידי התגלות עד אשר זכו בה עם ה'. בני אל חי. ליהנות מזיו הודה והדרה ואורה. ולזאת נק' תוה"ק משל הקדמוני שהיא כדוגמת משל נגד התורה הקדומה סתימאה קדמונו של עולם. ודבר זה הוא מרומז באלו התיבות זאת חוקת התורה. היינו בחי' זאת שהוא בחי' התגלות התורה. הוא חוקת התורה הקדומה חכמה סתימאה. אשר שם לא נוכל לתאר כ"א בסוד חקיקה. והבן. ומשם נאצלה ונתגלה בחי' זא"ת. התגלות התוה"ק. והנה מאחר כי תוה"ק ממקום גבוה וסתימאה ונעלם מאוד נאצלה. לא הי' רשות לדבר ולגלות דברי תורה. אמנם כן אדם אשר מטהר ומזכך מחשבתו בלתי לה' לבדו. ומדבק מחשבתו למחשבה העליונה. בחי' יו"ד משם הוי"ה הק' סוד חכמה עליונה ומטהר את ההבל היוצא מן הלב ומדבק אותו בהבל העליון הק'. סוד הבינה. סוד מילוי של שם הק' ס"ג. שהוא מספר הב"ל. שהוא ההב"ל הק' לכל העולמות. ובזה מייחד הה' ראשונה של שם הוי"ה הק'. וכשמטהר ומזכך את הקול היוצא ע"י שית עזקין דקנה. אז הוא מייחד ומקשר לוא"ו ימי הבנין סוד וא"ו משם הוי"ה הק' וכשמטהר ומזכך דיבוריו ומקשרם ומייחדם לשורשם בזה מייחד הה' אחרונה משם הוי"ה הק'. אשרי אנוש יעשה זאת. ולאיש אשר אלה לו. אליו יש רשות לדבר ד"ת ולגלותם לעם ה' בני אֵל חי. וזהו אשר צוה ה' לאמר. צוה הוא מלשון צוותא וחיבור. היינו האדם אשר הוא מחבר ומייחד כביכול השם הוי"ה הק' כמבואר. אדם כזה יש לו רשות לאמר והבן כ"ז היטב:

פירוש ב

וידבר וגו' קח את המטה וגו' העדה וגו'. הנה בכאן רבו הדיקדוקי'. וזה יצא ראשונה להבין ולדעת. ענין הטעות והחטא של מרע"ה. מה היה לו. ורש"י ז"ל פי'. ע"פ יען לא האמנתם בי להקדישני שאלו דברתם אל הסלע הייתי מקודש לעיני העדה כו' עיי"ש. וזה אינו מובן. כי מהו החילוק בהוצאת מים מן הסלע היבש והקשה בין דיבור להכא' במטה ובודאי גם בהכאה נתקדש שם שמים עד למאוד. והגם כי על המטה הי' חקוק שם המפורש ויעלה על הדעת כי עבור זה אין עוד חידוש כ"כ בהוצאות המים ע"י הכאה במטה. שהלא ידוע כי משרע"ה היה כל גופו וכל איבריו הק' רק זכים ובהירים ומצוחצחים ושמות הק' והטהורים כי הוא היה סוד הדעת העליון הק'. והיה דבוק באי"ן כנודע מספה"ק. ובודאי אין חילוק בין דיבוריו הק' להכאה במטה הק'. עוד מהו לשון ונתן מימיו המובן כאלו יש כבר בסלע מים מצד הטבע. ועוד והוצאת להם מים מן הסלע הוא כפל לשון ושפת יתר לכאורה. מאחר כי כבר אמר ונתן מימיו עוד מהו לשון אל פני הסלע. עוד צריך לדעת למה קרא משרע"ה לישראל בשם מורים והלא שאלו כהוגן מים לשתות. ורואני כי לא הקפיד הש"י בכאן עליהם ולא נכתב בזה לשון תלונה:

אמנם בהעיר לב י"ל דהנה הבורא בהוב"ש ברא את עולמו והנהיגו בדרך הטבע וקבע אז בכל דבר ודבר מעניני הבריאה הנהגת טבעו שיהיה יתד קבוע במקו נאמן בל ימוט לעולם. והנה כאשר נצטרך לפעמי' לשדד המערכה ולשנות מדרך הטבע ולהיעשות נסים ונפלאות לישראל. וכאשר כבר נעשו ע"י הנביאים הק' וחכמי הדורות נסים גדולים לישראל ויפלא הדבר בעיני כל משכיל איך יוכל דרך הטבע להשתנות והוא אשר הטביע והנהיג בורא כל העולמים בהוב"ש בדבר זה. ואיך יוכל האדם לשדד סדר המערכה אלהות כביכול:

אכן בכל דבר ודבר מעניני הבריאה קבע בורא כל העולמים ב"ה וב"ש ענין נעלם הפכיי המתנגד לדרך הטבע אשר הוטבע בדבר הזה. כנודע. כי בכל דבר ודבר יש בו ד' יסודות ארמ"ע וידוע כי מים מכבים את האש ועכ"ז יש קיום לדבר הזה. הגם כי יש בו התנגדות הפכיים וכמ"ש המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו. ואחז"ל כי מלאך מיכאל הוא בחי' מים סוד החסד. וגבריאל הוא בחי' אש סוד הגבורה והפחד והגם כי מים מכבים את האש עכ"ז עושה שלום במרומיו וכ"א הוא במקומו ומצבו ומעמדו. ולהבין תוכן ויסודן של דברים הנ"ל ביותר ביאור. י"ל כי הקיום ומעמד של כל נברא ונוצר ונעשה הוא בחי' אי"ן כי כאשר כל דבר נברא רואה ומבין ערך מהותו ואיכותו נגד אור הצח והבהיר אור א"ס ב"ה וב"ש. אז נתבטל במציאותו ונחשב בעיני עצמו כאפס ואי"ן ומחשב בעצמו

למה זה בראני הבורא בהוב"ש כ"א לכבודו בראני ובודאי גם את הדבר הזה המתנגד הפכיי לנגדי ג"כ בראו הבורא בהוב"ש לכבודו. ועי"ז נעשה שלום ביניהם שלא לבטל זא"ז כנ"ל. ואז אין המים מכבים את האש וכדומה שארי דברים המתנגדים זה לזה ג"כ בדבר אחד ג"כ קיומן ומעמדן בעולם הוא ע"י בחי' אין וכנ"ל. וכבר מבואר דבר זה בפ' שלח. וכן בכל דבר נברא הגם שיש בו התנהגות דרך הטבע שהוטבע בו בעת הבריאה עכ"ז קבע בו הבורא ב"ה ברחמיו ענין נעלם המתנגד להטבע. וכאשר היה רוצה הנביא לעשות איזה נס ופלא ולשדד מערכת הטבע לפעמים לעת המצטרך היה מדבק ומקשר א"ע לבחי' אי"ן ועי"ז היה ממשיך ענין הנעלם המתנגד להטבע ועשה מה שעשה כי עיקר קיום הדבר בא מבחי' אי"ן וכמבואר. ועד"ז היו הנביאים ממשיכין ועושין נסים ונפלאות לעם ה'. והנה בכאן כאשר נצטווה משרע"ה מפי הקב"ה לעשות נס ופלא לישראל. להוציא להם מים מן הסלע היבש אז הבין משרע"ה שצריך לעשות בדרך זה שנתבאר לייחד ולקשר עצמו ולבוא לבחי' אי"ן אמנם עלה בדעתו הק' מאחר כי נס זה הוא ניסא דרבים לכל ישראל ביחד. לזה מהראוי כי כל ישראל יבואו לבחי' אי"ן ואז יהיו ראוים לאותו נס וזה היה טעותו בכאן כי באמת רצון הבורא בהוב"ש היה רק שמשה ואהרן יעמדו בבחי' זו וימשיכו בטהרתם וקדושתם הנס הנפלא הזה לישראל ע"י הזדככותם ודביקותם לבחי' האי"ן וע"י דיבוריהם הק' אל הסלע ימשיכו הנס. והיה בזה קידוש שמו ית'. גדול מאוד. כי ישראל היו רואים בזה כמה גדול כוחן של צדיקים אשר ע"י דיבוריו של הצדיק לבד יוכל להיעשות נס כזה ועי"ז היו יריאים ונכנעים מאוד לפני ה'. ולהאמין בעבדיו הק' ולהשמר את דיבוריהם שיהיו הכל בטהרה ובקדושה. וזהו יען לא האמנתם בי להקדישני גו':

ועתה נבוא לביאור הפסוקים כי הבורא ב"ה ציוה למשרע"ה קח את המטה והקהל את העם היינו כפשוטו שיעמדו כולם לראות גודל תוקפו של הנס. ודברתם אל הסלע לעיניהם היינו רק בדיבוריהם לבד וכנ"ל. ונתן מימיו היינו כח הנעלם שבסלע אשר מתנגד אל טבע הסלע והיבשות וכנ"ל. והוצאת להם מים מן הסלע כי הנה אותיות הק' של סל"ע במילואן כזה סמ"ך. למ"ד. עי"ן. אמצעיתו של האותיות הוא מי"ם. כי הגם כי סלע הוא דבר גשמי עכ"ז האותיות במקורן ובשורשן הם אורות זכים ומצוחצחים ויש בהם כח הנעלם במילואן אותיות מי"ם. וזהו והוצאת להם מי"ם מן הסלע והיינו ע"י התדבקותם לבחי' אי"ן וכנ"ל. ומשרע"ה הבין בדבר ה' אליו הקהל את העם שיהיו כולם באגודה ובדיעה אחת ולדבק א"ע בבחי' אי"ן מאחר כי ניסא דרבים הוא. אמנם לא היה הדבר באפשרי שיהיו כל ישראל במדריגה גדולה וגבוהה כזו ולא יכלו לדבק

עצמם לבחי' זו. וזהו ויקהילו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע היינו אל אותיות פני הסלע לבד היינו אותיות שרשיים של סל"ע ולא אל כח הנעלם אשר יש בו אותיות מים וכנ"ל ואז היטב חרה אפו של משרע"ה על הדבר הזה על אשר אין יכולת בידם לדבק א"ע לבחי' זו ולזה קראם מורים ואמר המן הסלע הזה נוציא לכם מים וכי מסלע זה הגשמי והיבש נוציא לכם מים. הלא צריך להתדבק ולהתקשר בכח הנעלם ולבוא לבחי' גבוהה וכנ"ל. ומאחר שבא לכלל כעס בא לכלל טעות והכה את הסלע כפשוטו (ויך את הסלע במטהו פעמים ר"ל ב"פ אותיות ראשונים של סלע במילואו ואותיות אחרונים ואז נשארו האמצעיים אותיות מי"ם ויצאו מים רבים כו') והבן כ"ז היטב. ועוד יתבאר בסמוך בביאור יותר ובסיגנון אחר. והכל הולך אל מקום אחד:

עוד יש לאלוה מילין. בילקוט קח את המטה כו' הה"ד מטה עוזך ישלח ה' מציון רדה בקרב אויביך וזהו המקל שהיה ביד יעקב כמ"ש כי במקלי עברתי את הירדן הזה והוא תמוה ונפלא ונראה לבאר זה. ונקדים הדיקדוקים בפ' זו כי המה רבו א' מהו החטא של משה ואהרן במקום א' מצינו בקרא יען אשר מריתם את פי כו'. וכתוב א' אומר יען אשר לא האמנתם בי להקדישני וחלילה לומר כן על משה רבן שכה"נ ואהרן הכהן הגדול שהם המרו רצון הבורא ב"ה ח"ו. ובאמת לדברי המפרשים נראה שמשרע"ה לא היה חייב בדבר וכוונתו הי' לטובו' אך שהיה לו איזה שגגה וטעות. וצריך לדעת מאין מצא מקו' לטעו'. גם ממה שא"ל הקב"ה קח את המטה נראה ג"כ דכוונת הש"י היה להכות הסלע גם שאר דיקדוקי' שזכרנו למעלה במאמר הסמוך עיי"ש:

ולבאר כ"ז צריך אני להאריך קצת ומתוכן יתבארו המשך הפסוקים בטוב טעם ודעת דשורש הדבר הוא דראוי ונכון לאדם להיות אוהב את האמת להיות כל העובדות והמעשי' וכל הענינים של האדם שלא להטות עצמו מדרך האמת והישר. וכ"ז הוא מחמת כשהאדם נותן ללבו שכל הנמצאים בעולם הם מאמיתות מציאותו. וזהו קיום העולמות ע"י האמת והוא עמוד החזק שהעולם עומד עליו. וא"כ כיון שכל אדם יש בו נשמת רוח חיים אשר נפח בו שמו ית' והבא ממקור האמת ע"כ ראוי להאדם להיות כל חפצו ומגמתו בכל ענייניו להדביק את נשמתו בשורש האמת. ושלא לפסוק עצמו מהשורש כדי להיות דבוק תמיד באמיתות מקור א"ס בהוב"ש אשר הוא כולו אמת אך אע"פ שבחי' ומדת אמת הוא אחת. מ"מ יש שני מיני דביקות במדת אמת. אחד הוא להיות דבוק בהנהגה של אמת אשר העולמות עליונים מתנהגים ע"י להיות הכל מתנהג ע"פ הדין והיושר לשלם שכר וגמול טוב לעושי רצונו ית' ולמקיימי התורה והמצות ולהעניש לעוברי רצונו. כפי איכות העבירה והפגם וזהו מדה שיש לה גבול שמתנהג

עם הכנ"י כפי המדה אשר הם מתנהגים זרע ישראל למטה הן טוב הן לרע ח"ו. אמנם יש התנהגות ודביקות של אמת אשר האדם הוא דבוק באמיתות מציאותו ית'. שהוא למעלה מכל העולמות. והוא רק התפשטות הטוב טובה ורחבה בלי שום שיעור וגבול אשר משם נשפע שפע רב להכנ"י ככל אשר יצטרכו זרע ישראל. בלי שום מדה ושיעור וגבול. ולא כפי התנהגות האדם. רק בהטבה הבא ממקור האמת בתכלית הפשוט. ודביקות זו הוא רם ונשא מאוד. שהוא למעלה מן האותיות והעולמות וזהו מדתו של יעקב שהוא היה מתנהג א"ע בדרך האמת וכל מעשיו היו רק להאיר בכל העולמות חיות האמת המתנהגת בקו של אמת וכמ"ש תתן אמת ליעקב:

ועפ"ז יובן מאחז"ל כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שנ' והאכלתיך נחלת יעקב אביך. דהנה יעא"ה זכה לנחלה שאין לה שיעור וגבול ותכלית. ומאין בא לו זכיה זו משום שהוא היה נותן תענוג והתפארות לכל העולמו' באמיתות מעשיו. אשר ע"י דביקותו בתמימות לב האיר קרן אור האמת בכל העולמות. ולא זו בלבד אלא שכל מגמתו של יעקב הי' לדבק חיות התנהגות האמת של העולמות בדביקות האמת אשר הוא ההנהגה מאמיתית מציאת עצמותו ית' ושם למעלה דבק יעקב שכלו וכל כחותיו ויצא מגדר העולמות. ולא שהניח העולמות למטה במקומם. אלא אדרבה בהליכת יעקב בדביקותו למעלה לדבק א"ע באמת הפשוט. משך עמו כל העולמות להיות התנהגות האמת של העולמות דבוק בטעם וחיות האמת. העצמיות הפשוט. במקור ושורש האמת ובזה גרם תענוג גדול למעלה לתוך העולמות. כי זהו שמחה ותענוג שלהם כשמרגישין העולמות היאך חיותם דבוק בעצמית האמיתית של הא"ס הפשוט. והיאך הם נשפעים ממקור האמת והא"ס אשר עבור זה שכרו ג"כ בלי שום שיעור וגבול וערך וזה היו העובדות של יעקב אע"ה תמיד לכך זכה עבור זה לנחול נחלה בלי מצרים וגבולים להיות שכרו ג"כ בלי שיעור וערך וגבול:

והנה אותן השני בחי' של דביקות אמת הנ"ל. ר"ל אותה ההנהגה אשר העולמות מתנהגים ע"פ דרך הטבע של אמת לשלם לאיש חסד כמפעלו. וכן להיפוך ח"ו. וזהו מכונה בשם בחי' נקודו"ת שהם תחת האותיות שהאותיות מתנהגים כפי הנקודה אשר עושים ומנקדין תחתיהם כי הנקודה מנהיג את האות. וכמ"כ הנהגת האמת של העולמות הוא לפי התחתונים לפי ערך זה יונקים השפע מן העולמות. אבל אותו בחי' של האמת אשר הוא בהתפשטות אמיתית עצמותו ית'. זהו בחי' טעמי' וכתרי אותיות שהם למעלה מן האותיות והאותיות המה מתנהגים ע"פ הטעם הנאמר למעלה מהם כמ"כ העולמות מתנהגי' ע"י חיות הנשפע עליהם מהתפשטות האמת והטוב. אשר הוא דקה מן הדקה.

והוא תענוג ואור נעלם אשר הוא מאיר לעולמות הרוחניים. תענוג גדול בלי שום שיעור וערך וגבול. ושם אינו רק טוב ורצון הפשוט. וכשאדם מדבק א"ע בדביקות עליון במקור האמת להיות דבוק בטעם עליון אז הוא בא לידי השגה של טובת הבורא בהוב"ש. איך שהוא טוב ומטיב. וזה"ש דהמע"ה טעמו וראו כי טוב ה'. ר"ל כשתבואו לבחי' דביקות של טעמי"ם להיות יוצא מגדר העולמות אז תראו כי טוב ה' כי הוא ית"ש הוא עצם הטוב והתפשטות הטוב האמיתי בלי שום גבול. וזה היה בחי' יעקב אשר היה יוצא מן גדר העולמות והדביק חיות האמת של התנהגות העולמות להיותם מרגישין בטעם נועם האמת העליון הפשוט. בלי שום צמצום והוא היה דבוק בבחי' הוא"ו של שם הוי"ה ב"ה וב"ש והוא היה הבריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה. והוא הדביק כל העולמות לשורש האמת של הא"ס כמש"ל וזהו רמז הוא"ו על התחברות ודביקות בחי' בריח התיכון.

ועפ"ז יובנו דברי חז"ל וחידותם שאמרו כל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונא. דהנה אמה הוא מדה בחי' קו הוא"ו הנמצא בריבוע של ד' אותיות הוי"ה בהוב"ש. אשר המה מאירים בד' העולמות אבי"ע. דיו"ד רומז אל עולם אצילות. וה' עליונה אל עולם הבריאה. והוא"ו לעולם היצירה. וה' אחרונה לעולם העשיה. וכל עולם ומדה כלול מחבירו א"כ בכל עולם יש הארה של ד' אותיות השם הוי"ה בהוב"ש. ויעקב דהוא הוא"ו הממוצע המחבר את האהל להיות אחד וע"כ כשהדביק יעקב א"ע אל מקום עליון להיות דבוק באמיתית עצמותו ית"ש. במקור האמת והיה נוטה א"ע מגדר העולמות. לצאת חוץ אל רום המעלות שהוא בחי' אלכסון אשר הוא יוצא מן היושר דרך אלכסון אז פעל יעקב ביציאה ורושם זו ע"י הוא"ו לחבר כל העולמות עולם שלמעלה ממנו עם עולם התחתון להיות נעוץ סופו בתחלתו. וזהו דביקות וחיבור ה' תחתונה לה' עליונה דה' עליונה הוא השורש והמקור להיות אם הבנים שמחה. וזהו כוונת הגמ' דביציאת יעקב מגדר העולמות פעל להיות אמתא ותרי חומשי ר"ל ב' ההי"ן שנתחברו ע"י הוא"ו. וזהו בחי' אלכסון היינו כשהטה יעקב א"ע מהתנהגות היושר והאמת של העולמות להיות מרגיש הטעם והנועם העליון:

וזהו כוונת חז"ל כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים. ר"ל דשבת הוא חיות העולמות והוא הנקודה של וא"ו ימי המעשה. שהוא רומז על חיות הפנימית של העולמות. וכשהאדם מענג זה החיות להיות מדביק זה החיות בטעם הרוחני של אמיתית עצמותו ית' כמו שהארכנו לעיל. והם מרגישין היאך הם נשפעים ונדבקים בחיות הא"ס של המקור ששופע לתוכם. וזהו התענוג שלהם. ואדם שמעורר זה התענוג ומענג את

חיות הנ"ל המכונה בשם שבת להיות נהנין מזיו אור אמיתית עצמותו ית'. שהוא בלי שיעור וגבול. אז עבור זה זוכה לנחול נחלת יעקב שהוא בלי מיצר וגבול. כי זה היה מדת יעקב כמאחז"ל במס' שבת לא כאברהם שכתוב בו קום התהלך בארץ לארכה כו'. ולא כיצחק שכתוב בו. לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל. אלא כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה כו' והוא כדברינו הנ"ל. דיעקב פעל ועשה תענוג בכל העולמות. שחיבר כל הד' עולמות להתענוג שלמעלה ממנו אשר הוא בלי גבול:

וזהו שאמר יעקב כי במקלי עברתי את הירדן. ר"ל כי המקל והמטה של יעקב הוא בחי' וא"ו הנ"ל. אשר ע"י דביקותו שהדביק חיות האמת של הנהגת העולמות אל דביקות אמיתות עצמותו ית' אשר הוא רק התפשטות הטוב ושם אינו בבחי' שכר ועונש גבולית. כי שם המקור אשר ממנו ישאבון כל מיני השפעות טובות להכנ"י. ושם אין מסטין ואין קיטרוג על הכנ"י. ובזה העביר יעקב את כל הדינין היורדים למטה ע"י התפשטות הטוב אשר המשיך מהמקור מהבאר מים חיים אשר חפר בדביקות שכלו בנועם העליון וזה"ש כי במקלי. ר"ל במטה הנ"ל היינו במה שנטה א"ע חוץ לגדר העולמות אל דביקות העליון. עי"ז עברתי את הירדן. העברתי מהכנ"י כל הדינין היורדים למטה שמרומז בתיבת ירד"ן. יר"ד די"ן וזה"ש דהמע"ה מטה עוזך ישלח ה' מציון. ר"ל להטות העוז והגבורות של מעלה להיותם נמתקים. זה ישלח ה' מציו"ן ר"ל מהצדיק המכונה בשם ציו"ן [גימ' יוסף] כלומר על ידי דביקות הצדיק בדביקות נועם העליון האמת הרוחני. בהטיה זו יכפה אף וממתיק העוז והגבורות מן הכנ"י. ומבטל כל הדינים מעליהם. וקובע להם דוכתא במקום אחר להיות הקב"ה שופך חמתו על שונאיו וזה"ש רדה בקרב אויביך ר"ל שימשול השבט והגבורות בקרב אויביך שונאי ישראל. אבל על הכנ"י נמשך שפע רצון ממקור התענוג מבחי' טעמי"ם. טועמיה חיים זכו להיות נשפע עליהם מהנועם העליון כל מיני שפע טובה וברכה:

ומעתה נבוא אל ביאור דברי הפרשה הנ"ל. השי"ת אמר למשה קח את המטה. שהוא היה ג"כ על בחי' יעקב כדאי' בזוה"ק יעקב מלבר משה מלגאו ר"ל דמשה היה הפנימית של כל העולמות. והוא הדעת המחבר את העולמות למקורן. והיה דבוק תמיד בשכלו אל חיות האמת של הא"ס הפשוט בעצמותו ית' אשר הוא ההנהגה אשר הוא למעלה מן ההנהגה של חיות האמת שמתנהגים בדרך העולמות וזהו שא"ל השי"ת קח את המטה ר"ל זו ההכרעה אשר הוא מכריע בדעתו להטות א"ע ולצאת חוץ לגדר העולמות למעלה מהנהגת הגבוליות. והוא יכול להנהיג את העולמות העליונים כפי חפצו ורצונו. ולא כפי הטבע שהוטבע בהם. לכך זכה משה למטה אלהים. אשר היה חקוק עליו שם המפורש

שהיה יכול להטות כל העולמות חוץ מדרך הטבע אשר הוא בחי' אלהי"ם גימ' הטב"ע. וזהו שצוה לו השי"ת שיקח בחי' של מטה זה ולהקהיל את העדה ולקרב אותם. שיוכלו לקבל השפעה עליונה אשר הוא למעלה מכל העולמות ושיהיו נדבקים אל ההנהגה של עצמותו הפשוט האמיתי ית'. אשר שם יש יכולת להשתנות כל דבר טבע להפכו. וכל הדברים שבעולם משועבדים המה לעשות חפץ ורצון הצדיק. וזהו שא"ל הש"י ודברתם אל הסלע לעיניהם. ר"ל אל הסלע העליון. דהנה השורש והחיות של הסלע הם אותיות סל"ע אשר המה ברוחניות. וזהו בחי' ספ"ר מהג' ספרים הנזכרים בס"י כאשר יבואר אי"ה לקמן ורצה הקב"ה שע"י חיבורו של משה אשר יקבע משה רבע"ה את האותיות של סל"ע בה' מוצאות של פיו הק'. אז יגלה להם ע"י דביקות העליון אשר יהיה לו בעת דיבורו את המקור של האותיות. שהיא בחי' של סְפַ"ר מהג' ספרים הנ"ל. והוא כח וחיות הנעלם מהאותיות של סל"ע. ואז כשיתמלא הסלע מחיות המקור של הא"ס ב"ה התפשטות הטוב. אז תמצא מי"ם כי המילוי של תיבת סל"ע כזה סמ"ך למ"ד עי"ן. אותיות האמצעים הם מי"ס וזה המילוי בא ממה שנתמלא מהשפעה של חיות העליון ע"י הדיבור של הצדיק בדביקות העליון. וזה"ש ונתן מימיו. ר"ל מים השרשיים אשר גנוזים בו. והוצאת להם מים מן הסלע. ר"ל מפנימיות של הסל"ע תוציא מים. כלומר שתראה לפתוח מקור ההשפעה של מים הסלע גופיה אשר נשפע בו מלא רצון חשרת מים. ע"י התגלות המקור אשר נתמלא התיבה בהטבה עליונה. אשר הוא למעלה מן האותיות והעולמות. ואם היה עושה משה בזה כאשר צוהו השי"ת היה יוצא מזו קידוש ה' גדול שהיו רואין אז כל ישראל גודל פעולות הצדיק ודיבורו הק'. אשר על ידי דיבורו בקדושה היה מגלה לתוך הדיבור והתיבה שיוצא מפי הצדיק את מקור העליון והיה משפיע לתוכו מהתפשטות הטוב אשר נעלם בתוך החיות של האותיות והדיבורים ובזה יוכל הצדיק לפעול בדיבורו אף לשנות הטבע ולהשפיע לזרע ישראל כל מיני הטבה. אמנם משרע"ה לגודל צדקתו. חשב שזה אינו רק בנס של יחיד שאז יוכל הצדיק לדבר ולקשר אותו במקום עליון. במקורו ושורשו ושם פועל כל השינויים שהוא רוצה אף לעשות איזה נס ופלא גדול. כי מה שבא דרך הטוב אשר מתנהג בהעולמות זהו רק ע"פ דרך הטבע. אבל מה שבא ממקור עצמותו של הטוב אשר הוא חוץ מגדר העולמות. זהו מיקרי נס לשון הרמה למקום גבוה. ע"ד הרימי נס. אשר ע"כ ניסא דרבים קשה מאוד. כי אין בכח האפשרי להטות לבבות של כולם להיותם דבוקים כולם למעלה אל המקום ולצאת עמם חוץ לגדר העולמות. ולשנות הטבע עבורם. ומשה הסתכל בהכנ"י וראה והבין שהם עדיין רחוקים מבחי' זו. לכך כתיב ויקהילו אותם אל פני הסלע. היינו שלא

היה יכול לקרב אותם רק אל בחי' התגלות של הסל"ע דהוא האותיות עצמם של סל"ע. בחי' סֵפֶ"ר ולא לצאת אתם חוץ לגדר העולמות ולשנות הטבע ע"י המילואים של השפעה הבא ממקור עליון. והיה קשה דבר זה למשה מאוד שלא יהיה חילול ה' בדבר ח"ו לכך כעס עליהם ואמר שמעו נא המורים כו' כמבואר זה למעלה בסמוך. המן הסלע הזה נוציא לכם מים. ר"ל וכי אתם סבורים שמבחי' התגלות של הסלע התחתון. היינו אף שאתם דבוקים בבחי' סלע זה היינו בחי' הנהגת העולמות אשר הוא בדרך טבעי נוציא לכם מים. זהו מן הנמנע. וכי אוכל בלא דביקת העליון לשנות הטבע עבורכם. ולהוציא מים מחלמיש צור. ולזה מחמת שבא לכלל כעס בא לכלל טעות. וזש"ה וירם משה את ידו. ויך את הסלע במטהו פעמים. ר"ל ע"י המטה שהיה חקוק עליו שם המפורש. הכה את הסלע פעמים. היינו שהכה והסיר השני צדדים מתיבת סל"ע במילואו. אותיות ראשונות שהם אותיות סל"ע ואותיות אחרונות שהם כד"ן. ואז נשארו אותיות אמצעיים שהם מי"ם. וכנ"ל. וזש"ה ויצאו ממנו מים רבים. וזהו שחשב להם הש"י לחטא ואמר יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני ב"י שהקב"ה רצה שמשה בעצמו יפעול להם זה ע"י דיבורו לבד היינו ע"י שידבר אל הסלע בדביקות עצום אל אמיתית מציאות עצמותו ית' ויגלה להם המילוי של תיבת סלע הנשפע מחיות מקור העליון אשר יוכל הצדיק לשנו' הטבע כרצונו ע"י דיבורו הקדוש ואז הי' נתקדש שמו ית' ביותר. שהיו רואים אז גודל מעלת וחשיבות פעולת דיבורו של הצדיק אשר הוא יקר מאוד בעיני הש"י. וממנו יראו וכן יעשו הכנ"י והיו לוקחים מוסר גדול לעצמם. איך שכל איש ישראל יקדש את עצמו וכל דיבוריו להיות כל הה' מוצאות הפה טהורים וקדושים ולהיות דבוק במקור האמת. וכ"א יוכל לבוא לבחי' זו אם ישמור שפתיו ולשונו ושאר המוצאות מלפגום אותם ח"ו וידבק א"ע אל מקור האמת משא"כ כשעשה משה זה ע"י פעולות שמות הק' היינו ע"י המטה שהיה חקוק עליו שם המפורש. אז אמרו בלבם משה זכה לזה המטה לכך יכול לפעול ע"י כל מה שרוצה. אבל שאר ב"א אשר לא ישיגו מטה אלהים מאין יהיה להם היכולת לפעול ולשנות הטבע וע"י נתמעט האמונה בלבבם. וקידוש שמו ית' אשר היה נתקדש ע"י עולם הדיבור של משה. וזה"ש יען אשר מריתם את פי למי מריבה. ר"ל שפגמו בעולם הדיבור אמנם משה בגודל צדקתו בודאי נתכוין לשם שמים. ותן לחכם ויחכם עוד: והבן כ"ז היטב:

פירוש ג

ויסעו ב"י ויחנו באובות גו' עד סוף הפרשה. בפרשה זו יש לרמז סודות נפלאים להורות לעם ה'. דרכי ה' וסודותיו הק'. כי הנה כאשר בא התעוררות בלב האדם לאמר עד אנה

ירום אויבי עלי. ועד מתי אהיה משוקע בהבלי תאוות עוה"ז הגשמי והחומרי ורוצה להיות מאז והלאה סור מרע. ואח"כ לדבק א"ע אל הטוב אז צריך לחשוב בלבו לאמר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב. והיינו שצריך לדבק עצמו במדתן ובחינתם. מדת אברהם הוא מדת החסד. לגמול חסדים לכל זרע ישראל. ומדת יצחק הוא הגבורה והפחד ומדת יעקב הוא לעשות תענוגים ושיעשועים והתפארות להבורא בהוב"ש וזהו ויסעו ב"י ויחנו באב"ת. היינו לעשו' חנייה בבחי' ומדת אבות הק'. ויסעו מאב"ת ר"ל לפעמים כאשר יסעו מבחי' זו ויפלו ממדריגתן ח"ו. אז ויחנו בעיי העברים. ע"יי לשון חורבה ושממה כפרש"י ז"ל העברים היינו בעבר האחר במדבר אשר על פני מואב. מוא"ב מספרו מ"ט כי כמו שיש מ"ט ש"ב הק' שיש לנו השגה בהם כן יש כנגדן מ"ט שערי טומאה. וזהו במדבר אשר ע"פ מוא"ב. היינו שיבואו למדריגה התחתונה ח"ו. עד מאוד למקום החורבה והס"א אשר הם מסכים המבדילין. ע"פ מואב היינו המ"ט שערי' אשר משם הוא המשכת אור השפעה להעולמות. וזהו ממזרח השמש והגם שנופל האדם ח"ו. לבחי' ומדריגה כזו עכ"ז אם הוא דבוק בנקודה עילאה וזהו סוד החו"לם אשר על הא' של אבת. וכיון שהוא דבוק בנקודה עילאה זו. משם נסעו ויחנו בנחל זר"ד היינו שיוכל ליסע ולעלות בבחי' זו עד אשר יבוא לבחי' נחל הק' המשקה את כל הענפים זר"ד הוא מלשון חבילי זרדין. משם נסעו ויחנו מעבר ארנון אשר במדבר היוצא מגבול האמורי א"רנון. אל"ף הוא סוד כתרא עילאה קדישא. ר' הוא סוד ראשית חכמה. נו"ן הוא סוד נו"ן ש"ב. היינו שיוכל לעלות לבחי' כח"ב. אשר במדבר בחי' הדיבור סוד המלוכה. היוצא מגבול האמורי. היינו מהגבולין של ה' מוצאות הפה. כי גם בבחי' המלוכה כלול כח"ב. כי כ"א כלול מעשר. כנודע ליו"ח כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמורי היינו כי אלו הג"ר הם הגבול של המ"ט ש"ב. בין מוא"ב. היינו המ"ט ש"ב העליונים. ובין האמור"י המ"ט ש"ב של המלוכה הק'. כי הה' מוצאות הפה הם ה' שערים כוללים אשר כ"א כלול מעשר. ע"כ יאמר בספר מלחמת ה'. היינו על אלו המדריגות והיחודים הק'. המבוארים עד הנה. יוכל להיאמר בספר ע"י לימוד תוה"ק אז יוכל לבוא לבחי' הנ"ל ויוכל לנצח מלחמת ה' אשר בכל אדם את והב בסופה. וה"ב מספרו כמו אהב"ה. והיינו לבסוף יהיה לו אהב"ה ואת הנחלים ארנון ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער. ידוע דאית נחל עליון ונחל תחתון. נחל עליון הוא בחי' מזלא עילאה קדישא. בסוד נ"וצר ח"סד ל"אלפים ר"ת נח"ל ונחל התחתון בחי' מזלא תתאה. בסוד ונק"ה. והוא יוצא מר"ת נ"פשנו ח"כתה ל"ה'. והוא בחי' מיין תתאי' ואתערותא דלתתא של עם ה' בני אל חי. בכל לבבם ונפשם ועי"ז אתער נחל העליון להשקות ולהשפיע כל מיני טובה וברכה

להעולמות כולם. לחיות הק' ולאופני הק'. ולעשר כתות דמלאכייא ולגלגלי המרכבה. ולהוריק שפע טוב וברכה והצלחה בני חיי ומזוני על זרע ישראל וזהו כנחלים נטיו שהם נוטים זה לזה. כי מרוב ההשתוקקות של האתערותא דלתתא. אשר בא אל נחל העליון הק' אתער ההוא נחל להשקות ולהשפיע אל הנשמות ישראל כל טיבו וכל חדו וכל ברכאין טבין. וזהו ואת הנחלים. היינו עם אלו הנחלים הק'. תרין מזלין נוצ"ר ונק"ה. ארנו"ן היינו הג' בחי' כח"ב כנ"ל ואשד הנחלים היינו שפיכת הנחלים אלו הק' אשר נטה לשבת לעשות ישיבה. ע"ר הוא לשון חורבה ושממה מלשון ער"ו ער"ו. היינו לעשות ישיבה ותיקון אף במקום חורבה. ונשען לגבול מואב. היינו כי אלו הנחלים הם בחי' משענה לגבול מוא"ב. היינו המ"ט שערים. ומשם באר"ה. הוא הבאר הק'. סוד התוה"ק. אשר אמר ה' למשה בחי' הדעת. אסוף את העם היינו שיתייחדו כולם בדיעה אחת ובקשר אחדות. ואז ואתנה להם מים. היינו התוה"ק:

והנה מכאן ואילך מרומז בהפסוקים איך להעלות את בחי' הבא"ר. א"ז הוא הייחוד. הוי"ה אדנ"י. שמונה אותיות מספר א"ז ישיר ישראל את השירה הזאת. עלי באר ענו לה. להעלות את הבאר להעולמות העליונים באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם. היינו אשר חפרוה החכמי ישראל שבכל דור על ידי מחשבותם הק'. וזהו במחקק לשון מחשבה וחקיקה. במשענתם. לשון משען ומשענה. היינו תמכין דאורייתא אותן האנשים המחזיקים ידי לומדי התורה. כי גם על ידם נתרבה התורה בישראל. וממדבר מתנה. אדם שמפקיר את עצמו בשביל התורה ומצותיה. כמדבר הזה אז נעשה לו התורה כמתנה. כי יש חילוק בין מכר למתנה. היינו כשמכר א' ביתו לחבירו ומצא בו הלוקח אוצר טמיר וגנוז הגם שכתב לו בשטר המכר מתהום ארעא ועד רום רקיע עכ"ז לא קנה הלוקח את האוצר. ובמתנה קנה המקבל המתנה גם את האוצר כי נותן בעין יפה הוא נותן כידוע זה מהגמ' ומהפוסקים ואדם כזה שמפקיר א"ע על התורה אז נעשית שלו בתורת מתנה וקנה גם את האוצר הטמיר וגנוז היינו הנ"ק המובלעים בתוך הקליפות החיצונים להוציא בולעם מפיהם. וכמו שכותבין בשטר מתנה כתבוהו בשוקא וחתמוהו בברא היינו מלשון חיצוניי כי היכי דלא ליהוי עוד מילתא דטמירתא רק שיעלו לשורשם הרמה בקודש. וממתנה ומכיון שזכה כבר לבחי' מתנה וכנ"ל. נ"חלי אֵל הייט יוכל להמשיך נחלי שפע טוב וברכה מהי"ג נהרות המושכין שמן אפרסמון אשר התחלתם הוא אל רחום וחנון גו' ומנחליאל במות. היינו מהי"ג נהרין כנ"ל במות היינו הי"ג נימין קדישין הנק' שבחא דעתיקא היוצאים מפסוק מי אל כמוך כו' ומבמות הגיא היינו לעומק כזה אשר בשדה מואב והוא סוד שער החמשים של הנו"ן ש"ב ראש

הפסגה עד לבחי' ראש סוד גולגלתא. ונשקפה ע"פ הישימון היינו להעולמות העליונים אשר לית שום השגה של נאצל ונברא ונוצר ונעשה תפיסא בהו כלל. והוא ע"ד יוצר אור ובורא חושך מחמת כי עולם הבריאה הוא למעלה מעולם היצירה לכך נאמר בו חושך כי לית מחשבה תפיסא ביה וכדאי' בכתבי האר"י הק' ז"ל והמשכיל יבין כ"ז היטב:

פירוש ד

ע"כ יאמר בספר מלחמת ה' את והב בסופה. לכאורה אינו מובן באיזה ספר נאמר דבר זה. וכי יש לנו ספר מלחמת ה'. אך בהעיר לב ושום שכל י"ל דהנה אי' בספר יצירה בג' ספרים נברא העולם בְּסֵפֶר סֵפֶר וְסִיפּוּר. והכוונה דְּסֵפֶר רומז על בחי' של ציור. האותיות אשר נצטיירו האותיות במחשבה. אל"ף וכדומה וספר רומז כשבאו האותיות לבחי' התגלות ונתגלמו בספר במכתב ובאו לכלל דיבור וסיפור רומז על חשבון וצירוף אותיות ושמות וגימטריאות וע"י ג' בחי' אלו יש שורש לכל מיני מציאות שבעולם כי אין לך דבר בעולם שאין לו שורש נעלם רוחני בג' ספרים הנ"ל והנה אנו רואים שנמצא בעולם מלחמת ה' כלומר שהרשעים רוצים ללחום עם הש"י ולכאורה יפלא מאין בא זה דזה שייך לומר שהשי"ת לוחם עם אויביו ועושה נקמה בשונאיו. כמשה"כ מלחמה לה' בעמלק אבל מה שהרשעים סוברים ורוצים ללחום עם ה' זהו פלא גדול וע"כ יש לו איזה מציאות ג"כ בספר מג' ספרים הנ"ל שנברא בהם העולם כי כל דבר יש לו שורש בספר עליון. וצריך להבין מה תועלת יוצא מזה וזש"ה ונותן טעם לשבח ע"כ יאמר בספר מלחמת ה' ר"ל טעם הדבר והכוונה מה שנמצא זה בספר מג' ספרים הנ"ל בשורשו הוא כדי שיהיה את והב בסופה דהנה תיבת א"ת רומז על היראה כמ"ש את ה' אלהיך תירא ונק' את והוא כמו עם ר"ל דמתוך היראה בא האדם לידי אהבה והוא מדה הגוררת מדת אהבה אחריה והב הוא אותיות אהב"ה כי אל"ף עם ה' מתיבת אהב"ה נכלל בוא"ו של והב והנה אלו הב' מדות שהם א"ת וה"ב דהוא אהבה ויראה בסופה הוא צירוף מ"ב שמות אדנ"י אלהים שהשם אדנ"י גימ' ס"ה ואלהים גי' פ"ו. והוא הצירוף של תיבת סופ"ה שהוא מלשון סופה וסערה וגם רוח סערה עושה דברו ששם ניכר שליטת כוחו ואדנותו וכשהאדם מתבונן איך שגם בסופה וסערה שהוא דין נמצא כח וחיות אלהות ומתוכו בא לידי יראה ואהבה ואז יכול להפוך הצירוף ר"ל ונעשה צירוף ויחוד התיבה הנ"ל באופן שיהיה רק לטוב כמ"ש אדנ"י ה' נתן לי לשון לימודים שבלשון הצדיק נכרע הדבר לכף זכות וע"כ עי"ז שנמצא הרע בעולם ומתבונן האדם בכח הנעלם שבהרע שגם שם יש חיות ושליטת אדנותו ית' ואלהותו ית' ואז יוכל האדם לבוא לידי דביקות יראה

ואהבה ולהפוך הכל לרחמי' לשנות הצירופי אותיות והתיבות מצר"ה לרצ"ה ואז נעשה עי"ז הרע כסא ומרכבה אל הטוב והכל נמתק ונעשה רחמים גמורים. וכיה"ר אמן:

בלק

פירוש א

מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל. ידוע שיש בחי' יעקב ובחי' ישראל ר"ל דלפעמים עושה אדם איזה עובדא ואינו מוצא שם עדיין אלהותו ית' זולת בסוף המעשה זהו בחי' יעק"ב ר"ל יו"ד עק"ב. היינו דהחכמה של אלהות המרומז ביו"ד בא בעקב ולבסוף אבל כשהאדם מדבק עצמו בדביקות אמיתי להש"י. ותיכף בתחל' העובדא כוונתו לשמו ית' ומרגיש חיות אלהות אז הוא מכונה בשם ישרא"ל ר"ל יש"ר א"ל שהוא מרמז על דביקות הישר וזה הדביקות צ"ל בתמידות רק שלפעמים בדרך ארעי צ"ל בבחי' יעק"ב להשיג עכ"פ בסוף חכמתו ואלהותו ית' וזה"ש מה טובו אהליך יעקב היינו כשמדריגת יעק"ב הוא אצלך רק בבחי' אוה"ל דהוא דירת ארעי כידוע. וזש"ה מה טוב ומה נעים הדבר כשהדביקות התחתון המכונה בשם יעק"ב הוא אצלך בבחי' אוה"ל לבד רק לפעמים. אבל משכנותיך ישראל שהדביקות המכונה בשם ישרא"ל שיהיה אצלך בבחי' משכן שהוא דירת קבע היינו שיהיה בתמידיות וכיה"ר אמן. והבן זה היטב:

עוד י"ל ע"ד רמז דהנה אחז"ל שהקב"ה יושב ומספר רביעותיהן של ישראל ועד"ז ניסמית עינו של בלעם הרשע שאמר מי שהוא טהור ומשרתיו טהורים יציץ בדבר הזה ומזה ניסמית עינו. דכתיב נאם הגבר שתום העין ע"כ. והענין הוא כי בלעם הרשע רצה להרע לישראל בכל מה שיוכל וחשב שבזה יוכל להרע להם במה שיסתכל בענין התחלת הויות גופם. והיינו שרצה להסתכל בעינו הרעה לראות ברע בגוף כ"א מישראל מעת הריון מצד תאוות אב ואם וזהו כוונתו מה שהתרעם ואמר מי שהוא טהור ומשרתיו טהורים וקדושים יציץ בדבר הזה אך כוונתו היתה לגנות הזווגים של ישראל ולהרע להם מצד גופם אבל הכתוב אומר נאם הגבר שתום העין ר"ל שניסמית עינו בזה שלא היה יכול להסתכל בזה להרע להם. כי ישראל קדושים הם ומופרשים ומובדלים הם מכל תאוות גשמיות וכל ענין שעושין כוונתם הוא רק לעשות כדוגמא של מעלה בהעולמות עליונים והש"י שם לו חכה בפיו והוכרח לומר היפוך מחשבתו הרעה והוא אומרו מה טובו אהליך יעקב דהנה הגוף מכונה בשם יעקב. כמשחז"ל בית יעקב אלו הנשים ובני ישראל אלו האנשים וגוף ונשמה נק' ג"כ בבחי' איש ואשה חומר וצורה וז"ש מה טובו אהליך יעקב היינו שהוא בחי' אוהל שוכן באדם הוא ג"כ טוב ויפה ונעים מחמת שנגלם

בקדושה ובטהרה מגודל קדושת האב והאם בשעת הזיווג משכנותיך ישראל זהו שבח הנשמה שנק' ישראל והוא השוכנת בתוך הגוף ומתחיל לספר שבח זיווגיהם של ישראל ואומר שהם כנחלים נטיו היינו שמכוונים בעת הזיווג לעשות כדוגמת הזיווג של מעלה שהוא בבחי' שני נחלים הנוטים זה אל זה דהנה יש נחל עליון ונחל תחתון כמבואר למעלה בסמוך נחל תחתון הוא בחי' נ"פשנו ח"כתה ל"ה' ר"ת נח"ל והוא בחי' מ"נ ונחל עליון הוא בחי' נ"וצר ח"סד ל"אלפים הוא ג"כ ר"ת נח"ל והוא בבחי' מ"ד והם נוטים זא"ז כי מקודם צ"ל אתערותא דלתתא. ואח"כ נעשה אתערותא דלעילא. וזהו כנחלים נטיו שהם נוטים זא"ז. כגנות עלי נהר כו' וכל הענין רומז על גודל השפעות העליונות שישראל גורמים בקדושת הזיווג כי בלעם רצה בדבר זה לגנות את ישראל ויהפוך ה' כו'. ואז הוכרח הרשע לדבר ההיפך והבן. וכל הקללות יתהפכו עלינו לטובה ולברכה. וכן יהי רצון אמן:

פנחס

פירוש א

וידבר גו' פינחס גו' השיב את חמתי גו' תחת אשר קנא גו' ויכפר על גו'. במדרש אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו. והוא פלאי מאי משמיענו המדרש בזה. אכן בהעיר לב ושום שכל י"ל דהנה הש"י ית' מעיד על פינחס שהוא השיב את חמתו והלא כל החוטאים בדבר פעור ובבנות מואב מתו. וכדאי' במדרש ע"פ קח את כל ראשי העם והוקע אותם כו' ומנין היו יודעים מי החוטא. אמר הקב"ה אני מודיען כל מי שטעה הענן סר מעליו והשמש זרחה כנגדו כו' עיי"ש וחוץ לזה מתו במגפה כ"ד אלף ועד כמה ליגוף וליזול. עד שהוצרך פינחס להשיב את חמתו ית"ש. אכן י"ל כי כללות ישראל הם ערבים זה לזה. וע"צ הערבות נתחייבו אז כל ישראל כלייה ח"ו. וע"י קנאת פינחס שככה חמתו ית' וית'. והנה הוקשה להמדרש הנ"ל הלא ידוע ומפורסם בדחז"ל ואנו מאמינים בזה. ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא. וא"כ מהו זה שאמר הש"י למשרע"ה פינחס בן אלעזר גו' הנני נותן לו את בריתי שלום והיתה לו ולזרעו אחריו. הלא זה העולם אין בו כדאי להשתלם בו שכר מצוה. אכן י"ל דהנה פינחס למד ממשה רבינו ע"ה ההלכה למשה מסיני הבועל ארמית קנאין פוגעין בו. ובראותו מעשה זמרי העיר את לבבו לקיים מצוה זו ולקנא קנאת ה' צבאות. בלתי שום כוונה אחרת אך ממילא נסתעף מזה שהשיב את חמתו ית' מעל בנ"י שלא יתחייבו כליה ח"ו עבור הערבות כנ"ל ועד"ז נטל פינחס שכרו בהאי עלמא. על דבר אשר נסתעף ממצוה זו שעשה אבל שכר מצוה ממש שעשה

לש"ש לקנאות קנאת ה' צבאות קיים לעד ולעולמי עולמים לעוה"ב. וזהו שאמר המדרש בדין הוא שיטול שכרו. ר"ל גם בהאי עלמא וכנ"ל. וזהו מפורש ג"כ באר היטב בפסוק השיב את חמתי כו' בקנאו את קנאתי כו'. היינו שהוא עשה רק בכוונה זו לקנא קנאתי ועי"ז נסבב הדבר ממילא שהשיב את החימה שלי מעל בנ"י. לכן אמור לו גו' והיתה לו גו' תחת אשר קנא גו' ויכפר על בנ"י. היינו תחת דבר זה שקיים המצוה לקנא קנאת ה צבאות עוד נוסף לזה ויכפר על בנ"י. ולזה בדין הוא שיטול שכרו אבל שכר המצוה גופא קיים ועומד לו לעולם הנצחי שכולו טוב: והבן כ"ז היטב:

פירוש ב

ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר וגו'. הנה כתיב ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה. ישועה נק' בחי' כתרא עילאה קדישא שמשם הוא מקור הישועה והחסד והרחמים. ותרין מעיינין דילי' הם י"ה דאינון חכמה ובינה. ומשם בא השפע והישועה לחמשה בחי' הנק' חמש ישועות. וזה"ש דהמע"ה כוס ישועות אשא כו' כי כמו שהכוס הוא כלי לקבל את היין הנתון בו ככה הוא בחי' דהמע"ה שהוא המלוכה העליונה כביכול. הוא כלי לקבל מהחמש ישועות ע"י בחי' צדיק חי עולמים דאיהו אתקשרותא דכולא ולשאוב בששון סוד צדיק חי העולמים. כמארז"ל וששון זה מילה אות ברית הוא לעולם ולהשפיע ולמלאות כוס ישועות כנ"ל סוד המלוכה הק'. ודהמע"ה רצה להעלותן למקורן ולשורשן הרמה בקודש. וזהו כוס ישועות אשא. וכפי מ"ש בתזוה"ק ע"פ כוס ישועות אשא ה' אצבען דסחרין על כוס רומזים לה' ישועות עילאין דנפקין מגו עלמא עילאה עולם החירות כידוע למביני מדע. שכ"א כלול מיו"ד קדושות. והן בכללות נו"ן ש"ב. והן הן אותיות מנצפ"ך פשוטות וכפולות. ואינון ה' ישועות נק' בנות צלפח"ד. וזהו פי' הפסוק ותקרבנה בנות צלפח"ד. שהיו מקרבין עצמותם לשורשם העליון. שה' ישועות הנ"ל נק' בלשון בנו"ת דסחרין לשכינתא מחמת שהן מקבלין שפע ממקור העליון. ונק' בנות צלפח"ד. צלפ ח"ד אילן חד כי לית תמן פירוד בסוד תרין ריעין דלא מתפרשין:**או** יאמר בנות צלפחד. צ"ל פח"ד. כי ה' אותיות מנצפ"ך כפופים רומזים לגבורות קדושות. ומשם בא הפחד והמורא על שונאי ישראל וע"כ עושי רשעה. שלא יתקרבו לקדושה עליונה. ולא יוכלו להרע לישראל ורצונם ותשוקתם של הה' ישועות הוא שיהי' להם אחיזה ונחלה בארץ הק' והטהורה. ושיוכלו לעלות למקורן ולשורשן הרמה להשפיע ולמלאות את הכוס ישועות סוד המלוכה הק'. ורצונם לקרב את הישועה והגאולה של משיח צדקנו שיבוא בב"א. וזהו ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר. הוא משיח צדקנו. כי ידוע שסוד הגלות הוא להעלות רפ"ח ניצוצין קדישין הרמוזים בתיבת חפ"ר. בן גלעד.

ע"ד שיעקב קרא לו גלע"ד. הוא ג"כ עולם החירות מתוק הדינין. שם של ע"ד בחילוף שם אלהים והיינו שבזה ינצח את אויביו לע"ל על שעברו את הג"ל. ע"ד אשר הציב לבן הארמי עם יעקב אע"ה. והם עברו את הגל להרע לישראל:**או** יאמר בן גלע"ד. ע"ד. ע' וד'. רבתי שבפסוק שמ"ע כו' אח"ד. והם אותיות ע"ד. מחמת שאנחנו עמו ב"י מייחדים שמו ית' לעילא ותתא. ואנו מעידים על יחודו ית"ש. ונשאר משמ"ע אותיות ש"ם. ומאח"ד אותיות א"ח. ואז נעשה צירוף אשמ"ח. (הוא. ש"ם. א"ח. מחמת עדות שלנו על יחודו ית"ש. נתגלה לנו שם א"ח בבחי' דכר. שהוא א"ח. וזהו בן גלע"ד שנתגלה לנו הש"ם א"ח. ע"י ע"ד רבתי) בן מכיר בן מַכִיר בְּפַתַח. שהוא יכיר ויודיע ויגלה ויפרסם את הקב"ה לישראל. וכמ"ש כי ילד יולד לנו בן ניתן לנו ותהי המשרה על שכמו למרבה המשרה ולשלום אין קץ. בן מנשה. מלשון כי נשני אלהים את כל עמלי. היינו שע"י ישכחו ישראל את כל עמלם וצרתם שהיה להם בהגלות. ואלה שמות בנותיו. ה' ישועות הנ"ל. כ"א יש לה שם מיוחד בפ"ע. מפני פועל הטוב שיש בה. שם הראשונה מחל"ה. לשון מחול לה. כי שם מקור הסליחה. או לשון מחול להצדיקים לע"ל: שם השנית עם צירוף הראשונה מחל"ה נע"ה. פי' שנע והלך כל מחל"ה מזרע ישראל מחמת מיתוק הדינים: שם השלישית חגל"ה. לשון. ח"ג. לה. שמחה וחדוה תמן: שם הרביעית מלכ"ה. התגלות מלכותא קדישא: שם החמישית תרצ"ה. רומז שהכנ"י הוא מרוצה לפני הקב"ה. לעשות הכל כרצונם אחר התגלות אור העליון עולם החירות. ונעשה מצר"ה רצ"ה ממיתוק הדינים. ונעשה הכל רחמים:**וזהו** פירוש ותעמודנה. ה' ישועות הנ"ל. לפני משה. בחי' הדעת. ולפני אלעזר הכהן גדול עליון. ולפני כו'. למה יגרע שם אבינו כו'. תנה לנו אחוזה כו'. כי ע"י ישראל מתגלה ש"ם א"ח בבחי' דכר ומשפיע. וזהו בתוך אחי אבינו. א"ב לשון רצון. כמו ולא אבו כו'. רצונינו שיהיה לנו אחוזה בבחי' א"ח דכר. וזהו בתוך אחי אבינו. וזהו ויקרב משה את משפטן. משפט נו"ן רבתי. עולם החירות נש"ב. לפני ה'. דייקא. ויאמר ה' אל משה. בחי' דעת. כן בנות צלפחד דוברות. היינו כן הוא. ע' אנפין לאורייתא. והם ע' עטורין דעל גבי חמשי"ן. נש"ב. דוברות הוא מלשון הנהגה. כמו דבר אחד לדור. היינו הנהגה של הע' אנפין הוא ע"י ה' ישועות הנק' בשם בנות צלפח"ד. וכנים דבריהם והנהגתם. נתון תתן להם אחוזת נחל"ה נח"ל ה'. בתוך אחי אביהן. היינו בתוך הדביקות של החכמה עילאה קדישא הנק' א"ב. וא"ח הוא לשון דביקות. ודכר משפיע להכנ"י. ממעייני הישועה כל ברכאין טבין וכיה"ר אמן:**או** יאמר בן חפ"ר חפ"ר אותיות רפ"ח שהוא מספר. ד' פעמים ע"ב. דידוע דשם ע"ב הק'. הוא עולם המחשבה. ובכל עולם מד' עולמות אבי"ע. יש ג"כ שם ע"ב. רק שהם בבחי' שונות. בעולם האצילות

הוא הוי"ה במילוי יודי"ן גימ' ע"ב. ובעולם הבריאה שהוא שם ס"ג הק'. עם יו"ד אותיות הוא ג"כ בבחי' שם ע"ב. עם הכולל. ובעולם היצירה שהוא שם מ"ה הק' עם הוי"ה פשוטה והכולל הוא ג"כ שם ע"ב. ובעולם העשיה. ריבוע של שם הוי"ה כזה **י'. י"ה. יה"ו. יהו"ה**. עולה מספרו ג"כ שם ע"ב: והנה ה' ישועות הנ"ל. סובבים להכנ"י כחמש עלין תקיפין הסובבים לשושנה לשומרה מכל דינין בישין שלא יתקרבו לה. ורצונם להמשיך להכנ"י השפעה מעולם המחשבה. מכל ד' עולמות אבי"ע. ולדבקה ג"כ בעולם המחשבה להיות עיקר דיבוקה של הכנ"י עם בחי' ע"ב. שהוא עולם המחשבה. מכל עולם ועולם מד' עולמות אבי"ע. כך הוא כוונת הה' ישועות הנ"ל. בהתקרבותם לפני משה שהוא סוד הדעת העליון. כמש"ה ותקרבנה בנות צלפחד לפני משה כו'. ולכן בבחי' זאת נק' ג"כ בן חפ"ר. שהוא גימ' ד"פ ע"ב. והבן כ"ז היטב:

פירוש ג

יפקוד ה' אלהי הרוחות וגו' יהושע וגו' אשר רוח בו וגו'. הנה בבחי' כללות ישראל ישנו בחי' שרפים וחיות הקודש ואופנים. שרפים נק' אותן הצדיקים אשר בכל עת ורגע לבם בוער בקרבם. מגודל התלהבות ותשוקות ואהבתם ויראתם להבורא בהוב"ש הנכבד והנורא ובכל עת מוסרים נפשם וגופם לעבודתו ית' אלו הם בחי' שרפים והם בסוד נשמה. ובחי' חיות הקודש הם אותן הצדיקים אשר חפצם בתורת ה' ובתורתו יהגו יומם ולילה לשמה ללמוד וללמד לשמור ולעשות. הם המה הנק' חיות הקודש כי התורה היא עץ חיים הוא למחזיקים בה. והוא החיות הקדוש והנצחי והם בסוד רוח. ואופנים הם הבעלי בתים כשירי ישראל בעלי מו"מ. והמה בסוד נפש כי כללות ישראל הם ג"כ בבחי' קומה שלימה עם נר"נ. ואופנים הוא מלשון גלגל החוזר בעולם זה עולה וזה יורד. והם טרודים בכל עת בעסקי פרנסת ביתם. ולפעמים בא להם מחשבה טובה וכשירה לילך ולשמוע ברכו וקדושה. או ללמוד קצת או להתפלל וליתן צדקה וכדומה. וזאת המחשבה טובה בא להם רק מבחי' אותן הצדיקים אשר בתורת ה' חפצם אשר הם בחי' חיות הקודש מהם נמשך להם זו המחשבה טובה. וזהו מ"ש במעשה מרכבה כי רוח החיה באופנים. היינו שהחיות של האופנים נמשך רק מרוח החיות הקודש. וכן ובהנשא החיות ינשאו האופנים לעומתן. ומשרע"ה היה רועה נאמן לישראל. וביקש מהקב"ה שיפקוד על ישראל רועה טוב ונאמן ולזה השיב לו השי"ת קח את יהושע איש אשר רוח בו. היינו רוח החיות הקודש וכמבואר. כי משה היה בסוד נשמה. ויהושע בסוד רוח. והבן כ"ז היטב:

פירוש ד

אשר יוציאם ואשר יביאם. י"ל דהנה הרשעים כשלוקחין ממון אצל שום אדם מישראל הם מוציאים מרה"י לרה"ר. כי כאשר הממון ברשות אדם כשר הוא בבחי' רה"י. וכשבא לרשותם בא לבחי' רה"ר ורשות הפקר. כי הפקרי נינהו וכל החיצונים נאחזים בהם ר"ל אכן העני הגון המקבל צדקה מבעה"ב הוא בבחי' מרה"י לרה"י. אמנם כן מי שנותן מעות להצדיקים ולהת"ח הך הוצאה הכנסה קרי ליה. כי עי"ז הוא הצדיק מתפלל עבורו ומזכירו לטובה לפני השי"ת בהוב"ש וממשיך עליו רחמים וחסדים טובים בכל עניני עסקיו ובכל הצטרכותיו כיד ה' הטובה עליו. ועפ"ז יש לרמז כאן אשר יוציאם ואשר יביאם. היינו צדיק כזה אשר כל מה שיוציא מיד איש ישראל ויקח ממנו עי"ז יביא וימשיך עליו כל טוב וכל מיני ברכות וישועות טובות וחסדים טובים וכיה"ר אמן:

עוד על פסוק הנ"ל. תנחומא ילמדינו רבינו. הרואה בריות משונות כיצד מברך. כך שנו רבותינו הרואה בריות משונות מברך ברוך משנה הבריות. אבל אם ראה אוכלוסין הרבה של ב"א. אומר ברוך חכם הרזים לפי שאין דעותיהם שוות. והוא תמוה. ובהעיר לב ושום שכל י"ל. דהנה עיקר חיות הצדיק הוא כשרואה שנמשך לזרע ישראל כל מיני חסדים טובים וכשהם שלימים בכל מיני שלימות. הן בעבדות ה' הן בצרכי עוה"ז שלא יחסר להם שום דבר. זהו חיות הצדיק ותמיד הוא כוסף ומתאווה ומשתוקק על זה. אבל ח"ו כשהם נעדרים מטובות האלה. אז לא יערב להצדיק נפשו. והנה הצדיק עושה בשביל זרע ישראל שני דברים. אחד הגם שהוא דבוק תמיד בשכלו בטעם עליון לתקן שורשו. והוא דר בשכלו ומחשבתו ודביקותו במקום עליון לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו עכ"ז עבור אהבת ישראל הוא מוריד ומשפיל א"ע מדביקות שלו לפעמים ומשגיח על צרכי זרע ישראל בעינא פקיחא. להשלים חסרונם ולהמשיך להם כל מיני השפעות טובות ועוד נוסף לזה עושה הצדיק עמהם. דידוע שיש ב' מיני התנהגות. כמבואר לעיל בפ' חקת באריכות בס"ד. והוא דיש הנהגה אשר העולמות מתנהגים ע"פ היושר והדין כפי זכיות של הכנ"י או ח"ו כו'. להיטיב לטובים ולישרים ולהעניש לעוברי רצונו ולמנע מהם השפעתו ר"ל. אמנם יש הנהגה עליונה אשר הוא למעלה מכל העולמות אשר העולמות מתנהגים לפעמים ע"י הנהגה עליונה זו הבאה מכח עצמותו של הא"ס הפשוט האחדות האמיתי ית'. אשר ממקור ושורש הנהגה זו נמשך שפע טוב לכל העולמות והנבראים בלי שום שיעור וגבול. והנה הצדיק עבור אהבת ישראל יוצא מגדר העולמות ולחוץ ולמעלה מהם ומדבק א"ע אל הנהגה העליונה וממשיך את השפעת הנהגה הנ"ל. לתוך העולמות להיות העולמות וכל הנבראים מתנהגים ע"י ההנהגה הפשוטה הבאה

מעצמותו ית' וית' ומשם ממשיך הצדיק שפע בני חיי ומזוני. וכל מיני השפעות טובות לזרע ישראל:

וזהו שביקש משרע"ה מאת השי"ת שיפקוד איש כזה על זרע ישראל שיהי' על בחי' הנ"ל. אשר יצא לפניהם ר"ל שיהא יכול לצאת חוץ מגדר העולמות ולהביא השפעות הנהגה זו אל העולמות להמשיך משם אל הכנ"י כל מיני שפע טוב וברכה:

וז"ש המדרש ילמדינו רבינו הרואה בריות משונות כיצד מברך. ר"ל דהצדיק מסור נפשו בכל עת עבור זרע ישראל ומטריח א"ע לצאת ולבוא ולהמשיך להם שפע רוחני וכל מינו טוב. אמנם אם רואה הצדיק שיש בריות משונות בעולם ר"ל שנמצאים רשעים ואנשי בליעל בעולם אשר נמשלו כבהמות וחיות רעות והם בועטים בטוב הגם שהצדיקים ממשיכים עליהם חיות ושפע הטוב כל צרכם. וא"כ כיצד מברך הצדיק אותן הבריות. ועז"א כך שנו רבותינו. אומר ברוך משנה הבריות. היינו שהצדיק אף שרואה אלו הבריות רעות לכל זאת אינו מניח עבור זה דביקותו ובטחונו בהשי"ת ואהבת ישראל הכללי אשר הם דבוקים בהצדיק והוא ממשיך עכ"ז לזרע ישראל כל מיני חסדים טובים והמשכת השפע ומשים בטחונו בהש"י וית' שבודאי לא יעזוב ה' את חסידיו ויעשה נקמה בשונאיו וישנה את דעתם לטוב והצדיק נותן הודאה לשעבר כאלו כבר נשתנו הבריות האלו לטוב. הגם שעדיין עומדים במרדם. מכ"מ אומר הצדיק שירה על העתיד. על בטחון הנס שיבוא במהרה. כמ"ש השל"ה הקדוש על המדרש. עתידין הצדיקים לומר שירה לעתיד לבוא. ר"ל שמחמת גודל הבטחון שיהיו לצדיקים אח"כ ואז יהיה אצלם העבר והעתיד שוין. ונמצא שהוא בעיניו כאלו כבר נשתנו ואומר הצדיק על זה שיר ושבח ברוך משנה הבריות היינו שבודאי הקב"ה ישנה ויהפוך דעתם ויפר עצתם ויקלקל מחשבתם. אבל אם רואה אוכלוסין של ב"א הרבה ר"ל הרואה זרע ישראל הכשירין אשר מאספין עצמם לעבודת הש"י ומודבקים בהצדיקים באמת בכל לבבם ונפשם. אז בודאי על זה ראוי ליתן שבח והודאה ברוך חכם הרזים. היינו הגם שכאו"א מישראל יש לו שכל מיוחד ועובד את הש"י בבחי' אחרת מחביריו מכ"מ הכל הולך אל מקום אחד. ובא ממקור אחד ועליהם תבוא ברכת הטוב וכיה"ר אמן:

פירוש ה

וידבר גו' את ב"י גו' קרבני לחמי גו' במועדו. בילקוט הה"ד צדיק אוכל לשובע נפשו. צדיק זהו הקב"ה. אמר הקב"ה כלום אני נהנה מכל הקרבנות אשר אתם מקריבין לפני אלא הריח: ובהעיר לב י"ל. דהנה כתיב ויקרא אל משה. והאל"ף של ויקרא. הוא זעירא ולכאורה יפלא על מה ולמה יגרע כאן מעלת משרע"ה שנכתב בסוף התיבה אל"ף זעירא.

המורה על קטנות השגה. ואדרבה ויקרא משמע לשון חיבה ואהבה. אך דהתוה"ק מתרץ זה בהפסוק עצמו. וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. ר"ל שהש"י התנצל א"ע כביכול לפני משה שלא יתמה על זה מה שהדיבור בא אליו כעת בדרך קטנות. לא מחסרון מעלת השגתו הוא זה. רק מחמת שהדיבור אליו אז היה מאהל מועד. היינו בוודאי אם היה האדם יכול לעבוד את הש"י בתמידות שלא להפסיק אפילו רגע א' מדביקות מחשבתו בשמו ית'. אז היה הש"י ג"כ מתגלה אליו בגילוי הארה גדולה בלי שום שיעור וערך וגבול. אבל מפני שהוא בלתי אפשרי לב"א להיות תמיד דבוק במחשבתו באלהותו ית"ש. וצריך לפעמים ליפול ממדריגתו קצת. הגם שאח"כ תיכף עולה וחוזר לדביקות אלהות כבתחילה. עכ"ז בתמידות א"א להיות הדביקות אלהותו בלי הפסק. וכפי עת הדביקות שיש להאדם באלהותו ית"ש. כך נגלה הש"י אליו. והנה מרע"ה היה בודאי דבוק תמיד בדביקות עצום ולא פסק רגע מדביקות מחשבתו באלהותו ית"ש. וודאי היה הש"י מתגלה אליו ג"כ תמיד בבחי' גדולה. באל"ף רברבא. אך מחמת שהכנ"י היו אז בבחי' קטנות. היינו שע"י שקילקלו מעשיהם נפלו ממדריגתן וממחשבתם בדביקות אלוהות ית"ש. רק לפעמים נתדבקו בהש"י. ובחי' זו נק' אהל מועד. אהל הוא לשון אור כמו בהלו נרו עלראשי. ומועד הוא לשון זמן. וז"ש מאוהל מועד. שהדביקות הוא. רק על מועד וזמן. וכפי הבחי' שהיו בה אז הכנ"י כך היה הקריאה של הש"י למשה. דודאי כל דיבוריו של הקב"ה למשה רבינו ע"ה. לא היה נוגע אליו לבד. רק שדיבר עמו התנהגות הכנ"י ע"פ התורה והמצות. מחמת שהוא היה המקור והשורש והכללות מן ס"ר נשמות ישראל. ולכך הגם שמשרע"ה בעצמו. היה שלם בדביקותו בהש"י. עכ"ז לא דיבר עמו אז אלא כפי בחי' ומדריגת הכנ"י אז. וזש"ה וידבר אליו. ר"ל הקב"ה דיבר עם משה בבחי' אהל מועד. לאמר ר"ל שיאמר לישראל והם היו אז רק בבחי' אהל מועד. ולזה היה אז הקריאה למשה ג"כ באל"ף זעירא. וכבר דיברנו מזה במקומו בפ' ויקרא:

ועפ"ז נבאר הפסוק. אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. היינו עיקר הקרבן לה' הוא מכם. דהלא הוא ית' א"צ להקרבנות. וכמ"ש אם ארעב לא אומר לך כו'. רק עיקר האכילה והתענוג של הש"י כביכול. הוא רק מזה שהאדם הוא מקריב וממשיך השפעות מאתו ית' לכל העולמות עליונים ותחתונים. והנה תקנו חז"ל בכל יום מאה ברכות. היינו שצריך להשפיע להכנ"י בכל יום מאה ברכות נגד המאה האדנים שהיו בהיסוד של הבהמ"ק הגם שהיו אורך הקרשים יו"ד אמות והיה רומז לדברים עליונים. אך מכ"מ עיקר היסוד היה המאה אדנים. אשר הם היו נגד המאה ברכות שצריך להשפיע בכל יום להכנ"י וזהו הנחת רוח מהקרבן שמקריבין הכנס"י להש"י לעשות יחוד עליון ולהמשיך להכנ"י

ממקור הברכה כל שפע טוב וחסדים ורחמים גדולים לכל העולמות. וזש"ה אדם כי יקריב מכ"ם גימ' מא"ה. היינו אדם כזה שהוא בבחי' שיכול להקריב ולהשפיע המאה ברכות להכנ"י. זהו הקרבן המיוחד לה'. מזה יש נ"ר ותענוג להבורא ב"ה וב"ש. מן הבהמה ומן הבקר כו'. את קרבנכם. כאן כתיב לשון רבים מחמת שכללות ישראל אינם יכולים להיות במדריגה גדולה כזו להקריב קרבן כנ"ל. אבל יש בהם אנשים מיוחדים שהם ברום המעלות. ויש בכוחם והשגתם להקריב קרבן לה' במעלה הרמה והגבוהה להמשיך השפע טוב מהמקור לכל העולמות ובפרט לזרע ישראל עם סגולה בני אל חי כאו"א לפי הצטרכותו:

וזש"ה צו את ב"י גו' קרבני לחמי. ר"ל עיקר הקרבן שלי הוא לחמי לאשי ר"ל מי שנותן לחם לכל אישי היינו לחם ומזון ופרנסה לכל העולמות. לכאו"א לפי הצטרכותו. לעולמות עליונים שפע רוחניות. כ"א לפי בחינתו ולעולם התחתון עולם העשיה צריך שפע מזון הגשמי. ונשמות ישראל צריכין שפע רוחנית. כ"א לפי בחי' ומדריגתו. וכולם נק' אישים שלו מי שנותן להם חיות וממשיך להם שפע זהו קרבן להשי"ת וז"ש ריח ניחוח. ר"ל זהו עיקר הנ"ר של הש"י כשכל הברואים שלו הם מלאים כל טוב ושפע טוב וברכה ומזה התענוג והחדוה והריח של השמחה היוצא מכל העולמות כשהם מלאים רצון ומקבלים שפע פרנסתם מזה יש להבורא ית' נ"ר ושיעשועים גדולים ממי שמקריב קרבן כזה. ולא מיבעיא מאותן המקריבין קרבן זה בתמידות בכל יום דבר יום ביומו שעובדין בכל עת ורגע עבודת אלהותו ית"ש. אלא אפילו מאותן שאינם עובדים ומקריבין קרבן כזה. רק לפרקים למועד ולזמן מזה ג"כ יש נ"ר ותענוג גדול להבורא ית"ש. וזש"ה תשמרו להקריב לי במועדו. היינו מאותן שאינם עובדים רק למועד. ג"כ תראו להקריב לי וזהו שמסיים המדרש צדיק אוכל לשובע נפשו צדיק זה הקב"ה אוכל כביכול אכילה דלעילא הוא רק לשובע נפשו. מה שהנפשות שלו היינו האורות והכוחות הק' שלו הם מלאים שפע טוב ושבעים מזה נהנה הש"י כביכול. וזה"ש אמר הקב"ה כלום אני נהנה מכל הקרבנות אלא הריח. היינו שע"י הקרבן שהם מקרבין כל צינורות השפע ונעשה יחוד עליון עי"ז נמשך שפע טוב וברכה וחסדים לכל העולמות העליונים ותחתונים מזה הריח של השמחה היוצא מכל העולמות מזה ודאי יש נ"ר ושיעשועים ותענוג גדול להבורא ית' ויתו' וכיה"ר אמן:

פירוש ו

למה קורין פ' פינחס בשבת בין המצרים ברוב השנים אשר כל עיקרי המועדים כתובים בפרשה זו וע"כ לא דבר רק הוא. אך בכוונה מכוונת עשו חז"ל זה ברוח קדשם:

אמנם י"ל בהעיר לב ושום שכל דאלו הכ"א יום שבין י"ז בתמוז לט' באב. הם מקוריים ושרשיים לכל המועדות של השנה שהם בכללן ג"כ כ"א יום. היינו שבת ור"ח. ז' ימי הפסח. יום חג השבועות. ב' ימים של ר"ה. יוה"כ ח' ימי חג הסוכות. וסימנך אך טוב לישראל. ואלו הכ"א יום שבין המצרים. הם מקורים שרשיים להם. דהנה כתיב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. ואיהו הרב טוב הצפון לצדיקים לע"ל. כי ראה שאין העולם כדאי לו ולכך גנזו לע"ל. וזה הרב טוב בא מסטרא דצפון דאיהו בחי' זהב ואיהו בחשיבות יותר מהכסף. אך זוהם הזהב הוא קשה מאוד ר"ל דאינון דינין קשיין. אבל טובי' גנוז בגווי'. ולעתיד לבוא יהיו ראויים לכל הטובות והברכות והישועות מצד הדין ולכך גנזו לע"ל. ולכן בימי שהמע"ה כתיב אין כסף נחשב בימי שלמה. כס"ף הוא בחי' חסד ורחמים והיינו שלא היה צריכין אז לרחמים כי הכל היו ראוי לישראל מצד הדין. כי אז היה קיימא סיהרא באשלמותא והיה אז בבחי' מילוי הלבנה. כי מאאע"ה עד שהמע"ה היה ט"ו דורות. והיו צדיקים אשר ע"י מעשיהם הטובים נזדכך ונטהר זוהם הזהב הקשה והיה אז הלבנה במילואה. דוגמת ט"ו ימים בחודש שאז הלבנה במילואה. ומימי שלמה עד חורבן הבית היו ג"כ ט"ו מלכי יהודה עד צדקיהו המלך שבימיו נחרב הבית. כי ע"י מעשיהם חזר הזוהמא ר"ל כבתחילה. וחורבן הבית היו. בט' באב. ואות **ט** בכתיבה אשורית. ראשו כפול לתוכו. לרמז כי טובי' גניז בגוויה. וזהו. ט'. אב. היינו שהוא יהיה לעתיד לבוא אב וראש לכל המועדות כולם. אך עתה בעת הגלות טובי' גנוז בגוויה. והכ"א יום שבין המצרים הם מספר שם הק' יב"ט. היוצא משם אהי"ה הקדוש ולכך כל הטובות והברכות הם בבחי' עתידים להיות לע"ל. וזהו השם הכתוב אצל משרע"ה ותמונת ה' יב"ט. וזהו שביקש דהמע"ה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כי תמוז ואב הם בחי' עינים והם כעת בבחי' חושך ואפלה. וביקש דהמע"ה שיגלה הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא הרב טוב הגנוז בהם. וזהו גל עיני היינו אלו החדשים תמוז ואב שהם בחי' עיני"ם ואביטה היינו הטובות והברכות הנמשכות משם הק' יב"ט כנ"ל. נפלאות מתורתך. היינו נו"ן. פלאו"ת. מתורתך. כי הבטה הוא מלמעלה למטה. כמו שפירש"י ז"ל ע"פ הבט נא השמימה. עיי"ש והיינו ע"י התורה והמצות שאנו עוסקים בהם למטה בעוה"ז נבוא לבחי' נו"ן פלאו"ת והבן זה:

וע"פ הנ"ל מבואר שאלו הכ"א יום הם ימים טובים גדולים מאוד אך בעוה"ר עדיין אין אנו ראויים להם וטובייהו גניז בגווייהו. ואי"ה כשנזכה ב"ב לעשות תשובה ומע"ט לזכך החומר ולהעביר זוהם הזהב אז יתגלה רב טוב הצפון כי אז נהיה ראויים לכל הברכות וישועות טובות מצד הדין. ואז יהיו הכ"א ימים ימי' טובים גדולים ונוראים אשר אין

להעריך והם מקוריים שרשיים לכל הכ"א ימים טובים שאנו עושין בזה"ז. ועל כולם יהיה ט' באב למועד יותר גדול. ולזה אנו קורין פ' פינחס אשר כל המועדות כתובים בו בימים האלו. כי מהם נמשכים כל המועדות והמשכיל יבין כ"ז:

ולכך תקנו חז"ל בהפטרות שמן י"ז בתמוז עד יוה"כ ג' דפרענותא וז' דנחמתא כי אלו הג' שבתות י"ל הם נגד ג"ר. ולא נתגלו עדיין כנ"ל והז' הם נגד ז' ימי הבנין. כי המועדות שבזה"ז הם מעולם הזמן.

וע"פ כל הנ"ל נוכל ג"כ להבין ענין מאחז"ל שאמרו בשעה שסרקו בשרו של רע"ק במסרקות של ברזל אמרו מלה"ש לפני הקב"ה רבש"ע זו תורה וזו שכרה א"ל הקב"ה כך עלה במחשבה ולכאורה אינו מובן מהו תירוץ על קושייתם. אך י"ל דהנה אי' בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במה"ד. ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר וכבר עמדו בזה אבות העולם האיך שייך אצל הבורא בהוב"ש חזרה ושינוי רצון ח"ו וכי לא ידע זה בתחלה שאין העולם מתקיים במה"ד לבד והלא אצלו ית' עבר ועתיד שוין. אך י"ל דכשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא את העולמות. הי' רצונו ית' שיהיו כל הברואים ראויים להיות ניזון ושיגיע להם כל הברכות והטובות מצד הדין. וזהו בחי' הרב טוב הצפון לצדיקים כמבואר לעיל וזה היה בעולם המחשבה דאיהו עלמא דאצילותא קדישא. אשר אין שם שום אחיזה כו' וזהו בתחלה עלה במחשבה היינו בעולם המחשבה הוא כך עד עתה אך בהשתלשלות העולמות לנבראים וליצורים ולנעשים אשר שם יש אחיזה כו' ר"ל ולא יוכלו ליזון מצד הדין מגודל זוהם הזהב הקשה כנ"ל ולכך שיתף שם בהעולמות ההם מדה"ר להיות יכולים ליזון עכ"פ מצד החסד והרחמים ונמצא שלא הי' שום חזרה ח"ו. וזהו שהשיב הקב"ה למלה"ש כך עלה במחשבה. כי רצונו ית' הוא רק שיזונו הצדיקים מצד הדין וכמו הרב טוב הצפון לצדיקים לע"ל ולכך הביא על רע"ק הק' והטהור יסורים גדולים כאלו כדי שיזדכך ויטהר מכל וכל ויבוא לו הכל מצד הדין. וזהו כמו בחי' עולם המחשבה וכנ"ל. וזהו פי' כך עלה במחשבה. ולרמז דברינו אלה. היה חורבן הבית בחודש אב. כי אב הוא מלשון מחשבה. כי זרע הבן נמשך ממחשבת האב שהוא המוח ולכך אבא הוא בחי' מחשבה. ולכך היה החורבן בזה החודש כי ע"י הגלות והיסורין אשר אנו מקבלין עלינו באהבה ונטהר זוהם הזהב הקשה ר"ל. ואז מצד הדין נהיה ראויים לכל הטובות והברכות והישועות ונחמות כמו שהוא בעולם המחשבה. ולרמז זה ג"כ ט"ו באב הוא יו"ט גדול כי אז הוא בבחי' יוה"כ. ויבואו עלינו כל המיני השפעות טובות והישועות ע"י משיח צדקנו שיבוא בב"א. והמשכיל יבין כ"ז:

מטות

פירוש א

להבין ענין וטעם לקיחת המכס על מה זה ציוה הש"י למשרע"ה שיקח מכס לה'. מאנשי הצבא אחד נפש מחמש מאות. ומאותם היושבים בביתם אחד אחוז מן החמשים ומה גם שלא מצינו תרומה כזו. בכל התורה שיהא אחד מת"ק. ובהעיר לב ושום שכל י"ל. דהנה עם ה' בני אל חי נק' צבאות ה' כי השי"ת ויתי' מסר להם הע' שרי מעלה וחיילותיהם שינצחו אותם ויבררו וילבנו הניצוצין קדישין הנבלעים והנאחזים בהם ולהוציא בולעם מפיהם ולכך נק' צבאות ה' והבורא בהוב"ש הנכבד והנורא נק' ה' אלהי צבאות אלהי ישראל ואחז"ל למה נק' שמו צבאות כי אות הוא בצבא דיליה ע"כ וכל הנצחון מלחמה והגבורה שעושים עם ב"י הכל בא מאתו ית' העזר והישועה והכח והגבורה שעושים. והוא הוא עזרת ישראל מצר. אך שהוא נעלם וכמוס כביכול בצבא דיליה והנה לפי דרחז"ל דלכך נק' צבאו' כנ"ל היה צריך להיות נק' צבא אות בשני אלפי"ן. כזה צבא אות היינו ממש אות בצבא. אך אל"ף אחד שהוא בסוד אלופו ש"ע. הוא טמיר וגניז ונעלם בהם ולכך כתיב צבאות רק באל"ף אחד. והנה צבאות מספרו תצ"ט. ועם האל"ף אלופו ש"ע הגניז וטמיר וכמוס הוא מספר ת"ק. ולרמז זה ציוה הבורא ב"ה וב"ש. ליקח מכס לה' מאת אנשי הצבא אחד מת"ק. לרמז להם כי מאתו בא להם הישועה ונצחון המלחמה. כי אלופו ש"ע הוא כמוס בהם. ואות הוא בצבא דיליה. ומאותן ב"י אשר ישבו בביתם ציוה ליקח אחד מחמשים. כי גם על ידם בא העזר והישועה ונצחון המלחמה. והם היו ג"כ לעזר ולסעד לאנשי הצבא ע"י מס"נ לה'. ותשוקתם ואהבתם להבורא ב"ה וב"ש בעת ק"ש באומרם שמע ישראל כו'. ובשכמל"ו שהם מ"ט אותיות נגד מ"ט שערי בינה. כי שער הנו"ן הוא טמיר וגניז והוא ג"כ בבחי' אל"ף אלופו ש"ע. אשר הוא כמוס ונעלם ולזה הרמז ציוה הש"י למשרע"ה ליקח מאתם אחד אחוז מן החמשים. והבן כ"ז היטב:

פירוש ב

ומקנה רב היה לבני גד וגו' ערים לטפכם וגדרות גו' מפיכם תעשו. במדרש הה"ד לב חכם לימינו כו'. דמשה הקדים הטף להצאן. וכדי להבינך למה הם הקדימו הצאן להטף. ומשרע"ה הפך הדבר. ועוד מה שא"ל והיוצא מפיכם תעשו הוא לכאורה שפת יתר הלא כבר התנה עמהם בתנאי כפול. אך שורש הדבר הוא כך. דודאי צריך טעם על ב"ג וב"ר. שהיו צדיקים גמורים מ"מ מאסו בארץ החמדה. והתאוו ליטול חלק נחלתם בח"ל

דוקא. ובלי ספק שכוונתם הי' לש"ש. ולא לשום הנאה גשמית. אך ידוע דברי קדשו של הבעש"ט זללה"ה. המובא בספה"ק דרכושו של אדם כמו בהמותיו ועבדיו וכדומה הן המה חלקי נשמתו המתנוצצי' מנפשו ורוחו אשר הנצוצין שלו באים ומתפשטין לדברים וחלקים אחרים. והנה הם מזדמנים לאדם להיות משמשיו והונו ורכושו. ובוא וראה מאבותינו הק' אשר תמיד היו עסקיהם לברר הניצוצות שלהם והיו רועי צאן תמיד. מחמת שידעו שהם מחלקי נשמתם ושורשם אשר נתפשטו במקנה שלהם. לכך היו מנהיגים את הצאן למרעה טוב למקום אשר הבינו ברוח קדשם שהוא ראוי שם לברר אותן הנ"ק. וכמ"כ ב"ג וב"ר הסתכלו והבינו שנתפשטו ונתפזרו הנ"ק שלהם והם במקנה בבחי' בע"ח. וזה"ש ומקנה רב הי' לב"ג וב"ר שהיו חלקי נרו"נ נתפשט הרבה בתוך המקנה. והבינו שבעבר הירדן שם יש מקום טוב למרעה הצאן. אשר שם בנאות דשא יוכלו לרעות את צאנם ולברר כל נתח טוב מהם. וזה הי' יקר מאוד בעיניהם. לכך תפסו בפיהם והקדימו תחלה גדרות צאן נבנה למקנינו וערים לטפינו. וכוונתם הי' רק לש"ש אבל משרע"ה הבין הדבר על בוריו. וא"ל כך תעשו בנו לכם ערים לטפכם. ונתן להם עצה לתקן כל חלקי נשמתם באופן אחר. והקדים הטף שהם צריכים שמירה ביותר כשהם בקטנותם ואין בהם שכל להיות עושים טוב. והתיקון להטף ולבניו הקטנים הוא כך. כשהאדם עושה מעשיו בקדושה ובטהרה ובמחשבה טובה. אז הוא בורא מלאך הקדוש. והוא עולה ויושב בשמים להמליץ טוב עבור האדם כי הוא נותן לו חיות ושפע. ומלאך נק' עי"ר. ע"ד עיר וקדיש. ולכך נק' עי"ר מלשון התעוררות. שמעורר את האדם לעבודתו ית"ש ומועיל להאדם שהוא נותן חיות להטף ולבניו הקטנים שאין בהם שכל. והמלאך מעורר אותם לעבודתו ית"ש. וזה צריך עובדא ובנין. וזה"ש בנו לכם ערים לטפכם ר"ל שתראו בכל העובדות לעשות מלאך הקדוש. ויהי' תיקון להטף. שזהו העיקר. אבל להצאן א"צ בנין ועובדא. רק צריך לגדור גדר עבורם שלא יתפזרו ולא יתפשטו. ודי להם בשמירת הגדר. אבל הטף הוא העיקר שהם חלקי נרו"נ היותר חשובים. שצריך שמירה מעולה ובנין שלם. אבל לצאן יש תיקון קל. דזה בא מהבל האדם מכל נשימה ונשימה היוצא מהבל פיו של האדם. אם יוצא ממנו שלא בקדושה ח"ו. אז נתפשט זה הכח בחלקי החיצונים ר"ל. וזה צריך תיקון בשמירת הבל פיו של האדם לתקנו שלא יצא לריק ח"ו. ובזה נעשה גדר להצאן. וזה"ש והיוצא מפיכם ר"ל כל הדיבורים וההבל היוצא מפיכם תעשו. ר"ל תתקנו שלא תפגמו שוב בהבל הפה רק הכל יהא דבוק בהקדושה בהבל העליון. וזה"ש המדרש לב חכם לימינו. שמשרע"ה הסתכל לימין הדבר שהוא הטף שהם הנ"ק. אשר נתפשטו משורש ועיקר של חלקי נרו"נ. לכך אמר בנו לכם ערים

לטפכם. אבל הם כוונו לחלקי ניצוצות שלהם אשר נתפשטו בצאן. אשר היו רוצים לרעות אותם במרעה טוב שלא יתפזרו. לכך הסכים הש"י עמהם. והמשכיל יבין כ"ז:

מסעי

פירוש א

אלה מסעי בני ישראל גו' מוצאיהם למסעיהם גו'. זה הפסוק אין לו פירוש לכאורה. כמבואר לכל מבין גם תיבת אלה מורה בכ"מ שפוסל את הראשונים. ומה פוסל כאן גם הלא ידוע כי התוה"ק היא נצחית ושייכה בכל זמן ועת. ואיך שייכים אלו המ"ב מסעות בכל דור ודור:**אכן** בהעיר לב ושום שכל ובינה ודעת. י"ל כי התוה"ק רומזת לנו בכאן דרכי ה'. וסודות נפלאים. אך הדברים נתלבשו בסיפורי מעשיות כמו בשאר מקומות. כי הנה בהעיר ה' את לב האדם הנרדם ומעורר את לבבו לאמר עד מתי אהי' מתועב ומשוקע בתוך התאוות החומריות לילך אחר שרירות לבי ואטוש את אלהי עושי אל גדול ונורא. ורוצה להפריש עצמו מהרע ולידבק אך בטוב. אז עיקר הדברים הוא להרים כל הכוחות והמדות למעלה למעלה. כגון אהבה זרה ויראה זרה. ותענוגי' זרים וכדומה. אשר ירדו ע"י להחיצונים ר"ל. ובעבודתו באמת בלתי לה' לבדו. יתאמץ להעלות כל הכוחות למקורן ולשורשן הרמה בקודש. לאהבה את ה' הנכבד ולירא מלפניו. בגין דאיהו רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין. וזהו בסוד שאו ידיכם קודש. ידים נק' הכוחות וצריך לנטלם ולנשאם עד בחי' קודש ישראל לה' ראשית תבואתו. שהוא סוד חכמה עילאה קדישא. אשר משם נמשכו כל הכוחות כי כולם בחכמ' עשית:**והנה** ארז"ל בשעה שתיקן שהמע"ה עירובין ונט"י יצאה ב"ק ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני ע"כ. וכדי להבין ולדעת סוד נט"י. וסוד עירו"ב גם מהו החכמה הגדולה כ"כ שעשה בזה. י"ל דכשהאציל הבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא ובר"א ויצ"ר ועש"ה את כל העולמות הק'. והכוחות נוראים ונפלאים. כדי שע"י הכוחות הק' יוכלו ברואיו להכיר גדולתו וטובו וחסדו הגדול. ויכולים היו הכוחות הק' והנפלאים. להתפשט עד אין קץ וא"ת. וכמאחז"ל כשאמר הקב"ה יהי רקיע. הי' הרקיע מתפשט עד א"ס והוצרך לומר לעולמו די. ודיבור הוא רק חלק עשירית ומכש"כ שאר הכוחות הק' והנוראים היו יכולים להתפשט עד א"ס וא"ת. אך כדי שלא יהיו אחיזה להחיצונים המצירים ר"ל. לזאת עשה הבורא ב"ה וב"ש דוגמת חול סביב לים שלא תתפשט הקדושה יותר מכפי הצמצומים אשר בר"א ויצ"ר ועש"ה יוצר הכל בהשתלשלות העולמות ושקל בפלס הרים. והוא דוגמ' מצוה רשות איסור בסוד עיקרהבריאה ותוספות הבריאה. ומותר הבריאה. עיקר הבריאה

הם העולמות והכוחות הק' והוא בחי' מצוה. תוספות הבריאה הוא דברי רשות. והוא החול סביב להקדושה. שלא תתפשט יותר ח"ו למותר הבריאה להמצירים ר"ל. בחי' איסור. אך עכ"ז יש להם אחיזה קצת החיצונים בהכוחות ע"י הנ"ק שנפלו ממדריגתן כביכול והוא בסוד המלכי' שמלכו בארץ אדום כנודע למביני מדע. וזאת הוא עבודתינו עבודת עם ה'. בנ"י כל ימינו. רק להעלות אלו הנ"ק למעלה לשורשם הרמה בקודש. וזהו מן המיצר קראתי י"ה. ענני במרחב י"ה. כי דהמע"ה כאשר השכיל ונתן אל לבו לאלו הכוחות אשר ביד המצירים ר"ל. הי' משתוקק מאוד להעלותם לשורשם בקודש. וזהו מן המיצר קראתי י"ה. היינו שאני צועק אל ה'. ומתחנן לפניו ית' להעלות אלו הכוחות מן המיצר. ענני במרחב י"ה. היינו שענה אותו ה'. והעלה אותם הכוחות לבחי' רחובות הנהר. שהוא עלמא דבי"נה ולבחי' חכמ"ה עילאה קדישא. וזהו במרחב י"ה. כי אותיות י"ה. הם בחי' וסוד חכמ"ה ובי"נה. וזהו ג"כ יאמרו גאולי ה'. אשר גאלם מיד צר. היינו לעתיד כשיזדכך ויטהר הזוהמא ויצאו כל הכוחות מהמצירים ר"ל. ויגאלם ה' צבאות מיד צר:**והנה** התפשטות הכוחות הוא ע"י הידים חמש אצבעות דיד ימין. וחמש אצבעות דיד שמאל. ובהידים יש עיקר אחיזה להחיצונים ר"ל ולזה תיקן שהמע"ה נט"י לכל דבר שבקדושה לאכילה שהוא במקום קרבן. בעת הזאת. ולשארי דברים שבקדושה ובפרט בלילה בעת השינה אז הוא עיקר זמן אחיזה להם ר"ל בהידים שהם התפשטות הכוחות. אמנם כשנותנים על הידים מים שהם בחי' חסדים בזה מסירים אחיזתן גם מי"ם הוא מספר ט' יודי"ן משמות הק' ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן וע"י המים מחזירים ומדביקים הכוחות לשורשן הרמה בקודש וזהו שאו ידיכם קודש היינו להעלותן לבחי' קודש וכנ"ל וזהו ג"כ סוד רום ידיהו נשא כי רו"ם הוא ג"כ בחי' חכמה קדישא ובזה נתבאר סוד נט"י והוא נק' בבחי' אבידה מדעת כי בריאת העולמות היה ע"ד זה למען יתעצם איש הישראלי כל ימיו בעבודת ה' ולעבוד אותו באמת בעודו בחיים חיותו ולהעלות אלו הכוחות ויקבל שכר נצחי על זה מהאל הטוב והמטיב בחסדו:**והעירוב** הוא סוד אבידה שלא מדעת כי נשמתו של אדה"ר נחצבה מאתר עילאה וזיהרא קדישא וכאשר בא לידו אותו מעשה האכילה מעץ הדעת טו"ר אז כל הנשמות נתערבו בטו"ר כי באדה"ר היו כלולים נשמות ישראל כולם. וכן כשהאדם הולך אחר תאוות לבו ותוקף תשוקת חומרו ובא לידי חטאים ר"ל אז עי"ז מערב ג"כ טוב ברע ח"ו וזהו בבחי' אבידה שלא מדעת ע"ד אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות גם כי לא על דעת כן ברא הבורא ב"ה וב"ש את העולם כ"א לעבדו ולבחור רק בטוב סלה ולבל יהיה שום אחיזה להחיצונים ע"י מעשה ב"א ר"ל. כי מפשעיה' לכל חטאתם ר"ל ע"י המחשבו' רעות

ר"ל שמביאם לזה יש אחיזה להחיצונים ר"ל בהכוחות שבאו מעולם המחשבה וצריך להעלותן למקורן ולשורשן לעולם המחשבה שהוא בסוד שם ע"ב הק' הוא הוי"ה במילוי יודי"ן ולזה תיקן שהמע"ה בחכמתו הנפלאה עירובין לשבת קודש והמוציא חוץ לעירוב הוא מוציא מרשות לרשות אחר. כי מבפנים לעירוב הוא רשות הקדושה והטוב וחוץ להעירוב הוא רשו' ס"א ר"ל וע"י העירוב יופרד ויתפרש אחיזתן לגמרי וישאר אך קודש לבד ואז אינו מעורב טוב ברע כלל. כי עיקר אחיזתן נמשך מבחי' יד השמאלי בחי' גבור"ה שהוא מספר רי"ו וסוד עירו"ב הוא ע"ב רי"ו ועי"ז נכלל השמאל בהימין כי שם הק' ע"ב הוי"ה במילוי יודי"ן הוא מקור ושורש החסד עליון גם רי"ו אותיות ישנו בהשם הק' והנורא שם ע"ב המפורש יוצא מפסוקי ויסע ויבא ויט והבן זה. ואז בימי שהמע"ה נשאר כולו טוב וחסד מזוכך ע"י חכמתו ועבודתו הקודש ואז היתה הסיהרא קדישא במילואה וטובה ולזה אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה וכמבואר למעלה בפ' פינחס וע"י התיקון שעשה בזה בחכמתו והעלה הכל לשורשו לבחי' קוד"ש עי"ז נעשה שמחה וחדוה ותענוג בכל העולמות להמשיך כל חדו וכל טיבו לכל העולמות ולהכנ"י לעילא ותתא. ולזה יצתה ב"ק ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני. והבן זה:**והנה** ידוע כי יש ג' בחי' הנק' ידים בסוד יד הגדולה יד החזקה יד הרמה. יד הגדולה הוא יד ימין סוד החסד והוא בחי' י"ד אותיות של הוי"ה אלהינו הוי"ה ויד החזקה הוא בחי' יד שמאל סוד הגבורה סוד י"ד אותיות המאוחרים מי"ד אותיות הנ"ל והם כוז"ו במוכס"ז כוז"ו ויד הרמה הוא בחי' קו האמצעי בחי' רחמים סוד י"ד אותיות של הוי"ה פשוט במילוי אלפי"ן והוא סוד האמת המרכז והקוטב אמצעי לכל העולמות כי אמת מארץ תצמח וגבוה מעל גבוה לזאת א' בראש ות' בסוף ומ"ם באמצע לידע ולהודיע כי האמת הוא מרכז אמצעי של כל העולמות והוא סוד יד הרמה בסוד יוד אותיות של שם הוי"ה הק' במילוי אלפין וד' אותיות הפשוטות. והנה אלו ג' ידות עולים מ"ב היינו ג"פ י"ד הוא סוד שם מ"ב הק' והנה בכל עולם ועולם מד' העולמות הק' אבי"ע בכל אחד ישנו שם מ"ב הק' כי שם זה הוא סוד העלאת העולמות מעולם לעולם עד א"ס היינו השם מ"ב הק' שבעולם היצירה הוא מעלה את עולם העשיה ליצירה והשם מ"ב הק' שבעולם הבריאה הוא מעלה עולם היצירה לבריאה והשם מ"ב הק' שבעלמא דאצילותא קדישא הוא מעלה עולם הבריאה לאצילות הק' וכן הוא העלאת העולמות באצילות הק' כי אית כסא לכסא מעשיה שבאצילות ליצירה שבאצי' הק' עד לאצי' שבאצילות והכל נעשה ע"י שמות מ"ב הק' כי ישנו כמה וכמה שמות מ"ב היינו שם של אנא בכח שהוא אב"ג ית"ץ וכן שם הק' אהי"ה יה"ו עולה מספר מ"ב אשר משם יוצאים ז' שמות מרגלאין

לכל ימי השבוע וגם שם הוי"ה הק' כפשוטו ומילואו ומילוי דמילואו עולה ג"כ מ"ב אותיות ועוד כמה שמות הק' שהם במספר מ"ב והנה גם בעולם העשיה ישנו שם מ"ב והוא להעלות הכוחות והניצוצין שנפלו וירדו ולנטלם ולנשאם למקורן ולשורשן הרמה בקודש והנה בתחלת הערת אדם הישראלי אל ה' אב הרחמים אז הבורא בהוב"ש ברב טובו וחסדו הגדול מגלה אל האדם יד הרמה אור קרן הוד המאיר ובא אל האדם כ"א לפי בחינתו ונשמתו ובחי' יד הרמה הוא מרכז האמצעי לכל העולמות ומקור שרשיי לכל הכוחות הנפלאים ובהתגלות בחי' מקור השרשיי הזה מתעלים אז כל הכוחות שנפלו וירדו להמצירים ר"ל ומדבקים א"ע בשורשם קודש למקום אשר משם באו ואז נגאלו מן המיצר אמנם בחי' גאולה זו הוא רק על מעט זמן כי אח"כ נלקח מאתו זו הבחי' אשר האירה והבעירה בקרבו תשוקת עבדות הבורא בהוב"ש ואז ניתן לו הבחירה חפשית שיעבוד בעצמו ולהתעצם בכל עוז ולהטות את לבבו אל דרך הטוב והמאושר ולהכניע את הרע ולהכליל היד שמאל בהימין. וצריך כל ימי חייו להתעצם בהתלהבות גדול ולילך ממסע למסע וממדריגה למדריגה עד אשר ישלים המ"ב מסעות בחי' ג' ידות ואז כשבא לבחי' זו שהקב"ה בעזרו ומזכהו אז הוא מעלה את כל הכוחות שנפלו למקורן ושורשן הרמה ואז הוא בא לבחי' הראשונה לאור קרן אשר הבהיק והאיר לו מתחלה מאת ה' היתה זאת אשר גילה לו ביד הרמה וכנ"ל וזהו שאמרו חז"ל אין חסידות כתחלתו וכמ"כ עזה"ד היה ג"כ גאולה הכללי ביצמ"צ שהיו משוקעים בתוך הקליפות והחיצונים במ"ט שערים ר"ל והוצרך הבורא ב"ה כביכול להתגלות עליהם ביד הרמה ועי"ז נתעלו כל הנ"ק למקורן ולשורשן הרמה בקודש למקום שיצאו משם להיות כי ראו את מקור מחצבתם בהשורש אשר יצאו משם וכל דבר נמשך לשורשו ואז נעו כל אלילי מצרים מפניו ית' והאלילים כרות יכרתון ונכנע הרע תחת הטוב ועי"ז נגאלו וזהו סוד ועברתי בארמ"ץ אני ולא מלאך אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו כדי שיתקשרו ויתדבקו כל הכוחות הק' והנ"ק שנפלו למקורן ולשורשן הרמה ואח"כ נלקח מהם מדריגה ובחי' רמה ונשאה כזאת והוצרכו עם ב"י לילך בעצמם ממדריגה למדריגה מ"ב מסעות עד אשר באו לארץ הק' ארץ חפץ ה' בה וזהו ובנ"י יוצאים ביד רמה ותרגומו בריש גלי היינו בראשית התגלות המקור של כל הכוחות שהוא יד הרמ"ה וכן המסעות בעצמם היו ג"כ עזה"ד כי כאשר הלך משרע"ה ואהרן והע' זקנים וס"ר נשמות ישראל ועמהם ארון הקודש והיו אז בסוד רתיכא עילאה קדישא עי"ז נאספו ונתדבקו אליהם כל הנ"ק וכל הכוחות הק' שנפלו להמצירים במקומות ההם ונתעלו להמקור ושורש מוצאיהם הקדוש ולכן במקום א' נשתהו שם זמן רב ובמקום א' רק לפי שעה או יום או יומים שהכל היה לפי ריבוי

הניצוצות שהיו במקום ההוא:**העולה** מדברינו הנ"ל שגאולת עם בנ"י ממצרים בליל א' של פסח היתה ע"י התגלות בחי' יד הרמה ואז נתגלו כל המוחין דגדלות ועי"ז נתעלו כל הנ"ק ונגאלו כל הניצוצין מיד המצירים ונתעלו ונתדבקו בשורשם הרמה מקור מוצאיהם ותיכף אח"כ ניטלה מהם בחי' ומדריגה זו הגדולה. והוצרכו אז בנ"י לילך ולנסוע ממסע למסע וממדריגה למדריגה ובכל מסע נתגלה בחי' א' ואות א' משם מ"ב הק' אנא בכח. ועי"ז נתעלו הנ"ק שבמסע ההוא. ונתדבקו בשורשם ובמקום מוצאיהם. עד אשר השלימו המ"ב מסעות בשלימות. בחי' הג' ידו"ת. ואז נכנסו אל ארץ חפץ ה' בה. ואז חזרו ובאו אל המדריגה הזו בעצמה שהיה בליל א' דפסח ע"י התגלות יד הרמה. כי בחי' גדולה ההוא נלקח מאתם תיכף אחר ליל א' דפסח. למען אשר יתעצמו בעצמם בכל עוז ע"י המ"ב מסעות. לחזור ולבוא אל מדריגה הלזו. וכן הוא עד"ז גאולת כל אדם מישראל מיד המצירים אותו וכנ"ל.**ועפ**"ז יובן הת"י ע"פ ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי כי בליל א' דפסח באו ענני כבוד ונשאו את ב"י לירושלים והקריבו שמה את הקרבן פסח ואח"כ שבו למצרים עיי"ש. והיינו כי ע"י התגלות יד הרמה בלילה ההוא נגאלו אז גאולה שלימה כראוי רק אח"כ תיכף חזרו לקדמותן. למען יתעצמו בעצמם בכל כח ועוז ע"י המ"ב מסעות עד אשר באו לארץ הקדושה וכנ"ל. ואין מן הצורך להאריך בדברים אלו כי מבוארים מעצמם למביני מדע. ועתה נבוא לביאור הפסוקים. אלה מסעי בני ישראל. ובתיבת אל"ה פוסל את הראשונים היינו שהיו מקודם מצירים ומעיקים להם. ובחי' הרע הכל נפסל ונכנע תחת הטוב. בעת הגאולה וכן בכל מסע ומסע ובחי' הטוב והקדושה שהיו מובלעים מקודם בין הקליפות והחיצונים ר"ל נתעלו אז לשורשן הרמה אשר יצאו מאמ"ץ לצבאתם ביד משה ואהרן. כי משרע"ה הי' בחי' ומדריגת אמת כנודע. והוא בחי' יד הרמה וגם הוא בחי' דעת עליון הק' ששם נמתקו הדינים ונכללו בימין ונתגלה החסד והטוב שהוא בחי' אהרן הכהן איש חסד כנודע. בחי' יד הגדולה. ובחי' זו אשר נתגלה אז בשעת יצימ"צ ע"י משה ואהרן נלקח מב"י כנ"ל. והוצרכו לילך במסעות למען יתעלו ויתדבקו הנ"ק שבכל מסע למקור מוצאו ומובאו. היינו כל אות ואות משם מ"ב הק' אב"ג ית"ץ כנ"ל ולזה ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיה' ע"פ ה' למען ידעו מקור ושורש הקדושה. והמוצא של כל מסע ומסע ועתה בא הכתוב לבאר המסעות בעצמם שנתעלו ונתדבקו למוצאיהם. ויסעו מרעמס"ס היינו ר"ע מס"ס מלשון כמסס נוסס שנכרת ונבדל הרע מהטוב. בחדש הראשון בט"ו לחדש כו' יצאו ב"י ביד רמה כנ"ל. שאז נתגלה יד הרמה ומוחין דגדלות ומצרים מקברים כו' כי אז נכנע הרע והמצרים ונקברו ונעו אלילי מצרים מפניו ואח"כ נלקח מאתם בחי' זו הגדולה והרמה ומוחין דגדלות וכנ"ל וחזרו

לבחי' ראשונה. והתחילו ב"י בעצמם לילך ולנסוע ממסע למסע. ולזה כפל עוד הפעם ויסעו מרעמסס ויחנו בסוכות. היינו שבאו לצלא דמהימנותא קדישא. ואח"כ ויחנו באת"ם היינו שבאו לבחי' את"ם שהוא נוטרי' אל תירא מפחד כ"א מפחד ה' ומהדר גאונו ולא יראה זרה ח"ו. וגם הוא נוטרי' אל תשליכני מלפניך וכן אל תרחק ממנו. היינו לבקש מאת ה' ית' לבל יעלים עין השגחתו מעלינו בכל עת ועוד הלכו במסעות עד אשר זכו ויבואו אלימה שהוא צירוף א' קדוש מן ק"ך צירופי שם אלהי"ם הקדוש. ובאילים י"ב עינות מים ושבעים תמרים ויחנו שם:**ואי**' במכילתא ובילקוט פ' בשלח רא"א מיום שנברא העולם נברא שם י"ב מבועים נגד י"ב שבטים: וע' דקלים נגד ע' זקנים ע"כ והיינו שבאו לבחי' מדריגה גבוהה כזו שהי"ב מבועין הם בחי' וסוד י"ב צירופי הוי"ה והי"ב שבטי י"ה הם בבחי' מרכבה להם. והע' זקנים הם בסוד שבעין עטרין דע"ג חמשין. והבן כ"ז ויכולני לפרש כל המ"ב מסעות ע"פ דרכינו הנ"ל והמה שייכים בכל אדם ובכל זמן. בכל פרטותיהם. אמנם סמכתי על המשכיל שיבין מעצמו תן לחכם ויחכם עוד וכבוד אלהים הסתר דבר והבורא כל העולמים יהיה בעזרנו ובעזר כל ישראל בכלל ובפרט. שנזכה לברר וללבן ולהעלות כל הנ"ק ולהכניע כל הרע. והאלילים כרות יכרתון לתקן עולם במלכות שדי ה' ימלוך לעולם ועד. ויגאלנו גאולה עולם ע"י משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו אמן:

פירוש ב

אלה מסעי בני ישראל וגו'. במדרש שה"ש איתא נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן. רא"א נחי"ת נוטרי'. נסים עשית להם. חיים נתת להם. י"ס קרעת להם תורה נתת להם: רי"א נ"פלאות ח"ירות י"מינך הושע אותם ת"לוי ראש ע"כ ונקדים לפרש מאחז"ל דבכל המצות אסור לנסות הקב"ה חוץ ממצות מעשר שנ' והביאו מעשר אל אוצר בית ה' ובחנוני כו' אפתח לכם כו'. ויש לתת טעם לשבח למה אסור לנסות הקב"ה בשאר מצות ובמצות מעשר מותר. דהנה ידוע כי כל מצוה מתרי"ג מצות יש לה סגולה מיוחדת ונתיב מיוחד להמצוה אשר על ידה יוכל האדם להמשיך פעולה טובה לעולם השייך אל אותה המצוה אך שלא גילה לנו הש"י סגולות ופעולות המצות כולם. ואפשר בעשות אדם איזה מצוה ורוצה לפעול על ידה ולהמשיך לעולם איזה טובה שאין לה שייכות לאותה המצוה ומש"ה אסור לנסות הש"י באיזה מצוה משאר מצות. אמנם במצות מעשר רמז לנו הש"י איך ומה לעשות במצוה זו. כי המעשר רמז לנקודת יו"ד ראשית חכמה מקור כל הברכות וכל הטוב אשר נפעל ונמשך להעולמות הכל הוא ממקור היו"ד. כי כולם בחכמה עשית. והנה אות יו"ד במילואו הוא יו"ד לרמ"ז כי הכנ"י הוא בחי דל"ת דלית לה מגרמה כלום

וצוה לנו הש"י במצוה זו להמשיך לה כל מיני השפעות ממקור היו"ד ע"י האות וא"ו שהוא המשכה לדל"ת שנתרבה בה שפע עליונה שלא תהי' בבחי' ד' רק תמונת ה'. אחר שיבוא שפע גדולה ממקור החכמה ע"י אות וא"ו לתוך הדל"ת נעשה אות ה' ויש שני בחי' שפע להכנ"י כמו שהדלי הוא תלוי במקל ארוך להמשיך הדלי להמקור לשאוב בתוכו ולמלאותו ולפעמים מצינו שיש מקור מעיין הנובע ונעשה ממנו בריכה גדולה מלא ע"כ גדותיו עד שמחמת ריבוי השפע מהמקור לתוך הבריכה לא ניכר מקום המקור ומקום הבריכה המקבלת שפע. כי כולם נעשים אחד המשכת השפע אשר לא כן הוא בדלי הנ"ל. וצוה לנו הש"י במצוה של מעשר שנכוין להמשיך מהמקור העליון להכנ"י בבחי' וא"ו בבריכה גדולה עד שלא ניכר שוע לפני דל. מקור המשפיע והמקבל. כי כולו חד הוא ומש"ה מותר לנסות הש"י במצוה זאת אחר שגילה לנו הש"י הכוונה ממצוה זו. אז בודאי מי שיעשה מצוה זו בדו"ר לכוונה הנ"ל בודאי יוכל לפעול ולסגל ולהמשיך לעולם כל מיני ברכות וכל מיני טובות אשר כולם נכללים בראשית הנקודה והוא המשיך אותם ממצפון לגילוי. וזהו פי' הפסוק והביאו מעשר. היינו נקודה יו"ד לאוצר בית ה' כי הוא נק' בית לאוצר עליון. וזהו בראשי"ת בי"ת ראשית והבן. ובחנוני נא בזא"ת דוקא שהוא נק' זא"ת. שעיקר עשיית המצוה יהיה בבחי' הנ"ל להמשיך מהמקור לזא"ת. אם לא אפתח לכם ארובות השמים ה' שמים שהם ה' חסדים המתפשטים מדעת עליון. וז"פ הפסוק והריקותי לכם ברכה עד בלי די. היינו מגודל השפע מהמקור להבריכה לא ניכר בין דל"ת ליו"ד המקורית שהוא אותיות ד"י. והוא ג"כ פי' הפסוק יפתח ה' לך את אוצרו הטוב יפת"ח יו"ד פתח את השמי"ם ה' שמים כנ"ל לתת מטר ארצך בעת"ו שהוא נק' ע"ת גם צריכין אנו בעשיית מצוה זאת להמשיך מהמקור עליון להכנ"י לה ולכל הז' מדות שלה שיתמלאו כולם בכל מיני טובות הצפונות. וזהו בחי' זיי"ן ווי"ן המשכות. וזהו שם של מ"ב ז' פעמים וא"ו. וידוע שהשם של מ"ב עולה כשלהבת הקשורה בגחלת אחר שנפתח אוצר הטוב ונמשך להבריכה ע"י צינורות ז' מדות הק' שלה ניתוסף כח להכנ"י לעלות למעלה לשורשה ויומתקו הדינים בשורשם. ואפשר זהו פי' תפלת רנבה"ק אנא בכח גדולת ימינך. שאנו מתפללים שבגבורות הנכלל בימין ברצון הקדום העליון כשעלה ברצונו הפשוט להיטיב לברואיו וצמצם אורו כביכול ונעתק כביכול מא"ס לצימצום כדי להיטיב לברואיו באותו כח וגבורה דעתיק. אנו מתפללין לשמו ית' שתתיר צרורה הצרור החיים תתיר ותפתח ותשפיע תמיד להכנ"י. ולזה היו רומזות המ"ב מסעות של ב"י היוצאים מאמ"ץ. מיצ"ר י"ם לצבאותם לרצונם היינו שמ"ב מסעות הנ"ל. הם זיי"ן ווי"ן. ז' המשכות לז' מדות שלה. ממקור עליון מנהר היוצא מעדן. ביד משה ואהרן

כי המ"ב הנ"ל הם ג"פ יד היינו יד הגדולה ימין ויד החזקה שמאל ויד הרמה שמאל נכלל בימין וזהו ביד משה ואהרן דייקא וזהו כוונת התרגום ע"פ ובנ"י יוצאים ביד רמה ת"א בריש גלי. פי' הוא ראשית הגילוי למעלה מהזמן וידוע כי משה היה שושבינא דמלכא. ואהרן שושבינא דמטרוניתא פי' כי משרע"ה המשיך אלהותו ית' להכנ"י מעילא לתתא ואהרן הרים והנהיג את הכנ"י להקב"ה מתתא לעילא. והיה מכניס אהבת הש"י בלבם של ישראל ע"י הנסים והטובות מהש"י עליהם וזה"ש ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיה' היינו מעילא לתתא ואלה מסעיהם למוצאיהם וז"פ המדרש נחית כצאך עמך ביד משה ואהרן היינו בשני בחי' הנ"ל ר"א מפרש בחי' אהרן מתתא לעילא. נחי"ת נסי"ם חיי"ם י"ם סוף ת"ורה. ועי"ז נתרומם הכנ"י להקב"ה מתתא לעילא ור"י מפרש הכח של משה מעילא לתתא. נחי"ת נפלאות עליונות למעלה מהזמן. כי ידוע שנסים המה בנו"ה. ונפלאו"ת הוא נו"ן פלאו"ת מדריגה עליונה למעלה מהזמן ח"ירות הוא ג"כ למעלה מהזמן י"שועות. כמבואר למעלה בפ' פינחס שהה' ישועות דנפקין מנש"ב שעליהם אמר דהמע"ה כוס ישועות אשא. ת"לוי ראש שהוא יד רמה כת"א בריש גלי ראשית הגילוי שהוא למעלה מן הכל כח היו"ד בבחי' וכח של משה מעילא לתתא ול"פ רק מר מפרש בחי' משה בחי' הדעת העליון. ומר מפרש בחי' אהרן ואלו ואלו דא"ח. ודוק והבן היטב:

פירוש ג

ויכתוב משה את מסעיהם וגו'. יש להבין מה שמכנה הכתוב את העובדא ע"ש המסע ולא ע"ש החנייה. שהי' בכל המקומות. אך שורש הדבר הוא. דהנה ידוע שעיקר מסע בני ישראל היה בזה דבר גדול. כי אדה"ר בחטאו גרם גירושין וסילוק לשכינת עוזינו מן העולם התחתון והארץ. ומלאו האויר שבין השמים להארץ בחיצונים וגילולים ונפזרו כל הנ"ק בכל ד' רוחות השמים והוצרכו לטהר הארץ ולפנות הרע ולאסוף כל הנ"ק והענפים אל שורש הקדושה. לזה נתנם הש"י בגלות ת"י מצרים ושם נצרפו מעט ואח"כ בעת מתן תוה"ק הוריד משרע"ה את השכינה למטה. אך עדיין לא הי' העולם נקי מכל סיגים וגילולים ע"י מה שקלקלו אח"כ. וזהו שהוצרכו ב"י להיות נע ונד. ליסע ממקום למקום ולכתת רגליהם לקבץ חלקי הקדושה. וע"י נסיעתם בקדושה עם משרע"ה שהוא המקור והשורש מכל נשמות ישראל עד סוף כל הדורות והצדיקים. ועם ס"ר זרע ישראל שהם הענפי' שלו ואז בכ"מ אשר נסעו היו מטהרי' האויר ומדחי' הרע וקולטין כל חלקי הטוב שהיו מובלעים באותו המקום. וכל החיצונים היו נכנעים מפניהם. כי בכ"מ שיש הקמת הקדושה. אז הרע ממילא נופל. ונכנע תחת הכנ"י ל"מ שלא במקום הראוי

להם. שלזה א"צ עבודה גדולה. וזה יכול הצדיק לדחות ולפנות אפילו במחשבה לחודה. רק אף במקום הראוי להם ומקומות מושבותיהם אשר שם הוא מקום ממשלתם כמו המדבר שהוא מקום נחשים ושאר חיות רעות המזיקין אפילו משם צריכין לדחות מפני הקדושה ונכנע הרע החת הטוב. וזה היה עיקר העובדא של המסעות שלהם במדבר. וזאת הנסיעה הוא דבר יקר מאוד. לכך החנייה א"צ להודיע. כי ודאי מנסיעה טובה ימשך חנייה טובה. ועיקר הוא הנסיעה. וזה"ש משה בנסוע הארון קומה ה'. ויפוצו אויביך. שיהיה הקמה לשמו הגדול ולקדושתו ית'. והשונאים יפוצו ויפלו תחת רגלי זרע ישראל. שלא יוכלו להרע ולמשול על הכנ"י. והנה נסעו מ"ב מסעות. שכוונתם היה לפרסם. הג' ידות של שמו הגדול ית'. כי יש יד הגדולה כמו בעת יצימ"צ. שהראה הש"י חסדו הגדול יד הימין והמשיך חסדים טובים על זרע ישראל. הגם שאז לא היו ראוים להגאל מת"י מצרים. ובפרט לעשות להם נסים נוראים ונפלאים. ועי"ז נתפרסם יד ימינו של הש"י. וכמשה"כ וירא ישראל את היד הגדולה. וגם יש יד החזקה אשר הראה הש"י תוקפו וגבורתו לעיני כל כי נפל אז על האומות אימה ופחד ועשה נקמה בשונאי ישראל. ושלח אותות ומופתים בפרעה ועבדיו ועם ארצו. ובזה נתפרסם ידו החזקה. ועוד יש יד הרמה. שהוא בחי' וכח אשר מורה על התרוממות אלהותו ית'. שנתגלה ע"י מתן תורה לזרע ישראל. והרים קרן הכנ"י ע"י רוממות אל שנתן להם תורה ומצות. נמצא שע"י זרע ישראל נתפרסמו הג' ידות. וכמבואר לעיל. וזה היה עיקר כוונתם של זרע ישראל בכ"מ בואם ומסעם לפרסם ולהודיע כי כל אלה עשתה ידו. וג"פ י"ד עולה מ"ב. נגד שם מ"ב הקדוש. ולזה כוונו בהמ"ב מסעות. לכך משבח הכתוב. אלה מסעי ב"י שלצורך דבר גדול נסעו. שיצמח מזה פירסום אלהותו ית"ש:**או** יאמר דהכתוב משבח הכנ"י. דבאמת אף שהיו זרע ישראל בגלות מצרים בשיעבוד גדול שיעבוד הגוף בעבודה קשה בחומר ובלבנים המפרכת ומשברת את הגוף. עכ"ז כשנגאלו ויצאו משם לא היה עיקר השמחה שלהם על שיצאו לחירות משיעבודם הקשה רק עיקר שמחתם היה על אשר שבגלות מצרים היתה גם השכינה הקדושה עמהם וכל מרכבה הק' ופמליא של מעלה. כנודע מזוה"ק פ' שמות. ע"פ ב"י הבאים מצרימה. עיי"ש. וכמבואר לעיל פ' שמות. והיו אז שמחים ביצימ"צ על הוצאת הקדושה. היינו השכינה כביכול וכל צבא מעלה מן הגלות והשיעבוד ונתרומם קרן הקדושה. וזה"ש אלה מסעי ב"י כו' לצבאותם. היינו דעיקר יציאתם ממצרים בעצמם לא היה חשוב בעיניהם. כ"א מה שכל צבא מעלה. צבאות ה'. יצאו עמהם. מזה נהנו ושמחו ולא על שנפטרו משיעבוד גופם גלות הגשמי. וזהו עובדא גדולה יקרה ונכבדת. ומאוד היה חביב בעיני הש"י זה השמחה ומחשבה טובה של זרע

ישראל. ולזה ויכתוב משה את מסעיהם. כדי לחבבם בעיני הש"י מחמת שזאת המסע והיציאה מאמ"ץ היה רק לש"ש ולא כוונו להנאת עצמם. והבן כ"ז היטב:

פירוש ד

ואת הערים אשר תתנו ללוים את שש ערי המקלט ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר גו'. בהעיר לב להבין ולדעת יש לרמז בזה כי מצוה זו נוהגת בכל זמן כי התורה נצחית וע"כ אפילו בזה"ז יש לה שייכות והוא תיקון למכה נפש בשגגה. ר"ל מי ששגג בחטאים ועונות ומשחית את נפשו הוא יעשנה. ר"ל שיעשה תיקון זה. בקבלת עמ"ש באהבה שלימה ובמס"נ גדול באמת בכל לבבו להש"י בהששה תיבות שמע ישראל כו'. והמה בחי' שש ערי מקלט. ועליהם תתנו מ"ב עיר. הוא בחי'. פ' א' של ק"ש שהוא ואהבת. שיש בה מ"ב תיבות. והיינו קבלת אהבתו ית' ותורתו בכל לב ונפש. וע"י המס"נ באמת בכל לבבו לקבל עליו עמ"ש. וע"י קבלתו באמת אהבת הש"י בכל לבבו בזה נתכפר לו על שהכה את נפשו בשגגה. ובגמ' מכות איתא. א' אביי שש ערי המקלט הללו קולטות בין לדעת ובין שלא לדעת ומ"ב עיר הללו לדעת קולטות. ושלא לדעת אינן קולטות ע"כ. ויבואר זה ג"כ ע"פ דרכינו. כי וא"ו תיבות הראשונות שבהם צריך למסור נפשו רוחו ונשמתו להש"י באמת ובתמים. בין שעושה דברים אלו באמת בדיעה והשכל. ובין שמס"נ הוא גדול כ"כ עד אשר כמעט יצא מדעתו ובחי' זאת כפי הנראה שבכאן הוא יותר חשובה ויקרה מהראשונה וכמבואר בהפוסקים בכמה מקומות. כי בכ"מ בין האחרון הוא יותר פשוט מן הראשון. נמצא שאלו השש תיבות קולטות בין לדעת בין שלא לדעת כנ"ל. אמנם בהמ"ב תיבות של פ' ואהבת כו'. ששם הוא קבלת אהבתו ית' ואהבת התוה"ק והמצות. לזה צריך דוקא דעת ושכל גדול. ובפרט מי שזכה להשכיל בהשכלתו במושכלות העליונים אבל שלא לדעת אינן קולטות. והש"י יזכנו לעבדו ולאהבה אותו ית' באמת ובתמים ובדעת וכיה"ר אמן. והבן כ"ז היטב:

דברים

פירוש א

אלה הדברים אשר דבר משה גו' בעבר הירדן גו' אחרי הכותו את סיחון מלך האמורי גו'. יש להבין דהלא מבואר בדחז"ל כי כ"מ שנ' אלה פוסל את הראשונים. ומה פוסל בכאן באמרו אלה. גם לכאורה הני תרי תיבות בעבר הירדן הם שפת יתר. כי כבר ידענו זה כמ"ש בסוף סדר אלה מסעי. גם לאיזה צורך נתנה התורה סימן זה אחרי הכותו. והלא גם זה ידענו מכבר. והגם שכבר דרשו בזה חז"ל וכמבואר בדברי רש"י ז"ל. אמנם

עוד יש לאלוה מילין. דהנה ידוע כי ישנו עולם הק' הנק' עולם הדיבור וגם נק' עולם החשבון. והוא בחי' מלכותא קדישא. בסוד מלכו"ת פ"ה. ובעוה"ר ישנו שם אחיזת החיצונים והדינים ר"ל. והנה כשהאדם הישראלי נכשל בחטאים ח"ו. ורוצה לשוב בתשובה שלימה לפני הש"י. עיקר התשובה הוא החרטה בלב ובוידוי פה באמת. היינו להתוודות ולדבר ולגלות חטאיו קדם רבון עלמין. ואז ע"י וידויו ודיבורו בפה נסתם פיות המקטריגים והמשטינים החיצונים לבל יוכלו לקטרג ולהשטין עליו לאשר הוא בעצמו מדבר בעדו בהכנעה. לזה אין להם פה לדבר. ועי"ז הש"י מרחם עליו ומכפר חטאיו וכמ"ש ומודה ועוזב ירוחם. ועיין בזה בזוה"ק פ' פינחס דף רל"א בסופו. והנה זהו שייך כשיחטא איזה יחיד מישראל. אמנם כאשר יחטאו רבים מישראל ח"ו אז בודאי מן הנמנע שיתחרטו ויתוודו כולם כאחד בלב אחד. אמנם כן כי אית צדיקייא בדרא אשר המה מקשרים א"ע בכללות נשמות ישראל שבדורם. והמה מתודים ומדברים בעדם. ועושים בזה שני טובות לישראל. א'. כי ע"י החטאים והעונות שעשו ב"י ר"ל. אין דרך לעלות תפלת כשירי ישראל השמימה. כי ע"י חטאם נסתמו האוירים בחשכות ואפילה. ע"ד סכות בענן לך מעבור תפלה. אכן ע"י הוידויים והדיבורים של הצדיקים המתודים עבור כללות ישראל. עי"ז המה כמו המכים בקרדומות ופותחים דרך ושער מבוא התפלה עלות השמימה. וזהו היה כוונת וידויו של הכה"ג ביוה"כ. אנא כו' חטאו עוו פשעו לפניך עמך בית ישראל. ועוד שנית פועלים הצדיקים בדיבוריהם ובוידוייהם בעד כללות ישראל. כי בזה נסתם פי המקטריגים והמשטינים החיצונים לבל יוכלו שוב לקטרג ולהשטין ולדבר סרה על זרע ישראל. לאשר כבר דברו הצדיקים דברים אלו. וזהו היתה ג"כ כוונת הכה"ג בוידויו ביה"כ לסתום פי המקטריגים שלא יוכלו עוד לקטרג ולהשטין על זרע ישראל וכנ"ל:**ועפ**"ז יובן ג"כ מה שמביא רש"י ז"ל בפ' נח. מדרש. יש דורשין לשבח. וי"ד לגנאי. וכבר צווחו בזה קמאי דקמאי למה דרשו לגנאי. ולפי דברינו הנ"ל יובן. וק"ל:**ומעתה** נבוא לבאר הפסוקים. כי ידוע שמשרע"ה היה ודאי כללות נשמות הס"ר מישראל. ורצה להוכיחן כדי להסיר מעל זרע ישראל כל המשטינים והמקטריגים ולסתום פיהם. ולזה דיבר הוא בעצמו ופירש והתודה חטאותיהם ופשעיהם לכל חטאתם. וכמ"ש בזה הפסוק ובזה פסל כל דיבור החיצונים והמקטריגים. ולז"א אלה הדברים גו' כל ישראל. ר"ל הוא דיבר והתודה עבור כל ישראל. ופסל עי"ז שאר דברי חיצונים והעביר מהם כל הדינים. וזהו בעבר הירדן. ואחז"ל למה נקרא שמו ירדן שירד מדן. היינו בחי' דינים. והוא העביר אותם והמתיקן בדיבוריו הק'. כנ"ל. וזהו במדבר בערבה. ערב"ה הוא לשון עריבות ומתיקות. וזה הדבר לא היה יכול משרע"ה לעשות עד אחרי הכותו כו' האמורי

כו' בחשבון. כי הוא בחי' הקליפה הקשה והחיצונים אשר סביב רשעים יתהלכון. בעולם הדיבור והחשבון וזהו מלך האמורי אשר יושב בחשבון. גם סיחון הוא לשון שיחה ודיבור. וגם עוג מלך הבשן. עו"ג הוא מלשון עג עוגה ועמד בתוכו. והוא מלך הבש"ן. בש"ן נוטרי' למפרע נו"ן שערי בינה. היינו הנו"ן שערי טומאה. ולזה הוא בהיפוך אתוון למפרע. וגם הי' ערשו ערש ב"ר"ז"ל. נוטרי' ב"להה ר"חל ז"לפה ל"אה. והי' תשע אמות ארכו כי בחי' ס"א הוא רק תשע ולא עשר כמו סטרא דקדוש'. ואחרי הכות משרע"ה אותם ולקח מאתם ששים עיר כל חבל ארגוב בסוד ששים גבורים סביב לה. ובזה נתברר ונתלבן ונטהר ונזדכך עולם הדיבור עלמא דחושבנא בחי' מלכותא קדישא. אז דיבר הדיבורים והוידויים האלה. להמתיק הדינים מעל זרע ישראל ולכפר פשעיהם לכל חטאתם ולהמשיך עליהם רחמים וחסדים גדולים וכיה"ר אמן והבן כ"ז היטב:

פירוש ב

צידונים יקראו לחרמון שריון והאמורי וגו'. ולכאורה מה משמיענו בזה ועל מה ולמה כתבה התורה זה איך הוא נק' בשם אצל כל אומה ואומה אך י"ל דהענין הוא כך דהנה הצדיקי' רצונם ותשוקתם תמיד להיות ימין ה' רוממה ושיתקדש שמו הגדול והקדוש בכל העולם וגם רצונ' להפיל להשפיל עד לארץ הס"א שנק' בשם שמאל. סטרא דשמאלא ושלא יהי' ח"ו עבד כי ימלוך כידוע מס' המקובלי' והנה היצה"ר נק' חרמון ע"ש שהוא מחרים ומחריב את האנשים הסרים למשמעתו וגם על שהוא מצודה פרוסה ע"כ החיים. לשון חרם ורשת וזהו פירוש הפסוק צידונים היינו הרשעים שהולכין מן הצד ואינם הולכי' בדרך הממוצע. שהוא דרך ישר לפני איש כמו שזכר הרמב"ם ז"ל במס' אבות ע"ש ובספרו הגדול בהלכות דיעו' והרשעים שמטין עצמם לדרך הרע נק' צידונים. והם קוראים לחרמון שהוא היצה"ר שרי"ן ר"ת שמאל רם ימין נופל ח"ו. שרצונם להכניע הקדושה ח"ו ולהיות עבד כי ימלוך ח"ו. אבל והאמורי היינו הצדיקים שמשבחין תמיד להקב"ה מלשון ואת ה' האמר"ת. יקראו לו שניר פי' שרצונם תמיד שיהיה שמאל נופל ימין רם. שהוא ר"ת. שני"ר וק"ל:

שבת חזון

פירוש א

י"ל אשר שבת חזון הוא יותר גדול במעלה מכל שבתות השנה. ע"ד שנשאלתי פעם א' לבאר המדרש דאיתא שם לא היה יום מועד לישראל כיום שנחרב בהמ"ק ע"כ. והוא פלא. וכבר עמד בזה בעל המחבר משנה למלך בספרו הטהור פרשת דרכים עיי"ש.

אמנם בשום שכל והערת לב. י"ל בזה ע"ד מאחז"ל חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך. והמשכיל יבין. דוגמא לזה תמצא בפ' ויגש. ע"פ ויסע ישראל וכל אשר לו גו' יעו"ש ובפרט כשחל יום טי"ת באב בשבת והבן היטב:

ואתחנן

פירוש א

ואתחנן אל ה' וגו'. תנחומא הה"ד תחנונים ידבר רש זה משה רבינו שבא לבקש מתנת חנם. ועשיר יענה עזות. זה עשירו של עולם שהשיב לו רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה והוא תמוה. מה הי' קשה לו להמדרש. ומאי בעי בדרשה זו:**אך** נראה דשורש הדבר הוא כך שעיקר בריאת האדם אשר נשלח ממקום עליון. דהנשמה היתה חקוקה וחצובה בכסא כבודו ית' מקור הקדושה וטוב האמיתי ובאתה לזה העולם המעשה עולם השפל והתחתון כדי ליתן נ"ר ותענוג להבורא ית' ויתּ' וזהו התענוג כשהאדם עובד ומשמש לשמו ית' בתורה ובמצות לשמה ומאיר אור נשמתו באור התורה. ומקשר הג' קיטרין אשר ניתן בהאדם והם נרו"נ ומקשר זה בזה ומאיר אותם באור התורה והמצות. ומדבק א"ע אל הטוב והמקור אשר שם הוא הנעימות והעריבות ומכניע הרע ומשעבדו תחת הטוב. ושואב כל הטוב שיש בעולם בד' כנפות הארץ ומדביקם אל השורש והמקור. ומאיר המקורות עילאין באור הפשוט של א"ס ב"ה וב"ש ובזה נתרבה תענוג ושפע בכל העולמות. כשאדם עובד כל ימיו להיות מרגיש נעימות הטוב הצפון ולהיות מואס ברע ובוחר בטוב. ולקבץ את כל חלקי הטוב אשר הם נפוצים ושלטו בהם ידי זרים והם בשפלות והאדם הצדיק בעבודתו ובעסקו בתורתו לשמה נעשה כאבן השואב ושואב אליו כל חלקי הטוב וכל הנ"ק אשר המה מפוזרים בהחיצונים ואז נתרומם אותו ניצוץ הק' מבחי' התחתונה ומנשא א"ע אל מקור הטוב והרי הוא כיוצא מהשבי ומבית האסורין. אשר היו עד הנה הנ"ק סגורים וכלואים במקום רע ושפלות וכשיש עלייה לחלק הטוב אז מאוד נתגבר התשוקה לעלות אל המקור ולדבק אל השורש הטוב. ולהרגיש נעימות ומתיקות של ההארה הבאה מא"ס ב"ה. וכשהאדם פועל זה העליה לנ"ק הנ"ל. ואז כשהנ"ק מרגישין הנועם עליון אז הם נותנין הודיה ושבח לאלהי עולם וכל חלקי הטוב היוצאים מן הרע מודים ומשבחים שאין טוב ונאה כמו קדושת שמו ית' והארה של א"ס ב"ה. אשר הוא ממלא כל עלמין ומחי' את כולם ועי"ז נתרבה התענוג אצלו ית'. כשרואה שנתעלה הטוב וחלקי הקדושה שהיו ביד צר והאדם הצדיק ע"י עבודתו ואור תורתו ונשמתו מחזיר כל הנ"ק לשורשם הטוב ועבור תענוג זה שרצה

מלכו של עולם לקבל שיעשועים מהנבראים שע"י עבודת הכנ"י יחזירו הכל להשורש והמקור עבור זה האצי"ל ובר"א ויצ"ר ועש"ה כל העולמות ונתן לנותורה ומצות שרצה לזכות את ישראל שיוכלו ע"י אור התורה והמצות אשר יעשו בהתלהבות לשמה מחמת אהבתו ויראתו ית'. אשר עי"ז יאירו נשמתם בשרשי הקדושה ויתעלו ויתנשאו כל ענפי הקדושה. וכל הנ"ק מבירא עמיקתא להיות עולה ויושב בראש אלוה ולעשות ממנו כתר ר"ל מתענוג זה הנתרבה ע"י עלייה זו. פעולת הצדיק להעלות הנ"ק נתרבה בחי' הו"ד בעולם שבא ממנו הודי' על הגאולה שהי' להם. ויודו לה' כי טוב. ועי"ז נתפאר שמו ית' ונעשה ממנו כתר ועטרה. וזהו שהקב"ה יושב וקושר כתרים להאותיות וכ"ז עושה הקב"ה מחלקי הקדושה והטוב אשר הם כשבוים ביד צר והצדיק ע"י העובדות שלו ואור תורתו מאיר הכל ומחזיר הקדושה וחלקי טוב למעלה. ומזה ההתנשאות והתשוקה אשר חלקי הטוב עולים אז הם פורחים לעילא לעילא להיות עטרה בראש צדיק שמזה נעשה כתר והוא גבוה מאותיות התורה אשר הם חיות העולמות ומזה העליה של חלקי הטוב היוצאים מהרע נעשה תגים וכתרים שהוא למעלה מן העולמות (אולי צ"ל האותיות) שנדבקו במקור הנועם העליון. וזהו בחי' התגי"ן שצריך לתייג אותיות התורה שהם שעטנ"ז ג"ץ. שהוא אותיות שט"ן ע"ז כלומר כשהצדיק משבר העוז והתוקף של הרע ולוקח ושואב החיות ממנו ומחזירו אל מקור הטוב והקדושה אז נעשה ממנו כתר ות"ג למעלה מאותיות התורה. והנה כבר מבואר אצלינו למעלה כמה פעמים שיש ב' מיני התנהגות. א'. הנהגת הוי"ה המהוה את העולמות ומחי' אותם. ויש הנהגה אחרת למעלה מן העולמות שהוא מקור ושורש הנהגה אשר לפעמים העולמות מתנהגים ע"י נועם עליון מקור הטוב אשר משם בא שפע להאדם בלי שום שיעור ומדה וגבול. לא מחמת איזה גמול ותשלום שכר זולת מדרכי החסד והטוב. הפשוט הבא מאמיתית עצמותו ית"ש. והוא המדה הנק' חנון שהוא בחי' מתנת חנם. והנה משרע"ה הי' מקור ושורש וכללות הקדושה והטוב כמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא ויראה ואהבה היה בעיניו כמילתא זוטרתא ולא עלתה על דעתו כלל שעבור עבודת האדם לשמו ית' יקבל שכר. ולגבי משה היה די לתשלום שכר עשיית המצוה גופה ולימוד התורה. כי אהבתו ויראתו לשמו ית'. היה בלי שיעור וערך בתמימות גדול ואם הש"י משפיע להאדם איזה שפע טוב הוא רק בדרך מתנת חנם הבא מהנהגה עליונה. לכך משרע"ה כשהתפלל הרבה והפציר בתפלות כמנין ואתחנ"ן עד שגרם בתפילתו לעורר אצלו ית' המדה של חנון הנק' מתנת חנם ואז התחיל לבקש אעברה נא ואראה ורצה משה לכנוס לא"י וזהו שאמר המדרש תחנונים ידבר רש. זה משה שבא במתנת חנם. ר"ל דכוונת משה הי' שיתנהגו העולמות

תמיד ע"י הנהגה העליונה של מתנת חנם דבאמת אם הי' משה רבינו ע"ה בא לא"י אז הי' נתבטל הרע מיד מהעולם והי' מקבץ ושואב אליו מיד בלי שום עבודה כלל כל החלקי טוב וכל הנ"ק. ואז היה בטל זה התענוג מהש"י אשר בא ע"י עבודת ב"א. אשר הם מטריחים ומייגעים א"ע לאסוף נדחים מד' כנפות הארץ ע"י אור התורה והמצות. וע"י היסורין והגלות. ומזה בא תענוג גדול ושעשועים הרבה לשמו ית' ומשרע"ה היה שונא מאוד הרע והי' רצונו להעבירו מן העולם ואי בשביל שיתבטל עבודה זו מב"א ועבור מה יקבלו שפע וחיות. לזה רצה משרע"ה לעורר המדה ובחי' של מתנת חנם שהעולם יתנהג ע"י מדה ובחי' זו ובאמת יקבלו שכר בחנם מגודל רחמיו הפשוטים:**אמנם** דעת ורצון הבורא ב"ה וב"ש עשירו של עולם לא כן ידמה ולא חפץ בזה. אלא רק אדרבה רוצה בעבודת האדם שיבואו צדיקים ויעבדו עבודה תמה ושלימה ע"י התורה והמצות. וע"י הגלות אשר נתפזרו ב"י בין האומות בכל ד' רוחות העולם ויעלו וידביקו כל חלקי הטוב וכל הנ"ק עד אשר יושלמו לתקן ולברר כל הנ"ק. ויקחו כל הטוב הצפון בהרע וישאבו הכל מכל המקורות. ויהיה תענוג גדול מאוד לשמו ית'. ואז יקבלו שכרם בדין חלף עבודתם ולפום צערא אגרא. אשר טרחו ויגעו א"ע להעלות הטוב מעמקי שאול אל רום הקדושה העליונה ולעשות ממנו כתר לראשו ית' ויח'. ולהיות תגין וכתרים על אותיות התורה ולהכניע השטן והרע ולבטל העוז והתוקף של התגברות החיצונים והשקר רק לדבק בהטוב וליתן תענוג לכל העולמות והנבראים. וזש"ה ועשיר יענה עזות ר"ל אשר יש בחי' עזות בעולם אשר צריך האדם להכניעו וישראל הם עזין שבאומות ר"ל שהם צריכין לבטל התוקף והעוז מן החיצונים וליקח מהם החיות. והכל ע"י מע"ט של האדם. וזהו שהשיב לו הש"י רב לך אל תוסף גו'. עלה ראש הפסגה. ר"ל הבט והסתכל בראש הפסגה היינו התבונן בראשי וכתרי האותיות ושא עיניך ימה וצפונה גו'. ר"ל הסתכל בכל הנ"ק ובכל חלקי הטוב והקדושה אשר הם נפזרים בכל ד' רוחות השמים. וראה בעיניך כי צריך הכל לעלות ע"י מעשה ב"א אשר ע"י עבודתם יפעלו זאת. ועי"כ תבין בעצמך כי לא תעבור את הירדן. ואז ודאי בעצמך לא תרצה לעבור ולבוא לא"י. כי ע"י ביאתך שמה יתבטל עבודה זו מב"א ויתבטל עיקר כוונת הבריאה אשר היה רק עבור תענוג זה. וצו את יהושע ר"ל שאתה א"א לך לבוא שמה. מחמת גודל קדושתך אשר הוא תמיד במילואו וטובו כי פני משה כפני חמה. ובביאתך שמה יתבטל הכל. ולא יהיה אז שום פגם וחסרון. ויתבטל התיקון והבירור מהעולם. אבל צו את יהושע. כי הוא נמשל לסיהרא. כי פני יהושע כפני לבנה. והלבנה לפעמים היא במילואה ולפעמים היא בחסרונה. ואח"כ חוזרת ועולה. ומן הירידה תצמח ותגדל העליה אח"כ ונצמח מזה

תענוג גדול ושיעשועים רבים. וכן ע"י שיהושע יעביר את העם לא"י. אז יהיה קיום לעבודת הש"י של הכנ"י. כי אף שלפעמים יחסרו אבל אח"כ ע"י עבודתם מעט מעט יעלו לרום המעלות ויכניעו את הרע. וישאבו ע"י העובדות שלהם ע"י התורה והמצות כל חלקי הטוב וכל הנ"ק בכ"מ שהם בד' כנפות הארץ ואז יגדל ויתרבה התענוג בכל העולמות וע"ז יקבלו הצדיקים שפע רצון וברכה בדין. כמאחז"ל ע"פ שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה: דכל העולם כולו ניזון בצדקה. והם נוטלים בזרוע שכר טרחתם אשר עבדו הש"י בכל כוחם. ע"י שהי' להם עבודה גדולה להוציא יקר מזולל. לשבר ולהכניע כל מציאות הרע שיש באיזה מקום ולשאוב חלקי הקדושה ולדבק הכל אל מקור הטוב ושורש הקדושה. וכיה"ר שנזכה לזה ב"ב אמן:**עוד** בפסוק הנ"ל האי לאמר הוא מיותר לכאורה. הגם שדחז"ל בו איזה דרש. עכ"ז אענה גם אני חלקי ובשום שכל ולב לדעת. י"ל כי הנה כתיב זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר. ואחז"ל לא כשאני נכתב אני נקרא. נכתב בהוי"ה. ונקרא באדנ"י. רק לע"ל יקרא השם בכתיבתו וצריך להבין טעם הדברים. והוא כי שם הוי"ה ב"ה וב"ש מורה על שהוא ית' היוה כל הויות וכל הנבראים הנמצאי' בהעולמות העליונים והתחתונים. אפילו הברואי' הנמצאים בעמקי שאול תחתית הכל הוא מאתו ית' שבראם והיוה אותם. והנה ידוע שבעוה"ז ישנו שליטת ואחיזת החיצונים והקליפות סביב רשעים יתהלכון. לבחי' הקדושה וכל עיקר עבודתינו עבודת ב"י הוא להרחיקם מהקדושה ולבערם מן העולם. והנה אם נקרא שם הוי"ה ב"ה בעולם הזה ככתיבתו המורה שהיוה כל ההויות בזה יותן חס ושלום כח להקליפות והחיצונים ר"ל. לאשר גם המה הויות ונבראים בעולם. לזאת נקרא בעוה"ז בשם אדנ"י המורה על שהוא ית' אדון כל ומלכותו בכל משלה. ועי"ז נכנעו וגם נעו הקליפות והחיצונים מפחד מלכותו ויראתו ית' אמנם לע"ל אשר האלילים כרות יכרתון ואת רוח הטומאה יעביר הש"י מן הארץ ברוח משפט וברוח בער. אז יקרא השם הוי"ה ב"ה ככתיבתו. ומשרע"ה היה רצונו ותשוקתו שיהיה אז בימיו ההזדככות הגדול הזה. היינו להעביר כל החיצונים והקליפות מן העולם והשם הוי"ה ב"ה יקרא ככתיבתו בעת ההוא בימיו. וזהו פי' ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר. היינו שבעת ההוא בימיו יאמר השם הוי"ה ב"ה ככתיבתו וכיה"ר שנזכה לזה ב"ב ע"י משיח צדקנו שיבוא ב"ב אמן. והבן היטב:

פירוש ב

שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלהיך ופירש"י ז"ל כאשר צוך במרה ששם נצטוו על שמירת שבת. ידוע דברי הזוה"ק מהו שבת שמא דקב"ה שמא דאיהו שלים

מכל סיטרא. וכדי להבין זה צריך אני להאריך קצת. הנה כתיב ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנ' גו' ויביאה אל האדם ידוע ומפורס' שאדה"ר היה מובחר הבריאה יציר כפיו של הקב"ה וב"ש והוא היה הכולל לכל הקדושות וכל הנשמות ישראל וכל הסיטרא דקדושה היו נאחזים וכלולים בו ואדה"ר היה כלול מדכר ונוק' כי דו פרצופין נבראו. כי בכל דבר שבעולם צריך להמצא בו בחי' דכר ונוק'. ובפרט בעובד ה' צריך שימצא בו בחי' דכר ובחי' נוק' דהוא בחי' זכור ושמור. ר"ל משפיע ומקבל. ד"מ בחי' דכר הוא מה שדרכו להשפיע תמיד ע"י קדושתו וגודל הדביקות וטהרת המחשבה הוא משפיע תענוג רוחני באורות ועולמות ומדות עליונים. וגם יש אצלו בחי' נוק'. היינו שמקבל וממשיך שפע מעולמות העליונים לתחתונים ולכל הכנ"י כל מיני הצטרכותם. וכל מיני חסדים טובים כמו בני חיי ומזוני ורפואה וכדומה. כי אותו בחי' דכר מה שגורם שפע למעלה. אותו השפע נתהפך לזר"ע ונעשה בחי' דכר לנוק' להוליד פעם אחר מן המשכת חסד בעולם. דבכל עובדא פועל באותו זמן וג"כ לדורות ונתעורר אותו הפעולה ונולד ממנו שפע אחר בזמן אחר וזהו ויקח אחת מצלעותיו ר"ל חד מסטרוהי. היינו אותו הצד והבחי' של נוק' לקח מן האדם ויסגור בשר תחתנה ר"ל שנתן במקומה בחי' גשמית ר"ל שבזה הבחי' והצד של נוק' של הצדיק יהיה היכולת בידו לקבל שפע עליונה ולהמשיך ממעלה למטה כל מיני טובות אפילו בדברים גשמיים. וזהו ויבן את הצלע שהקב"ה עשה מבחי' נוק' זו בנין שלם וזהו שדחז"ל מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה מבאיש. ר"ל שבזה הבחי' של נוק' השרה הקב"ה בתוכו שכל גדול שיהיה הצדיק יכול לעבוד את הש"י אף בבחי' זו של מקבל. הגם שלכאורה עיקר הבריא' של האדם הוא כדי להשפיע נ"ר ותענוג למעלה ולא לקבל פרס. אבל יש שכל גדול ובינה יתירה בבחי' זו של נוק' אשר לפעמים צריך להיות בבחי' מקבל שנצמח מזה עבדות גדול לשמו ית' בהעולמות העליונים וזכה נעשה לו עזר היינו נעשה מהשפעה זו שהשפיע למעלה שהוא בחי' דכר עזר וסעד דעז"ר בהיפוך אתוון זר"ע. אור זרוע להצדיק דנעשה מהשפעה זו כאור זרוע. להוליד ממנו אח"כ שפע טוב למטה וע"י שנעשה ייחוד בין דכר לנוק' בא ישועה ועזר לעולם. ובאם ח"ו לא זכה למעלה זו אז כנגדו. היינו השפע של דכר עומד מנגד. ואינו בא לידי קירוב וייחוד להיות נצמח מזה איזה הולדה והמשכת שפע ועיקר הדבר הוא לחבר ולייחד הכל. וא"כ הצדיק צריך להמצא בו כל המדות וכל הדברים כלולים בו בחי' דכר שהוא רחמים. ובחי' נוקבא שהוא בחי' דין וגבור' וזש"ה הכתוב ויבואו מרתה ולא יכלו לשתות גו'. כי באמת גם בבחי' מר"ה שהוא נוק' וגבורה גם שם יש למצוא כח אלוהות ועבדות השם. אך א"א למשוך ולקבל משם השפעה מחמת עוצם הגבורות

ומרירות הדינים. ולא יכלו לשתות כי מרים הם. וזה"ש ויורהו ה' עץ גו'. וימתקו המים. ר"ל שהקב"ה הראה להם עץ החיים האילנא דחיי שהוא האילן הק' שורש של הוי"ה. ושם באילן העליון נאחזים כל המדותוהם כלולים וקשורים באחדות גמור כ"א כלול מחבירו. וגם בבחי' גבורה נמצא חסד שהוא רחמים. ועי"ז יכולין להמתיק המים וימתקו הדינים ויתהפכו לרחמים וזהו שאחז"ל גדולים צדיקים שמהפכים מדה"ד למדה"ר ולכך שם נצטוו על שמירת שבת. דהנה גם בבחי' שבת יש דכר ונוק' זכור ושמור זכור הוא בחי' קדושה של שבת הנשפע מעולמות העליונים ביום שבת. ובא הארה יתירה ע"כ נפשות ישראל. ויש בחי' שמור מה שאדם ממשיך את השבת לימי החול. ומכין א"ע כל ימי החול על קדושת שבת. ושומר וממתין ומצפה ומייחל עליה. ועם הקדושה של שבת העבר נעשה כנוק' לימי החול ונצמח מזה דכר לקדושת שבת הבאה. וזהו בחי' זכור ושמור בדיבור א' נאמרו כי הצדיק עושה מזכור שמור ואח"כ משמור זכור שעושה מתוך ימי החול שבת ומהפך הכל ומייחד הכל. וזהו בחי' הוי"ה אלהי"ם. שהוא בחי' דכר ונוק'. וזהו מ"ש בזוה"ק שמא דאיהו שלים מכל סטרוהי ר"ל שבשבת נכלל כל הצדדים יחד וכל הבחי' של דכר ונוק' נשלמו. וזכור ושמור בדיבור אחד נאמרו. ונעשה יחוד גדול. וזש"ה שמור את יום השבת ר"ל שתראה לבוא לבחי' שמו"ר עם בחי' של דכר הבא מיום השבת ותראה לקדשו שתקדש א"ע בימי החול כשבת ותמשך מקדושת שבת לימי החול ומהכנת וקדושת של ימי החול תגדל אח"כ קדושת שבת הבאה וזהו תענוג גדול לפניו ית' כשאדם מייחד ומחבר הכל וזהו כאשר צוך ר"ל כאשר חיבר היוצר בתחילה בעת הבריאה של אדם שכלל בו כל הבחינות וגם בחי' נוק' עשה לו להיות לו לעזר ובשבת חוזרים כל הבחי' אף בחי' נוק' לכללות של אדם ונדבק בדכר ונשלם היחוד זש"ה ויביאה אל האדם ר"ל שבשבת בא לאדם בשלימות כי עולה ומתייחד הכל בנקודה פנימית כי יש עליות עולמות בשבת וזהו בחי' ה' אלהיך לייחד ולשלב הכל אלהי"ם בהוי"ה ולהמתיק הכל ולהתהפך לרחמים. וכיה"ר אמן:

עקב

פירוש א

והיה עקב תשמעון וגו' ושמר וגו'. צריך להבין ולדעת תיבת והיה שכתוב כאן גם תיבת עקב כי מהראוי היה לומר אם תשמעון את המשפטים גו' ושמר גו' וכבר עמד בזה האוה"ח הק'. עוד יש להבין ההבטחה שהבטיחה תוה"ק בכאן אם תשמעון את המשפטים ושמרתם ועשיתם אותם אז ושמר גו' את הברית גו' אשר נשבע לאבותיך

היינו שהקב"ה יזכור לנו זכות אבות להופיע חסדו עלינו בזכות אבותינו והוא פלא והלא אם נשמע ונשמור ונעשה את כל המצות נהיה אז ראוים מצד עצמינו שיופיע עליט הש"י חסדו הטוב:**אמנם** בהעיר לב י"ל דהנה בורא כל העולמים ב"ה וב"ש ברא נשמות עמו בנ"י למען ייטיבו דרכם ומעגלותיהם ללכת בדרכי ישרים לפניו ית' ע"פ מצות תוה"ק וכמ"ש אלהים ברא את האדם ישר וכאשר מטיבים מעשיהם משפיע הש"י להם כל הברכות וישועות וכל הטובות וחסדי אל ית"ש אכן כאשר אולת אדם תסלף דרכו ח"ו ואינו הולך בדרך הטוב והישר לפני אלהים ורצון הבורא בהוב"ש הוא ברוב טובו וחסדו לבל ידח ממנו נדח לזה זהו ג"כ מחסדי האל ית' אשר לפעמים מדכא את האדם ביסורין ר"ל וכמ"ש וה' חפץ דכאו החלי עד אשר יתקן אשר עיות ואח"כ מיישר האדם דרכו ללכת בדרכי הטובים והישרים ולפעמים ישנו נשמות שצריכין להתגלגל פעמים ושלש כשמחז"ל ע"פ הן יפעל אל פעמים שלש עם גבר כללו של דבר. שהבורא בהוב"ש חפץ למען צדקו לבל ידח ממנו נדח ומזכך ומטהר כל נשמות ב"י עם קרובו כ"א לפי בחי' ומדריגתו. והנה כאשר בא אל האדם התעוררות לשוב בתשובה להש"י ולתקן את אשר עיוות וקלקל עד הנה ורוצה מעתה ללכת בדרכי התורה והמצות אך הוא נלאה נשוא גודל מלחמת היצר אשר בכלעת יסיתהו להטות מדרך הטוב והישר. וקשה עליו לעמוד כנגדו ומצער עצמו מאוד בלבבו ואינו יודע כדת מה לעשות אך בהתיישב רוחו ודעתו עליו ויודע באמת שרצון הבורא בהוב"ש הוא לבלתי ידח ממנו נדח וא"כ בודאי סוף הדבר יהיה שישמור דרכי מצות ה' ועי"ז בא לידי שמחה גדולה ואומר בלבו הלא סוף דבר מוכרח הוא שאשמע את המשפטים האלה ואשמור ואעשה מצות ה' ושומר וממתין ומצפה בתשוקה גדולה ועושה עצמו כלי לקבלה בבחי' אסוך שמן ומייחל ומשתוקק שיבוא זה העת לקיים מצות ה' ועי"ז בזכרו כ"ז בתשוקה נכבדת אז הוא מתחיל לעשות ולקיים מצות ה' מעט מעט עד אשר בא למדריגה גדולה וזהו מרומז כאן בפסוק והיה עקב תשמעון גו' היינו שהתוה"ק מרמזת לנו בנ"י עם סגולתו. והיה כאשר יבוא שמחה בלבבכם וכמחז"ל אין והיה אלא לשון שמחה והיינו כאשר יבוא שמחה בלבבכם בזכרכם חסדי אל ית' אשר עקב תשמעון את המשפטים האלה ר"ל שסוף הדבר יהיה שנשמע למשפטים ומצות ה' וכנ"ל כי חפץ ה' לבלתי ידח ממנו נדח ולזאת ושמרתם היינו שתהיו מצפים ומייחלים ומשתוקקים מתי יבוא העת הזאת עת לעשות לה' ולקיים מצותיו ית' ותעשו עצמיכם בבחי' אסוך שמן וכלי מוכשר לקבלה טהרת הקודש אז עי"ז ועשיתם אותם תתחילו לעשותם ולקיים מצות ה' מעט מעט עד אשר תקיימו את כל מצות ה' וכנ"ל ועל זאת הבטיחה לנו תוה"ק כי הבורא ב"ה וב"ש ישלם לנו מדה כנגד

מדה כדרכו ית' וית' ושמר ה' אלהיך גו' החסד גו' היינו שגם הבורא ב"ה וב"ש יקבל תענוג גדול מאוד מזו התשוקה נכבדת אשר עשו א"ע בבחי' אסוך שמן לקבל עליהם מאז והלאה ללכת בדרכי ה' וכביכול גם הבורא בהוב"ש ישתוקק לזה העת להיטיב חסדו על עמו ישראל בזכות עצמם וביני וביני יופיע עליהם חסדו וטובו בזכות אבות ובזכות התשוקה הנכבדת וכנ"ל וכאשר יקיימו מצות ה' וכמ"ש ועשיתם אותם וכנ"ל אז ואהבך וברכך ר"ל בזכות עצמך וכיה"ר אמן. והבן כ"ז היטב:**או** יאמר דהנה ידוע דקודם ביאת הגואל צדק נהיה מוכרחים כולנו כאחד לשוב בתשובה שלימה ואז יהיה הגאולה שלימה במהרה וזש"ה והיה עקב תשמעון הלא סוף הדבר יהיה שתהיו מוכרחים לשמוע לדברי ותעשו תשובה שלימה ותשמעו את המשפטים האלה לזה מבקש הש"י ממנו עם קרובו א"כ על מה ולמה ושמרתם תמתינו מלעשות מה שצריך (כמו ואביו שמר את הדבר) הלא טוב יותר ועשיתם אותם ר"ל שתעשו תיכף ומיד ותקיימו כל המצות ועי"ז תזכו להגאולה שלימה מיד וכיה"ר אמן:**או** יאמר והיה עקב גו' ר"ל שהש"י הבטיח לנו שבזכות זה שסופינו לשמוע בקול ה' ולשמור ולעשות את כל המצות ושמר ה' אלהיך לך את הברית גו' ר"ל שהש"י ישמור לנו את הברית גם עתה הגם שעדיין אין אנו ראויים לכך אך עכ"ז מחמת שהוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות ויודע באמת שנשוב אליו בכל לבבינו לשמור ולעשות ככל אשר צונו והרי הוא אצלו ית' כאלו כבר עשינו תשובה שלימה. וכיה"ר אמן:

פירוש ב

כי תאמר בלבבך גו' איכה אוכל להורישם גו'. זכור תזכור גו'. לכאורה קשה. דהא משרע"ה דיבר עם אנשים שהיו כולם צדיקים. ואתם הדבקי' בה' אלהיכם גו'. ובחי' צדיק הוא מפני שמופשט מזה הגשמי וכל הדברים הגשמיים נחשבים בעיניו כלא וכל הגוים כאין נחשבו. א"כ מה שייך לומר שהצדיקי' יהיו להם יראה מהמון גוים רבים. והלא כבר אמר דהמע"ה. ה' לי לא אירא. אך עכ"ז לפעמים עולה על לב הצדיק ונופל במחשבתו כשרואה הצלחת רשעים. אשר הם גדלו והצליחו ומתמה מאין כ"ז אם לא ע"י ניצוצות הק' הטמונים בתוכם וזהו שמחי' אותם. דאל"כ מאין להם זה הכח. וא"כ מאותן חלקי הקדושה מתיירא הצדיק כי איך יגרש מזה החיצונים מאחר שנבלעים בתוך הקדושה ומתיירא מהמחי' אותם. וזה"ש כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני. ר"ל מה שהם רבים מה שיש להם גדלות וכח זה ממני. ר"ל מסטרא דקדושה. מנה"ק אשר הם צפונים בהם וזהו הנותן להם כח וא"כ איכה אוכל להורישם. וזהו שהבטיח לנו הש"י אל תיראו מהם זכור תזכור גו' לפרעה כלומר הבט נא וראה בגודל יד החזקה אשר

עשה בפרעה שכבר נודע שאצל פרעה שהוא התנין הגדול פרע"ה אותיות עור"ף ושם היו גנוזים רבבות ניצוצות קדושות. אשר היו להם אחיזה ויניקה מהם. והקב"ה עשה נפלאות מהם. שכל כוחות הקדושה אשר היו בהם נתהפכו להם להנקם מהם נקמת ה'. כי יצאו עשרה חלקי הקדושה אשר היו בהם והכו בהם מכה רבה. והכניעו כל עשרה כתרי דמסאבותא כנודע שלזה היו עשר מכות כי כל חלק מעשר קדושות הכניע את הרע שכנגדו בס"א ממול העורף. כמ"כ יעשה ה' לכל הגוים. אשר אתה ירא מפניהם. אף שיש בהם ניצוצות הק'. יהפוך ה' אלו הנה"ק ויקחו מהם נקמה הכניע אותם כי יתאוו לעלות ולדבק אתכם במקור הקדושה והבן:

פירוש ג

ויענך וירעבך ויאכלך גו'. במדרש פליאה אי'. ויענך בטורח הדרך וירעבך מטעם דגים ויאכלך את המן. מכאן רמז להדלקת נרות בשבת. והוא תמוה:**אך** בהעיר לב ושום שכל. י"ל דהנה כתיב תחת התפוח עוררתיך. ודרשו חז"ל במדרש דזה הפסוק משתעי בצדקות הנשים אשר היו במצרים. שבשעה שהיו הולכין לשאוב מים הקב"ה הזמין להם דגים בתוך כדיהם ומוליכין אותן אצל בעליהן לשדה ומאכילים ומשקים אותם ונזקקים להם בין שפתים שנ' אם תשכבון גו' הרי שהיו הנשים מעוררות את בעליהן להזיווג ונמצא אז היו אתערותא דלתתא מה שהנוקבא היא מעוררת את הדכר והנה אמחז"ל שמש בשבת צדקה לעניים ונראה לי זהו פירושו דהנה אנו צריכים כל ימי החול לאור השמש כדי להאיר לנו מתוך החשיכה אך לע"ל כתיב לא יהיו לך עוד השמש לאור יומם וירח לאור לילה והי' ה' לך לאור עולם א"כ בשבת שהוא מעין עוה"ב וקדושה עליונה חופף על האדם מאור שבת א"כ למה צריכים אנו לאור השמש ביום זה של שבת אמנם כן באמת דזהו רק בדרך צדקה לעניים היינו מי שהוא עני בדעת וכסיל בחושך הולך ואפי' בשבת מי שהחשיך לו ואין לו השגה לקבל אור השבת אז מזריח לו הש"י בדרך צדקה אור השמש וכמו כן מצות הדלקת נרות בשבת דבאמת בשבת א"צ לאור הנר כי השבת הוא כולו אור ובבוא יום השבת נתמלא אז כל הבית אורה אך הוא בא לרמז על אתערותא דלתתא דהנשים המדליקין נרות בשבת משום שלום ביתם לייחד זכור ושמור והם תיקון האשה לכך היא מדלקת שתי נרות להורות על בחי' זכור ושמור הנ"ל שנשלמו בשבת ונעשה יחוד זיווג עליון ועת זיווג התחתון הוא ג"כ בליל שבת וזה מורה על אתערותא דלתתא היינו שהנוק' מעוררת את הדכר לקבל ממנו תענוג וכנ"ל:**והנה** אי' דבמן היו ישראל מרגישין כל הטעמים חוץ מטעם דגים שלא הי' בו וטעמו של הדבר נראה דהנה אמרו חז"ל אתו דרדקי לבי מדרשא ואמרי מ"ט ג' סמוך לד' הוא לרמוז גומל דלים

שהג' הוא העשיר המשפיע לזולתו שהוא בחי' נוק' הפושט יד ומקבל. וידוע שלכך הם האותיות של האל"ף בי"ת פנים נגד אחור היינו שהב' הופכת פניה מן האל"ף וכן שאר האותיות הופכים פניהם זה מזה והטעם הוא לפי שכל אות מקבל מאות חבירו הקודם לו וע"כ בוש להסתכל באפי' ולכך הופכת פני' כל אות מאות הקודם לו. וכן הדל"ת הופכת פני' מן הג' כיון שהדל"ת הוא עני דלית לי' מגרמיה כלום רק מה שמקבל מן הג' שהוא העשיר המשפיע. ומאן דאכיל דלאו דילי' ביש להסתכל באנפיה ולזה רצונו הטוב של הש"י שיהא אתערות' דלתתא דעיקר בריאת האדם והנשמה אשר נשלחה מעולם העליון לגוף האדם היה רק להיות עובד את הש"י בתורה ובמצות וע"י העובדא מעוררין השפע טוב מלמעלה ואז מה שאוכלין משלהם הם אוכלין חלף עבודתם עבודת שמים ואז אינם צריכים להיות בושים להסתכל בפני המשפיע כי הם הם בעצמם המשפיעים מלמעלה למטה כל מיני שפע טוב במעשיהם הטובים. משא"כ כשהנשמה היתה עדיין בעולם העליון אז היתה אכילתה וקבלת שפעה בתורת חסד ומתנת חנם. והי' נהמא דכסופא. חנם בלא תורה ומצות. ובלא שום אתערותא מלמטה. והנה ד"ג דהאותיות המה מהופכים למפרע. ד' קודמת לג'. שהוא מורה ומרמז על היכא דיש לנוק' ג"כ בחי' דכ"ר. והוא דהנוק' מעוררת את הדכר להשפיע לה כדי שיקבל אז הדכר תענוג ממנה. אז היא ג"כ בבחי' דכר מה שהיא מקדמת ומעוררת את התענוג. כי ע"י הנוק' נשלם תענוג הדכר וא"כ זהו בחי' אתערותא דלתתא. ולכך קודמת הד' לג'. כי אינה בושה אז מהג'. כי גם היא שוה לו. שהיא ג"כ משפעת לו תענוג. במה שמעוררת א"ע לקבל ממנו השפעתו. אבל במן כי לא הי' אז אתערותא דלתתא. כי היו הכנ"י במדבר. רק שהשי"ת הבטיח להם הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. לכך לא הי' במן בחי' וטעם דג. כיון שהי' בלא התעוררת התחתון היו בושי' מהשפע' זו. לזה כתיב והמן כזרע ג"ד. הג' קודם לד'. מפני שהד'. שהיא המקבל הופכת פניה מן הג' מחמת בושה כנ"ל. ודג הוא בהיפוך שניהם בחי' דכר. מחמת שהנוק' מעוררת הדכר כנ"ל. ועבור זה דגים פרים ורבים. אך במ"ן לא הי' בחי' זו שהי' בלי שום התעוררות מלמטה. ולזה אמרו זכרנו את הדג"ה. ר"ל שהיו מזכירים בחי' של הד' אשר היא בחי' נוק' שמעוררת את הדכר. ואז אין לו בושה מלאכול. אבל ועתה נפשנו יבש"ה. אותיות ביש"ה. אין כל היינו שלא בא ע"י התעוררת התחתון. וזה"ש חז"ל על שלא אכלו מעבור הארץ עד למחרת. מעיקרא לא אכול. דאקרבי' עומר ברישא והדר אכלו. ר"ל כשבאו לא"י ששם היו מעוררין את השפע ע"י העומר שהקריבו והעלו תענוג למעלה. ואז אכלו משלהם. וישבות המן ממחרת. היינו שאח"כ לא אכלו שוב הבחי' מ"ן. ומזה רמז שצ"ל בכל הדברי' אתערותא דלתתא

כולי כדי שהנוק' לא תתבייש מלקבל. וזהו נרמז בהדלקת נרות בשבת. דהנוק' מעוררת את הדכר דהוא שלום בית. ולפ"ז מעתה עולין כהוגן דברי המדרש פליאה הנ"ל. וירעבך מטעם דגים. שלא היו במן טעם דגים. היינו שלא הי' בו התעוררת התחתון ולכך היו בושים מלאכול וכנ"ל. וזה"ש מכאן רמז להדלקת נרות בשבת. דהוא מורה על בחי' נוק' שמעוררת את הדכר. ואז נעשה שלום בית. ומכאן מוכח שצ"ל בכ"מ אתערותא דלתתא. וכנ"ל והבן היטב:

פירוש ד

ועתה ישראל וגו' כ"א ליראה וגו'. י"ל ע"פ מאחז"ל בשעה שמכניסין את האדם לדין שואלי' אותו ואומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה כו' ואפ"ה אי איכא יראת ה' אין ואם לאו לאו וזה ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך ר"ל כל השאלות שיאמרו לך ביום הדין מה שהש"י שואל מעמך הכל היא כ"א ליראה ר"ל אף אם קיימת כל הדברים שישאלו ממך עכ"ז אי איכא יראת ה' אין. כיה"ר אמן:

פירוש ה

ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה וגו' אחרית שנה. הענין הוא שכל תיבה מלשון הקודש צריך לחקור על השורש שלה מאיזה עולם נלקחה ד"מ דורשת הוא לשון דרושת החכם ולשון חקירה שחוקר על הדבר ואי' ציון דורש אין לה מכלל דבעי דרישה דהיינו הצדיק נק' ציון ע"ד שאמר רשב"י אנא סימנא בעלמא ר"ל שכל המשכות הנמשכות מעולם לעולם הכל הוא ע"י הצדיק מעולמות העליונים מאוד לעולמות התחתונים כל השפעות הנמשכים הוא רק ע"י התפלה ואי' למה תפלתן של צדיקים דומות לעתר מה עתר מהפך את התבואה כו' כך תפלתן של צדיקים מהפכת מדה"ד למדה"ר והענין הוא שיאשיהו המלך ע"ה שלח לחולדה הנביאה לשאול ממנה נביאות מחמת שהאשה היא רחמניות ביותר ולכאורה אינו מובן מה לו יתרון ברחמנות שלה הלא הדבר אשר ישים אלהים בפיה אותו תדבר לא תוסיף עליו כו' אך האמת הוא אע"פ שאותיות הנבואה באים להנביא באיזה סגנון אעפ"כ ביד הנביא יש כח ויכולת להפכו מכסא דין לכסא רחמים אשר ע"כ האיש שאינו רחמן כמו האשה לא היה מהפך כי גם הרשעים ולא כן האשה שהיא רחמניות וצריך להבין הענין באיזה אופן הוא מהפך והוא ע"ד מ"ש ה' אלהים נתן לי לשון לימודים היינו שהלשון הוא הדורש וממנו נמשך להדיבור ולהלשון הוא נמשך מהמחשבה הוא חכמה היינו (ונראה ע"ד ששמעתי מבן הרב משם הרב ז"ל שע"י הניגון יכול להפך פי' האותיות היינו טעמים חכמה ובזה היא המשך לדברים האלה) כשאדם דורש על אוהבו הוא מחמת שנתעורר בו אהבה וחכמה ע"כ הוא חוקר עליו

היינו מטיפה הזרעית שבאה ממנו ליסוד וכשהוגד לו על אוהבו שדרש עליו טוב אזי הלשון גורם תענוג ובאם לאו אזי נתעורר לו גודל הרחמנות נמצא הלשון הוא המחבר הכל לעולם התענוג הוא חכמה וכולם בחכמה אתברירו וכמו כן הצדיק צריך דרישה לכל המשכות שלו ולבררם וזהו מכלל דציו"ן בעי דרישה היינו התחברות לחכמה וזהו הלשון בעצמו דרשת החכם שהחכם כשמתקשר בחכמה אז הוא דורש ומחבר האותיות לחכמה וה' בחכמה יסד ארץ וחכמים נק' עיני העדה וזהו ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה מראשי"ת השנה היינו חכמה שנק' ראשית כנודע ועד אחרית שנה מדריגות התחתונים כנודע. והבן זה היטב:

ראה

פירוש א

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה גו'. במדרש הה"ד מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. ובהעיר לב ושום שכל. י"ל דהנה ידוע מאחז"ל. ואלו צדיק ורשע לא קאמר. אע"פ שהקב"ה יודע הכל במחשבה אעפ"כ אינו מביא אותו המחשבה אל הדיבור. דהאמירה של הש"י הוא עשיה ממש. כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו. א"כ אם הי' בא לכלל דיבורשוב הי' מוכרח האדם לעשות כן ויתבטל הבחירה. כנודע מדברי הרמב"ם ז"ל. והנה כבר נודע דהעיקר בכל עובדות האדם הוא הכוונה כדי לברר האמת מתוך השקר בכל הענינים. ותחלה צריך האדם לתקן מחשבתו וליישר דעתו שלא יחשוב שום מחשבת פיגול בעולם. זולת מחשבות עבודות אלהות וישנא השקר במחשבתו רק לחשוב מחשבת אמת. וכן יטהר כל החושים הראיה והדיבור שלא להוציא דבר שקר מפיו. וכן הלב שלא יחמוד ויתאוה לשום דבר שקר. וזהו השורש מכל עסקיו של אדם מה שיכוין באכילה ושתיה. כיון דע"כ יש במאכל ההוא חיות אמת. המחי' את הדבר ההוא. וכשאדם אוכל בקדושה נדבק בו החיות אמת. והנה"ק שבתוך הדבר מאכל. והחיצונית וגשמית הדבר נעשה ממנו פסולת ונדחה לחוץ. וכן הוא העסק מו"מ שהאדם נושא ונותן באמונה הוא מדחה הרע והשקר. ומקבל הטוב והאמת. וזה ידוע שמאתו ית' לא נמצא שום שינוי. דהנה הש"י משפיע לאדם איזה שפע טובה. היינו חכמה או עשירות. וכדומה. וע"י השפעות הנ"ל אז מכיר האדם כח אלהותו ית'. ועושה ממנו כסא לשמו ית'. ד"מ כשהקב"ה משפיע לאדם שפע העושר ואם האדם נותן ללבו ומבין בדעתו שהוא בודאי אינו ראוי להשפעה זו. והחסד שעושהעמו השי"ת. ואז עי"ז בא לידי בושה והכנעה ונותן שבח והודי' לשמו ית'. ועושה עם השפעה זו מצות. מחלק צדקה

וכיוצא כדי לעשות תענוג ונ"ר להבורא ית"ש. ואז נעשה השפעה זו כסא לאלהותו ית'. כי ממשיך על השפעה זו כח וחיות אלהות. שמכיר באמת כי אין זה כוחו ועוצם ידו. רק ברכת ה'. אשר חננו ועושה ממנו צדקה וכדומה. ומגיע מזה תענוג גדול לאלהים. ואז ממילא ניתוסף לו ברכה והקב"ה משפיע לו בכל יום יותר. אבל אם האדם אינו משיג ע"י ההשפעה כח וחיות אלהות. ואומר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה ואז עושה השפעה הזו כסא להס"א ח"ו ר"ל. ואז ממילא לא נתקיים אצלו ההשפעה ונעשה קללה. ולפי הכסא שהאדם עושה. כך פועל בהשפעה זו ברכה או קללה כו'. וזה"ש ראה דהראי' של אדם הוא כמו דביקות. שבכ"מ שנותן עיניו והשגחתו. שם הוא דבוק. ולכך אומר ראה אנכי. ר"ל הסתכל שתדבק תמיד במדת אנכ"י שהוא גימ' כס"א. ר"ל שתראה תמיד להשגיח על הכסא. שע"י הכסא שהאדם עושה כן הוא ממשיך עליו. ברכה או קללה ח"ו. וזה"ש את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם. ר"ל שאין השינוי בא לאדם מצידו ית'. זולת כפי הכסא שהאדם עושה. אם הוא שומע ומבין שהשפעה זו הוא מחסדו ית'. ואז עי"ז שורה הברכה בדבר וכנ"ל. ואם לאו אז הוא ח"ו להיפוך. וזה"ש המדרש מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. רק הכל נעשה ע"י פעולות האדם. אם עושה הכסא לטוב. אז שורה בהשפע' זו ברכה וכנ"ל. וכיה"ר אמן:**או** י"ל ע"פ מאחז"ל אילמלי שמעו ישראל כל יו"ד דברות מפי הגבורה. הי' בטל זוהמת הנחש. אך מפני שאמרו קרב אתה ושמע והיו שומעין מפי הסרסור שהוא משרע"ה. ואז עי"ז ירדו מבחי' הגבור' לקבל ע"י שליח. ועי"ז עדיין מעורב הטוב בהרע וצריך האדם לעבוד מאוד לבטל הרע ולדבק בהטוב. וזש"ה ראה אנכי נותן לפניכם ר"ל שמשרע"ה הוכיח להם שע"י שהוא נותן להם התורה. מפני זה עדיין יש מציאות טוב ורע. ברכה וקללה אבל אם היו שומעין מפי הגבורה היו בני חורין. היינו חירות משיעבוד היצר ולא היה רק טוב לבד. כי הוא הטוב הפשוט והאמתי וז"ש המדרש מפי עליון לא תצא הרעות והטוב היינו אילמלי שמעו כל היו"ד דברות מפיו של שמו ית'. אז היו ניצולין מהרע. כי שם הוא רק טוב. וכיה"ר אמן:**עוד** קצת באופן אחר ראה כו' י"ל ע"פ הפסוק הנ"ל מפי עליון לא תצא הרעות והטוב. ולכאורה מהראוי היה לכתוב והטובות וביותר קשה כי כל הטובות והברכות והישועות בודאי מתת אלהים הוא ומפי עליון המה נשפעות ברוב חסדו הגדול וח"ו לומר כן שמפי עליון לא תצא הטוב:**אמנם** י"ל דחדא מתורצת בחברת' כי לכך לא כתיב והטובות לשון רבים לאשר ידוע זה מצד החקירה ומצד האמונה שכל הטובות והברכות וחסדים ורחמים הבאים לכללות העולמות. והן לאיזה אנשים יחידים וכל מין נברא ונוצר ונעשה בעולם הכל נשפע ונמשך מאת הבורא בהוב"ש אשר הוא בראם ויצרם

ועשאם. ומשפיע לכאו"א ולכל מין ומין די השפעתו הצריך לו לחיותו וקיומו בהעולם ברוב טובו וחסדו הגדול בכל יום ושעה ורגע. והכל בחסד ורחמים ובברכה רבה ונדיבה בלי הפסק. אמנם יש שינוי מצד המקבלים לפי פעולת מעשיהם לטוב או כו'. כי יוכל להיות שהברכה והחסד ההוא הנמשך והנשפע אל האדם מלמעלה. יתהפך ח"ו אצלו לההיפוך של ברכה וחסד וזהו מצד הרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי. היינו שקפח השפע והפרנסה טובה שנמשך עליו מלמעלה. מצד מעשיו שאינם בדרך הישר והטוב. וזהו בחי' מדה כנגד מדה לאשר האדם הפך ממעשההטוב לרע ח"ו אז כמ"כ נתהפך לו משפע טובה וברכה ללא טוב ח"ו. והנה ידוע שהש"י נתן הבחירה ביד האדם לבחור בטוב או בהיפוך ח"ו. לטעמים כמוסים וידועים שגזר בחכמתו ית' וית'. להיות הבחירה חפשית ביד כל איש ואיש ליישר מסילות נתיבות דרכיו אל הטוב והישר או להיפוך ח"ו. וזהו פי' מפי עליון לא תצא הרעות והטוב כנ"ל שממנו נשפע בכל עת ורגע רק טוב בלי הפסק רק שנתהפך ח"ו לאיזה איש מהטוב אל ההיפוך מצד מעשיו אשר לא טובים המה. והטוב שנכתב בלשון יחיד רומז לזה. היינו מי מבני אדם שייטיב ויכשיר מעשיו בכל ענייניו גם זה לא תצא מאתו ית' היינו שאדם זה יהי' טוב וישר. וזה להיפוך ח"ו כמאחז"ל ואלו צדיק ורשע לא קאמר רק הבחירה ניתנה ביד כאו"א לעשות כטוב וישר בעיניו אם לטוב כו'. וכמבואר בספה"ק:**ועפ**"ז נבוא לבאר הפסוקים הנ"ל. ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. הגם שמפי עליון לא תצא הרעות רק ברכות וכל מיני טוב. עכ"ז לפעמים יתהפך שפע הטוב וברכה עצמה אל ההיפוך של הטוב מצד שינוי המקבל בעת ההוא לפי מעשיו. והשפע טובה וברכה שנשפע מלמעלה לכאו"א מעדת ישראל לפי הצטרכותו ודי סיפוקו. ישתנה לפניהם לפעמים לאחד יהא ברכה וחסד וכל טוב כמו שנשפע עליו מלמעלה בלי שום גרעון ח"ו ולאחר להיפוך לפי מעשיו של כאו"א. וזהו אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. היינו לפניכם דייקא ישתנה לפעמי' לקללה ח"ו לפי מעשיכם אבל ההשפע' מהמקור הוא רק טוב. ואם יאמר האומר א"כ איך אפשר לידע איזה שפע הוא של ברכה או להיפוך ח"ו הלא יוכל להיות שמהברכה יתהפך להיפוך ח"ו. היינו שיבוא לאיזה אדם עשירות גדול ברב ברכה. ויוכל להיות שיהא לו עשירות זה ע"ד עושר שמור לבעליו לרעתו ח"ו. וכן בשאר מיני טובות. לזה נתן משרע"ה רשכה"נ סימן מובהק על זה להכיר ולידע איזה ברכה הוא של חסד ואמת אשר הש"י חפץ בברכה זו היינו אם באותו שעה שנשפע אל האדם שפע טובה וברכה מלעילא ילהב אז לבבו לעבודת הש"י באתערותא דרוחא ונפשא באמת ולקיים את כל מצות ה' אשר ציוהו. זהו סימן טוב ומובהק להאדם שהוא שפע טובה ומתברכת לעד

וחפצי בה יקרא לה. כי חפץ הש"י נקשרת בהשפעה ההיא. וזהו פי' את הברכה היינו עם הברכה יהיה נשפע לו אתערותא דלבא כזה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם. זהו השפעה וברכה של אמת מתקיימת. והיה כי יביאך כו' הברכה על הר גרזים גרזי"ם עולה מספרו. ר"ס כמנין יו"ד הויו"ת אשר ע"י נשפעים כל הטובות והברכות לכל זרע ישראל. ואת הקללה על הר עיבל ולכאורה יפלא והלא עיב"ל גימ' קי"ב מספר שם הק' יב"ק שהוא מנין השני שמות הוי"ה אלהי"ם הק' שהם בסוד המתקת הדינים כנודע. וגם השם הק' יב"ק עולה מספר גימ"ל שמות הק' אהי' הוי"ה אדנ"י שהם שרשי מקוריים לכל הברכות והטובות. וגם הנוטרי' משם יב"ק הוא יחוד ברכה קדושא. וא"כ איך יוכל להיות שמזה המספר ומאלו אותיות עיב"ל יצאו קללות ח"ו. אכן יבואר זה ע"פ הנ"ל כי השפע ברכה עצמה היורדת ונשפעת מלמעלה תוכל להשתנות מצד המקבלים לפי שינוי מעשיהם לטוב או כו' וכנ"ל. וזה הדבר מבואר בפסוק הלא המה בעבר הירדן. היינו שהמספר מאלו האותיות והשמות הק' הנ"ל המה בעבר הירדן היינו להעביר כל הדינים ולהמתיקן לרחמים. אך הוא דרך רחוק ומופלג ומנושא מהבין כמו דרך מבוא השמש. היינו כי הלא עינינו רואות בהשמש. שהיא זורחת לכל בשוה עכ"ז ישנו כמה דברים המתלבנים מזריחתה. כמו פשתן וכדומה וישנו כמה דברים שהשמש משחיר אותם. וגם חלב ושומן וחמאה וכדומה ניתוכים מחום השמש וחם השמש ונמס ושעוה מתקשה מחום השמש הגם כי זריחת השמש הוא לכולם כאחד בשוה מכ"מ ישתנה הדבר לפי ערך המקבלים זריחתה. וכדמיון הזה הוא ממש שפע טובה וברכה היורדת מלמעלה תמיד בלי הפסק. רק שנשתנה לפי שינוי המקבלים לפי מעשה בני האדם וכנ"ל. וזהו אחרי הוא מופלג כנודע כי הוא מופלג ומושלל מהשגת בני אדם בשלימות. והש"י יזכינו להיות תמיד כלים ראוים מוכנים ומתוקנים לקבל השפע ברכה הנשפעת תמיד מלמעלה לטוב לנו כל הימים. וכיה"ר אמן:**או** יאמר דהנה באמת כל דבר אשר יעבור ויחלוף על האדם בעודו בחיים חיותו בעוה"ז. הן לטוב הן להיפוך ח"ו. יש בכל דבר ברכה או קללה עד"מ אם הש"י נותן לאיזה אדם עושר גדול ורב טוב. אז הוא באמת ברכה לפי הנראה לעינים אך אם האדם הלזה הוא נוטה עי"ז מדרכי התורה והמצוה מגודל העושר ורב טוב שהשפיע לו הש"י כמ"ש ורם לבבך ושכחת כו' והולך אחר שרירות לבו בתאוות העוה"ז. ומושל ברוחו הגבוהה על עם עני ודל וידו תקיפה עליהם בחושבו כי כוחו ועוצם ידו עשה לו כו' ואינו משים אל לבו כי הכל הוא נשפע מאתו ית' בכל עת ורגע. ולולא השגחתו עליו להשפיע לו זה הטוב אז היה כבר חסר מכל וכל והוא סובר שלעולם חוסן הוא לו. אז העשירות כזה אינו בכלל ברכה רק הוא עושר שמור

לבעליו לרעתו ר"ל. ועד"ז הוא ג"כ להיפוך. אם איזה אדם הוא יורד מנכסיו ונעשה עני ח"ו. אז לפי הנראה הוא קללה אך אם הוא נותן ללבו ומתבונן בפנימית הדבר ושוקל בדעתו ואומר אולי זאת הוא לטובתי היינו אפשר אם היה הש"י משפיע לי הון רב ועושר גדול. אז היה כבר נשכח מלבי שמו ית' ח"ו ר"ל וכנ"ל אבל עתה שלרש אין כל ובכל עת ורגע עיניו ולבו תלוים ומצפים לישועתו ית' וכפיו פרושות השמימה להספיק לו די צרכו דבר יום ביומו. ואז רואה בעיניו הגשמים שהוא ית' המפרנסו בכל עת במעשה נסים ואז הוא דבוק בהש"י ונותן לו שבח והודיה ומברך על הטובה שעשה לו כ"צ וא"כ הוא באמת ברכה ולפ"ז יפול ספק בלב האדם שנכבל בחבלי העוני וכדומה. אם יתפלל ויבקש מהש"י שיסיר ממנו העניות וכיוצא. כי מי יודע אולי הוא לטובתו ע"ד וה' חפץ דכאו כו' כדי שיהא לבו נשבר ונדכה ונכנע לפני שמו ית' ויהא מייחל ומצפה לישועה ממנו ית' וא"כ היאך יתפלל להש"י להסיר וה ממנו ויהיה כפוי טובה ח"ו אדרבה יודה וישבח לשמו ית'. עד אשר אינו מניחו ליפול ברשת ומצודת היצר ח"ו. אך באמת יש סימן טוב שיוכל כאו"א להכיר אם הוא ברכה או ח"ו כו'. היינו שאם זה הדחקות אינו מבטל אותו מעבודת הש"י ואינו מעבירו ע"ד קונו. אז הדבר ההוא ברכה בלי ספק. אבל אם הוא מבטל אותו ח"ו מעבודתו ית'. אז הוא ח"ו כו'. ויש להאדם להתפלל עד"ז להש"י להושיעו מצרתו ודוחקו כדי שיוכל לעבוד הש"י בלב טוב ושמח בלי שום מונע וז"ש הכתוב ראה אנכי נותן כו' ברכה וקללה. ר"ל בכל דבר ודבר יש ברכה וקללה. וא"ת מאין יוודע אם טוב הוא או להיפוך ח"ו. לזה אני נותן לכם סימן מובהק את הברכה אשר תשמעו כו' ר"ל שעם הברכה אם תוכלו לשמוע אל מצות ה' ולא יעכב על ידכם הברכה הנשפע לכם. אז בודאי היא ברכה באמת. ואם לא תשמעו הוא קללה ח"ו לאשר היא הגורמת שלא תשמעו אל מצות ה' ח"ו. ואין לך קללה יותר מזה והש"י יזכנו לעובדו בלב שמח והרחבת הדעת מתוך שפע טובה וברכה וכל מיני טוב. וכיה"ר אמן:

פירוש ב

עשר תעשר וגו' שנה בשנה. ואחז"ל שנה שנה לומר שאין מעשרין מן החדש על הישן. ובהעיר לב ושום שכל. י"ל דהתורה מרמזת לנו כאן שכל גדול ונפלא בעבדות הש"י והוא דהנה כתיב תנו עוז לאלהים. ואחז"ל ישראל מוסיפין כח בפמליא של מעלה והיינו כי ע"י מעשה הצדיקים בעבודת הש"י ויח'. כגון בלימוד תורה לשמה וקיום מצותיו באמת. עי"ז נתרבה ונתברך השפע טובה ורחבה לכל העולמות העליונים לאדלקא כל בוצינין טבין וכל נהורין עילאין קדישין. ואז נמשך שפע ברכה והצלחה וכל מיני חסדים טובים וכל ברכאין טבין מכל העולמות הק' העליונים אל השדה חקל תפוחין קדישין.

בחי' מלכותא קדישא ומשם נמשך שפע ברכה והצלחה. וכל טיבו וחדו להכנ"י דלתתא. נמצא כי מעשיהם הטובים של עם ה' בני אל חי. המה בבחי' זריעה כי ע"י זריעה הלזו של המצות ומע"ט ניתוסף ונתרבה השפע ונמשך משח רבות עילאה קדישא. מי"ג נהרות המושכין שמן אפרסמון לעולמות עליונים הק'. עד בחי' חקל תפוחין קדישין. ומשם להכנ"י לתתא. עם ה' בני אל חי. והוא ממש כמו התבואה הנזרעת בהשדה שעי"ז ניתוסף ונתרבה התבואה מאוד בהשדה. והנה בכל מצות התורה ובכל מעשה בני האדם הטובים והישרים בכל הנ"ל עיקר הדבר לדבק עצמו באמת ובתמים בהבורא ב"ה וב"ש הנכבד והנורא. ושיהיו פיו ולבו ומחשבותיו שוים בדביקות זה הגדול ולייחד ולקשר ביחודא חדא שני שמות הק'. הוי"ה אדנ"י. כנודע מסה"ק. ואז ע"י היחוד הזה נמשך כל ההשפעות טובות מיו"ד עילאה משם הוי"ה הק'. שהוא בסוד חכמה עילאה קדישא אל היו"ד תתאה משם אדנ"י הק' שהוא בסוד מלכותא קדישא חקל תפוחין קדישין. ועיקר היחוד ואתקשרותא דכולא. הוא ע"י בחי' יסוד צדיק חי עלמין. כי ע"י זו הבחי' נעשו כל היחודים דלעילא ותתא. כמ"ש בסדר הזה השמר לך פן תעזב את הלוי כל ימיך על אדמתך היינו כשתרצה לייחד יחודים ולקשר את העולמות העליונים ע"י המצות ומע"ט. השמר לך לבל תעזב את הלוי הוא בחי' יסוד צדיק חי עלמין. דהוא אתקשרותא דכולא וחיבורא דכולא ולו"י הוא מלשון לוית חן לשון חיבור והתקשרות שהוא מקשר ומייחד כל ימיך היינו כל היומין עילאין קדישין. על אדמתך אדמת קודש. בחי' חקל תפוחין קדישין והנה נודע מספה"ק אשר בחודש אלול הוא העת והזמן אשר ישגיח האדם על דרכיו. ויפקח על מעשיו אשר פעל ועשה כל השנה כולה. ולתקן אותם בחרטה בלב ובוידוי פה. ובתשובה שלימה באמת ובתמים. מיראת ה' ומפחדו והדר גאונו ומאהבת הש"י בכל לב ונפש. ולמסור נרו"נ להש"י באמת ולקבל ע"ע באמת אשר מאז והלאה יהיה דבוק אך ביראת הש"י כל היום. וכמבואר בספה"ק. והנה י"ל טעם למה שנברר זמן זה להכשיר מעשיו היינו בחודש אלול בדוקא. י"ל טעם א' כדי שכאו"א מישראל יבוא ליום הדין הגדול והנורא כזה. בר"ה ויוה"כ טהור ונקי ומזוכך ומצוחצח מכל סיג בכל מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו וכל חושיו כנודע מספה"ק ואפילו הצדיקים שבדור צריכין ג"כ בחודש אלול להתאמץ בעבודתם ביתר שאת ועוז מכל ימות השנה ובפרט שהמה ימי רצון כנודע גם עיקר היחודים אשר צריכים לעשות לייחד ולקשר וכמבואר למעלה הזמן לזה ביותר בחודש אלול וכנודע מכהאריז"ל מכמה יחודים השייכים לחודש הזה ועוד ישנו טעם בזה. לעשות כל הנ"ל בחודש הזה לאשר הוא סוף השנה. בסוד עולם. שנה. נפש. ועוד יש טעם לזה כי אלול נוטרי' א' לול ר"ל כי בחודש הזה נפתח לול ופתח

קטן לקבל הבעלי תשובה באמת. כי הצירוף של זה החודש הוא. ההו"י היוצא מס"ת של פסוק וצדק"ה תהי"ה לנ"ו כ"י נשמור לעשות כו'. וה' ראשונה הוא ה' ראשונה משם הוי"ה הק' שהוא סוד עלמא דבינה סוד תשובה עילאה כנודע ומהפתח קטן שבראש הה' היינו ההפסק וריוח שבין גגו של ה' בצד שמאל ובין הוא"ו שבתוכה. משם נפתח שער ופתח לקבל השבים בתשובה שלימה באמת ובתמים. ולאשר זה הצירוף שולט בזה החודש. לזה ג"כ זמן התשובה ולסגל מע"ט והיחודים בחודש הזה:**וע"פ** הנ"ל יבואר ע"נ הפסוק הנ"ל. עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה. היינו שכל המצות והמע"ט אשר זרעת ונתגדלו בקודש בהשפעות טובות הנשפע ונמשך אל השדה חקל תפוחין קדישין. תראה לייחדם ולקשרם בין התרין יודי"ן היינו יו"ד עילאה משם הוי"ה הק' סוד החכמה עילאה קדישא. ויו"ד תתאה משם אדנ"י הק' סוד המלוכה הק' שנה שנה לומר שאין מעשרין מן החדש על הישן. היינו לבל ימתין בתיקון דרכיו ומעשיו על התחדשות השנה לתקן אז את הישן משנה שעברה. רק עכ"פ יתקן הכל בחודש אלול ויתייחדו ויתקשרו כל העולמות ברזא דיחודא קדישא וכנ"ל ובבוא יום הדין יום ר"ה ויוה"כ יושפעו אז כל הטובותוכל הברכות להכנ"י לעילא ותתא. וכן יזכינו הש"י לעשות תשובה שלימה באמת לפניו ית' וללכת בדרכיו אך ביראת ה' תמיד כל היום וכיה"ר אמן:

פירוש ג

עוד בפסוק הנ"ל תנחומא הה"ד לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים א"ת שָׁנִים אלא שְׁנַיִם כפל לשון. העניק תעניק. נתון תתן. פתוח תפתח עשר תעשר וכדומה והוא תמוה. ובהעיר לב ושום שכל ודעת. נראה ביאור הדברים. דהנה שהמע"ה קחשיב בהך פרשה דאשת חיל השבח שהבורא כל העולמים בהוב"ש משבח את הכנ"י ואמר כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביון. דהוא לכאורה כפל לשון אך שורש הדבר הוא דהנה ידוע דזרע ישראל מאמינים בני מאמיני' מאז עמדו מעמד הנבחר בהר סיני ושמעו מפיו ית' אנכי ה' אלהיך. מזה הדיבור הק' ששמעו מפי הגבורה נרשם ונחקק בתוך לבבות עם ה'. בני אל חי. אלהותו ית'. ורוח וחיות אלהותו. אשר הם נדבקו במקור הלב. וזה הרושם הוא בכל איש ישראל אשר עמדו רגליו על הר סיני אך הרשימה הלזו הוא מלובשת בתוך קליפות החיצונים ח"ו. המכסים הקרב והלב. הוא חומר הגשם אשר הוא מוקף בתאות גשמיות וזרות. אך מי שהוא מבני עליה ויש לו שכל צח. אז הוא משבר הלב. כמ"ש קרוב ה' לנשברי לב שמשברין קליפות הלב. ומסלקין כל התאות והחמדות הגשם והיצר. ומגלין הרשימו הנ"ל. והכל הוא ע"י תורה ומצות מה שהאדם

עוסק בזה בדו"ר. ובזה הוא מכניע כל הרע ומשבר הקליפות ומסיר האבן מעל הלב. ואז מתחיל להזריח ולהתעורר הרוח חיים. אשר נפח בו אלהים. ומשכן הרוח הוא בלב ונתגלה הרשימו הק' של אנכי ה' אלהיך. ובעסק התורה והמצות הוא מאיר אור נשמתו ומטהר ומזכך ומצחצח הלב שיהיה נקי מכל סיג. ואז מזה הרוח אשר מתפעם בקרב לבו ומהרושם הנ"ל. נעשה הכנה וכלי בית קיבול להשרות בו שפע קדושה. ולהמשיך עליו אור קדוש מלמעלה שיהא יכול לקיים התורה ומצות ולהאיר כל העולמות מאורות העליונים:

ובזה יובן מאחז"ל שרמזו במתק לשונם באמרם אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי. שהוא ע"ד הנ"ל היינו דאין האשה מתעברת רק ע"י שעשאה הבעל כבר כלי דע"י הדביקות שיש להבעל עמה בעת ביאה הראשונה עושה אותה כלי ע"י ההוא רוחא דשדי בגווה שנותן בה חיות וכח. ומזה הרוח שנותן במעיה. נעשית כלי והכנה שיש לה כח אח"כ לקבל הריון בביאה שניה ע"י שמעורר א"ע הרוח הנ"ל ונעשה מזה הכלי התעוררות הכח להוליד אח"כ וכמ"כ הם הכנ"י היינו דהבורא כל העולמים בהוב"ש השפיע לה רוח קדושה וטהרה. אז במעמד הר סיני הנבחר. ונתן אז מרוחו עליהם ועי"ז נעשה רשימו וחקיקו אח"כ כשאדם עוסק בתורה ובמצות אז הוא מעורר הכלי והרשימו הנ"ל ונמשך להרשימו הנ"ל אור רוחני ושפע קודש. ויכול להוליד תענוג גדול באורות עליונים אך לאו כל אדם זוכה לזה שיהא היכולת בידו לגלות הרשימו הנ"ל כ"א ליחידי סגולה בני העלייה אשר להם הכח והגבורה להתגבר על יצרם ולבם ברשותם ומסירים כל החיצונים ומשברים כל הקליפות ואז נתגלה אצלם הרשימו הנ"ל. אבל המון עם וכללות של הכנ"י אשר המה משוקעים בתוך עסקי עולם הגשמי ומלובשים בתאות וחמדת המדומי' ולאלו אין להם זה הכח לשבר לבושי הלב ולעורר הרשימו אך התיקון שלהם הוא דכשיש להמון עם דביקות וחיבור עם הצדיק שבדורם אז יכול להתמשך עליהם הארה להרשימו הנ"ל אף שבפ"ע אין כח בידם מ"מ ע"י שהם דבוקים ומחוברים ואוהבים הצדיקים עובדי הש"י. ואז הצדיקים בודאי יש יכולת בידם לגלות הרשימו הנ"ל. ואז כשהצדיקים מושכין הארה לרשימו הנ"ל אז מרגישין ג"כ שאר האנשים הדביקים בהצדיקים ומחוברים להם בקשר אמיץ. וגם עליהם ממילא יופיע אור עליון ועל ידי אור הצדיק מאיר ג"כ הרשימו מאור נשמתם. וזהו כוונת ויחוד של קריאת שמע שאנו מייחדין ומקבלין ע"ע עמ"ש באמרינו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. דהד' מורה על הכנ"י בחי' ד"ל אספקלריא דלא נהרא דלית לה מגרמה כלום זולת מה שמשפיע לה צדיק העליון אור הזרוע בו ומשפיע להכנ"י ע"י הדביקות והחיבור שיש לה עמו. והצדיק

מושך שפע מבחי' גבוה אפילו מבחי' כת"ר. כתרו ישועה. שע"י עובדות עובדי ה' הקב"ה מכתיר א"ע בהתענוג שיש לו מעובדי ה' ואז ממשיך ישועה מבחי' כתר הנ"ל. שהוא בחי' אל"ף. פל"א עליון ומשם ממשיך דרך השתלשלות העולמות ומדות ואורות עליונים הרמוזים בחי"ת ומשפיע אל הד' שהוא הכנ"י ע"י שיש לה יחוד וחיבור ע"י עובדי ה' אז נמשך השפע אל הד'. ונתמלא פגמה ונעשה ה'. והנה (כמו כן יש בכללות הכנס"י) כשהאדם עושה מצוה בדו"ר. אז שכרו הוא שזוכה לעשות מצוה אחרת. ששכר מצוה מצוה. דע"י מה שעושה מצוה ראשונה. עושה עצמו כלי והכנה ועושה רושם שיהא יכול למשוך ע"ע רוח קדושה שיזכיהו הש"י עוד הפעם לעשות מצוה זו בשכל יותר גדול. וכשזוכה לעשות המצוה שנית. אז שוב מזאת העשיה השנית עושה ג"כ כלי ורשימו לפעם אחרת. נמצא שמכל עשיה עושה הכלי והכנה לקיים עוד הפעם ביתר שאת. ומעתה א"כ מיד שעושה הכנה ומתאווה ומשתוקק לעשות ולקיים עוד הפעם. אז אע"פ שעדיין לא עשה. מכ"מ כיון שבמחשבתו ורצונו באמת לעשות המצוה עוד. מחשבה טובה מצרפה הש"י למעשה. ואז מן השמים מסייעין לו לגמור ולהוציא מחשבתו ורצונו מהכח אל הפועל לקיים עוד הפעם אותה המצוה. וכשהאדם מתנהג עצמו כך כל ימיו. אז הוא ניצול ממצודת היצר הנמצא בתוכו של אדם המצנן את לבו מחום האש הבוער ומתלהב בקרבו ומחמם א"ע לעשות איזה מצוה בהתלהבות גדול לשם הש"י. אז בא היצר ומצנן ומקרר דעתו ורוחו להתעצל בדבר ויפרוש מהמצוה. אבל כשהאדם מתנהג א"ע בבחי' הנ"ל. שעושה תמיד בכל עת א"ע כלי והכנה ע"י עשיית איזה מצוה שיוכל עוד הפעם לעשותה. א"כ כיון דכבר עשה המצוה ברצונו ומחשבתו הטהורה כנ"ל. הגם שעדיין לא עשאה בפועל ממש. עכ"ז שוב אין כח ביד היצר לצננו מהאש הבוער בלבו. מאחר שכבר קיים אותה המצוה בכח וברצון הטוב באמת. ועשה עצמו כלי והכנה לעשות עוד זו המצוה. אז משמים יסייעוהו לגמור המצוה. וזהו כוונת תוה"ק שרמזה לנו בכפל התיבות. נתן תתן. עשר תעשר. וכדומה על כוונה הנ"ל. דכשהאדם עושה פעם א' איזה מצוה כגון צדקה או מעשר וכדומה. יכוין אז במחשבתו לעשות עצמו בעשיית מצוה זו כלי והכנה שיהא כח בידו לקיים עוד הפעם מצוה זו ביתר שאת וזש"ה עשר תעשר. ר"ל שתעשר עכשיו על בחי' וכוונה זאת שיהא ברצונך ויכולתך לעשות עוד מצות מעשר. ובזה אתה עושה בקרבך כלי והכנה לעשיית מצוה זו שנית. וממילא עי"ז הוא ניצול ממצודת היצר שלא יהיה שוב יכולת בידו לצננו אח"כ כיון שכבר הוא מוחזק בעשיית מצוה זו כי הלא עשאה כבר שני פעמים. היינו עשייתה פעם א' בפועל. ועוד הכנה ורצון ומחשבה באמת על העתיד שיהא סיפוק בידו לעשות עוד מצוה זו. ומחשבה

טובה נחשבת ג"כ כמעשה. וזהו שאמר שהמע"ה השבח של הכנ"י כפה פרשה לעני. ר"ל שבעת ההוא שפורשת כפה בנתינת צדקה לעני. אז באותו עת וידיה שלחה לאביון במחשבה היינו כנ"ל. שיהא כח ויכולת בידה לעשות ולקיים עוד מצות צדקה ביתר שאת בשתי ידיה. שמצפת ומייחלת הכנ"י מתי יגיע העת שתזכה לקיים עוד המצוה של צדקה בבחי' יותר ויותר לאין שיעור וגבול. ואז עי"ז לא תירא לביתה משלג. ר"ל לא תירא מהיצר של של"ג היינו תשלג בצלמון. שהוא מצנן ומקרר את האדם ואינו מניחו לקיים המצוה. אשר ע"כ מבטיחה שלא תירא הכנ"י מזה. כי כל ביתה לבוש שנים היינו שְׁנַיִם כנ"ל. שהוא מלובש בכח שני עשיית המצוה. היינו עשיית המצוה פעם ראשונה בפועל ממש. ועוד הכנה וכלי ורצונו הטוב באמת לעשות עוד הפעם והוא נחשב ג"כ למעשה והרי הם שנים ואז שוב אין כח בהיצר לבטל ולמנוע אותו מעשייתה שנית. רק אדרבה מסייעין לו מן השמים לגמור עוד עשיית מצוה זו. בכל טוב ובשלימות יותר. וכיה"ר שנזכה כלנו לעשות כנ"ל. אמן:

פירוש ד

נתון תתן גו' ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר גו'. י"ל ע"פ מ"ש באוה"ח הק' ז"ל ע"פ אם כסף תלוה את עמי את העני עמך. דלכאורה ישאל השואל בראותו כי ירבה כבוד האדם בזהב לרוב ללא צורך בו. ולמה לא הספיק ה' להאדם רק מה שצריך והכרח לו. כי זה מה שאנו רואים שלפעמים יחסר לאדם וא"ל אפילו כדי צרכו. יש טעם בדבר לייסרו על עונו. משא"כ אוצרות הון למה לאיש לאין צורך בהם. לזה הודיע הכתוב כי יש אנשים שאינם ראוים לקבל חוקם לצד מעשיהם. כי ה' נותן בחסדו שפע הצורך בריוח לכאו"א די מחסורו. והיה כי יחטא האדם ואינו ראוי לקבל פרנסתו בכבוד מידו ית'. חלקו המגיע לו. ואז לא יטלנו עליון אלא הרי הוא מתקבץ אל מקום אחר. ואז הוא צריך לקבל חלקו ע"י אחר. ויעשה ה' זה עבור ב' מדות טובות. הא' להשתלם האדם בעוה"ז פעלו הרע. הב' כדי שיזכה הנותן באמצעית נתינת הצדקה וחסד לרעהו. וז"ש אם כסף תלוה את עמי. פי' אם ראית שיש לך כסף יותר על מה שאתה צריך לעצמך ואתה מלוה לעמי. תדע לך שאין זה חלק המגיע לך אלא חלק האחרים שהוא העני עמך. ובזה לא יתנשא ולא יתגדל על העני. עיי"ש. ומכש"כ שלא יתן לו ברוע לב כיון דמשלו הוא נותן לו. ועבור זה ברכו הש"י בזה שנתן והפקיד אצלו חלק חבירו. וז"ש נתון תתן לו אפילו מאה פעמים. מחמת שיש לך יותר מכדי צרכך אז בודאי אין זה שלך. ומחויב אתה ליתן לו אפילו כמה פעמים. וז"ש ולא ירע לבבך כו' כי בגלל הדבר כו' יברכך כנ"ל. הלא עבור זה ברכך הש"י בעושר יותר מכדי צרכך מפני חלק העני שאינו זוכה שיהיה מונח אצלו.

וגזר הש"י שיהיה בפקדון אצלך. ואז יוצרך העני לקבל פרנסתו וחלקו ממש על ידך. ודי לו בעונש זה. וע"כ החזר לו פקדונו בכל עת בסבר פנים יפות. וכן יזכינו הש"י לקיים מצוה זו ככל הנ"ל. וכיה"ר אמן:

פירוש ה

כאשר השמים החדשים גו'. רבי יודן בשם ר"א בנו שלר"י הגלילי או'. שמים חדשים אכ"כ. אלא החדשים. אפילו שמים וארץ העתידין להבראות. כבר הם ברואים מוא"ו ימי בראשית. הה"ד בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. שמים שעלו במחשבה כו'. אלא לכבודו כו'. ק"ו צדיקים בשבילם נברא העולם עכ"ל. הענין הוא כי תכלית עבודת האדם בכל יום ויום תיכף כשיעור משנתו ימליך את ממ"ה הקב"ה ע"כ איבריו ויתבונן בשכלו שכל אבר מאיבריו מגדולם ועד קטנם הוא תלוי בשורשו בגבהי מרומים. והש"י הוא המחיה את הכל. וכאשר הוא ממליך ע"ע את ממ"ה הקב"ה אז נעשה מזה שם אדנ"י הק'. ששורשו בה' תחתונה של שם הוי"ה הק' ב"ה וב"ש לע"ע. היינו שהש"י הוא מלך מושל ואדון על הכל. וידוע דהאדם הוא סולם מוצב ארצה וראשו כו'. היינו שע"י מתנהגים כל העולמות. והוא הוא המנענע כל העולמות. וממילא כשמתבונן במחשבתו. והמליך הש"י ע"ע וע"כ איבריו. ומוציא את מחשבתו לפועל. ע"י תורה ותפלה ומצות ומע"ט. ששייך לכל אבר בדיבור ובמעשה. והוא עולה למעלה מעלה עד עולמות העליונים. אשר שורשן ביו"ד ראשונה של שם הוי"ה הק' ב"ה וב"ש. אז נעשה מזה יחוד. (חסר וחבל על דאבדין כו'):

שופטים

פירוש א

והיה כקרבכם אל המלחמה גו'. **אל ירך לבבכם גו'**. **ההולך עמכם גו' להלחם גו' ולהושיע גו'**. ולכאורה אינו מובן מכמה דיקדוקים. א'. תיבת לבבכם. מהראוי היה לכתוב לבכם. גם ההולך עמכם. הי"ל הולך עמכם. לאשר תיבת כי בכאן הוא נתינת טעם כלשון דהא הי"ל הולך. גם כפל הלשון להלחם ולהושיע:**אמנם** כ"ז יבואר ע"נ ויובן ע"פ דאי' בגמ' יומא. אמר ר"ל גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות. שנ' שובה ישראל כו' כשלת כו'. איני והאר"ל גדולה תשובה שזדונות נעשות כזכיות שנ' כו'. ל"ק כאן מאהבה כאן מיראה. מאהבה נעשו כזכיות. מיראה נעשו כשגגות. עכ"ל הגמ'. והנה לפ"ז כשעושה תשובה מיראה שאז הזדונות נעשות כשגגות. אזי שני היצרים שבאדם אינם שמחים. היצ"ט אינו שמח כי עכ"ז נשאר לו להאדם עוד השגגות שהם חטאיה.

והיצה"ר אינו שמח כי מקודם היו זדונות ועכשיו נעשו שגגות. אמנם כשהאדם עושה תשובה מאהבת ה'. באמת בשלימות. כראוי לאל גדול רם ונשא. אז היצ"ט יש לו שמחה בשלימות כי הזדונות נעשו זכיות. ובודאי כן מהראוי לכל איש ישראלי לעשות תשובה מאהבה. ובפרט בר"ה יום הק' והנורא ובעשי"ת. והנה ידוע דרחז"ל אשר כ"מ שנא' היום זהו יומא דר"ה יום הגדול והנורא. אשר יבואו בני האלהים כו' ואז צריכין ישראל להתחזק בתשובה ומע"ט. ועפ"ז נבאר הפסוקים ונגש הכהן גו' אתם קרבים היום היינו בר"ה. על אויביכם. הוא מלחמת היצה"ר להכניעו ולעשות תשובה על כל החטאים והעונות. ולזה הזהירה לנו תוה"ק אל ירך לבבכם. היינו שלא תעציבו ולא תדאיבו שני היצרים שבלבבכם. היצ"ט והיצה"ר במה שלא תעשו תשובה רק מיראה. ויבוא מזה מורך ותוגה לשני יצריכם וכנ"ל. רק תראו לעשות תשובה מאהבת הש"י ואז יהיה היצ"ט שמח בשלימות. כי ה' ההולך עמכם. תיבת כי יפורש בכאן בלשון אלא היינו לעשות תשובה רק מאהבה לה'. אשר הולך עמכם בכל עת ועושה לכם נסים ונפלאות עד אין מספר להלחם עם אויביכם. ע"ד כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו. ולולא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו. ולהושיע אתכם. היינו כי ע"י התשובה מאהבה הוא מושיע אתכם להיעשות מזדונות זכיות וכיה"ר שנזכה לעשות תשובה באמת ובלב תמים מאהבת ה' אמן.

כי תצא

פירוש א

כי תצא גו' ושבית שביו. הנה ידוע שכל עיקר כוונתם של ישראל כשהיו יוצאים למלחמה על אויביהם היה רק עבור הנ"ק שהיו מפוזרים ומובלעים וסגורים ונבוכים ביניהם של החיצונים שורש הרע מאז מחטא אדה"ר וישראל במעשיהם הטובים ובמחשבתם הטהורה היו פודים אותם מהשבי והמאסר שהיו כלואים שם. וז"ש כי תצא כו' ושבית שביו היינו שעיקר כוונתך יהיה רק להוציא הנ"ק מכל מקומות מושבותיהם שהם מובלעים בתוך שורש הרע. ולהוציא בולעו מפיו. ולהעלות הנ"ק למקור שורשם הרמה בקודש. וכיה"ר אמן:

פירוש ב

זכור את אשר עשה לך עמלק. במדרש כתיב זכור את יום השבת לקדשו. יכול דשני הזכירות שוים הם. על זה אמר שלמה. אין זכרון לכסיל עם החכם. אלא זה זכור לקדשו ולכבדו וזה זכריהו למחותו ולאבדו. וי"ל ביאור דברים אלו הוא דהשורש הדבר הוא

דהתוה"ק הזהירה אותנו על ד' זכירות. היינו שנזכור תמיד אלו הד' דברים אשר הם עיקרי ושרשי הדת א' לזכור תמיד בכל עת מעמד הנבחר אצל הר סיני שכל איש ישראל צ"ל בעיניו תמיד בכל עת ורגע כאלו הוא עומד בהר סיני לקבל את התורה דבאדם שייך עבר ועתיד. אבל אצל הש"י אינו שייך זה. ובכל יום ויום הוא נותן התורה לעמו ישראל. וע"כ כשאדם פותח איזה ספר ללמוד צריך אז לזכור מעמד הר סיני וכאלו הוא קיבל את התורה מפי הגבורה ואז בא עי"ז לידי אימה ויראה כמו שניתנה התורה ברתת ובזיעה. שנא' ויחרד כל העם אשר במחנה וצריך שיהיה להאדם. חרדה בכל הרמ"ח איבריו הנק' מחנ"ה כמ"ש והיה מחניך קדוש. זכירה שניה הוא זכור את אשר עשה גו' למרים. ר"ל כשהאדם מסתכל ומתבונן במעשה הצדקת מרים הנביאה אשר בא עליה עונש כזה על שדברה לה"ר על אחיה משרע"ה לפני שמו ית'. כי אין הקב"ה רוצה שיקרא שום אדם רע לפני ה'. רק שצריך לשמור פיו ולשונו שלא ידבר בהם רק טוב ולמשוך חסדים לעולם ולהוציא הטוב מן הסתום אל הגילוי ולקבוע הטוב בהפה להכניע בלשון צדיק כל חלקי הרע תחת הטוב: זכירה ג' הוא זכירת שבת. שצריך אדם ליזהר ולקדש את יום השבת וכל ימי החול צריך כל אדם לזכור את יום השבת. ולייחל ולצפות על קדושת שבת. וכמו ששנינו חייב אדם לומר היום יום אחד בשבת. או שני בשבת כו' וצריך כל אדם לחבר קדושת שבת עם כל יום. ואח"כ זכירת עמלק. ר"ל הגם כי האדם הוא בדביקות גדול להש"י ולבו בוער כאש לעבודתו ית'. עכ"ז צריך הוא מאוד ליזהר להשגיח ע"ע בעינא פקיחא שלא יתן מקום לחלק הרע שבו כי ניצוץ היצר הוא טמון בלבו של אדם. וגם כי יחשוב האדם שהוא כעת במדריגה גדולה בדביקות עליון יוכל להיות שפתאום יתעורר בקרבו תאוות היצה"ר וצריך ליזהר ולהשגיח על זה מאוד בכל רגע למחות זכרו מלבו. אף שהאדם הוא דבוק תמיד בקדושת שבת. כמו שמצינו בדור המדבר שהיו דור דעה והיו אז במדריגה גדולה וגבוהה מאוד. וראתה שפחה על הים כו'. וקיבלו התורה מפי הגבורה ונפסקה מהם זוהמת הנחש רק מחמת שנסו את הש"י במה שאמרו היש ה' בקרבנו אם אין ולא עשו שום דבר עבירה בפועל רק שחטאו במחשבתם שרצו לדעת מאין נמשך להם ההשפעה עליונה של הש"י אם ע"י הנהגה שהוא ע"פ עולמות התחתונים ע"י המדות לפי מעשיהם של הברואים לטוב או כו'. או שהשפע בא להם ע"י הנהגת עולם העליון המכונה בשם א"ס ויש בכאן שכל עמוק ונפלא בביאור חטא זה אין כאן מקומו. היוצא לנו מזה הגם שהיו אז במדריגה גדולה. עכ"ז מיד שחטאו בהרהור המחשבה אז מיד ויבוא עמלק. ע"כ צריך כל אדם להשגיח ע"ע ולהכרית זכר עמלק היושב בקרבו שלא ימצא בו ממנו שום רושם כל שהוא. כיה"ר אמן:

פירוש ג

ואתה עיף ויגע גו'. י"ל דהתורה מלמדת ומורה לכל איש ישראל הדרך הטוב והישר. והנהגה המאושרת איך להנצל מהאויב הרע הטמון בלבו של אדם דהנה באמת לא זו בלבד דזרע ישראל הם מצווים על מחיית האומה זרעו של עמלק אלא אף גם כל איש ישראל צריך למחות חלק הרע הטמון בלב כל אדם המכונה בשם עמלק ולשרש אחריו שלא ימצא בו שום שמץ ממנו אף משהו בעלמא דכ"ז שנמצא זרע עמלק בעולם אז כיון דהאדם הוא עולם קטן אז בודאי נמצא בכ"א כח עמלק וחלק הרע המתעורר בכל פעם להחטיא את האדם ולזה באה הזכירה בתוה"ק. והנה כחם של זרע ישראל אינו אלא בפה. הקול קול יעקב בתורה ובתפלה וכשאדם יש לו כח זה ובוער לבו תמיד להש"י. אז אין שום רע יכול לשלוט בו ח"ו. אבל אם האדם מניח כח זה ומשליכו אחרי גיוו. ויסעו מרפידים שריפו ידיהם כו' אז מיד ויבוא עמלק. ותיכף שורה הרע עמו אך אם האדם תופס עכ"פ במדת היראה להיות ירא מלפניו ית'. לעבור על רצונו עכ"פ אינו בא לידי חטא וזש"ה ואתה עיף ויגע היינו שנחלש כחך המיוחד לך שהוא בפה היינו בתורה ובתפלה מחמת שריפו ידיהם מד"ת ומעבדות הש"י וגם אינם במדריגת יראה. וזש"ה ולא ירא אלהים. ע"כ תזכור תמיד בכל עת ורגע ותהיה נזהר תמיד מאוד בכל ענינך שלא יכשילך כח עמלק. וזה"ש מחה תמחה מלבבך שורש הרע ולהכניע אותו תחת הטוב וזש"ה והיה כאשר ירים משה וגבר גו' ר"ל ידו הוא כוחו היינו כשהצדיק מרים זה הכח להגביר הטוב על הרע אז וגבר ישראל אבל כאשר יניח וירפה עצמו מזה הכח מיד וגבר גו' אשר ע"כ עצה הוגנת לו לכל אדם להתחזק א"ע בתור' ובתפלה להכניע הרע תחת הטוב והש"י יהא בעזרו וכן יה"ר שנזכה במהרה לנצחו ולמחותו ולאבד זכרו מהעולם מכל וכל. וזה יהיה ע"י משיח צדקינו שיבוא בב"א:

נצבים

פירוש א

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם גו'. צריך להבין ולדעת מהו לשון נצבים האמור כאן. כי מהראוי היל"ל אתם עומדים או אתם היום כולכם לפני ה' כו'. גם אינו מובן כיון שאמר כולכם הרי כלל כולם. וא"כ למה פורט אח"כ ראשיכם שבטיכם גו' גם צריך להבין מהו זה שאמר מחוטב עציך עד שואב מימיך. זהו לכאורה פלא גדול לאשר רצונו לכלול כולם מקטן ועד גדול. מהראוי היה לאחוז הדבר מן הקצה אל הקצה. היינו מהגדולי גדולים שבהם עד הקטני קטנים שבהם בבחי'

האיכות והמעלות. ולמה אמר שתיהן בבחי' קטני המעלות: אכן בהעיר לב ושום שכל י"ל אחר אשר חנן אלהים ברחמיו. דהנה כתיב ומלך אין באדם נצב מלך עיי"ש ברש"י. ונראה לבאר זה הפסוק ע"ד רמז וסוד. כידוע מספה"ק כשעלה ברצונו הפשוט ב"ה וב"ש הנכבד והנורא להאציל ולברוא את העולמות. עיקר העילה והסיבה שגרמה והכריעה להיות בריאת העולמות. היה רק משום שהיה רצונו הקדום להתאר בתואר מלכות. כי כל התוארים והכוחות היו אז כלולים בעצמותו ית' ויתʼ. אכן תואר מלכות אין מלך בלא עם. ולסיבה זה האצי"ל ובר"א ויצ"ר ועש"ה את העולמות כולם עליונים ותחתונים כדי להתוודע ולהגלות כי הוא לבדו מלך ע"כ העולם כולו בכבודו ומלכותו בכל משלה. וכמבואר אצלינו כמה פעמים בשם האריז"ל ע"פ ה' מלך גאות לבש עיי"ש. ולאשר גלוי וידוע לפניו ית' ויתʼ שאין כח המושג בהנבראים לקבל אור בהירתו אור א"ס יתʼ. אור צח ומצוחצח. לזה כביכול צמצם א"ע בצמצומים רבים והאיר שפעו וחיותו. ואור בהירתו לכל עולם ועולם כפי אשר יוכל שאת. לקיומו ולצורך חיותו והעמדת מערכתו וברא דʼ עולמות בכללן עולʼ אצילות הקʼ ועולם הבריאה והיצירה והעשיה. ובכל עולם ועולם ישנו עשר ספירות והם כח"ב חג"ת נהי"ם וכל אחת פועלת פעולתה לפי כוחה ובהירתה אשר יסד בה חי החיים יוצר בראשית כולם וכולם משפיעים זה לזה וכל אʼ כלול מכולם וכולם ברזא דאחד וכמאמר אליהו ז"ל בהתיקונים ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון כוʼ. והנה בחי' מלכות הקדוש שבכל עולם ועולם ובכל בחי' ובחי' לית לה מגרמה כלום שום פעולה עצמית בסוד וילון אינו משמש כלום וכנודע מספה"ק כ"א היא בבחי' הארה כוללת שמקבלת מכל הספירות הקʼ ע"י מדת היסוד צדיק חי עלמין והיא מחלקת שפעה אשר קבלה לעולמות התחתוניʼ בסוד ותתן טרף לביתה וחוק לנערותיה וידוע מספה"ק ע"פ ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבנ"י וסודן של הדברים הם עמוקים ורחבים מני ים אכן תמצית הדבר הוא בסוד אבידה מדעת אשר גזרה חכמתו ית' ויתʼ לצורך העמדה וקיום העולמות נשתלשלו וירדו נ"ק ונבלעו בין הקליפות ר"ל אכן הבורא בהוב"ש שם חול גבול לים היינו למלוכה הקʼ אשר סביב רשעים יתהלכון להיות להם אחיזה ח"ו ובעולם האצילות הקʼ אין להם שום אחיזה כלל כ"א מעט בעולם הבריאה ויותר ביצירה ועוד יותר בעשיה ועיקר המקור הקליפות והחיצונים הוא אדו"ם וע"מלק זרעו בסוד כי ר"גע באפו רג"ע נוטרי' "ראשית "גוים "עמלק וכ"ז שיש להם מלוכה וממשלה ושום התנשאות אז כביכול אין מעמד ומצב הראוי למלוכה הקʼ לקבל שפעה ובהירתה הראויה לקבל מספירות הקʼ וכאשר אחינו ב"י עם הʼ בני אל חי נותנים לבם לזה וצועקים במר נפשם אל הʼ ועושים תשובה

שלימה בלבב שלם ובאמת ואומרים שירות ותשבחות למלך אל חי וקים ברעותא דלבא וע"י הזמירות היכולת בידם לזמר עריצים ולהכרית כל החוחים והקוצים הסובבים את השושנה העליונ' ועי"ז מתייחדת המלכות הק' בבעלה כביכול ומקבלת שפעה ורב טוב מהספירות הק' העליונים ומשפעת חסדים ורחמים וכל חדו וכל ברכאין להכנ"י לתתא והנה נודע כי דהמע"ה היה בבחי' וסוד המלוכה הק' וסיהרא עילאה קדישא ובימי דוד ושלמה בנו קיימא סיהרא באשלמותא בסוד מילוי הלבנה בחצי החודש כי מאאע"ה עד שלמה היו ט"ו דורות וכן מרחבעם עד חורבן בהמ"ק היו ג"כ ט"ו דורות כי ע"י חטאי המלכים אז כביכול נפגם הלבנה ונעשה פגם כביכול בסיהרא עילאה קדישא מעט מעט עד אשר נחרב הבית בעוה"ר אך דהמע"ה שנשמתו היתה בסוד המלוכה הק' נתן לבו לתקן בחייו מדריגתו וע"י תשבחותיו וזמירותיו הנעימים הכרית כל הקליפות והחיצוני' הסובבים להקדושה ובפרט כל מלכות אדום וכמ"ש ויהי כל אדום עובדים לדוד והסיר מהם שם המלוכה מכל וכל ואז כתיב ויעש דוד שם גו' וימלוך דוד ע"כ ישראל וגם בשהמע"ה כתיב ותכון מלכותו מאוד ואז היה מעמד ומצב הערכה שלימה להמלוכה הק' לקבל שפע בהירות וחסדים טובים מכל הספירות הק' ואז נעשה קיום ומצב והערכה נכונה להקומה שלימה הקדושה העליונה ומלך אין באדום היינו לאשר אין שום שם מלוכה וממשלה באדום לזה נצב מלך נעשה קיום ומצב והערכה להמלוכה הק' בבחי' קומה שלימה ועבור חטאי המלכים כתיב ביהורם בן יהושפט בימיו פשע אדום מתחת יד יהודה וכתיב ויפשע אדום מתחת יד יהודה עד היום הזה אז תפשע לִבְנָה עיי"ש ברש"י ולפי דרכינו יובן ע"נ היינו לאשר פשע אדום מתחת יד יהודה ועשו מלך עליהם ולזה אז תפשע לִבֶּנָה סוד הסיהרא עילאה כביכול וכבוד אלהים הסתר דבר והנה משרע"ה רעיא מהימנא קדישא העלה וייחד וקשר את כל ישראל בכללן ובפרטן לבחינתו ומדתו מדת התפארת מדת האמת כנודע בסוד יעקב מלבר משה מלגאו ואמת הוא מרכז אמצעי לכל העולמות א' הוא ראש לכל האותיות ותי"ו בסוף ומ"ם באמצע וע"י שבאו כל ישראל לבחי' אמת לזה נעשה קיום ומצב והעמדה והערכה להמלוכה הק' ולהקומה שלימה העליונה וזהו אתם נצבים היום כולכם גו' את"ם אותיות אמ"ת וכולכם בבחי' נצבים בקומה שלימה והערכה ונשיאות ראש לפני ה' אלהיכם ואין שום מסך המבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים רק בסוד פנים בפנים גם י"ל אתם נוטרי' "אל "תשליכנו "מלפניך גם נוטרי' ורוח קדשך "אל "תקח "ממנו והבן כ"ז והנה אח"כ חוזר ומבאר כל הבחי' קומה שלימה בחי' וסוד יו"ד ספירות הק' לז"א ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל הם ה' בחי' ואח"כ בפסוק השני מונה ג"כ ה' בחי'

טפכם נשיכם וגרך כו' מחוטב עציך עד שואב מימיך והם בסוד יו"ד הויו"ת בסוד ה' חסדים וה' גבורות ואומרו מחוטב עציך גו' י"ל דהנה כתיב בן אדם קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה ובנ"י חביריו ולקח עץ א' וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים ולכל ישראל חביריו וקרב אותם אחד אל אחד והיו לאחדים גו' ואח"כ כתיב ועבדי דוד מלך עליהם ורועה א' יהיה לכולם גו' ולהבין זה י"ל דהנה כתיב כי האדם עץ השדה וכתיב ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר כי נודע מספה"ק סוד הגן הק' שהוא סוד המלוכה הק' והיא נק' בבחי' שדה מקום הראוי לזריעה ובסוד שדה תפוחין קדישין ושם שתל הבורא בהוב"ש העץ החיים אשר בתוך הגן בסוד עץ החיים אשר מהלכו ת"ק שנה והוא סוד אילנא רברבא ותוקפא אשר תחותוהי תטלל חיוות ברא ובענפוהי ידורין צפרי שמיא סוד הנשמות הק' של בני אל חי אשר מקורם נחצב משם והוא בסוד מ"ה הק' מספר אד"ם וזהו כי האדם עץ השדה. והבן. ולרמז זה ציוה הבורא בהוב"ש ליחזקאל הנביא ליקח עץ א' למלכות יהודה ועץ א' למלכות ישראל לסוד כי האדם עץ השדה ולייחדם להיותם אחדים בידו ואח"כ כתיב ועבדי דוד מלך עליהם. והבן. ולרמז אלו השני עצים היו על המזבח שני גזירי עצים והיו כורתים עצי המערכה היינו לרמז שהיו כורתים וחוטבים וממשיכים השפע עילאה וחסדים טובים מבחי' עץ החיים ועץ השדה וכנ"ל. והנה נודע ומבואר אצלינו כמה פעמים. (ועיין בפ' וישב) ובפרט בפסוק השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימיך על אדמתך שעיקר התקשרות וייחוד כל המדות הק' והמשכות השפעות קדושות וחסדים ורחמים. הוא רק ע"י מדת יסו"ד. ולזה מדת יסוד נק' כביכול בבחי' חוטב עציך כי הוא ממשיך השפע הקדושה מבחי' עץ החיים אשר בתוך הגן עד שואב מימיך הוא בחי' מלכות הקדוש שהיא שואבת כל מימי החסדים העליונים וכל ברכאין וכל נהורין עילאין קדישין וכמ"כ בקומה השלימה הישראלית האבות הקדושים הם נק' בבחי' חוטבי עצים בסוד מחצדי חקלא שהם ממשיכים השפעות קדושות וחסדים טובים ורחמים. וכל ברכאין טבין לכל זרע ישראל ואישי ישראל שואבים ומקבלים השפע הקדושה וכל הטובות וישועות וכיה"ר עד ביאת משיח צדקנו ויגאלנו גאולת עולם. בב"א:

פירוש ב

אתם נצבים היום וגו' אלהיכם וגו'. במדרש זש"ה איומה כנדגלות דימה הקב"ה את ישראל כמלאכים במלאכים כתיב שרפים עומדים גו'. בישראל כתיב אתם נצבים המלאכים אומרים קדוש קדוש קדוש. וישראל אומרים אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב עכ"ל לענינינו: **ובהעיר** לב ושום שכל ובינה ודעת י"ל כי הנה נודע מדברי חז"ל

דאין עמידה אלא תפלה שנא' ויעמוד פינחס ויפלל ולכאורה אינו מובן הכי לא מצינו זולת זה שום לשון עמידה באיזה אדם כ"א בתפלה דוקא ובודאי לא דבר רק הוא ח"ו ולא לפי פשטות הענין. אך באמת חז"ל כוונו בזה לאיזה דבר שכל נפלא העומד ברומו של עולם ושורש הדבר הוא כך דבאמת חז"ל לא דברו מן אנשים פחותי ערך כ"א מן אנשי לבב השלימים ביראת ה' ובתורתו ובאלו אמרו חז"ל אין עמידה אלא תפלה ר"ל דאצלם לא שייך עמידה כלל דכל ימי חייהם הם הולכים בשכלם ומחשבתם ממדריגה למדריגה ומעולם לעולם עליון כי כשהאדם רוצה לבקש את הבורא כל העולמים בהוב"ש ולהשיג ולבוא לעבודה האמיתית ולדבק עצמו תמיד בכל עת ורגע בהש"י אז צריך האדם הלזה לחקור ולחפש ולבדוק עד מקום שידו מגעת יומם ולילה ע"י תורה ומצות וע"י צירופי אותיות ותיבות ושמותיו הק' וע"י מלאכים הק' שבכל עולם ועולם ובכל מדה הקדושה ונמצא שא"א לו להיות כלל במעמד ומצב אחד ולזה נק' הצדיקים מהלכים כמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. ואצלם לא יצוייר כלל לשון עמידה כי אם בתפלה דהוא הדביקות וחיבור באמת אל הבורא ית"ש. דהאדם כשמתחיל להתפלל קודם שמגיע לתפלת העמידה שהוא תפלת י"ח. אז הולך דרך השתלשלות העולמות. ע"י השירות והתשבחות שאומר ופסוקי דזמרה ומשיג האדם בכל פעם שכל גדול ביותר דרך מדות הק' אבל עדיין לא הגיע לדבר אל המלך בעצמו להיות דבוק אצלו ממש. בלי שום הבדל מסך וחלל אפילו של קדושה עליונה זולת אורו של א"ס הפשוט בלבד ולכך נק' עולם אצילות הוא מלשון אצלו. היינו שאדם עומד אצלו ית' כביכול. וזו דוקא בתפלת י"ח. שאז האדם עומד בעולם אצילות ואין שום מסך וחלל הקודש מפסיק בין האדם לקונו ית'. רק אור הא"ס ב"ה. הוא המקיף את האדם מכל צדדיו. ולפני ה' ישפוך שיחו משא"כ קודם שהגיע לתפלת י"ח. אינו דבוק עדיין עם המלך אע"ג דבחינת אצילות הוא בכל עולם ועולם מכ"מ אינו נגלה עצמותו ית'. זולת ע"י לבושים שבכל עולם ועולם עד"ז כשהאדם עוסק בפ' קרבנות שהוא עולם העשיה. אז הוא דבוק באצילות דעשיה וכן בפסוקי דזמרה הוא מתקרב יותר אל עולם המלאכים. ואז הוא באצילות דיצירה ובברכות יוצר הוא מתקרב עוד יותר. ואז הוא בעולם השרפים שהוא אצילות דבריאה עד אשר מגיע האדם לתפלת י"ח שם הוא דבוק באצילות דאצילות ומשם אין לילך יותר כי כיון שצריך האדם לצייר בשכלו ולהיות דבוק במחשבתו דביקות אמיתית איך הוא עומד לפני ית' לבדו ומקיף אותו והוא מתחנן אליו כבן המתגעגע לפני אביו ומסדר בקשתו מעומקא דלבא ושם לא יצויי' הליכה ולכך נק' תפלת י"ח תפלת העמידה כי שם האדם עומד לפני רבו. ומלכותא דרקיע כעין מלכותא דארעא כמלך ב"ו. אשר כל

מי שרוצה לבוא אל חצר המלך פנימה. אז הולך מקוד' מחצר לחצר ומחצר לטרקלין ומטרקלין לפלטרין ומפלטרין לחדר בית המלך. וכשיבוא לפני המלך ממש. אז הוא בבחי' עומד ולא הולך כי תכלית ההליכות שלו מקודם הי' רק להיות בבחי' עומד לפני המלך כמ"כ הוא דרך תפלתינו לפני מלכנו בוראנו יוצרנו ית'. צריכין אנו מקודם לעלות ממדריגה למדריגה ואנו הולכין מהיכל להיכל ומייחדין בהיכלין נפשין בנפשין רוחין ברוחין נשמתין בנשמתין. עד שאנו מגיעים ובאים להיכל קדשי קדשים ומשם באים למלכות דאצילותא קדישא וכשאנו באים שמה אנו עומדים לפני יוצרנו ית'. ושוב אין אנו נק' הולכים כ"א עומדים. ולזה נק' השמ"ע תפלת העמידה. והנה בודאי כמו שאנו עושים ומקדשין א"ע למטה כמ"כ אנו מעוררים את הדוגמא למעלה. וא"כ כשאנו באים למדריגה של העמידה לפניו ית"ש לבדו אז גם הוא ית' יתייצב כביכול לפנינו ר"ל כמו שאנו עומדים לפניו ית' ומדבקים מחשבתינו אל נקודה האמצעי והוא הנקודה הפנימית המחיה את כל שהוא אלהותו ית' שורש הכל. כך באמת הקב"ה מצמצם א"ע כביכול ועומד בעצמו כביכול על נקודת ישראל שהם נקודת מחשבתו אשר בשבילם ברא כל העולמות עליונים ותחתונים כדי להיטיב לזרע ישראל. והם עיקר הרצון והמחשבה הקדומה ואבן הראשה שממנה הושתת העולם ובנ"י הם יסוד מוצק לכל העולמות. ועבורם נבראו הכל כדי לשמשם ולהכין להם כל צרכיהם וכל הנבראים הם משועבדים תחת זרע ישראל לעשות כל רצונם. וע"כ נקרא הוא ית' צור ישראל שהוא צורה של ישראל החקוקה בהכסא אצלו. כי הם עיקר הצורה והמחשבה שלו בתחלה: **ובזה** תבין מ"ש הכתוב הנני עומד לפניך שם על הצור. לפניך ר"ל בשבילך אני עומד שם. היינו כמו שאתה עומד במחשבתך ומצויר אצלך שאתה דבוק אצלי ממש. כך אני עומד שם על הצור. ר"ל על הצור של ישראל. היינו שהיה המחשבה הקדומה רק להיטיב לזרע ישראל ועבורם נבראו כל החסדים טובים וכל מיני השפעות טובות וכל העולמות צריכין ליתן שפעם להכנ"י. כי זהו עיקר חיותן וקיומן שבשביל זה נבראו. וזש"ה והכית בצור. היינו שתכה בזה הצור כלומר שתעורר זו המחשבה העליונה ודביקות אלהותו ית' בהכנ"י. ואז ויצאו מים משם תמשוך כל השפעות טובות וחסדים טובים לזרע ישראל: **וכאשר** אנו זוכים לבוא לבחי' הקדושה לתפלת העמידה כנ"ל. אז אנו מתחילין לומר ברוך אתה ה' וברו"ך הוא מקור והוא חכמה העליונה להמשיך שפע ולייחד ולקשר חכמה תתאה בחכמה עילאה. ולזה אנו אומרים אלהי אברהם כי אאע"ה היה הולך בכל העולמות ובכל המדריגות ונבחר לו להיות כסא ומרכבה לחכמה העליונה ע"י מדתו מדת חסד לאברהם. ונעשה מרכבה לימין להיות נמשך ונשפע ע"י החסדים כולם בעולם ונק' אלהי

אברהם קו הימיני: אלהי יצחק כי יצחק הביט והסתכל ג"כ בכל העולמות והמדרגות ובחר לו להיות כסא ומרכבה לעולם הבינה שממשיך ע"י הברכה בכל העולמות ע"י שהיה מודיע לכל באי העולם דאית דין ואית דיין והיאך צ"ל מלא חרדה מפחד ה' ומהדר גאונו וזהו קו השמאלי ואלהי יעקב הוא"ו הנוספת במקום הזה. הוא להורות כי אות וא"ו היא מתייחסת אל יעקב שזהו מדתו ממש מדת ת"ת כנודע ליו"ח כי יעקב כל מעשיו וכל תנועותיו וכל דרכיו היו רק באמת ולא היה בו שום תנועה של שקר ח"ו. כמו שמעיד עליו הכתוב תתן אמת ליעקב ונעשה כסא ומרכבה למדת אמת העליון קו האמצעי וע"כ כל עבודת עם ה' בני אל חי לייחדא ולאתקשרא באבהן בכל התפלות ובפרט בימי הרצון בר"ה הק' והנורא אנו מטהרין ומזככין מעשינו ע"י התשובה ומע"ט ונותנין אל לבנו שכל ההבלים של שקר וכל בחי' הרע שבעולם הכל נחשב כאפס ואין וריק. ואז אנו מעוררין ההבל של אמת העליון. היינו ע"י שאנו תוקעים בשופר והבל של התוקע נכנס לתוך השופר אז זה ההבל יוצא מתוך השופר ומעורר ההבל העליון הבל האמת שהוא קשור ואחוז בשורש של הוי"ה של שם ס"ג הק' דהוא במילוי ג' יודי"ן ואל"ף דהבל גימ' ל"ז כמנין המילוי של שם ס"ג וג' יודי"ן הנ"ל מרמזין לג' מחשבות דכל יו"ד רומזת לחכמה ומחשבה כנודע ויש ג' מיני מוחין מוח של חכמה כנ"ל. היינו מה שהאדם מחדש במוחו ומחשב רוממות אלהותו ית' שמו וחכמתו הסתומה. ויש חכמה שנית שהוא חכמת הזכרון ר"ל שאע"פ שאינו יכול לחדש איזה דבר שכל בחכמתו עכ"ז ע"י שזוכר בחכמת הבורא ית"ש הוא מחשב בו תמיד ודביקות מחשבתו הוא רק באלהותו ית'. ויש עוד חכמה שהוא חכמת הדמיון. היינו מה שהוא מדמה מילתא למילתא ומבין דבר מתוך דבר. ולזה מרמזין הג' יודי"ן הנ"ל וכולם צריכין אנחנו לחבר אותם ולהדביקם במקור החכמה הבא מא"ס ב"ה דהוא שורש של השרשים הוא האל"ף אלופו ש"ע ואז נעשה המילוי של שם ס"ג דהוא במילוי ג' יודי"ן ואל"ף. כל ההבלים אל שורש הוי"ה אז נתמלא ונצטרף ההבל הק' הוא גימ' ל"ז אל שורש הוי"ה בעצמו שהוא גימ' כ"ו ואז יוצא שם הוי"ה הק' במילוי ס"ג אך באמת יש ז' הבלים כמו שחשב שהמע"ה בספרו הבל הבלים כו' שהם נגד ז' ימי הבנין ולכל הבל יש שורש הוי"ה אשר נדבק בו. ונמצא ז' הבלים שהוא ז"פ ס"ג שהם כ"א פעמים שם אהי"ה הק' שבכל פעם ס"ג יש ג"פ אהי"ה דהוא הג' יודי"ן המרמזין אל ג' אהי"ה ועולה כחשבון אמ"ת. וזה אנו מעוררין בקול השופר ההבל של אמת. ואז כשעולה זה ההבל צריכין כל החיצונים והשקר להיות נידחין ממנו ומיטמרין בנוקבא דתה"ר (והכל הוא בחודש אלול ימי הרצון ומרמז אל הוי"ה של ס"ג ואהי"ה כנודע דלמ"ד מרמז על ג' יודי"ן של שם ס"ג וא. עוד שמעתי מאדמו"ר דאלול הוא נוטרי'

א' לו"ל ר"ל דבחודש אלול הוא ית' מקנן שם והכנ"י מתייחד בקן עם הבורא בהוב"ש שהוא האל"ף אלופו ש"ע והבן) וכל המסכים המבדילין נתבטלו ואורו שלהקב"ה מזריח ומופיע על נשמות ישראל ועולה הטהרת הלב והיחוד עליון מן השופר למעלה לרום השמים ומעורר הקולות של השופר העליון והבל האמת הרוחני ע"י מדתו של יעקב אע"ה. וכמו כן בהתפלות הק' ג' ברכות ראשונות הם נגד אברהם יצחק ויעקב. ונזכרו כולם בברכה ראשונה שהוא נגד אברהם כמשחז"ל ע"פ אלה תולדות כו' בהבראם א"ת בהבראם אלא באברהם ובאברהם נברא העולם וכולם כלולין בו: **ומעתה** יובן היטב דברי המדרש הנ"ל. מה המלאכים נק' שרפים עומדים אף ישראל נק' נצבים במדריגת מעמד ומצב בבחי' תפלת העמידה. ומה המלאכים או' קק"ק נגד חב"ד וישראל ג"כ או' אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב. שהם כבר נעשו כסא ומרכבה לחב"ד ובזה יפורש הפסוק אתם נצבים היום כו' ר"ל שמשרע"ה הסתכל בישראל והבין וראה שהם בבחי' נצבים עומדים. ואמר אל תתמהו על מה שאתם היום נצבים ועומדים שהוא מחמת שאתם במדריגה גדולה לפני ה' אלהיכם. היינו אתם קשורים בדביקות עליון פנים בפנים עם ה' אלהיכם ואין שום מסך ומבדיל ביניכם ואתם קרובים אל המלך ושם לא יצוייר הליכה כ"א עמידה כנ"ל: **וזהו** פי' הפסוק בימים ההם אין מלך באדום נצב מלך ר"ל הצדיק אשר מקבל עליו עמ"ש והולך ממדריגה למדריגה עד שבא למדריגת נצב אז הוא המלך באדום. כי לא לאדם מתייחסת המלוכה. ואין נאה להם המלוכה. וזהו ג"כ פי' הפסוק מ"ש יתרו למשה וצוך אלהים ויכלת עמוד. ופירש"י ז"ל ואם יעכב על ידך לא תוכל לעמוד. ולכאורה אינו מובן זה מה חידש רש"י בזה. אך לדברינו הנ"ל יובן שפיר כי צריך לעשות רצונו ית' ולעבוד אותו בכל לב ונפש באמת ובתמים ולילך תמיד ממדריגה למדרגה עד שיהא במדריגת עומד ולזה צריך מחשבה זכה וברורה. לבל יטריד וימנע אותו אשר ע"כ אמר יתרו למשה. וצוך היינו שלא יהיו לך שום טרדה. אך תהי' מקושר ומחובר בדביקות עליון. אז ויכלת עמוד להיות במדריגת עומד וכנ"ל. ולזה פירש"י ז"ל שאם יעכב על ידך לא תוכל לעמוד. היינו אפילו משה רשכה"נ אם לא הי' הקדוש ברוך הוא מסכים על ידו בזה לא הי' יכול להיות במדריגת עמידה כנ"ל. והבן. והש"י יזכנו שנהיו מהעובדים אותו בשלימות באמת ובתמים. וכיה"ר אמן:

האזינו

פירוש א

האזינו השמים ואדברה גו'. כבר צווחו קמאי דקמאי. דלכאורה תמוה שינוי הל'. שאצל השמים אמר לשון דיבור שהוא לשון קשה. ואצל הארץ לשון אמירה שהיא רכה. ותירצו מה שתירצו. ואענה גם אני חלקי. בהעיר לב ושום שכל. והענין הוא דהקב"ה האציל עולמות והשתלשלותם עד אין מספר ואין שיעור ואין חקר. וכל עולם הוא כאין ואפס ומשל נגד עולם שלמעלה ממנו. ונשתלשלו העולמות עד שנברא ג"כ העוה"ז שהוא גשמי. והוא ג"כ בחי' משל לעולם שלמעלה הימנו. וגם האדם שהוא עולם קטן בכל פרטיו ואיבריו. הוא משל ודוגמא לעולמות העליונים. וכן כל עולם ועולם מהעולמות שלמטה הימנו. הם כעין משל ודוגמא. וזש"ה האזינו השמים ואדברה. כי שמים הם כינוי לעולמות העליונים. ואדברה. ר"ל אדבר מהם קשות. כי בהשתלשלותם נק' קשים. היינו שנשתלשלו מהם עולמות תחתונים. כ"א למטה מחבירו. שהם רק דוגמא ומשל לעולמות העליונים. ותשמע הארץ אמרי פי. היינו שמהם אדבר רכות. והוא שאל תסתכל בזה שהוא עולם השפל. רק התבונן במעלתו שהוא רומז להעולמות שלמעלה ממנו זה למעלה מזה עד לאין מספר והם שרשו. והבן זה:**או** יאמר. כי הצדיק רוצה תמיד להחזיר בתשובה את בני דורו. ומדבר אליהם דברי מוסריו הקדושים במתק לשונו. אך עכ"ז כשאינם נכנסי' בלבם דבריו הנעימים. מחמת כי נטמטם לבם כאבן מרוב התאוות הבהמיות והשטותים. גם מהמעשי' שלהם אשר המה לא טובים. אשר ע"כ אין מקום בלבם להכנס דברי המוכיח לש"ש. לזאת מלמדת ומרמזת לנו תוה"ק. עצה הוגנת וטובה. שידבר הצדיק דברי מוסר ותוכחה אל שורש נשמתם שישפע עליהם שפע טוב באופן שיוכלו לקבל ממנו דברי מוסריו ותוכחותיו הקדושים גם למטה. וזהו האזינו השמים ואדברה. היינו אדבר דברי מוסר ותוכחה אל שורש נשמתם הרוחני. המכונה בשם שמים. ואז ממילא תשמע הארץ שהיא גוף הגשמי אמרי פי. וזהו כוונת סבי דבי אתונא שהיו אפיקורסים ולא האמינו בזה. ולכן שאלו האי גברא דאזיל ובעי איתתא ולא יהבי ליה מה חזי דאזיל לדוכתא דמידלי מיני'. היינו שכיון שמקודם דיבר אל אנשי דורו דברי מוסר ותוכחה. ולא האזינו לדבריו ולא שמעו בקולו. מה ראה שמדבר אח"כ אל שורש נשמתם אשר היא רוחני. כי לדעתם העכורה הוא מכש"כ שלא יטו אוזן לדבריו משם. ולזה השיב להם התנא הקדוש תשובה נצחת בזה דשקיל סיכתא דצה לתתא ולא עייל. דצה לעיל' ועייל. ורמז להם בעשייתו זאת שלתתא לא הי' יכול ליעול מחמת כי אין

מקו' פנוי וחלול כי גברו ומלאו שם הקליפות ר"ל. אבל לעילא שאין שם שליטה ואחיזה להם. ואז יש מקום למיעל שם עייל. והבן זה היטב:

לשבת

פירוש א

מעלת מאכלי שבת. להבין מהו המעלה יתירה של מאכלי שבת יותר ממאכלי חול. הלא ידוע כי גם בחול עיקר כוונת האכילה הוא לכל מי שהוא בר דיעה. ויראת ה' נוגע בלבו. שיכוין בעת אכילתו רק אל השפע הק' הרוחנית אשר בהמאכל ולא אל עצמית המאכל הגשמי. וכמ"ש זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה היינו שצריך לאכול רק החיות שיש בכל הדברים שהוא אוכל:**אכן** י"ל דהנה כתיב תדשא הארץ דשא כו' היינו שהש"י נתן כח להארץ להוציא כל מיני עשבים ופירות. ועכ"ז צריכה הארץ גם לגשמים וכמ"ש ואד יעלה גו' והשקה גו'. כי העיקר הוא לקבל בכל עת תוספות תענוג ושפע. ובזה יש לה כח להוציא כל מיני מאכל. וכן הוא בנוסח התפלה שתקנו לנו אכנה"ג. המחדש בכל יום תמיד מעב"ר. ר"ל שמחדש בכל יום תמיד שפע ותענוג חדש. והנה כתיב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. שלא ברא הש"י את עולמו רק על ששת ימים אך בבוא יום שבת קודש אזי נתחדש מעב"ר כמאז וקדם ועולים למוח החכמה והזכרון הק'. ומקבלים שפע וחיות קודש מחדש עוד על ששת ימים. וכל יום משפיע ביומו מה שקיבל אז בשבת קודש. וזהו המחדש בכל יום תמיד מעב"ר. היינו מה שקיבל בשבת קודש. אך עיקר כללות השפעה והחיות הוא בשבת קודש. שאז יש עלייה לכל העולמות ולכל מעב"ר. אל מוח החכמה והזכרון שהוא בחי' קודש ישראל לה'. ראשית תבואתו. וזהו זכרון למעב"ר. כי אז ניתוסף שפע וחיות הקודש ממוח החכמה והזכרון. ע"י רוחא דחיי דנשיב מעתיקא קדישא. תוספת שפע וחיות ותענוג לכל מעב"ר. וזהו המעלה היתירה של מאכלי שבת. כי אז ניתוסף תענוג חדש. וכנ"ל והבן:**ועפ"ז** נוכל להבין ג"כ פי' הפסוק אם בחוקותי תלכו כו'. ונתתי גשמיכם בעתם כו' ולכאורה יפלא. הלא מדותיו של הש"י הוא הכל מדה כנגד מדה. וכאן אינו מובן מהו ענין זה לזה. אמנם י"ל דרש"י ז"ל פי' אם בחקותי תלכו. יכול זהו קיום המצות. כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו. הרי קיום המצות אמור הא מה אני מקיי' אם בחקותי תלכו. שתהיו עמלים בתורה. ע"כ. והיינו הגם שהאדם יודע כל התורה כולה. וסוד מצותיה. עכ"ז צריך להיות עמל ויגע בהתורה. וכמ"ש והגית בו יומם ולילה. כי בכל מה שלומד יותר בעמל ויגיעה. אז מוצא יותר תענוג ותוספות שכל חדש שישיג. וכמו שדרשו חז"ל. מה דד זה כ"ז

שהתינוק ממשמש בו מוצא בו טעם. כך כו'. וזהו מצוה בפ"ע להיות עמל ויגע בתורה. ולהוסיף בכל עת תענוג יותר. ולזה מבטיח לנו הש"י אם בחקותי תלכו. היינו אם תהיו עמלים בתורה להוסיף תענוג אז ונתתי גשמיכם בעתם שהוא ג"כ תוספות תענוג וכנ"ל. ויהיו גשמי ברכה וכמאחז"ל שברכה באה לעולם ורפואה באה לעולם. וכן שאר דברים כי ידוע מאחז"ל. כי הוא חיות ושפע עליון הקודש אך שנתגשם בזה העולם. להוליך ריח וטעם לכל העשבים והפירות ולכל המאכלים וליתן תוספות תענוג. ובזה הוא ממש מדה כנגד מדה. והבן זה היטב:

פירוש ב

דרוש לשבת קודש. הנה בבוא שבת קודש אז אף מי שאינו בבחי' זו לבטל א"ע בהחזרת הכח לעצמותו ית'. מ"מ ע"י סוד השבת יכול האדם לבוא לזאת המדריגה. ויבואר זה ע"פ הגמ' דשבת. ע"פ לדעת כי אני ה' מקדשכם גו'. מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו' לך והודיעם כו'. א"צ להודיע שנ' ומשה לא ידע כו' הא דעבידא לאגלויי והא דלא עבידא לאגלויי. והא שבת כו'. מתן שכרה לא עבידא לאגלויי עכ"ל הגמ'. ויש להבין לאיזה טעם לא הודיע לנו הש"י כל המצות קודם נתינתן כי הלא גם המה מתנות טובות לנו. ואי משום ששכר שבת גדול מאוד ולא עבידא לאגלויי. הלא אחז"ל הוי זהיר במצוה קלה כו' שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות. אך ידוע שכל מצות התורה נחלקים על שני בחי' היינו מקח ומתנה וכשה"כ כי לקח טוב נתתי לכם כו' ואמרו במדרש יכול במתנה ת"ל לקח. יכול בלקיחה ת"ל נתתי. הרי מבואר שכל מצות התורה הם בבחי' מתנה וגם בבחי' מקח. והענין הוא שיש מצות שהם קיום ומצב להעולמות כי בהתורה נבראו כל העולמות. ועיקר קיומם והשפעתם תלוי במה שישראל מקיימין את מצות התורה ומניעת עשיית המצות ח"ו גורם העדר השפעתם חלילה. וע"י המצות ההם נק' ישראל לוקחים כי כביכול הם נותנים להש"י דבר מה. היינו אתערותא דלתתא. שעבור זה גורמים הארה והשפעה בהעולמות העליונים לצורך קיומם. עוד יש בחי' א' נק' מתנה היינו שאינה לצורך קיום העולמות רק שבאותה המצוה גורם שיעשועים לפניו ית' בעולמות עליונים בלא שום אתערותא דלתתא. וזהו הנראה לי בפי' לשון מתנה ומקח. והנה אין לך שום מצוה שנעשה ע"י התיקון בעולמות העליונים בלא אתערותא דלתתא רק מצות שבת שאין בו עשיה אך כל ענין אותה המצוה הוא בשב וא"ת כמו כל הט"ל מלאכות שאסור לעשות אותם בשבת ותולדותיהן כיוצא בהן. וכל המ"ע של וביום השביעי תשבות הוא ג"כ בשב וא"ת. ודבר זה הוא מורה כי נעשה אז התיקון והיחוד של העולמו' העליונים מעצמותו ית' בלי שום סיוע ועזר מלמטה. וכמו שמרומז

בתיבת שב"ת אותיות תש"ב. היינו בחי' השבת כל המקורות להמקור הראשון ומוקדם ממילא בלי שום אתערותא דלתתא. וזהו ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת כו' לפיכך יפארו. ולכאורה תיבת לפיכך אינו מובן. אך לדרכינו יבואר על נכון. כי כשהיו' השביעי משבח ואומר. היינו שיום השביעי בעצמו בלי אתערותא דלתתא עושה התיקון והייחוד בהעולמות העליונים הק'. ובשביל זה בנקל הם יכולים כל יצוריו לפאר ליוצרם. כי אף מי שאינו בבחי' זו לשוב להתקשר ולהתייחד בבחי' עצמותו ית' בבחי' ייחוד כח הנפעל והפועל. מכ"מ ע"י סוד השבת ומעלתו הרמה שעולים אז כל העולמות בעצמם ומתייחדים בעצמותו ית'. יכול גם הוא לכלול עמהם לבטל א"ע ולייחד א"ע בעצמותו ית'. וזהו ענין מ"ש בזוה"ק. רזא דשבת איהי שבת. היינו השבת הוא מעצמו בלי אתערותא דלתתא. אתייחדת ברזא דאחד היינו בעצמותו ית' ובזה יתורץ ג"כ מה שקשה לכאורה הלא ידוע שבהתורה נבראו כל העולמות וקיומם הוא ג"כ ע"י התורה. וא"כ היאך היו קיומם ומצבם ומעמדם של כל העולמות קודם שקיבלו ישראל את התורה. מאין היה נמשך להם חיותם וקיומם. ולדברינו הנ"ל יובן שפיר כי אז היה להעולמות חיות וקיום ע"י מעלת ומדריגת שבת שהמצוה זו הוא בבחי' מתנה ונעשה הכל מעצמו בלי התעוררת מלמטה בבחי' זו עמד העולם עד שניתנה התורה בבחי' מתנה אף שלא הי' אז מי שיעורר מלמטה עכ"ז נעשה הכל מעצמו. ונודע מי שמוכר דבר לחבירו ודאי שצריך המוכר להראו' להלוקח אותו החפץ. כדי שיראה מה שלוקח אם יישר בעיניו. לא כן במי שנותן מתנה לחבירו א"צ להראות לו מקודם. ועתה יתורצו כל הדקדוקים הנ"ל. כי ודאי הודיענו הש"י כל המצות מקודם ולא חש הגמ' להודיע זה. כי אין זה חידוש מחמת שהם היו בתורת מקח. ומסתמא ראו הלוקחים מה שרוצים ליקח כנוהג שבעולם. אמנם בחי' שבת שהוא באמת מתנה גמורה. ומהראוי היה שלא להודיעם באין צורך. לז"א מתנה טובה יש לי היינו אף שהמצוה הזאת הוא בחי' מתנה וא"צ להודיעם. עכ"ז לך והודיעם כי הגם שבמצוה זו א"צ לעורר מלמטה. מ"מ צריך האדם שעובד את הש"י לידע ידיעה ברורה מעלת קדושת יום השבת. שבלי שום עשיה מלמטה נעשו אז כל התיקונים והעלאת העולמות בסוד החזרת עלול לעילתו. עד עילת כל העילות בחי' עצמותו ית' בחי' ימי קדם ויוכל האדם לכלול א"ע עמהם וכנ"ל והבן:

פירוש ג

זכרו תורת משה במצות שבת גרוסה. הנה דבר זה ידוע מספה"ק ומדברי חז"ל שכל התרי"ג מצות המה כלולים במצות שבת ומי שירצה לחקור זאת בעין שכלו. ימצא מבוקשו וישכיל ויבין שכן הוא ולכן אמר המשורר כאן שכל תורת משה במצות שבת

גרוסה. חרותה ליום השביעי ככלה בין רעותיה משובצה. ר"ל שיום השבת הוא ככלה בין רעותיה הן המה חיות ושרפים ואופני הקודש סוד ז' נערות הראויות לתת לה מבית המלך והנה הכלה הזאת עומדת להתקדש בקידושין ומי הוא המקדשה. לז"א טהורים יירשוה ויקדשוה במאמר. ר"ל במה שאומרים ויכל אלהים ביום השביעי כו' ויקדש אותו. ואז מקדשין את הכלה. שבת מכל מלאכתו אשר עשה. היינו אנו ממשיכין הנו"ן ש"ב מנין כ"ל. לצדי"ק שנק' כ"ל. ואז נעשה הזיווג והייחוד. ויכל אלהים מלשון כלתה נפשי. היינו שהש"י מתאווה ביום השביעי למעב"ר. ומי שמתאוה לאיזה דבר. מסתמא הדבר ההוא אז נחשב בעיניו ונעשה עליון. וזהו הענין מה שכל העולמות יש להם עלייה בשבת קודש. לאשר הש"י מתאווה ביום זה לכל מעב"ר אשר עשה. ר"ל השכינה הק' שהיא נק' עשייה מכל העולמות. והוא שם השביעי. מז' שמות של אנא בכח. והבן זה היטב:

פירוש ד

צור משלו אכלנו כו' והותרנו כדבר ה'. והוא דהנה השם הק' הוי"ה בהוב"ש מורה על מציאותו ית'. שהוא היה. והוה ויהיה. ובאדם לא שייך עבר. ולא דיברה תורה כ"א בהוה. וגם עתיד יכול להיות אם ירצה הש"י. והנה באמת בענין אכילה כשהאדם אוכל איזה דבר מאכל אז המאכל ההוא נעדר מן העולם ואז לא שייך בו לשון עתיד רק כיון שבדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם. א"כ בכל הנמצאים. יש כח ובחי' של שם הוי"ה הק'. ב"ה. כי כח הפועל בנפעל. נמצא כשהאדם אוכל בקדושה ובדביקות הש"י. אז מקשר כח הוי"ה בהמאכל ההוא ונמצא שאינו אוכל המאכל לגמרי. רק ישבע ויותיר. כי כח הש"י לא יכלה. וזהו כדבר ה'. והבן זה היטב:

פירוש ה

אין ערוך לך וגו' ואין זולתך וגו' אפס בלתך וגו' ואין דומה לך וגו'. הן אמת שהגם אם אדם עובד את הש"י ע"מ לקבל פרס. הוא ג"כ מדה טובה. כמ"ש אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד. אך עכ"ז אין זה מדה המאושרת. רק העיקר שצריך כל איש ישראלי לעבוד את הש"י בלי שום מחשבת תוחלת ותקוה לאיזה שילום גמול. שיצמח לו מזה איזה טובה בעוה"ז. או אפילו בעוה"ב. רק יחשוב בלבו כי זהו באמת עיקר שכרו מה שזכה לעבוד את הש"י וכאז"ל שכר מצוה מצוה. וזה"ש. אין ערוך לך כו' בעוה"ז. ר"ל אין אנחנו רוצים שום תענוג עוה"ז חלף עבודתינו עבודת הקודש לשמך ית' ואם יאמר האומר אעבוד ע"מ שאזכה לחיי העוה"ב. גם זו לא מיקרי עבודה לשמה כי גם שם בעולם הנשמות יש צדיקים שמבקשים תענוג הרוחני ויש צדיקים אשר כ"ז לא מבקשים

זולת שמו ית'. והוא ע"ד צדיקים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב. וזה"ש ואין זולתך מלכנו לחיי העוה"ב. אפילו שם אין רצוני וחפצי רק אמיתית אלהותך. וא"ת אעבוד את הש"י בשביל שאזכה לימות המשיח. שיסיר אז החשכות ויתרבה האורה. ויהיו נפשם זך ובהיר. גם זה אינו מעיקרי העבודה. ואף גם מה שיהיו הטוב לנו לימות המשיח הכל אפס ואין לנגדך. ואין מבוקשינו רק אלהותך ית'. ואפס בלתך. ולא זו בלבד אלא אף גם התענוג שישיגו אז ב"א בתחיית המתים. גם כן הוא אפס ואין. ואין דומה לבקשת אלהותך ית'. זולת עבודתך להיות עבד נרצע לשמו ית'. בלי שום ייחול וקיווי לשום תועלת והנאת עצמו. רק לעשות רצונו ית'. באמת ובתמים ובמס"נ בכל לב ונפש בשלימות וכיה"ר אמן:

פירוש ו

בזוה"ק. דשבת איהו צרור החיים. וכמו שאנו אומרים בזמר של יום שבת. צרורא דלעילא כו' ומהו לשון צרור שייך לומר בקדושת שבת: **אכן** י"ל ע"ד ומבשרי אחזה אלוה. והוא בדרך משל כמו שאנו רואים שיש באדם. ג' מדריגות זו למעלה מזו. והם נפש. רוח. ונשמה. והנה הרוח הוא רוח החיים שנתן הש"י בלב האדם שיהא מתאווה ומשתוקק תמיד לעשות מצות ומע"ט. אך שאין לו להרוח חכמה ובינה מצד עצמו לדעת ולהבין איך לעשות ובאיזה אופן היותר טוב ונאה יוציא את רצונו ומחשבתו מכח אל הפועל. עד שהנשמה הק' מאירה לו מאור שכל העליון. ואז הרוח מקבל את אור החכמה מהנשמה ואז יודע הדרך הנכון איך ומה לעשות ועי"ז הוא מעורר את הנפש שהוא כח החיות ותנועות האיברים. לגמור עשיית הדבר על מכונו כאשר עם לבבו לעשות באיזה זמן ואיזה הנהגה ובאיזה פנים כפי מה שהשכל מחייבו. ואז נגמר המעשה עצהיו"ט. בלי שום חסרון. נמצא נעשה קשר חזק ואמיץ בין שלשתם. שהנשמה מאירה להרוח. והרוח להנפש. ומתקשרי' יחד. אבל אם תמנע ח"ו הנשמה הק' את אורה מן הרוח. אזי לא יהיה שום כח ויכולת ביד הרוח והנפש לעשות מאומה. וילכו בלא כח השכל כמו שהוא חסר דיעה ח"ו. כך הוא כביכול. הג' סעודות של שבת קודש. הם רומזים אל ג' עולמות הק'. אשר המה מתקשרים ומתייחדים ומתפשטים יחדיו ביום השבת הק' על ידי שמאירים זה לזה. להוציא רצונו הטוב מכח אל הפועל. כי רצונו הטוב הוא רק להיטיב לברואיו תמיד ולהשפיע להם כל הטובות והברכות וע"י שמתקשרים יחד יוצא מהם הרבה ברכות והשפעות טובות לכל העולמות ולזה נק' צרורא דלעילא דבי' חיי כולא. היינו שע"י צרור הזה בא חיות לכל העולמות. וכמ"ש בזוה"ק כל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין. והבן:

לפסח

פירוש א

באחד בניסן ר"ה לרגלים וכו'. בט"ו בניסן הוא. אלא רגל שבו ר"ה לרגלים (ר"ה ד.). כלל הדבר הוא שאין לך כל דבר שבעולם שאין בו מבחי' זכור ושמור דכר ונוקבא. והנה כמ"כ ברגלים יש דכר ונוקבא. והדכר של המועדות הוא חג הפסח דהוא ראש הרגלים כמ"ש זכור את היום כו' יצאתם ממצרים. וכל המועדות הם זכר ליצמ"צ. וזכו"ר הוא בגימ'. ע"ב. קס"א. היינו שם הוי"ה הק' במילוי יודין עולה מנין ע"ב. ושם הק' אהי"ה במילוי יודי"ן עולה מנין קס"א. נמצא דייחוד הוי"ה. אהי"ה. עולים בגימ' זכו"ר. וגימ' רג"ל. וחג הפסח הוא המוח של כל המועדים. מחמת שהוא מועד ראשון תיכף בעת יצמ"צ. ואף שהמועדים אחרים יש להם כמה בחי' שהם גבוהים במעלה מבחי' של חג הפסח. אך מכ"מ לענין זה הוא מועד הפסח בחי' זכו"ר ומוח לשאר הרגלים. והמועדים אחרים הם מקיפים את המוח של פסח. דאם תצרף. ב"פ רג"ל אזי מתחברין השני רישי"ן ונעשה מהם תי"ו. ובצירוף שאר האותיות נעשה תיבת גלגל"ת. ר"ל כמו שהגלגלת מקיף את המוח כמ"כ שאר המועדים נעשו מקיפים לרגל של פסח. שהוא בחי' ראש. וזה"ש רגל של פסח שבו הוא ראש השנה לרגלים. היינו שהוא הראש לשאר הרגלים. ואל תתמה שבכהאריז"ל. מכנה לניסן בחי' גולגלתא. אין מזה סתירה לדברינו אלה. דהאריז"ל מיירי לענין שמות החדשים אזי ניסן הוא גולגלתא. אך לענין בחי' המועדים אז רגל הפסח הוא המוח. ושאר הרגלים מקיפין אותו כמו הגולגלת. וכן תמצא כמה פעמים בכהאריז"ל שלפעמים המקיפים הם חשובים יותר מהאור הפנימי. ולפעמים להיפוך. והמשכיל יבין כ"ז:

בחינת יציאת מצרים שיצאו לחירות. זהו אנכי כו' אשר הוצאתיך מאמ"ץ שהוא אשרי אדם עוז לו בך מסילות בלבבם עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו גם ברכות יעטה מורה. וזהו אל יתהלל חכם בחכמתו כו'. כ"א בזאת כו' השכל וידוע אותי. וזהו נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' שאין חפצי ורצוני לילך בגדולות ובנפלאות רק כלתה נפשי להיות עכ"פ בחצרות ה' אף שלא לכנוס לבית. וזהו הרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה שהוא מלא בושה וכלימה. ונעשה כלי לקבל האור כי טוב. וזהו כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו. כי לא בשמים הוא כ"א ביד כל האדם שנברא בצלם אלהים בפיו ובלבבו לעשות. ותגזר אומר ויקם לך. שקורע כל המסכים באמרי פיו כשפיו ולבו שוין ושכינה מדברת מתוך גרונו. שהלב הוא הבל שהנפש מושך אליו הרוח. שהוא הרצון שבלב. וזהו פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון שהקב"ה ממלא

רצון האדם שהוא הרצון האמיתי שהוא יודע תעלומות לב ונקודת הרצון וימלא בקול ודיבור בה' מוצאות הפה שהם אותיות מנצפ"ך. וזהו לשון של זהורית שהיו קושרין בהיכל ועל שעיר המשתלח והיה מלבין שנ' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו. שיהי' דיבורו קדוש וזך ומזהיר לשון של זהורית שהיו קושרין בהיכל שהוא הלב ומלכות פ"ה שהוא השראת השכינה בפיו ובזה הוא מסיר כל המעיקים מהשכינה ויצא לחירות. והיה מלבן פי' שהוא הדיבור כולו לב מעומקא דלבא. ועל שעיר המשתלח. זהו בכל עשיית הגשמיות והנאות העוה"ז הכל יתצרפו ויתלבנו וזדונות נעשו כזכיות. שמביא הארה בכ"מ וקראתם דרור בארץ שינקה ויטהר לבבו מכל חטא ופשע. לבל ישוב לכסלה לעולם שכבר נמאס אצלו הדבר וזהו ועובר על פשע שיעבור על הפשע באותו מקום ובאותו מעשה ונבזה בעיניו נמאס וזה לא יעלה על לב האדם שהיא השכינה יסיר כל המעיקים ויכול לבטל ולשבר כל כח התאוות אפי' מהגזל בסוד ומלכותו בכל משלה. וזהו בחי' יום הכפורי' שהוא ועובר על פשע ורוח עברה ותטהרם בחי' דרור והארה גדולה. מא"ס ועד א"ת. בקול ודיבור בה' תפילות שבאים לבחי' יחידה שהוא הייחוד הגמור שהחמשה פעמים אור מאירים בחמש גוונים אור שהוא שכינה תתאה כי שם לא יש שום גוון לא חיור ולא אוכם כו'. וזהו עליית השכינה ביוה"כ שנתעלה מאיליה בלא שום עשיה מהתחתוני' שהזמן גורם הארה גדולה. וזהו תתן אמת ליעקב שזהו בחי' אמת כי יעקב בחר לו י"ה. שהוא בחר לו את י"ה המהוה כל הויה להיות סולם מוצב ארצה. שיהיו מלאה הארץ כבוד ה'. שזהו תכלית בריאת האדם ישראל אשר בך אתפאר כמ"ש מעון אתה היית לנו לשון דירה קודם בריאת העולם היה מעונו בך בטרם הרים יולדו ועתה חסד לאברהם מימי קדם שמביא הארה בכל העולם הזה. ושיהיה עלי' לשכינה שיהי' כימי קדם. וזהו התשובה שלימה שהיא קדומה לעולם:

פירוש ב

אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם. הנה אנו אומרים מקדש ישראל והזמנים. דבאמת אצלו ית' לא שייך זמן. דהוא ית' למעלה מן הטבע והזמנים. אך מאהבת ישראל עמו אשר בחר בהם. ועבורם הוצרך לברוא את כל העולמות. הוכרח גם כן לחדש הזמן. והנה בג' רגלים אז נמשך הש"י לתוך הזמן. ויש התגלות אורו על הכנ"י. ובמה ממשיכין אותו כביכול לתוך הזמן. כשאנו מדבקים א"ע אל ראשית המחשבה. אשר עלה ברצונו הפשוט לברוא הזמן בשביל ישראל כמ"ש קודש ישראל לה' ראשית תבואתו. אנו ממשיכין ומזמינים את הקודש לשכון בארצנו להיות כביכול נמשך ויורד לתוך

העולמות. וזהו במועד שאנו מזמנים את הקודש ובזה אנו ממשיכין אותו לתוך הזמן. ע"י שאנו מדבקים עצמינו בבחי' הגבוהה למעלה מן הזמן. כי הזמנים הוא בהוי"ה לאחר שהתחיל הכל להתגלות מן הנעלם אל ההתפשטות. אבל הכנ"י היו חקוקים במחשבתו הנעלמה למעלה מהזמן ומן הוי"ה. וזהו בחי' קודש וכשאנו מדבקים א"ע שם אז אנו מעוררין האהבה אשר עלה ברצונו הפשוט עבורינו לברוא הזמן. וזש"ה שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' ר"ל בכל ג' רגלים אנו מדבקים א"ע ושכלינו בבחי' הגבוהה אשר היא קודמת להוי"ה. וזהו פני האדון ה'. וזש"ה אלה מועדי ה'. ר"ל הזמנים אלו הם של ה'. אשר הוא ית' מתגלה בתוך הזמן ע"י המועדים. וז"ש מקרא קודש. רצה לומר זו ההזמנה הוא מבחינת קודש. אשר תקראו אותם. אתם כתיב. ר"ל שאנו מזמינין וממשיכין מלכא עילאה לתוך העולמות והזמן. והבן:

פירוש ג

ענין ד' כוסות אשר ציונו ית"ש הנכבד והנורא. הם מוחין עילאין קדישין מוחין דאימ"א מביען דארבע הצלות: וענין **המצה** הם מוחין דאב"א נשמה לנשמה. הנקרא חי"ה מחמשה חלקי הנפש פנימית העולמות. שני שמות ע"ב. ס"ג. גימטריא מצ"ה. והם מתייחדין ומזהירין בזיהרא עילאה בכוס העליון הק'. כי המוחין דאב"א ודאימ"א הם נכנסים בשם אלהי"ם גימטריא פ"ו מנין כוס. וזהו המלוכה העליונה של שמו הגדול יתברך בכל העולמות: וענין **המרור** מדכתב לנו התוה"ק מ"ע לאכול המרור לזכר ע"ש וימררו את חייהם ש"מ שזהו גם כן מעניני הגאולה ובלא זה לא היה הגאולה וזהו עיקר מוחין דגדלות. [מי יתן ואבין דברי קדשו]: וענין **הטיבול** להמתיק כולם נהורין עילאין רוחנים: וענין **כסא** דדוד המלך עליו השלום שאחז"ל שמחזיק רכ"א לוגין. כמנין רוי"ה. אבינך הענין הוא כוס ישועות כוס תנחומין המלוכה העליונה אשר המוחין עילאין קדישין ממולאים ממנה. וזהו הג' שמות הק'. שם ע"ב. היוצא מג"פ ויסע. ויבא. ויט. גימטריא רי"ו. ועם ה' אחרונה התגלות השפע העליונה הוא גימ' רכ"א. מספר כס"א דדוד מלכא. כי לכל השמות והעולמות העליונים אשר נאחזים בכוחם מצטרפות הה' אחרונה לשם ס"ג מ"ה. ושם ב"ן הוא בעצמו הה' אחרונה וזהו רכ"א לוג. ולו"ג מספרו ט"ל שהם ג' אותיות ראשונות משם הוי"ה הק' הנכבד והנורא היינו יו"ד ה"א וא"ו במילוי אלפי"ן. והוא הוי"ה האמיתית מקור החסד והרחמים. והבן זה היטב:

פירוש ד

מעשה ברבי אלעזר בן עזריה כו'. שהיו מסובין בבני ברק כו'. הן אמת ששם המקום היה כך. אך עכ"ז צריך להבין הטעם למה נאספו יחד דוקא באותו המקום לספר שם

ביצמ"צ. ובהעיר לב ושום שכל י"ל דהתנאים הק' ההם התבוננו ונתנו לבם אל הגלות המר הזה שהולך ומתגבר בכל יום. ורצו לעשות איזה דבר להועיל שלא נשתקע ח"ו בעמקי הקליפות לזה הסתכלו בעין שכלם הק' והזך והביט בענין אותו הלילה של יצי"מ שהאירו אז המוחין דגדלות והוסרו ממילא כל הקליפות ונכנעו תחת הקדושה. והאירו אז אורות מזוקקים ומזהירים. והנה דבר זה מתעורר בכל שנה ושנה. ובלילה הזה נפתחו כל מקורין עילאין קדישין. ולכך נתייעצו יחד ועלה מוסכם בלבם עצה טובה ונכונה. להמשיך הארה מאותו הלילה. ע"כ משך זמן הגלות. וע"כ נתוועדו יחד בבני ברק דוקא. לשון ברקאי. לרמז על נהורין עילאין קדישין שנתגלה בזה הלילה והם נתעלו עם המוחין שלהם להנהורין הללו. והיו מספרים לשון ספיר ובהירות. היינו שהיו מזככין ומאירים ביצמ"צ כל אותו הלילה. היינו הגלות שנמשל ללילה אשר הם היו בו לע"ע. והיו ממשיכין מוחין עילאין ושפע אלוהות מאותן המוחין על כל משך זמן הגלות הזה לבל נשקע ח"ו בין הקליפות. אשר המה נאחזין במוחין דקטנות. והיו פותחין נביעות החכמה ושפע אלוהות עד עת קץ. והכל היה בנס הלילה הזה שבו נפתחו מקורין עילאין קדישין. והתלמידים שלמדו בחוץ הרגישו בזה. שבא להם פתאום הארה גדולה ושפע אלוהות. ובאו והודיעו להם כי ידעו שכל זה בא אליהם מרבותיהם. ואמרו להם רבותינו הגיע זמן ק"ש של שחרית. ר"ל שכבר המשיכו מוחין דגדלות כמו בק"ש של שחרית. עוד ירצה שחרית היינו שאמרו להם שהגיעו למוחין גדולים כ"כ אשר המה יתעוררו אם ירצה השם בזמן הגאולה ב"ב המכונה בשם שחרית. וכן יהי רצון אמן. והבן היטב:

פירוש ה

רשע מה הוא אומר וגו'. לכאורה הוא מושלל הבנה וכי בשביל שאלתו מה העבודה הזאת יהא נקרא רשע אך הנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני. וכדי לגלות לך מעלת הצדיק אעתיק לך פה מה שמצאתי בספר מדרש תלפיות באות ג' ענף גדעון באמצע הדיבור וז"ל:

אמר המאסף מכאן תראה מעלת האדם לפני הקדוש ברוך הוא ושמסר כל העולם ברשותו ושיעבד לו כל הברואים לעשות רצונו וכו' והטעם לזה הוא כיון שנברא העולם בשבילו וכולם נבראו לצוותו כמאמר חכמים ז"ל לכן מסר הקדוש ברוך הוא כל העולם כולו בידו ושיעבד לו את כל הברואים תחתיו שיקיימו כל אשר יגזור אומר. וז"ש רשע. ר"ל במה ניכר שהוא רשע מה הוא אומר ר"ל מתוך דיבורו ושאלתו ניכר רשעתו ומחשבתו הרעה ששואל מה העבודה הזאת לכם ר"ל שהעבודה שאתם עובדים את ה' לכם לבד הוא היתרון ולא לנו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל ר"ל מן הכולל כל העולם

היינו שכולם הם ניזונין בזכותו וממילא הם משועבדים תחתיו וצריכים לשמשו וז"ש אף אתה ר"ל הגם שאסור לך להתפאר עכ"ז הקהה את שיניו לע"ע ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים ר"ל שכל הנסים והנפלאות שעשה אז הש"י לא היה רק בשבילי וכל בריאת העולם וחידושיו רק בשבילי ואלו היה שם אחד שלא הדביק והתקשר א"ע לה' אז בודאי לא היה נגאל ויוצאי מצרים היו מאמינים בה' ובמשה עבדו ונדבקים בו באמת ולכן נגאלו והש"י יתן בלב כל זרע ישראל שיאמינו באמת בה' ובעבדיו וכיה"ר אמן:

פירוש ו

יכול מר"ח ת"ל בעבור זה וגו' שיש מצה ומרור מונחים לפניך גו'. הנה באמת אף אם התינוק שואל את האב שאלה זו בשאר ימות השנה אז יכול האב ג"כ להשיב להבן כפי הכתוב בתורה אך דהתוה"ק מורה לנו דכל ימות השנה אף אם יאמר להבן הסיפור יציאת מצרים לא יהיו אז הדברים מתיישבים בלבו ולא יכנסו באזניו כי זה תלוי באמונת הלב ולאו כל מוחא סביל דא וזה"ש לנו התורה בעבור זה ודרש בעל ההגדה לא אמרתי אלא בשעה שישמצה ומרור מונחים לפניך. ר"ל בליל פסח שאז מתגלין הארת המוחין אשר רומזין לזה המצה והמרור ובזו הלילה מתגלה אור השכל והאמת והאמונה וחופף בלילה הזה ע"כ זרע ישראל ואז כשתשיב לבנך תשובה זו ותגיד לפניו כל הסיפור הלז אז בודאי יכנסו דברי האב באזני הבן ויאמין באמת ביצמ"צ משא"כ בשאר ימות השנה שאז החשכות גובר בעולם עי"ז לא יוכל הבן לקבל דברי אביו ולהאמין בהם ויה"ר שיקוים בנו ב"ב כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות אמן:

פירוש ז

מתחלה עע"ז היו וגו' ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו וגו'. הכוונה בסיפור הלזה דבאמת בלילה הזה אנו משבחים ומודים לשמו ית' ע"כ הטוב והנסים והנפלאות שעשה עמנו בצאתנו ממצרים וממאסים ומגנים כל הרע של עע"ז. והנה מי שהוא צדיק מעיקרא שלא טעם טעם חטא מעולם זה אינו יכול כ"כ למאס ולגנות הרע בעיני כל כי איך יוכל האדם להעיד על דבר שלא טעם אותו ולא עמד בו אבל מי שהיה מקודם מעוברי עבירה ואח"כ שם אל לבו ושב מחטאיו ומואס בכל חלקי הרע בכל לבבו באמת ומאז והלאה בוחר לדבק א"ע בהטוב זהו שיכול להעיד על הטוב שהוא באמת טוב וישר וראוי ונכון לבחור ולדבק בו. ועל הרע שהוא רע וימאס בו ביותר מחמת שכבר טעם כל התענוגים מחלקי הרע ח"ו וכעת רואה בעין שכלו הזך והישר שהכל הבל ונבזה ונמאס כמ"ש המפרשים דשהמע"ה לבדו היה יכול להבהיל את כל עניני העוה"ז ולומר הבל הבלים

הכל הבל מפני שמלך ע"כ העולם כולו ולא היה חסר כלום מאיזה מין תענוג שיכול להיות בעולם הזה ועכ"ז הבין בשכלו הזך והק' והטהור שהכל הבל לכן מהראוי לו להעיד על זה ונאמין באמונה שלימה שדבריו כנים ואמיתים. וז"ש מתחלה עע"ז היו אבותינו כו' ר"ל שגם הכנס"י טעמו טעם איסור ואבותינו היו עע"ז ואעפ"כ נתנו ללבם אח"כ ומאסו בהרע ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו וז"ש ומספר הכתוב איך הש"י צירף וליבן את הכנס"י ובחר באברהם מכל בני תרח ואח"כ נולד ממנו יצחק והיה בו עוד סיגים לזה הוליד את יעקב ואת עשו ונתן הקב"ה לעשו את הר שעיר ועדיין היה סיגים אשר ע"כ הוצרך יעקב ובניו לירד למצרים. ושמה נצרפו כצרוף כסף ונתבררו ונתלבנו היטב. וכיה"ר שנתברר ונתלבן היטב כראוי ע"י משיח צדקנו שיבוא ב"ב אמן:

פירוש ח

ברוך שומר הבטחתו לישראל וגו' את הקץ וגו' כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו' והיא שעמדה לנו וגו' מצילנו מידם. הנה הרמב"ם ז"ל מקשה מפני מה נתחייב פרעה ועמו על שהשתעבדו בישראל הלא כך גזר הש"י בברית בין הבתרים כמפורש בתוה"ק כי גר יהיה זרעך גו' ותירץ דבשלמא אם היתה הגזירה מפורשת בפרטית על איזה אומה שישתעבדו בישראל היינו אם היה מפרש הקב"ה בגזירתו שיהיו גרים באמ"צ ועבדום וענו אותם אז היה פרעה ועמו צדיקים בנידון זה ונקיים מהעונש מפני שקיימו גזירת המקום ב"ה אך באמת גזירתו היתה סתומה היינו שאמר כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ולא פירש דוקא תחת איזה אומה ישתעבדו וא"כ כאו"א מאוה"ע היה יכול להשמט עצמו מזה ושלא לשעבד את ישראל ולהתנצל בטענה כי לא עליו נאמר גזירה זו שיהיה הוא שליח בדבר ואפשר ע"י אחר ופרעה עצמו בחר בזה מרצונו וחפצו הרע והעביד את בנ"י בפרך לכך קיבל שכרו בשלימות כראוי לו והראב"ד ז"ל תירץ כפשוטו דהקב"ה נפרע מן הרע במי שהוא רע יותר ממנו כדי שיתמלא סאתו בזה ויפרע אח"כ ממנו ג"כ וכמ"ש הוי אשור שבט אפי גו' כהתימך שודד תושד גו' ועוד תירץ שהגזירה לא היתה שישתעבדו בישראל בעבודה המפרכת ומשברת את הגוף רק ועבדום וענו אותם קצת ע"ד אני קצפתי מעט והם עזרו כו' עיי"ש. והנה על הקושיא שהגזירה היתה וענו אותם ארבע מאות שנה ובאמת לא היו ישראל משועבדים במצרים רק ר"י שנים כמנין רד"ו. וכבר תירצו המפרשים דקישוי השיעבוד השלים מנין ת' שנה. או י"ל שהתחלת הגזירה היתה משנולד יצחק. והשל"ה הק' תירץ דהדיבור של ב"ו אינו כלום כי התעיף עיניך בו ואיננו ואינו נגמר גזירתו עד שיעשה הדבר בפועל אמנם דיבורו של הקב"ה חשוב כמעשה ממש כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו נמצא תיכף ומיד שיצאה מפיו הק' בהוב"ש

כביכול הגזירה כי גר יהיה זרעך גו' הרי הוא כאלו כבר עשוי ונתקיימה ולכן אל תתמה על החסרון ק"ץ שנה מן הגזירה כי מאז שנגזרה תיכף ומיד התחילה ע"כ מהראוי ונכון למנות הת' שנה מברית בין הבתרים:**ועפ**"ז יתיישב דברי המד"ר ע"פ ההוא אמר ולא יעשה זה קאי על הגזירה כי גר יהיה זרעך גו' ארבע מאות שנה זהו אף שאמר הקב"ה אעפ"כ לא יעשה אבל מה שהבטיח ואח"כ יצאו ברכוש גדול ודיבר ולא יקימנה בתמיה ובודאי יקיים הש"י דברו הטוב כאשר הבטיח ולכאורה הוא פלא גדול וכי משוא פנים יש בדבר שמקצת דבריו יהיה בטל ומקצתו קיים ולדברינו הנ"ל יבואר ע"נ דבשלמא הגזירה של תי"ו שנה כיון שיצאה מפיו של הש"י כביכול היה נחשב כמעשה וכאלו כבר התחילה הגזירה וזש"ה ההוא אמר ולא יעשה ר"ל הלא אצל הקב"ה אין הבדל בין אמירה לעשיה רק דיבורו הוא מעשה ממש לכך אל יקשה לך על שנחסר ממנין ת' שנה כיון שהיה הגלות אצלו כבר בכח ועבור זה גם הדיבור של הש"י שהבטיח ואח"כ יצאו ברכוש גדול צריכים לקיים להכנ"י וז"ש ודיבר ולא יקימנה בתמי' וז"ש בעל הגדה ברוך שומר הבטחתו לישראל ר"ל שקיים את דברו שהבטיח לנו ואח"כ יצאו ברכוש גדול אף שהגזירה של ת' שנה לא נגמרה בשלימות ועל זה אמר שהקב"ה חשב את הקץ ר"ל מנין ק"ץ שנחסר מן הת' שנה חישב לעשות ובזה נשלם שהמחשבה של הקב"ה נחשב כמעשה וכדברי השל"ה הנ"ל וזש"ה והיא שעמדה לאבותינו כו' שלא אחד בלבד ר"ל שלא נגזר על אדם ואומה פרטי אלא סתם על איזה אדם ואומה יהיה מי שיהיה. לכך כל מי שירצה ויפשוט ידו להשתעבד בנו ולעשו' עמנו רע אז שכרו לא יקופח וכנ"ל וזש"ה ולכך הקב"ה מצילנו מידם ועושה נקמה בכל העושה עמנו רעה על שהעיזו פניהם ומסרו נפשם להשתעבד בנו. וכדברי הרמב"ם ז"ל:

פירוש ט

ויהי שם לגר גדול עצום ורב. כמ"ש רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי גו'. דלכאורה יפלא מאי קמייתי ראיה מפסוקי יחזקאל על דברי תורה. ועוד מהו הדמיון כצמח השדה. ונראה שבתיבת ורב נכלל בו שני פירושים א' רב בכמות. היינו שהיו במספר עם רב והב' הוא רב האיכות. היינו במעלה וחשיבות ובא בעל הגדה כאן להורות שמה שכתוב בתורה ורב אין הכוונה לריבוי המספר לבד אלא אף גם לענין חשיבות ומעלה יתירה. היינו שהיו צדיקים וגדולי הדור שנ' ויהי שם לגוי גדול עצום היינו במספר והדר אמר ורב. היינו באיכות במעלה יתירה וחשיבות. ועל זה מפרש היאך היו רב במעלה וחשיבות. דבאמת מאן דאיהו רב בדעתיה ויש לו גיאות וגבהות הוא זעיר. אך דמעלת האדם בגדלות צריך להיות על בחי' זו. כמו שעינינו רואות דרכי הטבע של הצומח. דהנה

אחז"ל אין לך כל עשב מלמטה שאין לו שר מלמעלה המכה אותו ואומר לו גדל. ובזוה"ק מתבאר הענין ביותר דלכל עשב ומין ירק יש כח ושורש מלמעלה. וכח הצומח בא להם ע"ז שהכוכבים בלילה כל כוכב ממונה על עשב א' ואז כשאותו כוכב מגלה בהירתו ואורו לנגד העשב שלו המונח בארץ תיכף ומיד מתלהב העשב הלז וחושק ומתאוה לידבק בשורשו ועולה למעלה. וזהו כח המושך אותו מן הארץ ונתגדל כמ"כ גדלות האדם צ"ל דלכל אדם יש מקור ושורש למעלה והוא הבורא כל העולמים בהוב"ש כמ"ש כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו ולכן מחויב כל איש מישראל להסתכל ולהתבונן בלבו למעלה לשורשו ושיאיר השורש להענף. ואז ממילא כשנפשו רואה באור של השורש המאיר לאדם ודאי יתגדל האדם ויתרומם. ובא לידי מדות השכליות גדולים. וזש"ה ורב באיכות ובמעלה כמ"ש רבבה היינו שאתה נתגדלת כצמח השדה שצומחת וגודלת ע"י שמתגלה לה אור השורש מהכוכב הממונה על עשב זה. וכן יראה האדם שיהא הולך וגדל עד שיהא דבוק לשורשו כנ"ל וכיה"ר אמן: (ועפ"ז י"ל (דברים א, י) והנכם היום ככוכבי השמים לרוב ר"ל שאתם היום באיכות החשיבות ורום המעלה למאוד שיש לכם אותו הכח של כוכבי השמים. היינו כמו שהכוכבים מעלים את העשבים במה שמגלים להם בהירתם ואורם. ועי"ז הם חושקים ומתאוים להדבק בשורשם ומתגדלים ועולים למעלה כמ"כ יש להם כח לגדל אחרים בהגלות להם בהירות אורם הזך. ועי"ז יהיו נכספים להתגדל ולעלות למקורן ולשורשן):

פירוש י

בכל דור ודור חייב אדם לראות א"ע וגו'. הענין הוא כי יצמ"צ היה שיצאו מת"י הקליפות ונעשו בני חורין. וכבר ביארו זה במדרש תהלים. ע"פ ומארצות קבצם. כשם שהצפור נתונה ביד הצייד אם מבקש ממיתה. ואם מבקש חיה כך היו ישראל משוקעים במצרים שנ' וארד להצילו מיד מצרים א"ר אבהו בר' אחא בשם רבינו כך היו ישראל נתונים בתוך מצרים כעובר שהוא נתון בתוך מיעיה של בהמה. וכשם שהרועה נותן ידו בתוך מיעיה ושומטו. כך עשה הקב"ה שנ' לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי. א"ר איבו בשם ר' יוסי ב"ז כשם שהזהבי הזה פושט ידו ונוטל הזהב מן הכור. כך הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים שנ' ואתכם לקח ה' ויוציא אתכם מכור הברזל ממצרים עכ"ל. ולהבין ענין הג' דיעות אלו וטעמם והחילוק שיש ביניהם. נראה כי חז"ל דיברו בכאן נגד ג' כיתות שיש בישראל. צדיקים בינונים רשעים ומי שממשיל את ישראל לצפור דיבר בצדיקים גמורים. והיינו כמו שהצפור אשר ביד הצייד אין לו שום שייכות וחיבור עמו כלל. כי הוא בריה בפ"ע וכשהצייד פותח ידו מיד בורח הצפור ולא ישוב אליו עוד כמו כן היו הצדיקים

בגלות מצרים. שלא היה להם שום שייכות אל הקליפות. רק שהם היו יכולים לצאת משם ובחסדי הש"י הוציאם ומי שממשילם לעובר במעי בהמה מדבר בבינונים. היינו כמו שעובר יש לו שייכות קצת עם הבהמה. מצד שהיא אמו גם הוא נגרר אחריה. כמ"כ היו הם במצרים שהיה להם שייכות קצת עם הקליפות אבל לא כ"כ ח"ו. כי אעפ"כ ניכר העובר שהוא בריה בפ"ע ומי שממשילם לזהב שבכור מדבר ברשעים. ולכך מדמה אותן לזהב שבכור. המעורב עם הפסולת שהזהב עם הפסולת הוא אחד ואינו ניכר בפ"ע גם כשירצה להוציא את הזהב מוכרח להיות נחסר קצת ממנו ע"י האש שמצרפו. כך היו הם במצרים שהיה להם התחברות גדול עם הקליפות ר"ל. וכשרצה הקב"ה להוציאם משם נחסר מהם כמ"ש רש"י ז"ל ע"פ וחמושים עלו בנ"י עיי"ש: והנה בכל שנה ושנה מתעורר זה ויכול האדם לפי בחינתו ומדריגתו להוציא א"ע מתוך הקליפות. וזהו ענין בדיקת חמץ. היינו שכל אדם יבדוק עצמו מהמדות שיש לו ואח"כ אם ימצא אצלו איזה מדה רעה ח"ו. יבער אותה מכל וכל ע"י התשובה שלימה שיקבל האדם ע"ע שלא לעשות עוד כזאת. וזהו בכל דור ודור חייב אדם לראות א"ע כאלו הוא יצא ממצרים. היינו שממש צריך האדם בעת הזאת שיצא ממצרים שהם הקליפות ומן השמים יסייעוהו. וכיה"ר אמן. והבן מאוד:

פירוש יא

ענין טל הנה כתיב הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טלך. וידוע דרשת חז"ל כל מי שמשים א"ע שכן לעפר בחייו בעולם הזה. הקב"ה מקיצו לעוה"ב ונראה כוונת חז"ל בדרשתם זאת. כי צריך האדם לדמות א"ע לעפר שהכל דשין עליו ופרנסת כל הברואים יוצאים דוקא מהעפר כמ"כ צריך כל איש מישראל להתנהג עצמו במדת הענוה ושפלות מכל אדם. ואז יזכה שממנו יהיו פרנסת כל הברואים והעולמות. ומ"ש שהקב"ה מקיצו לעוה"ב. היינו ע"י הט"ל כנראה מסוף הפסוק היינו ע"י שנעשה שפל ותחתון מכל כעפר בחייו. אז הש"י מחייהו דוקא ע"י הט"ל והענין הוא כי הכנ"י נק' ארץ חפץ. ארץ החיים כנודע וט"ל מורה על ייחוד הש"י עם הכנ"י באחדו' גמור והנה הטל הזה הוא יורד מרישא דעתיקא והוא סוד גבורה דעתיק וכתיב עתיק יומין יתיב ואמרי' בזוה"ק יתיב לכפייא שביבין דנורא דילי' וזהו ג"כ גבורה דעתיק שאמרנו והוא סוד הטל שעתיד הקב"ה להחיות בו את המתים כי ט"ל הוא מנין שם כ"וזו. היינו שם הויה גימ' כ"ו. ואותיות ז"ו הם גימ' אח"ד שהוא באחדות גמור עם הכנ"י. וזהו שיסד הפייטן טל תן לרצות ארצך מה שאנו מבקשין מהבורא בהוב"ש שיתן את הט"ל. הוא סוד אותיות יה"ו במילוי אלפי"ן כזה יו"ד ה"א וא"ו עולה מנין ט"ל. וזה יהיה לרצות ארצך. היינו השכינה

הק' בחי' ה' תתאה שתתייחד ותתחבר עם יה"ו. קומם עיר בה חפצך בטל. היינו שע"י ט"ל יקים הקב"ה את העיר הקדושה. סוד הקמת השכינה מעפרא. וזהו ג"כ מה שיסד הפייטן בשמך ט"ל אטלה. היינו שמשם ט"ל נעשה ט"ל מיוחד עם ה' אחרונה. והנה כשהטל הזה יורד ומתחבר עם הכנ"י. אז יש להם לישראל בחי' מוחין דגדלות ואי' בזוה"ק שהטל הזה יורד ג"פ ביום מרישא דעתיקא לרישא דזעיר ומשם לחקל תפוחין קדישין. והנה בכל פעם מהג"פ שהוא יורד ומתחבר עם הכנ"י סוד ה' תתאה. ונעשה מזה שם מ"ה הקדוש ג' שמות מ"ה. הוא מספר שם ע"ב ושם ס"ג שהם בחי' מוחין דגדלות שיש להם לישראל:

ועפ"ז יש לפרש ג"כ מ"ש יעקב לבניו האספו פי' כמו ה' אספו ר"ל שציוה יעקב לבניו. שיאספו השכינה הק' בחי' ה' תתאה לאותיות יה"ו סוד הט"ל כנ"ל. וז"ש דהמע"ה קרבה אל נפשי גאלה כי דוד הוא סוד מלכותא קדישא בחי' ה' תתאה ע"כ ביקש מהש"י שיקרב אל נפשו אותיות גאל"ה שהם גימ' ט"ל מנין יה"ו במילוי אלפי"ן משם מ"ה הקדוש סוד ט"ל. והבן כ"ז היטב:

ליום שביעי של פסח

פירוש א

ויושע ה' ביום ההוא וגו' מיד מצרים ונו'. שורש הדבר שיש שני מיני הנהגות מהש"י שמנהיג בהם את עולמו. כאשר ביארנו כמה פעמים. והוא הנהגה א' מה שהעולם צריך לזה והוא מלך במשפט יעמיד ארץ. לתת לאיש כגמולו אם טוב הכל מתנהג ע"פ המשפט והגם שכשהאדם עושה טוב מה טובה מגיע מזה להשי"ת. וכן להיפוך ח"ו כמ"ש אם צדקת מה תתן לו ואם חטאת מה תפעל לו מכ"מ רצונו ית' להנהיג העולם במדה זו כדי שיהיה קיום להעולמות ויהא הבחירה חפשית והרשות נתונה ביד כ"א לעשות כפי רצונו וחפצו. ויהיה שכר ועונש ומאתו לא תצא הרעות רק הכל נעשה ע"י מעשה התחתונים ומי שעושה רע ח"ו. ממשיך בזה רעה לעצמו ח"ו כי ע"י מעשיו הרעים מתגברין הקליפות ומבקשין דין. אבל יש עוד הנהגה אחרת ונק' הנהגה עצמית.. היינו שהקב"ה מסתכל מה רעה עשה לו בזה שחטא נגדו כנ"ל וכשהש"י מתנהג במדה זו. אז לא די שאינו משלם לו כמפעליו אלא אף גם עושה עמו טובה כי רצונו ית' להיטיב עם ברואיו. וזהו מלפניך משפטי יצא היינו שהתפלל דהמע"ה שלא ידין אותו הש"י ע"י ההנהגה שהוא בתוך העולמות רק מלפניך משפטי יצא והוא הנהגה עצמית ואז עיניך

תחזינה מישרים כי באמת מה הפרש יש בין אם ישראל עושין טוב או להיפוך ח"ו. ע"ד אם צדקת כו' ואם חטאת כו' כנ"ל:

והנה אמחז"ל שהשר של מצרים קטרג ואמר מה נשתנו אלו מאלו הללו עע"ז והללו כו'. והיו אז ישראל נתונים בצרה גדולה כי ע"פ ההנהגה שהיא בתוך העולמות לא היו ראויים להנצל אך כשבאו אל הים כתיב שם בנימין צעיר רודם ודרשו חז"ל ששבט בנימין היו ראשונים למסור נפשם עבור לקיים מצות בוראנו הש"י ואחריהם כל השבטים מס"נ על קדושת שמו ית' והושלכו לתוך הים. ומס"נ הוא עבדות שהוא למעלה מהטבע. וכמ"כ מדה במדה נתעורר להם אז ההנהגה עצמית. שהוא ג"כ למעלה מהטבע ולמעלה מהעולמות שמגיע לשם מעשה התחתונים. ולכן ניצולו בהנהגה זאת. וזהו ויושע ה' ביום ההוא. הוא לשון נסתר עלמא דסתים. עתיקא קדישא. ולשם אינו מגיע כלל מעשה התחתונים. ומתנהג שם בהנהגה עצמית. וזהו מה תצעק אלי. ואי' בזוהר הק' מה תצעק אלי בעתיקא תליא מילתא. היינו שדבר זה הוא תלוי בעולם העליון עתיקא קדישא. והוא נעתק מזה העולם. שאינו מגיע לשם מעשה התחתונים. ושם אין שום רע רק רחמים פשוטים. ומתנהג ע"פ הנהגה עצמית. וכנ"ל. וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. היינו כשיש הארה מע"ק. אז נכנעים הקליפות חיל בלע ויקיאנו. ואז נשארו פגרים מתים. וירא ישראל את היד הגדולה גו'. הנה כתיב השיב אחור ימינו מפני אויב. היינו דבר זה ידוע כי הקליפות יונקות מאחוריים דקדושה. וכשהם מתגברין ח"ו. אז כביכול הוא מוכרח להשיב אחור ימינו היינו שהקליפות יונקים אז מן היד ימין ח"ו:

עי"ל השיב אחור ימינו מפני אויב. ר"ל כשהש"י רואה שהקליפות רוצים להתגבר ח"ו. אז משים עליהם יד ימינו. וממילא הם נכנעים. וזהו השיב אחור ימינו. היינו שהקב"ה משים יד ימינו על הקליפות המכונים בשם אחוריים שיונקים מאחוריים דקדושה. מפני אויב ר"ל שרוצה להתגבר. ובזה שמשים עליהם ימינו הם נכנעים. וזהו וירא ישראל את היד הגדולה. הוא יד הימין מדת החסד. אשר עשה ה' במצרים. היינו שהשיב עליהם ימינו כדי להכניעם. והנה דבר זה נוהג תמיד בכל עת ובכל זמן. כי בכל עת מוציא הש"י את ישראל ממצרים. היינו שמוציא את נשמות עמו בנ"י מיד הקליפות. ע"י בחי' ע"ק. וגם משים ימינו עליהם כדי להכניעם. וכשישראל רואין דבר זה אז ויאמינו בה' ובמשה עבדו. היינו שישראל מתחילין להאמין בהש"י ובהצדיקים שבכל דור ודור. כי ידוע שהתוה"ק היא נצחית. ושייך בכל עת. אז ישיר משה. בתיבת א"ז נרמז קריאת י"ם. כי אות **א** הוא צורת שני יודי"ן. ואות וא"ו וא"ו הרומז אל חב"ד. ואות ז'. רומז אל ז' מדות שסידר דהמע"ה בפסוק לך ה' הגדולה גו'. והנה במדת הגדול"ה יש ה' חסדים ובמדת

הגבור"ה יש ה' גבורות. והדעת מקבל. החו'. והג'. ונותנם על צדיק חי עלמין. וכשיצאו ישראל ממצרים היה קריעת י"ס. היינו כי ים המלכות המקבלת. החו' והג'. נתחלקה אז. ונתנה החסדים לישראל. והגבורות נתנה למצרים. וזהו נק' קריעת י"ס. והבן זה היטב:

לשבת אחר פסח

פירוש א

טעם למה שמנקדין אז הלחם משנה במפתח דוקא. מנהג אבותינו ודאי הוא תורה. ות"ל אמרתי בזה כמה טעמים נפלאים. אמנם עוד יש לאלוה מילין. והנה י"ל ע"ד הכתוב פתחי לי אחותי רעיתי. ידוע מאחז"ל שהש"י מבקש מהכנ"י. פתחי לי כחודו של מחט. ואני אפתח לכם כפתחו של אולם וידוע דהכנ"י כלה קרואה בנעימה. בחי' נוקבא. וגם נק' בבחי' לחם. ע"ד כ"א הלחם אשר הוא אוכל.. והנה ידוע דבפסח היו כל השערים ומוחין עילאין פתוחים. ואח"כ ננעלו התרעין וצריכין אנו לפותחן. ולזה אנו מנקדין הלחמים הק' משבת זו במפתחות לרמז בזה שאנו פותחין מעט ע"י מצות שבת. וה' הטוב יפתח לנו את אוצרו הטוב ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים יפתח. וכאשר נתן לאבותינו הַמָן בחודש אייר שמברכין בשבת זו. והבן כ"ז היטב:

עי"ל בזה ג"כ. ע"ד הכתוב הנ"ל. פתחי לי אחותי רעיתי. דהנה כתיב תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף. דידוע שיש שני תורות היינו תורה שבכתב ושבע"פ. והתורה נתנה בבחי' גבור"ה כנודע. ומסטרא דצפון זהב יאתה. ועפ"ז יבואר פי' הפסוק תורי זהב היינו שני תורות הנ"ל הבאים ומאירים מבחי' זהב. נעשה לך הוא לשון עשיה ותיקון. והיינו להמתיק' עם נקודת הַכָסֶף כסף הוא בחי' חסדים ונקודת הַכָסֶף הם. קמ"ץ וסגו"ל. והיינו לעשות פתח ושער ולהמשיך מבחי' כתרא עילאה קדישא. שהוא בסוד נקודת קמץ ע"י פַתַח שהוא בחי' חכמה עילאה קדישא. אל נקודת הסגו"ל. שהוא בחי' תלת אבהן קדישין סוד בחי' אוצר חביב ע"ד והייתם לי סגולה. ואחר פסח שאז ננעלו התרעין. וכנ"ל. לזה אנו מנקדים את הלחם משנה משבת זו. במפתח דוקא. כי הלחם משנה הם בסוד תורה שבכתב ותורה שבע"פ. ואנו מנקדין במפתחות להמשיך אליהם ע"י בחי' פַתַח וכנ"ל. והמשכיל יבין:

פירוש ב

הצירוף מחודש אייר הוא יוצא מהפסוק כ"א בזאת י"תהלל ה"מתהלל ה"שכל ו"ידוע אותי. ולהבין מה שייכות יש זה הפסוק לזה הצירוף ולזה החודש. י"ל בהעיר לב ושום שכל. כי מיום א' דספי"הע עד ר"ח אייר. הוא שני שבועות. ובשבוע א'. הוא בסוד מוחין

דחכמה. ובשבוע ב' הוא בסוד מוחין דבינה. ועתה מיום א' דר"ח אייר מתחיל שבוע הג'. נגד סוד הדעת. ועיקר הייחודים והזיווגים של העולמות הק' הוא ע"י הדעת העליון הק'. וכמ"ש ובדעת חדרים ימלאו. והמשכת סוד הדעת הוא מבחי' חו"ב סוד י"ה. ע"י הוא"ו קצוות אל הה' אחרונה. סוד המלכות הק'. ולהקים הה' אחרונה בבחי' קומה שלימה. ואז בעלה אתעטר בה. והיא לא אתעטרת בבעלה כביכול. והוא בסוד ותלכנה שתיהן יחדיו. סוד שתי הה"ן יחדיו. וכמבואר לקמן אי"ה. וזהו פי' הפסוק בזאת י"תהלל ה"מתהלל ה"שכל ו"ידוע אותי. היינו להמשיך אלי כביכול חו"ב. ודעת. והמשכיל יבין כי לאו כל מוחא סביל דא. והוא בסוד נתיב לא ידעו עיט. והמשל בזה כשהאב רואה מבנו איזה דבר חכמה ושכל. אז ניתוסף לו להאב ג"כ חכמה ודעת ע"י השיעשועים והתענוגים שיש לו מזה. והבן כ"ז היטב:

פירוש ג

טעם אמירת פרקי אבות. בין פסח לעצרת הוא. כי בימים האלו מחויב כל איש ואיש מישראל לטהר א"ע בימי הספירה כמו שנטהרו ישראל מאז מטומאת מצרים. כנודע מהזוה"ק. שבעה שבועות כענין ז' ימי הנדה הם. ולכך אומרים אז מס' אבות. כדי לראות ולהבין כל המדות טובות הנזכרים שם. ולכסוף ולהשתוקק מתי אעשה כן גם אני. ולשוב בתשובה שלימה לפני השי"ת. ולזאת יש במס' זו חמשה פרקים נגד ה' שערי בינה הכוללים. וכ"א כלול מעשר הם נ' שע"ב. עולם התשובה. וימים האלה נק' אצל אומה"ע מי וגם הם מודים שהימים האלה הם טובים ומסוגלים לרפואה. ומ"י הוא מנין חמשים. והעיקר הוא שהימים האלה הם טובים ומסוגלים לרפואות הנפש. וכיה"ר שירפאינו ה'. ונרפא. אמן:

לשבועות

פירוש א

בזוה"ק ותלכנה שתיהן וגו'. ותלכנה שתי הה"ן. ולהבין זה נ"ל. כי נעמי הוא סוד ה' עילאה קדישא. עלמא דבינה נע"ם. יו"ד. שהוא התקשרות נעימות העולמות העליונים קדישין. כי עיקר התקשרות העולמות הוא בסוד ה'. ורות הוא בסוד ה' תתאה קדישא סוד המלכות. וזהו שאחז"ל למה נק' שמה רו"ת שיצא ממנה דוד שריווה להקב"ה בשירות ותשבחות. כי ה' תתאה הוא סוד שם אדנ"י ובמילואו הוא מספר תרע"א. והמילוי בעצמו הוא מספר תר"ו אותיות רו"ת. ונשאר עיקר אותיות השם אדני. דאיהו בסוד דוד כנודע. ובכאן המילוי הוא גבוה למעלה משרשי אותיות השם. וזה שיצא ממנה דוד והבן. ומואב

הוא מספר מ"ט שהוא בחי' מ"ט שערים דקליפות ר"ל. ודהמע"ה שבא מהם הרגם ובירר מהם הניצוצין הקדושים. וזהו וימדדם בחבל. ר"ל שמדד אותם בחבל של אמת. וראה והביט והבין באיזה מהם יש בירור ניצוצין הקדושים. וקישר וטיהר המ"ט שערים. ואז ותלכנה שתיהן שתי ההי"ן (כי ע"י שייחד וטיהר וקישר המ"ט שערים ונתייחדו בסוד שער הנון מנש"ב עי"ז נעשה ייחוד נש"ב עליונים סוד ה' עילאה עם נון שערים דה' תתאה. ואז ותלכנה שתי ההי"ן.) עד בואנה בית לחם כי ה' עילאה הוא התקשרות עלמין סתימין עילאין קדישין. וה' תתאה הוא התקשרות וייחוד עלמין תתאין קדישין. וכל אחת משפעת רב שפע טובה ורחבה. ה' עילאה קדישא להעולמות העליונים הקדושים וה' תתאה משפעת לעולמות התחתונים. ותלכנה שתי ההי"ן עד בואנה בית לחם. לשני לחם ולפנימית של לחם (כי בי"ת הוא לשון שתים. ולשון פנימית). והיינו כי לח"ם הוא מספר. ג' שמות הוי"ה. סוד מ"זלא עילאה קדישא. ושתי פעמים לח"ם הוא מספר וא"ו הויו"ת. סוד מ"זלא עילאה קדישא. ומ"זלא תתאה שהם נוצ"ר ונק"ה. וזהו סוד שתי הלחם. שהובאו בחג השבועות. וגם זהו סוד הלחם משנה של שבת ויו"ט. והמשכיל יבין כ"ז:

פירוש ב

וביום הביכורים גו'. כל מלאכת עבודה לא תעשו. ולכאורה תיבת בשבועותיכם אין לו ביאור כלל כמובן לכל בעל מדע. גם יש להבין למה נק' יום חג הק' הזה יום הבכורים. גם למה נק' מנחה חדשה. והכל צריך טעם:

ובהעיר לב י"ל כי הנה כתיב בני בכורי ישראל. ויש לדעת למה נק' בנ"י בשם בכ"ר. אמנם כן י"ל. דהנה כתיב קודש ישראל לה' ראשית תבואתו. וידוע שישראל עלו במחשבה תחלה להבראות. והמה נק' בנים למקום. וכמ"ש בנים אתם לה' אלהיכם. והולדה א"א להיות כ"א ע"י בחי' מקבל ובחי' נוק' כביכול. והנה אות אל"ף הוא ראש לכל האותיות. והוא בבחי' א"ב כביכול. וכן האות יו"ד הוא ראש וא"ב לעשיריות. וכן הקו"ף הוא ראש וא"ב למאות. וזהו צירוף אי"ק בבחי' א"ב מצירוף אותיות אל"ף בי"ת. של אי"ק. בכ"ר. גל"ש. כו'. ואותיות בכ"ר הם אותיות שניות מיחידות ועשירית ומאות. והמה בבחי' מקבל ובבחי' נוקבא. ומשם יצאו שורש נשמתן של ישראל. בסוד קודש ישראל לה'. ראשית תבואתו. ולזה נק' עם ה' בני אל חי בשם בכ"ר:

ועפ"ז נבוא לבאר למה בכר לנחלה לירושה תלוי בראשית אונו דוקא. ולענין קדושת הבכור לכל דבר תלוי בפטר רחם. ולדברינו הנ"ל יבואר ע"נ. כי לענין ירושה בן מאבא יריית. וכמבואר למעלה בפ' בא עיי"ש. אמנם לענין קדושתו הוא בבחי' ראשית התגלות

אלוהות והוא בסוד אימא עילאה אשר משם נפתח מקור ההתגלות בסוד מ"ם סתימא. ומ"ם פתיחא. ולזה הדבר תלוי בפטר רחם. היינו בפתיחת המ"ם סתימאה. ור"ח הם מספר יצחק בסוד הגבורות המצומצמים והבן כ"ז. והנה שמעתי מהרב הקדוש כו'. מ' לוי יצחק זללה"ה אב"ד דק' בארדיטשוב. אשר סוד הבאת הבכורים הוא. כי הפירות שיש בהם ניצוץ הק' וטהור ביותר רום המעלות המה מתבכרים בתחלה וראש. ולזה ציוה הבורא ב"ה וב"ש להביאם בראש להבהמ"ק. ע"כ דבריו הק'. והנה עדת ה' בנ"י הנק' בשם בכורי"ם כמבואר למעלה. וגם נק' בשם בכורים כי המה נתבכרו תחלה לגבוה. ומה גם בחג הק' הזה. כי לע"ל כתיב כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה'. אמנם עם ה' בני אל ח"י. נתבכרו תחלה בחג הק' הזה. בקבלת תוה"ק. ולזה נק' חג הקדוש הזה יום הבכורים. וזהו וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה'. וי"ל ע"פ דאי' במס' עירובין. עיר של רבים ונעשית של יחיד אין מערבין את כולה וצריכה שיור כדי שלא תשתכח תורת רה"ר. עד שישאר חוצה לה כעיר חדשה שביהודה. שהיה בה חמשים דיורין. ע"כ יעו"ש. ולהבין זאת למה דוקא נו"ן דיורין א"צ שיור. וכדפסקינן הילכתא דעיר חדשה עצמה א"צ שיור. וכמבואר בפוסקים הלכה למעשה. י"ל כי סוד העירוב הוא סוד יחוד וקישור עלמין עילאין בעלמין תתאין בסוד יחוד הוי"ה אדנ"י. לבל יהיה אחיזה לחיצונים ר"ל. ולזה עיר של רבים צריכה שיור. כדי שלא תשתכח תורת רה"ר. כדפירש"י. והיינו כי רה"ר הוא מקום שיש אחיזה לחיצונים ר"ל. וסוד העירוב הוא לקשר ולייחד הק'. לבל יהי' אחיזה לחיצונים ר"ל. אמנם עכ"ז צריך לישאר מקום בחוץ לעירוב לאחיזתם. ולזה צריכים שיור לעירוב. אמנם כשישנו חמשים דיורין א"צ שיור. כי הנה כל רצועה שבא"י מרמזת לארץ חפץ החיים ארץ הקדושה סוד המלוכה הק'. וכמו שיש בעלמא דבינה סוד ה' עילאה בסוד ה' אותיות מנצפ"ך. וכ"א כלול מעשר והם חמשים ש"ב. והוא בסוד חג השבועות הזה סוד שער הנו"ן כידוע ליו"ח. ככה ישנו חמשים שערים בסוד המלוכה הק' סוד ה' תתאה. וצריך לייחדם ולקשרם יואגדו אלה באלה. אלו הנו"ן. באלו הנו"ן. לבל יהיה אחיזת החיצונים ר"ל בהמלוכה הק' ח"ו רק שיהיה מלכותו בכל משלה. ולסוד זה צריך שיור לעירוב כעיר חדשה שהיתה ביהודה שהיה בה נו"ן דיורין. כדי שיהי' מקום להשראת הק' של נש"ב העליונים הקדושי' והבן זה. והנה נודע מספה"ק כי יום חג שבועות הזה הוא נגד שער הנו"ן מנש"ב. והוא בבחי' ישן נושן מעתיקא דעתיקין. וזהו בהקריבכ' מנחה חדשה לה'. היינו התקרבות והתקשרות הנו"ן שערים של ה' תתאה. בחי' חדש"ה כי הוא התחדשות העולמות. והתגלות כל הכוחות הק' הנעלמות. והוא סוד המלוכה הק'. ובהתקרבותה והתייחדה

אל הנש"ב דה' עילאה סוד עלמא דבינה. בשבועותיכם. היינו ע"י שאנו עם ה'. בני אל חי מטהרין ומקדשין א"ע בימי הספירה. ואנו סופרין מ"ט ימים וז' שבועות בסוד הנהר דנפיק מיני' ז' שבתות. וע"י שאנו מייחדין ומקשרין ומטהרין המ"ט שערים אז ממילא אנו באים אל שער הנו"ן. וזהו בשבועותיכם. ע"י הז' שבועות. כי הבורא בהוב"ש. מחבב השביעית. כמו בהימים שבת קודש. ובהשנים שנת שמיטה. וכן המדה שביעית של הי"ג מכילן דרחמי הוא ואמת. וחותמו של הקב"ה הוא אמת. מקרא קודש יהי' לכם. אז תבואו לבחי' ומדת קודש ישראל לה'. ראשית תבואתו. שהוא בסוד החכמה הנעלמה הק'. וכשתהיו על בחי' זו אז כל מלאכת עבודה לא תעשו. ואז לא תצטרכו לבקש מלאכה ותחבולה לעבודת הש"י רק בלתי שום מלאכה. יהי' עבודתכם עבודה תמה ונקיה. וכיה"ר אמן והמשכיל יבין כ"ז:

לט"ו באב וליוה"כ

פירוש א

משנה סוף תענית (תענית כו:). ארשב"ג לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיוה"כ שבהם בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין כדי שלא לבייש את מי שאין לו. ואמרינן בגמ'. ט"ו באב מאי הוא. אר"י אמר שמואל יום שהותרו השבטים לבוא זה בזה. ויש לתת לב לדעת ולהבין מדוע יגדל היום הזה ליו"ט גדול כ"כ יותר מכל הימים טובים עבור זה שהותרו השבטים לבוא זה בזה. גם יש להבין מהו מקור השרשיי בעולמות העליונים להיום הזה להיותו י"ט גדול כ"כ:

ובשום שכל והערת לב י"ל ע"פ מה דאית' בסיום מס' הלזו. אר"א עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים לע"ל. והוא יושב ביניהם בג"ע. וכאו"א מראה באצבעו. שנ' ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו. זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. ע"כ. ובודאי יש להבין מהו ענין המחול אשר עתיד הקב"ה לעשות להצדיקים. כי ודאי אין אלו הדברים כפשוטן. וי"ל דהנה בעולם הנשמות עולם תשלום הגמול לעושי רצונו ית'. ארז"ל שכאו"א נכוה מחופתו של חבירו. כי ישנם במדריגה זה למעלה מזה. כ"אלפי פעולותיו ומעשיו הטובים שפעל ועשה בעוה"ז. נמצא כי עדיין נשמות הצדיקים לא הגיעו לידי שלימות המאושר. לאשר כ"א רואה שיש מדריגה למעלה הימנו. אמנם הבורא בהוב"ש מרוב טובו וחסדו הגדול חפץ למען צדקו לבל ידח ממנו נדח. בשום בחי' ומדריגה. ומצרף ומלבן נשמות ישראל בכל מיני זיכוך וצירוף. כצרוף את הכסף וכבחון את הזהב. עד אשר לע"ל יהיו כל נשמות הצדיקים בבחי' השתוות שלימות

המאושר. ואז לא יהיה שום אחד גדול מחבירו במעלה. וכולם יהיו קרובים אל מקור כל המקורות הקדושה. ובמעלת השגת הבורא בהוב"ש כולם יהיו שוים לטובה. והנה בעוה"ז א"א להשיג בהשגת הבורא בהוב"ש כ"א מצד פעולותיו ולא מצד עצמותו ית'. וכמבואר בספה"ק אמנם כן לע"ל לאשר יזדככו כל נשמות הצדיקים אז יבואו להשגה גדולה כ"כ שיוכלו להשיג הבורא בהוב"ש מצד עצמותו כביכול. וכאשר אמרנו בביאור הפסוק כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל. היינו שיהיה עת כזה אשר בנ"י יהיו במעלה גדולה כ"כ שישיגו את הבורא בהוב"ש מצד עצמותו ית'. והמלאכים הקדושים ישאלו אותם מה פעל אל. כי המלאכים אין להם השגה כ"א מצד פעולותיו ית'. אבל בנ"י יהיה להם אז השגה גדולה כ"כ להשיג הבורא בהוב"ש מצד עצמותו ית' כביכול. וכל נשמות הצדיקים יהיו כולם בבחי' ומעלה הלזו:

ובזה נבוא לבאר דברי ר"א עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים. מחו"ל הוא לשון עיגול. מלשון מחול הכרם. כי דבר עגול שאין בו מורשא דקרנתא הכל בשוה לנקודה הפנימית ואין בו שום השתנות בשום איזה צד. וכן יהיה לע"ל כי כל נשמות הצדיקים כולם יהיו שוים לטובה. למקור ושורש כל שרשי הקדושה. והוא יושב באמצע וכאו"א מראה באצבעו כו' זה ה' קוינו לו היינו כמו שנתבאר שיהיה להם השגה בהבורא בהוב"ש מצד עצמותו ית'. והנה על בחי' זו שיהיה לע"ל כנ"ל רומזת אות סמ"ך שבא"ב. כי כתיבת אות סמ"ך הוא בעיגול בלי מורשא דקרנתא. והוא נק' עלמא דבינה. עוה"ב עולם החירות. וכנודע מספה"ק והוא סוד ט"ו באב. היינו אות הט"ו באותיות האלף בי"ת. והוא אות סמ"ך. ויו"ט הזה ט"ו באב מרמז על בחי' זו. לאשר הוא סוף כל המועדות שבשנה. בסוד היקף ובסוד עולם שנה נפש וכמ"כ יום הכפורים הוא ג"כ בבחי' הלזו. כנודע מספה"ק שיום הק' והנורא הזה הוא בסוד אימא עילאה תשובה עילאה. ולזה לא היו ימי' טובי' לישראל כט"ו באב וכיוה"כ. כי אלו הימים מרמזים על מעלת גדלות בנ"י. שיהיה להם לע"ל שהבורא בהוב"ש ייטיב חסדו עמהם לבל ידח ממנו נידח ולזככם שיהיו כולם שוים במעלה זו. היינו השגה גדולה מצד עצמותו ית' וכנ"ל וזהו שבהם בנות ישראל. היינו נשמות בנ"י יוצאים בכלי לבן שאולין. כי שאולים המה מחסד הבורא ב"ה וב"ש. אשר עשה עמהם כדי שלא לבייש את מי שאין לו. רק שיהיו כולם שוים במעלה ובמדריגה ובשלימות המאושר. וזהו ג"כ פי' דברי ר"י אמר שמואל יום שהותרו השבטים לבוא זה בזה. היינו שיום הזה מרמז לבהירות גדול כ"כ שיהיה לע"ל שלא יהיה כאו"א נכוה מחופתו של חבירו רק כולם יהיו שוים במדריגה. וזהו שהותרו השבטים לבוא זה בזה והבן כ"ז היטב:

לימי הרצון והתשובה

פירוש א

גמ' (חגיגה טו.) **יצאה ב"ק ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר.** והוא תמיה גדולה לעיני כל בר דיעה כי הלא ידוע ומפורסם שאין לך דבר בעולם שעומד בפני התשובה וכמו שקיבל השם יתברך תשובת מנשה. הגם שהכעיס בוראו מאוד. אך באמת נראה לי דאין הכוונה דגם אם היה שב בתשובה לא היה הקב"ה מקבלו חלילה להש"י מעשות כדבר הזה ולא כיוצא בו. אכן שורש הדבר הוא כך מגודל רחמי הש"י שמרחם ע"כ בריותיו. וגם על החוטאים נגדו ית'. וחושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח לזאת שולח הש"י הירהורי תשובה בלבם בזה הכרוז היוצא בכל יום שובו בנים כו'. כנודע מספה"ק. ומעורר אותם שישובו בתשובה שלימה או ע"י איזה סיבה מעוררם שישובו. היינו כמ"ש תשב אנוש עד דכא גו' שובו בני אדם. והקב"ה בעצמו פותח להם שערי תשובה ושואל ומבקש מכאו"א לעשות תשובה. אכן יש עבירות חמורות כ"כ כמו האומר אחטא ואשוב וכדומה. אז אין מהראוי שהש"י יחזור אחריו לעוררו ולבקש ממנו שיעשה תשובה רק צריך האדם להתעורר מעצמו ולשום אל לבו בלא אתערותא דלעילא מקודם ולהתודות לפניו ית' בכל לבבו וישפוך שיחו לפניו ית' שישלח לו עזר וסיוע מן השמים שיגמור תשובתו בכי טוב ואז באמת מקבלין תשובתו ג"כ בשובו מדרכו וחי. וזהו מאמרם ז"ל אין מספיקין בידו לעשות תשובה. ולא אמרו אין מקבלין תשובתו אך ודאי כוונתם הוא שאין מעוררין אותו מן השמים שישוב. אך ורק ממתינין ומצפים ומייחלין מתי יתעורר מעצמו לעשות תשובה שלימה. ואז בלי ספק שמקבלין תשובתו בשמחה. וכלל גדול אמרו חז"ל באמת שאין לך דבר העומד בפני התשובה. וזאת היתה כוונת הב"ק שהכריז שובו בנים כו'. חוץ מאחר. היינו שהקב"ה הוא בעל הרחמים ומתאווה מאוד שכל החוטאים ישובו אליו באמת לבל ידח ממנו נדח. ובפרט נשמה היקרה כמוהו שהי' גדול בתורה ובחכמה. אך שורש הדין וקו האמת והמשפט ניתן שלא לעוררו ולבקש ממנו שישוב. לזאת עשה הש"י ברוב רחמיו וחסדו הגדול סיבה זו כדי שישכיל ויבין אחר וישיג בחכמתו כוונת הש"י שבאמת רוצה שישוב אליו ויקבלו בסבר פנים יפות. אך שכביכול אינו יכול לומר לו בפירוש ולעוררו שישוב בתשובה. כמו שמתנהג א"ע עם שאר החוטאים. מחמת שהכעיסו הרבה וידע רבונו כו'. וז"ש הב"ק שובו בנים כו'. היינו לכם אני אומר ומעורר אתכם ומבקש מכם שתשובו אלי. חוץ מאחר. איני יכול לעוררו ולומר לו זה כנ"ל. אך כשיבין זה מעצמו וישוב בכל לבבו כראוי לו באמת. אז מה טוב ומה נעים. וכמו שמצינו בעון העגל שרמז הש"י למשה באומרו ועתה הניחה לי כו' כדי

שישכיל ויבין שבו הדבר תלוי. וכמו שבאמת כן הי'. שהשכיל והבין משרע"ה כוונתו ית'. והתפלל לפניו ית' לעורר רחמים על זרע ישראל והועיל בתפלתו. כמ"כ רמז לו הש"י לאחר שיבין כוונתו ית'. שהוא לטובתו ושב ורפא לו. כי אין דבר כו' כנ"ל. והכל נמתק וניתקן בתשובה. וכיה"ר שנשוב אליו באמת כראוי אמן: **וגבי** מנשה כתיב ויתפלל לה' ויעתר לו. ודרחז"ל א"ת ויעתר לו אלא ויחתר לו. מלמד שחתר לו הקב"ה למנשה חתירה מתחת כסא כבודו ית'. וקיבל תשובתו. וכן בפר"א אמרו שהמלאכים נעלו בפניו כל שערי תשובה עד שהש"י חתר לו חתירה. וכדי להבינך ענין זה. אומר כי הנה כתיב גבי איוב הנגלו לך שערי מות. כי כמו שיש בעולמות העליונים שערי חיים. כמ"כ יש למטה בבחי' חיצונות הנק' שערי מות. ובהם יכנסו עוברי רצונו ית'. והנה עולמות העליונים הם כסא לכבודו ית'. היינו מכל מצוה ומע"ט אשר נעשה לכבוד שמו ית'. אז העובדא נעשה כסא לכבודו ית'. והנה גם בשערי מות יש בהם כח אלהים חיים אשר משם הוא חיותם וקיומם. כמ"ש ואתה מחיה את כולם. ואין קיום בהם זולת כח הקדושה וכבוד אלהים הסתר ונעלם וגנוז בתוכם אך שאינו בהתגלות. מחמת שהוא מעוטף בכמה לבושין ואדם המייגע א"ע ומחפש בחיפוש אחר חיפוש. אז מוצא גם שם אלהותו ית'. אך שהוא רחוק מן השורש שהוא כבודו ית'. ונק' תחת כסא כבודו שהוא דבר תחתון מכבודו ית'. והנה השב בתשובה שלימה. הוא נכנס בשערי תשובה באתגלייא כי מקודם פותחין לו השערים כדי שיכנס וזהו שמסייעין לו וכנ"ל: משא"כ מנשה שהכעיס הרבה לפניו ית' ותשובתו קשה. ולכן נעלו המלאכים בפניו השערי תשובה העליונים. ואז הי' צריך לחפירה ולחזור בתשובה מבחי' התחתונות. ומשם לקרב עצמו לכבודו ית'. וזהו שחתר לו חתירה מתחת כו'. היינו שגילה לו כבודו ית' כביכול ע"י השערי מות שנק' תחת וכנ"ל. כדי שלא יהי' שום קיטרוג עליו. מפני שהי' באתכסייא ונעלם מהמלאכים ומשם קיבל תשובתו. וכיה"ר אמן. והבן:

הפטרה לר"ה

פירוש א

ויהי איש אחד גו' ושמו אלקנה גו' אפרתי ולו שתי נשים שם האחת חנה גו'. ואומר כי בכאן נרמז סודות נוראים ונפלאים והוא כי איש אחד. הוא אחד המיוחד שם הוי"ה ב"ה וב"ש הקדוש הנכבד והנורא. וכשנחשוב השם הזה בהכאה. היינו יו"ד פעמים יו"ד, ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ה' פעמים ה', ס"ה עולה קפ"ו. שהוא גימ' מקו"ם. מקומו של עולם: וגימ' אלקנ"ה. וההולד' מזה הוא בן תוחו. היינו שנתהפך הצירוף מן וחת"ו שהוא

דינים לתוח"ו שהוא רחמים גדולים גמורים. ולו שתי נשים. הוא בחי' עולמות המקבלים. היינו השני ההי"ן שבשם הק' הוי"ה ב"ה וב"ש. שם. ה'. אחת תנ"ה. הוא גימ' שם ס"ג. ושם. ה' שנית פנינ"ה. הוא מלכות. ע"ש יקרה היא מפנינים: ואי' בכתבים כי בשם ס"ג. שהוא גימ' חנ"ה. הוא יחודים מעליות השכינה כביכול. ובמלכו"ת הוא השפעה מן בני חיי ומזוני על עם קדושו זרע ישראל. ויהי לפנינה ילדים היינו שכ"א רוצה להוליד בשם מלכו"ת הק' ולהוריד שפע בני חיי ומזוני על עצמו. ולחנה אין ילדים. היינו בשם ס"ג הק' שהוא ה' ראשונה בשם הק' הוי"ה ב"ה וב"ש. ששם הוא היחוד מעליות השכינה כביכול אין ילדים. היינו אין מי שמכוין ומייחד בשם הנ"ל. שיהיה עליית השכינה כביכול. ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה. הוא תפלה ובקשה. שאנו בנ"י עם קדושו מבקשין ומתפללין לפני הש"י. והוא כי איתא בספה"ק כי אחר בריאת העולמות יש יחודים ע"י בנ"י עם ה'. בני אל חי שמייחדים במעשיהם וכוונותיהם הטובים אך קודם בריאת העולמות היאך היו אז יחודים כי לא היה עדיין עם קדוש ישראל לכוין ולייחד ומי הוא המייחדן. אמנם מאז ומקדם היו היחודים וזיווגם מיניה וביה. והפירוש הוא כך. כשעלה ברצונו הפשוט ובמחשבתו הקדומה. לברוא את העולמות וישראל עמו. וגלוי וידוע לפניו ית'. שיהיו לעתיד צדיקים בעולם אשר יעשו יחודים וכוונות מעליית השכינה כביכול. וע"ז היה לו אז שעשועים גדולים והרחבת המוחין ומזה היה עליית השכינה כביכול. והנה זאת היה מלפנים בדורות הראשונים שהיו אז צדיקים גדולים ובהרחבת הדעת והיה ביכולתם לכוין ולייחד כנ"ל. אך עכשיו בעוה"ר מאורך הגלות וצוק העתים וגודל תכיפת הצרות אין אנו יכולים לעשות יחודים אשר ע"כ אנו מתפללין להש"י. ועלה האיש ההוא מעיר"ו. היינו שיהי' לו עלייה מהתעוררות שלו כמו קודם בריאת העולמות. מימי"ם היינו כמו שהיו מימי קדם. ימימה. יהיה ג"כ עכשיו בזמן הזה. הגם שיש עם קדושו עכ" אין ביכולתינו לכוין ולייחד כראוי ע"כ יתעורר מעצמו ויעשה יחודים כרצונו הפשוט והקדום. ויהיה עליית השכינה ויבוא משיח צדקינו בב"א. וכיה"ר:

לסכות

פירוש א

ארבעה מינים שבלולב. הם נגד ד' אותיות הוי"ה. בניקוד קמץ ושם זה הוא שם של חסד. רק שאין להחסד התפשטות וזהו סוד וקמץ הכהן. וחג שמיני עצרת הוא נגד ד' אותיות השם הק' הוי"ה בנקודת פתח. היינו שבחג הזה יש להחסד התפשטות בכל

האורות העליונים ובכל העולמות העליונים ובכל הכוחות עליונים ותחתונים. וכ"ז ע"י שאנו עושין הקפות ומשמחין בשמחת תורה. שם בן ד' אותיות בנקודת קמץ. גימ' צ'. וזהו סוד טי"ת יודי"ן שבהויו"ת. וזהו שאנו אומרים בכל יום פותח את ידיך. כלומר שאנו מבקשין מהבורא הנכבד והנורא לפתוח את היודי"ן שיהיה להחסד התפשטות בכל האורות עליונים ובכל העולמות העליונים ובכל הכוחות עליונים ותחתונים. וכ"ז צריכין ישראל לעשות ע"י הקפות שיהיו בנקודת פתח. כנ"ל עשרה הויו"ת בנקודת פתח עולה גימ' ת"ק. כלומר ע"י שאנו עושין כ"ז ע"י הקפות יזכנו הבורא חי עולמים לעץ החיים מהלך ת"ק שנה. ע"כ אני זוכר:

לשמ"ע

פירוש א

יפתח ה' לך את אוצרו הטוב גו'. כי השם הגדול שבאוצר של יראת שמים הוא בלי ניקוד. וכאשר יאיר מנתיב העליון מיראה עילאה הגדולה מאהבה ובחכמה יסד ארץ. ויהי' מנוקד ג"כ בנקודת פתח וזהו יפתח ה' כו' את השמים. זהו הנקוד נק' שמים שהוא וא"ו והוא צורת ת"ם החקוקה בכסא שמשתטחות בכל הד' עולמות הרמוזים בד' אותיות השם הגדול ומבקש רחמים על ישראל. ואז כונן שמים כו'. ומי יקים יעקב ונעשה מן הנקודות וי העמודים אמות הסיפים אשר דרך שם עוברים כל ההשפעות טובות ישועות ונחמות. וזהו לתת מטר ארצך בעתו. ולברך מספרו ידוע והלוית כמו וילוו עליך וישרתוך וזהו ביום השמיני עצרת. כאשר שמיטה נכלל' ומעוטרת ביובל. ונהרא מיראה הגדולה מאהבה ומלכא יתיב בתרעא. ולכן כוונת קדושת היום ההוא השם הגדול בנקודת פתח והבן:

לקוטי נ"ך

הושע

זרעו לכם לצדקה. הנה הצדקה נמשל לזריעה ממש דכמו שאנו רואין דרך בני אדם כשרוצים לזרוע לוקחים תבואה ומטמינים אותה בארץ עד שנרקבה וחוזרין וצומחין למעלה וכשנגמר גידולה קוצרין אותה ומוצאין אז כמה וכמה פעמים כמו שהוציאו בהזריעה ומי הוא הפתי יסור הנה ויאמר בלבו מה לי לצרה הזאת להפזיד תבואתי שהוא כבר בעין ולאבדה בידים להצניעה בארץ שתהא נרקבת ולהיות עיני מייחלות ומצפות שתצמח ומי יודע אם תצלח ולא יגיע לה איזה הפסד ח"ו ובודאי מי שהוא אומר

זה הוא חסר תבונה ואינו מאמין בהש"י שהגם שלעיני ב"ו נראה שהוא הפסד וכליון להתבואה עכ"ז יבטח בהש"י שישלח ברכה והצלח' במעשה ידיו ויעלה מכל גרעין וגרעין כמה וכמה גרעינים כמ"כ בענין צדקה יש איש אשר ירע לבבו באחיך האביון ומתיירא לפתוח את ידו וליתן צדקה כי היאך יחסר ממונו בחסרון לא יוכל להמנות ואינו מאמין שהש"י ימלא חסרונו ואדרבא יוסיף לו שפע וברכה ע"ד מלח ממון חסר אך מי שיש לו איזה שכל ומדע אז הוא מאמין בהש"י בכל לבבו באמת כמו בזריעה בוא וראה דבזריעה נותנת הארץ פריה בשפע רב ומעשרת את בעליה ובאמת הארץ לית לה מגרמה כלום אך היא מקבלת משמים בבחי' צדקה דשמים וארץ הם בבחי' דכר ונוקבא כמ"כ האדם משפיע ממונו לעניים ואביונים וסובר דמשלו הוא נותן להם ושוכח מאין בא לו השפע והעשירות כי גם זהו מתת אלהים אשר נתן לו עושר ונכסים ג"כ בתורת צדקה ולא ע"פ מעשיו וכן כשהאדם מתבונן במצות פו"ר אז רואה שהוא ג"כ בענין זה כמו שאחז"ל כל מי שאינו נושא אשה ומוליד בנים כאלו שופך דמים וממעט את הדמות ולא יאמר האדם למה אתן בחנם חילי וכוחי ואוני הטיפה הבאה מהמוח וספק אם יעשה פרי וגם כי יצליחו ויעשו פרי מי יודע אם יהיה לו במה לפרנסם ואף במחשבתו לא יעלה דברים כאלו רק יבטח בהש"י ויעשה מה שמוטל עליו ויאמין שיגמור מחשבתו לטוב ויצליח ויעשה פרי הטוב לו ויזמין לו די מחסורו כל צרכו ובהדי כבשי דרחמנא למה ליה ולכן מכנה הכתוב מצות פו"ר ג"כ בלשון זריעה כמ"ש בבוקר זרע זרעך גו' דהוא דומה ממש לזריעה וכמו כן במצות שבת שנתן לנו הש"י שהאדם מייגע א"ע כל ימות החול להרויח ולמצוא טרף לביתו ודי מחסורו אשר יחסר לו וביום שבת שובת ונח מיגיעו וא"כ לכאורה השכל מחייב שבכל ימי החול יוציא ממונו כראוי לו לאכול כנפשו וליהנות מעמלו ומיגיע כפיו אבל בשבת לא יוציא כ"א דבר מועט היותר הכרחי להחיות את נפשו כי בשבת לא הרויח כלום ובאמת נהפוך הוא שציוה הש"י עלינו לענג ולכבד את השבת בכל היותר האפשרי ועוד יותר כמ"ש לוו עלי ואני פורע ומי שמאמין בהש"י באמת יבטח ויענג את השבת יותר מכדי יכולתו וידע בבירור שהש"י ישלם לו במיטב ויזמין לו די צרכו ויותר כמו שהוציא לענג את השבת יותר מכפי יכולתו והשגתו ובמדה שאדם מודד כו' ובשאר ימי החול רשאי לצמצם הוצאתו כי באמת משבת באה שפע וברכה לששת ימי החול ובוא וראה שבכולם ציוה הש"י להקדיש לו הראשית כמו בזריעה ציוה להפריש ביכורים כמ"ש ראשית ביכורי אדמתך גו' ותרומה ומעשרות שהם הבכורה וציוה הש"י עלינו לקדש לו כל בכור וכמ"כ בצדקה נק' ג"כ ראשית וכמ"כ במצות פו"ר ראשית אונו לו משפט הבכורה וציוה הש"י עלינו

לקדש לו כל בכור וכמ"כ בצדקה צריך מקודם לעשר הקרן מממונו ואח"כ הריוח שיתן לו הש"י וגם בנתינת המעשר והצדקה עצמה יש ראשית היינו שצריך להקדים הקרוב קרוב יותר ועניי העיר מעניי עיר אחרת ות"ח מע"ה כו' כמבואר בפוסקים ובש"ע הלכה למעשה וגם השבת הוא הראשית משמת ימי המעשה שהוא נקודה הפנימית המחיה את כל ימי החול וצריך לקדשו. ולא אלו המינים בלבד אלא אפילו מן החכמה צריך להפריש ממנה הראשית לה' שהוא היראה דכתיב ראשית חכמה יראת ה'. והמשכיל יבין מדעתו:

ירמיה

כי ברא ה' חדשה בארץ נקבה תסובב גבר. הנה כל דבר בעולם קודם שבא לידי השבירה וביטול המציאות אז עדיין לא נגמר שלימות הכלי כי עומדת בכל יום להשבר ולבוא לידי הפסד וכליון אבל כשבא כבר לידי ביטול ושבירה ואז נכנס הדבר בבחי' מ"ה ומזה המ"ה בא התחדשות הארה חדשה להכלי ההוא וזהו שמקיים אותה כמו התבואה כ"ז שהיא שלימה בארץ אז א"א לה שתצמח ותעשה פרי אך כשהיא נרקבת ובא לידי אפס ואין אז מצמיח הישועה. והבן זה. והנה אף שהשבירה זו הוא כפי הנראה גבורה ודין אעפ"כ מעוטף בתוכו רחמים גדולים מחמת שע"י השבירה והביטול בא התיקון והוא בחי' דכר שהוא רחמים וזש"ה ה' ברא חדשה בארץ היינו שנותן להכלי בחי' חדשה מבחי' מ"ה וזש"ה נקב' תסובב גבר ר"ל שהכלי מסובב' הגבר ר"ל שאע"פ שהיא באה לידי שבירה וביטול שהוא דין וגבורה בחי' נוקבא אעפ"כ הוא מסבבת הבחי' גב"ר הוא דכר המעוטף בתוכו והוא רחמים גדולים. והבן זה היטב:

בימים ההם גו' יבוקש את עון גו' ואיננו גו'. ולכאורה אינו מובן כוונתו בנבואה זו. למה ועל מה יבוקש העון. ולא טוב ויפה הוא שיהיה נעלם ונאבד זכרו ולא יעלה על הלב לעולם. אך מצינו שיש בהאותיות שמחשבין בהם הסוחרים כל החשבונות הצריכים להם. יש אות א' הנק' בלשונם נו"ל ואות נו"ל בעצמו אינו נחשב בהמספר לכלום. רק פעולתו הוא להגדיל מספר האות הכתוב אחריו מיחידית לעשירית. ומעשירית למאות כו' כידוע להעוסקים בזה. כמ"כ העבירה בעצמה אינה נחשבת לכלום. רק פעולתה הוא להגדיל מספר הזכיות שנעשו מהעבירות בעשותו תשובה שלימה מאהבתו ית'. וכמאחז"ל מקום שבע"ת עומדים כו'. וכיה"ר שנזכה לשוב לשמו ית' באמת בכל לבבינו מאהבת השי"ת במהרה בימינו אמן:

תהלים

בקראי ענני אלהי צדקי. במדרש. א"ר יהודה כך אמר דוד בקראי כו' ראוי לך להצדיקני הואיל שאני משבט יהודה. וכתיב שמע ה' קול יהודה כו' ובהעיר לב י"ל דהנה יהוד' הודה ולא בוש ואמר צדקה ממני. וע"י דיבורו הזה פעל לעצמו שיהא דיבורו נשמע בכל עת שירצה. כי נתקשר בעולם הדיבור. כי באמת כשאדם מקלקל מעשיו אז יש עליו קיטרוג ואינו נשמע תפלתו. אך כשהאדם מודה ומקדים א"ע לפרט החטא שעשה. אז אין להמקטרג לומר שום דבר וממילא נמתק ונעשה סניגור. ויהודה שהודה ואמר צדקה ממני עי"ז נתדבק בעולם הדיבור אך משה הוסיף להתפלל עליו ואמר לא זו בלבד שישמע הש"י לדיבורו. אלא גם לקולו לבד יקשוב ויאזין הש"י כי יש כמה ענינים שא"א לפרט בדיבור וצריך לכללו בקול דהקול הוא כלל מכל האותיות והדיבורים. וזש"ה וזאת ליהודה ויאמר ר"ל שכבר פעל לעצמו יהודה בחי' הדיבור הוא התגלות הדבר ע"י האותיות המכונה בתיבת זא"ת אך על דבר זה התפלל משה ואמר שמע ה' קול יהודה אפילו בקולו לבד תשמע ואל עמו תביאנו שיהא קשור בשורשו שיהא הקול נקשר במחשבה ידיו רב לו שיהיו הכוחות שלו רב. היינו שיהא בידו כח למשוך שפעל הכנ"י כל מה שירצה כל מיני השפעות טובים: חסר

ישלח עזרך מקודש וגו'. ר"ל קודש ישראל לה' ראשית תבואתו. היינו מחמת שישראל עלו במחשבה תחלה לפניו ית' בעת הבריאה משם ישלח עזרך ומציון יסעדך ר"ל ציו"ן גימ' קנ"ו. מנין יוסף הצדיק מספר וא"ו שמות הוי"ה והוא צי"ע ומשם יסעדך ולזה אמרו במדרש כי כל הברכות והישועות שעתיד הקב"ה לעשות לישראל כולם הם מציון כי מקור מעיין הברכה הוא צי"ע. והבן:

נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים. הנה יש השפעה אשר נמשכת והולכת מאתו ית' והוא בבחי' צמצום המכונה בשם אלהי"ם שהוא בחי' גבור"ה ודי"ן. והנה כשנחלק הצימצום אז נעשה המיעוט יותר אך ידוע ומפורסם בתוה"ק שאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ר"ל דכשאנו מחלקים בחי' אלהי"ם לשני חלקים וכל חלק גימ' ג"ם שהוא לשון ריבוי לרבות כל מיני השפעות טובים וזש"ה נהר פלגיו ר"ל דכשתחלק ההשפעה של הצמצום דהוא בחי' נה"ר דמיני' דינין מתערין. אז כשנפלג ונחלק לשנים. אז ישמחו עיר אלהים. היינו שנתרבה ובא לידי מיתוק ונעשה הכל רחמים. וכיה"ר אמן:

היטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם. מלת בלבותם לכאורה אינו מובן כלל. ויבואר ע"פ פי' האר"י הק' ז"ל ע"פ קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. ולפי הנראה סתרי אהדדי הרישא והסיפא מתחלה אומר שהש"י עונה לכל קוראיו. ואח"כ פרט תיבת

באמת שמשמעו שאינו עונה כ"א למי שקורא אותו באמת אך אחר העיון היטב והדקדוק בלשון הפסוק שמקודם אמר מלת הוה. היינו קוראיו שמשמעו שהש"י עונה אותו בכל עת שהוא קורא אותו על מבוקשו ושאלתו. ולבסוף אמר לשון עתיד יקראוהו שמשמעו שקודם שמוציא הבקשה מפיו בדיבור רק הוא עדיין מחשב בלבו שהוא מתאווה וחפץ לאיזה דבר וענין. אז תיכף ומיד עונה אותו הש"י על תאות לבו וממלא חפצו ורצונו. אך הענין הוא כך להמון עם עונה אותם בעת שקוראין לו דוקא לא קודם הקריאה בדיבור פיהם רק שעלה בלב כ"א מהם איזה רצון לבקש מלפניו ית' על איזה דבר אמנם אנשי אמת אזי הוא עונה להם קודם שמוציאים הדיבור מפיהם המבוקש שלהם רק תיכף ומיד כשעלה בלבם ובמחשבתם מה שהם רוצים להתפלל עליו להש"י ע"י איזה דבר מיד נעשית חפצם ורצונם כאלו כבר בקשו זאת בפירוש בתפלתם בדיבור פיהם. כמאמר הכתוב והיה טרם יקראו כו'. ולכן אומר אצל אנשי אמת יקראוהו שהוא לשון עתיד. היינו מפני שהש"י יודע מחשבות וצופה מה שבלבו איזה חפץ ורצון להתפלל לפניו ית' על איזה דבר. אף שעדיין לא התפלל על דבר זה עכ"ז הש"י ממלא רצונו וחפצו תיכף ומיד. וזש"ה היטיבה ה' לטובים ולישרים ר"ל שהמה כבר במעלה רמה גדולה ונפלאה אצל הש"י היינו שרואין תמיד פני ה' כמ"ש ישר יחזו פנימו. כמובא בילקוט שמעוני אלו מטיב להם הש"י בלבותם היינו שאינם צריכים לזעוק ולהתפלל על איזה מבוקש שנצרך להם. רק שהש"י הוא בוחן לבות אז תיכף ומיד כשעולה בלבבם לבקש מלפניו ית' על איזה דבר עונה להם וממלא שאלתם כאלו כבר הוציאו מבוקשם בדיבור פיהם בתפלתם:

או ירצה מלת בלבותם. ר' נחמיה אומר חשב ישראל לעשות עבירה אין הקב"ה כותבה עד שיעשנה. ואם. חשב לעשות מצוה מיד הקב"ה כותבה כאלו עשה אותה. אבל בעכו"ם אם חשב לעשות עבירה אפילו עדיין לא עשאה הקב"ה כותבה עליו מיד כאלו עשאה. שנ' הוי חושבי און ופועלי רע לא נקרא רע עד שפועל במעשה. אבל מחשבה טובה של ישראל אם חשב בלבו לעשות הטוב מחשב לו הקב"ה כאלו עושה במעשה וכ"ה אומר בגמ' דקדושין המובא בילקוט שמעוני דף ק"ב ע"ב ז"ל מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה וה"פ היטיבה ה' לטובי' ולישרי' בלבות'. היינו אפילו לא עשאה עדיין הפעולה הטובה במעשה רק בלבותם. שעלה על המחשבה לעשות טוב אזי היטיבה ה' עמם לשלם להם שכר מעשה טובה כאלו עשאה במעשה הטוב הנ"ל אמנם: חסר **הנותן שלג כצמר**. עיין בכוונת האריז"ל. דשל"ג הוא גימ' ג' אלפי"ן מג' שמות אהי"ה עיי"ש דהנה יש ג' אלפי"ן בעולם וכולהו חד. אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל

גוי אחד. וכל הג' אחדות האלו הם כולם כלולים זה בזה באחדות גמור האמיתי. ועיקר שצריך האדם להסתכל להתאחד ולהיות דבוק וקשור בג' אלפי"ן הנ"ל. הגם שלע"ע שהם בהגלות הם עדיין באחדות בכח בבחי' אתכסייא. אבל באתגלייא אינו חזק כ"כ האחדות דיש עת שהאדם נופל מדביקות הבורא. או מדביקות התורה. או מאהבת ישראל. ויש לפעמים ונרגן מפריד אלוף שמפריד האלופו ש"ע אבל באמת בכח צריך האדם לידע שהוא כולו חד. וזהו כוונת הש"י כששאל משה ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם. ויאמר אליו אהי"ה אשר אהי"ה דר"ת ג' אלפי"ן. שבא לרמז דאף בגלות אהיה עמהם בשיעבוד באחדות. אך שאינו בפועל אבל לע"ל כשיסולק החיצונית. אז יתאחדו באחדות גמור ואמיתי. ואז יכירו כל העמים כי הכל אחד. וזש"ה גבי שהמע"ה וידבר שלשת אלפים משל ר"ל שדיבורו הי' תמיד מן האחדות של ג' אלפי"ן הנ"ל. וזש"ה ואת למדת עליך להיות אלופים לראש. ר"ל שבעיני האדם צ"ל העיקר והראש והחשיבות שבכל הענינים רק להתאחד הג' אלפי"ן בקשר אמיץ שלא יפרדו איש מעל אחיו ח"ו. רק יהיו נאחזים ודבוקים ומתייחדים באחדות גמור האמיתי וכיה"ר אמן:

משלי

יראת ה' ראשית דעת. במדרש ש"ט. לא הסכימה דעתו לדעת אביו שאמר ראשית חכמה יראת ה'. והוא תמוה. וכדי לבאר זאת לך. נקדים לך קושית הזוה"ק ע"פ. ובראשי חדשיכם תקריבו עולה לה'. וכי כמה ראשין אית לה לסיהרא ואמאי כתיב ובראשי לשון רבים. והנה ידוע דברי המדרש תנחומא. בראשית ברא אלהים א"ר יצחק לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה ומ"ט פתח בבראשית. אלא משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים. וכדי להבינך קושיית ר"י הנ"ל ותירוצו הוא כך. דר"י מקשה. הלא עד החודש הזה לכם. הוא הכל מעולם התוהו היינו כל הדורות אשר חלפו ועברו אשר השחיתו והתעיבו כמו חטא אדה"ר ודור אנוש. ודור הפלגה. ודור והמבול. כל המעשיות הנכתב בתורה ומה צורך לנו בזה מה דהוה הוה. והעיקר הוא עולם התיקון כשבאו זרע ישראל למקום הנבחר מעמד הר סיני וקיבלו אז התורה מפי הגבורה. והשיגו רוח נבואה שהיו דור דיעה. וקיבלו התורה והמצות שאז באו לכלל תיקונם. ומשם היה להתחיל התורה ולא מעולם התוהו והחרוב. אך שורש הדבר דהתורה מורה לנו במה שכתבה כל סדר הדורות וכל מעב"ר. דאם רוצה איזה אדם לתקן נפשו ונפש כל ישראל. מבחי' תחתונה עד ראשית הנקודה. שורש השרשים אשר משם נתפשטו כל ענפי נשמות ישראל. אזי כשיסתכל האדם במעשה בראשית דבר יום ביומו סדר השתלשלות הבריאה עד שיגיע למאמר ויהי אור זהו מרמז על מעשיהם של

צדיקים. כדאי' במדרש. ואח"כ כל מה שעברו מהקלקולים אשר השחיתו דור הפלגה ודור המבול ויו"ד דורות שהיו מאדם עד נח שהכעיסו את הבורא ית'. ויו"ד דורות מנח עד אברהם. וכשהאדם רואה כל מעשה אבות אשר נכתבו בהתורה עד שהתחיל העולם לבוא לכלל תיקון. מעט מעט עד שבאו לכלל הזדככות והגיעו למעמד הר סיני לתכלית השגה עד שהיו נק' דור דיעה. וכשהאדם מתבונן בזה. יוכל האדם ליקח מזה שכל ומוסר היאך לתקן את נפשו. וכשהאדם מתקן את נפשו. יוכל לתקן אח"כ נפש כל ישראל. ויכול האדם לדבק בהטוב. ולהכניע כל חלקי הרע. ועיקר התיקון הוא אם האדם הוא דבוק בבחי' מ"ה החדש. ובכל מעשיו רואה ויודע השפלות והקטנות שלו. דלא מיבעיא כשאדם הוא דבוק בבחי' מחשבה באיזה חכמת אלהות בזה הוא בקל להשיג מדת מ"ה. הקטנות מחמת שהוא דבוק בחכמת אלהות. הרחב' מני ים. ואז ממילא נעשה האדם קטן בעיניו. בפרט כשהוא דבוק בחכמ"ה. דהוא בחי' יו"ד שהיא קטנה מכל האותיות. דזה מורה על קטנות. אלא אף גם כשמתבונן האדם בהתבוננות יתירה להיטיב מעשיו דאז הוא דבוק בבחי' ה' עילאה. אז צריך ג"כ למלאות הנ"ל במחשבה העליונה ולהדביק הכל אל השורש. היינו הא' שהוא אלופו ש"ע. ואף שהאדם הוא בבחי' המדות והו"ק. שהוא אז בעולם הדיבור בחי' הוא"ו. והוא מטהר מעשיו ומדותיו. צריך ג"כ לחבר הכל אל הא' דהוא האחדות. וגם כשהוא דבוק בעולם המעשה. דהוא בחי' של ה' תתאה. צריך לחבר כל העשיות אל השורש דהוא הא'. ולחבר את האהל להיות הכל אחד. ועי"ז בא התיקון. כשהאדם מדבק א"ע במקור הטוב אז נעשה האדם כאבן השואבת המושך אצלו כל דבר. וכמ"כ כשהאדם מדבק א"ע לחיות האמיתי אל שורש הטוב ומייחד בכל עובדי מעשיות. אז הוא מושך לעצמו כל חלקי הטוב אשר המה צפונים ונעלמים בתוך הגלות בין הקליפות וחיצונים. דמאין יש להם להחיצונים להתפשט. ונחלת גוים מאין הוא חיותם וקיומם אין זה כ"א מחמת ומלכותו בכל משלה שגנוז ונעלם בתוכם ניצוץ טוב הק' המחיה אותם. וכשהאדם מדבק הטוב אל המקור והשורש. אז ג"כ כל חלקי הטוב נמשכין לשורשן. ואז ממילא יתפרדו כל פועלי און. ואז אפילו נחלת גוים ניתן לזרע ישראל. לא בתורת מתנה רק ממילא כיון שנלקח מהם החיות. אז יוחזר כל דבר לשורשו. כי כל זמן שלא בא הדבר לידי תיקונו אז שולטים בהטוב ידי זרים וגזול הוא בידם. וזהו תירוצו של ר"י. הא דלא התחילה התורה מהחודש הזה לכם דהוא העיקר היאך שבאו ישראל לכלל תיקון ולמה פתח בבראשית. היינו משום שרצה הש"י להראות לכל מי אשר יסתכל במעב"ר. ישכיל ויבין ויראה היאך צריך כל דבר לתקן על מקומו ולהדביקו בשורש האחדות ולאסוף כל הטוב אל השורש אל האחדות האמיתי. וזש"ה כח מעשיו

הגיד לעמו. כשהאדם ממשיך כל הכח והשורש הטוב של כל המעשים והעובדות אל עמו שהוא המקור והשורש של הטוב. אל האחדות האמיתי. דהוא האל"ף פל"א עליון. עי"ז הם פועלים לתת להם נחלת גוים. שנמשך כל חיות הטוב הצפון בנחלת גוים ונאסף אל השורש. ואז ממילא יוחזר הנחלה להכנ"י. והנה בחי' תחתונה מן המדות נק' ב"ת בחי' נוק' ותשות כח. ע"י שהיא למטה ואז יש יכולת לשלוט בה ח"ו ידי זרים כוחות חיצוניות וצריך האדם לשמרה היטב ולחבר זאת הב"ת אל השורש להעלותה לראש ע"י הוא"ו. וזהו ע"י תיקון בראשית בר"א שי"ת דהוא הוא"ו שהוא לשון דביקות והתחברות. וכשהאדם מדבק הב"ת שהיא חכמה תתאה אל הוא"ו. ואז נעשה הצירוף של בראשית ב"ת ראש"י כמבואר בתזוה"ק שצריך האדם לחבר הב"ת. ולהיותה מדובק אל השורש בכל הענינים. הן בחכמה תתאה הן בחכמה עילאה לדבק אל הוא"ו. ולהיות האחד הא' בשלימות. וזהו רומז צורת הא'. שהוא יו"ד מלמעלה. יו"ד מלמטה. וא"ו באמצע:

ועפ"ז יתבאר מדרש ש"ט הנ"ל ע"נ. דדהמע"ה אמר ראשית חכמה יראת ה'. לפי שהוא היה דור י"ד מן עולם התיקון ועדיין לא היתה הסיהרא במילואה. מחמת שהיו עדיין כמה אומות בעולם שלא רצו לקבל עליהם עמ"ש. וכל העובדות של דהמע"ה היה לשמור את הכנ"י ולהצילה מכל מקרים ופגעים לזה לא היה הדבר בשלימות. ביחוד האמיתי. לכך אמר ראשית חכמה שהוא מרמז אל הראשית של החכמה תתאה. דהחשוב מן החכמה תתאה הוא היראה. ולא עשה יחוד רק היו"ד תחתונה בהוא"ו. אבל בימי שהמע"ה דבימיו היה הסיהרא במילואה וטובה. והיה מולך בכיפה וכל האומות הביאו מנחה לה'. ומלך בעליונים ובתחתונים ועשה יחוד גמור בכל דבר הן בחכמה עליונה ותחתונה קשר הכל ביחוד גמור אל שורש השרשים אל האל"ף שהוא האחדות האמיתי. לז"א שלמה יראת ה' ראשית דעת. דדעת הוא הוא"ו המכריע בין התחתונים לעליונים. והוא חיבר הכל באחדות האמיתי בשני ראשים ביו"ד התחתונה אל קוצו של יו"ד העליונה והבן. וזהו ב"ת ראש"י. דהב"ת עולה ויושב בין שני הראשים העליונים. ונעשה א' ע"י הוא"ו וכנ"ל. וזהו ובראשי חדשיכם. כשהאדם מחדש את מעשיו הקודמים ומביא הכל לידי תיקון לחבר הב' יודי"ן אל הוא"ו. כנ"ל. וז"ש הכתוב בפ' בא. והיה היום הזה לכם לזכרון. ר"ל דאז בעת יצימ"צ היה תיקון גדול ויחוד עליון. דהס"ר נשמות שבישראל באו לידי הזדככות גמור והיה מאיר להם האור של קדושת פסח. והנה ליל ט"ו דהיא ליל שמורים עם יום ט"ו דהוא בחי' זכו"ר ושמו"ר. והארה של קדושת פסח הנעשה מאז בעת יצימ"צ זה מתעורר תמיד בכל דור ודור כשמגיע יום הנ"ל אז נתעורר האור ועת הגאולה ותיקון לכל זרע ישראל. וזש"ה והיה היום הזה לכם לזכרון. בחי' דכר להשפיע

לכם תמיד שפע רצון. וחגותם אותו חג לה'. ר"ל שתחוגג במחוגה כמו המחוגה שהוא סובב הכל בעיגול כל העיגול על הנקודה ומרכז האמצעי כמ"כ האור של פסח הנעשה אז בימי פסח והיה התיקון לב"ת ראש"י שבא לכלל הראש זה האור והקדושה של פסח יקיף לכם מכל צד שיהיה אחדות גמור והכל דבוק בשמו ית' וזש"ה חקת עולם תחגוהו ר"ל אפילו הכוכבים והמזלות ועולם הגלגלים אשר נטבעו מאתו לחק עולם הכל יהיה מקיף אתכם ויהיה בידכם לסבב אותם לכל צד שתרצו כמו שסיבב מרע"ה בעת יצימ"צ כן יהיה לדורותיכם שאל ימנע שום מזל מלעשות רצונכם ולהכניע כל חלקי הרע תחת הטוב ולהשפיע לכם ביומי דניסן ימי רצון שפע ברכה וקדושה ודביקות והתעוררות הגאולה ולקיים בנו כימי צאתך מאמ"ץ אראנו נפלאות. וכיה"ר אמן:

אם תבקשנה ככסף וגו' אז תבין יראת ה' ודעת קדושים תמצא. דהנה עינינו רואות דאוהב כסף לא ישבע כסף ותמיד אץ להעשיר ויש ללמד זכות על אנשים כאלו הגם דבאמת יש לו הון רב ועושר גדול עכ"ז כיון דלא זכה ואין מעשיו רצוים לפני המקום אז כל העשירות מתעלם ומתכסה ממנו ואז דומה לו כאלו אין לו כלום ונחשב בעיני עצמו כעני לכך הוא מייגע את עצמו להרויח עוד שסובר שאין לו במה לפרנס א"ע והסמוכין עליו. כי נגעו עיניו בעורון ואינו רואה את עשרו כספו וזהבו וכשתתבונן היטב בענין זה תראה בחוש שבסגנון זה ממש הוא מעלות ומדות הצדיקים שאנו רואים אף שעובדים את הש"י כל ימי חייהם ומסגלים תמיד בכל עת מצות ומע"ט הם צועקים מכאב לבם שעדיין לא עשו כלום ולא עבדו לשמו ית' ולכאורה הוא זר דאסור לומר דבר שאינו אמת ובפרט לפניו ית' ויודע איש בנפשו אם הוא צדיק גמור ואם קיים התורה והמצות אך דהוא על בחי' זו הנ"ל דכל העובדות ומע"ט שעושה הצדיק בעוה"ז אינם אלא בשעת עשייתו המצוה והעובדא הטובה אבל אח"כ תיכף ומיד יש להם הסתלקות ועלייה למעלה והם נגנזים וצפונים בעולמות עליונים לפי ערך מעשה ידם אשר הם מגיעים עד רום השמים העליונים וכ"ז עושה הש"י מחמת שהן בקדושיו לא יאמין ופן ואולי עוד יחטא הצדיק הזה ואז יפגום גם כן במעשיו הראשונים לכך הקב"ה ברוב רחמיו וחסדו הגדול מסלקם ומעלה אותם לרום המעלות לעולמות הרוחנים העליונים אשר שם אין מגיע שום פגם וקטרוג ושטן ולכך הצדיק אינו מרגיש בהם כיון שאינם נגד עיניו אף שנותנים לו הארה גדולה אל מקור ושורש נשמתו דכל המע"ט שעשה הגם שהם גנוזים למעלה עכ"ז הם מאירים לו כשמש להאיר נשמתו ושכלו מכ"מ כל מע"ט שלו נשכחים אז ממנו ודומה בעיניו כאלו לא עשה עדיין כלום איזה טוב לשמו ית' וצועק מכאב הלב באמת וזהו בחי' יראי ה' וזש"ה אם תבקשנה ככסף היינו כשתסתכל היטב

בבחי' של העשירים אשר מבקשים תמיד כסף ומטמונים ותעשה כמ"כ בסגולת המצות והמע"ט כמו העשירים בשלהם כי מזה ההנהגה של העשירים תבין יראת ה' להתנהג בעשיית המצות ומע"ט וביראת ה' תמיד כל ימי חייך כמוהם באסיפת הון רב כי תדע מזה מדת הצדיקים הקדושים אשר הנהגתם הוא בבחי' דמיון העשירים שלא ישקטו ולא ינוחו כל ימיהם מלאסוף הון ועושר רב ומהם יראו וכן יעשו הצדיקים שלא יספיק להם מה שמסגלים תמיד מצות ומע"ט ומתאוים ומשתוקקים ונכספים לעשות עוד. וכן יזכנו הש"י לעשות מע"ט ומצות לאין שיעור וגבול וערך וכיה"ר אמן:

השמטה לשבת הגדול

טעם לקריאת שם שבת הגדול. הקדמונים בקשו טעם לזה זה בכה. וזה בכה. ונפלאתי מאוד על בקשת הטעמים. ונאמר כי בעת גאולת מצרים התחילו מוחין דגדלות להאיר בהעולמות והם חיות העליון. וכל שבת ושבת אזי מתנוצץ האור העליון ממוחין דגדלות להעולמות וכל ימי השבוע מקבלין שפע עילאה משבת קודש וכל שבתות השנה מקורן ומבוען הוא משני שבתות שבשנה היינו שבת הגדול ושבת תשובה והם הראשים לכל שבתות השנה אולם בריאת העולמות היה בניסן ובתשרי אך בתשרי היה בבחי' הריון. היום הרת עולם. בחי' נראה ואינו נראה. ולכך נק' שבת תשובה. (מעולם היראה והוא הנותנת יראה עילאה לכל שבתות השנה) ושבת הגדול בשם שבת כלה לפי שבהם היה דורשים הראשי ישיבות וגם עד עתה נהגו הרבנים בכל עיר ועיר לדרוש בשבתות האלו והטעם כי שני חדשים אלו ניסן ותשרי נעשה בהם סוד הזיווג. ונודע שלפני הזיווג צ"ל נשיקין. כי מקודם צ"ל אתדבקותא רוחא ברוחא וזהו נעשה ע"י הנשיקין שהדכר מנשק להנוק'. בחביבותא ורחימותא ומתדבקים שניהם רוחא ברוחא ונעשה יחוד גמור ולכן בחדשי הזיווג היו דורשין והיו מכוונים לעשות בזה סוד נשיקין להזיווג. כי החכם הדורש היה מקשר א"ע למעלה בעולמו' עליונים והיו דורשים לפני העם. והעם מקבלים הדיבורים ממנו וזהו סוד אתדבקותא רוחא ברוחא סוד נשיקין וזיווג. ולכך נהגו ג"כ שהחתן דורש לפני החתונה והוא ג"כ מטעם הנ"ל שקודם הזיווג צ"ל נשיקין. והנה הדרשה שהיו החכמים הקדמונים דורשים היה נחלק לשני פנים. הפן האחד שהי' במשמעות הדיבורים ענין פנימי נסתר ונעלם ואינו נגלה לשום אדם. רק למי שמבקש דבר ה' באמת ומבין מדעתו. והפן הב' הוא הלבוש שהחכם מלביש בו את הענין הפנימי הנעלם הנ"ל והענין מהדיבורים של הלבוש הנ"ל הוא ג"כ דבר נאה ומתקבל:

ועד"ז יש לפרש הפסוק נופת תטופנה שפתותיך כלה. ר"ל הדרשה שדורשים הת"ח בשבת כלה. הוא מתוק אצל הקב"ה יותר מנופת צופים. דבש וחלב תחת לשונך. היינו שהענין המכוון בדרשתו זו הוא נסתר ונעלם מעין כל אדם. רק להאנשים הבאים בסוד ה' ליראיו. וריח שלמותיך היינו הלבוש שהוא מלביש בו ענין הפנימי הנ"ל. הוא ג"כ כריח לבנו"ן. היינו ל"ב נתיבות החכמה. ונו"ן שערי בינה. ונחזור לענינינו שבתשרי היה ההריון. ובניסן היה הלידה תחלת התגלות כח העליון והארת אורות העליונים. ושבת קודם הראות לישראל כל חירו וכל טיבו וכל ברכאין טבין דלעילא ואז כאשר התחילו להאיר בשבת המוחין דגדלות שוב לא פסק והולך ומאיר. ואז נתגלה אהבת העליון ודביקות הכנ"י לאביהם שבשמי' ולכך נפתח אז המקור המאיר ובא לכל שבתות השנה התעוררות תשוקה ודביקות עליון. ולכך הזמין הש"י שיהי' אז השבת הלז בעשור לחודש דוקא. כדי שיהיה אז קיחת השה כמו שנתבאר. והוא כי בזמן השיעבוד והגלות היה הקליפות למעלה ראש ר"ל. והיו נאחזין בהמוחין דקטנות מהקדושה. והיו עובדים אז למזל טלה ראש לכל המזלות. והוא הבכור לכולם. וה' הכה כל הבכורים שבמצרים וזהו ענין מכות הבכורים. ובעוד שהיה הגלות והשיעבוד היה תוקף כח יד הקליפות ר"ל. עד שהוצרך אז הקב"ה כביכול בכבודו ובעצמו לעבור באמ"ץ. ונאמר והכיתי כל בכור כו'. וביערם וטיאטם מן העולם עד שהפילם עם בכוריהם. ובעת הזאת התחילו המוחין דגדלות להאיר בישראל. ולהם משפט הבכורה. והוציאם מבין בכורי מצרים. לבחי' בני בכורי ישראל. וענין בכור הוא כוחו וראשית אונו. הוא החכמה עילאה הנק' ראשית התחלת הכח המתחיל להתנוצץ בציור מועט וזהו חכמ"ה. כ"ח. מ"ה. פנימית הכח והתחלתו להתגלות. וכמעט שאין לו ציור כלל. וזהו בראשית נמי מאמר הוא. כתרגומו בחוכמתא מאמר ולא מאמר והוא הנותנת חיות לכל העולמות בכח א"ס. ית'. וית'. והוא נשמת העולם מחשבה עילאה בערך ראש מחשבת ישראל אשר עלו במחשבה הכל בשביל ישראל הנק' ראשית. בשורשם קודש ישראל לה' ראשית תבואתו. אולם ציור מועט המציאות מעין בינה ובחכמה יש כח בינה והוא אב לכולם מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית. כמ"ש בזוה"ק כולם בחכמה עשית. בבינה וכמו שדברנו כי לחכמה יש כח בינה. וזהו כח כפול והוא במספר אי"ק. בכ"ר. אי"ק מספרו קי"א גימ' אל"ף במילואו. והוא האחדות האמיתי. בכ"ר הוא מספר שני אלפי"ן. אל"ף חכמה. אלף בינה. וזהו בכ"ר לשון בכור היינו כוחו וראשית אונו. וזהו קדש לי כל בכור. (חכמת המוח ובינת הלב בכלל ובפרט: והבן). והיה אז בעשור לחודש כדי שיהיה אז קיחת השה להכניעו ולהשפילו מחלק בכורה. ואז התחילו מוחין דגדלות להאיר על ישראל.

וזהו ענין שבת הגדול. ולכך אח"כ בימי יהושע נבקע הירדן ג"כ בעשור לחודש הזה כי מאותו הזמן מתחילין להאיר המוחין דגדלות ראשית המחשבה על זרע ישראל הנק' ראשית. וזהו ביום ההוא אחל גדלך כו' והבן כ"ז היטב. מאז והלאה והדברים מאירין. וכיה"ר שיקוים בנו במהרה כימי צאתך מאמ"ץ אראנו נפלאות. וזה יהיה ע"י משיח צדקנו שיבוא ב"ב אמן:

ליקוטים

בתנא דבי אליהו. מגן אם יראה ורומח בארבעים אלף בישראל (שופטים ה, ח) מכאן ארבעים אלף מישראל שנתקבצו יחד ויש ביניהם זוג אחד של תלמידי חכמים אינם צריכים לא למגן ולא לרומח עכ"ל והוא תמוה. ויש להבין המאמר הזה עפ"י דברי קדשו של הרב הקדוש וכו' מוה' אפרים מ"מ דק' בראד שהקשה בפסוק הזה מדוע דוקא ארבעים אלף ופי' הוא דהנה מצינו פלוגתא על פסוק יתן כעפר חרבו חד אמר שאברהם זרק להם עפר ונעשה להם חרבות וזרק להם קש ונעשה חיצים וחד אמר שחרבותיהם נעשו אצלו עפר והחיצים נעשו אצלו קש והחילוק שבין שניהם הוא כי למ"ד הא' לא היה צריך אברהם לחרבות וחיצים אבל מ"מ היה צריך למגן כדי להגן עליו מחרבותיהם ומן חיציהם ולמ"ד השני לא היה צריך אברהם לשום דבר המגין אבל היה צריך לחרבות וחיצים והנה אי' בספרים ע"פ ואברהם היו יהיה שהבטיח לו הקב"ה שבכל דור ודור יהיו שלשים צדיקים כאברהם והנה לא מצינו בודאי בכל דור אפילו צדיק אחד כאברהם אך כוונת חז"ל הוא על כללות מעשיהם הטובים של ששים רבוא ישראל יצטרפו ויהיו שלשים צדיקים כאברהם ממש והנה ס"ר כשנחלק אותם לשלשים חלקים נגד שלשים צדיקים יפול על צדיק א' עשרים אלפים וזהו מגן אם יראה ורומח בארבעים אלף כי בהתקבצות ארבעים נעשה שני צדיקים ממש כאברהם ויהיה הנס בכפל ולא יצטרכו לא למגן להגן ולא לכלי זיין להכות את האויבים עד כאן דברי הגאון ז"ל וזהו ממש דברי התנא ד"א שהיה קשה לו ג"כ למה דוקא ארבעים אלף לכך אמר מכאן ארבעים אלף מישראל שנתקבצו יחד ויש ביניהם זוג אחד כלומר בודאי יש ביניהם זוג אחד של תלמידי חכמים על כת כללות מעשיהם הטובים א"כ בודאי לא יהיו צריכים שוב לא למגן להגן על עצמם ולא לרומח להכות האויבים. ודו"ק:

הכנה לעשיית המצות. הנה בעשיית המצות יש כמה בחי' היינו לא זו בלבד דחשוב לפני הש"י עשיית המצוה גופא. רק אף הכנתה של המצוה והסיבובים שהאדם מחשב איזה עילה וסיבה ומצא שיגולגל מזה לבוא לידי עשיית המצוה. זהו ג"כ חשוב בעיניו

ית'. כעושה מצוה דהמצוה צ"ל במס"נ גדול. רק א"א לבוא תמיד בלי הכנה לעשייה זו זולת לפרקים. אבל ע"ד הממוצע צ"ל בהדרגה מקודם הכנה וסיבה לעשיית המצוה וזהו בחי' אופני הקודש. שאופן הוא הגלגל אשר עליו יסובב העגלה. וזהו כמ"כ ההכנה שאדם מסבב באיזה הכנה וסיבה שעי"ז יצא המצוה מכח אל הפועל ומהסיבה נתגלגל הדבר ובא לידי קירוב עשיית המצוה בחיות ודביקות וזהו חיות הקודש. ואח"כ כשעושה אותה בהתלהבות ובמס"נ באמת ובתמים זהו בחי' שרפי הקודש. ובאמת גם להסיבה צ"ל סיבה הקודמת המביאה את הסיבה של המצוה. וזהו בחי' אופן בתוך האופן. והכל נחשב כעושה מצוה. כיון דנעשה כסא למצוה היינו שע"י ההכנה והסיבה. יושלם חיות המצוה. וזהו כי רוח החיה באופנים. ר"ל שגם באופנים יש רוח החיות של המצוה והבן כ"ז היטב:

חשב לעשות מצוה. הנה כתיב אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו כו' ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו. ואמ' חז"ל מאי ולחושבי שמו מלמד שאם חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשא'. והנה הלשון מעל' עליו הכתוב כאלו עשאה. אינו מובן דהוה סגי ליה לומר הרי זה כאלו עשאה. אך דלכאורה צריך לדעת ולהבין ל"ל להביא דרשה מהפסוק לזה. כי בודאי השכל מחייב כך. דמי שהוא חושב בלבו וחושק וכוסף ומשתוקק לעשות איזה מצוה ממצות ה'. ליתן מזה תענוג ונ"ר ליוצרו ית'. אך מחמת שנזדמן לו איזה סיבה ואונס שמפני זה אינו בידו והשגתו לגמור עשייתה ולהוציאה מהכח אל הפועל. בלי ספק שבשביל זה לא הפסיד שכרו וגמולו הטוב ויחשב לו כמו שעשה המצוה זו בפועל ממש ועל דבר פשוט כזה א"צ קרא:

אמנם מה שנראה לדעתי כי חז"ל כיוונו כאן לאיזה דבר נפלא להודיע רחמי ה' ית'. וחסדו הגדול שמתנהג עמנו באהבה ובחמלה כאב הרחמן עם בנו יחידו וידידו. והוא דכבר נודע שהקדוש ברוך הוא ברא עולמות לאין שיעור וגבול גבוה מעל גבוה וכל עולם משונה מחבירו בבחי' אחרת. כמו שידוע שיש עולם המחשבה והציור. ועולם הדיבור. ועולם המעשה והנה ידוע באמת שהאדם ע"י מעשיו הטובים אשר עושה בכוונה ומחשבה טובה וטהרת הלב הוא מאיר ומשפיע חיות לכל העולמות היינו במחשבה הוא מאיר ומביא התרוממות לעולם המחשבה. ובדיבור הוא מאיר לעולם הדיבור. בהעובדא הוא מאיר לעולם המעש' ומעוררו ומייחד הכל בכח הא"ס ב"ה ונעשה יחוד וקשר גדול. אמנם אם האדם אינו עובד את הש"י אלא במחשבה לבד נהי דפעל בזה תיקון לעולם המחשבה. אך מאין יוכל לבוא זה שיעורר עולם המעשה. הגם כי נחשב לו כאלו עשאה ושכרו לא

יקופח. עכ"ז במה יתאחד ויתקשר בעולם המעשה. דצריך לעשות איזה עובדא טובה. כדי לתקן גם עולם המעשה. ומה תועיל בזה המחשבה לבדה. ולזה אחז"ל שהתוה"ק הבטיחה לנו שיכתב בספר זכרון לפניו אף לחושבי שמו. ר"ל הגם אם לא עבד את הש"י רק במחשבה מחמת שהיה לו איזה מניעה שלא היו בכוחו והשגתו להביא הדבר מצוה זו אל המעשה. עכ"ז הבטיחו הכתוב שהתוה"ק תהי' עומדת במקומו של האדם הזה. כיון דקוב"ה ואורייתא וישראל כולהו חד. וכשהאדם מקשר מחשבתו אל המצוה וחושק ומתאוה מאוד לקיים ככל הכתוב בהתורה. אז נדבק הרצון הטוב הזה באותיות התורה. והתורה הוא בעוה"ז עולם המעשה אשר הוא בתוך אותיות ולבוש התחתון. והתורה מקבלת מחשבת האדם וההארה של הרצון הטוב ההוא ואז התור' בעצמה פועלת לקשר כל העולמות וכאלו עשה המצוה זו בפועל ממש והתעורר את עולם המעשה וייחדו למעלה בכח הא"ס ב"ה. וז"ש מעלה עליו הכתוב בעצמו שהוא מאותיות התורה שהם מעלין את המחשבה טובה זו ופועלים עמה כאלו עשאה האדם למצוה זו בפועל להאיר כל העולמות. אבי"ע. לחבר את האהל להיות אחד. וכיה"ר אמן:

אחז"ל ההוגה את השם באותיותיו א"ל חלק לעולם הבא. הנה ידוע כי במקדש היה הכה"ג מזכיר אותו ככתיבתו בהוי"ה. מפורש יוצא בקול גדול רם ונשגב מאוד כמ"ש מיריחו היו שומעין קולו של כה"ג בשעה שהוא מזכיר את השם. ואחיו הכהנים היו מבליעין את השם בנעימה. אך בגבולין אסור לנו להזכיר את השם ככתיבתו בבחי' הוי"ה. רק כקריאתו בשם אדנ"י זולת לעתיד בעת הגאולה ב"ב יקרא השם ככתיבתו. ולהבין הטעם לזה אומר כי בזמן הגלות. אינו ניכר אלהותו מחמת אמיתית מציאות הוייתו. כי בגלות נעלם האמת והשקר גובר ולזה אינו ניכר כלל אמיתתו ית'. אבל אנו מכירין ומבינים אלהותו ית'. מצד פעולותיו ושליטתו. מפני שאנו רואין שמלכותו בכל משלה. וע"י פעולותיו וניסיו שעושה עמנו עי"ז ניכר אצלינו אלוהותו ית' לכך כתיב ה' ימלוך לשון עתיד. שלע"ע המלוכה שלו ית' הוא באתכסייא. ולכן אין לנו רשות להזכיר את השם ככתיבתו כעת בזמן גלותנו. אבל בהמקדש ששם הי' התגלות אורו ית'. והשראת הקדושה האמיתית והכהנים היו מרגישין בנועם מתיקות של השם מעין עולם הבא שהוא עולם הנועם ושם היה מקום האמת. לזה היו אחיו הכהנים מבליעין את השם בנעימה. ר"ל בזו הנעימה שהרגישו שם בהמקדש. שהופיע עליהם אור הנועם העליון והאמת הפשוט לכך הזכירו גם הם את השם. אבל מי שאינו מרגיש את נועם הזה בעולם הזה אסור להזכירו. ולע"ל שיהיה אז נגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו. לכך אז יקרא השם ככתיבתו. אך מי שהוגה את השם באותיותיו הגם שאינו מרגיש הנועם

העליון. אין לו חלק לעולם הבא. מדה כנגד מדה נפרעין ממנו שאינו מרגיש בהנועם העליון אף בעוה"ב. ויה"ר שנזכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו אמן:

שיעור אכילה וכוונתה. אחז"ל שיעור אכילה בכזית והוא ע"ד רמז דשיערו חז"ל. דבחי' אכילה צ"ל ע"ד בחי' הזי"ת דבאמת יש בזית שני בחי' מהופכים זה מזה. דהזית בעצמו קשה לשכחה. והשמן היוצא מהזית יפה וטוב לזכרון. והוא דהפרי של זית בעצמה כל זמן שהיא מחוברת בקליפתה ועצמותה אז היא עדיין במרירותה שלא נמתקה. אז היא קשה לשכחה. אבל מאחר שיצא ממנה השמן. ע"י כתישה וטחינה. אז כבר נמתקה. ולכך השמן היוצא ממנה יפה לזכרון. וכמ"כ בבחי' אכילה באמת כשהאדם אוכל בבחי' גשמית אז אינו תועיל אכילה זו כיון שלא פעל כלום. אדרבה אפשר שתזיק לו האכילה ח"ו. כיון שהגשמית הוא בעצמו באמת דבר לא טוב. כשאדם אוכל מחמת תאוות וחמדת היצר. אבל כשהאדם משליך תאוותו אחרי גיוו ואינו משגיח על גשמיות המאכל אלא על כל מוצא פי ה'. על חיות הרוחני המובלע בהמאכל ההוא ומעלה הנ"ק שבתוך המאכל. ע"י יחוד הוי"ה. אדנ"י. גימ' מאכ"ל. אז האכילה הזאת נחשבת לעבודה במקום קרבן. והשולחן דומה למזבח שהוא מכפר כיון שאכילתו בקדושה. והכל לפי שכאו"א מקדש את עצמו בעת אכילתו. ואחר כוונת הלב הן הדברים:

אחז"ל לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל שנ' לשמור מזוזות פתחי ולשקוד על דלתותי יום יום. ובהעיר לב ושום שכל י"ל דהנה יש שני תשוקות בעולם. א' תשוקה נכבדת של הבורא כל העולמים בהוב"ש להכנ"י. כמ"ש פתחי לי אחותי רעיתי ואחז"ל פתחו לי אתם כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם. וגם יש תשוקה ובקשה שהכנ"י מבקשת מהבורא בהוב"ש כמ"ש דהמע"ה פתחו לי שערי צדק אבוא בם גו'. היינו שהכנ"י מבקשת מהבורא ב"ה וב"ש שיפתחלה שערים שתהא יכולה לעבוד אותו ולהודות לו. וזהו שני פתחי עולם אך עיקר הדבר הוא שצריך האדם לקרב שני הפתחים היינו הב תשוקות אחד אל אחד. אהבת ישראל להבורא. כי כ"ז שלא קרב זה אל זה אז לא נשלם התענוג ורצון העליון. אבל כשבאו הפתחים לדבק זה בזה אז נשלם התענוג. ואז ממילא משפיע הבורא ית' להכנ"י רחימא דנפשיה. כל טוב וכל מיני השפעות קדושות. והנה ע"י מי נתקרבו ונתאחדו השני פתחים הנ"ל. הוא ע"י הצדיק שהוא שושבינא דמטרוניתא להתייחד עם דודה באהבה. והפתחים הנ"ל כ"ז שאינם מחוברים הם בבחי' דל"ת. וכשבאים לידי קירוב ודביקות אלו השני שערים זה אל זה. אז כשנתחברו נעשה מהם מ"ם סתומה כזה ם וכשהצדיק מעורר אלו השני פתחים ופותחין הסתום אז נתרבה החיות ונמשך קו החיות אל תוך **הד'** ונעשה **ה** וזהו פי' הגמ' לעולם

כו' שיעור שני פתחים ר"ל שיראה כ"א לקרב במעשיו הטובים את שני הפתחים הנ"ל להדדי היינו האהבה של הכנ"י להבורא ית' ועל זה מביא ראיה מהפסוק לשמור מזוזות פתחי ולשקוד על דלתותי. ר"ל שיהא הצדיק שוקד על השני דלתי"ן הנ"ל. ולעשות אותם **ה** למשיך בהם קו החיות והשפע הקדושה וכיה"ר אמן:

אחז"ל קודם ביאת האדם לעולם הזה משביעין אותו הוי צדיק ואל תהי רשע. ואפילו כל העולם כולו אומרים עליך צדיק אתה הוי בעיניך כרשע. ולכאורה קשה מה מהני השבועה על דברים שבלב. ועוד מה המעשה הטוב והנאה אשר יוצא מזה לכל העולם במה שמחזיק א"ע לרשע נגד כל העולם. ונ"ל כוונתם עד"ז הנה גבי אליהו במעשה הצרפית כתיב. מה לך כי באת אלי להזכיר את עוני כו'. ופירשו חז"ל שכוונתה בדבריה אלה שעד עכשיו היו שוקלין מעשי ומעשה בני עירי והיו מעשי טובים כו'. נמצא אדם כשהוא צדיק הוא מחייב את העולם ע"י צדקתו מחמת שהם חשובים כגדו כרשעים. לכך משביעין אותו דאף שיהי' צדיק בעיני כל העולם באמת יהא בעיני עצמו כרשע. כדי שלא יבוא להעולם חוב ע"י והעיקר שצריך האדם לעבוד את בוראו ית'. שיהא עבור כל ישראל ולא עבור עצמו לבד דאז הוא חב לאחרים בצדקתו. אבל אם כוונתו בהעבודה שלו לשמו ית'. בשם כל ישראל. אז הוא מכריע את כל העולם כולו לכף זכות וזהו שמשביעין אותו שיהנו כל העולם כולו בצדקתו בעשותו כל המעשים טובים בשם כל ישראל לשמו ית'. ואז ייטיב להעולם כולו ג"כ בצדקתו. וכיה"ר אמן:

אחז"ל בריש כל אסוון אנא חמר. וי"ל כי כוונו חז"ל בזה לסוד עמוק ונפלא. כי נודע שיי"ן הוא בחי' גבורות. אולם שורש שורשו בא מבחי' חסדים אורות זכים ומצוחצחים. ולזה הסוד יי"ן מספרו שבעי"ם בסוד שבעים זקנים וסוד ע' פנים לתורה. וכמבואר בכהאריז"ל בכוונת הקידוש. שהוא בסוד השבעים אותיות של השמות הק' והנוראים. המילואים דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן וק"סא וקמ"ג וקנ"א. ושורש של יי"ן הוא עלמא דבינה בסוד יי"ן המשומר בענביו. ושם הוא עיקר המתקת הדינים בשורש כנודע. [ובזה תבין מ"ש בזוה"ק אצל יצחק אבינו עליו השלום ויבא לו יי"ן. מאתר רחיקא אייתי ליה והבן]. וכאשר נמתקו הדינים ונעשה קישור ויחוד העולמות. אז אם הבנים שמחה היינו עלמא דבינה עם ז' ימי הבנין. ואז הוא בבחי' חי"ת. וידוע מכהאריז"ל כי בינה עד הוד אתפשטת. היינו אתפשטותה בבחי' חג"ת נ"ה שהם חמש וחמשה פעמים חי"ת עולה מ"ם ובכל א' כלולים כל הבחי' המ"ם וחמשה פעמים מ"ם עולה רי"ש. ואז נעשה מזה צירו"ף חמ"ר. וכאשר נתעלו ונתייחדו בשורשם. בעלמא דבינה אז נמתקו כל הדינים. ורפואה בא לעולם לכל חולי ישראל ע"י המתקת הדינים בשורשן. והכל בא ע"י שורשי

ומקורי סוד היי"ן וכנ"ל. ושורש הדברים כשהאדם עושה תשובה שלימה לפני הבורא ב"ה וברוך שמו וצועק במר נפשו לה'. שימחול לו על אשר עיוות והמרה כנגדו ומתחרט מאוד ואומר בלבו איך אני הטיט והחומר. חומרי אנוש אנושי העזתי פני נגד בוראי ויוצרי ועושי ואז כאפס ואין הוא נחשב בעיניו ובטל במציאות. ובא על ידי זה לבחי' ומדת אין ובזה יוכל להמתיק הדינין ולהמשיך רפואה. וזהו ג"כ בריש כל אסוון אנא חמר היינו כאשר נעש' בעיניו כאפס ואין וכטיט וחמר הנדרס ונידש לכל ומקבל ע"ע מאז והלא' לפלס מעגל דרכיו בכל עשיותיו ברמ"ח איבריו שיהיו רק לעבודת הבורא ית'. ועי"ז נעשה הצירוף רח"ם ורחם ירחמנו ה' עושהו להופיע עליו בחסדו הגדול ורב טובו בכל הצטרכותו הפרטי וכללות בני ישראל וכיה"ר אמן: והבן כ"ז היטב. ואם שגיתי בהעתיק. האל הטוב יכפר:

עוד בגמ' שבת **אמר הקב"ה למשה מתנה טובה וכו' ושבת שמה וכו'**. י"ל קצת באופן אחר. דלכאורה הלא כל שנותן הש"י לישראל הכל המה מתנות טובות וחמודות הן דברים גשמיים כגון פרנסה ושפע רב והון יקר. והן דברים רוחנים היינו שכל ומדע ללמוד התורה ועשיית מצותיה וקריאת חגים ומועדים לששון ולשמחה אשר נתן ה' אלהינו אלינו כולם מתת ה' הוא המשמחים לבבות בני אישי הישראלים אשר זכו למתנה זאת וא"כ למה דוקא נקרא שבת קודש מתנה טובה ולא זולת. אמנם י"ל כי כל המתנות אשר זיכה ה' את בני האדם כולם המה בבחי' מתנה ע"מ להחזיר ע"ד משל אם יתן ה' לאדם שפע פרנסה ועושר גדול אז הוא מצווה ומחויב ליתן צדקה ולעשות בממונו ג"ח וכן אם יש לו שכל ומדע מחויב להיות עמל בתורה ובמצות וגם בחגים וזמנים צריכין אנו לעסוק בהמצות השייכים אליהם ובהם. וע"י עסקינו בהם וע"י תפלתינו אנו ממשיכים קדושה ויחודים לעולמות עליונים הקדושים וכמחז"ל ישראל אינהו דקדשינהו להזמנים ועי"ז אנו ממשיכין מלמעלה ג"כ השפעות טובות הכנס"י לתתא והכל הוא בבחי' אור ישר ואור חוזר אך מצות שבת קודש הוא באמת רק מתנה טובה שנתן לנו הש"י שלא ע"מ להחזיר כי בש"ק יש עלייה לכל העולמות הקדושים ומתייחדים ומתקשרין ומקבלין דין מן דין השפעות טובות וכל טיבו וחדו ונהורין עילאין קדישין וכל בוצינין טבין וזהו נעשה גם בלתי עסק עבודתינו ותפלתינו. רק ע"י עבודתינו ותפלתינו אנו ממשיכין ומקבלין קדושה להשפעות טובות וכל ברכאין מקדושת שבת קודש מעולמות עליונים קדישין להכנס"י לתתא. וזה ודאי מתנה טובה וחמודה אין ערוך אליה. והכל הוא לעוצם גודל אהבתו ית' ונועם חיבתו לזרע ישראל. והרוממות שרמם עם קדושו. והבן היטב:

לסיום משניות

אריב"ל עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנא' להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא. ע"כ. וידוע קושיית התוי"ט. למה כפל ואמר לכל צדיק וצדיק. גם מהו לשון להנחיל. הי"ל ליתן שהוא לשון מתנה. גם למה נקט בדוקא מספר זה ש"י. גם למה מביא המשנה סוף הפסוק ואוצרותיהם אמלא כי מראש הפסוק היה די להביא ראיה על ש"י עולמות. כידוע: ובהעיר לב ושום שכל י"ל וליישב הכל בחדא מחתא דהנה איתא במדרש הנעלם פ' חיי שרה וז"ל א"ר שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותן העוסקין בתורה שאין לו מאתים עולמות דכסופין בשביל התורה. הה"ד ומאתים לנוטרים את פריו. א"ר נחמן כל המוסר נפשו בהאי פסוקא דק"ש נוטל ארבע מאות עולמות והאנן תנן מאתים עולמות א"ר יוסף מאתי' בשביל התורה. ומאתים עבור מס"נ על קדושת שמו ית' ע"כ והנה לכאורה יפלא בעיני כל בעל שכל להבין דברי ריב"ל שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות הני ש"י מאי עבידתייהו אם הוא מיירי בצדיק שעוסק בתורה לחוד. או במס"נ להש"י לבד הלא אין לו אלא מאתים וכמבואר במדה"נ הנ"ל מהפסוק ומאתים לנוטרים את פריו. ואם מיירי ריב"ל בצדיק שעוסק בתורה. וגם הוא מוסר את נפשו לה' בעבודתו. הלא מגיע לו ד' מאות עולמות כנ"ל. ומהו שתפס ריב"ל המספר ש"י בדיוק. גם יש להבין דברי המדהנ"ע הנ"ל. שמגיע לכל צדיק וצדיק מאתן עלמין. למה זה המספר בדוקא. אמנם יש ליישב הכל בטוב טעם ודעת. דהנה כבר ביארנו בפ' אמור עיי"ש. מאחז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. וגם מאחז"ל אין לו להקב"ה אלא אוצר של יראת שמים בלבד. והוא כי כל מה שהאדם עושה צדקות ומע"ט ומצות ולימוד התורה בשכל גדול הכל מתת אלהים הוא. כי מי נותן לאדם דיעה בינה והשכל הלא אל דיעות ה' וכן כל המצות שהוא עוש' בכל חושיו ואיבריו וכן נתינת הצדקה ושארי פזרונות. ע"פ התורה והמצות הלא הכל הוא מאת הש"י שהשפיע לו וכמאמר התנא תן לו משלו שאתה ושלך שלו וכמ"ש דהמע"ה כי ממך הכל ומידך נתנו לך וא"כ על מה מגיע להאדם שכר עשייתו המצות והמע"ט אכן זה הדבר מסר השי"ת ביד האדם. והוא הנק' באמת עבודתו ממש. היינו היראה שהוא הכלי והשמירה לכל הכוחות והמדות לבל ילכו לטמיון ואבדון ח"ו כי לאדם שאין לו י"ש ח"ו. אז כל החכמות והשכליות שלו וכל כוחותיו ומדותיו ספו וגם תמו לריק והחיצונים נהנים מהם ר"ל. אמנם לא כן האדם אשר יראת הש"י נוגע בלבם ומקבל עליו עמ"ש באימה וביראה קודם כל מצוה ואיזה דבר שרוצה לעשות ולפעול ואז נעשה בחי' זו כלי ובית קיבול ואוצר אהוב ונחמד ומקובל לקבל כל המדות טובות וכל השכליות שהאדם

פועל ועושה ומקרבת הכל שיהיו בלתי לה' לבדו. וכן בחי' זו הוא כלי בית קיבול לקבל כל השפעות טובות מהבורא בהוב"ש ומשמרת אותם לבל יהנו מהם שום זר וחיצוני ח"ו כי הוא מוכשר לקבל טהרת הקודש. וזהו העבודה שנק' עבודת האדם ובעבורה מגיע לו שכר טוב הצפון לעוה"ב וכמאחז"ל הכל בידי שמים כו' ובחי' זו נק' ריש כי הוא ריש דרגין וכמ"ש ראשית חכמה יראת ה' וכן יראת ה' ראשית דעת וכמשחז"ל דומה למי שמסרו לו מפתחות הפנימים ולא מסרו לו מפתחות החיצונים בהי עייל והיא היא השמירה לפירות ולהשפעות טובות ולזה מגיע להאדם העוסק בתורה בדו"ר מאתן עלמין. וכמ"ש ומאתים לנוטרים את פריו כי הגם שהעיקר הוא הפרי היינו החכמות והשכליות והכוחות אשר נתן ה' להאדם עכ"ז הלא צריך להקדים היראה שהוא ריש דרגין ושומרת את הכל כנ"ל וכן לאדם הצדיק שמוסר נפשו על קדושת שמו ית' בדו"ר דמאריה. נוטל ג"כ מאתן עלמין. עבור היראה אשר קדמה לו והביאה אותו לאותו דבר אשר זהו בחי' המיוחסת להיות נק' העבודה ע"ש האדם שהוא בחי' רי"ש זהו פירוש המדרה"נ אמנם ריב"ל מילתא אחריתא קמ"ל. ודבר גדול דיבר. היינו שלע"ל יתן הקב"ה שכר טוב לצדיקים. להנחיל לשון המשכה כנחל המושך לכל צדיק וצדיק ר"ל הן לזה הצדיק שעסק בתורה בדו"ר דמאריה ונוטל מאתן עלמין והן להצדיק שמסר נפשו על קדושת שמו ית' בדחילו שנוטל ג"כ מאתן עלמין והקב"ה ינחיל וימשיך אליהם עוד ש"י עלמין היינו למלאות הרי"ש במילואה שהיא י"ש וזהו ואוצרותיהם אמלא היינו האוצרות שלהם שעשו כלי לקבל כל ההשפעות ע"י היראה שלהם ומגיע להם **ר'** עלמין אמלא במילואו וטובו עם **י"ש** וכמ"ש הכתוב מקודם להנחיל אוהבי י"ש וזהו ג"כ פי' הפסוק יובילו ש"י למורא. היינו אל היראה שהוא בחי' רי"ש בחי' וסוד מלכות שמים הקדוש שהוא רי"ש דרגין. ואדם הצדיק שזכה לשני בחי' הנ"ל. היינו לעסק התורה והמצות בדו"ר וגם מוסר נפשו לה' בעבודתו על קדושת שמו ית' מגיע לו שני פעמים רי"ש עלמין. וגם שני פעמים ש"י עלמין שהוא בין הכל אלף ועשרים עולמות (וזהו סוד שי"ר כפול) והנה ב' פעמים ש"י עולה מנין כת"ר. וזכה לזה ע"י היראה שהיא בחי' רי"ש דרגין כנ"ל ואז הוא בבחי' נעוץ סופו בתחלתו ותחלתו בסופו והבן כ"ז היטב. ועיין בפ' אמור.

שה"ש

אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה. במדרש עתידין צדיקים לומר שירה לע"ל. דהנה הש"י משבח את הכנ"י היאך הוא דבוקה בו ביחוד וזיווג עליון בשני בחי'. בבחי' כל"ה. וגם אח"כ כשבאה הכנ"י אל התגלות והויה. דהנה באמת השתעשע

הקב"ה בנשמות ישראל קודם בריאתם. ומיד כשעלה ברצונו ובמחשבתו הקדומה לברוא העולמות בשביל ישראל שנק' ראשית. ושם בהמחשבה נכללו ברצון הכלול ושם עדיין היא בבחי' כל"ה. שהיא בחי' ארוס"ה אשר קדשנו בבחי' קודש במחשבה עילאה. ושם נתייחדו. וזש"ה אתי מלבנון. ר"ל שהוא מורה על יחוד הוי"ה אהי"ה: הוי"ה. אדנ"י: (כי לבנו"ן עולה מספרו קל"ח כמנין שני יחודים הנ"ל). שהוא שם המחשבה אשר היה עדיין נעלם בבחי' האהי"ה העתיד להתגלות שם היה היחוד הנק' כל"ה. וגם אח"כ כשנגמר הבריאה. ובא הכל אל הויו"ת אז היה היחוד בהתגלות. וזש"ה אתי מלבנון תבואי. ר"ל אחר שבא הכל. וא"כ ע"י שאנחנו היינו דבוקים בו ביחוד אף קודם שבא הכל אל הויה. אלא במחשבה לבד. וא"כ ע"י אמונה הלזו אנו יכולין לבטוח בהש"י שיעשה עמנו נסים ונפלאות לטובה אות. ולשיר בקול נעים אף קודם שנעשה הנס. מחמת גודל האמונה בו ית'. אשר היינו חקוקים במחשבתו. וזה"ש תשורי. ר"ל אתה הכנ"י תהיה אומרת שירה. מראש. היינו קודם שיתגלה הנס. היינו ע"י אמנה. והיינו האמונה בשמו ית'. שבזדאי יעשה לך נסים ונפלאות. וז"פ המדרש. עתידין צדיקים לומר שירה לע"ל. היינו על נס העתיד לבוא. אף שעדיין לא בא הנס. וזה יהיה מחמת האמונה בו ית"ש. יאמרו שירה קודם כאלו כבר נעשה הנס. ועיין בשל"ה הק' שמדבר בענין זה קצת. ובפ' פנחס ביארנו זה קצת באופן אחר. על מדרש תנחומא. ולמדינו רבינו הרואה בריות משונות כו'. עיי"ש:

להפטרת תשא

בשם דודו הרב הגאון הגדול זללה"ה:

בגמ' ברכות א"ר חלבו א"ר הונא לעולם וכו' בתפלת המנחה. שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה. שנ' ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו גו' ענני ה' ענני גו' ענני שתרד אש מן השמים וענני שלא יאמרו מעשה כשפים היא עכ"ל הגמ'. והנה כל העובר ע"ז משתומם למה הביאה הגמ' כאן זה הדרש על הפסוק ענני ה' ענני ומה שייכות יש זה הדרש למימרא לרב חלבו אמר רב הונא ומה גם שלקמן במס' זו איתא זה הדרש ע"פ ענני ה' ענני בביאור יותר וז"ל הגמ' א"ר אבוהו למה נאמר ענני ב' פעמים עיי"ש ובהעיר לב ושים שכל י"ל דלכאורה יפלא ג"כ מימרא דרב הונא מהיכי מוכיח דאליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנ' בעלות המנחה ויגש אליהו כו' דילמא מעשה שהיה כך היה שאירע זמן תפלתו בזמן מנחה אמנם לעולם נוכל לומר שהיה נענה ג"כ בעת אחר אכן יש לומר דקושיא חדא מתורצת בחברתה דהנה קשה למה אמר לנביאי הבעל אש לא

תשימו הלא כוונתו היה להראות נסים ונפלאות בכח השי"ת ב"ה ולהודיע לכל באי העולם כי הוא ה' הוא האלהים ע"כ אדרבה היה לו להגדיל הנס בכל היותר אפשרי היינו הגם שישימו הם אש על מזבחותיהם לא ישרפו קרבנותיהם וא"כ למה אמר להם ואש לא תשימו. אמנם י"ל בזה כי למעט בניסא עדיפא לי' ולא רצה להעמיס טירחא כביכול כלפי שכינה. אך קשה אם למעט בניסא עדיפא למה צוה להביא כדי מים לקרבן שלו וכן ויאמר שנו גו' ויאמר שלשו גו' מזה מוכח דרצונו הי' להגדיל הנס. אך האמת הוא דלמעט בניסא עדיף ומה שצוה להריק מים על קרבנו זהו מטעם דאמרינן בגמ' ג' דברים נאמרו באש של מעלה וא' מהם היא אוכלת לחים כיבשים ולכך צוה להריק מים לאשר ידע בבטחונו שבוודאי תרד אש שלמעלה מן השמים והיא אוכלת לחים כיבשים אבל לעולם למעט בניסא עדיפא וא"כ לפ"ז לא מוכח דאליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה כי דילמא מעשה שהיה כך היה וכנ"ל. אך לפ"ז ק' הפי' דלעיל דכפל בפ' ענני הוא כו' וענני שלא יאמרו מעשה כשפי' הוא ולפי המבואר היאך יעלה על הדעת לומר שכשפי' המה כיון שהיא אוכלת לחים כיבישים ובוודאי אין זה מעשה כשפי' כ"א אש של מעל' וכנ"ל אלא ע"כ לומר דלעול' הי' רצונו להגדיל הנס כל מה שהיה ביכולתו להראות לכל כי ה' הוא האלהים ופרסומי ניסא עדיפא ליה. וא"כ קשה למה אמר ואש לא תשימו היה לו להגדיל הנס עוד יותר וכנ"ל אלא מוכרחים אנו לומר ע"כ לאשר היה הזמן קודם מנחה עדיין וכמ"ש ויהתל בהם אליהו עד הצהרים לזה היה ירא אליהו דאם ישימו אש יכול להיות שישרפו קרבנותיהם ולא יועיל תפלתו לאשר הוא עדיין קודם זמן מנחה כי עיקר קבלת התפלה היא בזמן מנחה ולזה בבוא זמן המנחה הגדיל הנס להפליא וצוה להריק מים על קרבנו ג' פעמים כי היה בטוח שיהיה נענה בתפלתו אז בזמן המנחה. וא"כ עיקר ההוכחה הוא שאליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה הוא מזה הדרש ענני ה' ענני כי מזה מוכח לסתור הסברא דלמעט בניסא עדיפא. וגם ג' דברים נאמרו באש של מעלה. הכל נסתר. ומוכרחים אנו לומר דלהגדיל הנס עדיף ועיקר קבלת התפלה הוא בזמן מנחה וכנ"ל ולכך מוכרח הגמ' להביא זה המדרש דב' פעמים ענני והבן זה היטב כי דברים מושכלים הם:

ליקוטים

פרשת בראשית

לקוטים חדשים אשר נודע לי מאנשים אשר כדאי לסמוך עליהם ששמעו מפיו הק' של המחבר זצלה"ה:

במדרש רבה זה ספר תולדות אדם. בן עזאי אומר זה כלל גדול בתורה ר"ע אומר ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה עכ"ל. נראה דהנה סיפא דקרא זה ספר תולדות אדם ביום ברוא אלהים את האדם בצלם אלהים ברא את האדם ובא להורות אותנו שהאדם נברא בצלם אלהים ומהות הצלם הוא תקונין קדישין ואורות עליונים אורות מקיפין הנמצאים מן המעשים ישרים ותורה ומצות שהאדם עוסק בהם באהבה ויראה והנה הצלם הזה מה מאוד צריך לשמור אותו לבלתי יסתלק וילך לו ע"י רוח שטות שיכנס בהאדם כי אמרו חז"ל אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות והענין הוא כי באמת קשה על האדם הנברא בצלם אלהים ואורות עליונים מקיפין אותו איך יכול לעשות עבירה בפועל לכך אמר אין אדם עושה עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות וכשנכנס רוח שטות לתוך איבריו יסתלק הצלם מעליו ח"ו ואז יכול לעשות עבירה בפועל לכך צריך לשמור א"ע לבלתי יכנס רוח שטות לתוך מוחו ולבו ועיניו ואזניו ודבוריו בזה יהיה צלם אלהים חופף עליו כל היום וכל איש הישראלי צריך להתבונן על זה אם הצלם עודנו עליו או לא ח"ו והסימן הוא כי הצלם בעודנו על האדם נמשך לב האדם אחר עבודתו ית' ורצונו תמיד לעסוק בתורה ובמצות באהבה ויראה ולהיפך ח"ו נמשך לבו אחר התאוות רעות וע"ז אמר בן עזאי שזה כלל גדול בתורה והיינו שבכל עת יעיין האדם בעצמו אם הצלם עודנו עליו וכנ"ל ובענין הזה פירשנו דברי הגמרא כל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה והדר בא"י דומה כמי שיש לו אלוה והוא תמוה מ"ש דומה כמי שיש לו ומשמע שח"ו האמת הוא שאין לו אלוה וח"ו על חכמינו לומר כל זה אבל הענין הוא כמו שאמרנו כי האדם נברא בצלם וכמש"ה אך בצלם יתהלך איש והנה יש כמה מדריגות בהצלם כי אות צ' הוא בחי' צלם ואות ל' הוא בחי' צלם ואות מ' הוא ג"כ בחי' צלם ויש עוד בחי' אחת והיא בחי' דמות כמש"ה ודמות אדם להנה והחילוק שבין בחי' צלם לבחי' דמות היא שצלם הוא דכר בחי' אדם היושב מלמעלה ובחי' דמות הוא נוקבא וזה הדר בח"ל דומה היינו אף מי שזוכה לבחי' דמות הוא ג"כ כמו שאין לו אלוה כי בח"ל צריכין אנחנו לבחי' צלם דווקא אבל הדר בא"י דומה היינו מי שזוכה רק לבחי' דמות הוא ג"כ כמי שיש לו אלוה אבל העיקר היא שצריך להשתדל לזכות לבחי' צלם. והבן. **או** יתבאר דברי בן עזאי והוא ע"פ המשנה דפ' שלישי דאבות דאיתא החנות פתוחה וכו' ועוד בפ"ב דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים. והנה מהות הספר הזה הוא אוירין קדישין שבג"ע סוד ג' ספרים הנפתחין בר"ה כידוע כי כשהאדם עושה דבר טוב אז נרשם ונחקק הדבר ההוא על אוירין קדישין שבג"ע ולהיפך ח"ו הוא נרשם ונחקק על אוירין טמאין דסט"א. והנה תולדותיהם של

צדיקים הם מעשיהם הטובים כמ"ש רש"י ע"פ אלה תולדות נח וכן להיפך תולדותיהן של רשעים הם מעשיהם הרעים וזהו זה ספר תולדות אדם היינו כל תולדה ותולדה שאדם מוליד הן לטוב הן להיפך הכל נכתב על הספר הטוב והמצוה שאדם עושה הוא נכתב על ס' קדוש וכן להיפך ח"ו כנ"ל וע"ז אמר בן עזאי שזה כלל גדול בתורה היינו שכל איש הישראלי יזכור תמיד איך שכל מעשיו ותולדותיו ותנועותיו המה נכתבים על הספר וישים זה נגד פניו ובוודאי כלל גדול הוא כנ"ל: **ומעתה** נבוא לבאר דברי ר' עקיבא שאמר ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה. הנה חוץ מה שהפשוטו ג"כ כלל גדול שצריך לאהוב את חבירו כגופו אבל יש לפרש עוד בדרך אחר כי הבורא ית"ש נקרא ריע כמש"ה רעך ורע אביך אל תעזוב וזהו ואהבת לרעך כמוך פי' כשבא לאדם ח"ו איזה תאוה רעה מתאוות הגופנית יזכור אהבת הבורא לאהבה אותו יותר מגופו ואז לא יעשה תאותו וז"ש ר"ע שזה כלל גדול בתורה כשבא לאדם איזה הרהור או מחשבה רעה שהוא דבר גופני יאהוב את הבורא יותר מגופו ויתבטל אהבת הגוף מפני אהבת הבורא ית"ש וכי"ר:

פרשת נח

ותבא אליו היונה וגו'. פרש"י טרף לשון מאמר אמרה יהיו מזונותי וכו'. ביאור דברי רש"י ז"ל ר"ל כי הקב"ה לא נתן בעופות כח הדבור זולת שהעלה זית שלקחה היונה לפיה היה מליץ המשמיע כי כן עלה ברעיונה ממה שבחרה עשב המר מכל העשבים וזהו אמרה ר"ל כאלו אמרה בפועל ויש להסמיך ע"ז מה דאמרי אינשי על האדם פשוט הבלתי שומר פיו מלדבר הרבה זה אינו צריך עלה לפני פיו ר"ל שמוציא רעיוניו ומחשבותיו מכח אל הפועל בפיו ואינו צריך לרמז בעלה כמו שעשתה היונה ודוק והבן:

בילקוט **את האלהים התהלך נח**. ר' יהודא אומר למלך שהיו לו שני בנים אחד גדול ואחד קטן ואמר לקטן הלוך עמי ולגדול אמר הלוך לפני כך אברהם שהי' כחו יפה. התהלך לפני והיה תמים. אבל נח שהי' כחו רע את האלהים התהלך ר' נחמיה אומר לאוהבו של מלך שהי' משתקע בטיט הציץ המלך וראה אותו אמר לו עד שאתה משתקע בוא והלוך עמי הה"ד את האלקים התהלך נח. ולמה אברהם דומה לאוהבו של מלך שראה את המלך מהלך במבואות האפילות והתחיל מאיר לו דרך החלון אמר לו עד שאתה מאיר לי דרך החלון בוא והאיר לפני עכ"ל והנה מן המדרש הזה יכול אדם להבין גודל מעלת אאע"ה שהיה כחו יפה וגם לר"נ שמשלו עליו את המשל הזה. והענין הוא כי הנה נזכר חמשה פעמים אור במעב"ר והוא נגד ה' חסדים. ועד אברהם לא היה אדם שיתגלה ע"י החסד בעולם ומשבא אברהם ואחז במדת חסד התחיל מאיר להקב"ה דרך החלון

באור החסד אמר לו הקב"ה עד שאתה מאיר לי דרך החלון בוא והאיר לפני והכוונה שעשה אותו מרכבה שיתגלה ע"י החסד בעולם:

ותוכחת מוסר שיצא לנו מזה המדרש הוא כי צריך אדם להתדמות לאבותיו והנה בפ' זו מתחלת התורה לספר גודל מעלת אאע"ה וכן בכל פרשה שמדברת מן מעלת האבות הקדושים חייב אדם לומר מתי יגיע מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב. כי הענף חייב להתדמות לשורשו ובהיות האבות הקדושים המה השורש והתחלה לנשמות ישראל אשר המה הענפים המסתעפים מן השורש הזה לכן חייבים הם להתדמות לשורשן בכל דרכם וענינם כי כל מה שיש בכלל יש בפרט ולכן יתבונן האדם בפרשה כשרואה מעשה אבות הקדושים איך שהם עבדו השי"ת בשכל עליון וקדוש לומר מתי אעשה כן גם אני וישתוקק מאוד לזה ואז יהיה מתחיל לעבוד את השי"ת באהבה עזה ויראה שזה היה מדת האבות הק' ובפרט בש"ק כי שבת מורה שכנ"י המה דבוקים בהאבות וכן אי' בתקוני זוה"ק שבת דא ש' ב"ת. והענין הוא כי שבת מורה על המשכת ברכאין לכנס"י כי השין של שבת יש לה שלשה ראשין הם בחי' שלשה אבות וב"ת רומז לכנס"י כמ"ש חז"ל על פ' וה' ברך את אברהם בכל בת היה לאברהם אבינו ובכל שמה ובתו של אברהם אבינו הוא כנס"י כנודע. וכ"ז היא כי בשבת נעשה הכנס"י מדובק ומיוחד בהאבות והנה האבות הק' הם מקבלים ממקורות עליונים מקור האבות חכמה ובינה ודעת. וזהו פי' וקראת לשבת עונג כמ"ש בתזוה"ק כי ענ"ג היא ר"ת עדן נהר גן. והענין הוא כי נהר יוצא מעדן היינו ממקורות עליונים שהנהר הזה היינו האבות מקבלים משם. והנהר הוא יוצא ומשקה את הגן ששם נטועים כל נשמות ישראל. והנה כשאנחנו אומרים מתי יגיע מעשי למעשי אבותינו בהשתוקקת גדול להשוות את עצמנו בכל מדות טובות כהאבות הק' והם המה המקבלין ממקורין עילאין סוד צירוף עונג וכנ"ל. ובזה אנו מעוררין את צירוף עונג בשבת וכנ"ל וזהו אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה. בסוד הוא לשון יחוד ודיבוק והיינו שאנו מייחדים את האבות שנקראים ישרים כמ"ש רש"י ז"ל ע"פ משרים אהבוך ועדה הוא כנ"י. וכיה"ר שנתייחד ונתדבק באמת בשרשינו ונהיו דבוקים באבותינו אמן:

פרשת לך

בפסוק **ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו וגו'**. אפשר לפרש ע"ז רמז כי נודע שהשכינה הק' היא נקודה קטנה וכל כוונת הצדיק בתפלתו ובתורתו ועבודתו ית"ש היא כדי לבנותה ולעשות' בנין שלם. וזהו ויבן שם מזבח לה' דהיינו כשבא לא"י בנה את השכינה שתהיה קומה שלימה ויעתק משם ההרה דהיינו שבא כבר לשלש ראשונות. מקדם לבית אל.

היינו שהמדרגה הזאת הוא קדמוני ויותר גבוה ממדריגת בית אל. בית אל מים והעי מקדם י"ל ע"פ מה ששמעתי מהרב הק' אבד"ק בארדיטשוב זצלה"ה שיש שני עולמות אשר המה נקראים הלל ושמאי. הלל הוא לשון הארה ושם זה מורה שיש שם השגה. אבל שמאי הוא לשון שממה והוא מורה שהוא עולם עליון מאוד מושלל משום השגה. ואין אנו משיגים רק שיש עולם כזו וזהו בית אל מים דהיינו שבית אל נק' ים כידוע. והעי מקדם היא לשון שממה עולם שמאי מושלל מהשגה. מקדם היינו שהיא עליונה ויותר גבוה מאוד. ויבן שם מזבח דהיינו שבנה שם בנין השכינה להיות בבחי' קומה שלימה והבן:

במדרש רבה **ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך**. ר' יצחק פתח שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה הזאת בלי מנהיג הציץ עליו בעל הבירה אמר לו אני בעל הבירה כך לפי שהיה א"א אומר תאמר שהעה"ז היא בלא מנהיג הציץ עליו הקב"ה אמר לו אני בעל העולם עכ"ל. הנה לכאורה דברי המדרש הזה אין לו קישור. וכדי להבין קצת דבריהם נראה דהיה קשה לר' יצחק דהנה בכל הנביאים כתיב בתחלה מדריגת ראייה ואח"כ מדריגת שמיעה כשה"כ וארא את ה' גו' ואשמע. כי באמת מדריגת ראייה היא יותר גבוה ממדריגת שמיעה. ומי שזוכה למדריגת ראייה בוודאי יש לו כבר מדריגת שמיעה וכאן כתיב להיפך בתחילה ויאמר ה' שהיא מדריגת שמיעה ואח"כ ויבן מזבח לה' הנראה אליו. והיא מדריגת ראייה. לכן מביא הפסוק שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך ונזכר בפסוק זה ג"כ בתחלה שמיעה ואח"כ ראייה ודרש הפסוק זה על אאע"ה לפי שהוא היה הראשון השוכח עמו ובית אביו ודבק בה והיה הולך ממדריגה למדריגה מתתא לעילא לכך פגע תחלה במדרג' שמיעה ואח"כ במדרגת ראייה אבל הנביאים שהיו כבר נביאים והוה להם התוה"ק מכבר עליהם נאמר בתחלה בחי' ראייה שהיא המדרגה היותר גבוה ואח"כ מדריגת שמיעה ולכך מביא עליו המשל הזה שהיה אאע"ה אומר תאמר שהעה"ז היא בלא מנהיג ורוצה ר"י לומר שהתורה מדברת כאן מהשגה שהשיג אאע"ה בהתחלה מתתא לעילא והבן:

עוד שם במדרש רבה **ויאמר לאברם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם**. ידוע שאני מפזרן תדע שאני מכנסן. ידוע שאני ממשכנן תדע שאני פורקן. ידוע שאני משעבדן תדע שאני גואלן עכ"ל. מה שדרש שלשה דברים הללו והיא פיזור ומשכון ושיעבוד דרש זה משלשה מיני לשונות הנאמרים בפ'. כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם זה היא פיזור. ועבדום. הוא ענין המשכון כי המלוה משתמש במשכון. וענו אותם שזה היא

עבודה קשה והוא ענין השיעבוד הנאמר במדרש. וגם מה שאמר ידוע תדע שהוא כפל לשון דרשו מזה ידוע שאני מפזרן תדע שאני מכנסן. כי הפיזור הוא סימן על הכינוס ואין כינוס בלא פיזור לפי שנשמות ישראל צריכין להיות מזוקקות ככסף כמו שאמר הכתוב כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים. והנה ראה הבורא בהוב"ש שישראל חטאו ונפלו הנ"ק בהקליפות וצריכים לכינוס לזה מפזר אותם והפיזור הוא סימן על הכינוס. וכמו הצורף שנותן את הכסף בכור הברזל הוא סימן שהכסף יהיו מזוקק כענין הזה הוא בנשמות ישראל ג"כ שכבר נמשלו לכסף וכנ"ל והפיזור הוא גלות פרטי חוץ מהשיעבוד שאוה"ע משעבדין בהם בישראל. כי כתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אבל בחוץ בין הקליפות אינם נקראים גוי אחד. וזה הוא גלות מיוחד. והבן. והכינוס יהיו ע"י שישראל יהיו באחדות גמור והעיקר הוא שכ"א מישראל יהי' אצל עצמו ובלבו אחד. כי מי שאינו מייחד המדה שלו להבורא ב"ה הנה הוא נפרד לחלקים רבים כי אהבתו הוא אהבה זרה ויראתו פונה לדבר אחר גשמיי וכן חשקו ותאוותו אינם באחדות כי בכל עת הוא חושק ומתאוה לדבר זר מיוחד פעם חושק לדבר זה ופעם מתאווה לדבר אחר כידוע. אבל כשהוא מבטל א"ע וכל איבריו כולם לעבודתו ית"ש אז הוא בוודאי בבחי' אחד כי אהבתו ויראתו וכחותיו האלהית אשר הם בקרבו כולם פונים לעבודת הבורא ב"ה שהוא אחד ושמו אחד וא"כ גם כחות אדם הם בבחי' אחד. והנה כאשר כללות ישראל הם בבחי' אחד כנ"ל אזי יכולין להתייחד רוחין ברוחין נפשין בנפשין נשמתין בנשמתין ונעשים כללות נשמות ישראל בבחי' אחד כי כל רצונם וכחותם פונים כולם לעבודתו ית"ש נמצא שהם בבחי' אחת וביחוד נפלא וזהו ענין מה דאיתא בזוה"ק קוב"ה אחד לעילא לא יתיב על כורסייא דיקריה עד דאתעבידת ברזא דאחד כו' והיינו כי נשמו' ישראל נקרא כסא הכבוד וקב"ה שוכן בתוכ' ממש. לא יתיב על כורסייא דיקריה היינו נשמות ישראל עד דאתעבידת ברזא דאחד דהיינו שמתייחדים כל הנשמות ונעשים בבחי' אחד ע"י שכ"א מישראל מייחד כל המדות שלו להבורא ב"ה וזה הוא ענין ג"כ מה דאי' שם בזוה"ק צלותא דמעלי שבתא דהא אתאחדת כורסייא יקירא קדישא ברזא דאחד. כי ע"י סוד השבת וגודל מעלתו הרמה אז בנקל יכולין כללות נשמות ישראל להתייחד כ"א מדותיו להבורא ב"ה ולהעשות בבחי' אחד. ולכך בוודאי צלותא דמעלי שבתא אז אתאחדת כורסייא יקירא קדישא ר"ל נשמות ישראל ברזא דאחד. כנ"ל וזהו ענין הכינוס שנזכר במדרש הנ"ל. ומ"ש ידוע שאני ממשכנן תדע שאני פורקן כי ראה הבורא ב"ה שישראל חטאו וחטאם הוא גדול כ"כ עד שלא יועיל להם הפיזור ועי"ז לא יפלטו הנ"ק כ"א ע"י שיפזרן וגם ממשכנן דהיינו שיעבדו בהם אוה"ע

כמו המלוה שמשתמש בהמשכון ועי"ז יטלו הקליפות חלקם ויפלטו הנצוצות קדושות ויפרד הקדושה מהקליפה וזהו שאמר המדרש ידוע שאני ממשכנן תדע שאני פורקן והיינו כי המשכון הוא סימן על הפירוק כנ"ל ופירוק הוא מלשון מפרק הרים והיינו כי ישראל חטאו כ"כ ונתגברה הקליפה עד שיצטרך הבוב"ה לברר את הניצוצות קדושות בחזקה כביכול ולפרק אותן. ומ"ש ידוע שאני משעבדן תדע שאני גואלם. הוא כי ראה השי"ת שגם למשכן אותם לא יועיל מחמת התגברות הקליפות מאוד ע"י חטאתם עד שהוכרח השי"ת כביכול לשעבדם והוא עבודה קשה והוא סימן על הגאולה שיהי' ב"ב כי יותר ממה שהצורף נותן את הכסף בכור הוא סי' ועדות שהכסף יהיו יותר מזוקק שבעתים. והבן:

עוד במדרש **וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי**. ר' אלעזר בשם ר' יוסי בן זמרא בשתי אותיות הללו הבטיח הקב"ה לא"א שהוא גואל אותם. ושאם יעשו תשובה הוא גואל אותם בשבעים ושתים אותיות ר' אבין אומר בשמו גואלם ששמו של הקב"ה שבעים ושתים אותיות עכ"ל. ונראה דהנה כי אע"פ שישראל הם בגלות אעפ"כ הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים שחרית וערבית נמצא איש הישראלי שהוא בגלות אזי עול מלכות שמים שהוא מקבל ע"ע בכל יום הוא בגלות עמו וזה סוד גלות השכינה מלכותא קדישא ומלכות נקרא בשם אדנ"י לשון אדנות ומלוכה נמצא ששם אדנ"י הוא בגלות עם כל איש הישראלי והנה האות אל"ף של שם אדנ"י אינו בגלות כי האות הזה מורה על אלופו של עולם ויחודו של עולם ואות י' משם אדנ"י ג"כ אינו בגלות כי היא נקשרת עם היוד עילאה של שם הוי"ה ב"ה רק אותיות ד"ן הם בגלות וזהו מ"ש ר"א בשם ר"י בן זמרא שבשתי אותיות הללו שהם אותיות ד"ן סוד גלות השכינה הבטיחן לגאלם ושאם יעשו תשובה הוא גואל אותם בשבעים ושתים אותיות פי' כי הבחי' הראשונה שאמר ר' אלעזר תהיה הגאולה מבחי' דין. אותיות ד"ן לזה אמר שאם יעשו תשובה ואז תהיה הגאולה מצד הרחמנות שירחם הקב"ה על ישראל כרחם אב על בנים. אז הוא גואל אותם בשבעים ושתים אותיות פי' הוא מדת חסדו ית' שם ע"ב הקדוש. ר' אבין אומר בשמו גואלם וכו' ר' אבין ג"כ נתכוין לזה רק מה שזה כיסה זה מגלה. זה פותח וזה נועל. והבן:

פרשת וירא

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם. כי הנה א"א ראה השלשה מלאכים המה המרכבה העליונה והנה בהשתלשלות העולמות יש מרכבה למרכבה וגם יש רגלין למרכבה אשר שם יש אחיזת החיצונים והם נקראים עולמות הנפרדים וזהו ורחצו רגליכם דהיינו

שתרחצו רגליכם מן האבק ר"ל שלא יהי' בכם שום אחיזת החיצונים ולא שום ענין אבק הרגלים והבן:

או יאמר **וירא אליו ה' באלוני ממרא** כי א"א ראה והשיג מה שיש אלקות. גם בעולמות הנפרדים וזהו וירא אליו ה' באלוני ממרא דהיינו שראה הכל והשיג מה שיש אלקות גם באלוני ממרא. והבן. כחום היום כ"ף הדמיון פי' לעתיד לבוא והיינו כמו שיהיה לעתיד שהקב"ה יוציא החמה מנרתיקה ואז תבער אש בהרשעים ולצדיקים יהיה החמה רפואה. כמ"כ הי' בשלשה המלאכים שנשלחו לאברהם שהיו לו לרפואה ונתבשר על הבנים ולאנשי סדום הי' למפלה גדולה ונעקרו מן העולם ע"י. והבן:

ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני. וקשה כפל הלשון אביו ויאמר אבי והענין הוא כי אברהם היה מרכבה למדת החסד ובוודאי לא היה זה ממדתו לשחוט את בנו כי זה הוא ממדת הגבורה וזהו ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי היינו ששאל אותו הלא אתה אבי ומדתך חסד ואיך תוכל עשות זאת הלא אינו ממדתך. והשיב לו הנני בני פי' שעתה צריך אני להיות במדתך ר"ל גבורה כדי שאוכל לעשות רצון קוני וכבר דברנו מזה לעיל בדרוש לפורים על פי' משנכנס אדר מרבין בשמחה ע"ש:

פרשת חיי שרה

ואברהם זקן בא בימי' וה' ברך את אברהם בכל. איתא בתנא דבי אליהו לא בימים של אברהם הכתוב מדבר אלא בימים מן העולם הבא ולעתיד לבוא אמר הקב"ה באו עשרה דורות מאדם ועד נח והחריבו את עולמי ואח"כ באו עשרה דורות מנח עד אברהם וסידרתי מן העולם מה שהעליתי בעולם. כיון שבא אברהם היה לבי ועיני על עולמי שנא' לבבתני אחותי כלה לבבתני באחת מעיניך באחד ענק מצורוניך משל למלך וכו'. ועוד במדרש רבה ואברהם זקן בא בימים אמר ר' שמואל בר יצחק אמר לו הקב"ה אני אומנותי גמילות חסדים תפסת אומנותי בוא ולבוש לבושי הדא הוא דכתיב ואברהם זקן בא בימים עכ"ל. ולהבינך זה דע כי הספרים כתבו כי יש מלבוש הנק' אור פני אל כמספר מלבוש. והנה המלבוש הזה נעשה מאותיות התורה שהם חיים וקיימים אורות עליונים רוחנים וקדושים מאוד כמשה"כ הוד והדר לבשת עוטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה ואמר זה על התורה הקדושה הם אורות עליונים רוחנים כשלומד אותם אדם לשמה אז נתהוה ונרקם ונעשה מהם המלבוש הזה. והנה כתיב ועתיק יומין יתיב ולבושי' כתלג חיור דהיינו לבוש החסד ואי' בזוה"ק יתיב לכפיא שביבין דנורא דילי' וזהו חסד דעתיק דנק' אברהם זקן חסד דעתיקא וזהו ואברהם זקן בא בימים היינו שאברהם זקן חסד דעתיקא נתלבש ובא ביומין עילאין קדישין שהם ששה שמות הוי"ה ב"ה וששה

שמות יהו"ה במילואו הם ששה פ' ס"ג והוא מספר מלבוש מספר או"ר פנ"י א"ל כנ"ל וה' ברך את אברהם בכל ודרשינן בגמ' בת הי' לאברהם אבינו ובכל שמה בת היא כנס"י ונקראת בכל לפי שהיא דבוקה בבחי' כל. ויובן מה שאנו מברכין ומפליא לעשות דהיינו שהוא פלא מה שהקב"ה קושר הגוף עם הנשמה דבר גשמיי ברוחני והוא פלא גדול עי' בש"ע א"ח סי' וא"ו בהג"ה וכמ"כ יש בעולמות העליונים מדריגה שהוא קושר דבר גשמי ברוחני ואף שהגשם הזה הוא ג"כ אור עליון רוחני אעפ"כ נקרא גשם לעומת העולם שלמעלה הימנו שנק' שמי' ושנק בבחי' ארץ החיים ואנו רואין שהארץ הוא גשם לעומת השמים הנראים לנו וכמ"כ הארץ העליונה הוא בבחי' לעומת השמים העליונים ועל המדרגה הזאת אמר הכתוב כי כל בשמים ובארץ ומתרגמינן דאחיד בשמיא ובארעא כי המדריגה הזאת אוחז בשמים ובארץ רוחני וגשמי ומקשרם יחד ולכך היא נקראת בכל להיות שהיא דבוקה במדריגת כל שמקשר אותה אל השמים. ובכ"ל הוא מספר שם ב"ן ושם זה הוא מורה על העלאת מ"נ. והענין הוא כי כשישראל שמים אל לבם אהבת הבוב"ה ומשתוקקים מאוד לעבדו בתורה ומצות באהבה ויראה כדי לעשות נחת רוח לפניו ית"ש זהו העלאת מיין נוקבין שמעלות נשמות ישראל לאביהם שבשמים מה שהם משתוקקים לדבק באהבת הבוב"ה וברוך שמו והנה התחלת מחשבתם שנותנים אל לבם לשוב להשי"ת ומאין נמצא דבר. בוודאי הוא מאתו ית' ששולח להם המחשבה הזאת. וזהו סוד רוחא דשביק בה בעלה. ומעתה יובן דברי המדרש מאליו. מ"ש לא בימים של אברהם הכתוב מדבר אלא בימים מן העה"ב ולעתיד לבוא והיינו כמו שכתבנו שהכ' מדבר ביומין עילאין שאברהם זקן מתלבש בהם אמר הקב"ה באו עשרה דורות מנח עד אברהם והחריבו את עולמי. ר"ל שלא היו מאמינים במלכות שמים שנק' עולם של הקב"ה כיון שבא אברהם היה לבו על עולמי היינו שאברהם היה התחלת כנ"י וזה מדויק בדברי הפסוק וה' ברך את אברהם בכל כנ"ל ומ"ש תפסת את אומנותי בוא ולבוש לבושי הוא מבואר כי ששת ימים עשה ה' וגו' ונקרא מלבוש וכמבואר לעיל הכל על נכון והבן:

פרשת תולדות

ותאמר א"כ למה זה אנכי. ע"ד מה שמבואר לעיל במקומו דהיינו שהיא סברה שהיא מעוברת מאחד והנה כשעברה ע"פ ע"ז עשו מפרכס לצאת וכשהיתה עוברת ע"פ בהמ"ד יעקב מפרכס לצאת. ולכן היה קשה לה היכן הוא הבחירה מהעיבור זה שהקב"ה נתן הבחירה ביד האדם לבחור בטוב או ברע איזה שירצה ובהעיבור הזה אין בו שום בחירה כי הוא רוצה בשתיהן כנ"ל וזהו פי' הפ' למה זה אנכי היינו היכן היא הבחירה מזה

המכונה בשם אנכי ור"ל שאדם אומר על עצמו אנכי והיינו שאעשה כרצוני מצד הבחירה ואבחור בא' מהדרכים ועיבור זה אין לו בחי' זאת והוא בוחר בשתיהן ולעומת זה השיבו לה שם ועבר שני גוים בבטנך אחד בוחר בטוב וא' ברע. ושני לאומים וגו' יתבאר ע"פ שאחז"ל ע"פ לפתח חטאת רובץ היינו שהיצה"ר בא לאדם משעת לידה וזהו ממעיך יפרדו היינו אחר ההולדה אז תבוא היצה"ר להם ואז יהיה הא' רשע גמור והשני יהיה צדיק גמור ויפרידו זה מזה כי עד עתה הם מתדבקים והבן:

ויהי כי ארכו לו שם הימים וישקף אבימלך וגו'. דהנה כתיב ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו כי יש עולמות עליונים שאין בהם שום דין וקישוי כלל ולא שום תערובות רע וממילא אין שם שום בושה כי הבושה היא מבחי' הרע ולכך אדה"ר קודם שחטא לא היה לו שום בוש' כי לא היה בו שום רע עדיין ולכך ולא יתבוששו אבל אחר החטא אז וידעו כי עירומים הם וזה ויהי כי ארכו לו שם הימים דהיינו שבא לאריכות ימים והענין הוא שנעשה מרכבה לעולם ארוך והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו דהיינו שבא להורות שלא היה בבחי' בושה כי לא היה בו רע כמו שהיה אדה"ר קודם החטא כנ"ל והבן:

ויצא

וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. נראה לפרש ע"פ מה ששמעתי מן המ"מ דק"ק זלאטשוב פי' הפסוק ויתן לו אברהם מעשר מכל דהיינו שנתן אברהם המעשר מן מספר כל והוא אות ה' ע"כ. והנה כתיב וימצא מאה שערים וכבר פירשנו בפ' תולדות דהיינו חמשים שערי בינה עילאין וחמשים שערי בינה תתאין וזהו וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך דהיינו שנזכר בכאן כ"ל ול"ך והוא מספר מאה בחי' נ' ש"ב עילאין ונ' ש"ב תתאין ולכך עשר אעשרנו לך. ר"ל מעשר מן כ"ל ול"ך. ה' עילאה וה' תתאה:

וישכב במקום ההוא וגו' ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. י"ל כי אותן י"ד שנים שהיה נטמן בבהמ"ד של שם ועבר לא שכב יעקב רק היה לומד ועבד את השי"ת בלמודו. אבל בשינה לא היה יודע שאפשר לעבוד את הש"י וכאשר בא אל המקום ההוא. וישכב ויחלום וגו' אז ראה יעקב אע"ה אשר בשינה ג"כ יכולת לעבוד את הש"י וזהו ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה. פי' רואה אנכי היום שיש ה' ג"כ בשינה ויכולים לעבוד את עבוה"ק בשינה. ואנכי לא ידעתי פי' מזה לא ידעתי עד הנה. והבן:

במדרש **ויאמר שלחני וגו'**. ר' מאיר אומר מי גדול השומר או הנשמר מן מה דכתיב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך הוי הנשמר גדול. ר' יהודה אומר מי גדול הנושא או הנישא

מן מה דכתיב על כפים ישאונך הוי הנישא גדול ר' שמעון אומר מן מה דכתיב ויאמר שלחני. הוי המשלח גדול מן המשתלח עכ"ל. והנה להבין מהות החילוק ביניהם נראה כי דברו בכאן נגד ג' כיתות צדיקים הא' הוא כי יש צדיק העובד את הש"י בבחי' נפש דהיינו שהוא משתוקק כ"כ לאהבת הבורא ב"ה וב"ש עד שהוא מואס בכל תאוות העוה"ז ומוסר נפשו אליו ית"ש. ומהצדיק הזה דיבר ר"מ ואומר שהוא יותר גדול מן המלאכים בבחי' שהם משמרים אותו ויש צדיק שהוא עובד את השי"ת כמש"ה רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני. ומהצדיק הזה דיבר ר' יהודה. ואמר שהוא יותר גדול מן המלאכים בבחי' שהם נושאים אותו. ועוד יש צדיק העובד את השי"ת בבחי' נשמה כמש"ה ונשמת שדי תבינם ונגד הצדיק הזה אמר ר' שמעון שהוא יותר גדול מן המלאכים בבחי' הזאת שהוא המשלח והבן:

פרשת וישלח

וישלח יעקב מלאכים וגו'. פרש"י מלאכים ממש. ארצה שעיר שדה אדום. פרש"י ז"ל כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל לה ה' בסופה. והספיקות רבו. א' למה אמר להם יעקב שהוא בארץ שעיר ובשדה אדום. הלא שלח מלאכי קודש. ובודאי המה יודעין היכן הוא. ותו הרי יעקב בעצמו אמר אח"כ לשלוחיו כה תאמרון אליו במוצאכם אותו. ולמה להמלאכים אמר ארצה שעיר וגו' ותו קשה למה באמת שלח יעקב לעשו מלאכים ולמה לא שלח לו אנשים. ותו קשה שפרש"י כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל ה"א בסופה. כיון שאין חילוק הוי לי' למיכתב למ"ד בתחילתה. אלא שכל התורה לרמז בא ויעא"ה דבר כאן למטה ורמז בדבריו למעלה בשמי מרומים. ובשביל כן שלח לעשו דוקא מלאכים ממש. כי אין איש בארץ שיוכל לכוין כוונתו הזכה כמו מלאך ה' צבאות וכל כוונת יעא"ה להכניע הקליפה ולהמתיק הדינים בשורשם. ולפיכך שלח אותם ארצה שעיר. ורמז להם כי שעיר גימ' תק"פ. שדה אדום בחי' הדינים היינו להמתיק תק"פ דינים בשרשם וזה שדרשו חז"ל כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל ה' בסופה כי א' של אר"ץ הוא מרמזת על אלופו ש"ע ר"צ עם קוצה של למ"ד גימ' שי"ן. ועם למ"ד במילואה הוא אותיות מגדל הפורח באויר. כי שי"ן בגימ' ג' במ"ק. ועם קוצה של למ"ד הפורח למעלה היינו הו"או שעל הלמד. הוא מגדל הפורח באויר. וזאת הוא תוכן כוונת יעקב אע"ה להעלות הדינים למעלה במחשבתו הטהורה ולהמתיקן בשורשן הטיל ה"א בסופה וכיון הוי"ה במילוי ההי"ן גימ' ב"ן ורמז לעולם הבינה המכונה בשם טהירו עילאה עולם היובל עולם החירות וזהו שרומז יעא"ה "ארצה "שעיר ר"ת א"ש

ש"דה א"דום ר"ת ש"א ויעקב היה בחי' מים. וזהו ש"א מ"ים א"ש ומים ערבן יחד ונעשה מהם שמים והבן:

פרשת וישב

וישב יעקב וגו'. בפסוק הזה יש כ"ח אותיות חוץ מאות וא"ו של מגורי אביו שהיה יכול לכתוב מגורי חסר ו' והאות ו' הזאת רומזת אל יעקב אבינו שהאות הזאת מתיחסת לו כמבואר במ"א והכ"ח אותיות הם כמנין אותיות פסוק ראשון בראשית וגו' ובא להורות שעד יעקב לא היה בריאת העולם בשלימות עד שבא ונתיישבת העולם בשלימות גדול:

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. נראה לפרש וישב יעקב ר"ל שיעקב רצה שיהיה התיישבו' בארץ מגורי אביו שרצה להמשיך מגורי אביו שבשמים גם בארץ כנען בין החיצונים ויתגלה ע"י אלהותו ית' ושיהיה ממשלו בכל. אכן רצונו ית' לא היה כן אלא עד ביאת משיחנו ב"ב שאז יתגלה מלכותו ית' בעולם ולכך פגע בו הצרה של יוסף וזהו מה שפי' רש"י ז"ל צדיקים מבקשים לישב בשלוה בעוה"ז אמר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב ר"ל דלעתיד לבוא שיבער הקב"ה את רוח הטומאה מן הארץ אלא שמבקשין לישב בשלוה בעוה"ז שרוצים להמשיך מלכותו ית' גם בעת ההיא כנ"ל וזה אי אפשר כי עדיין צריך להיות בחירה ורצון וכנ"ל. והבן:

לחנוכה

להבין פלוגתייהו דב"ש וב"ה. דב"ש סברי פוחת והולך וב"ה סברי מוסיף והולך ומפרשינן בגמ' במאי קא מיפלגי וכו'. ח"א טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין וטעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין וח"א טעמא דב"ש כנגד פרי החג וטעמא דב"ה משום מעלין בקודש ולא מורידין. להבין כ"ז מהו כוונת ב"ש דאמרו כנגד ימים הנכנסין וגם כוונת הב"ה דפליגי עלייהו וגם מה ענין פרי החג אצל נר חנוכה. ונראה לפרש דהנה כתיב אל מול ארון העדות יערוך אותו אהרן הכהן ודרשי' בגמרא עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שרויה בתוכן וזה נר מערבי שבו היה מתחיל ובו היה מסיים. הנה חז"ל דרשו ממלת עדות שזה נר מערבי דייקא בהיות מושפע עליו שמן משחת קודש משפע האלהי עד שהיה דולק יותר הרבה מחביריו וזה היה מורה שיש לכנס"י דהיינו נשמות ישראל חיבור אל האלהות ית' כי נשמות ישראל המה נשפעים רק מאתו ית' והנה היוונים רצו לבטל עדות זה שלא יהיה נשמות ישראל מקבלים מאתו ית' ולכך אמרי' בגמ' שטמאו כל השמנים כי השמן הוא כינוי אל השפעת החכמה העליונה והם טמאו כל החכמות דהיינו שהריקו השפעות העליונות אל החיצונים ואמרינן בגמ' שאמרו היוונים לישראל כתבו לכם על קרן שור שאין לכם חלק באלהי ישראל והוא מאמר תמוה מה זה דווקא על

קרן שור אבל הענין הוא כמו שכתבנו כי היוונים רצו להמשיך את השפע דרך הגבורות כף השמאלי ואז ימשך חוט למטה ויתגברו הקליפות ח"ו. והנה שור הוא בחי' שמאל כמש"ה ופני שור מהשמאל וזהו שאמרו לישראל כתבו לכם על קרן שור דייקא בחי' שמאל שאין לכם חלק באלהי ישראל היינו שכוונו בזה שלא יהיה השפע הולכת דרך בחי' ישראל שהוא סוד דעת והוא קו האמצעי ואז יהיה ממותק מחסד וגבורה ונחלת יעקב נחלה בלי מצרים ואין להחיצונים חלק בזה רק שיהיה השפע הולכת דרך בחי' שור קו השמאל כנ"ל. ולכך גזרו על כל המצות כי בחי' המצות הוא רק להמשיך חסדים לישראל ולהשפיע שפע העליונה עליהם ולבער קוצים מהכרם. והם גזרו על זה ורצו להריק ההשפעה אל החיצונים ושלא יהיו נשמות ישראל יחוס להשי"ת כמש"ה כי חלק ה' עמו רק שיהיו תחת יד החיצוני' שישראל יקבלו מאת' ח"ו. והנה החכמ' מאין תמצא ואין הוא בדיוקנא עילאה קדישא ששם מאירין י"ג מכילין דרחמי. והם טמאו כל השמנים שמן משחת קדש שפע החכמה ונסתלקו י"ג מכילין דרחמי וזהו פי' מ"ש בגמ' כשנכנסו יוונים לירושלים פרצו בה י"ג פרצות דהיינו שמנעו מלהאיר י"ג מכילין דרחמי ולכך אמרי' בגמ' ג"כ כשגברו בית חשמונאי תקנו כנגדן י"ג השתחוואות כי בכל השתחוואה היו ממשיכין מדה אחת מן י"ג מדות העליונות להאיר בעולם והבן. והנה אמרי' עוד בגמ' כשגברו בית חשמונאי לא מצאו אלא פך אחד שמן שהיה חתום בחותמו של כ"ג ולא היה בו כדי להדליק אלא לילה א' ונעשה נס ודלקו משם שמונה לילות. ובוודאי הפשוט ג"כ אמת. אבל יש לבאר עוד פנימית הדבר והוא כי הכהנים הק' אשר הם ממדת החסד ע"י מ"נ פעלו להגביר החסדים והרחמים בעולם והמשיכו הי"ג מכילין דרחמי עד מדה השמינית נוצר חסד מזלא עילאה דכולהו כלילין בי' ונקרא זקן אהרן הכהן הגדול ונקרא ג"כ בשם שמן כמש"ה כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן והם המשיכו ומצאו את הפך שמן משחת קדש ההוא חתום בחותמו של כ"ג היינו מדת נוצר חסד כנ"ל ודלקו משם שמונה לילות כנגד שמונה מדות העליונות וזהו מ"ש האר"י ז"ל לכווין בכל לילה מדה אחת מי"ג מדות כי הפך שמן שהיה דולק ח' ימים מורה שהמשיכו הח' יומין עילאין עד היום הח' נוצר חסד כנ"ל ובכל שנה בחנוכה נתעורר הדבר ויש בנוכח להמשיך ח' מדות ע"י הדלקת הנרות וברכותיהן ולכן רשם האר"י ז"ל לכוין בכל יום למדה אחת והבן: ומעתה נבאר פלוגתא דב"ש וב"ה. דב"ש סברי פוחת והולך כנגד ימים הנכנסין פי' כי תיכף בלילה הראשונה נכנס השפעה משם א"ל על כל הח' ימים אלא שלא היה בהתגלות עד לילה האחרונה לכך סברי ב"ש פוחת והולך כנגד יומין עילאין הנכנסין והיינו כנגד ח' מדות העליונות שכבר נכנסו בהעלם בלילה

הראשונה והיה אז הח' מדות בהעלם. לכן מדליקין ח' נרות. אבל בלילה השני' שכבר יצא מדה א' מן העלם אל הגלוי. בלילה הראשונה ולא נשאר כ"א שבעה ליצא מן הכח אל הפועל. לכן מדליקין שבעה נרות וכן בכל לילה פוחת והולך כנגד מדות שנשארו עדיין בהעלם. זהו כוונת ב"ש. וב"ה סברי מה לנו להדליק כנגד שהוא בהעלם רק שיש לנו להדליק כנגד מה שיצא כבר אל הגלוי לכך סברי דמוסיף והולך כנגד ימים היוצאים היינו יומין עילאין היוצאים מן הכח אל הפועל ובלילה הא' אין לנו להדליק אלא א' כי עדיין לא נתגלה שעתיד להדליק ח' לילות אבל בלילה הח' יש לנו להדליק שמונה כי אז ראו מעשי ה' כי נורא הוא שהי' בו להדליק ח' ימים ויצאו מן הכח אל הפועל שמונה יומין עילאין תקוני דדיוקנא עתיקא קדישא ומכלל דברינו מתורץ שפיר קושית הב"י מה שהביא הט"ז שהקשה דהלא הנס לא הי' אלא על ז' ימים עיי"ש כי העיקר הוא מה שהמשיכו הח' מדות העליונות והתחיל להאיר החכמה העליונה שהוא חיות כל העולמות כמו שמצינו אצל כלי המשכן אף שעשה בצלאל כבר את המשכן והארון וכל כליו כאשר הראה הקב"ה למשה בהר עכ"ז לא היה להם עדיין חיות עד אחר שמשחם בשמן המשחה והיינו שהשפיע עליהם שמן משחת קדש משפע החכמ' העליונ' והיה הכלי' ממש כמו חיים וכמו שאי' בגמ' ובזוה"ק אצל הכרובים וכ"ז היה מחמת שהמשיך עליהם חיות ממוח החכמה ע"י שמן המשחה והבן: **ומעתה** נבוא לבאר גם דברי המ"ד שאמר טעמא דב"ש נגד פרי החג כי הימים שבין החג לחנוכה הם ס"ג ימים נגד שם ס"ג יהו"ה במילואו והימים האלה מסוגלים הם למעט את החיצונים ורמז כתיב כלו ס"ג יחדיו נאלחו ועם שבע ימים של חנוכה הם שבעים יום וכתיב והמים היו הלוך וחסור עד החדש העשירי הוא חדש טבת לכך סברי ב"ש שצריך למעט את הנרות ופוחת והולך כדי למעט שבעים אומות והלוך וחסור עד החדש העשירי ועד בכלל עד שבעים יום לאחר החג. וב"ה סברי אין כוונתינו עתה למעט את השרים החיצונים רק להעלות בקדש להעלות מתתא לעילא להוריד שפע מעילא לתתא בכל העולמות וממילא יוכנעו החיצונים. וכן יסד האר"י ז"ל בניקוד השמות לברכת נר חנוכה השני ההי"ן הם הנוקבות לעולם הם בניקוד שורק כמבואר שם. י"ו בברכה הראשונה בלילה הראשונה הם בניקוד סגול ובלילה השניה הם בניקוד שבא ובלילה שלישית הם בניקוד חולם וכן כולם הם בניקוד להוריד שפע מעילא לתתא ובברכה השני' בלילה הראשונה הוא בניקוד צבאות וכן כל הלילות השמות הם בניקוד להעלות מתתא לעילא יע"ש ע"ד שכתבנו בטעמא דב"ה והבן:

פרשת מקץ

ופרעה חלם. הנה חלם יש בו ג' צרופים והם חלם לחם מלח והענין הוא דהנה האותיות הם כמו גופים והנקודות הם בבחי' חיות המנענע את האותיות ונקודת חלם היינו כשהנקודה עומדת על האותיו' אז הוא נק' חלם וכשהוא עומדת תחת האותיות היא נקראת חירק וכשהיא עומדת באמצע האותיות אז היא נק' מלופם ולעומת זה יש ג' בחי' בכנס"י הא' הוא כשהקב"ה מכתיר א"ע כביכול בכנס"י ונעשה עטרה על ראשו והוא כמש"ה א"ח עטרת בעלה זה היא בחי' חלם שהנקודה הזאת הוא למעלה מהאות ולפעמים שהכנס"י הוא בחי' והארץ הדום רגלי דהיינו שהיא בבחי' חירק שהיא תחת האותיות בבחי' צירוף מלח ופעמים שהיא מזדווגת עמו פא"פ והיא בחי' מלופ"ם בחי' לחם וזהו ופרעה חלם דהיינו בבחי' חלם מדרגה גבוה מאוד ונעשה פרעה בבחי' הגבוה הזאת הכל שיבוא יוסף הצדיק ויהיה משנה למלך והבן:

וירא יעקב כי יש שבר במצרים וגו' עד רדו שמה ונחיה ולא נמות. אפשר לפרש ע"ד רמז דהנה כתיב לעיל מיניה ויצבור יוסף בר והיינו כי נודע אשר רפ"ח נצוצות נפלו בהקליפה בעת מעשה בראשית כדי להיות בחירה ורצון ויוסף שהיה במצרים ואסף תבואות לרוב כוונתו היה כדי לשבר את הקליפות ולהעלות את הנ"ק וכן היה שהעלה ר"ב נ"ק סוד ויצבור יוסף ב"ר ור"ל ר"ב נצוצות כנ"ל. והנה יעקב אף שנסתלק ממנו רוה"ק היינו שלא הסתכל באספקלריא המאירה מ"מ היה יודע מה שנעשה בעולם. והסתכל וראה שיש שבר במצרים דהיינו שיש שם אדם שמשבר את הקליפות בחי' מצרים והם משתברין והולכין. ויאמר יעקב לבניו למה תתראו ותרגום יהונתן למה תדחלון והיינו שאמר להם למה תיראו מלירד מצרימה כיון שיש שם אדם שמשבר את הקליפות רדו שברו לנו מעט אוכל ונחיה ולא נמות. היינו שנחיה את הנ"ק. ולא נמות ר"ל שלא נהיה בהקליפה בחי' עלמא דמותא. והבן:

ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם ויאמר אליהם מרגלים אתם וגו' עד ויעשו כן. כדי לבאר שדברי יוסף אל אחיו היה ברוה"ק ולא היה אתו לשון שקר חלילה לומר אליהם מרגלים אתם והוא בעצמו ידע שאינם מרגלים. נאמר שדברי יוסף היה באופן שיהי' במשמעותם שני פנים אחד בפשוטות כדי להפחיד את אחיו והשני שהיה לו כוונה אחרת ברה"ק:

[(מכאן עד יצאה נשמתו באחד כמדומה שאמר הרב בשם הר' שמשון מאוסטרפאליא): **והנה** נודע מעשרה הרוגי מלכות שנהרגו והרמז מהתורה הוא בפסוק וכל מעשר בקר וצאן גו' מעש"ר נוטרי' מית"ת עקיב"א שהי"ה רוע"ה בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט.

היינו כולם שעברו מן העולם ונהרגו על קדושת שמו ית' היה תחת השבט היינו תחת א' מהשבטים אמנם העשירי שהוא מיתת ר"ע יהיה קודש לה' וזהו סוד שיצאה נשמתו בא'. והבן מאוד.] וזהו ויאמר אליהם מרגלים אתם דהיינו שאתם תהיה בגלות הרגלין ושם תקבלו משפטיכם על אודות מכירתי. לראות את ערות הארץ באתם דהיינו שאתם רוצים לראות ולקחת נצוצות מערות הארץ בחי' הקליפות. ואחי יוסף להיות שבדעתם היה שהוא איש מצרי שפטו את הדבר כפשוטו והתנצלו לפניו בכל עוז כמפורש בקרא ואמרו אנחנו בני איש אחד וגו' והאחד איננו ולזה ויאמר אליהם הוא אשר דברתי אליכם מרגלים אתם עיין ברש"י שע"פ פשוטו הוא תמוה אכן ע"פ דברינו יובן כי אמר אליהם הלא מזה שאמרתם בעצמיכם האחד איננו מחמת זה בעצמו אמרתי מרגלים אתם כי בשביל חטא זה תהיו נהרגין בגלות הרגלין ותהיו שם בגלות בזאת תבחנו דהיינו עם מדריגה זא"ת שכינתא קדישא תבחנו בגלות חי פרעה אם תצאו מזה ר"ל מן הגלות כ"א בבוא אחיכם הקטן הנה דהיינו כשיבוא משיח בן דוד שנקרא קטן כמש"ה ודוד הוא הקטן. שלחו מכם אחד דהיינו שתוציאו מכם ייחוד שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. כנודע מכוונת האר"י ז"ל עד כמה הייחוד הזה מגיע בעולמות העליונים הקדושים ואז בזכות זה וקחו את אחיכם. ר"ל שיבוא משיח בן דוד ואתם האסרו ויבחנו דבריכם כי' ר"ל כנ"ל שתהיו בגלות. כי מרגלים אתם שתהיו בגלות הרגלין. כנ"ל ויאסף אותם וגו'. אם כנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם. דהיינו שמשיח הוא מדוכא בעוננו. והוא עמנו בגלות. ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם. דהיינו להיות שמשיח סובל עונותינו בזכות זה יכולין אנו להביא שבר רעבון בתינו גם בזמן הגלות. ואת אחיכם הקטן תביאו אלי. דהיינו כשיבוא משיח צדקנו ב"ב אז ויאמנו דבריכם. ויעשו כן היינו שהכתוב בא להורות לנו שסוף כל סוף יהיו ישראל מוכרחים לעשות כן כמו שאמר יוסף. וכאלו כבר עשו. ולזה כתיב לשון עבר ויעשו כן. והבן:

פרשת שמות

בילקוט **ויאמר משה אסורה נא ואראה.** ר' יוחנן אומר שלש פסיעות פסע משה ריש לקיש אומר לא פסע אלא צווארו עקם. אמר הקב"ה נצטערת לראות חייך שאגלה עליך מיד ויקרא אליו ה' מתוך הסנה. משה משה. ויאמר הנני. אמר הקב"ה אתה אמרת הנני חייך אף אני בלשון הזה עונה שנאמר אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני עכ"ל. ונראה כי ר' יוחנן אמר שלש פסיעות פסע משה דרש זה כי כתיב באותו ענין שלש תיבות אסורה נא ואראה. והענין הוא כי באותו שעה שנתגלה השי"ת למשה היה הולך ממדרגה למדרגה ופסע שלש פסיעות ר"ל מעשיה ליצירה ומעולם היצירה לבריאה ומבריאה

פסע עד שבא לעלמא דאצילותא קדישא. וריש לקיש אמר לא פסע. ר"ל דבוודאי לא היה צריך לפסוע כי כבר היה במדריגה הגדולה זאת שהוא עולם האצילות רק שצוואו עקם. ר"ל שהשיג השגה גדולה מאוד והוא משל כאדם שמעקם צוואו. ורואה דבר מה. אמר הקב"ה אתה אמרת הנני והיינו שמסרת את עצמך להשיג אותי חייך אף אני בלשון הזה עונה ר"ל שגם אני כביכול אמסור עצמי למי שירצה להשיג אותי שנאמר אז תקרא והיינו שתרצה לקרוא א"ז שהוא מספר ח' ר"ל ח' אותיו' יהו"ה אדנ"י. וה' יענה כ"מ שנאמר וה' הוא ובית דינו ר"ל שם יהו"ה ובית דינו הוא מלכות קדישא והיא בחי' שם אדנ"י. תשוע. ר"ל שתרצה להשיג את הבוב"ה בכל המדרגות שהם יותר גבוה. ויאמר הנני היינו הנני בכל המדריגות. והבן:

ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה. הענין הוא כי האדם אשר הוא בצרה ר"ל וצריך לזעוק אל הבוב"ה להושיע אותו מצרתו אזי העיקר הוא שלא ישים על לבו צרת עצמו רק על מה שמבטלין אותו מעבודתו ית' ואז כל התפלות שלו יהיה להם עליה בשביל שאינו מתפלל ע"ע רק שמצרף צרת השכינה בתפלתו וזהו פי' ויאנחו ב"י מן העבודה. היינו על מה שהמצרים הי' מבטלים אותם מעבודת השי"ת. ותעל שועת' אל האלהים מן העבודה. היינו שהיה עליה לכל התפלות שהתפללו ונשלח להם הישועה מחמת שצרפו ג"כ מה שהמצרים מבטלים אותם מעבודתו ית"ש:

ויאמר אליו ה' מזה בידך גו' ויהי לנחש וינס משה גו' וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו. נראה ברמז הכתוב ע"פ מאמר רבותינו ז"ל שלשה בדקן הקב"ה ומצאן כו' קין ובלעם וחזקיה וכו' ולכאורה יש להקשות גם על משה רבינו ע"ה דכשאמר לו השי"ת מה זה בידך הי"ל הלא ידעת ה' ונראה בישוב זה כשנחקור על שמצינו בתוה"ק שדבר יקרא בכמה שמות כמו מטה משענת מקל והלא הכל הוא דבר אחד ולמה נשתנה שמו בכמה שמות ונראה דהתוה"ק קראו בשם לכל דבר לפי ענייניו. דכשאדם זקן הולך ומקלו בידו אז נקרא זה המקל משענת על שהוא לו לסמיכה ולמשענת. אבל מי שהוא רך בשנים והולך במקל בוודאי לא למשענת אחזו בידו כ"א לכבוד ולתפארת. ואז נקרא בשם מטה מלשון הטיי' על שהוא מטה אותו בידו הילך והילך כדרך הבחורים אשר אוחזים מטה בידם. וכשאדם נוטלו להכות בו אז נק' מקל ע"ש ונקלה אחיך לעיניך. ובזה יבואר מ"ש בירמיה א' מה אתה רואה ירמיהו ואומר מקל שקד אני רואה. ויאמר ה' היטבת לראות כי שוקד אני על דברי לעשותו. ולהלן נאמר מה אתה רואה ויאמר סיר נפוח אני רואה. ולכאורה יפלא מאוד האיך שייך לומר היטבת לראית וכי הוא בעצמו רואה זאת הלא

כל האדם יראה שהוא דבר זה. וגם מפני מה לא נאמר אצל סיר נפוח היטבת לראות. אבל לפי דרכנו ניחא שהשי"ת הראה לו מקל סתם שאינו ביד שום אדם ואז אינו ידוע לאדם פשוט איך לקרותו ולכנותו בא' מג' שמות הנ"ל. ולמה הוא מעותד אם למקל אם למשענת אם למטה ואעפ"כ השכיל ירמיה בדעתו שהוא לרדות בו בני אדם ואמר מקל שקד אני רואה מקל דייקא שהוא לרדות בו ע"כ אמר לו השי"ת היטבת לראות כי שוקד אני על דברי לעשותו. משא"כ במה שאמר סיר נפוח שכל אדם היה רואה כמוהו ע"כ לא נאמר שם היטבת לראות. ובזה יבואר הכתוב הנ"ל בטוב טעם ודעת. ויאמר ה' מזה בידך ר"ל ששאלו מה בידו ובאיזה בחי' הוא כעת וע"ז השיב לו משה ויאמר מטה כלומר אני בבחי' הטיי' שאוכל להטות א"ע לאיזה צד שארצה. ואז אמר לו השי"ת השליכהו ארצה. כלומר השלך הארציות וכל התאוות הגופניות מעליך וישליכהו ארצה שעשה כמו שאמר לו השי"ת והשליך מעליו כל ארציות ואז ויהי לנחש שראה הארציות והגופניות הוא מקליפות ומבחי' נחש הקדמוני ע"כ וינס משה מפניו כלומר שהי' רוצה לנוס מכל וכל מהארציות ולהפשיט א"ע מכל וכל מהגשמיות שלא ליגע בו כלל וכלל לזה אמר לו השי"ת לא זה הוא דרך הנכון כ"א שלא ידך ואחוז בזנבו ר"ל באפס קצהו ממנו מה שהוא מההכרח לקיום גופו ונפשו ולא להשליכו לגמרי וישלח ידו ויחזק בו ואז ויהי למטה בכפו שהי' מאז בידו להטות א"ע עם ארציות כרצונו והבן:

פרשת וארא

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'. דהנה כתיב יבושו כל עובדי פסל המתהללים באלילים השתחוו לו כל אלהים. הנה הקב"ה נק' בשם אלהים וזה השם מורה שהוא תקיף ובעל היכולת ונשתלשלו העולמות עד שגם האדם אם הוא מלך או שר נקרא ג"כ בשם אלהים והכל הוא משורש שם אלהים של הקב"ה שהוא מורה שהבב"ה תקיף ובעל היכולת. וכן לעומת זה נקראים הקליפות שמכחישין את הבוב"ה וגבורתו ג"כ בשם אלהים אחרים. כי הם אומרים ששם תקיף ובעל היכולת שייך להם ולכן אמר הכתוב שלעת"ל יבושו כל עובדי פסל המתהללים באלילים. רק השתחוו לו כל אלהים דהיינו שיודו ששם אלהים הוא רק להבוב"ה בלבד ושמותם שהם נקראים ג"כ אלהים המה מושפעים מאתו ית'. והנה גם כאן קרא הקב"ה למשה אלהים כמש"ה ראה נתתיך אלהים לפרעה. וזהו וידבר אלהים אל משה דהיינו שדיבר אליו וקרא אותו אלהים ואמר אליו אני ה' ר"ל שצריך אתה לידע שאני ה' ושם זה מורה היה הוה ויהי'. וממנו נתהוה העול' ושם אלהי' ג"כ נתהוו' מאתו והבן:

פרשת משפטים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. הם חמשה תיבות והם כ"ד אתוון ללמדך שהדיין צריך להיות בקי בחמשה חומשי תורה ובכל העשרים וארבע ספרים ואז הוא בבחי' ברכה ויקוים בו ובירך את לחמך וגו' היינו שיהא הברכה בלחמך ובמימך לכל מי שתתן לחמך ומימך תשפיע לו בזה טובה וברכה. אמנם יש לדקדק גמר אומר והסירותי מחלה מקרבך בוודאי כי יהיב רחמנא שובעא לחיי יהיב. וכיון שכתיב ובירך את לחמך וגו' בוודאי לחיי יהיב ומה פרט עוד והסירותי מחלה מקרבך. ויובן על פי דבריהם ז"ל בפסוק ממנו יתד ממנו פינה וגו' [חולין פרק ג'] וזה אומרו והסירותי מחלה על ידי מי גמר אומר מקרבך היינו על ידי מקרבך דייקא ממנו יתד ממנו פינה ובקרבך יהיה נמצא מי שירפאוך:

או י"ל והסירותי מחלה מקרבך ע"ד אומרו בקרבך קדוש היינו שהשכינה ברוך הוא שורה בתוך גופו של אדם ומזה בא לו רפואה וז"א והסירותי מחלה ע"י מקרבך היינו ממה ששורה בקרבך ממנו יבוא לך רפואה:

או יאמר והסירותי מחלה מקרבך ע"ד אומרם ז"ל אסא אמר אין בי כח להרוג כו' חזקיה אמר אין בי כח לא זה ולא זה רק אני שוכב במשכבי ומלאך ה' הכם כו' עי' במדרש בפתיחה איכה רבתי זבדי בן לוי פתח וכו' עוד שם איכה ד' בפ' לא האמינו מלכי ארץ וגו' והנה אנחנו בדור הזה אין בנו כח אפילו לשכב במטה רק להרהר במחשבתינו וז"א והסירותי מחלה ע"י מה ע"י מקרבך היינו אפי' ע"י הרהור שבקרבך וכ"ז באדם השלם שפועל בתורתו לבנות עולמות ע"ד שכתוב בזוה"ק בראשית ר"ש פתח ואשים דברי בפיך כמה אית ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא יממא ולילא בגין דקב"ה ציית לקליהון וכו' ובכל מלה דאתחדש באורייתא כו' עביד רקיעא חדא כו' וכן כל מלה ומלה דחכמתא אתעבידין רקיעין קיימין בקיומיהון שלים קמי עתיק יומין והוא קרי לון שמים חדשים כו' וכל אילון שאר מילין דאורייתא דמתחדשין קיימין קמיה קב"ה וסלקין ואתעבידין ארצות החיים וכו' ע"כ ועפ"ז נוכל לבאר זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר. כי הנה באמת יש לעובדי ה' כח ושכל לומר דברי תורה בלי סוף רק כמעיין הטבע. אמנם חוקת התורה ומשפטיה הוא שאין לומר שום ד"ת רק מה שצוה ה' לאמר מה שנותנים רשות מלעילא וז"א זאת חוקת התורה הוא שלא לומר רק אשר צוה ה' לאמר ולא זולת. והבן:

פרשת תרומה

ויקחו לי תרומה. לי לשמי. ע"ד (ברכות סג, א) נסמך פ' מעשרות לפ' סוטה לומר לך כל שאינו מפריש מעשרותיו כראוי סוף שיבוא לידי כהן ואשתו סוטה ויצטרך למחוק השם

ולהשקותה. אבל מי שמפריש תרומותיו כראוי אינו בא לידי מחיקת השם ח"ו. וז"א ויקחו לי תרומה להפרישו כראוי ולי לשמי למען שלא יצטרך למחוק ה' ח"ו. רק אדרבה להגדיל ולקדש השם יתעלה ויתקדש נצח:

ליקוטים לשבת

בזוהר פ' תרומה קל"ה ע"ב צלותא דמעלי שבתא דהא אתאחדת כורסייא יקירא קדישא ברזא דאחד ואתתקנת למשרי עלה מלכא קדישא עילאה כד עייל שבתא איהי אתייחדת וכו'. ואיהי אשתארת ביחודא דנהירו קדישא כו' ולית שלטנו אחרא בכולהו עלמין בר מינה ואנפהא נהירין כו' ומתעטרין בנשמתין חדתין כדין שרותא דצלותא לברכא לה בחדוה בנהירו דאנפין עכ"ל. להבין כ"ז איך שכל העולמות מתייחדין בצלותא דמעלי שבתא הענין הוא כי הנה כ' אנכי אנכי הוא מנחמכם וצריך להבין כפל הלשון של אנכי אנכי וי"ל דהנה כתי' בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ ובראשית היינו ב' ראשית ברא אלהים הא' הוא את השמים היינו העולמות העליונים בחי' שם אהי"ה והב' הוא את הארץ היינו העולמות התחתונים בחי' שם אדנ"י והכל נברא בשם אלהים והנה השם אלהי"ם מספרו הוא הטבע וכן שם אהי"ה ושם אדנ"י הוא מספר אלהים והנה החיוב מוטל עלינו לייחד הטבע להווייתו ית' שהוא הנותן תמיד חיות להטבע ואלו יצוייר ח"ו העדר השפעתו כרגע היו בוודאי כל הברואים כאין מוחלט וזהו כי שמש ומגן ה' אלהים מגן הוא הלבנה ונקראת מגן להיות שנמסר לה חיות מהשמש כמו אשר מגן צריך בידיך והיינו כמו שהלבנה לית לה מגרמה כלום רק מה שמקבלת מן השמש כמו כן הוא בשני שמות יהו"ה אלהי"ם כי שם אלהים הוא המקבל משם יהו"ה כי מספר שם הוי"ה ב"ה כ"ו. וכ"ו במילואו כזה הוא כ"ף ו"ו נמצא שמילוי שם יהו"ה הוא מספר אלהי"ם והוא העצם והחיות של שם אלהי"ם. והנה שם אלהי"ם הוא מספר הכס"א והענין הוא כי אין מלך בלא כסא והיינו שמהכסא ניכר שיש מלך וכמ"כ הוא בעולמות העליונים כי הם נבראו בשם אלהים כנ"ל ומהם ניכר מלכותו ית' והנה אנכי הוא ג"כ מספר כסא וזהו אנכי אנכי הוא מנחמכם כי באמת ענין עליית העולמות ויחדותן הוא מכסא לכסא דהנה אנו רואין באדם הרוצה לעלות וליחד א"ע להבוב"ה איכות היחוד הוא שצריך לראות ולהבין מאין חיותו בא ומתחילה כשרואה שכל חיות בא מהלב שהוא המלכות על האיברים כולם אז הוא מבטל ומייחד כל האיברים להלב ואח"כ כשנותן לב להבין מאין בא להלב חיות ורואה שנמשך לו חיות מהבל העליון הק' כמש"ה כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם אז מבטל ומייחד גם את לבו ובכללו כל האיברים להבל העליון הקדוש כמו כן הוא היחוד בכל העולמות מתחילה צריך לייחד

אותם לשם אלהים כי בו נבראו כל העולמות והוא ענין הנותן חיות לכל הבריאה כנ"ל ושם אלהים נק' בשם לב בסוד ל"ב אלהים הכתובים במעב"ר ואח"כ צריכין אנו לייחד את השם אלהי"ם לשם יהו"ה ב"ה שהוא העצם והחיות של שם אלהים. וזהו אנכי אנכי היינו שמתחילה צריך לייחד כל העולמות בבחי' אנכי כסא סוד שם אלהים ואח"כ צריך לידע שאנכי הזה ר"ל בחי' הוא אנכי מיוחד בהווייתו ית' הוא מנחמכם פי' שלעתיד יהיה בבחי' יחוד הזה וזה יהיה הנחמה להם וזהו וידעת היום והשבות אל לבבך היינו שתשוב ותייחד כל העולמות לבחי' לב ר"ל שם אלהי"ם שנק' לב. ואח"כ צריך שתדע כי ה' הוא האלהים היינו ששם יהו"ה הוא העצם והחיות של שם אלהי"ם וא"כ צריך ליחד שם אלהים לשם יהו"ה וזה וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים ב' פעמים הא' כדי לייחד כסא דעולמות התחתונים להווייתו ית' והב' לייחד כסא דעולמות העליונים להווייתו ית' כי כולם נבראו בשם אלהים וצריך לידע כי שם אלהים הוא נשפע מהווייתו ית' ולייחד הכסא להווייתו ית' האמיתית וזהו מלכותך מלכות כל עולמים והיינו שמלכותך דייקא בחי' הווייתו ית' הוא מלכות כל עולמים פי' הוא העצם והחיות של מלכות כל עולמים הוא שם אלהים שהוא המלכות של כל עולמים בחי' הכסא ומהכסא ניכר שיש מלך. וזהו ג"כ פי' דברי הזוה"ק כגוונא דאינון מתייחדין לעילא אוף הכי איהי אתייחדת לתתא ברזא דאחד היינו שצריך לייחד כסא דעולמות התחתונים ברזא דאחד היינו באלופו ש"ע בהווייתו ית' וגם צריך לייחד את הכסא דעולמו' העליוני' באלופו ש"ע כי כולם נבראו בשם אלהים בחי' הכסא וצריך איש הישראלי לייחד את השם אלהים להווייתו ית' אך ענין היחוד צ"ל בשני בחי' ע"י שני בחי' שיש בשם מ"ב כנודע והאחד שייך לו להעלות הכסא דעולמות התחתונים והבחי' הב' שייך להעלות הכסא דהעולמות העליונים כדי למהוי עמהון לעילא חד לקבל חד היינו שצריך להתייחד שני הכסאות בהווייתו ית' קוב"ה א' לעילא לא יתיב על כורסייא דיקריה עד דאתעבידת ברזא דאחד היינו שאין הקב"ה מתייחד עם הכסא עד שנעשה מיוחד ברזא דאחד היינו בהווייתו ית' כגוונא דיליה למהוי אחד באחד היינו ייחוד שני הכסאות שהיה הכל מיוחד ביחוד נפלא והא אוקימנא דהוא אחד ושמו אחד הכל ביחוד נפלא מלא כה"כ ולית אתר פנוי מני' וזהו ג"כ פי' הפ' ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ור"ת היא מספר שם הוי"ה ב"ה והענין הוא כי בשם יהוד"ה יש השם הוי"ה ולכך גש אליו ויאמר לו בי אדני שאע"פ שאתה מלך מ"מ אתה מושפע ממני והיאך אתה רוצה להקרא אדון הכי סבור אתה למשול בי הלא כל החיות של הטבע והאדנות הוא רק ממני בחי' שם יהו"ה ב"ה וזהו פי' ג"כ מלוך על כל העולם כולו בכבודך ולכאורה תמי' כפל

הלשון של כל העולם כולו ולדרכנו יובן כי אנחנו מתפללים שימלוך הבוב"ה בבחי' שם אלהים וזהו על כל העולם. ועוד הוסיף לומר כולו היינו בחי' שני' שהטבע בחי' שם אלהים תתייחד להווייתו ית' שמשם הוא חיותו וכנ"ל והבן:

והנה עיקר עליות העולמות ויחדותן בהווייתו ית' הוא בערב שבת לפי שהוא בחי' מדת יהו"ה בחי' כל והיינו שהוא מייחד כל העולמות התחתונים עם העליונים כמש"ה כי כל בשמים ובארץ ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא והיינו שהוא מייחד שמים וארץ והוא שורש נקודות האחדות וזהו מה שהיו הלוים אומרים בו בבהמ"ק ה' מלך גאות לבש גאות הוא מספר ת"י נימין קדישין ובע"ש נעשה הכל לבוש ונתייחד להווייתו ית' וזהו שמע ישראל היינו שמע הוא ג"כ ת"י נימין קדישין ושמע הוא מלשון וישמע שאול את העם והיינו שישראל צריכין. לאוספן הכל לה' אלהינו ה' אחד בחי' יחודו ש"ע ואלופו ש"ע וזהו הללו את ה' בצלצלי שמע היינו ת"י נימין קדישין מספר שמע כנ"ל. וזהו ג"כ פי' מה שהיו אומרים בו נכון כסאך מאז מעולם אתה. נכו"ן האותיות ראש וסוף הם נ"ן במילואו סוד מאה שערים נ' שערי בינה וצדיקו של עולם בחי' כל מספר חמשים ובתוכו הוא מספר שם יהו"ה והיינו שנתייחד הכל להווייתו ית' וזהו נכון כסאך שהכסא נתייחד ע"י צדיקו של עולם בחי' כל להווייתו ית'. מאז מעולם אתה והיינו שנעשה יחוד א"ז. כי נכנסים הז' מדות חג"ת נהי"ם בהא' סוד אלופו של עולם. וזהו מעולם אתה. היינו שמתייחדים כל הז' מדות באלופו ש"ע כמו שהיה קודם שנברא העולם בבחי' ימי קדם כי עיקר היחוד הוא להתייחד כל העולמות מעילה לעילה עד עילה הראשונה דהיינו מחשבה עליונה כמו שהי' קודם שנברא העולם בשעה שעלו העולמות במחשבה לפניו ית' בחי' ימי קדם כי האדם יכול לייחד א"ע למחשבת של אביו כי מה שעלה במחשבתו של אביו הוא עיקר חיותו והתהוותו בעולם ולולי דבר זה לא היה נמצא בעולם וכח הפועל בהנפעל והנפעל יכול לייחד את כחו למקומו הראשון מאין מוצאו. וכן כל הברואים יכולים להתייחד להמחשבה עליונה שמשם הוא שורש התהוותם כי קודם שנברא העולם ראשית השתלשלות העולמות הוא מה שהעולמות עלו במחשבה לפניו ית' וזאת הי' עילה ראשונה לבריאת כל העולמות ושורש חיותם ומוצאם וכח הפועל בהנפעל ויכולים להתייחד להיות חוזר הכח למקומו הראשון מעילה לעילה עד עילת כל העילות דלית עילה לעילא מיני'. ועד"ז עולים כל העולמות למקומם הראשון שהיו דביקים בעצמותו ית' קודם שנברא העולם במחשבה העליונה. וזהו ענין התפשטות הגשמיות דהיינו להתייחד כח העליון להעילה כנ"ל ולהעשות כח רוחני ונעלם בסוד עצמותו ית' בבחי' ימי קדם והבן:

וזהו ענין מה שאנו אומרים בהכנסת שבת במזמור הבו לה' בני אלים. ז' קולות שהם נגד ז' מדות עליונות וקול הוא רומז ליעקב אבינו כמש"ה הקול קול יעקב ובא לרמז שכל עליות של השבע מדות הוא ע"י יעקב אבינו כי ז' שמות יהו"ה בחי' שבע מדות עליונות הוא מספר יעקב. והנה יעקב הוא הממוצע בין כל המדות. הוא מושך להמדות ההבל העליון הקדוש וזהו תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם כי ז' תיבות הב"ל וז' שמות יהו"ה הוא מספר אמת וזהו תתן אמת ליעקב והיינו שע"י נעשה מז' מדות עליונות בחי' ז' שמות עליונים אמת. והנה כשהעולמות עולים לשם אז הם בתוקף החסדים. וכל הדינים נעשו מבוטלים וזהו חסד לאברהם היינו שמשם אנו ממשיכים החסדים. כאשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. היינו שאז נכלל הכל בעצמותו ית' בבחי' ימי קדם וזהו "אם "תשיב "משבת רגליך הוא ר"ת אמ"ת כי תיבת שבת. ענינו כמו תשוב. היינו שהוא משיב כל המדות להתייחד מעלול לעילא עד מקור' הראשון עילת כל העילות מחשבה עליונה ואו נעשה מז' שמות אמ"ת "משבת "רגליך "עשות ר"ת מרע. והיינו שאנחנו מעלים את הז' מדות מבחי' התחתונה. כי כשאנו מעלים את הז' מדות לימי קדם. אז יתפרדו כל פועלי און כי אמרינן בגמ' גוי ששבת חייב מיתה והענין הוא כי שבת צריך לשוב כל המדות למקורן הראשון בסוד החזרת כח העלול להעילה ושם הוא תוקף הרחמים והחסדים והקליפות אינם יכולים להיות בבחי' הזאת כי בזה הם נעשו מבוטלים כי המה לא היו במחשבה עליונה כי העיקר היה להיטיב לברואיו והבן. וזהו מה שאמר דוד המלך ע"ה מלפניך משפטי יצא. והיינו כי ענין המשפט אף כי ידוע שאם יחטא האדם מה יפעל לו ית' מ"מ הי' צריך הבורא ב"ה להנהגה הזאת כדי להיות בחירה ורצון ושכר ועונש. ולכך נבראו הבעלי דינים אבל כשאנחנו מעלים ומייחדים כל העולמות בבחי' עצמותו ית' בחי' ימי קדם כמו שהי' קודם שנברא העולם אז נעשו הבע"ד מבוטלים כנ"ל וזהו מלפניך משפטי יצא היינו מבחי' עצמותיך בחי' ימי קדם ואז עיניך תחזינה מישרים כי אין שם שום דין ולא מקטרג ח"ו וזהו מה שאנו אומרים יהי רצון מלפניך היינו מלפניך דייקא בחי' ימי קדם וזהו ג"כ מה שאמרו חז"ל על פסוק מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע. אמר ר' אבין מלמד שהקב"ה חוטף שטר של עונות וקורע ולכאור' קשה אם באמת הקב"ה קורע שטר של העונו' אח"כ א"כ למאי נ"מ שיהיו נכתבים כלל. ועוד צריך טעם למה הוא קורע אותם. וכבר פירשנו את המאמר הזה ע"פ פשוטו. והוא כי הקב"ה כשרואה שישראל חייבין בדין ח"ו מחמת עבירות שעשו אז הקב"ה בעצמו ממליץ עבורם דהנה על מה שעברו כמה פעמים עבירה אחת אין להעניש אותם עכ"פ מפע' שני' ואילך כי כבר נעש' לו כהית' כמאמר' ז"ל עבר אדם

עביר' ושנה בה נעשה לו כהיתר. אך העיקר מה שיש לחייב אותם. הוא על מה שעשו פעם ראשונה ושני' וזהו גרם להם שיהיה בעיניהם כהיתר. וגם ע"ז טוען הקב"ה בעד ישראל שאין לחייב אותם כי הם כמין שוגגין כי אין אדם עושה עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות כמוזכר בגמ' ובעצה הזה סולח להם גם על הראשונות וכיון שנפל העיקר היינו הראשונות נפל גם המסתעפים מן הראשונות דהיינו שנפל גם מה שעשו במזיד בשביל שנעשה להם כהיתר כנ"ל וזהו מעביר ראשון ראשון דהיינו העיקר הוא שהקב"ה יסלח לנו על הראשונות וממילא אין לחייב אותם על האחרונות וזהו דברי ר' אבין שסובר שעון הוא שוגג ולכך פי' הפסוק נושא עון דהיינו שמוחל את השוגג ר"ל הראשונות כנ"ל ולכך ממילא ועובר על פשע. דהיינו שממילא עובר על הזדונות שעושה אח"כ מטעם שכבר נעשה לו כהיתר ולכך אמר שהקב"ה חוטף שטר של עונות וקורע אותו היינו כיון שהקב"ה חוטף שטר של העונות דהיינו ראשונות אז האחרונות אין בהם ממש וזהו וקורע אותם. וכ"ז הוא ע"פ פשוטו: אכן פנימית הדבר יובן לדרכנו כי מוכרחים המה שיהיו נכתבים מצד שכבר נבראו העולמות ע"פ הטבע לתת לאיש כמפעליו כדי שיהיה בחירה ורצון ושכר ועונש אבל כשאנו מעלים את הטבע כנ"ל ומייחדים כל העולמות לא"ס ב"ה אז בבחי' עצמותו קורע הוא את השט"ח של עונות כי לשם לא מגיע פגם החטאים. וראייתו הוא מן תי' כמוך והיינו מי אל כמו"ך דייקא בחי' עצמותיך בחי' ימי קדם והבן:

וזהו מה שאמר הכתוב אצל מתן תורה אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים כי ידוע שבשעת מ"ת פסקה זוהמתן ואז היו כולם בבחי' הזאת שהיו מייחדים א"ע להיות בבחי' תשוב לייחד את כחם שהם בבחי' נפעלים להבוב"ה שהוא הפועל מעילה לעילה עד עילות כל העילות בחי' אין סוף ב"ה ונעשו מקושרים ומיוחדים באלופו ש"ע ולכך אמר אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים היינו ששם אלהים נתקשר בשם יהו"ה ב"ה ונתייחד בו שהוא הנותן חיות לו ולכן הקדימו נעשה לנשמע כי לא היה שייך להאמר עליהם בחי' שמיעה כיון שהיו דבוקים בעצמותו ית' וכמו שאין שייך באדם העושה דבר מה באיברים שלו לומר על האיברים שהם בבחי' נשמעים לו כיון שהם דבוקים בו והוא ואיבריו אחד כמו כן הי' במ"ת שהיו דבוקים בעצמותו ית' כביכול ביחוד נפלא ולא היה שייך שיאמרו נשמע לכן הקדימו נעשה וכן יהיה לעתיד ב"ב. ולכן כתיב על הזמן הזה כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל והיינו כי אז נהיה במדריגה יותר גדולה ממלאכי השרת כי המלאכים הקדושים שואלים איה מקום כבודו. והיינו שאין מכירים בחי' עצמותו ית' רק הוא מושג להם בבחי' הכסא שהוא מורה שיש מלך אבל אנחנו

כיון שעל ידינו יהיה הכסא מיוחד בהווייתו יתברך ונהיה דבוקים בעצמותו ית' ואז יהיו המלאכים לעומת עם בני ישראל בבחי' נשמעים שזה מורה שזה בחי' מקבל ושומע מן דבר שהוא עליוני ממנו והוא הענין שישאלו אותנו מה פעל אל ויהיו בבחי' נשמעים מאתנו אבל עלינו עם קרובו לא יפול שם שומע כיון שנהי' דבוקים ומיוחדי' בעצמותו ית' דלית דרגא ועילה לעילא מיניה כמו שהי' כבר במ"ת וכנ"ל והבן. וזה הוא ענין ג"כ מה שאנו עושין בקידוש החודש שהוא ג"כ ענין יחוד שני שמות יהו"ה אלקי"ם סוד כי שמש ומגן יהו"ה אלהי"ם. והיינו שאנו מייחדין את הלבנה להשמש שיהי' אחדות ביחוד נפלא כמש"ה והיו למאורות ברקיע השמים ונכתב חסר להורות שהם אחד סוד יחוד הטבע להווייתו ית' שהוא העצם והחיות של הטבע מספר אלהים ולכך הלבנה היא שחור והאור של השמש הוא לבן סוד שני שמות יהו"ה אלקי"ם וצריך לייחד את השם אלהים לבחי' הווייתו ית' כמו שיש באדם לבן ושחור מצד האב והאם כנודע והם אחד בלי פירוד כלל והנה כשאנו מייחדים את השם אלהים לבחי' הווייתו ית' אז נעשו כל הקליפות מבוטלים ולאפס נחשבו חיותם כי גוי ששבת חייב מיתה כנ"ל ולכך מי שמקדש את החודש מובטח לו שיחי' אותו חודש כי הקליפה בחי' מותא מתבטלת ע"י קידוש החודש ודבר זה נרמז בתיבת מאורות שיש בתוכו אור ובקצוות התיבות יש מות. אך שהוא בפירוד. וענין חוה שחטאה היה שהפרישה את האור מן מאורות והיינו שהלכה אחר הטבע והפרישה את השם אלהי' מן שם יהו"ה ב"ה ובזה הפריש' אור מן מאורו' ונעש' תיבת מות בחיבור ולזאת גרמה מיתה על העולם אבל אנו בקידוש החודש מייחדים את המאורות סוד ייחוד שם אלהים בשם יהו"ה ונעשה אור בחיבור בתוך תיבת מאורות וממילא מות הוא בפירוד ואז מובטחים אנחנו שנשלים אותו חודש. וזהו מה שאנו אמרים בקידוש החודש דוד מלך ישראל חי וקיים ורומז על משיח בן דוד שיבוא ב"ב והיינו כי עיקר תלוי בזה שיהיה יחוד מאורות של אלהים בהווייתו ית' בסוד החזרת כח העלול להעילה ואז יהיה ביאת המשיח סוד ביטול הקליפות ובלע המות לנצח. וזהו ענין מה שאנו אומרים שלום עליכם דהנה כתיב עושה שלום במרומיו. כי יש מלאך שהוא בבחי' כח ויסוד האש וגם יש מלאך שהוא בבחי' כח יסוד מים והם הפכים ומתנגדים זל"ז אבל כשכל אחד מסתכל ומבין מאין חיותו בא ורואה שהוא מהבורא ב"ה אשר בלתי השפעתו ח"ו הם כאין אז מייחד א"ע להבוב"ה וכן השני מבטל ומיחד א"ע ג"כ להבוב"ה וכשבאין לשם אין שם שום התנגדות כי כל ההפכיים הם אחד ביחוד נפלא וזהו עושה שלום במרומיו עושה דייקא והיינו שהקב"ה בעצמותו כשהמלאכים נעשו מבוטלים לבחי' עצמותו כביכול הוא עושה שלום ביניהם. וכן הוא ג"כ בקידוש החודש

שאנחנו מייחדים כח כל הנפעלים ר"ל שם אלהים שבו נבראו העולמות העליונים ותחתונים לעצמותו ית' אז שלום עליכם ואין שם שום התנגדות וזהו ג"כ פי' הפסוק לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה ופרש"י ז"ל מגיד שעמוד הענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן שעד שלא שקע זה עולה זה. והענין הוא כי אז הלכו ישראל לקבל התורה שהיתה כתובה אש שחורה ע"ג אש לבנה ענין יחוד שני שמות יהו"ה אלהי"ם הכסא בהוויתו ית' בהחזרת כח העלול להעילה וישראל היו בזאת הבחי' והיו מבטלים ומייחדים א"ע להבורא ב"ה עד עילת כל העילות ולכך היה להם השני ענינים עמוד יום ועמוד לילה בחי' שתי שמות הנ"ל והיה משלימים זל"ז ונכללו השני שמות הנ"ל בהווייתו ית' וזה הענין הוא חיבור יום ולילה בתורה ולחבר ולייחד השני שמות ולייחד הכסא להווייתו ית' בחי' אין וענין החיבור של יום ולילה הוא ג"כ בחי' אין כי הסתלקות היום קודם שנעשה לילה הבחי' הזאת נק' אין כי אין לתפסו בדבר מה והוא המחבר יום ולילה ולכך החיבור הוא דייקא ע"י התורה כי היא כתובה אש שחורה ע"ג אש לבנה כנזכר בגמ' סוד ייחוד שם אלהים בשם יהו"ה ב"ה:

ומעתה אחיי ורעי עיניכם לנוכח יביטו איך שכל דברינו הנזכרים עד הנה הם כלל גדול לבטל כל התאוות רעות כי כל מי שיתנהג בבחי' שהזכרנו אינו רואה שום דבר שיתאווה לו רק שהוא רואה מלא כל הארץ כבודו וחיות אלהות ולית אתר פנוי מיניה ונאמר עד"מ אדם שרואה איזה דבר שהגוף מתאוה לו יכול להבין מאין נמצא הדבר שיתאוה דווקא לצורה הזאת ולא לצורה אחרת גם מאין נמצא בעולם ההסכמה שדבר זה הוא יפה. הכל הוא מהטבע והטבע הוא מאלהותו ית' ואז יכול לייחד הכל להווייתו ית' וכשירגיל אדם בדבר זה. אז לא יראה שום דבר בעולם שהגוף יתאווה אליו רק יהיה רואה מלא כל הארץ כבודו. ואדם כזה יכול להמתיק ולבטל כל הדינים מהעולם והבן. וכל דברינו אלה הוא ממש דברי הזוה"ק בהקדמת בראשית. אלא כי הראשונים סתמו דבריהם מגודל שכלם ורוחב דעתם. אכן לדרכנו יפתחו הדברים להבינם בטוב טעם ודעת. וז"ל בדף י"ב פקודא רביעאה למנדע שה' הוא האלהי"ם כד"א וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים ולאתכללא שמא דאלהים בשמא דה' למינדע דאינון חד ולית בהו פרודא והיינו רזא דכתיב יהי מאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ למהוי תרין שמהן חד בלא פירודא כלל לאתכללא מארת חסר בשמא דהשמים דאינון חד ולית בהו פרודא וכו' וכולא חד ודא הוא עננא חבורא דיממא ועננא אשתא דלילה מדת יום ומדת לילה ולאתתקן דא בדא לאנהרא כד"א להאיר על הארץ ודא חובא דהאי נחש קדמאה חיבור לתתא ואפריש לעילא ובגין כך גרם מה דגרם לעלמא בגין דאצטרך לאפרשא לתתא

ולחברא לעילא ונהורא אוכמא אצטרך לאיתחברא לעילא בחיבורא חדא ולאיתאחדא לבתר באוכלסהא ביחודא ולאפרשא לה מסיטרא בישא ועם כל דא איצטרך למינדע דאלהים ה' כלא חד וכו'. וכד יודע בר נש דכולא חד ולא ישוי פרודא אפילו האי אחרא יסתלק מעל עלמא ולא אתמשך לתתא והיינו רזא דכתיב והי' למאורות הא קליפה בתר מוחא סלקא מוחא אור. ס"א. מות. או"ר בחיבורא דאתוון. מות בפרודא. וכד האי אור אסתלק מתמן מתחברא באתוון דפרודא מות. מאילין אתוון שריאת חוה וגרמת בישא על עלמא כמד"א ותרא האשה כי טוב וכו' עכ"ל. והנה אף שבאמת דברי הזוה"ק הם סתומין אעפ"כ לפי דברינו הנזכרים לעיל מפורשים כל דבריו אחת לאחת ואין צורך לכפול הדברים הנ"ל ודי בזה למבין:

והנה כל ביטול הקליפות והיחוד של כל העולמות הכל נעשה בע"ש שהוא סוד נקודות האחדות בחי' מדות וסוד כנ"ל ולכך תקנו לומר אנ"א בכ"ח בהכנסת שבת וישבו שם מ"ב. והיינו להורות שנתייחד כל חלקי של זה העולם בחי' כסא דעולמות התחתונים לבחי' הווייתו ית' והיחוד של הכסא דהעולמות העליונים נעשה ע"י העצם של השם מ"ב. גם הר"ת של אב"ג ית"ץ והוא מספר שר"ה וכתיב ושרה שומעת פתח האוהל שומעת הוא לשון אסיפה. היינו שבחי' שרה היא הבחי' שהיא אוספת את האוהל. ר"ל זה העולם שנק' אוהל שיכן באדם. לפתח היינו לראשיתו לעילה ראשונה בחי' ימי קדם. וכשאנחנו עושים דבר זה בע"ש לייחד כל העולמות כח הנפעל להפועל עד א"ס ב"ה בחי' ימי קדם אז נמשך עלינו שפע חדשה מעצמותו ית' כי הפועל נותן החיות מחדש כח להנפעל. וזהו סוד מה שביום שבת יש תוס' נשמה חדשה. והבן:

ומעתה נבאר דברי הזוה"ק מה שהואלנו צלותא דמעלי שבתא. דהא אתאחדת כורסייא יקירא קדישא עילאה ברזא דאחד. היינו כי ע"י יסוד מעלת ע"ש בחי' יסוד יכולים אנחנו להעלות את הכורסייא קדישא. ר"ל שם אלהים בחי' כסא להווייתו ית' וזהו ברזא דאחד. היינו לאלופו ש"ע ומייחד כח הנפעל להפועל ואח"כ אתתקנת למשרי עלה מלכא קדישא היינו שהכסא נתייחד עם עצמותו ית' והוא כביכול שורה על הכסא. כד עייל שבתא איהי אתייחדת ואתפרשת מסט"א וכל דינין מתעברין מנה. היינו כי כשנעשה יחוד העולמות עם אלופו ש"ע אז נעשו הקליפות בחי' מתים כי גוי ששבת חייב מיתה. ואנפהא נהירין בנהירו עילאה ואיתעטרת לתתא בעמא קדישא. וכולהון מתעטרין בנשמתין חדתין. היינו כי כשאנו מייחדין א"ע לאלופו ש"ע כביכול בבחי' כח הנפעל להפועל אז נותן הוא ית' לנו כח מחדש סוד תוס' נשמה חדשה. כדין שירותא דצלותא לברכא לה בחדווה בנהירו דאנפין. פי' שזה הענין צריך האדם לייחד בהתחלת

התפלה של שבת. ואח"כ הוא שירותא דצלותא. והנה מוסף של שבת שהוא ג"כ מדת יוסף בחי' יסוד שהאות י' של יוסף מתחלפת בא"ת ב"ש ונעשה מוסף. לכך תקנו לומר תכנת שבת ומיוסד ע"פ תשר"ק צפע"ס והיינו כי העולם נברא בכ"ב אותיות אלפ"א ב"יתא וכשאנו רוצים להחזיר ולייחד החיות מהנפעל להפועל עד אלופו ש"ע מתחילין אנו מאות ת' עד האות א' מתתא לעילא מעילה לעילה עד אלופו ש"ע ויחודו ש"ע וזהו ג"כ מה שאנו מלבישים א"ע בע"ש לפי שהוא בחי' מדת יסוד מדה הששית. והם בחי' ששה שמות ס"ג שהוא מספר מלבו"ש. וזהו ברוך הוא אלהינו שבראנו לכבודו. והיינו כי כל העולמות הם לבוש וכלי לו ית'. והקב"ה ברא גם האדם בדוגמא של מעלה כדי שיהי' בכל איבריו ופרטיו מרכבה לעולמות העליונים הקדושים. וכשאדם נעשה מרכבה להעולמות אז הוא בבחי' כלי ומלבוש להתגלות ע"י אלהותו ומלכותו בעולם. והנה ר' יוחנן קרי למאני' מכבדותא וזהו ברוך הוא אלהינו שבראנו לכבודו היינו להיות כלי ומרכבה להעולמות הקדושים והבן:

והנה כל מה שאמרנו עד הנה הכל הוא בסוד ע"ש אבל כשבא שבת יום קדשינו אז אף מי שאינו בבחי' הזאת לבטל א"ע מהחזרת כח לעצמותו ית'. מ"מ ע"י סוד השבת יכול אדם לבוא לזאת המדרגה ויתבאר דבר זה ע"פ גמ' דשבת ע"פ לדעת כי אני ה' מקדשכם:

(עיין לעיל בדרוש לשבת קודש):

פרשת פקודי

אלה פקודי המשכן משכן העדות. כי ישראל חטאו בעגל ואמרו אלה וכו' כי טענו שמשה למעלה מהטבע. ואין אנו משיגין אותו וצריך לנו לאלהות אשר ילכו לפנינו בדרך הטבע שנשיגוהו. ואמרו כי זה משה האיש לא ידענו. כלומר אין אנו יודעין אותו ולא משיגין אותו. כי מה הי' לו. פי' בחי' מה שהוא למעלה מהטבע היה לו ובמדריגה זו של בחי' מה הוא עומד וכמו שאמר משה ע"ע ונחנו מה. פי' שאנחנו במדרגת למעלה מהטבע המכונה בשם מ"ה. ולמה תלינו עוד עלינו. לכן אמרו לאהרן עשה לנו אלהים היינו בדרך הטבע כי אלהי"ם גי' הטבע. אשר ילכו לפנינו ונשיגהו ולזה הצריכו תיקון לתקן בעשיית המשכן. ובמה שאמרו אלה אלהיך ניתקן במש"כ אלה פקודי המשכן. ובמה שאמרו עשה לנו אלהי"ם דהוא גימ' פ"ו ניתקן בר"ת אל"ה פ"קודי ה"משכן ר"ת אפ"ה גימ' פ"ו. ובמה שנתאוו למנהיג עליהם דהוא בחי' מושל ומנהיג מבחי' אדנ"י ניתקן בס"ת אל"ה פקוד"י המשכ"ן ס"ת הי"ן. גימ' אדנ"י ור"ת אפ"ה וס"ת הי"ן. וזהו איפת צדק והין צדק יהיה לך. ובמה שחטאו באמרם כי משה הוא בבחי' מה באמרם מה היה לו. ניתקן בר"ת של מ"שכן ה"עדות ר"ת מ"ה וס"ת ת"ן גימ' עשר פעמים מה. לומר

שצריך בחי' זאת להיות נכלל בעשרה דרגין כידוע. והכלל שהצריכו לעשות המשכן לתקן בחי' קומה שלימה בכל האיברים וכשנשלם היה עדיין חסר בחי' הראש. וניתקן באמרו אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. ששת ימים תעשה מלאכה וגו'. ויש לדקדק דלפי דבריהם ז"ל. אל"ה גימ' ל"ט דהוא של מלאכות האסורים בשבת לפ"ז היה ראוי לכתוב אלה הדברים אשר צוה ה' שלא לעשות. אמנם שהוכרחו לתקן ולעשות בחי' ראש וניתקן בשבת. שהאותיות הקודמין של שבת הוא רא"ש. וזהו ועשו לי מקדש כי היו צריכים להכניס ולהמשיך שפע עילאה באלופו ש"ע לכל הד' עולמות אבי"ע. וזהו ועשו לי מקדש. מקדש הוא בגימ' ד' אלפין במילואן. וזה והמלאכה היתה דיים והותר והקשה באו"ח ז"ל אי דיים לא הותר ואי הותר היאך יתכן בחי' דיים. אמנם השי"ת צוה לעשות משכן וזהו כביכול בחי' צמצום. שצמצם שכינתו בין בדי הארון. אמנם צריך ג"כ להתפשטות החסדים. וזה נעשה מבחי' הרצון ורעותא דליבא דישראל. עד"מ מי שיבוא ויאמר כי הקב"ה רוצה להשרות שכינתו בתוככם והתנדבו נדבה ע"ז. הנה מי הוא אשר לא יתלהב לבו לזה ויכסוף וישתוקק ליתן כל מה שיש לו ואדרבה יצטער עצמו על מה שאין לו כל חללי דעלמא. והיה נותן הרבה והרבה מאוד. ומבחי' זה הרצון וכסופא ורעותא נבנה המשכן ברוחנית להתפשטות א"ס ב"ה וכמה שנתנו דור המדבר בגשמיות זהב וכסף ונחשת נעשה בזה המשכן והי' בזה בחי' צמצום ומבחי' הרצון וכסופא ותשוקה דלהון והשתוקקות של כל אחד ואחד מזה נעשה הרוחניות להתפשטות אין סוף ב"ה. וזהו מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי כי העיקר הוא מנדבת הלב והרצון וכסופא של כ"א. נמצא שהיה מעשה בגשמית לצמצום. וגם מחשבה ורצון ברוחנית להתפשטות א"ס ב"ה וזהו חכמתו של בצלאל במה שצירף המחשבה אל המעשה ועשה קומה שלימה וזהו לחשוב מחשבות לעשו' בזהב ובכסף היינו שפעל במחשבה וגם בעשייה. וז"א היתה דיים והותר היינו שהיו ב' בחי'. בגשמית היה צמצום כביכול וזהו בחי' דיים. ומבחי' הרצון והרעותא היה התפשטות א"ס ב"ה. וזהו והותר. והבן כ"ז היטב:

פרשת ויקרא

ויקרא אל וגו'. ופי' רש"י לכל קריאות ולכל דברות וצווים קדמה קריאה לשון כו'. דע שבא רש"י ז"ל כאן ללמדנו כלל גדול בתורה והיינו כמו שמשה לא היה נגש לדבר עם השכינה עד שקדמו קריאה. כמו כן צריך האדם הרוצה לעלות אל ה' ממדריגה למדריגה בכל מדריגה צריך הוא שיקדימו קריאה מן השמים וליתן לו אותו המדריגה. כי העבדות האמיתית להשי"ת הוא דוקא מי שעובד את השי"ת ואינו רוצה באמת שום מדריגה

עד שקוראין לו וכופין אותו מן השמים על זה כי הוא צורך העולם. והנה בעינינו ראינו רבים מן החסידים שנעשו משוגעים ח"ו או בעלי מרה שחורה ומאין נמצא הדבר הזה. אם מן התורה ח"ו אדרבה התורה עוד משמחת את הלב. ולסיבה זו אסרו חז"ל לימוד התורה בת"ב ולאבל. אם מן המצות הלא פקודי ה' ישרים משמחי לב. אבל הענין הוא כי האנשים ההם הם הרוצים לעלות אל ה'. והסולם נעלמה מעיניהם כי אינם עובדים את השי"ת בהדרגה ותופסים דבר שאין שייך להם בלי שום קריאה ורשות מן השמים וגם יש אנשים שעיקר עבדות שלהם להשי"ת הוא כדי להיות בעל מדריגה וע"ז נאמר לא תעלה במעלות על מזבחי היינו כדי להיות בעל מעלה ומדריגה. כי תגלה ערותך עליו. כמו שאנו רואין שח"ו נעשו בעלי מרה שחורה ולא כן דרך האנשים השלמים שהם עבדים מרוצים להשי"ת ואינם רוצים באמת שום מדריגה. ומה שאנו רואים שיש להם מדריגות גדולות הכל הוא ע"י כפיי' מן השמים לצורך העולם ויזהר האדם בזה. ואל יהרסו לעלות אל ה' כי הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם:

במדרש **ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר אדם כי יקריב מכם וגו'**. כמ"ד עולה מן הצפון ושלמים מן הדרום. ע"כ ודבריו סתומין. וכדי לבאר דבריהם נראה דהנה כתיב ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים כל השומע יצחק לי. וגם כתיב ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק. דהנה נודע שיצחק הוא בחי' גבורה ודין וכן צירוף שמו הוא ק"ץ ח"י. והנה באמת שם יצחק הוא מלשון שמחה ומורה כי ע"י השמחה יכולין אנו לבטל כל הדינים והנה לפי הטעם של שרה היתה יכולה לקוראו צחוק שהוא מלשון שמחה גם בשם צח"ק היה נרמז שנולד לק' שנה לאברהם וצ' לשרה ונימול לח' אבל האות יוד של יצחק אין שייכות לו לכאורה. אבל הענין הוא כי האות יוד רומז לעשרה נסיונות של א"א כמבואר בפרש"י ז"ל שבזה נתעלה בחי' יצחק דהיינו הגבורות והדינים להתכלל באברהם וכן מבואר בכתבי האר"י ז"ל. והאלהים היינו ה' גבורות נסה את אברהם. ר"ל התרוממות בחי' הדינים להתכלל בהחסדים. וזהו ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים. והיינו שהשי"ת עשה לי נס המרומז בשם צח"ק כנ"ל נמצא שהיה ראוי לה לקוראו צחוק. אבל כל השומע היינו מי שירצה לאסוף ולהמתיק הדינים לשון. וישמע שאול. יצחק לי היינו שיצטרך לקוראו יצחק כדי להמתיקו ע"י עשרה נסיונות כנ"ל. גם יצחק לי הוא מספר אברהם. וזהו כל השומע יצחק לי. ימתיק הכל בחסד. וזהו ג"כ ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק דהנה כתיב ושמת את המנורה נוכח השולחן. וענין הוא כי מנורה הוא בחי' הארת המוחין והחיות של העולמות. ואמרינן בגמ' שלחן בצפון ומנורה בדרום והיינו כי שלחן הוא בחי' העלאת הדברים לשורשן

כמו האכילה שהוא בחי' העלאת הנצוצות קדושות מהאוכל. ולכן היא בצפון שורש הדינים. אבל בחי' מנורה מורה על הארת מעילא לתתא. והוא בחי' החסד וזהו מנורה בדרום מדת החסד וז"ש ושמת את המנורה נוכח השלחן היינו שתמתיק בחי' שלחן שהוא בצפון שיהיה שייך לבחי' הארת נכ"ח שהוא ר"ת נשמ"ת כ"ל ח"י כי הדינים הם בחי' צירוף ק"ץ ח"י אבל אתה תמתיק בבחי' נשמת כל חי ההיפך של קץ חי. נכ"ח הוא מספר ג' שמות יהו"ה שהם בחי' הנשמה של כל חי. וזהו עולה מן הצפון. ושלמים מן הדרום. כי עולה הוא כולו כליל והוא לשון עלייה והיינו העלאת הדברים לשורשן וזהו מן הצפון בחי' גבורה ודין אבל השלמים אוכלים הבעלים והוא בחי' קבלת ההשפעות הוא מן הדרום מדת החסד וזש"ה שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני היינו תחת דייקא. וז"ש ויעש אברהם משתה גדול היינו בחי' שלחן בצפון ביום הגמל את יצחק. שהמתיק צירוף ק"ץ ח"י בבחי' הגמ"ל מספר נכ"ח ר"ת של נ"שמת כ"ל ח"י. ועשה משתה גדול ביום ההוא היינו להמתיק שלחן בצפון סוד ושמת את השלחן נכח המנורה. והנה כאן כתיב ויקרא וגו' מאוהל מועד בחי' זמן ומועד היינו בחי' ק"ץ ח"י והיה קשה לחז"ל בחי' קץ ומועד לענין מה נכתב בכאן אצל אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. לכך בא המדרש כמתרץ ואמר כמ"ד עולה מן הצפון היינו שכל עליות של כל הדברים הכל צריך להיות מן הצפון בחי' מועד וזמן. ולכן גם כאן שכתיב אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. והיינו שרוצה להעלות א"ע להשי"ת וזהו בחי' עולה מן הצפון. ולכך וידבר אליו מאוהל מועד לאמר בחי' קץ וזמן בחי' צפון והבן:

פרשת שמיני

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל. ופי' רש"י באותו יום נטל עשר עטרות כמו ששנינו בסדר עולם עכ"ל. הנה הפשוט בוודאי הוא אמת כי בסדר עולם מונה והולך העשר עטרות. אבל יש לבאר עוד פנימיות הדבר. ונראה דהנה ענין הז' ימי מילואים היה כי נודע דהקב"ה בשעת הבריאה ברא ג"כ עולם התוהו והקליפות והוא בחי' אבידה מדעת כי השליך הקב"ה רפ"ח נצוצות קדושות ממקום קדושתם כדי שיהי' נמצא הרע בעולם ויהי' העולם כלול מרע וטוב כמבואר לעיל. ועי"ז יהיה בחירה ורצון ואז יהיה נמצא שכר ועונש. והנה יש עוד בחי' חיצוניות וקליפות שהם נמצאים מחטא אדם הראשון ואז נפלו עוד נצוצות קדושות בהקליפות וכן בכל דור ודור ע"י חטאי אדם ח"ו מוסיפין עוד ליפול נצוצות ק' בהקליפה. והנה אחר הקמת המשכן שהיו ישראל במדריגה גדולה כמו שפירשנו בפסוק ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה' ויאמר משה זה הדבר וכו' תעשו ולא פי' מה יעשו. אך הענין הוא כי עמידה לפני ה' הוא בחי' רוחני

ומדריגה גדולה מאוד לעמוד לפני השי"ת ממש לאור באור נועם העליון וזה שאמר להם משה זה הדבר תעשו. ר"ל שכך תעשו תמיד להיות במדריגה העליונה הזאת לעמוד לפני ה' ממש. וכן מצאתי באוה"ח שדיבר מזה. ועי"ז שהיו ישראל במדריגה גדולה אז העלו כל הנצוצות קדושות להקדושה וזה הוא ענין שבעת ימי המילואים. ר"ל שנתמלא כל שבעת ימי הבנין מהנ"ק שנחסר מהם עד עתה ונפלו בהשבירה. הן מה שנחסרו ע"י חטאי בני האדם. והן מה שנפלו בעת הבריאה. הכל ניתקן בשבעת ימי המילואים ונתמלאו. ולכך שימש משה דווקא באותן הימים. כי לו משפט המעלה יתירה הזאת להעלות כל הנ"ק ולמלאות בכל יום משבעת ימי המילואים יום אחד מז' ימי הבנין ואפי' בדורו לא היה יכול שום אדם לעשות כזו. היינו להעלות כל הניצוצות קדושות ולכן אמרינן בגמ' במה שימש משה בז' ימי המילואים. בתכלא לבן שאין בו אימרא. ונראה כי לבן הוא בחי' גדולה למעלה מכל הגוונים כנודע. ולכך שימש משה בתכלא לבן שהוא למעלה מן הגוונים. שאין בו אימרא. ר"ל שאין בו אמירה והוא למעלה מן הדיבור. והנה אחר ז' ימי המילואים בא משה ליום השמיני העליון וזה שאמר ויהי ביום השמיני ושם נכללו השלש ראשונות כי הם נכללו במאמר אחד. לכך פירש"י באותו יום נטל עשר עטרות כמו ששנינו בסדר עולם. ר"ל בפ' בראשית בסדר הבריאה ששם שנינו בעשרה מאמרות שנברא בהן העולם וכן כשבא משה ליום השמיני אז נטל עשר עטרות עילאין עשר ספירות קדושות. והנה המזל של יום השמיני הוא נוצר חסד. והוא יסוד הכהן הגדול כמש"ה כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן. וזה שאמר קרא משה לאהרן ולבניו סוד הכהן הגדול. ולזקני ישראל. היינו שהשפיע להם מדיוקנא עילאה קדישא טמירא והבן:

המנהג הוא מימים קדמונים לנקוב את החלות בשבת שלאחר פסח במפתחות. ונעשה על החלה צורת מפתח ומנהג ישראל תורה הוא וצריך טעם. כבר ביארנו טעמים ע"ז לעיל. והנה יש עוד לאלוה מילין טעם א' ע"פ פשוטו כי הנה בעת הזאת כשאכלו ישראל מן המן מהקרבת העומר ואילך לא אכלו עוד מן המן כמש"ה ויאכלו ממחרת הפסח מעבור הארץ. ואמרי' בגמרא ממחרת הפסח אכול עד השתא לא אכול ומאז התחילו לאכול מתבואת הארץ. והיו ישראל צריכין לפרנסה כי עד עתה היה להם המן. וזאת ידוע שלכל דבר יש שער כמו שאנחנו מתפללין שיפתח לנו השי"ת שערי פרנסה. ומזה נשתרבב המנהג להיות עושין צורת מפתח על החלות לרמז שיפתח לנו השי"ת שערי פרנסה: טעם הב' י"ל כי בעת ההוא סופרים אנו ספירה שבעה שבועות והם מ"ט יום ע"ד סוד נ' שערי בינה ואנחנו הולכים משער לשער ולכל שער יש מפתח וזהו שעושין

צורת מפתח. טעם הג' י"ל ע"פ מש"ה תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף והענין הוא כי באמת יש להקשות דהנה במשכן כ' זהב וכסף ונחשת ומקדים הכתוב זהב לכסף. ובמעשה בראשית כתיב ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור וזהו אור של אעא"ה אור של חסד ואח"כ כתיב שם אצילות יום שני שהוא בחי' גבורה בחי' זהב. והתירוץ ע"ז הוא כי בריאת העולם היה בחסד כמש"ה עולם חסד יבנה. לכן מקדים חסד בחי' כסף לגבורה בחי' זהב אבל המשכן שכל ענינו היה כדי שיצמצם הקב"ה כביכול שכינתו לשכון בתוכו וכל בחי' צמצום הוא מבחי' גבורה לכן מקדים שם זהב לכסף. אך הזהב שכתוב שם הוא מנוקד בפת"ח כמש"ה זהַב התנופה. והוא נקודה שבחסד נקודות החכמה ופַתַח הוא מלשון פתח ושער ומורה שמשם נפתחים להיות באים כל החסדים וזהו שאמר תורי זהב נעשה לך והיינו מה שבמשכן נעשה לך תורי זהב בחי' צמצום עכ"ז הוא עם נקודות הכסף והיינו בנקודות פַתַח נקודה שבחסד. והנה שבת שלאחר פסח הוא תמיד בשבוע שניה שבספירה והשבוע הזאת הוא בחי' גבורה בחי' זהב אך שהוא מנוקד בכסף נקודות פַתַח ומורה שנעשה פתח ושער להיות באים כל הברכות ולכל פתח ושער יש מפתח לכן עושין צורות מפתח על החלות. והבן:

פרשת במדבר

ביאור על מדרש פליאה בפסוק איש על דגלו באותות לבית אבותם א"ת באותות אלא באותיות לפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קבה אל. ויבואר דהנה אמרו רבותינו ז"ל בשעת מ"ת ראו ישראל שנתגלה עליהם הקב"ה בצבאות ומחמת דגלים של מ"ה נתאוו ישראל לדגלים. והנה הדגלים היו דגל מחנה ראוב"ן יהוד"ה אפרי"ם ד"ן ובזה יבואר מה שאנו אומרים אדיר אדירנו בכל י"ט ומפני מה דווקא בי"ט. אך דהנה דשבת מרמז נגד העולם האצילות וי"ט נגד עולם הבריאה ובעולם הבריאה הוא המרכבה עם הדגלים לזה אומרים א"דיר נוטריקון אפרי"ם ד"ן יהוד"ה ראוב"ן שהן המה הדגלים ואיתא בס' עשרה מאמרות שעל מה בדגלים היה כתובין אותיות מאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב דהיינו עז"ה בדגל הא' היה כתוב הא' מאברהם והי' מיצחק והי' מיעקב ועל דגל הב' היה כתוב הב' מאברהם והצ' מיצחק והע' מיעקב ועל דגל הג' היה כתוב הר' מאברהם והח' מיצחק והק' מיעקב ועל דגל הד' המ' מאברהם הק' מיצחק והב' מיעקב נשאר הה"א מאברה' שהיתה פורחת באויר ומחופפת על ישראל שלא ישלוט עליהם שום רע וקללת בלעם הרשע ע"ד הכתוב הא לכם זרע ושמן הה"א מתברכין ישראל ומתרבין בבנים ובזש"ק ובכל שמות אמהות הק' נמצא הה"א היינו שר"ה רבק"ה לא"ה רק ברחל לא נמצא אות ה' ע"כ אמרה ליעקב בא נא אל שפחתי ואבנה גם אנכי ממנה ר"ל מה"א

שלה אך לכאורה קשה לפי מה דאי בזוה"ק על המ"ם סתומה מלסרבה המשרה שרומזת למסע הדגלים שנסיעתן היה כמין מ"ם סתומה שיש לה ארבע דפנות דהיינו ב' דגלים כמין **ד** וב' דגלים השניים כמין היה מחנה שכינה שהוא הארון וכל כליו ומחנה הלוים א"כ לפ"ז היה לו להמ"ם סתומה מאברהם לחופף עליהם באויר שהיא מרומזת למסע הדגלים והה"א תכתב על המפה. אך התי' ע"ז הוא שהשי"ת לא רצה להזכיר על בניו הנעימים שום שם של קללה ח"ו וכשהיה כתוב על מפה הד' ה' מאברהם והק' מיצחק והב' מיעקב היה משמעות קב"ה שהוא ח"ו לשון קללה. ע"כ היה מההכרח שהה"א תפרח באויר והמ"ם תכתב על המפה ובזה יבואר המדרש איש על דגלו באותות א"ת באותות אלא באותיות לבית אבותם דהיינו שיכתוב על מפות הדגלים האותיות מאבות הקדושים כנזכר לעיל ואז כאשר ראה בלעם הרשע שהה"א פורחת באויר כדי שלא יהיה נקרא קב"ה לפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קב"ה אל. והבן כ"ז:

פרשת בלק

לעשות קטנה או גדולה. לכאורה תי' גדולה מיותר גם להבין לשון המליצה מה שלא כתוב טובה או רעה כדלקמן. הענין הוא כך כי יש ב' מיני נצחון בין השונאים א' כאשר האחד יפול ממעמדו הגם שהשני לא יהיה לו שום עלייה עכ"ז יש לו נקמה ונצוח מה שהורד גאונו ויש אשר לא יגיע לו שום היזק כ"א האחד יתעלה למעלה יותר גדולה בשגם השני לא הורד מכבודו עכ"ז יש לזה נקמה ונצוח כי הוא עלה למעלה וזהו לעשות קטנה היינו לעשות נצחון להקטין צד א' או גדולה להגדיל צד א' כי ה' הוא המשפיל גאים ומגביה שפלים עדי מרום:

הן עם לבדד ישכון. ע"פ מ"ש בכתבי האריז"ל כי יש ב' בחי' שפע א' נק' אל ד"ד היא היורדת בחסד א"ל ואין נבדקין למזונות כ"א כל הפושט ידיו נותנים לו וזה א"ל ד"ד שפע החסד והשני נקרא מיד"ד הוא השפע אשר בודקין מקודם אם הוא ראוי לכך וזה מ"י ד"ד שבודקין מי המקבל השפע וז"פ הפסוק הן עם לב' ד"ד ישכון. היינו ב' בחי' ד"ד היינו השפע ישכון כי יהיה דבוקים בחסד אל ויהיה ראוי למשוך שפע ברכה ואז אצל הגוים נעשה מצירוף אל תי' ל"א כאשר יזכרו ויתנו אל לבם כי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה אז הכל כאפס ואין וזה ובגוים לא יתחשב וכל הגוים כאין נגדך והן איים כדק יטול במהרה בימינו א"ס:

פרשת מטות

והרמות מכס וגו' א' מחמש מאות. כבר ביארתי זה לעיל במקומו ועוד יש לאלוה מילין שציוה להם הבוב"ה ליתן א' מן ת"ק כי הם הלכו לנקום נקמת ה' צבאות. וצבאו"ת הוא

תצ"ט כאשר ביארנו לעיל. ולכך לקחו מן ת"ק חלק א' ונשאר להם כמנין צבאו"ת. וגם כי לא נפקד מהם איש וזה היה מחמת שהיו נאחזין ונדבקין בבחי' שורשם בארץ החיים שהוא מהלך חמש מאות שנה. והבן:

וימסרו מאלפי ישראל גו'. מאי לשון וימסרו. אכן הענין הוא כי ה' אמר נקום נקמת ב"י. ומשרע"ה לא רצה שינקמו ב"י נקמת עצמם רק אמר לנקום את נקמת ה' במדין. לזה אמר. "החלצו "מאתכם היינו שתוציאו א"ע מלנקום נקמתכם. והנה כאשר לזה צריך להיות צדיק וחסיד שיהי' כוונתו רק לכבוד ה'. וכ"א מישראל הסתיר א"ע לאמר מה אני נחשב לקנא לכבוד ה'. והחברים מב"י אשר ידעו על איש א' שהוא ירא ה' באו אל משה והגידו לו שזה הוא צדיק גמור. ע"כ אמר הכתוב לשון וימסרו. הוא לשון מסירה. כאדם המלשין על חבירו נקרא מסור. גם שמעתי מאיש הלז ששמע מזקני בעהמ"ח זצללה"ה דרוש גדול ביום ך' סיון ולא זכה כ"א אלה הדברי'. ך' סיון הוא התחלה על י"כ אם מקיים יום הזה כראוי אזי יוכל לקיים יה"כ כראוי ונכון וסימנך כי יד על כ"ס י"ה ר"ת ך' סיוון. י"ה ר"ת יום הכפורים:

פרשת ואתחנן

הטיבו כל אשר דברו. לכאורה תמו' הלא מוטב הי' שישמעו מפי הרב ומה שאמרו פן נמות. אין זה טענה. כי אדרבה יתעלה נפשינו במס"נ זהו עיקר עבודה ועליות הנשמה ותשוקתה. ונראה לי דעיקר השבח ששיבח אותם בזה אשר תפסו במדת האמת לדבר כאשר הי' אז עם לבבם. וזהו הטיבו כל אשר דברו. לא כן המתקרבים ומפתים בפיהם ולבם בל עמם. ולז"א מי יתן והיה לבבם זה כל הימים:

פרשת עקב

והיה עקב תשמעון וגו'. כדי להבינך זה אקדים הקדמה אחת דהנה כבר נודע דכל הנשמות של ישראל היו כלולין באדה"ר כמשאחז"ל (שמו"ר מ, ג) איפה היית ביוסדי ארץ (איוב לח, ד) וכ"א היה תלוי וקשור באדה"ר ויש כמה בחי' נשמות ידועות במעלה זו מזו אותן נשמות אשר היו אחוזים בראשו ובמוחו של האדם קדמאה. בוודאי הם גבוהים מאוד. ומהם בגופו ומהם ברגליו וכפי בחי' האבר שהי' להנשמה בו אחיזה כמו כן תגדל בחי' השכל להנשמה דודאי בחי' אותן נשמות אשר היו כלולים בעקב של אדה"ר היה שפלים במדריגות מערך הנשמות אשר היו נאחזים בגופו ומכ"ש במוחו וכן הוא בכל אדם עיקר משכן הנשמה הוא במוח ורוח בלב ונפש בכבד וכל מה שהגוף יותר למטה כמ"כ יתמעט בחי' השכל והחיות דאינו דומה החיות של אדם השרוי בלב לחיות שנמצא ברגליו. ויותר בעקב הרגל שהוא סוף הגוף ששם החיות מועט כמ"כ עד הנה

דורות שעברו מעת בריאת אדה"ר עד עתה היה להם נשמות גבוהים אשר הי' להם אחיזה באיברים גבוהים של אדה"ר והיה להם חיות הרבה. אבל עתה שכבר נשלמו תיקון הנשמות כולם ומעתה לא נמצא כ"א הנשמות מעקב שהוא בחי' עקביים כמו שאחז"ל בעקבות משיחא בסוף הגלות קודם ביאת משיח אז הנשמות הנשפעים מלמעלה הם בחי' עקב שהוא בירור ותיקון אחרון והנשמות הללו הם נמשכין משיעור קומת אדה"ר. אך לכל זאת אף בדור הזה שיש לנו נשמות מעקב מ"מ כשאדם מתחזק בעבדות השם ומקשר א"ע באדם העליון אז גם הנשמות הללו באים לידי עלייה גדולה שמתעלים לשורשם וכן האדם אע"פ שחיות אשר הוא בעקב הוא שפל ונמוך מחיות הגוף ומכש"כ מחיות הראש מ"מ כשאדם מדבק א"ע ומשעבד כל הרמ"ח איברי' לרמ"ח מצות עשה ושס"ה גידיו לשס"ה מצות ל"ת ומשעבד כל האיברים תחת הלב. ואח"כ משעבד הלב תחת המוח ומקשר כל גופו עם בחי' נר"ן ומדבק ומייחד הכל במקור הקדושה ובשורשו עליון אז יש עליי' לכל גופו כי נעשה עולם שיעור קומה שלימה מרכבה לקדושה עליונה ואז יאירו כל הרמ"ח איברים כשאדם מקבל עמ"ש ע"י הרמ"ח תיבות דק"ש ואז מחבר את האהל להיות אחד ונעשה גם העקב רב מאוד שנדבק הכל במקור הקדושה. וזש"ה גם עבדך נזהר בהם. ר"ל כשאני מזהיר ומאיר א"ע וגופי על התורה והמצות. ואז בשמרם עקב רב שאני מגביה כל הגופים ואפי' בחי' עקב שלי נעשה רב. וזש"ה והיה לשון שמחה. ר"ל שיש שמחה ושעשועים לפניו ית'. עקב תשמעון את המשפטים האלה. אפי' אותן הנשמות שהם מבחי' עקב עקביים ג"כ תשמעון את כל התורה וזה שמסיים ושמרתם ועשיתם אותם ר"ל באופן דעיקר הוא לנשמות הנמוכים הללו שהם מעקביים מסוף שיעור קומה וקרובים אל הגבול הם צריכי' שימור גדול לבל יכנסו ח"ו חוץ לגבול. לבל ישלטו בהם ידי זרים ויניקת חיצונים רק צריך שמירה וגדר שגם העקב יהי' בקדושה. ועי"ז שתשמרו אתכם היטב מכח זה ועשיתם אותם ר"ל שתתקנו כל השיעור קומה ואז כשישלמו התיקון מהנשמות של העקביים ישמר ה' לך את הברית ואת החסד. ומזה יתבאר הכתוב הנ"ל. כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם. אפילו במקום אשר יעשו הדרכה והילוך אותם הנשמות אשר הם בסוף רגליהם שהם נשמות הבאים מעקביים ג"כ לכם יהיה הכל יהיה נכנס בקדושה ושלכם יהי' ואפי' אותן הנשמות של עקב אם יעבדו את השם וידרכו בארץ החיים ג"כ יהי' נכלל בהקדושה ויהי' יכולת בידם למשוך מן המדבר ר"ל ע"י הדבור של אותן הנשמות הנ"ל יעוררו הנהגה של רחמים מעולם הדיבור. ולא זו אלא אפילו בחי' הגבוה שהוא מכונה בשם לבנון שהוא מל"ב נתיבות החכמה ונ' שערי בינה. גם מאותה הנהגה הגבוה יהי' יכולת ביד הנשמות הנ"ל

למשוך משם שיתנהגו העולמות בלבנונית הפשוט אשר אין שם גוון כלל כי אם כלו לבן חיוור הוא ומן הנהר פרת וקחשיב דרך השתלשלות העולמות מלמעלה למטה שיהיה יכולת בידם להמשיך מן הנהר ר"ל מזה האור והתפשטות אשר נקרא נהר פרת שמימיו פרין ורבין ע"ד הכתוב אור זרוע לצדיק שאצל הצדיק העליון האור זרוע אצלו וכשתגלו אורו אז נצמח הולדה סיבה וגדולה מכל מיני שפע טובה כלומר כשהצדיק העליון זורע אורו ומשפיע מסודו לכנ"י אז נמשך מזה כל מיני טוב וכל חסד כמו מזריעה שמגרעין א' עולה כמה חיטין והכוונה שיעשה יחוד להמשכת שפע מדכורא דהוא הצדיק יסוד העולם ועד ים האחרון דהוא הבחינה תתאה מדת המלכות שהוא ים תתאה הכל יהי' גבולכם וכולו יהיה נכלל בגבול הקדושה ע"י פעולות הנשמות הנ"ל אף שהם מכף רגל מבחי' עקביים הנ"ל ועל ידי זה הבטיח להם השי"ת ב"ה לא יתיצב איש בפניכם שלא יהי' להם שום התנגדות מכל צד רק פחד ומורא יתן ה' על כל פני הארץ כאשר דיבר לכם:

עוד לאלוה מילין לבאר הכתובים הנ"ל באר היטב על פי דרך דרוש ומתוך זה יתבארו הכתובים וכמה ענינים בדרך השכל. והוא דלכאורה יש לדקדק דמה זה שאמר ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך כיון דהזהיר לנו שיהיו כנס"י שומרים התורה והמצות והחוקים והמשפטים א"כ כשהאדם עובד את השם כראוי בדין הוא נוטל שכרו ולמה הוצרכו לזכות ולטובת והבטחת אבות אך נראה דשורש הדבר הוא דידוע דהוא ית"ש מתנהג א"ע עם האדם מדה כנגד מדה כפי מה שהאדם מעורר למטה את מדת רחמנות כמ"כ השי"ת מתנהג עמו. והנה כבר נודע דבכל דבר שבעולם נמצא בו בחי' זכור ושמור. וכדי להבינך. זה צריך אני להאריך קצת והוא דהנה אמרו חז"ל אין ברכת השם חל על דבר ריקם. וכן אמר הכתוב יהב חכמה לחכימין כ"ז הוא דאף שהקב"ה משפיע שפע רב אם לא יעשה האדם הכנה וכלי מוכשר לקבל השפעת השי"ת אז לא יהיה יכולת ביד האדם ליהנות מהשפעה זו רק אם יש לו כלי כגון אם האדם מצפה ומחכה ושומר לחכמתו ית' ועי"ז עושה הכנה וכלי לקבל השפעת חכמתו ית"ש ואז באמת הקב"ה משפיע לו שפע חכמה. וכן כל הדברים. וטעם הדבר שצריך להכין הכלי תחלה בזה תבין מ"ש חז"ל אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד שנ' הן יראת ה' הוא אוצרו. ולכאורה הוא מחוסר הבנה לומר דאין להקב"ה בעולמו אלא אוצר של י"ש בלבד. הלא הכתוב אומר הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים. וכי יש לך דבר בכל העולמות שאינו ברשותו ית"ש. גם מהו לשון אוצר של יראת שמים וכן אחז"ל בכל המקומות דשואלין לאדם כמה שאלות עסקת בתורה וכדומה ועל כולם אי איכא יראת שמים אין דכתיב הן יראת ה' הוא וגו'. אך כשמתבונן האדם יבין וישכיל שבאמת

אין להשי"ת אלא אוצר של יראת שמים ר"ל שכל הדברים וכל השפעות הבא מאתו ית' אי איפשר לבני אדם ליהנות מהם אלא שתקדים להם היראה דהוא הכלי והאוצר הנ"ל והוא עד"מ דהנה התבואה אינה צומחת מן הארץ אם לא שזורעין תחלה. ולכאורה יפלא כיון דחזינן דיש בהאדמה כח הצומח אשר מוטבע בה מהבורא ב"ה מאז ומקדם שתתן יבולה א"כ למה צריך האדם לזרוע וליתן התבואה בתוך הקרקע. אך הוא הדבר אשר דברנו באמת הבוב"ה אין חקר לגדולתו ואין קץ וסוף לכחו והשפעתו כי השפע הנובע ממנו יתברך שמו הוא בהתפשטות והרחבת גדול בלי שיעור וערך. והנה הטביע כח בארץ שיהי' בה כח צמיחה. אך כח הלזו הוא בדרך התפשטות ודבר שהוא בהתפשטות היאך אפשר לבוא לידי צמיחת גרעינין של חיטין וכדומה שזה הוא גבול וצמצום לכך אנו מוכרחים לעשות תחבולה על כח זה והיינו ע"י שנותנים תבואה באדמה וזורעין גרעין והוא מתדבק אל כח הצומח שהוא שורשה וממנה לוקח ואז גם כח הצומח מצמצם כחו בגרעין זה. אך בהיות הגרעין למטה שלימה במציאותו אי איפשר לה לקבל עד שנרקב ובא אל מדריגת אין ואח"כ בא אל מדריגת צמצום ואעפ"כ יש בו כח רוחני ואז שניהם יוציאו כמה גרעינין אך לכל זאת הוא בגבול מחמת שנצמצם בכלי. דהיינו בחי' המגביל לכח הצומח. וכי אוצר של תבואה שאם אדם יפקוד להכניס התבואה בלא כלי רק לאויר העולם אז אפילו יתן כל ימי חייו הכל יתפשט לארץ לארכה ולרחבה ולא יהיה שמור. אכן בהיות לו אוצר שזה מקיף כל מה שנותנים בתוכו מארבע רוחות אז יכול האדם ליתן בתוכו כרצונו ויהיו שמור לו. לכך צריך האדם לעשות כלי ואז יכול לקבל השפעתו ית"ש מחמת שבא בצמצום לפי הכנה שמכין האדם א"ע ועושה שמירה וכלי לקבל השפעה הזו. כמו ששאל אלישע הנביא את האשה מה יש לך בבית ותאמר וגו' כ"א אסוך שמן שיהיה יכולת להברכה לחול ולשרות. וכפי הכלים שהיו לה. כך קיבלה השפעות מאתו ית"ש. וכמו כן מדת היראה הוא מכונה בשם אוצר שהוא כלי השמירה לכל דבר אלהים כמו שאחז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת. כי כשיש לאדם יראת שמים אז הוא שומר א"ע ועושה לו גדר וגבול מה לעשות ומה שלא לעשות. ואז כל מה שמקבל מאתו ית"ש הוא שמור בו משא"כ אדם שאין בו יראת שמים אז אף אם השי"ת ישפיע לו כל המעלות חכמה ועושר וכדומה אז לא יהנה ממנו ולא תהי' מתקיימת בידו כי ח"ו יעשה עם השפעה זו חוץ לרצון הבוב"ה. אבל אם יש בו יראה אז הכל שמור. ונמצא היראה היא השמירה ובית קיבול לכל השפעות אלקות. ולכך נק' אוצר של יראת שמים כמו אוצר של תבואה שמועיל להתבואה שלא יתפשט לחוץ כמ"כ הוא אוצר היראה שומר כל הדברים הבאים מאתו ית' ונעשה יחוד בבחי' משפיע ומקבל דהוא זכור

ושמור. וכ"ז הוא בכללות התורה והמצות. והחכם יבין מעצמו כל פרטי הדברים איך שיש בו בחי' זכור ושמור והנה לפעמים עולה על לב האדם מה שהיצה"ר מסיתו ואומר לו הלא עברו רוב שנותיך אשר פגמת בהם והרבית לפשוע. שוב אין לך שום תקנה לשוב על עוונותיך כי הזמן יכלה ותשובתך לא יכלה ואין בכחך לעשות תשובה כראוי על כל חטא ועוון ע"כ שמע לעצתי שמח לבך ועשה מה שבכחך. הרוג בקר ושחוט הצאן כי בלא"ה אבדת חלקך בעוה"ב מאחר שקלקלת עד הנה והוא מעוות שלא תוכל לתקון כך הוא פתוי היצה"ר הרוצה לאבד את האדם משני עולמות. אבל החכם עיניו בראשו כי א"א לבני אברהם יצחק ויעקב שיאבדו ולא יהיו להם ח"ו שום תקנה הלא יש להם חלק אלהי ממעל. ע"כ הוא מחזק את לבו ומאמין בדברי חז"ל שאמרו דאף אם עובר ח"ו על מצות השם מ"מ אל יתייאש מן הרחמים כי אף אם יגולגל אלף פעמים מוכרח הוא לשוב ולתקן ולקיים את כל מצות ה'. כי לא ידח ממנו נדח. וכל מה שיש לו שורש בקדושה אף אם הוא בעמקי שאול הקב"ה מסבב ומגלגל עד אשר יעלה מתהומות כל הנצוצות קדושות הצריכות לשוב למקומם ולשורשן של הקדושה. וא"כ כשאדם מאמין באמונה שלימה שבוודאי הסוף יהי' שמוכרח לשוב ולתקן את מעשיו. עי"ז הוא משים על לבו מה לי לסבול צער גלגולים ולטעום טעם מרירות המות כ"פ הלא הסוף יהי' בע"כ שאחזור לשוב להשי"ת מוטב שאשוב מיד בעודי בחיים חיותי ומה שיעשה הזמן יעשה השכל ועיקר תלוי באמונה כשאדם מאמין בדברי חכמים שבוודאי יהי' כן אזי באה לו שמחה מזה שמאמין שיהי' דבוק בקדושה עכ"פ בסוף ומתוך האמונה זו לבו מתחרט ומתלהב לצפות מתי יגיע יום לתקן את מעשי ולשמור מצות ה' וכשהוא שומר ומצפה ע"ז אז נעשה משמירה זו כלי ובית קיבול. והבא לטהר מסייעין לו מן השמים ומוציא מחשבתו מכח אל הפועל שיבוא לידי עשיי' ומשפיע לו בבחי' דכר וזהו ג"כ בבחי' זכור ושמור דהבוב"ה מתנהג עם בריותיו כמדתן במדה שאדם מודד מודדין לו. ואז ע"י שאדם עושה לעצמו שמירה וכלי ע"י שמחה והאמונה שיש לו במה שיהיה עובד את ה' א"כ גם הוא ית"ש מעורר רחמיו וחסדיו וכל הטובות שהבטיח לעשות לזרע אברהם יצחק ויעקב וגם הבטחות ע"י הנביאים הקדושים אף שהבטיחם שיהיו בסוף בעקבות משיחא אבל מחמת גודל האהבה אז גם השי"ת מעורר הבטחה זו ועושה מזה בחי' שמור ומתחיל לצפות כביכול מתי יגיע התור שאקים הבטחה שהבטחתי לאבותיהם שאשפיע לזרע אברהם כל טוב וע"י בחי' שמירה זו מתחיל הקב"ה מיד לקיים הבטחות הנ"ל ומשפיע מיד לזרע אברהם להזכיר להם ברית אבות בבחי' דכר והבן:

ומעתה נבוא אל מקראי קודש הנ"ל וזה שאמר והי' אין והי' אלא לשון שמחה ר"ל שתגיעו לזו הבחי' שתהי' לכם שמחה מזה שתבינו שעקב תשמעון את המשפטים האלה ר"ל שעכ"פ בעקב ובסוף כל איש ישראל ישמע בקול ה' לקיים מצותיו וע"י האמונה זו תהיה לכם שמחה ומזה תבואו לבחי' שמירה שתשמרו ותצפו מתי יגיעו הימים האלה לשמוע בקול ה' וזהו ושמרתם. ועי"ז ועשיתם אותם. ר"ל ע"י בחי' שמירה תזכו לבוא לידי עשייה שתתקנו מיד מעשיכם. ואז מה יעשה הקב"ה יתנהג עמך כמדתך ושמר ה' לך היינו עבורך יעשה ה' ג"כ בחי' שמירה וכלי ע"י הברית והחסד אשר נשבע לאבותיך והבטיח לך שיעשה זה באחרית הימים. עי"ז השי"ת מעורר ההבטחה זו וישמור ויצפה להביא עליך אשר דיבר לך וע"י התעוררת הנ"ל תבוא לבחי' זו שיתחיל הקב"ה להשפיע לך בבחי' דכר מיד מאותן הבטחות הנ"ל. ואז ואהבך וברכך ובירך פרי בטנך בכל מיני ברכה ושפע טובה אמן כיה"ר:

נצבים

והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלהיך שמה. דהנה ידוע כי כמו שיש ז' היכלות דקדושה כמ"כ יש כנגדן ז' היכלות דטומאה וכנגד ז' מדורין דגיהנם. והנה האדם המשקע א"ע בהקליפה ח"ו ע"י עבירות שעושה אז הוא ממש בגיהנם ואדם כזה הרוצה לשוב אל השי"ת בתשובה מאין נמצא זה שיהי' עולה על לבו לעשות תשובה כיון שהוא משוקע בתוך הרע היאך יגיע לו מחשבה קדושה. אך האמת הוא שזהו מחמת אהבת הבוב"ה לישראל. וכביכול יורד אליו לתוך ז' היכלות דטומאה כדי להחזירו בתשובה וזה שאמר דוד המע"ה הצילה מיד שאול נפשי היינו שאתה דייקא תציל את נפשי מיד שאול ז' היכלות דטומאה כנ"ל וזהו והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך. כי הגוים וז' היכלות דטומאה וז' מדורין דגיהנם חד הוא. ואם תרצה לידע מנין באה לך התשובה הזאת הוא מחמת ה' אלהיך שמה שיורד להציל אותך מיד שאול ואבדון וכשתעשה תשובה באמת כמו שמפורש בקרא אז אם יהי' נדחך בקצה השמים וכו' דהנה כתיב מ"י י"על"ה ל"נ"ו ה"שמימ"ה ר"ת מילה. וס"ת יהו"ה ורצה לומר שהמילה בחי' צדיק הוא החותם של שם יהו"ה ב"ה אבל אם יהי' נדחך בקצה השמים ר"ל נוטה מן השמים אל בחי' קצה השמים. גם משם יקבצך ה' אלהיך וז"ש בכפל לשון משם יקבצך וגו' היינו בחי' נצוצות קדושות שהורדת אתה ואבותיך בהקליפה ע"י החטאים. ועוד אמר ומשם יקחך. היינו נ"ק אשר נפלו בתחלת הבריאה אבידה מדעת כדי שיהי' בחי' ורצון כנ"ל והבן:

לימים נוראים

זכרנו ל"חיים ר"ת מספר הב"ל "מלך"חפץ "בחיים ר"ת מספר נ'. והענין הוא כי אף שבאמת צריך האדם להתפלל בר"ה ויה"כ על בני חיי ומזוני. בני כי כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן והאי נהר לא פסק מימיו לעלמין ואדם הרוצה להיות מרכבה להאי נהר צריך הוא להתפלל על הבנים וגם על חיי ומזוני צריך האדם להתפלל כי זולתם א"א להיות נמצא בעולם. אבל כ"ז צריך להיות בבחי' סוף וטפל ועיקר התפלה צריך להיות בר"ה ויוה"כ דווקא על בנין בית המקדש שיבנה ב"ב ועל גלות השכינה ובל יהיה מחשבתו על עצמו ח"ו. ואם יאמר האדם מה לי לבנין בהמ"ק דע מה שאמרו חז"ל כל דור שלא נבנה בהמ"ק בימיו כאלו נחרב בימיו והרי אנו ח"ו כאלו אנחנו המחריבים את הבהמ"ק. לכך צריך אדם להשים עיקר מחשבתו ותפלתו על בנין בהמ"ק שיבנה ב"ב ואז יתגלה מלכותו בעולם ויתגלה ההבל העליון הקדוש סוד כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם וזהו מה שאנו מתפללין זכרנו לחיים שר"ת מספר הבל שהוא החיים העקרית. וגם אנו מתפללין על נ' שערי בינה בחי' תשובה שיתגלו בעולם. והבן:

אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו. נראה לפרש דהנה אם אדם חוטא ואינו מחטיא אזי כשעושה תשובה ממשיך הארה ושפע מן ג' אלפין של ג' עולמות אב"י לעולם עשייה והנה אל"ף במילואו עולה קי"א ג' פעמים ק' עולה ש'. ג' פעמים יו"ד עולה למד ג"פ א' עולה ג' הרי של"ג. ואם ח"ו הוא מחטיא את אחרים אזי כשעושה תשובה אינו ממשיך הארה רק מן ג' מילואי אלפי"ן ולא מהשרשים. והג' מילואים מספרם ש"ל מספר צמ"ר וזהו פי' הפסוק אם יהיו חטאיכם היינו שהחטאים יהיו רק שלכם ולא לאחרים. כשנים כמו השני שהוא אדום ואינו מאדים. אזי כשלג ילבינו כנ"ל. ואם יאדימו לאחרים כתולע שהוא צובע לאחרים כצמר יהיו:

עוד י"ל **אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו גו'**. היינו שלא יהיו חטאיכם ממקור הטומאה רק כשני שהוא בעצם לבן רק שנצטבע מתולעת מקור הטומאה אז ע"י תשובה תוכלו להעלות את עצמיכם כ"כ עד כשלג ילבינו. היינו כי שלג הוא ג' אלפי"ן במילואם שהם מספר של"ג והאלפי"ן הם מן ג' אהיה. אבל אם יאדימו כתולע. היינו שהחטאים יהיה מן מקור הטומאה אז כצמר יהיו והיינו מילוי של ג' אלפי"ן שהוא מספר צמר ולא האלפי"ן בעצמם. וכיה"ר שנשוב להשי"ת בכל לבבנו באמת ובתמים:

ונתנה תוקף קדושת היום וגו'. וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון. ויל"ד על הלשון כבני מרון שהוא לשון תרגום. ומ"מ לא נאמר כבני צאן. כאמור להלן כבקרת רועה כו' מעביר צאנו כו'. והנראה ליישב שהרמז הוא ע"פ מה דאיתא בזוה"ק ע"פ ויאמר אברהם

אל עבדו זקן ביתו וכו'. דקאי על המלאך מט"ט שע"י הולכים כל ההשפעות לישראל בכל השנה כולה. אבל בימים נוראים בר"ה ויה"כ אנו תלוים בדין. ר"ל שהשי"ת שוקל העוונות והזכיות של ישראל בפלס המאזנים איזה מהם יכריעו. ואם ראוים הם לפי מעשיהם לקבלת השפע. והנה יש לחקור היאך שייך לומר שיש כף מאזנים במרום. ומה הם המאזנים. אך דהנה ידוע דבאורייתא ברא קב"ה עלמא ובאורייתא מתקיימת דהיינו שבכל דבר נמצאים אותיות מתוה"ק. וכמו כן המאזנים הם ע"י אותיות התורה. והנה נשכיל איזה אות נראה ככף מאזנים הוא הט' שהוא נראה ככף מאזנים ע"כ כשהש"י רוצה לשקול מעשינו בכף מאזנים אזי הוא נוטל שני טתי"ן משם מטטרו"ן ונשאר מרון. וזהו שאנו אומרים וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון וק"ל:

מה שאנו קורין בר"ה ביום הראשון וה' פקד את שרה וכו' כי בזה אנו יכולין להמשיך ולפקוד עקרות כמו שפירשנו וביארנו לעיל בחידושי תורה שכל מה שהאבות עשו פתח בעולמות עליונים להמשיך שפע להעשות נסים להם לא עשו לפי שעה רק שעשו לדורות אך שצריך האדם להעשות כלי לקבל השפע ההוא ודבר זה יכול האדם לעשות ע"י אותיות תורה מסיפורי מעשיות ונסים שנעשו לאבותינו. גם כתבנו בחידושי תורה לפרש מה שאנו קורין בר"ה ויאמר אבימלך שלכאורה אין זה ענין לר"ה ופירשנו שם כל הפ' ע"ד רמז כי הקב"ה קודם שנברא העולם עלו כל העולמות במחשבה לפניו ית"ש והתיעץ בכל המדות איך שיתנהגו העולמות וזהו ויאמר אבימל"ך היינו המחשבה העליונה שנק' בשם אב"י מל"ך להיות כי עיקר עליות העולמות במחשבה היה כדי להיות להמאציל תואר מלך ויתגלה מלכותו בעולם ופיכ"ל שר צבאו היינו פ"י כ"ל והוא מדת יסוד אל אברהם הוא מדת חס"ד אלהים היינו הדינים עמ"ך נמתקים ע"י מדת הרחמים בכל אשר אתה עושה ועתה השבע"ה לי באלהים והיינו שזאת תהיה פעולתך להתנהג עם כל השבע מדות עם מדות החסד. וזהו השבעה לי לשון שבע באלהי"ם שתמתיק הדינים מהם אם תשקור לי ולניני ולנכדי היינו בריא"ה יציר"ה עשיי"ה כחסד אשר עשיתי עמך היינו שבראתי מדת החסד כדי שתהיה אתה מרכבה למדה זו תעשה עמדי היינו העולמות העליונים. ועם הארץ אשר גרתה בה היינו בעולמות התחתונים. ויאמר אברהם אנכי אִשָּׁבֵעַ היינו שאתנהג עם כל שבע ימי הבנין במדתי מדת הרחמים והוכיח אברהם את אבימלך על אודות באר המים והיינו כי מדת החסד ראתה שעתידים ישראל להיות בגלות עם השכינה הקדושה אז התחילה לבכות ולהתרעם לפני המחשבה העליונה על אודות באר מים חיים היינו השכינה הק' שנקראת באר מים חיים אשר גזלו עבדי אבימלך והיינו שהיא בגלות בין הקליפות שגזלו אותה והם נקראים בשם עבדים

בסוד עבד כי ימלוך. ויאמר אבימלך לא ידעתי מי עשה הדבר הזה וגם אתה לא הגדת לי. היינו כמו שאמר ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא ולכך לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה. וגם אתה לא הגדת לי. והיינו שעשו מסך המבדיל ע"י עוונותיהם ולא היה יכול מדת החסד להגיד לי. וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום והיינו לא שמעתי שיהיה קבלת עול מלכות שמים כמו שהיה במתן תורה כשאמר הקב"ה אנכי. בלתי היום היינו היום הידיעה יום מ"ת. ויקח אברהם היינו מדת הרחמים צאן ובקר ויתן לאבימלך היינו המחשבה העליונה ויכרתו שניהם ברית. ויצב אברהם את שב"ע כבשות הצאן היינו כבישת הדינים שימתק הכל במדת הרחמים. וההשפעות יהיו הולכים רק לישראל לבד ולא יהיה להחיצונים חלק בזה. וזהו לבדה"ן הוא מספר צ"א והיינו ייחוד הוי"ה אדנ"י וגם נרמז בזה יחוד נ' שערי בינה סוד נ' פשוטה מאותיות מנצפ"ך הפשוטים שהם רחמים פשוטים בה' עילאה. ולכך אות ה' קודם לאות נ'. ויאמר אבימלך אל אברהם מה הנה שבע כבשות האלה אשר הצבת לבדנה היינו האמת הוא שכבר יחדת את האות ן' פשוטה מאותיות מנצפ"ך הפשוטים. אבל מה תעשה עוד בנ' כפופה מאותיות מנצפ"ך הכפופים שהם דין ולכך בא כאן הה"א אחר הנו"ן והיינו שעדיין לא יחדת אותם. ויאמר כי את שבע כבשות האלה תקח מידי. היינו שגם כבישת הדינים מן נו"ן כפופה תקח מידי מדת החסד בעבור תהי' לי לעדה כי חפרתי את הבאר הזאת. פי' שתהיה לי לעדה שהבאר היינו השכינה תהא שייכות לי. ולכך אנו קורין את הפרשה הזאת בר"ה לפי שביום זה נברא העולם. והתיעץ הקב"ה עם המדות איך שיתנהגו העולמות. ודבר השייך לענינו הוא והבן היטב:

לסוכות

ענין הסוכה הוא כדוגמא שאנו רואין מן התרנגולת שמתחילה מצפצפת וקוראת לבני' ונותנת מזונות לפניהם. ואח"כ מכנסת אותם תחת כנפי' כענין הזה נוהגת השכינה הק' עמנו בר"ה ויה"כ הוא כותבת לנו מזונות וחיים טובים ואחר שקוצבת לנו מזונות אזי מכנסת אותנו תחת כנפי' וזהו ענין סוכות שהאמא הק' מסככת אותנו בכנפי' סוכה ראש התיבה וסופה הוא ס"ה מספר שם אדנ"י ואותיות אמצעים הם כ"ו מספר שם הוי"ה ב"ה והענין כי בר"ה ויה"כ החיצונים מסטינים עלינו ואנו מוכרחים לשלוח שעיר לעזאזל. והשעיר נתונה לו בכדי שלא ישטין עלינו. ואח"כ מבריחים א"ע לסוכה ואנו מתחבאים שם והוא ע"י שאנו מקבלים עלינו עול מ"ש וממליכים את השי"ת על כל אבר ואבר שלא לעשות שום תנועה באיזה אבר רק מה שיגזור המלך. ואז אנו מתחבאים במלוכה של מלך מלכי המלכים ומלכות הוא ניצוץ המתפשט ממנו. והוא מתלבש המלוכה שלו

כמש"ה וה' בהיכל קדשו היינו שהשם הוי"ה מתלבש ונכנס בהיכל קדשו והוא היכל המלך וזהו סוכ"ה. אותיות ס"ה בקצוות ושם הוי"ה באמצע כנ"ל ומתלבש בשם אדנ"י: והבן מאוד:

בילקוט תהלים **ויהי בשלם סכו**. אמר ר' ברכיה מתחילת ברייתו של עולם עשה לו הקב"ה סוכה בירושלים. וכביכול היה מתפלל בתוכה ואומר יה"ר שיעשו בני רצוני אמר הקב"ה אברהם קרא אותי יראה שנ' ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה שם קרא אותי שלם שנא' ומלכי צדק מלך שלם אם אני קורא אותו יראה שם הצדיק מתרעם ואם אני קורא אותו שלם כדרך שקראו שם אברהם הצדיק מתרעם אלא הריני קורא אותו כדרך שקראו שניהם ירושלים יראה שלם עכ"ל של הילקוט. הנה הדרש שדרשו שסוכתו של הקב"ה היתה בירושלים מתחילת ברייתו של עולם הוא נכלל במלת ויהי שזה משמע הי' שתמיד בשלם סוכו והיה קשה להם הלא יש כמה שנים שלא נבנה בהמ"ק ולכך דרשו שמ"מ מתחילת ברייתו של עולם היה סוכתו בירושלים. והנה הדקדוקים רבו והעולה על כולנה הוא איך שייך לומר על בורא כל העולמים שהוא שוכן בסוכה והסוכה מקפת אותו דנודע שהוא מקיף כל עלמין. אך יתבאר דיש שני בחי' בכנסת ישראל הא' הוא מה שיש לה אור מקיף והשני הוא שיש לה הארה שמאיר בה בבחי' אור פנימי. ועל שם זה נקראת סוכה מצד שהיא מקפת את האור הפנימי וזהו סוד נקבה תסובב גבר ולכך נקראת שלם ע"ש ב' פעמים הק"ף שהיא מקפת את האור פנימי ואור המקיף מקיף אותה. והנה ב' פעמים הק"ף עולה ש"ע כמנין של"ם. והק"ף הוא שם א"ל במילואו כזה אל"ף למ"ד שעולה קפ"ה כנודע מן ההיקף שאנו מקיפים את התיבה בסוכות להמשיך לה אורות מקיפין שמורה ע"ש א"ל מספר הק"ף. ואנו מקיפין את התיבה ובידינו הלולב. ועז"ה יש ג' הקפות אדם המקיף ולולב המקיף ותיבה הניקפת. הקפה הא' הוא משם ס"ג הוי"ה במילוי כזה יו"ד ה"י וא"ו ה"י יוצא מזה שם ייא"י והוא מספר א"ל וא"ל במילואו הוא מספר הק"ף. והקפה הב' הוא מג' שמות יה"ו יה"ו יה"ו שעולה ס"ג ומשם ס"ג יוצא יי"אי מספר שם אל ואל במילואו מספר הק"ף. והקפה הג' הוא משם מ"ה הוי"ה במילואו כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א יוצא ממנו ג' אלפי"ן המורים על ג' אהי' וג' אהי' מספרם ס"ג ומשם ס"ג יוצא ייא"י מספר אל. וא"ל במילואו מספר הק"ף. אמר הקב"ה אברהם קרא אותי יראה כי אברהם קראו יראה והיא יראה ופחד. יראה הוא אותיות ארי"ה וכתיב ארי"ה שאג מי לא ייירא. והוא מספר רי"ו אותיות גבורה שעולה רי"ו והוא שם ע"ב משולש מספר רי"ו וזהו ויעבור ה' על פניו ויעבור הוא ע"ב רי"ו והוא המשכת חס"ד משם ע"ב מספר חסד ואברהם קראו כן כי עיקר בנין הנוקבא

הוא מן הגבורות. ושם קראו שלם ע"ש אור המקיף אותה ואור פנימי שהיא מקפת אותו לכך אמר הקב"ה אם אני קורא כדברי זה אבטל דברי זה ואם אני קורא כדברי זה אבטל דברי זה אלא אקראהו כדברי שניהם ירושלי"ם יר"ו מספר גבורה. שלם הוא ב' פעמים הק"ף והבן:

לשמ"ע

כתיב **תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף**. ויש לפרש ע"ד רמז שהכנ"י מתפארת לפני הבוב"ה בהמצות שעשתה ואומרת לפניו רבש"ע הלא עשינו לך תורי זהב והיינו שקיימנו ז' ימי הסוכות. וע"ז רומז הז' של זהב ואותיות ה' ב' רומזים לשבעה הקפות של הושענא רבא כמו שנודע מכתבי האר"י ז"ל שהשבעה הקפות מתחלקים לב' בחינות והיינו לבחי' ה' ובחי ב' עיי"ש. עם נקודות הכסף רומז לשמ"ע שהחג הזה הוא בבחי' נקודת הכסף. והיינו בנקודת פתח שהנקודה הזאת נקראת נקודת הכסף כי שם כסף מורה על תוקף החסדים. וגם נקודת פתח הוא פֶּתַח ומורה שמשם נפתחים להיות באים כל הברכות להעולם והוא בחי' המוח. חכמה עילאה קדישא ושמ"ע היא בבחי' נקודה הזאת ובשם האריז"ל בכניסת היום יכוין בקדושת היום יַוַד קָיְ וַיָו קָיְ והוי"ה פשוטה יַקָוָקַ והכל הוא בנקודת פתח ונבאר היחוד של הנקוד' הזאת ובעזהי"ת יהי' זה להקדמה ולכלל גדול להבין סוד כמה ענינים. כי הנה כתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך. יפתח ר"ל בנקודת פתח וזהו יפת"ח שיש בו אותיות פת"ח את אוצרו הטוב היינו הצדיק שנק' טוב כמש"ה אמרו צדיק כי טו"ב שם טוב יוצא מן ר"ת של א"ת ה"שמים ו"את ה"ארץ שמשם יוצא שם אהו"ה וכתוב בזוה"ק ששם זה הוא גושפנקא דביה חתם שמיא וארעא. והענין הוא כי שם אהו"ה הוא מספר טו"ב בחי' צדיק יסוד עולם אשר על ידו נעשה היחוד של שמים וארץ בחי' עולמות עליונים להארץ בחי' עולמות התחתונים וזהו את השמים לתת מטר ארצך כי כשיפתח לנו השמים. היינו האוצר הטוב בחי' את השמים את האוצר ההוא יפתח לנו כדי את השמים היינו העולמות העליונים. לתת מטר ארצך בעתו. היינו להשפיע להעולמות התחתונים. והבן: **והנה** ההשפעות העליונות נקראים בשם ד"ד והענין הוא כאשר העולמות התחתונים מקבלים השפע מהעולמות העליונים הנקראים בשם ד"ד. מזה נמשך שנתרבה גם בהם שיהיו מושפעים ברב טוב ושפע אבל כשהתחתונים אינם יכולין לקבל השפע. מהעולמות העליונים. אז אובדים גם הם רב השפע אשר להם כדמיון האשה כשהתינוק אינו יונק ממנה אז נאבד החלב מהדדים ונעשה ח"ו שני דלתי"ן ר"ל בחי' דלית בעולמות העליונים. וגם בחי' דלית ועניות בעולמות התחתונים. וע"ז מורים שני דלתי"ן

של תיבות ד"ד. ועפ"ז יבואר דברי הגמ' בברכות שאמר דוד לישראל לכו והתפרנסו זה מזה. והיינו שאמר להם שימשיכו פרנסה לעצמם במה שיעשו היחוד שיתפרנסו זמ"ז. והיינו העולמות התחתונים מן העולמות העליונים. ואמר לשון זה מזה שהוא משמע שגם העליונים מתפרנסים מהתחתונים. והיאך יצויר דבר זה אם לא על הכוונה הנזכרת. דהיינו שריבוי שפע העולמות העליונים תליא בזה שהם משפיעים להעולמות התחתונים וכשהתחתונים מקבלים מהם שפע אז מושפעים גם הם ברב שפע ומניעת קבלת ההשפעו' מהם זה גורם מניעו' השפעות' ח"ו זה הענין מה שהעולמות העליונים מתפרנסים גם הם מהתחתונים. וזהו ג"כ ענין יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק. כמוזכר בגמ':

וזהו רמז מספר אותיות של הפסוק וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר. שיש בזה הפסוק שבעים אותיות סוד שבעין עיטורין קדישין דעל גבי חמשין. ויש שם י"ז תיבות מספר טוב שע"י הצדיק נעשה הייחוד כנ"ל. שהוא מייחד הכל בשני ההי"ן עד חמשים שערי בינה. וסוד שבעים אורות שהם למעלה מנ' ש"ב עם חכמה עילאה קדישא בחי' נקודת הכסף שהוא נקודת פתח ופתח הוא צורת ו' בחי' צדיק. ומורה שע"י הטוב נתייחד הכל כאשר אמרנו לעיל. וזהו ג"כ ודברתם אל הסלע וגו' והוצאת להם מים מן הסלע. כי סל"ע הוא מספר כס"ף סוד נקודת פתח שהנקודה הזאת הוא בחכמה. ונודע שמשם באו כל החסדים להעולם. וכן כשצוה משה לברך את ישראל אמר להם כה תברכו את בני ישראל. ואמר להם כה תברכו היינו בבחי' ד"ה אתוון דק"ש. אמור הוא מנוקד בקמץ. ופירושו מקור והיינו בחי' חכמה עילאה. וזהו והוצאת להם מים מן הסלע. היינו האותיות הפנימים של סלע כי סלע במילואו כזה סמ"ך למ"ד עי"ן האותיות האמצעים הוא מים. ומים הוא מספר צ' סוד צדיק יסוד עולם. והבן כ"ז מאוד מאוד כי לאו כל מוחא סביל דא. ויה"ר שיושפע עלינו שפע מחכמה באופן שנזכה להבין סודות התורה ורמזיה. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פרשת ברכה

וזאת הברכה אשר בירך משה איש האלהים. ונראה דהנה יעקב אבינו בירך את השבטים לפני מותו. ועשה אותם מרכבה לשם אדנ"י כמש"ה וזאת אשר דיבר להם אביהם. זאת הוא בחי' מלכות קדישא כמבואר במקום אחר והוא שם אדנ"י לשון אדנות ומלכות. ושם אדנ"י במילואו הוא שנים עשר אותיות כזה. אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. והם כנגד שנים עשר בני יעקב. ועשה את כל אחד מרכבה לאות אחת. אבל משה רבינו עשה

אותם מרכבה לשם הוי"ה ב"ה. י"ב שבטי י"ה כנגד י"ב גבולי אלכסון כידוע. וזהו וזאת הברכה אשר בירך משה איש האלהים שמתחילה היה במדריגת אלקי"ם נוקבא ומשה רבינו בירך אותם ועשה אותם להיות בבחי' שם הוי"ה ב"ה מדריגת איש דיכרא. וזהו איש האלהים בבחי' אלהים נעשה איש כנ"ל והבן:

ליקוטים

איתא במדרש ששים המה מלכות אלו ששים מסכתות. ושמונים פילגשים אלו פתחיהן. כי התחלות האותיות של הששה סדרים עולה בגימ' שמונים. זרעים. מאימתי. מועד. יציאות השבת. נשים. חמש עשרה נשים. נזיקין. ארבעה אבות נזיקין. קדשים. כל הזבחים. טהרות. אבות הטומאות. וז"א ושמונים פילגשים אלו פתחיהן היינו התחלות האותיות:

ה' שפתי תפתח וגו'. כי מה שדור המדבר מיאנו לעלות מצד שאמרו פה במדבר עינינו אל המן כי לא ידעו מה הוא ובחי' ומדריגת מה אנחנו. אשר הוא למעלה ממדריגת המלאכים. ואיך נעלה לאכול מעבור הארץ. ופן ואולי נתגשם ח"ו מצד האכילה לזה אמר משה רבינו וראיתם את הארץ מה היא כלומר כי גם אוירא דא"י מחכים. ובבחי' מה הוא. מה הוא דייקא:

טובים מאורות שברא אלהינו. רומז על הצדיקים שהקב"ה נותן בהם כח ועוז להיות מושלים בהם בעצמם. וזהו אמרו בהם להיות מושלים ותיבת בהם נמשך למטה לתיבת להיות מושלים. ואלו השלשה תיבות בהם להיות מושלים דבוק. ויחדיו נגשים. ואח"כ יש להם כח למשול גם בקרב תבל:

נ"א טובים מאורות היינו החכמים שמחה ואור בלבותם כי טובים מלשון בהטיבו את הנרות וזה בא מחמת שברא אלהים ויצרם בדעת בבינה ובהשכל. וכח וגבורה נתן בהם להיות מושלים תחלה על עצמותם. ואח"כ בקרב והם מלאים זיו כי הם הם הממשיכים חסד בעולם ע"ד משוך חסדך ליודעיך כי ה' חסדים יש כנודע. והנה חסד בריבועיהן בגימ' מ"ש"ך עד"ז ה"פ ח' עולה מ'. ה"פ ס'. עולה ש' ה"פ ד' עולה כ' והבן:

איתא במדרש שלעת תחיית המתים יקראו אותם על שמם. ע"פ אלפא ביתא. אברהם בנימין. ועוד איתא שמי שיש בו מדת ענוה יעמוד תחלה בתחיית המתים. ועפ"ז יבואר התרגום יהונתן. כד חמא משה ענוותנותי' קרא להושע בן נון יהושע. פי' כי כשרצה לקראו יהושע. אמר פן יתרעם יהושע על דבר זה כי יאמר שגרמתי לו בזה שיתאחר לעמוד בתח"ה כי מתחלה היה התחלת שמו בה"א ועתה ביו"ד. אמנם כשראה בו מדת עניות נמצא הוא יעמוד בתחלה לתחייה ואז קרא אותו יהושע. והבן:

במדרש הנפטר מחבירו אל יפטר אלא מתוך דבר הלכה. ומאי הלכה יחיד ורבים הלכה כרבים. עכ"ל המדרש. פי' כי שם של שמירת הדרך הוא יוה"ך היוצא מן ס"ת מפסוק כי מלאכיו יצוה לך. והם ר"ת של י"חיד ו"רבים ה"לכה כ"רבים שהוא ג"כ שם זה:

קול ה' יחיל מדבר יחיל ה' מדבר קדש. דהנה הדיבור של מילי דעלמא נקרא קול. והדבור שמדברין דברי תורה נקרא קול ה'. והפי' הוא כך. קול ה' היינו התורה. יחיל לשון המתן. כמו ויחל עוד שבעת ימים. דהיינו התורה המתן על המדבר אותה. יחיל ה' מדבר קדש. כלומר המתן ה' מדבר קדש על המדבר את התורה שיהיה דיבורו קדוש:

בגמ' אמר ר' אלעזר בן עזריה יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין וכו'. דכתיב עני' ושכורת ולא מיין. מיתיבי שכור מקחו מקח וכו' כללו של דבר וכו' אלא שפטור מן התפלה. מאי יכול אני לפטור דקאמר נמי מדין תפילה. עכ"ל הגמ'. וקשה על לשון ראב"ע דהוה ליה למימר אנא מדי"ן תפילה קא אמינא מאי לשון נמי דקאמר. ועוד קשה שאם היה סברת ראב"ע לפטור את העולם מן הדין מחמת שכרות לא היה ליה למימר אלא סוף הפסוק שכורת ולא מיין. אמאי מייתי תחלת הכתוב. עניה. וי"ל ע"פ דאי' בגמ' שלשה מעבירין ע"ד ועל דעת קונו וחד מינייהו עניות למאי נ"מ למיבעי רחמי. נמצא מ"ש ראב"ע יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין דכתיב עניה ושכורת ולא מיין כוונתו היה למיפטר מכל המצות מחמת עניות. ומן התפילה מחמת שכרות. אבל המקשה לא הבין כוונתו. וסברת המקשה היה שכוונת ראב"ע לדייק מן שכורת ולא מיין שכל העולם פטורין מן הדין ומשום זה הקשה הלא שיכור חייב בכל המצות חוץ מן התפלה. ותירץ ראב"ע מאי יכילנא לפטור דקאמר נמי מדין תפלה. פי' מה שאני מייתי סוף הפסוק שכורת וגו'. כוונתי ג"כ לפטרו מדין תפילה כי מכל המצות המה פטורין מן הדין מחמת עניה. והבן:

בגמ' לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב שבהם בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולות שלא לבייש את מי שאין לו. ואיתא עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים. והוא יושב ביניהם. וכ"א מראה באצבעו. שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה וגו'. ועוד איתא בגמ' עתיד הקב"ה לעשות לכל צדיק וצדיק מדור בפני עצמו כדי שלא יהא אחד נכווה מחופתו של חבירו. ולכאורה שני המאמרים סתרי אהדדי. ותירץ מ"ש הגמ' עתיד הקב"ה לעשות מדור וכו' קאי על עוה"ב עולם הנשמות שהשכר טוב שנותן השי"ת לכל צדיק בג"ע הוא רק לפי מעשיו בעוה"ז. ולפיכך עשה הקב"ה לכל צדיק מדור בפ"ע זו למעלה מזו לפי מעשיו בעוה"ז אחד גדול מחבירו. כן השגת כל צדיק בעוה"ב אחד גדול מחבירו במדור אחד. ואם יהיו כולן במדור אחד ויראה הצדיק אשר השגות השני יותר

גדול ממנו יקנא אותו. היינו אע"פ שאין שם שום קנאה ותחרות. לא שיקנא אותו על גודל השגתו רק שיקנא אותו מפני מה לא עבד הוא את השי"ת בעוה"ז בעבודה כזאת. אבל לימי המשיח יהיה לכ"א השגה גדולה לא מצד עצמו ומעשיו ואפילו מי שיהי' ראוי מצד מעשיו להשגה זו יסיר ממנו השי"ת השגתו שיש לו מצד מעשיו. וכל השגתו יהי' רק מחסדי האל אשר כ"א בשוה מראה באצבעו. הנה אלהינו זה וזהו שאמרה הגמ' עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם. כי מחול הוא בעיגול. כלומר שכולם יעמדו בעיגול וקוב"ה כביכול נקודה האמצעית של העיגול. וכ"א מראה באצבעו הנה אלהינו זה כלומר שיהיה לכ"א השגה גדולה בשוה וההשגה ההוא תהיה מחסדי האל ית' לא לפי מעשיהם. וזהו כוונת הגמרא לא היו ימים טובים לישראל. כט"ו בא"ב ר"ת באלפא ביתא ואות ט"ו שבא"ב הוא אות סמ"ך שהוא עגול רמז שיעמדו כולם בהשגה אחת שבהם בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולות. ר"ל שכולם יהי' להם השגה אחת. לא לפי מעשיהם רק מחסדי האל. כדי שלא לבייש את מי שאין לו. ואע"פ שהגמרא כוונה אל דבר אחר. אבל התורה כפטיש יפוצץ. ואולי גם לזה רמזה הגמרא:

ואכלו בשעריך ושבעו. וקשה האי בשעריך מיותר. אכן הענין הוא כי הנה עיקר נתינת הצדקה לעניים אין הכוונה שיתן להעני כ"כ שישבע העני מנתינתו. כי הוא מן הנמנע רק השביעה לעני הוא מאת השי"ת לבדו. רק בכל דבר צריך להיות מקודם אתערותא דלתתא והשי"ת ברחמיו רצונו תמיד להשפיע לברואיו כל טוב. ובעבור זה צריך אתערותא דלתתא לפתוח השער של השפע. וז"פ הפסוק ואכלו בשעריך אם כוונתך עם הצדקה מה שאתה נותן להם. לאכול בשעריך. דהיינו שתפתח את השער של השפע. ושבעו אז יהי' לעניים שביעה מרחמי השי"ת כנ"ל. וזהו פתוח תפתח וגו' האי את הוא מלשון עם כלו' עם פתיחת ידיך שאתה פותח לצדקה לעניים תפתח אתה שער ההשפעה שישפיע להם השי"ת כפי צרכם. וכבר דברנו מזה בפ' תרומה ע"פ ויקחו לי תרומה כו' ע"ש:

חכמים המה להרע. ולהיטב לא ידעו. דהנה איתא ע"פ להרע או להיטב. אוכל להטיב לא אוכל להרע. וזהו כוונת הנביא. חכמים המה להרע. פי' שרצונם לקנות שלימות עם מדת להרע. היינו שלא יאכלו וע"י התעניות והסיגופים המה רוצים לקנות השלימות. ולהטיב לא ידעו. פי' להטיב שיאכלו ועי"ז יקנו שלימות זה לא ידעו והבן:

כה אמר ה' אלהי ישראל שימו איש חרבו על יריכו וגו'. פירש"י והיכן אמר זובח לאלהים יחרם. כך שנוי במכילתא. ע"כ פירש"י. והנה מה הי' קשה לרש"י והיכן אמר הלא משה רבינו אדון כל הנביאים אמר כה אמר ה' ובודאי כן שמע מפי הגבורה. ותו

קשה הלא במכילתא איתא להיפוך ע"פ זה. וז"ל לא היו דברים מעולם ומשה בדה מלבו. והענין הוא. כי אי' בכמה מקומות החילוק שבין משה רבינו ע"ה לשאר נביאים שכל הנביאים נבאו בכה. ומשה ניבא בזה הדבר. ולהבין החילוק שבין הלשון כה. לזה הדבר. כי משה רבע"ה העיד הכתוב עליו פא"פ אדבר בו שראה נבואתו באספקלריא המאירה. ולא הי שום דמיון בנבואתו. רק דיבר עם השי"ת כביכול כאשר ידבר איש אל רעהו. ולכן אמר נבואתו בלשון זה הדבר. כי אותו הדבר אמר לו הקב"ה בפירוש אבל כל הנביאים דברו באספקלריא שאינה מאירה רק כמו דמיון פי' שהי' מדמה מילתא למילתא. וע"ז הי' קשה לרש"י ז"ל כאן ע"פ כה אמר ה' דהיינו שלא שמע נבואתו בפירוש. רק שהיה מדמה מילתא למילתא. והיכן אמר. פירוש לאיזה דבר היה מדמה משה. ואמר רש"י ז"ל לדיבור זובח לאלהים יחרם. לכן שפיר הביא פירוש המכילתא כי זה גם כן היה קשה להמכילתא שכאן אמר משה בלשון כה ולא בלשון זה הדבר אלא לא היו דברים מעולם דהיינו שלא הי' הדיבור כאן בפירוש. אלא משה בדה מלבו. פי' שהי' מדמה מילתא למילתא כנ"ל והבן:

במדרש וישתחו ארצה שבע פעמים. למה שבע ע"ש כי שבע יפול צדיק וקם. ד"א למה שבע אמר לו הוי רואה א"ע כאלו את נתון לפנים משבעה קונקלין ויושב ודן ואני נידון לפניך ואת מתמלא עלי רחמים. א"ר חנינא בר' יצחק לא זז משתטח והולך משתטח והולך עד שהכניס מדה"ד למדה"ר. עכ"ל המדרש. כי כל אדם מחויב לעבוד את השי"ת באלו השבעה מדות. א' אהבה לאהוב את הש"י ואת תורתו ומצותיו בכל נפשו ולעשות צדקה וג"ח. ב' יראה. ליראה ממנו ית'. ג' תענוג היינו שיהיה מכל עבודתו תמיד תענוג לו ית'. ד' ניצוח. ה' הודיה. היינו שיודה להשי"ת תמיד על כל ניסיו וישועותיו. ו' חי עולמים. היינו לקשר כל העולמות להש"י שיתן להם חיות ובעבור זה נקרא הקב"ה חי עולמים שהוא מחיה את כל העולמות. ז' מלכות. פי' שיראה תמיד בעצמו אם עשה איזה עבודה ולא ירגיש בעצמו שהמליך עליו השי"ת בכל גופו ובכל איבריו וגידיו אין עבודתו נחשבת לכלום. רק יראה כ"א שיעשה עבודתו בהתלהבות והתחזקות גדול. ושירגיש שהמליך עליו ממה"מ הקב"ה על כל גופו וכל איבריו. וכל עבודתו לא יהיה רק לה' לבדו. אבל מי שממליך ח"ו עליו הַמְלָכָה חיצונית ר"ל אזי נפלו ח"ו השבעה מדות אלו בהשבירה ר"ל. והחכם במוחין גדלות שלו מעלה אלו הז' מדות מהשבירה לשמי רום. וזהו למה שבע ע"ש כי שבע יפול צדיק וקם פי' החכם בנפילתו למוחין דקטנות עבור זה בהתחזקות למוחין דגדלות הוא מקים השבעה נפילות למעלה לשמי רום. ד"א הוי רואה א"ע כאלו את נתון לפנים משבעה קינקולין וכו'. פי' שיעקב עלה למעלה לפנים

מז' קינקילין היינו לעולם החירות ושם לא היה לעשו הרשע שליטה עליו. א"ר חנינא בר' יצחק לא זז משתטח והולך משתטח והולך עד שהכניס מדת הדין למדה"ר פי' שר"ח בר"י אמר שעוד גדול מזה היה עבודת הקודש של יעקב אע"ה. שאברהם הי' מדת החסד ויצחק היה בחי' דין ויעקב בחיר שבאבות היה לו אלו השני מדות של אברהם ויצחק. היינו חסד וגבורה. ולפיכך צורתו של יעקב חקוקה תחת כסא הכבוד. והכניס מדה"ד למדה"ר פי' שהיפך הדינים לרחמים גמורים:

כל דבר הבאה לידי חימוץ אדם יוצא בה ידי חובת מצה וכל דבר שאין בא לידי חמוץ אין אדם יוצא ידי חובת מצה. כי העיקר העבודה החשובה באדם הוא כשעובד את השי"ת רק אפי' בדברי ארציו' ומעלה אותם לה' אבל מי שאינו עובד להקב"ה רק בדברי תורה ותפילה לחוד אין עבודתו כ"כ חשובה לפני המקום. וזהו כ"ד הבאה לידי חימוץ שיכול אדם לעשותה בשביל תאוות הגשמיות או תאוות עולם אדם יוצא בה ידי חובת מצה כשעושה הדבר ההוא ואין מחשבתו נוטה בזה לתאוות העולם רק לה' לבדו יוצא בה ידי חובת מצה. וכ"ד שאין בא לידי חימוץ היינו שעבודתו הוא רק בתורה ובתפלה לחוד וכיוצא בהם אין יוצא בה ידי חובת מצה והבן:

ואבוא היום אל העין פירש"י היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הדרך. ולכאורה מנין לרש"י שקפצה לו הדרך היכי מוכח מהקרא זאת. שמא יצא אליעזר זה כמה ימים. וי"ל דהנה איתא בס' קבלה שהשם של קפיצת הארץ הוא אהו"ה והוא ר"ת של "את "השמים "ואת "הארץ והר"ת של "ואבוא "היום "אל "העין הוא ג"כ שם הנ"ל. אך עדיין צריכים למודעי אם קפצה לו הדרך. או אם הוא קפץ להדרך. אך שהשם של קפיצת הדרך הוא בישר אהו"ה היוצא מר"ת א"ת ה"שמים ו"את ה"ארץ. וכאן השם של ו"אבוא ה"יום א"ל ה"עין הוא להיפך והא"ה. מכאן מוכיח רש"י שקפצה לו הארץ. פי' שהארץ קפצה אליו:

כאשר דבר ה' ביד משה לו. הנה להבין הלשון ביד משה. היה לו לכתוב כאשר דבר ה' אל משה. ואי' בתקוני הזוה"ק שרטוטי דידין על הידים נרשם כל מעשה איש ותחבולותיו. ומשה רבע"ה היה לו כ"כ הזדככות הגוף עד שכל התורה היה רשום בשתי ידיו תורה שבכתב ותורה שבע"פ. ואם לא היו בני ישראל חוטאים בעגל לא היה צריך משה רבינו לקבל הלוחות כי על שני ידיו היה נרשם כל התורה כולה. וזהו פי' הפסוק כאשר דבר ה' ביד משה. שכל דבורי ה' היה נרשמים על יד משה. ואם היה נרשם התורה על ב' ידיו של משה לא היה כח להס"א לעולם. אך מחמת חטאת ישראל. היו ידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו. פי' היה צריך ליקח אבן היינו הלוחות תחתיו פי' תחת הידים.

ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד. פי' שהיו צדיקים גדולים ורצו בהזדככותם לסמוך ידי משה מזה אחד ומזה אחד פי' שיהיה נרשם על שתי ידיו שתי תורות תורה שבכתב ותורה שבע"פ. אך מחמת התגברות החטא היה צריך לקבל הלוחות. והיו ידיו אמונה עד בוא השמש. פי' עד שיבוא הגואל ב"ב כמאמר הכתוב לפני שמש ינון שמו ואז כל התורה יהיה נרשם ע"י משה. ויעביר ה' את רוח הטומאה מן הארץ ומלאה כל הארץ דעה. וזהו כשחלה ר' אליעזר אמר אוי לכם שתי זרועותי שהם כשני תורות. שהיה לר' אליעזר כ"כ הזדככות הגוף עד שהיה שני זרועותיו שני תורות כנ"ל. והבן:

אתם נצבים היום כולכם גו' מחוטב עציך עד שואב מימיך. הנה מה ענין שני המדריגות שדיבר עמהם משה מי הוא בין שניהם הדרגה היותר חשובה. אך הענין הוא חוטב עץ הוא העובד את ה' בסיגופים גדולים בחי' חוטב עץ דרגא התחתונה. ושואב מים הוא בחי' העובד השואב מיין עילאין בשכלו בחי' היותר גדולה ועם אלו שני המדריגות דבר משה:

אי' בזוה"ק פ' נח. אמר ר' אחא כד חטא אדם קדמאה היה כל העולם בסכנתא עד דהקריב נח קרבן לה'. וכן איתא בזוה"ק לקמן ע"פ וירח ה' את ריח הניחוח עיי"ש. וקשה מדוע לא הקריב נח קרבנות קודם המבול והיה מכפר על בני דורו. וכן הקשה רב אחא בעצמו שם. וכי נח שהיה צדיק מדוע לא הציל ממיתה את כל בני דורו ותירץ כי לא היו אז בני דורו מקושר באילנא דחיי ע"ש וא"כ קשה קושיא הנ"ל הלא ע"י קרבנות היה ביכולת ביד נח להציל את כל בני דורו ממיתה. אכן הענין הוא. דהנה כתיב בפסוק כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ ודרשו חז"ל אף בהמה חיה ועוף נזקקין לשאינן מינן א"כ לא היה ידיעה לנח איזה בהמה כשרה להקרבה כי כן פסק הרמב"ם ז"ל אם יתערב רובע א' אפי' בתוך אלף לא בטל ופוסל את כולן מלהקרבה ולפ"ז היו אז כל הבהמות פסולין מלהקריב א' מהן קרבן כי התערובות היה בכל העולם אמנם כשבאו מעצמם אל התיבה וכל שהתיבה קולטתו המה היו מהכשרים ולכן מהם לקח נח אחר המבול להקריב קרבן לה' אבל קודם המבול היו כולן פסולין להקרבה מפני התערובות האיסור כנ"ל. ולפ"ז נוכל לפרש דברי הזוה"ק שלא יהיה סותרים דחז"ל ע"פ כי מלאה הארץ חמס ודרשו חז"ל לא נחתם גז"ד כ"א בשביל הגזל ובזוה"ק מבואר להיפך במה דאי' שם כי לא נחתם גז"ד רק בשביל זנות ולפי דברינו הנ"ל אפשר לומר שזה כוונת הזוה"ק דהנה באמת לא נחתם גז"ד אלא מחמת החמס אשר בכפיהם כדברי חז"ל. אך אם היה אז נמצא לנח בהמה כשרה. להקרבה היה מכפר עליהם לקרוע מהם הגז"ד ולקשר אותם באילנא דחיי אך מחמת הזנות שהיה תערובות בעולם ולא היה ידוע לנח איזה בהמה כשרה להקרבה

לזה לא הקריב קרבן קודם המבול וזה כוונת הזוה"ק שלא נחתם גז"ד אלא בשביל זנות כנ"ל ושניהם לדבר אחד נתכוונו. והבן:

מה שהקשו הקדמונים מ"מ לא מל אאע"ה א"ע טרם שנצטוה מפי הגבורה הלא אמרו חז"ל שקיים אברהם אבינו את כל מצות התורה ואפילו דקדוקי סופרים וא"כ מדוע לא עשה המצוה הזאת בעצמו מבלי צוות ה' עכ"ל. והנה צריך לדעת מנין בא לו הידיעה לאאע"ה להבין את התוה"ק טרם שניתנה. כי לא היה בשני האלפים הראשונים שום התגלות התורה רק סודות ויחודים עליונים ואח"כ כאשר נמסר לנו התוה"ק ע"י משה רבינו במעמד הר סיני הנק' תורה שבכתב. אז נתגלה לנו דקדוקי מצות ע"י לבושי התורה הנק' פרד"ס וע"י י"ג מדות אשר נמסר לנו בע"פ וזהו נק' תורה שבע"פ. אכן שורש הדבר כי אאע"ה מאז הכיר את הבורא ב"ה וב"ש שיעבד נפשו ורוחו ונשמתו לעבודתו ית"ש שלא לעשות שום תנועה קלה באחד מאבריו להנאת עצמו וכל כוונתו היה לעשות נ"ר ליוצרו. ועי"ז נתקשרו כל הרמ"ח איבריו בשורש העליון להיות מרכבה לשכינה הק' וע"י האיברים השיג את כל מצות התורה כי רמ"ח איברים של אדם הם רמ"ח מ"ע ושס"ה גידיו הם מצות ל"ת. וע"י כל אבר ואבר נגלה לו שורש המצוה השייך לאותו אבר ולזה קודם שמל א"ע לא נתגלה לו שורש מצות מילה כי עדיין היה אז האבר מכוסה. ואח"כ כאשר חתך את הערלה אז ראו עיניו שורש המצוה הזאת ע"י אבר השלם והבן. ועפ"ז נוכל לפרש הפסוק. וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו. ולכאורה ת' וישלח אברהם את ידו הוא למותר ולא היה צריך לכתוב רק ויקח את המאכלת. ועוד איך שייך ענין שליחות אצל יד הלא הדבר תלוי ברצון אדם לעשות עם איבריו כרצונו. אך הפי' הוא כאשר אמרנו כי כל עשיות של אאע"ה לא היה להנאת עצמו בלתי לה' לבדו. ובזה נתקשרו כל רמ"ח איבריו לעבודתו ית' והנה כאשר רצה אאע"ה להעלות את יצחק בנו עולה לה' וזה לא היה רצון הבורא רק להעלותו ולא לשוחטו לכך היה צריך אאע"ה לכוף את ידו לעשות שליחותו וזהו וישלח והבן:

אעשה לו עזר כנגדו. הענין הוא כמבואר בזוה"ק כאשר עלה ברצונו הקדום לברוא את העולם היה בשביל שיהיה לו תואר מלך כו' וכבר ביארנו מזה ע"פ ה' מלך גאות לבש עיי"ש. לפיכך צריך כ"א לשעבד כל הרמ"ח איבריו לעבודתו ית"ש להמליך עליהם ממה"מ הקב"ה וזהו ענין מרכבה של מטה כי עי"ז יהיה אדם מרכבה לשכינתא קדישא ובעשייתו איזה מצוה בדו"ר בשם כל ישראל. אז הוא מעורר ג"כ לבבות ישראל לעבודתו ית"ש כי הרמ"ח איבריו הם מקושרים ברמ"ח מ"ע כ"א בשורש שלו כנודע. אמנם צריך כל האדם להתבונן בנפשו אם עבודתו היא תמה מבלי הסתת היצר חלילה לבל יפול

מן הדביקות ע"י טירדת וסיבת הזמן כי אז בניקל יגיע אליו עצת היצר חלילה להכשילו וכמאמר חז"ל עבירה גוררת עבירה. וגם אמרו עבר עבירה ושנה נעשה לו כהיתר. והוא לא יבין כל זאת כמ"ש כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו. והעצה היעוצה לזה להסתכל במי שכנגדו היינו אם יראה באדם אחר שעושה איזה דבר שלא כהוגן יחשוב גם הוא בדעתו מ"מ הזמין ה' לפני לראות הדבר הזה אם לא כי הנגע הזה נוגע בקירות הבית שלי. ומחמת הסתת היצר טח עיני מראות. וישוב אל ה' וירחמהו ובזה יגרום הפעולה להשני היינו כנגדו לעורר לב השני בתשובה כי עיקר הפעולה של התשובה שלו היה ע"י כנגדו והבן. ועפ"ז י"ל הפסוק כי תראה שור אויבך או חמורו תועה השב תשיבנו לו דהיינו כשתראה נפש הבהמיות של אויבך תועה מדרך האמת אז ישוב הוא בעצמו אל ה' כנ"ל ויצמח מזה טובה גם להשני לעורר לבבו בתשובה וזה השב תשיבנו לו. והבן:

אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל. דקשה להבין על חוזק הבטחון הזה של האויב אשר בוודאי יצליח במלחמה. הלא פן יתחזק הצד שכנגדו. אבל תוכן הענין הוא דהנה כתיב ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים ודרשו חז"ל שריפו ידיהם מד"ת ועי"ז הי' בכח קליפת עמלק להרע להם. וקשה מדוע תפסו חז"ל עזיבת התורה בלשון רפיון ידים הלא עיקר קיום התורה והמצות הוא בלב כמ"ש והיו הדברים האלה על לבבך. ולהיפך ח"ו מקונן עליהם הנביא השמן לב העם הזה. אבל שורש הדבר הוא דהנה כתיב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ דאית בהון כ"ח אותיות אשר בהם ברא הקב"ה את השמים ואת הארץ והמה מספר שני פעמי' י"ד דהיינו יד הגדולה ויד החזקה. ואי' בזוה"ק אסתכל באורייתא וברא עלמא וכן דרשו חז"ל ע"פ יום הששי כי נתחזקו שמים וארץ בעת קבלת התורה ביום הששי בסיון במעמד ה"ס וגם אמחז"ל בראשית בשביל ראשית וכו'. ועפ"ז יבואר הפסוק כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים כי ע"י שנתן להם התוה"ק נתחזקו שמים וארץ. אשר נבראו באותיות מספר כ"ח כנ"ל ובשביל זה חיזק ידי עמו. דהיינו יד הגדולה ויד החזקה לתת להם נחלת גוים. אמנם ח"ו כאשר יעזבו את התורה. אז נאמר וילכו בלא כ"ח לפני רודף ופגע בהם קליפת עמלק הנק' ג"כ ראשית שנ' ראשית גוים עמלק. וזהו כוונת חז"ל שריפו ידיהם מד"ת דהיינו השני ידים יד הגדולה ויד החזקה מספר כ"ח אותיות הנ"ל אז ויבוא עמלק והנה כתיב כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדור דור. כבר פירשנו בכמה מקומות סוד מלחמת עמלק כי כל איש הישראלי צריך ללחום מלחמה זו ולמחות שורש הרע ומר קליפת עמלק הטמון בקרבו מיום הוולדו כמ"ש כי רע ומר עזבך את ה' מ"ר הוא מספר עמלק וזהו הקליפה

המטמא בלילות ר"ל אשר שרשו הוא רל"י ויעקב אבינו ע"ה הי' בכחו לבטל קליפה זו. כמחז"ל ע"פ כחי וראשית אוני ולכן ר"ת רל"י הוא "רחל "לאה "יעקב ולעתיד לבוא כאשר יתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה אז יתבטל קליפת עמלק ויתהפכו מן מ"ר לר"ם וע"ז נאמר רם על כל גוים ה'. וזהו ג"כ כוונת המקוה דהיינו שיעור המקוה מ"ם סאה והסאה ששה קבים ס"ה מספר ר"ם כנ"ל. וע"פ הכוונה הזאת יטהר נפשו מטומאתו כאשר יבוא אל תוך המים דהיינו חסדים עליונים ואז יתהפך מ"ר לר"ם כנ"ל. והנה עיקר מחיית עמלק אשר יהיה לעתיד ב"ב ויתגלה מלכותו לעין כל ויתרומם קרן ישראל יהי' ע"י יד השלישי הנק' יד הרמה כידוע לי"ח. ויהי' הצירוף מן ג' פעמים יד מספר מ"ב סוד שם מ"ב הקדוש אשר ע"י יוריד השי"ת טל של תחי' ויחי' בו את המתים. אבל לע"ע אין בכחנו להשתמש בשם זה כ"א לעתים וזמנים ידועים. וכאשר עשה ה' נסים לישראל בהוציאם מארץ מצרים כמ"ש וב"י יוצאים ביד רמה היינו על ידי יד השלישי הנק' רמה כן מסר ה' סודו ליריאיו ונתן כח להשתמש בשם זה לעתים וזמנים ידועים כמו אליהו ואלישע אשר עשו נסים לשנות הטבע ולהחיות מתים. ולעשות נסים למעלה מהטבע. ועפ"ז נוכל לפרש דברי הגמ' ר' יוחנן חלש על לגבי' ר' חנינא לבקרו א"ל חביבין עליך יסורים. א"ל לא הן ולא שכרן. א"ל הב לי ידך ויהב לי' ידי' ואוקמי' ומקשי הש"ס וליקום ר' יוחנן לנפשי' ומשני אין חבוש מתיר עצמו כו' עכ"ל הגמ'. והנה הדברים סתומין מאוד להבינם כפשוטו. השאלה והתשובה. וגם למה דווקא א"ל הב לי ידך וכי ע"י אחיזת היד תמשוך אליו הרפואה מן השמים. אם לא ע"י תפלה ותחנונים. אבל שורש הדברים כאשר ביארנו לעיל. אך נקדים עוד לבאר ענין יסורים של אהבה כי יש בזה שני דרכים א' אשר צריך כל איש הישראלי לדבק נפשו באהבת הש"י ובתורתו הק' כמ"ש חז"ל איזהו יסורים של אהבה כל שאין בו ביטול תורה וביטול תפלה וזה יהיה שכרו בעוה"ז לעבוד את ה' מתוך הרחבה גדולה כמחז"ל כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. והנה עניות ר"ל נק' יסורים גדולים כדאמרינן בגמ' כל יסורים ולא יסורי עניות וגם אמרינן גדול נסיוני עושר מנסיוני עוני כמש"ה עושר שמור לבעליו לרעתו דהיינו לנטותו מדרך התורה והמצות ח"ו כי ע"י עשירות יכול האדם בנקל למלאות תאוותו מתענוגי העוה"ז אבל כשהצדיק עמד בנסיון לקבל היסורים באהבה והוא לקיים את התורה מעוני לבל יהיה בו ביטול תורה ותפלה ח"ו אז יהיה שכרו בעוה"ז לעמוד ג"כ בנסיוני עושר ולקיים את התורה מתוך הרחבה גדולה. ועפ"ז יש לפרש דברי חז"ל שכר מצוה מצוה והלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ולפי דברינו הנ"ל ניחא. וזהו מ"ש חז"ל אצל הצדיקים תחלתן יסורין וסופן שלוה דהיינו נסיוני עושר כנ"ל:

עוד יש דרך גבוה מאוד בעניני יסורים של אהבה אצל המקבלים עליהם יסורים מתוך אהבת ישראל ועי"ז מקשרים אהבת ישראל לאביהם שבשמים ביחוד גמור ואז נתבטלו כל הדינים קשים ע"י יסורים הנ"ל כי הוא מעורר בחי' השלישית הנק' יד הרמה כנ"ל וזהו ששאל ר' חנינא את ר' יוחנן על איזה דרך הוא קבלת היסורים שלו אם לקבל שכרם דהיינו שכר מצוה כנ"ל או בשביל טובת ישראל להמתיק הדינים בשרשם ולהמשיך על כנ"י שפע וברכה וחיים ממקור העליון ע"י יד השלישי כנ"ל. וע"ז השיב ר' יוחנן לא הן ולא שכרן רק גודל כוונתי לחבר ולייחד אהבת ישראל לאהבת הבוב"ה וכנ"ל. ולזה נתחכם ר' חנינא ועשה היחוד הגדול והנורא ע"י אשר קבל לעצמו היד של ר' יוחנן להיות אצלו ג' ידים. דהיינו יחוד של שם מ"ב הק' כנ"ל ואז יהיה כח בידו לשנות הטבע מדין לרחמים גמורים ואשר אמרו אין חבוש וכו' כמאמרם ז"ל ע"פ ויעזור לו אבישי בן צרויה עזרו בתפילה ולא היה כח ביד דוד לבדו ללחום נגד הפלשתים כי אין חבוש וכו' ומעתה נחזור לענין הראשון כי כל איש הישראלי צריך ללחום מלחמת ה' צבאות ולמחות שורש עמלק הטמון בקרבו וכאשר ידבק נפשו בדרכי התורה והמצות אז ישמור אותו ה' מכל דבר טמא ר"ל כמאמר חז"ל תורה אגינא מגנא והשמירה הוא ע"י אותיות השניות מן השורש דהיינו עיקר שורש עמלק המטמא ר"ל הוא רל"י והשמירה הוא האותיות הסמוכה להם דהיינו שמ"ך וזהו כוונת הפייטן שמך מעולם עובר על פשע דהאותיות שמ"ך חופף כל היום על האותיות רל"י לבל יקרב אל האדם להפשיע אותו בטומאת קרי ח"ו וזהו שתיקנו חז"ל לומר בזמירות בליל שבת מש"ך חסדך ליודעיך אל קנא ונוקם כבר פירשנו בזה מדוע לא כתיב אל רב חסד. עיי"ש. אמנם גם לפי דברינו הנ"ל מתורץ שפיר דהיינו אותיות שמ"ך השומרים את ישראל ברוב חסדי ה' לבל יזיק אותם הקליפה רל"י השוכן בקרבך כנ"ל ולכן תקנו חז"ל להניח אצבעו הנק' אמה על מזוזות הבית בעת בואו הביתה ובעת צאתו מביתו החוצה וגם בלילה קודם השינה יניח אצבעו על השם שד"י הנרשם על המזוזה ויאמר שדי ישמרני מכל דבר רע כ"ז הוא ע"פ הכוונה הנ"ל כי כאשר יחבר מספ"ר אמ"ה אל השם שד"י יהיה בין הכל מספר שמ"ך כנ"ל. ועי"ז ישמר ה' אותו מכל מכשול וזהו פי' הפסוק אמר אויב ארדוף וכו' אחלק שלל כי האויב הוא היצה"ר שם בטחונו כאשר יחלק שלל הוא גי' שמ"ך פי' שיסיר השמירה ממנו ויהיה נשאר השורש שלו רל"י הוא קליפת עמלק. ואז ישיג ויטמא ח"ו את כולם ויתגבר על בני אדם להכשילם ח"ו וה' ברחמיו ישמרנו ויצילנו מכל דבר רע ומפחד לילה מעתה ועד עולם וכיה"ר אמן:

אם את הדבר הזה תעשה וצוך אלהים ויכלת עמוד. ופירש"י ז"ל. המלך בגבורה אם מצוה אותך לעשות כך תוכל עמוד ואם יעכב על ידך לא תוכל לעמוד. והנה קשה להבין מ"ש רש"י ז"ל ואם לאו לא תוכל לעמוד הלא הקב"ה נתן כח ביד משה לעשות את הנסים האלה כן יוסיף ה' כח ביד משה לעשות גם את הדבר הזה שלא ע"פ הטבע. אך הענין הוא כי יש שני מיני מורי ישראל א' הוא אשר יורה לעדת ב"י דרכי התורה והמצות כל חוקותיו ודקדוקיו ודיני איסור והיתר. וכולם סרים למשמעתו בדיני ממונות לשפוט בין איש ובין רעהו. ועוד יש המייחד ומקשר לבבות ישראל לאביהן שבשמים. וע"י תוכחתו מעלה את ישראל לקשר אותם בקשר עליון ולהוריד להם שפע וברכה וחיים ממקור הברכות. והנה הצדיק הזה צריך להיות תמיד בדביקות גדול בל יטרדנו בני אדם. אף כי לפעמים הוא מחבר א"ע באחב"י ללמדם דברי אלהים חיים ועי"ז מעורר את לבבם לשוב אל ה'. אמנם אח"כ ע"י התעוררת בנ"י לבו בוער בקרבו כאש מתלקחת מגודל אהבת ישראל. ואז הוא מחבר ומייחד אהבת ישראל לאהבת הבורא ב"ה. וכל התחברותו עם בנ"א הוא רק לעבודתו ית"ש. ולא כצדיק הא' המתחבר עם ב"א בכל עת לדין ולהורות לכל מי שיצטרך. ומעתה נבוא לבאר דברי הכתובים הנ"ל והנה בהשאלה אשר שאל יתרו למשה. הכפיל את דבריו. כי אמר מה הדבר הזה אשר אתה עושה לעם. מדוע אתה יושב לבדך וכו'. וגם משה בתשובתו הכפיל את דבריו. אשר אמר כי יבוא אלי העם לדרוש את אלהים. וכי יהי' להם דבר בא אלי. ושפטתי וכו' והודעתי וכו'. כי המה מדברים מענין שני הצדיקים הנ"ל. ולכן שאל יתרו את משה מה זה אתה עושה לעם. דהיינו איזה צדיק אתה. אם לדין ולהורות. או לקשר ולייחד אהבת ישראל לאביהם שבשמים. והשיב משה כי הוא עוסק בשני דרכים. ולכן אמר בכפל לשון. כי יבוא אלי העם לדרוש את אלהים דהיינו לעורר את לבבם בתשובה. ועוד אמר כי יהי' להם דבר בא אלי ושפטתי וגו' והודעתי וגו'. דהיינו כי הדבר מוטל עלי ג"כ לדין ולהורות ועי"ז אמר יתרו לא טוב הדבר אשר אתה עושה דהיינו כי הצדיק המעלה נשמות ישראל צריך להיות תמיד בדביקות כנ"ל. ולכן אמר לו יתרו איעצך וגו'. היה אתה לעם מול האלהים כאשר אמרת. ואתה תחזה דהיינו לדין ולהורות תבחר אנשים אחרים תחתיך. וז"ש יתרו בסוף הפ' אם את הדבר הזה תעשה וצוך אלהים ויכלת עמוד. ופרש"י ז"ל המלך בגבורה כי זה כלל גדול אשר אדם א' אין ביכלתו לעשות שני דרכים הנ"ל ולכן מסר לו סימן. אם יסכים ה' על ידו לבחור אנשים אחרים לדין ולהורות אז הוא יהיה נשאר צדיק הדור מול האלהים כאשר אמר. ואם יעכב על ידו אזי לא יכול לעמוד דהיינו שהוא לא יהא נשאר צדיק הדור כנ"ל רק יבחור לו השי"ת צדיק אחר במקומו והבן:

ע"פ אשכילה בדרך תמים מתי תבוא אלי אתהלך בתם לבבי בקרב ביתי. יש לפרש ע"פ מה דאי' בגמ' ברכות כשעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל ואמרו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין פרנסה. ואמר לכו והתפרנסו זה מזה. ואמרו אין הקומץ משביע את הארי. ואמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד. וכו' עיי"ש. וקשה מאוד להבין דבריהם הקדושים. וכי לא ידע דוד המע"ה שאין הקומץ משביע את הארי. ותו קשה מדברי הש"ס משמע שבכל יום השיב להם כך. והלא כבר שמע ביום אתמול שאין ביכולתם להשיג פרנסתם זה מזה ועוד הרי גם הוא עשה כן בברחו מפני שאול והתפרנס הוא ואנשיו במה שהלכו לשלול שלל והענין הוא כי עיקר דרך האמת להשיג די מחיית ביתו הוא הבטחון בה' המחיה את כל ויקוים בו מקרא שכתוב והבוטח בה' חסד יסובבנו ובלבד כאשר יפרנס א"ע בהיתר ונסתפק במיעוט ושמח בחלקו ואז טוב לו וה' ייטיב לו באחריתו אבל מי שאין לבבו חזק באמונת ה' כ"כ אשר ישיג די פרנסתו בקרב ביתו בלי רוב טירחא ויגיעה אזי צריך האיש הזה לעשות תחבולות כ"א לפי ערכו והנה אף זה האיש כשיעסוק במלאכתו או במו"מ באמונה בלי שום רמיה גם הוא בכלל עובד את ה' באמונה. כמ"ש חז"ל ע"פ עושה צדקה בכל עת זה המפרנס אשתו ובניו אבל העיקר דרך הבטחון הוא לבטוח בה' באמת ולהסתפק במיעוט כנ"ל וכן מבואר בס' חובת הלבבות ע"פ מעש' שהיה פרוש א' נוסע למרחקים למצוא שמה די מחיית ביתו ופגע באדם א' מן עכו"ם ואמר לו הפרוש. הבט נא וראה איך אתם משתגעים לעבוד למי אשר אין בו כח להושיע אתכם. ואמר לו העכו"ם ואתה למי תעבוד ואמר לו הפרוש עבד אלהים אנכי הוא האל המחיה את כל ומפרנס לכל אמר לו העכו"ם הלא מעשיך יכחישו את דבריך אם אתה עובד ה' באמת מדוע הרחקת נדוד לחפש טרף ביתך הלא אלהיך אשר בטחת בו יש בו כח לפרנס אותך בביתך מיד הלך אותו פרוש לביתו עכ"ל. הרי מבואר דעיקר דרך בטחון הוא להסתפק במיעוט בלב שמח ואז יקוים בו והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד. ולפ"ז יבואר ע"נ דחז"ל שבאו לפני דוד המע"ה בכל יום כשהגיע זמן תפלת שחרית ואמרו לו עמך ישראל צריכים פרנסה היינו לעורר עליהם שפע וברכה ע"י תפלתו והשיב להם לכו והתפרנסו זה מזה דהיינו שיסתפקו במיעוט כנ"ל ואז ייטיב להם באחריתם והשיבו כי יש ביניהם שאין לבבם חזק באמונה והבטחון ושיסתפקו בהמיעוט ולזה השכילו באמרם אין הקומץ משביע את הארי כנ"ל ולזה השיב להם לכו ופשטו ידיכם וכו'. וזה הוא פי' הפסוק אשכילה בדרך היינו דרך פרנסה תמים היינו אם איש כזה הוא הולך בדרך תמים. מתי תבוא אלי דהיינו מתי יגיע הפרנסה אלי בלי

שום טרחה אתהלך בתם לבבי. פי' שחיזק את לבבו באמונת ה' באמת כנ"ל. בקרב ביתי דהיינו ע"י חוזק הבטחון מצוא די פרנסתי בקרב ביתי:

וימת שם משה עבד ה'. ופירש"י אפשר משה מת וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע. ר"מ אומר ספר התורה חסר כלום והוא אומר לקוח את ספר התורה הזה אלא הקב"ה אומר ומשה כתב בדמע עכ"ל רש"י ז"ל. ולכאורה שני הפירושים אינם מובנים. דהיינו לפי' הראשון קשה הלא כתיב לקוח את ספר התורה הזה. ולפירוש הב' קשה הלשון. ומשה כתב בדמע מהו הלשון בדמע. והענין הוא כי התורה הקדושה קודם נתינתה על הארץ לא היה בה רק יחודים וצרופי שמות. וכאשר כתב משה אח"כ את התורה כתבה ע"פ פרד"ס וקיפל בה כל המעשים מן בריאת שמים וארץ ע"פ צרופי אותיות עד וימת שם משה. ומכאן ואילך לא כתב משה רק מה ששמע מפי הקב"ה דהיינו רק האותיות הצרופי שמות והיו כתובים בערבוביא דהיינו שלא ע"פ הפשט וכאשר בא יהושע וראה את היוצא מהצרופים והיחודים אלו בירר כל תיבה בפ"ע ועכשיו ניחא. דהנה לפי' הא' שאמר יהושע כתבו היינו שבירר האותיות אחת לאחת כנ"ל ור"מ בא לפרש שלא תאמר שיהושע כתב מעצמו האותיות. אלא הקב"ה אומר ומשה כתב בדמע דמע לשון ערבוביא היינו שהיו מעורבים. עד שבא יהושע וכתבן כנ"ל והבן:

מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו. ואמרינן בגמ' קינה לדוד מבעיא ליה אלא כאשר נאמר לו הנני מקים עליך רעה מתוך ביתך. אמר דלמא עבד או ממזר. אבל כיון שברח מפני אבשלום בנו אמר כלום בן מרחם על אבא ולכך אמר בלשון מזמור. ולכאורה תמי' דהנה אם היה דוד מזמר קודם בריחתו מפני אבשלום רק שהיה נגלה אליו מן השמים אשר בנו יהיה רודף אחריו. אז נוכל לפרש כדבריהם שאמר כלום בן מרחם על אבא. והיה ניחא מ"ש מזמור לדוד. אבל כאן המזמור הזה אמר דוד בברחו מפני אבשלום והיה עיניו רואות שהוא רודף אחריו להרגו לולי ה' מגן בעדו להצילו וקבל תפלתו ברחמים לסכל עצת אחיתופל. הנה את כל אלה ראו עיניו מה שעשה בנו מעשה אכזריות והיאך יוכל לומר עליו כלום בן מרחם. אך הענין הוא דהנה כאשר נאמר לדוד הנני מקים עליך רעה כו' לא היה יודע על איזה דרך יהיה הרדיפה והירידה שלו. אם הרדיפה יהיה ע"פ דרך נסיון עד אשר ישוב אל ה' וירחמהו להשיבו על כנו ויהיה מלך ישראל כבראשונה או שהרדיפה יהיה ע"פ מזל וע"פ דרך הטבע ולא ישוב עוד לשבת על כסא ממלכתו לעולם. ועל זה השכיל דוד ועשה סימן לעצמו. היינו אם הרדיפה יהיה ע"י עבד או ממזר וזה הוא ע"פ דרך הטבע כי הרבה עבדים פורצים באדוניהם. אז ידאג בנפשו פן נפסק המזל.

ואם יהיה הרדיפה שלא כדרך הטבע אז ידע גם הוא שרק לנסותו בא אליו הדבר הזה וזהו כוונת חז"ל באמרם כלום בן מרחם על אבא. כי קודם שברח היה דואג בלבו דלמא הרדיפה יהיה ע"י עבד או ממזר. אבל כאשר ברח מפני אבשלום בנו. אז אמר דוד כלום בן מרחם על אבא. וכאן בשבילי נשתנה הטבע ונהפך לאכזר. בודאי הגיע אלי הדבר הזה רק לנסותי. ולהיטב באחריתי כאשר אשוב אל ה' באמת. ולכן אמר בלשון מזמור: טעם על מה שאמרו חז"ל מה דאסיר לן רחמנא שרי לן כוותיה וכו' וגם שם בגמ' שאמרה ילתא לר' נחמן להאכילנה בשר בחלב. ורבי צוה לתת לה כחל כי בזה תמצא טעם בשר בחלב הלא כל דברי חז"ל נאמרים בהשכל ללמד לאדם דעת. אמנם גם בזה הענין נוכל להבין דרך האמת לקיים מצות השי"ת בלי שום טעם בדבר רק לקיים מצות הבורא ב"ה כגזירת מלך על עבדיו ופן יעלה על לב אדם לאמר על מצות ל"ת שבתורה כמו לבישת שעטנז ואכילת חזיר ובשר בחלב שהמה אסורים לנו על פי חכמות הרפואות. אבל באמת המה נקראים חוקת התורה. ולכן אמרו חז"ל כל מה דאסיר לן רחמנא שרי לן כוותיה לדעת כי אין שום סכנה באכילתם. או בעשייתם אחרי אשר טעמו טעם איסור ולא הגיעו מזה שום נזק. ועי"ז נוכל להבין כמארז"ל שהמה נקראים חוקת וחובה עלינו לקיים גזרותיו וכפי מה דאמרינן בגמרא גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד וכו' מאי דתימא חוב הוא לו אצל עכו"ם וכדאמרינן עבדא בהפקירא ניחא ליה קמ"ל ה"מ בגדול דטעם טעם אסורא אבל בקטן דלא טעם טעם אסורא זכות הוא לו עכ"ל והנה לזה כיוון רב נחמן להראות כחל אשר נמצא בו טעם בב"ח. רק אנחנו מחויבים לקבל עלינו באהבה לקיים מצותיו וחוקותיו כגזירת מלך על עבדיו:

ויאמר ה' אל משה רד העד בעם וגו' ויאמר משה גו' אתה העדותה בנו גו' ויאמר ה' אל משה לך רד ועלית אתה ואהרן גו'. לכאורה אינו מובן התשובה שהשיב ה' למשה במ"ש לא יוכל העם לעלות. ורש"י ז"ל פי' מ"ש הקב"ה עוד לך רד. כי הי' צריך התראה בשעת מעשה אבל לא נודע לנו מזה תשובה למשה על דבריו. ונקדים מה דאיתא במדרש וז"ל. כשעלה משה למרום ראה שהקב"ה יושב וקושר כתרים לאותיות אמר משה מי מעכב על ידך. אמר לו הקב"ה חזור לאחורך. והראה לו את עקיבא בן יוסף שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילי הלכות עכ"ל המדרש. והנה ידוע אשר הכתרי האותיות הם התגין על האותיות שעטנז"ז ג"ץ. והם נקראים כתר בעלי תשובה וכמחז"ל במקום שבע"ת עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם וכל זה הוא טובה גדולה מאתו ית"ש שגומל חסד עם הבע"ת למשוך להם חיות מעולם העליון אשר אין שם אחיזת החיצונים כלל. כי עד הנה הי' נמשך חיותם ממקור הטומאה ר"ל וכמבואר ברמב"ם ז"ל

שהקשה מניין נמשך חיות לאדם שעבר עבירה שיש בו כרת ר"ל עיי"ש אבל כשעלה בלבו לעשות תשובה באמת ובמס"נ מיד נפרד החיות שלו מן הקליפות ובשביל זה הכין השי"ת עולמות עליונים המה התגין הנ"ל למשוך להם חיותם משם. והנה משה רבינו הוא הי' במדריגה גבוה מאוד עד שהי' השכינה מדברת מתוך גרונו. וכאשר עלה למרום וראה את הכתרים מן בעלי תשובות אמר מי מעכב על ידך. היינו היאך יעלה על דעת לב אחד מישראל לעשות נגד רצונך חלילה וחשב בלבו כיון שיקבלו ישראל את התורה אזי יהי' גם המה במדריגה הזאת. והשיב לו הקב"ה חזור לאחורך. היינו שאמר לו הבט וראה במדריגה התחתונה. ואז תראה בני אדם המשוקעים בין הקליפות ר"ל מפני הסתת היצר. וכאשר יתחרטו על עונותיהם וישובו אלי במס"נ בשבילם אני קושר הכתרים הנ"ל. ולזה הראה לו את עקיבא בן יוסף שהיה ממשפחת גרים. וגם הוא בעצמו לא היה ת"ח מנעוריו כמ"ש ר"ע בעצמו כשהייתי ע"ה. ואח"כ זכה להוסיף חידושים רבים בתוה"ק ונזדכך גופו עד שיצאה נשמתו באחד. בשביל אנשים כיוצא בו הכינותי הכתרים איש איש לפי מדריגתו להמשיך לו חיותו. וזהו שאמר משה להקב"ה כי אתה העדותה בנו כו' ומי יעבור חלילה נגד רצונך. ע"ז השיב לו הקב"ה לך רד כלומר הסתכל במדריגה התחתונה כנ"ל. ואז תבין שבהכרח להתרות פעם שנית וכפרש"י ז"ל. רק ועלית אתה ואהרן:

מגילת אסתר ויאמרו לו חכמיו וזרש אשתו אם מזרע היהודים מרדכי אשר החילות לנפול לפניו לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו. והנה רבו הדקדוקים בזה. א' מ"ש היהודים בתוס' ה' הידוע. ב' תיבת אם דמשמע כאלו היו מסופק אם הוא מזרע היהודים. הלא כבר נאמר לעיל. כי הגידו לו את עם מרדכי. וגם שמרדכי בעצמו אמר להם שהוא יהודי. ג' מ"ש החילות לנפול לפניו וכי הנפילה תליא בהתחלה. ד' מ"ש בכפל לשון לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו. אך הענין הוא דהנה כתיב ויבוא עמלק וגו' ויאמר משה אל יהושע גו' עד סוף הענין ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע גו' וקשה מדוע משה בעצמו לא נלחם בעמלק. ואצל סיחון ועוג נלחם משה בעצמו. גם מ"ש הקב"ה ושים באזני יהושע. וכי יהושע נצטוה על מלחמת עמלק. והלא הצווי הי' לשאול המלך הראשון. ורש"י פי' ושים באזני יהושע המכניס את ישראל לארץ כו' ומה זה תלוי במחיית עמלק. אכן הענין הוא דהנה מבואר בכהאריז"ל דעיקר מחיית עמלק הוא ע"י בחי' צדיק אשר יהי' מזרע רחל כנודע לי"ח. ולזה שלח משה את יהושע דווקא שהוא הי' מזרע רחל. אבל מחמת שהמלחמה הי' קודם קבלת התורה וקודם שנכנסו לארץ הקדושה להעביר משם הז' עממין הטמאים שהם ז' מדות דקליפה. לכן כתיב ושים באזני

יהושע וכפרש"י ז"ל שהוא המכניס את ישראל לארץ. וכאשר נתרשל יהושע במלחמות ז' עממין נתעכב הדבר עד אשר הגיע ימי שאול מלך ישראל שהי' ג"כ מזרע רחל. ועפ"ז יבואר הפסוק הנ"ל מ"ש אם מזרע היהודים. היינו שהמה חקרו על משפחתו אם הוא ממשפחת רחל אשר מלחמת עמלק תהי' על ידו. וגם אמרו החילות לנפול לפניו. דהיינו שהי' הנפילה ראשונה ע"י יהושע. והנפילה שני' ע"י שאול שהמה היו מזרע רחל לא תוכל לו לכבוש אותו תחת ידך כי נפול תפול לפניו כי סוף כל הימים שתהי' נפילתך ע"י משפחה זו. והבן:

ותען אסתר גו' תנתן לי נפשי גו' כי נמכרנו גו' להשמיד גו' ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי גו' ויאמר המלך אחשורוש גו' מי הוא זה גו' אשר מלאו לבו לעשות כן.

והנה קשה הל' נמכרנו שאמרה אסתר. כי היאך שייך לשון מכירה אצל הריגה. והי' צ"ל כי נגזר עלינו. ועוד למה הוסיפה אסתר לאמר ואלו לעבדים גו' נמכרנו החרשתי אשר לא נאמר עד הנה שום זכר מן מכירות לעבדים. ועוד מה אמר אחשורוש מי הוא זה וגו' הלא הוא בעצמו חתם א"ע על הגזירה כמו שאמר הכתוב ויכתוב בשם המלך וגו' כן הקשה אדומ"ר הרב הקדוש. ותירץ ע"ז ע"פ מה ששמע בשם הר"ר שרירא גאון זצ"ל ע"פ מעשה שהי' אז בימיו עושר מופלג והיה לו ס"ת שהיה כתב ידו של עזרא הסופר. ולהעושר הזה היו לו שני בנים. ולאחר פטירתו היה מחלוקת גדול בין הבנים היורשים מחמת שכל אחד מהם חפץ לקחת את הס"ת הזה מלקחת כל כסף וזהב שבעולם. והציעו טענותיהם לפני יודעי דת ויצא הפס"ד שהחלוקה תהיה ביניהם ע"פ הגורל ומי שיזכה ע"פ הגורל בהס"ת שייך לו הס"ת הזה. והטילו גורל ביניהם וזכה האחד בהס"ת הנ"ל ושמח מאוד שמחה גדולה. והיה בעיניו כמוצא שלל רב. ולהשני היה לו יסורים גדולים כי אף שלקח כנגדו הרבה כסף וזהב כ"ז אינו שוה לו מגודל תשוקתו להס"ת הזה. והיה שם בהעיר הנ"ל מומר אחד ובראותו כל זאת מאוד חרה אפו על היורש הזה שאיבד הון רב בעד ס"ת אחד. ועשה ברשע להחליף את מלבושיו כדי שלא יכירוהו. והלך להבית הכנסת אשר היה שם הס"ת הזה. והתחבא שמה באיזה זוית עד הערב וכאשר הלכו כל האנשים לביתם לקח המומר הזה את הס"ת מנרתיקו ומצא כתוב ועבדתם את ה' אלהיכם ובירך את לחמך וגו' ועשה הרשע הזה ברשעתו ומחק את הע' מן ועבדתם וכתב א' במקומו ופיסל את הס"ת בחירוף וגידוף גדול ר"ל. ודבר זה לא נתוודע לשום אדם. ולאחר כמה ימים נודע הדבר שיש טעות כזה בהס"ת הזה. והנה היורש הזה שהס"ת נפל בגורלו היה לו צער גדול בשמעו מזה. ומגודל היסורים ודאגה נחלה מאוד כי אמר אף שיכולין לתקן הטעות הזה אבל לא יהיה נקרא ס"ת של עזרא הסופר. ובא אליו אביו בחלום הלילה

וסיפר לו את כל המאורע וצוה לחפש תחת השולחן ושם נמצא עין של המומר אשר יקוים בו עין תחת עין ועוד אמר לו אביו אשר הס"ת לא יתקן שום אדם. כי כן יצא הפסק מהב"ד של מעלה אשר עזרא הסופר בעצמו יתקן את הס"ת שלו וכן היה כאשר אמר אביו. וכאשר שמע הגאון הנ"ל המעשה הזאת אמר שעפ"ז נוכל לתרץ הפסוקים הנ"ל. כי המן הרשע עשה ג"כ כדבר הזה. היינו מתחילה כאשר בא לפני המלך לא גילה לו תוכן כוונתו הרע רק אמר שרצונו לקנות את היהודים לעבוד בהם. ונותן בעד זה עשרת אלפים ככר כסף. וכתב השטר מכירה על לה"ק לעבדם. והמלך אחשורש חתם א"ע על זה. ואח"כ עשה המן הרשע ברשעתו ומחק את הע' וכתב א' במקומו בלשון לאבדם. ואח"כ כאשר ראו סופרי המלך את השטר מכירה שהיה נכתב לאבדם. אז כתבו הם פי' הדבר להשמיד להרוג ולאבד. וזהו שאמרה אסתר. ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו. היינו כאשר אמר לפניך בתחילה. החרשתי. ולכן כעס המלך אחשורוש ואמר מי הוא זה ואי זו הוא אשר מלאו לבו לעשות כן. פי' כי אני לא מכרתי אותם אלא לעבדים. ועל ידי זה עשה לנו השי"ת נסים ונפלאות על ידי מרדכי ואסתר. וכיה"ר שירומם קרן ישראל ב"ב אמן. ודפח"ח: